Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞ–ΕΝΓΚΕΛΣ–ΛΕΝΙΝ
ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΚΕ
1952

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΤΟΜΟΣ
5
1921–1923

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΟΥ Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ 2ης ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΚΚΕ (ΟΧΤΩΒΡΗΣ 1951). Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ πέμπτος τόμος περιέχει τά ἔργα τοῦ Ι. Β. Στάλιν πού ἔχουν γραφτεῖ στήν περίοδο 1921-1923.

Τό βασικό περιεχόμενο τοῦ τόμου τό ἀποτελοῦν ἄρθρα, εἰσηγήσεις καί λόγοι γιά τά καθήκοντα τοῦ κόμματος σχετικά μέ τήν ἀνόρθωση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, γιά τίς νέες μορφές συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, γιά τό δυνάμωμα τῆς ὀργανωτικῆς καί ἰδεολογικῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος, γιά τίς μορφές καί τίς μέθοδες σύνδεσης τοῦ κόμματος μέ τίς μάζες («Οἱ διαφωνίες μας», «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κομμουνισμοῦ στή Γεωργία καί τήν Ὑπερκαυκασία», «Προοπτικές» καί οἱ εἰσηγήσεις στό 10ο καί 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος).

Σ' αὐτό τόν τόμο συμπεριλαβαίνονται τό σχέδιο μιᾶς μπροσούρας «Γιά τήν πολιτική στρατηγική καί ταχτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν» καί τά ἄρθρα «Τό κόμμα πρίν καί ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας», «Γιά τό ζήτημα τῆς στρατηγικῆς καί τῆς ταχτικῆς τῶν ρώσων κομμουνιστῶν», ὅπου ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀναπτύσσει παραπέρα τή λενινιστική διδασκαλία γιά τήν πολιτική στρατηγική καί ταχτική τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος.

Ἕνα σημαντικό μέρος ἀπό τά ἔργα πού μπῆκαν στόν πέμπτο τόμο εἶναι ἀφιερωμένο στήν ἀνάπτυξη τῆς θεωρίας τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, στήν ἐθνική πολιτική τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος, στήν ἀνοικοδόμηση τοῦ σοβιετικοῦ πολυεθνικοῦ κράτους καί στήν ἐπεξεργασία τῶν βασικῶν θέσεων τοῦ πρώτου Συντάγματος τῆς ΕΣΣΔ (οἱ θέσεις γιά τό 10ο καί 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος, οἱ εἰσηγήσεις στό 10ο καί 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος καί στήν 4η Σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ [μπ.] τῆς Ρωσίας μέ τά ὑπεύθυνα στελέχη τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί τῶν περιοχῶν, οἱ εἰσηγήσεις στό 10ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ καί στό 1ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ, τά ἄρθρα «Γιά τήν τοποθέτηση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος», «Ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση καί ἡ ἐθνική πολιτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν» κ.ἄ).

Στόν τόμο αὐτό δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά: τό σχέδιο γιά μιά μπροσούρα «Γιά τήν πολιτική στρατηγική καί ταχτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν», «Τό σχέδιο τῆς πλατφόρμας γιά τό ἐθνικό ζήτημα», ἡ εἰσήγηση «Τά πραχτικά μέτρα γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τοῦ 12ου συνεδρίου τοῦ κόμματος σχετικά μέ τό ἐθνικό ζήτημα» καί ὁ τελικός λόγος καί ἡ ἀπάντηση στίς ὁμιλίες πού ἔγιναν στήν 4η Σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (μπ.) τῆς Ρωσίας μέ τά ὑπεύθυνα στελέχη τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί τῶν περιοχῶν.

Ἰνστιτοῦτο Μάρξ-Ἔνγκελς-Λένιν
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (μπ.) τῆς ΕΣΣΔ

1921–1923

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΣΟΣΔΡ[1]

1 τοῦ Γενάρη 1921

(Ἀπό τά Πραχτικά τῆς σύσκεψης)

Ὁ σύντροφος Στάλιν ἄνοιξε τή σύσκεψη καί ἀφοῦ τόνισε ὅτι δέν εἶναι ἱκανοποιητική ἡ δουλιά τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου πού ἐπρόκειτο νά ἐπανεκλεγεῖ, ἔδοσε ἕνα σύντομο χαρακτηρισμό τῶν συνθηκῶν ἀνάπτυξης τοῦ κομμουνισμοῦ στούς τούρκικους λαούς τῆς ΣΟΣΔΡ.

Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κομμουνισμοῦ στή Ρωσία ἔχει μιά μακρόχρονη ἱστορία θεωρητικῆς δουλιᾶς καί θεωρητικῆς πάλης μέσα στό ρωσικό σοσιαλισμό, πάλης πού κράτησε μερικές δεκαετίες. Σάν ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς πάλης δημιουργήθηκε μιά σφιχτοδεμένη ὁμάδα ἀπό καθοδηγητικά στοιχεῖα, πού ἦταν ἀρκετά γερά στή θεωρία καί ἀρκετά σταθερά ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ὥστε νά μποῦν ἐπικεφαλῆς τῶν κομματικῶν μαζῶν.

Ἀντίθετα, ὁ κομμουνισμός στά ἀνατολικά τῆς χώρας μας γεννήθηκε πρίν λίγο καιρό, στήν πορεία τῆς πραχτικῆς ἐπαναστατικῆς πάλης γιά τό σοσιαλισμό, χωρίς νάχει περάσει ἀπό τό προκαταρχτικό στάδιο τῆς θεωρητικῆς ἀνάπτυξης. Σ' αὐτό ὀφείλεται ἡ θεωρητική ἀδυναμία τοῦ τούρκικου κομμουνισμοῦ, ἀδυναμία πού μπορεῖ νά ξεπεραστεῖ μόνο μέ τή δημιουργία μιᾶς κομμουνιστικῆς φιλολογίας μέ ἀρχές στίς τούρκικες γλῶσσες τῆς χώρας μας.

Στήν ἱστορία τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ρωσικοῦ κομμουνισμοῦ ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἐθνικιστική παρέκκλιση δέν εἶχε ποτέ σοβαρή σημασία. Ἐπειδή οἱ ρῶσοι γενικά καί οἱ ρῶσοι κομμουνιστές εἰδικά ἦταν στό παρελθόν κυρίαρχο ἔθνος, δέ δοκίμασαν τήν ἐθνική καταπίεση καί γενικά δέν εἶχαν νά ἀντιμετωπίσουν ἐθνικιστικές τάσεις στούς κόλπους τους, ἄν παραβλέψουμε βέβαια ὁρισμένες τάσεις πρός τό «μεγαλοκρατικό σωβινισμό», καί γι' αὐτό δέ χρειάστηκε ἤ σχεδόν δέ χρειάστηκε νά ὑπερνικήσουν παρόμοιες τάσεις.

Ἀντίθετα, οἱ τοῦρκοι κομμουνιστές, πού εἶναι παιδιά καταπιεζόμενων λαῶν καί πέρασαν τό στάδιο τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης, ἀντιμετώπιζαν πάντα καί ἐξακολουθοῦν καί σήμερα νά ἀντιμετωπίζουν στούς κόλπους τους τήν ἐθνικιστική παρέκκλιση καί τά ἐθνικιστικά ὑπολείμματα, πού ἡ ὑπερνίκησή τους ἀποτελεῖ ἄμεσο καθῆκον τῶν τούρκων κομμουνιστῶν. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τό περιστατικό αὐτό ἐμποδίζει τήν ἀποκρυστάλλωση τοῦ κομμουνισμοῦ στά ἀνατολικά τῆς χώρας μας.

Ὁ κομμουνισμός ὅμως τῆς Ἀνατολῆς ἔχει καί τήν πλεονεχτική πλευρά του. Στήν πραχτική ἐφαρμογή τοῦ σοσιαλισμοῦ οἱ ρῶσοι κομμουνιστές δέν εἶχαν ἤ σχεδόν δέν εἶχαν καθόλου στή διάθεσή τους τήν πείρα τῶν προοδευμένων χωρῶν τῆς Εὐρώπης (ἡ Εὐρώπη ἔδοσε κυρίως τήν πείρα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἀγώνα) καί γι' αὐτό ἦταν ὑποχρεωμένοι νά ἀνοίξουν τό δρόμο πρός τό σοσιαλισμό μέ τά δικά τους μποροῦμε νά ποῦμε μέσα, κάνοντας μιά σειρά ἀναπόφευχτα λάθη.

Ἀντίθετα, ὁ τούρκικος κομμουνισμός, πού γεννήθηκε στήν πορεία τῆς πραχτικῆς πάλης γιά τό σοσιαλισμό χέρι μέ χέρι μέ τούς ρώσους συντρόφους, εἶχε τή δυνατότητα νά χρησιμοποιήσει τήν πραχτική πείρα τῶν ρώσων συν-

τρόφων καί νά ἀποφύγει τά λάθη. Τό περιστατικό αὐτό ἀποτελεῖ ἐγγύηση ὅτι ὁ κομμουνισμός στήν Ἀνατολή ἔχει ὅλες τίς προϋποθέσεις νά ἀναπτυχθεῖ καί νά στερεωθεῖ μέ γοργούς ρυθμούς.

Ὅλα αὐτά τά περιστατικά καθόρισαν τή σχετικά μαλακή πολιτική τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος ἀπέναντι στό νεαρό ἀκόμα τούρκικο κομμουνισμό, πολιτική πού ἔχει σκοπό νά βοηθήσει τά σταθερά κομμουνιστικά στοιχεῖα τῆς Ἀνατολῆς στήν πάλη ἐνάντια στίς παραπάνω ἀδυναμίες καί ἐλλείψεις τοῦ τούρκικου κομμουνισμοῦ.

Τό Κεντρικό Γραφεῖο εἶναι τό ὄργανο μέ τό ὁποῖο πρέπει νά ἐφαρμοστοῦν τά μέτρα πάλης ἐνάντια στά ἐθνικιστικά ὑπολείμματα καί τά μέτρα γιά τό θεωρητικό δυνάμωμα τοῦ κομμουνισμοῦ στά ἀνατολικά τῆς χώρας μας.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 6,
12 τοῦ Γενάρη 1921.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ,ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ
«ΚΙΝΗΣΗ για ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ του ΚΚΕ 1918-55» ΑΘΗΝΑ 2011

ΟΙ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΜΑΣ

Οἱ διαφωνίες μας στό ζήτημα τῶν συνδικάτων δέν ἀφοροῦν τήν ἐκτίμηση τῶν συνδικάτων ἀπό ἄποψη ἀρχῶν. Τά γνωστά ἄρθρα τοῦ προγράμματός μας γιά τό ρόλο τῶν συνδικάτων καί ἡ ἀπόφαση τοῦ 9ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος γιά τά συνδικάτα[2], πού τά ἀναφέρει συχνά ὁ Τρότσκι, παραμένουν (καί θά παραμένουν) σέ ἰσχύ. Κανένας δέν ἀμφισβητεῖ ὅτι πρέπει νά γίνει καί θά γίνει ἡ ἀλληλοδιείσδυση («συγχώνευση») τῶν συνδικάτων καί τῶν οἰκονομικῶν ὀργάνων. Κανένας δέν ἀμφισβητεῖ ὅτι ἡ σημερινή στιγμή τῆς οἰκονομικῆς ἀναγέννησης τῆς χώρας μας ὑπαγορεύει τή βαθμιαία μετατροπή τῶν συνδικάτων, πού γιά τήν ὥρα μόνο στά λόγια εἶναι παραγωγικά, σέ πραγματικά παραγωγικά συνδικάτα, ἱκανά νά ἀνορθώσουν τούς βασικούς κλάδους τῆς βιομηχανίας μας. Μέ δυό λόγια οἱ διαφωνίες μας δέν εἶναι διαφωνίες ἀρχῶν.

Ἀκόμα λιγότερο οἱ διαφωνίες μας ἀφοροῦν τό ζήτημα ἄν στά συνδικάτα καί στήν ἐργατική τάξη γενικά χρειάζεται νά ὑπάρχει πειθαρχία στή δουλιά. Οἱ συζητήσεις ὅτι μιά μερίδα τοῦ κόμματός μας «ἀφήνει νά τῆς φύγουν τά χαλινάρια ἀπό τά χέρια» καί ἐγκαταλείπει τίς μάζες ἕρμαιες στό παιχνίδι τῶν αὐθόρμητων δυνάμεων εἶναι ἀποτέλεσμα

ἐπιπόλαιας σκέψης. Ἐξακολουθεῖ νά παραμένει ἀναμφισβήτητη ἀλήθεια ὅτι τά κομματικά στοιχεῖα μέσα στά συνδικάτα καί τά συνδικάτα μέσα στήν ἐργατική τάξη παίζουν καθοδηγητικό ρόλο.

Ἀκόμα λιγότερο ἀφοροῦν οἱ διαφωνίες μας τό ζήτημα τῆς ποιοτικῆς σύνθεσης τῆς ΚΕ τῶν συνδικάτων καί τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων τῆς Ρωσίας. Ὅλοι συμφωνοῦν ὅτι ἡ σύνθεση αὐτῶν τῶν ὀργάνων δέν εἶναι καθόλου ἰδανική, ὅτι τά συνδικάτα ἔχουν ἐρημωθεῖ μέ μιά σειρά στρατιωτικές καί ἄλλου εἴδους ἐπιστρατεύσεις, ὅτι πρέπει νά στείλουμε πίσω στά συνδικάτα τά παλιά τους στελέχη καί νά ρίξουμε σ' αὐτά νέα, ὅτι πρέπει νά θέσουμε στή διάθεσή τους τεχνικά μέσα κλπ.

Ὄχι, οἱ διαφωνίες μας δέν ἀφοροῦν αὐτό τόν τομέα.

I

ΔΥΟ ΜΕΘΟΔΕΣ ΠΩΣ ΝΑ ΚΑΤΑΠΙΑΝΟΜΑΣΤΕ ΜΕ ΤΙΣ ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΜΑΖΕΣ

Οἱ διαφωνίες μας ἀφοροῦν τούς τρόπους πού πρέπει νά δυναμώσουμε τήν πειθαρχία τῆς δουλιᾶς μέσα στήν ἐργατική τάξη, τίς μέθοδες πῶς νά καταπιανόμαστε μέ τίς ἐργατικές μάζες πού τραβιοῦνται στό ἔργο τῆς ἀναγέννησης τῆς βιομηχανίας, τούς δρόμους πῶς νά μετατρέψουμε τά σημερινά ἀδύνατα συνδικάτα σέ συνδικάτα ἰσχυρά, σέ πραγματικά παραγωγικά συνδικάτα, ἱκανά νά ἀναγεννήσουν τή βιομηχανία μας.

Ὑπάρχουν δυό μέθοδες: ἡ μέθοδος τοῦ ἐξαναγκασμοῦ (ἡ στρατιωτική μέθοδος) καί ἡ μέθοδος τῆς πειθοῦς (ἡ συνδικαλιστική μέθοδος). Ἡ πρώτη μέθοδος δέν ἀποκλείει καθόλου τά στοιχεῖα τῆς πειθοῦς, τά στοιχεῖα

ὅμως τῆς πειθοῦς ὑποτάσσονται ἐδῶ στίς ἀπαιτήσεις τῆς μεθόδου τοῦ ἐξαναγκασμοῦ καί ἀποτελοῦν βοηθητικό μέσο γι' αὐτή. Ἡ δεύτερη μέθοδος, μέ τή σειρά της, δέν ἀποκλείει τά στοιχεῖα τοῦ ἐξαναγκασμοῦ, τά στοιχεῖα ὅμως τοῦ ἐξαναγκασμοῦ ὑποτάσσονται ἐδῶ στίς ἀπαιτήσεις τῆς μεθόδου τῆς πειθοῦς καί ἀποτελοῦν βοηθητικό μέσο γι' αὐτή. Δέν ἐπιτρέπεται νά μπερδεύουμε τίς δυό αὐτές μέθοδες, ὅπως δέν ἐπιτρέπεται νά βάζουμε στό ἴδιο τσουβάλι τό στρατό καί τήν ἐργατική τάξη.

Μιά ὁμάδα κομματικά στελέχη μέ ἐπικεφαλῆς τόν Τρότσκι, ζαλισμένη ἀπό τίς ἐπιτυχίες τῶν στρατιωτικῶν μεθόδων στό στρατό, νομίζει πώς μπορεῖ καί πρέπει νά μεταφυτευθοῦν οἱ μέθοδες αὐτές στούς ἐργάτες καί στά συνδικάτα γιά νά ἔχουμε τίς ἴδιες ἐπιτυχίες στό ἔργο τῆς στερέωσης τῶν συνδικάτων καί στό ἔργο τῆς ἀναγέννησης τῆς βιομηχανίας. Ἡ ὁμάδα ὅμως αὐτή ξεχνάει ὅτι ὁ στρατός καί ἡ ἐργατική τάξη ἀποτελοῦν δυό διαφορετικά πράγματα, ὅτι μιά μέθοδος κατάλληλη γιά τό στρατό μπορεῖ νά ἀποδειχτεῖ ἀκατάλληλη καί ἐπιζήμια γιά τήν ἐργατική τάξη καί τά συνδικάτα της.

Ὁ στρατός δέν εἶναι ὁμοιογενές σῶμα, ἀλλά ἀποτελεῖται ἀπό δυό βασικές κοινωνικές ὁμάδες, ἀπό ἀγρότες καί ἐργάτες, ἀπ' τούς ὁποίους οἱ πρῶτοι εἶναι κάμποσες φορές περισσότεροι ἀπό τούς δεύτερους. Ὅταν τό 8ο Συνέδριο[3] τοῦ κόμματος καθόριζε τήν ἀνάγκη νά χρησιμοποιοῦνται κυρίως στό στρατό οἱ μέθοδες ἐξαναγκασμοῦ, ξεκινοῦσε ἀπό τήν ἄποψη ὅτι ὁ στρατός μας ἀποτελεῖται κυρίως ἀπό ἀγρότες, ὅτι οἱ ἀγρότες δέ θά πᾶνε νά πολεμήσουν γιά τό σοσιαλισμό, ὅτι μπορεῖ καί πρέπει νά τούς ὑποχρεώσουμε νά πολεμήσουν γιά τό σοσιαλισμό, ἐφαρμόζοντας μέθοδες ἐξαναγκασμοῦ. Ἀπό δῶ προέκυψαν καί οἱ καθαρά στρατιωτικοί τρόποι ἐπηρεασμοῦ, ὅπως εἶναι τό

σύστημα τῶν ἐπιτρόπων μέ τά πολιτικά τμήματα, τά ἐπαναστατικά δικαστήρια, οἱ πειθαρχικές τιμωρίες, οἱ διορισμοί σ' ὅλα τά πόστα κλπ.

Σ' ἀντίθεση μέ τό στρατό, ἡ ἐργατική τάξη ἀποτελεῖ ἕνα ὁμοιογενές κοινωνικό περιβάλλον πού λόγω τῆς οἰκονομικῆς της θέσης τείνει πρός τό σοσιαλισμό, ἐπηρεάζεται εὔκολα ἀπό τήν κομμουνιστική ζύμωση, ὀργανώνεται ἐθελοντικά στά συνδικάτα καί γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους ἀποτελεῖ τή βάση, τό ἅλας τοῦ σοβιετικοῦ κράτους. Γι' αὐτό δέν εἶναι ἐκπληχτικό ὅτι στή βάση τῆς πραχτικῆς δουλιᾶς τῶν παραγωγικῶν μας συνδικάτων ἐπικρατεῖ ἡ χρησιμοποίηση τῶν μεθόδων τῆς πειθοῦς. Ἀπό δῶ προέκυψαν καί οἱ καθαρά συνδικαλιστικές μέθοδες ἐπηρεασμοῦ, ὅπως εἶναι ἡ διαφώτιση, ἡ μαζική προπαγάνδα, ἡ ἀνάπτυξη τῆς πρωτοβουλίας καί τῆς αὐτενέργειας τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας κλπ.

Τό λάθος τοῦ Τρότσκι βρίσκεται στό ὅτι ὑποτιμάει τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στό στρατό καί στήν ἐργατική τάξη, ὅτι βάζει στήν ἴδια μοίρα τίς στρατιωτικές ὀργανώσεις καί τά συνδικάτα καί προσπαθεῖ, πιθανόν ἀπό κεχτημένη ταχύτητα, νά μεταφέρει τίς στρατιωτικές μέθοδες ἀπό τό στρατό στά συνδικάτα καί στήν ἐργατική τάξη.

«Ἡ ξερή ἀντιπαράθεση—λέει ὁ Τρότσκι σ' ἕνα ἀπό τά ντοκουμέντα—τῶν στρατιωτικῶν μεθόδων (διαταγή, τιμωρία) στίς συνδικαλιστικές μέθοδες (διαφώτιση, προπαγάνδα, αὐτενέργεια) εἶναι μιά ἐκδήλωση καουτσκικῶν-μενσεβίκικων-σοσιαλεπαναστατικῶν προλήψεων... Καί μόνο ἡ ἀντιπαράθεση τῆς ἐργατικῆς καί τῆς στρατιωτικῆς ὀργάνωσης μέσα σ' ἕνα ἐργατικό κράτος ἀποτελεῖ ἐπαίσχυντη συνθηκολόγηση μπροστά στόν καουτσκισμό».

Αὐτά λέει ὁ Τρότσκι.

Ἄν ἀφήσουμε κατά μέρος τήν περιττή φλυαρία γιά «καουτσκισμό», «μενσεβικισμό» κλπ., τότε εἶναι ξεκάθαρο

ὅτι ὁ Τρότσκι δέν κατάλαβε τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στίς ἐργατικές καί τίς στρατιωτικές ὀργανώσεις, δέν κατάλαβε ὅτι σέ στιγμές κατάπαυσης τοῦ πολέμου καί ἀναγέννησης τῆς βιομηχανίας εἶναι ἀπαραίτητη καί ἀναπόφευχτη ἡ ἀντιπαράθεση τῶν στρατιωτικῶν μεθόδων στίς δημοκρατικές (συνδικαλιστικές) μέθοδες καί γι' αὐτό εἶναι λάθος καί ἐπιζήμιο νά μεταφέρονται οἱ στρατιωτικές μέθοδες στά συνδικάτα.

Αὐτή ἡ μή κατανόηση ἀποτέλεσε τή βάση τῆς πολεμικῆς τοῦ Τρότσκι στίς μπροσοῦρες του γιά τά συνδικάτα πού κυκλοφόρησαν πρίν λίγο καιρό.

Αὐτή ἡ μή κατανόηση ἀποτελεῖ τήν πηγή τῶν λαθῶν τοῦ Τρότσκι.

II

Ο ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΣ»

Μερικοί νομίζουν ὅτι οἱ συζητήσεις γιά τό δημοκρατισμό στά συνδικάτα εἶναι κούφιες διακηρύξεις, μόδα πού προκλήθηκε ἀπό ὁρισμένα φαινόμενα τῆς ἐσωκομματικῆς ζωῆς, ὅτι μέ τόν καιρό θά βαρεθοῦμε τή «φλυαρία» γιά τό δημοκρατισμό καί ὅλα θά πᾶν «ὅπως καί παλιά».

Ἄλλοι ὑποθέτουν ὅτι ὁ δημοκρατισμός στά συνδικάτα ἀποτελεῖ στήν οὐσία παραχώρηση, μιά ἀναγκαστική παραχώρηση στίς διεκδικήσεις τῶν ἐργατῶν, ὅτι ἐδῶ ἔχουμε νά κάνουμε μᾶλλον μέ διπλωματία παρά μέ μιά πραγματική, γνήσια ὑπόθεση.

Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι καί οἱ πρῶτοι καί οἱ δεύτεροι σύντροφοι κάνουν μεγάλο λάθος. Ὁ δημοκρατισμός στά συνδικάτα, δηλ. αὐτό πού ἐπικράτησε νά λέγεται «κανονικές μέθοδες τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας στά συνδικάτα», εἶναι ὁ συνειδητός δημοκρατισμός πού χαρακτηρίζει τίς μαζικές ἐργατικές ὀργανώσεις, πού προϋποθέτει τή **συνείδηση** ὅτι εἶναι ἀναγκαῖο καί ὠφέλιμο νά ἐφαρμόζονται συστηματικά οἱ μέθοδες τῆς πειθοῦς ἀπέναντι στά ἑκατομμύρια τῶν συνδικαλιστικά ὀργανωμένων ἐργατικῶν μαζῶν. Χωρίς αὐτή τή συνείδηση ὁ δημοκρατισμός μετατρέπεται σέ κούφια λέξη.

Ὅσο συνεχιζόταν ὁ πόλεμος καί ὁ κίνδυνος χτυποῦσε τήν πόρτα μας, οἱ ἐκκλήσεις τῶν ὀργανώσεών μας «νά βοηθηθεῖ τό μέτωπο» ἔβρισκαν ζωηρή ἀπήχηση στούς ἐργάτες, γιατί ὁ κίνδυνος τῆς καταστροφῆς ἦταν πολύ χειροπιαστός, γιατί ὁ κίνδυνος αὐτός εἶχε μιά πέρα γιά πέρα συγκεκριμένη καί γιά ὅλρυς ἐξώφθαλμη μορφή στό πρόσωπο τῶν στρατευμάτων τοῦ Κολτσάκ, τοῦ Γιουντένιτς, τοῦ Ντενίκιν, τοῦ Πιλσούντσκι καί τοῦ Βράνγκελ, πού προχωροῦσαν καί παλινόρθωναν τήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν κεφαλαιοκρατῶν. Τότε δέν ἦτανε δύσκολο νά ξεσηκώσεις τίς μάζες. Τώρα ὅμως πού παραμερίστηκε ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου καί ὁ νέος κίνδυνος, ὁ οἰκονομικός κίνδυνος (τό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα) δέν εἶναι καθόλου τόσο χειροπιαστός γιά τίς μάζες, δέν εἶναι δυνατό νά ξεσηκώσεις τίς πλατιές μάζες μόνο μέ τίς ἐκκλήσεις. Φυσικά, ὅλοι αἰσθάνονται τήν ἔλλειψη τοῦ ψωμιοῦ καί τῶν εἰδῶν ὑφαντουργίας, μά πρῶτα-πρῶτα οἱ ἄνθρωποι ὅλο καί τά βολεύουν καί μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο ἐξοικονομοῦν ψωμί καί ὑφαντουργικά εἴδη κι ἔτσι ὁ κίνδυνος νά λείψουν τό ψωμί καί τά ἐμπορεύματα δέν ἀπειλεῖ καί τόσο ἄμεσα τίς μάζες, ὅπως τίς ἀπειλοῦσε ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου· δεύτερο, κανένας δέ θά θελήσει νά ὑποστηρίξει ὅτι ὁ οἰκονομικός κίνδυνος (ἡ ἔλλειψη ἀτμομηχανῶν, γεωργικῶν μηχανῶν, ὑφαντουργείων, μεταλλουργικῶν ἐργοστα-

σίων, τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ γιά τούς ἠλεκτρικούς σταθμούς κλπ.) εἶναι ἐξίσου ρεαλιστικός στή συνείδηση τῶν μαζῶν, ὅπως ἦταν στό πρόσφατο παρελθόν ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου. Γιά νά κινητοποιηθοῦν τά ἑκατομμύρια τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀναπτύξουμε τήν πρωτοβουλία, τή συνειδητότητα καί τήν αὐτενέργεια τῶν πλατιῶν μαζῶν, εἶναι ἀπαραίτητο νά τίς πείσουμε μέ συγκεκριμένα γεγονότα πώς τό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα ἀποτελεῖ ἕναν ἐξίσου πραγματικό καί θανάσιμο κίνδυνο, ὅπως ἦταν χτές ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου, εἶναι ἀπαραίτητο νά τραβηχθοῦν τά ἑκατομμύρια τῶν ἐργατῶν στό ἔργο τῆς ἀναγέννησης τῆς παραγωγῆς μέσω τῶν δημοκρατικά ὀργανωμένων συνδικάτων. Μόνο ἔτσι ὁ ἀγώνας τῶν οἰκονομικῶν ὀργάνων ἐνάντια στό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα μπορεῖ νά μετατραπεῖ σέ ζωτική ὑπόθεση ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Χωρίς αὐτό εἶναι ἀδύνατο νά νικήσουμε στό οἰκονομικό μέτωπο.

Μέ λίγα λόγια: ὁ συνειδητός δημοκρατισμός, ἡ μέθοδος τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας μέσα στά συνδικάτα εἶναι ἡ μοναδικά σωστή μέθοδος γιά τά παραγωγικά ἐπαγγελματικά συνδικάτα.

Ὁ ἀναγκαστικός «δημοκρατισμός» δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μ᾽ αὐτόν τό δημοκρατισμό.

Ὅταν διαβάσει κανείς τή μπροσούρα τοῦ Τρότσκι «Ὁ ρόλος καί τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων», μπορεῖ ἴσως νά νομίσει ὅτι «καί» ὁ Τρότσκι εἶναι οὐσιαστικά ὑπέρ τῆς «δημοκρατικῆς» μεθόδου. Γι᾽ αὐτό τό λόγο ὁρισμένοι σύντροφοι ἔχουν τή γνώμη ὅτι τό ζήτημα γιά τίς μέθοδες δουλιᾶς τῶν συνδικάτων δέν ἀποτελεῖ ἀντικείμενο τῶν διαφωνιῶν μας. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι καθόλου σωστό. Γιατί ὁ «δημοκρατισμός» τοῦ Τρότσκι εἶναι ἀναγκαστικός, μεσοβέζικος, χωρίς ἀρχές καί σάν τέτιος συμπληρώνει ἁπλῶς

τή στρατιωτικο-γραφειοκρατική μέθοδο πού εἶναι ἀκατάλληλη γιά τά συνδικάτα.

Κρίνετε μόνοι σας.

Στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη 1920 ἡ ΚΕ ἀποφασίζει καί ἡ κομμουνιστική φράξια στήν 5η Πανρωσική συνδιάσκεψη τῶν συνδικάτων ψηφίζει μιάν ἀπόφαση ὅτι «εἶναι ἀπαραίτητη ἡ πιό δραστήρια καί συστηματική πάλη ἐνάντια στόν ἐκφυλισμό τοῦ συγκεντρωτισμοῦ καί τῶν στρατιωτικοποιημένων μορφῶν δουλιᾶς σέ γραφειοκρατισμό, αὐταρχισμό, σέ ρουτίνα καί μικροπρεπῆ κηδεμονία πάνω στά συνδικάτα... ὅτι καί γιά τήν Τσεκτράν (ΚΕ τῶν ἐργατῶν μεταφορῶν πού τήν καθοδηγοῦσε ὁ Τρότσκι) ἀρχίζει νά περνάει ὁ καιρός τῶν εἰδικῶν μεθόδων διεύθυνσης, πού τίς ἐπέβαλαν εἰδικές συνθῆκες καί πού χάρη σ᾽ αὐτές δημιουργήθηκε τό Γκλαβπολιτπούτ»* καί ὅτι γι᾽ αὐτό ἡ κομμουνιστική φράξια τῆς συνδιάσκεψης «συστήνει στήν Τσεκτράν νά δυναμώσει καί νά ἀναπτύξει τίς κανονικές μέθοδες τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας μέσα στό συνδικάτο», καί ὑποχρεώνει τήν Τσεκτράν «νά συμμετέχει δραστήρια στή γενική δουλιά τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων τῆς Ρωσίας καί νά ἀνήκει σ᾽ αὐτό μέ ἴσα δικαιώματα μέ τίς ἄλλες συνδικαλιστικές ὁμοσπονδίες» (βλ. «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 255). Παρά τήν ἀπόφαση αὐτή ὅμως ὁ Τρότσκι καί ἡ Τσεκτράν ἐξακολουθοῦν ὅλο τό Νοέμβρη νά ἐφαρμόζουν τήν παλιά μισογραφειοκρατική-μισοστρατιωτική γραμμή, στηριζόμενοι ὅπως καί παλιά στό Γκλαβπολιτπούτ καί στό Γκλαβπολιτβόντ**, προσπαθώντας «νά συνταράξουν» καί νά τινάξουν στόν ἀέρα τό Κεντρικό Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων τῆς Ρωσίας καί ὑπερασπί-

* —Ἀνώτατη πολιτική διεύθυνση σιδηροδρόμων. (Σημ. Μετ.)

** —Ἀνώτατη πολιτική διεύθυνση τῶν ὑδάτινων μεταφορῶν. (Σημ. Μετ.)

ζοντας τήν προνομιούχα θέση τῆς Τσεκτράν ἀνάμεσα στίς ἄλλες συνδικαλιστικές Ὁμοσπονδίες. Κάτι παραπάνω, στό γράμμα του τῆς 30 τοῦ Νοέμβρη «πρός τά μέλη τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ» ὁ Τρότσκι δηλώνει ἐξίσου «ἀναπάντεχα» ὅτι «τό Γκλαβπολιτβόντ... σέ καμιά περίπτωση δέ μπορεῖ νά διαλυθεῖ μέσα στούς ἐρχόμενους δυό-τρεῖς μῆνες». Καί ὅμως. Ἔξι μέρες ὕστερ' ἀπ' αὐτό τό γράμμα (στίς 7 τοῦ Δεκέμβρη) ὁ ἴδιος ὁ Τρότσκι ἐξίσου «ἀναπάντεχα» ψηφίζει στήν ΚΕ τήν «ἄμεση κατάργηση τοῦ Γκλαβπολιτπούτ καί τοῦ Γκλαβπολιτβόντ καί τή μεταβίβαση ὅλων τῶν δυνάμεων καί τῶν μέσων τους στίς συνδικαλιστικές ὀργανώσεις μέ βάση τίς ἀρχές τοῦ κανονικοῦ δημοκρατισμοῦ». Κι ἦταν ὁ Τρότσκι ἕνα ἀπό τά 8 μέλη τῆς ΚΕ πού ψήφισαν αὐτή τήν ἀπόφαση, ἐνάντια στά ἄλλα 7 μέλη της πού ἔχουν τή γνώμη ὅτι ἡ κατάργηση αὐτῶν τῶν ὀργανισμῶν δέν ἦταν πιά ἀρκετή καί ζητοῦσαν ἐκτός ἀπ' αὐτό νά ἀλλάξει ἡ σημερινή σύνθεση τῆς Τσεκτράν. Ὁ Τρότσκι, γιά νά σώσει τή σημερινή σύνθεση τῆς Τσεκτράν, ψηφίζει ὑπέρ τῆς κατάργησης τῶν πολιτικῶν διευθύνσεων στήν Τσεκτράν.

Τί ἄλλαξε μέσα σ' αὐτές τίς ἔξι μέρες; Μήπως στό διάστημα αὐτῶν τῶν ἔξι ἡμερῶν οἱ σιδηροδρομικοί καί οἱ ἐργάτες τῶν ὑδάτινων μεταφορῶν ὡρίμασαν τόσο, ὥστε ἔπαψαν νά τούς εἶναι ἀπαραίτητα τό Γκλαβπολιτπούτ καί τό Γκλαβπολιτβόντ; Ἤ μήπως μέσα σ' αὐτό τό σύντομο χρονικό διάστημα συντελέστηκε σοβαρή ἀλλαγή στήν ἐσωτερική ἤ στήν ἐξωτερική πολιτική κατάσταση; Φυσικά ὄχι. Ἐδῶ πρόκειται γιά τό ὅτι οἱ ἐργάτες τῶν ὑδάτινων μεταφορῶν ζήτησαν κατηγορηματικά ἀπό τήν Τσεκτράν τήν κατάργηση τῶν πολιτικῶν διευθύνσεων καί τήν ἀλλαγή τῆς σύνθεσης τῆς Τσεκτράν, καί ἡ ὁμάδα τοῦ Τρότσκι, ἀπό φόβο μήν ἀποτύχει καί ἐπιθυμώντας νά διατηρήσει τουλάχιστο τήν παλιά σύνθεση τῆς Τσεκτράν, ἀναγκάστηκε νά ὑποχωρήσει, νά κάνει τμηματικές παραχωρήσεις πού κατά τά ἄλλα ὅμως δέν ἱκανοποίησαν κανένα.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα.

Εἶναι ζήτημα ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι ὁ ἀναγκαστικός, ὁ μεσοβέζικος, ὁ χωρίς ἀρχές «δημοκρατισμός» δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τίς «κανονικές μέθοδες τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας μέσα στά συνδικάτα», πού σύστηνε ἡ ΚΕ τοῦ κόμματος ἀπό τίς ἀρχές ἀκόμα τοῦ Νοέμβρη καί πού εἶναι τόσο ἀπαραίτητες γιά τήν ἀναγέννηση τῶν παραγωγικῶν μας συνδικάτων.

* * *

Στίς συζητήσεις πού ἔγιναν στή συνεδρίαση τῆς κομμουνιστικῆς φράξιας τοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ[4], ὁ Τρότσκι στή δευτερολογία του διαμαρτυρήθηκε γιατί εἰσάγουν τό πολιτικό στοιχεῖο στή συζήτηση γιά τά συνδικάτα, ὑποστηρίζοντας πώς ἡ πολιτική δέν ἔχει καμιά θέση ἐδῶ. Πρέπει νά δηλώσουμε ὅτι στό ζήτημα αὐτό ὁ Τρότσκι δέν ἔχει καθόλου δίκιο. Εἶναι ζήτημα ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι μέσα σ' ἕνα ἐργατο-αγροτικό κράτος καμιά σοβαρή ἀπόφαση πανκρατικῆς σημασίας, καί ἰδιαίτερα ἄν ἀφορᾶ ἄμεσα τήν ἐργατική τάξη, δέ μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ χωρίς νά βρεῖ τήν ἀντανάκλασή της μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο στήν πολιτική κατάσταση τῆς χώρας. Καί γενικά εἶναι γελοῖο καί δέν εἶναι καθόλου σοβαρό νά χωρίζει κανείς τήν πολιτική ἀπό τήν οἰκονομία. Μά γι' αὐτό ἀκριβῶς κάθε τέτια ἀπόφαση πρέπει νά ζυγίζεται προκαταβολικά **καί** ἀπό πολιτική ἄποψη.

Κρίνετε καί μόνοι σας.

Τώρα μπορεί νά θεωρεῖται ἀποδειγμένο ὅτι οἱ μέθοδες τῆς Τσεκτράν πού καθοδηγεῖται ἀπό τόν Τρότσκι ἔχουν καταδικαστεῖ ἀπό τήν ἴδια τήν πραχτική δράση τῆς Τσεκτράν. Ὁ Τρότσκι, καθοδηγώντας τήν Τσεκτράν καί ἐπηρεάζοντας μέσω τῆς Τσεκτράν τά ἄλλα συνδικάτα, ἤθελε νά πετύχει τό ζωντάνεμα καί τήν ἀναγέννηση τῶν συνδικάτων, καί νά τραβήξει τούς ἐργάτες στό ἔργο τῆς ἀναγέννησης τῆς βιομηχανίας. Καί τί πέτυχε στήν πραγματικότητα; Τή σύγκρουση μέ τήν πλειοψηφία τῶν κομμουνιστῶν μέσα στά συνδικάτα, τή σύγκρουση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνδικάτων μέ τήν Τσεκτράν, τήν οὐσιαστική διάσπαση τῆς Τσεκτράν, τήν ἀγανάκτηση «τῶν κατώτερων στρωμάτων» τῶν ἐργατῶν πού εἶναι ὀργανωμένοι στά συνδικάτα, ἐνάντια στούς «ἐπιτρόπους». Μ' ἄλλα λόγια, ὄχι μόνο δέν πέτυχε τήν ἀναγέννηση τῶν συνδικάτων, μά καί ἡ ἴδια ἡ Τσεκτράν ἄρχισε νά ἀποσυντίθεται. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἄν οἱ μέθοδες τῆς Τσεκτράν μεταφέρονταν καί σέ ἄλλα συνδικάτα, θά εἴχαμε κι ἐκεῖ τήν ἴδια εἰκόνα τῶν συγκρούσεων, τῆς διάσπασης καί τῆς ἀποσύνθεσης. Τό ἀποτέλεσμα θά ἦταν ἡ διάλυση καί ἡ διάσπαση μέσα στήν ἐργατική τάξη.

Μπορεῖ μήπως τό πολιτικό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης νά προσπεράσει τέτια γεγονότα; Μπορεῖ μήπως νά υποστηρίξει κανείς ὅτι γιά τήν πολιτική κατάσταση τῆς χώρας μας εἶναι ἀδιάφορο ἄν θά ἔχουμε νά κάνουμε μέ μιά συσπειρωμένη σέ ἑνιαῖα ἐπαγγελματικά συνδικάτα ἐργατική τάξη ἤ μέ μιά ἐργατική τάξη διασπασμένη σέ διάφορες ἐχθρικές μεταξύ τους ὁμάδες; Μήπως μπορεῖ νά λέει κανείς ὅτι ὁ πολιτικός παράγοντας δέν πρέπει νά παίζει κανένα ρόλο στό ζήτημα τῆς ἐκτίμησης τῶν μεθόδων πῶς νά καταπιανόμαστε μέ τίς μάζες καί ὅτι ἡ πολιτική δέν ἔχει καμιά δουλιά ἐδῶ;

Εἶναι φανερό πώς δέ μπορεῖ.

Ὁ πληθυσμός τῆς ΣΟΣΔΡ καί τῶν ἑνωμένων μαζί της δημοκρατιῶν εἶναι τώρα περίπου 140 ἑκατομμύρια. Ἀπ' αὐτά τά 80% εἶναι ἀγρότες. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία γιά νά κυβερνήσει μιά τέτια χώρα πρέπει νά ἔχει μέ τό μέρος της τή σταθερή ἐμπιστοσύνη τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιατί μονάχα μέ τή βοήθεια τῆς ἐργατικῆς τάξης καί μέ τίς δυνάμεις τῆς ἐργατικῆς τάξης μπορεῖ νά καθοδηγηθεῖ μιά τέτια χώρα. Γιά νά διατηρήσει ὅμως καί νά δυναμώσει τήν ἐμπιστοσύνη τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν, πρέπει νά ἀναπτύσσει συστηματικά τή συνειδητότητα, τήν αὐτενέργεια καί τήν πρωτοβουλία τῆς ἐργατικῆς τάξης, πρέπει νά διαπαιδαγωγεῖ συστηματικά τήν ἐργατική τάξη στό πνεῦμα τοῦ κομμουνισμοῦ, ὀργανώνοντάς την στά συνδικάτα, τραβώντας την στό ἔργο τῆς ἀνοικοδόμησης τῆς κομμουνιστικῆς οἰκονομίας.

Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι αὐτό τό καθῆκον δέ μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μέ τίς μέθοδες τοῦ ἐξαναγκασμοῦ καί τῆς «συντάραξης» τῶν συνδικάτων ἀπό τά πάνω, γιατί οἱ μέθοδες αὐτές διασποῦν τήν ἐργατική τάξη (Τσεκτράν!) καί γεννοῦν τή δυσπιστία πρός τή Σοβιετική ἐξουσία. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβει κανείς πώς γενικά μέ τίς μέθοδες τοῦ ἐξαναγκασμοῦ δέν εἶναι νοητό τό ἀνέβασμα οὔτε τῆς συνειδητότητας τῶν μαζῶν, οὔτε τῆς ἐμπιστοσύνης τους πρός τή Σοβιετική ἐξουσία.

Εἶναι φανερό πώς μόνο μέ τίς «κανονικές μέθοδες τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας μέσα στά συνδικάτα», μόνο μέ τίς μέθοδες τῆς πειθοῦς μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ τό καθῆκον τῆς συσπείρωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης, νά ἀναπτυχθεῖ ἡ αὐτενέργειά της καί νά δυναμώσει ἡ

ἐμπιστοσύνη της πρός τή Σοβιετική ἐξουσία, ἐμπιστοσύνη πού εἶναι τόσο ἀπαραίτητη τώρα γιά νά ξεσηκωθεῖ ἡ χώρα στόν ἀγώνα ἐνάντια στήν οἰκονομική ἐρείπωση.

Ὅπως βλέπετε, καί ἡ πολιτική συνηγορεῖ ὑπέρ τῶν μεθόδων τῆς πειθοῦς.

5 τοῦ Γενάρη 1921

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 12, 19 τοῦ Γενάρη 1921.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

ΓΙΑ ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Θέσεις γιά τό 10ο συνέδριο τοῦ ΚΚ (μπ) τῆς Ρωσίας, πού ἔχουν ἐγκριθεῖ ἀπό τήν ΚΕ τοῦ κόμματος[5]

I

ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΑΠΙΕΣΗ

1. Τά σύγχρονα ἔθνη εἶναι προϊόν μιᾶς ὁρισμένης ἐποχῆς, τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀναπτυσσόμενου καπιταλισμοῦ. Τό προτσές τῆς διάλυσης τῆς φεουδαρχίας καί τῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι ταυτόχρονα καί τό προτσές τῆς συνένωσης τῶν ἀνθρώπων σέ ἔθνη. Οἱ ἄγγλοι, οἱ γάλλοι, οἱ γερμανοί καί οἱ ἰταλοί συγκροτήθηκαν σέ ἔθνη τόν καιρό τῆς νικηφόρας ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ πού θριάμβευε πάνω στό φεουδαρχικό κομμάτιασμα.

2. Ἐκεῖ ὅπου γενικά ὁ σχηματισμός τῶν ἐθνῶν συνέπεσε χρονικά μέ τό σχηματισμό συγκεντρωτικῶν κρατῶν, τά ἔθνη περιβλήθηκαν φυσικά τήν κρατική μορφή καί ἐξελίχθηκαν σέ αὐτοτελῆ ἀστικά ἐθνικά κράτη. Αὐτό ἔγινε στήν Ἀγγλία (χωρίς τήν Ἰρλανδία), στή Γαλλία καί στήν Ἰταλία. Ἀντίθετα, στήν Ἀνατολική Εὐρώπη ὁ σχηματισμός συγκεντρωτικῶν κρατῶν ἐπιταχύνθηκε ἀπό τίς ἀνάγκες τῆς αὐτοάμυνας (ἐπιδρομές τῶν τούρκων, τῶν μογγόλων κλπ.), καί ἔγινε πρίν ἀπό τή διάλυση τῆς φεουδαρχίας, δηλαδή πρίν ἀπό τό σχηματισμό ἐθνῶν. Γι' αὐτό ἀκριβῶς τά ἔθνη δέν ἐξελίχτηκαν καί δέ μποροῦσαν νά ἐξελιχτοῦν ἐδῶ σέ ἐθνικά κράτη, ἀλλά σχημάτισαν μερικά μιχτά, πολυεθνικά ἀστικά κράτη, πού ἀποτελέστη-

καν συνήθως ἀπό ἕνα ἰσχυρό ἔθνος καί ἀπό μερικά ἄλλα ἀδύνατα, ὑποταγμένα ἔθνη. Τέτια κράτη ἦταν ἡ Αὐστρία, ἡ Οὐγγαρία καί ἡ Ρωσία.

3. Τά ἐθνικά κράτη, σάν τή Γαλλία καί τήν Ἰταλία, πού στήν ἀρχή στηρίχθηκαν κυρίως στίς δικές τους ἐθνικές δυνάμεις, δέ γνώρισαν γενικά τήν ἐθνική καταπίεση. Ἀντίθετα, τά πολυεθνικά κράτη, πού εἶναι συγκροτημένα πάνω στή βάση τῆς κυριαρχίας ἑνός ἔθνους—ἡ πιό σωστά τῆς ἄρχουσας τάξης αὐτοῦ τοῦ ἔθνους—πάνω στά ὑπόλοιπα ἔθνη, ἀποτελοῦν τήν πρώτη πατρίδα καί τό κύριο πεδίο τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης καί τῶν ἐθνικῶν κινημάτων. Οἱ ἀντιθέσεις τῶν συμφερόντων τοῦ κυρίαρχου ἔθνους μέ τά συμφέροντα τῶν ὑποταγμένων ἐθνῶν εἶναι ἀπό τίς ἀντιθέσεις, πού χωρίς τή λύση τους, εἶναι ἀδύνατη ἡ σταθερή ὕπαρξη ἑνός πολυεθνικοῦ κράτους. Ἡ τραγωδία τοῦ πολυεθνικοῦ ἀστικοῦ κράτους βρίσκεται στήν ἀδυναμία του νά λύσει αὐτές τίς ἀντιθέσεις, στό ὅτι κάθε προσπάθειά του νά «ἰσοπεδώσει» τά ἔθνη καί νά «προστατέψει» τίς ἐθνικές μειονότητες, διατηρώντας παράλληλα τήν ἀτομική ἰδιοχτησία καί τήν ταξική ἀνισότητα, καταλήγει συνήθως σέ νέα ἀποτυχία, σέ νέα ὄξυνση τῶν ἐθνικῶν συγκρούσεων.

4. Ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στήν Εὐρώπη, ἡ ἀνάγκη γιά νέες ἀγορές κατανάλωσης, ἡ αναζήτηση πρώτων ὑλῶν καί καυσίμων, τέλος ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίων καί ἡ ἀνάγκη νά ἐξασφαλιστοῦν οἱ μεγάλοι θαλάσσιοι δρόμοι καί οἱ μεγάλες σιδηροδρομικές ἀρτηρίες ὁδήγησαν, ἀπό τή μιά μεριά, στήν κατάληψη νέων ἐδαφῶν ἀπό τά παλιά ἐθνικά κράτη καί στή μετατροπή αὐτῶν τῶν κρατῶν σέ πολυεθνικά (ἀποικιακά) κράτη μέ τήν ἐθνική καταπίεση καί τίς ἐθνικές συγκρούσεις πού τά χαρακτηρίζουν (Ἀγγλία, Γαλλία, Γερμανία καί Ἰταλία) καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά, δυνάμωσαν μέσα στά κυρίαρχα ἔθνη τῶν παλιῶν πολυεθνικῶν κρατῶν τήν τάση ὄχι μόνο νά διατηρήσουν τά παλιά κρατικά τους σύνορα, ἀλλά καί νά τά ἐπεκτείνουν περισσότερο, νά ὑποτάξουν νέες (ἀδύνατες) ἐθνότητες σέ βάρος τῶν γειτονικῶν κρατῶν. Ἔτσι πλάταινε καί τό ἐθνικό ζήτημα καί τελικά συγχωνεύτηκε στήν πορεία τῶν ἴδιων τῶν πραγμάτων μέ τό γενικό ζήτημα τῶν ἀποικιῶν, καί ἡ ἐθνική καταπίεση ἀπό ζήτημα ἐσωτερικό τῶν κρατῶν μετατράπηκε σέ ζήτημα διεθνές, σέ ζήτημα ἀγώνα (καί πολέμου) τῶν «μεγάλων» ἰμπεριαλιστικῶν Δυνάμεων γιά τήν ὑποταγή τῶν ἀδύνατων ἐθνοτήτων, τῶν ἐθνοτήτων χωρίς πλήρη δικαιώματα.

5. Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος, ἀποκαλύπτοντας ὥς τή ρίζα τίς ἀνειρήνευτες ἐθνικές ἀντιθέσεις καί τήν ἐσωτερική ἀστάθεια τῶν ἀστικῶν πολυεθνικῶν κρατῶν, ὁδήγησε στήν ἀκρότατη ὄξυνση τῶν ἐθνικῶν συγκρούσεων στό ἐσωτερικό τῶν νικητῶν κρατῶν πού ἔχουν ἀποικίες (Ἀγγλία, Γαλλία, Ἰταλία), στήν πλήρη κατάρευση τῶν ἡττημένων παλιῶν πολυεθνικῶν κρατῶν (Αὐστρία, Οὐγγαρία, Ρωσία τοῦ 1917) καί τέλος—κι αὐτή ἦταν ἡ πιό «ριζοσπαστική» λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἀπό τήν ἀστική τάξη—στό σχηματισμό νέων ἀστικῶν ἐθνικῶν κρατῶν (Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Γιουγκοσλαβία, Φιλανδία, Γεωργία, Ἀρμενία κ.ἄ.). Ὁ σχηματισμός ὅμως νέων αὐτοτελῶν ἐθνικῶν κρατῶν δέν ἀποκατάστησε καί δέ μποροῦσε νά ἀποκαταστήσει τήν εἰρηνική συμβίωση τῶν ἐθνοτήτων, δέν ἐξάλειψε καί δέ μποροῦσε νά ἐξαλείψει οὔτε τήν ἐθνική ἀνισότητα, οὔτε τήν ἐθνική καταπίεση, γιατί τά νέα ἐθνικά κράτη, πού στηρίζονται στήν ἀτομική ἰδιοχτησία καί στήν ταξική ἀνισότητα, δέ μποροῦν νά ὑπάρξουν:

α) χωρίς τήν καταπίεση τῶν ἐθνικῶν τους μειονοτήτων (ἡ Πολωνία καταπιέζει τούς λευκορώσους, τούς ἑβραίους, τούς λιθουανούς καί τούς οὐκρανούς· ἡ Γεωργία καταπιέζει τούς ὀσέτους, τούς ἀμπχάζους καί τούς ἀρμένηδες· ἡ Γιουγκοσλαβία καταπιέζει τούς κροάτες, τούς βοσνίους κλπ.)·

β) χωρίς τήν ἐπέκταση τῶν ἐδαφῶν τους σέ βάρος τῶν γειτόνων τους, πράγμα πού προκαλεῖ συγκρούσεις καί πολέμους (ἡ Πολωνία ἐνάντια στή Λιθουανία, τήν Οὐκρανία καί τή Ρωσία· ἡ Γιουγκοσλαβία ἐνάντια στή Βουλγαρία· ἡ Γεωργία ἐνάντια στήν Ἀρμενία καί τήν Τουρκία κλπ.)·

γ) χωρίς τήν ὑποταγή στίς «μεγάλες» ἰμπεριαλιστικές Δυνάμεις ἀπό δημοσιονομική, οἰκονομική καί στρατιωτική ἄποψη.

6. Ἔτσι, ἡ μεταπολεμική περίοδος παρουσιάζει μιά εἰκόνα πού δέν εἶναι καθόλου παρήγορη, μιά εἰκόνα ἐθνικῆς ἐχθρότητας, ἀνισότητας, καταπίεσης, συγκρούσεων, πολέμων, ἰμπεριαλιστικῶν θηριωδιῶν ἀπό τήν πλευρά τῶν ἐθνῶν τῶν πολιτισμένων χωρῶν, καί στίς ἀναμεταξύ τους σχέσεις, καί στίς σχέσεις τους μέ τούς λαούς χωρίς πλήρη δικαιώματα. Ἀπό τή μιά μεριά, ἔχουμε μερικές «μεγάλες» δυνάμεις πού καταπιέζουν καί ἐκμεταλλεύονται ὅλη τή μάζα τῶν ἐξαρτημένων καί «ἀνεξάρτητων» (οὐσιαστικά τελείως ἐξαρτημένων) ἐθνικῶν κρατῶν καί τόν ἀγώνα ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς δυνάμεις γιά τή μονοπωλιακή ἐκμετάλλευση τῶν ἐθνικῶν κρατῶν. Καί ἀπό τήν ἄλλη, τόν ἀγώνα τῶν ἐξαρτημένων καί «ἀνεξάρτητων» ἐθνικῶν κρατῶν ἐνάντια στόν ἀφόρητο ζυγό τῶν «μεγάλων» δυνάμεων· τήν πάλη ἀνάμεσα στά ἐθνικά κράτη γιά τήν ἐπέκταση τοῦ ἐθνικοῦ τους ἐδάφους· τήν πάλη τῶν ἐθνικῶν κρατῶν, τοῦ καθενός ξεχωριστά, ἐνάντια στίς καταπιεζόμενες ἐθνικές τους μειονότητες. Τέλος, ἔχουμε τό δυνάμωμα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῶν ἀποικιῶν ἐνάντια στίς «μεγάλες» Δυνάμεις καί τήν ὄξυνση τῶν ἐθνικῶν συγκρούσεων καί στό ἐσωτερικό αὐτῶν τῶν δυνάμεων, καί στό ἐσωτερικό τῶν ἐθνικῶν κρατῶν, πού συμπεριλαβαίνουν στή σύνθεσή τους κατά κανόνα μιά σειρά ἐθνικές μειονότητες.

Αὐτή εἶναι «ἡ εἰκόνα τοῦ κόσμου» πού ἄφησε κληρονομιά ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος.

Ἡ κεφαλαιοκρατική κοινωνία χρεωκόπησε ὁλοκληρωτικά στή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος.

II

ΤΟ ΣΟΒΙΕΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ

1. Ἄν ἡ ἀτομική ἰδιοχτησία καί τό κεφάλαιο χωρίζουν ἀναπόφευχτα τούς ἀνθρώπους, ὑποδαυλίζουν τήν ἐθνική διχόνοια καί δυναμώνουν τήν ἐθνική καταπίεση, ἡ συλλογική ἰδιοχτησία καί ἡ συλλογική ἐργασία ἐξίσου ἀναπόφευχτα σμίγουν τούς ἀνθρώπους, ἀφαιροῦν τό ἔδαφος ἀπό τήν ἐθνική διχόνοια καί ἐξαλείφουν τήν ἐθνική καταπίεση. Ἡ ὕπαρξη τοῦ καπιταλισμοῦ δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ χωρίς τήν ἐθνική καταπίεση, ἀκριβῶς ὅπως δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ ἡ ὕπαρξη τοῦ σοσιαλισμοῦ χωρίς τήν ἀπελευθέρωση τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν, χωρίς τήν ἐθνική λευτεριά. Ὁ σωβινισμός καί ὁ ἐθνικός ἀγώνας εἶναι κάτι τό ἀναπόφευχτο καί ἀναπότρεπτο ὅσον καιρό ἡ ἀγροτιά (καί γενικά ἡ μικροαστική τάξη) πού εἶναι γεμάτη ἀπό ἐθνικιστικές προλήψεις, ἀκολουθεῖ τήν κεφαλαιοκρατία, καί ἀντίθετα, ἡ ἐθνική εἰρήνη καί ἡ ἐθνική λευτεριά μποροῦν νά θεωροῦνται ἐξασφαλισμένες ἄν ἡ ἀγροτιά ἀκολουθεῖ τό προλεταριάτο, δηλ. ἄν ἔχει ἐξασφαλιστεῖ ἡ διχτα-

τορία τοῦ προλεταριάτου. Γι' αὐτό, ἡ νίκη τῶν Σοβιέτ καί ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀποτελοῦν τό βασικό ὅρο γιά τήν ἐξάλειψη τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης, γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐθνικῆς ἰσότητας καί γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων.

2. Ἡ πείρα τῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης ἐπιβεβαίωσε πέρα γιά πέρα αὐτή τή θέση. Ἡ ἐγκαθίδρυση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος στή Ρωσία καί ἡ διακήρυξη τοῦ δικαιώματος τῶν ἐθνῶν γιά κρατικό ἀποχωρισμό ἀνάτρεψαν τίς σχέσεις πού ὑπῆρχαν ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας, ὑπονόμευσαν τήν παλιά ἐθνική ἐχθρότητα, ἀφαίρεσαν τό ἔδαφος ἀπό τήν ἐθνική καταπίεση καί οἱ ρῶσοι ἐργάτες κατάχτησαν τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἀλλοεθνῶν ἀδελφῶν τους, ὄχι μόνο στή Ρωσία ἀλλά καί στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀσία, ἀνύψωσαν τήν ἐμπιστοσύνη αὐτή ὥς τόν ἐνθουσιασμό, ὥς τήν ἀπόφαση νά ἀγωνιστοῦν γιά τήν κοινή ὑπόθεση. Ὁ σχηματισμός τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν στό Ἀζερμπαϊτζάν καί στήν Ἀρμενία ὁδήγησε στά ἴδια ἀποτελέσματα, γιατί ἐξάλειψε τίς ἐθνικές συγκρούσεις καί ἐξαφάνισε τήν «προαιώνια» ἐχθρότητα ἀνάμεσα στίς τούρκικες καί ἀρμένικες, ἀνάμεσα στίς ἀρμένικες καί τίς ἀζερμπαϊτζάνικες ἐργαζόμενες μάζες. Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τήν προσωρινή νίκη τῶν Σοβιέτ στήν Οὑγγαρία, στή Βαυαρία καί στή Λετονία. Ἀπό τό ἄλλο μέρος μποροῦμε νά ποῦμε μέ βεβαιότητα ὅτι οἱ ρῶσοι ἐργάτες δέ θά μποροῦσαν νά νικήσουν τόν Κολτσάκ καί τό Ντενίκιν καί οἱ δημοκρατίες τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν καί τῆς Ἀρμενίας δέ θά μποροῦσαν νά σταθοῦν στά πόδια τους, ἄν δέν εἶχαν ἐξαλείψει τήν ἐθνική ἐχθρότητα καί τήν ἐθνική καταπίεση μέσα στό δικό τους τό σπίτι, ἄν δέν εἶχαν μέ τό μέρος τους τήν ἐμπιστοσύνη καί τόν ἐνθουσιασμό τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῶν ἐθνοτήτων τῆς Δύσης καί τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ στερέωση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν καί ἡ ἐξάλειψη τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης ἀποτελοῦν τίς δυό ὄψεις τοῦ ἴδιου προτσές, τοῦ προτσές τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ἐργαζομένων ἀπό τήν ἰμπεριαλιστική ὑποδούλωση.

3. Ἡ ὕπαρξη ὅμως τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, ἔστω καί τῶν πιό ἀσήμαντων σέ ἔκταση, ἀποτελεῖ θανάσιμη ἀπειλή γιά τόν ἰμπεριαλισμό. Ἡ ἀπειλή αὐτή δέ βρίσκεται μόνο στό ὅτι οἱ σοβιετικές δημοκρατίες, ἀφοῦ ξέκοψαν ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό, μετατράπηκαν ἀπό ἀποικίες καί μισοαποικίες σέ πραγματικά αὐτοτελῆ κράτη καί στέρησαν ἔτσι τούς ἰμπεριαλιστές ἀπό ἕνα παραπανίσιο κομμάτι ἐδάφους καί ἀπό παραπανίσια ἔσοδα, ἀλλά ἡ ἀπειλή βρίσκεται πρῶτ' ἀπ' ὅλα στό ὅτι ἡ ὕπαρξη καί μόνο τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, κάθε βῆμα αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν στό δρόμο τῆς κατάπνιξης τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῆς στερέωσης τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἀποτελοῦν τήν πιό μεγάλη προπαγάνδα ἐνάντια στόν καπιταλισμό καί τόν ἰμπεριαλισμό, προπαγάνδα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν ἀπό τήν ἰμπεριαλιστική ὑποδούλωση, ἀποτελοῦν ἀκατανίκητο παράγοντα ἀποσύνθεσης καί ἀποδιοργάνωσης τοῦ καπιταλισμοῦ σ' ὅλες του τίς μορφές. Ἀπ' ὅλα αὐτά βγαίνει ὅτι εἶναι ἀναπόφευχτη ἡ πάλη τῶν «μεγάλων» ἰμπεριαλιστικῶν Δυνάμεων ἐνάντια στίς σοβιετικές δημοκρατίες καί ἡ τάση τῶν «μεγάλων» Δυνάμεων νά ἐξαφανίσουν αὐτές τίς δημοκρατίες. Ἡ ἱστορία τῆς πάλης τῶν «μεγάλων» Δυνάμεων ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, πού ξεσηκώνουν ἐνάντια της τή μιά ἀστική κυβέρνηση τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη καί τή μιά ὁμάδα τῶν ἀντεπαναστατῶν στρατηγῶν ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη, πού κηρύχνουν αὐστηρό ἀποκλεισμό ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία καί γενικά προσπαθοῦν νά τήν

ἀπομονώσουν οἰκονομικά, μιλάει εὔγλωττα γιά τό ὅτι μέσα στίς δοσμένες διεθνεῖς σχέσεις, μέσα στίς συνθῆκες τῆς κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης, καμιά σοβιετική δημοκρατία, ὅταν τίς πάρουμε χωριστά, δέ μπορεῖ νά θεωρεῖ τόν ἑαυτό της ἐξασφαλισμένο ὅτι δέ θά ἐξαντληθεῖ οἰκονομικά καί ὅτι δέ θά καταστραφεῖ ἀπό τίς ἔνοπλες δυνάμεις τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ.

4. Γι' αὐτό, ἡ ἀπομονωμένη ὕπαρξη τῶν ξεχωριστῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν δέν εἶναι σταθερή καί σίγουρη, γιατί ἡ ὕπαρξή τους ἀπειλεῖται ἀπό τά κεφαλαιοκρατικά κράτη. Ἀπό τή μιά μεριά, τά κοινά συμφέροντα τῆς ἄμυνας τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, καί ἀπό τήν ἄλλη, τό καθῆκον τῆς ἀνόρθωσης τῶν καταστραμμένων ἀπό τόν πόλεμο παραγωγικῶν δυνάμεων καί τρίτο, ἡ ἀπαραίτητη ἐπισιτιστική βοήθεια τῶν σιτοπαραγωγικῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν στίς μή σιτοπαραγωγικές, ὑπαγορεύουν ἐπιταχτικά τήν κρατική ἕνωση τῶν ξεχωριστῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, σάν τό μοναδικό δρόμο σωτηρίας ἀπό τήν ἰμπεριαλιστική ὑποδούλωση καί τήν ἐθνική καταπίεση. Οἱ ἐθνικές σοβιετικές δημοκρατίες, πού ἀπελευθερώθηκαν ἀπό τή «δικιά τους» καί τήν «ξένη» κεφαλαιοκρατία, μποροῦν νά ὑπερασπίσουν τήν ὕπαρξή τους καί νά νικήσουν τίς ἑνωμένες δυνάμεις τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ μονάχα ὅταν ἑνωθοῦν σέ μιά σφιχτοδεμένη κρατική ἕνωση, διαφορετικά δέ θά νικήσουν καθόλου.

5. Μιά ὁμοσπονδία τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, στηριγμένη στόν κοινό στρατό καί στήν κοινή οἰκονομία, εἶναι ἡ γενική μορφή κρατικῆς ἕνωσης πού δίνει τή δυνατότητα:

α) νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἀκεραιότητα καί ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη καί τῶν ξεχωριστῶν δημοκρατιῶν καί ὁλόκληρης τῆς ὁμοσπονδίας·

β) νά ἀγκαλιαστεῖ ὅλη ἡ ποικιλομορφία τῆς ζωῆς τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν διαφόρων ἐθνῶν καί λαῶν, πού βρίσκονται σέ διαφορετικές βαθμίδες ἀνάπτυξης καί νά χρησιμοποιηθεῖ ἀνάλογα ἡ μιά εἴτε ἡ ἄλλη μορφή τῆς ὁμοσπονδίας·

γ) νά ὀργανωθεῖ ἡ εἰρηνική συμβίωση καί ἡ ἀδελφική συνεργασία τῶν ἐθνῶν καί τῶν λαῶν, πού μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή συνδέσανε τήν τύχη τους μέ τήν τύχη τῆς ὁμοσπονδίας.

Ἡ πείρα τῆς Ρωσίας, ὅπου ἐφαρμόζονται διάφορες μορφές ὁμοσπονδίας, ἀρχίζοντας ἀπό τήν ὁμοσπονδία πού στηρίζεται στή σοβιετική αὐτονομία (Κιργιζία, Μπασκιρία, Ταταρία, Γκόρτσοι, Νταγκεστάν) ὥς τήν ὁμοσπονδία πού στηρίζεται πάνω σέ καθορισμένες μέ σύμφωνο σχέσεις μέ τίς ἀνεξάρτητες σοβιετικές δημοκρατίες (Οὐκρανία, Ἀζερμπαϊτζάν) καί πού ἐπιτρέπει ἐνδιάμεσες βαθμίδες ἀνάμεσά τους (Τουρκεστάν, Λευκορωσία), ἐπιβεβαίωσε ὁλοκληρωτικά πόσο κατάλληλη καί εὐλόγιστη εἶναι ἡ ὁμοσπονδία σάν γενική μορφή κρατικῆς ἕνωσης τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν.

6. Ἡ ὁμοσπονδία ὅμως μπορεῖ νά εἶναι σταθερή καί τά ἀποτελέσματά της οὐσιαστικά μόνο στήν περίπτωση πού θά στηρίζεται στήν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καί στήν ἐθελοντική συμφωνία τῶν χωρῶν πού τήν ἀπαρτίζουν. Ἄν ἡ ΣΟΣΔΡ εἶναι ἡ μοναδική χώρα στόν κόσμο ὅπου πέτυχε τό πείραμα τῆς εἰρηνικῆς συμβίωσης καί τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς ἀπό ἔθνη καί λαούς, αὐτό ἔγινε γιατί ἐδῶ δέν ὑπάρχουν οὔτε κυρίαρχοι, οὔτε ὑποταγμένοι, οὔτε μητροπόλεις, οὔτε ἀποικίες, οὔτε ἰμπεριαλισμός, οὔτε ἐθνική καταπίεση—ἐδῶ ἡ ὁμοσπονδία στηρίζεται στήν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καί στήν ἐθελοντική τάση γιά ἕνωση τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῶν διαφό-

ρων ἐθνῶν. Αὐτός ὁ ἐθελοντικός χαρακτήρας τῆς ὁμοσπονδίας πρέπει ὑποχρεωτικά νά διατηρηθεῖ καί στό μέλλον, γιατί μόνο μιά τέτια ὁμοσπονδία μπορεῖ νά γίνει ἡ μεταβατική μορφή πρός τήν ἀνώτερη ἐκείνη ἑνότητα τῶν ἐργαζομένων ὅλων τῶν χωρῶν μέσα σέ μιά ἑνιαία παγκόσμια οἰκονομία πού ἡ ἀνάγκη της γίνεται ὁλοένα καί πιό αἰσθητή.

III

ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΚΡ

1. Ἡ ΣΟΣΔΡ καί οἱ ἑνωμένες μαζί της σοβιετικές δημοκρατίες ἔχουν κάπου 140 ἑκατομμύρια πληθυσμό. Ἀπ' αὐτά τά 65 περίπου ἑκατομμύρια δέν εἶναι μεγαλορῶσοι (οὐκρανοί, λευκορῶσοι, κιργίζιοι, οὐζμπέκοι, τουρκμένοι, τατζίκοι, ἀζερμπαϊτζάνοι, τάταροι τοῦ Βόλγα, τάταροι τῆς Κριμαίας, μπουχάροι, χιβάνοι, μπασκίροι, ἀρμένηδες, τσετσένοι, καμπαρντίνοι, ὀσέτοι, τσερκέζοι, ἰγκοῦσοι, καρατσάγεβοι, μπαλκάροι*, καλμοῦχοι, καρελοί, ἄβαροι, νταργκίνοι, καζικουμοῦχοι, κιουρίνοι, κουμίκοι**, μάροι, τσουβάσοι, βοτιάκοι, γερμανοί τοῦ Βόλγα, μπουριάτοι, γιακοῦτοι κ. ἄ.).

Ἡ πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ, ἡ πολιτική τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπέναντι σ' αὐτούς τούς λαούς ἦταν νά σκοτώνει μέσα τους κάθε ἔμβρυο κράτους, νά παραμορφώνει τόν πολιτισμό τους, νά τούς ἀπαγορεύει τή γλῶσσα, νά τούς κρατάει στήν ἀμάθεια καί τέλος νά τούς ἐκρωσίζει ὅσο ἦταν αὐτό δυνατό. Τό ἀποτέλεσμα αὐ-

* Οἱ τελευταῖοι ἑφτά λαοί ἀποτελοῦν τήν ὁμάδα «Γκόρτσοι».

** Οἱ τελευταῖοι πέντε λαοί ἀποτελοῦν τήν ὁμάδα «Νταγκεστάνοι».

τῆς τῆς πολιτικῆς ἦταν νά μήν ἀναπτυχθοῦν αὐτοί οἱ λαοί καί νά μείνουν πολιτικά καθυστερημένοι.

Τώρα πού οἱ τσιφλικάδες καί ἡ ἀστική τάξη ἔχουν ἀνατραπεῖ καί οἱ λαϊκές μάζες αὐτῶν τῶν χωρῶν ἔχουν ἀνακηρύξει τή σοβιετική ἐξουσία, καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά βοηθήσει τίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν μή μεγαλορωσικῶν λαῶν γιά νά φτάσουν τήν Κεντρική Ρωσία πού τράβηξε μπροστά καί νά τούς βοηθήσει:

α) νά ἀναπτύξουν καί νά στερεώσουν στή χώρα τους τό σοβιετικό κράτος μέ μορφές πού νά ἀνταποκρίνονται στήν ἐθνική φυσιογνωμία αὐτῶν τῶν λαῶν·

β) νά ὀργανώσουν στή χώρα τους τά δικαστήρια, τό διοικητικό μηχανισμό, οἰκονομικά ὄργανα καί ὄργανα τῆς ἐξουσίας πού νά λειτουργοῦν στή μητρική τους γλῶσσα καί νά ἀποτελοῦνται ἀπό ντόπιους πού ξέρουν τή ζωή καί τήν ψυχολογία τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ·

γ) νά ἀναπτύξουν στή χώρα τους τόν τύπο, τά σχολειά, τό θέατρο, τίς λέσχες καί γενικά τά ἐκπολιτιστικά-διαφωτιστικά ἱδρύματα στή μητρική τους γλῶσσα.

2. Ἄν ἀπό τά 65 ἑκατομμύρια τοῦ μή μεγαλορωσικοῦ πληθυσμοῦ ἐξαιρέσουμε τήν Οὐκρανία, τή Λευκορωσία, ἕνα ἀσήμαντο μέρος τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν καί τήν Ἀρμενία πού στόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο βαθμό πέρασαν τήν περίοδο τοῦ βιομηχανικοῦ καπιταλισμοῦ, τότε θά μείνουν 25 περίπου ἑκατομμύρια τούρκικου κυρίως πληθυσμοῦ (τό Τουρκεστάν, τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, τό Νταγκεστάν, οἱ γκόρτσοι, οἱ τάταροι, οἱ μπασκίροι, οἱ κιργίζιοι κ. ἄ.), πού δέν πρόλαβαν νά περάσουν τήν περίοδο τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης, πού δέν ἔχουν ἤ σχεδόν δέν ἔχουν δικό τους βιομηχανικό προλεταριάτο, πού στίς περισσότερες περιπτώσεις διατήρησαν τήν κτηνοτροφική οἰκονομία καί τόν πατριαρχικό τρόπο ζωῆς κατά γένη (Κιρ-

γιζία, Μπασκιρία, Βόρειος Καύκασος) ή πού δέν προχώρησαν πέρα άπό τίς πρωτόγονες μορφές τοῦ μισοπατριαρχικοῦ μισοφεουδαρχικοῦ τρόπου ζωῆς ('Αζερμπαϊτζάν, Κριμαία κ. ἄ.), πού ὅμως μπῆκαν κιόλας στή γενική τροχιά τῆς σοβιετικῆς ἀνάπτυξης.

Τό καθῆκον τοῦ κόμματος ἀπέναντι στίς ἐργαζόμενες μάζες αὐτῶν τῶν λαῶν (ἐκτός ἀπό τό καθῆκον πού ἀναφέρεται στήν παράγραφο 1) εἶναι νά τούς βοηθήσει νά ἐξαλείψουν τά ὑπολείμματα τῶν πατριαρχικῶν-φεουδαρχικῶν σχέσεων καί νά συμμετάσχουν στήν ἀνοικοδόμηση τῆς σοβιετικῆς οἰκονομίας μέ βάση τά Σοβιέτ τῶν ἐργαζομένων ἀγροτῶν, δημιουργώντας μέσα σ' αὐτούς τούς λαούς γερές κομμουνιστικές ὀργανώσεις, ἱκανές νά χρησιμοποιοῦν τήν πείρα τῶν ρώσων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἀπό τή σοβιετική οἰκονομική ἀνοικοδόμηση καί νά μποροῦν παράλληλα νά παίρνουν ὑπόψη στήν ἀνοικοδομητική δουλιά τους ὅλες τίς ἰδιομορφίες τῆς συγκεκριμένης οἰκονομικῆς κατάστασης, τήν ταξική συγκρότηση, τόν πολιτισμό καί τόν τρόπο ζωῆς κάθε δοσμένης ἐθνότητας, χωρίς μηχανική μεταφορά τῶν οἰκονομικῶν μέτρων πού πάρθηκαν στήν Κεντρική Ρωσία καί πού εἶναι κατάλληλα μόνο γιά μιά ἄλλη ἀνώτερη βαθμίδα οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης.

3. Ἄν ἀπό τά 25 ἑκατομμύρια, πού εἶναι κυρίως τούρκικος πληθυσμός, ἐξαιρέσουμε τό 'Αζερμπαϊτζάν, τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ Τουρκεστάν, τούς τατάρους (τοῦ Βόλγα καί τῆς Κριμαίας), τή Μπουχάρα, τή Χίβα, τό Νταγκεστάν, ἕνα μέρος ἀπό τούς γκόρτσοι (τούς καμπαρντίνους, τούς τσερκέζους, καί τούς μπαλκάρους) καί μερικές ἄλλες ἐθνότητες πού ἔπαψαν πιά νά ζοῦν νομαδικά καί ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα σέ μιά καθορισμένη ἐδαφική περιοχή, τότε μένουν 6 περίπου ἑκατομμύρια κιργίζιοι, μπασκίροι, τσετσένοι, ὀσέτοι καί ἰνγκοῦσοι, πού ἡ γῆ τους ὥς

τόν τελευταῖο καιρό ἀποτελοῦσε χῶρο ἐποικισμοῦ γιά τούς ρώσους μετανάστες, πού κατάφεραν κιόλας νά τούς ἁρπάξουν τά καλύτερα καλλιεργήσιμα ἐδάφη καί νά τούς ἐκτοπίσουν συστηματικά στίς ἄγονες ἐρήμους.

Ἡ πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ, ἡ πολιτική τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης, ἦταν νά ἐγκαταστήσουν στίς περιοχές αὐτές ὅσο τό δυνατό περισσότερα κουλάκικα στοιχεῖα ἀπό ρώσους ἀγρότες καί κοζάκους καί νά τούς μετατρέψουν σέ σίγουρο στήριγμα τῶν μεγαλορωσικῶν τους ἐπιδιώξεων. Τό ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς πολιτικῆς ἦταν νά ἐξαφανίζονται σιγά-σιγά οἱ ἰθαγενεῖς πληθυσμοί (κιργίζιοι, μπασκίροι) πού τούς ἀπωθοῦσαν σέ ἀπόμερες ἔρημες περιοχές.

Καθῆκον τοῦ κόμματος ἀπέναντι στίς ἐργαζόμενες μάζες αὐτῶν τῶν λαῶν (ἐκτός ἀπό τά καθήκοντα πού ἀναφέρονται στήν 1 καί 2 παράγραφο) εἶναι νά συνενώσει τίς προσπάθειές τους μέ τίς προσπάθειες τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τοῦ ντόπιου ρωσικοῦ πληθυσμοῦ στόν ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους ἀπό τούς κουλάκους γενικά καί ἀπό τούς ἁρπαχτικούς μεγαλορώσους κουλάκους εἰδικά, νά τούς βοηθήσει μέ ὅλες του τίς δυνάμεις καί μέ ὅλα τά μέσα νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τούς κουλάκους ἀποικιστές καί νά τούς ἐξασφαλίσει ἔτσι τήν κατάλληλη γῆ, πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά μιά ἀνθρώπινη ζωή.

4. Ἐκτός ἀπό τά ἔθνη καί τούς λαούς μέ μιά ὁρισμένη ταξική συγκρότηση, πού ἀναφέρονται πιό πάνω, καί πού κατέχουν μιά ὁρισμένη ἐδαφική περιοχή, ὑπάρχουν ἀκόμα μέσα στά ὅρια τῆς ΣΟΣΔΡ καί ὁρισμένες ρευστές ἐθνικές ὁμάδες καί ἐθνικές μειονότητες, πού εἶναι διασκορπισμένες μέσα στίς ἀλλοεθνεῖς συμπαγεῖς πλειοψηφίες καί πού στίς περισσότερες περιπτώσεις δέν ἔχουν οὔτε ὁρισμένη ταξική συγκρότηση, οὔτε ὁρισμένο ἔδαφος (λετονοί,

ἐσθονοί, πολωνοί, ἑβραῖοι καί ἄλλες ἐθνικές μειονότητες). Ἡ πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ ἦταν νά ἐκμηδενίσει αὐτές τίς μειονότητες μέ ὅλα τά μέσα, ἀκόμα καί μέ πογκρόμ (ἀντιεβραϊκά πογκρόμ).

Τώρα πού τά ἐθνικά προνόμια ἔχουν καταργηθεῖ, τώρα πού ἐφαρμόζεται στήν πράξη ἡ ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν καί τό σοβιετικό καθεστώς ἀπό τόν ἴδιο τό χαρακτήρα του ἐξασφαλίζει τό δικαίωμα τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων γιά λεύτερη ἐθνική ἀνάπτυξη, καθῆκον τοῦ κόμματος ἀπέναντι στίς ἐργαζόμενες μάζες αὐτῶν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων εἶναι νά τίς βοηθήσει νά χρησιμοποιήσουν ὁλοκληρωτικά αὐτό τό δικαίωμα τῆς ἐλεύθερης ἀνάπτυξης πού τούς ἔχει ἐξασφαλιστεῖ.

5. Ἡ ἀνάπτυξη τῶν κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων στίς ἀκρινές περιοχές γίνεται κάτω ἀπό κάπως ἰδιόμορφες συνθῆκες, πού φρενάρουν τήν κανονική ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος σ' αὐτές τίς περιοχές. Ἀπό τή μιά μεριά, οἱ μεγαλορῶσοι κομμουνιστές πού δουλεύουν στίς ἀκρινές περιοχές ἔχουν μεγαλώσει μέσα σέ συνθῆκες ὕπαρξης ἑνός «κυρίαρχου» ἔθνους καί δέ γνώρισαν τήν ἐθνική καταπίεση, ὑποτιμοῦν συχνά τή σημασία τῶν ἐθνικῶν ἰδιομορφιῶν στήν κομματική δουλιά ἤ δέν τίς παίρνουν καθόλου ὑπόψη, δέν ὑπολογίζουν στή δουλιά τους τίς ἰδιομορφίες τῆς κάθε δοσμένης ἐθνότητας ὅσον ἀφορᾶ τήν ταξική συγκρότηση, τόν πολιτισμό, τόν τρόπο ζωῆς καί τό ἱστορικό παρελθόν της, κι ἔτσι ἐκχυδαΐζουν καί διαστρεβλώνουν τήν πολιτική τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα. Τό περιστατικό αὐτό ὁδηγεῖ σέ παρέκκλιση ἀπό τόν κομμουνισμό πρός τό μεγαλοκρατισμό, πρός τήν ἀποικιακή πολιτική καί τό μεγαλορωσικό σωβινισμό. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, οἱ κομμουνιστές πού προέρχονται ἀπό τόν τοπικό ἰθαγενῆ πληθυσμό, πού ἔζησαν τή δύσκολη περίοδο τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης καί δέν

ἔχουν ἀκόμα ἀπαλλαγεῖ ὁλοκληρωτικά ἀπό τό φάντασμά της, ὑπερβάλλουν συχνά τή σημασία πού ἔχουν οἱ ἐθνικές ἰδιομορφίες στήν κομματική δουλιά καί δέν προσέχουν τά ταξικά συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων ἤ ἁπλῶς συγχέουν τά συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων τοῦ δοσμένου ἔθνους μέ τά «πανεθνικά» συμφέροντα τοῦ ἴδιου ἔθνους, μή μπορώντας νά ξεχωρίσουν τά πρῶτα ἀπό τά δεύτερα καί μέ βάση αὐτά νά ὀργανώσουν τήν κομματική τους δουλιά. Τό γεγονός αὐτό, μέ τή σειρά του, ὁδηγεῖ σέ παρέκκλιση ἀπό τόν κομμουνισμό πρός τόν ἀστικο-δημοκρατικό ἐθνικισμό, πού πότε-πότε παίρνει τή μορφή τοῦ πανισλαμισμοῦ καί παντουρκισμοῦ[6] (στήν Ἀνατολή).

Τό συνέδριο, καταδικάζοντας ἀποφασιστικά καί τίς δυό αὐτές παρεκκλίσεις σάν βλαβερές καί ἐπικίνδυνες γιά τήν ὑπόθεση τοῦ κομμουνισμοῦ, θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά ὑπογραμμίσει τόν εἰδικό κίνδυνο καί τήν εἰδική ζημιά πού προέρχεται ἀπό τήν πρώτη παρέκκλιση, τήν παρέκκλιση πρός τό μεγαλοκρατισμό καί τήν ἀποικιακή πολιτική. Τό συνέδριο ὑπενθυμίζει πώς ἄν δέν ξεπεραστοῦν τά ὑπολείμματα τῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς καί τά ἐθνικιστικά ὑπολείμματα μέσα στίς γραμμές τοῦ κόμματος, εἶναι ἀδύνατο νά δημιουργηθοῦν στίς ἀκρινές περιοχές γερές καί συνδεμένες μέ τίς μάζες πραγματικά κομμουνιστικές ὀργανώσεις, πού θά συσπειρώνουν στίς γραμμές τους τά προλεταριακά στοιχεῖα τοῦ ντόπιου καί τοῦ ρωσικοῦ πληθυσμοῦ πάνω στή βάση τοῦ διεθνισμοῦ. Γι' αὐτό, τό συνέδριο θεωρεῖ ὅτι ἕνα ἀπό τά σοβαρότερα καθήκοντα τοῦ κόμματος στίς ἀκρινές περιοχές εἶναι ἡ ἐξάλειψη τῶν ἐθνικιστικῶν καί πρῶτα-πρῶτα τῶν ἀποικιστικῶν ταλαντεύσεων μέσα στόν κομμουνισμό.

6. Σέ σχέση μέ τίς ἐπιτυχίες στά πολεμικά μέτωπα, ἰδιαίτερα ὅμως ὕστερα ἀπό τή διάλυση τοῦ Βράνγκελ, σέ

ὁρισμένες καθυστερημένες ἀκρινές περιοχές πού δέν ἔχουν ἤ σχεδόν δέν ἔχουν βιομηχανικό προλεταριάτο, δυνάμωσε ἡ τάση τῶν μικροαστικῶν ἐθνικιστικῶν στοιχείων νά μποῦν γιά λόγους καριέρας στό κόμμα. Τά στοιχεῖα αὐτά ὑπολογίζοντας ὅτι τό κόμμα εἶναι στήν οὐσία ἡ δύναμη πού κυβερνάει, μεταμφιέζονται συνήθως μέ τά χρώματα τοῦ κομμουνισμοῦ καί προσπαθοῦν συχνά νά εἰσχωρήσουν κατά ὁλόκληρες ὁμάδες μέσα στό κόμμα, φέρνοντας μέσα σ' αὐτό τό πνεῦμα τοῦ ἄσχημα καμουφλαρισμένου σωβινισμοῦ καί τῆς ἀποσύνθεσης, ἐνῶ οἱ ἀδύνατες γενικά κομματικές ὀργανώσεις τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν δέν εἶναι πάντα σέ θέση νά ἀντισταθοῦν στόν πειρασμό νά «πλατύνουν» τό κόμμα μέ τή στρατολογία νέων μελῶν.

Τό συνέδριο καλεῖ στήν ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια σ' ὅλα τά ψευτοκομμουνιστικά στοιχεῖα πού τρυπώνουν στό κόμμα τοῦ προλεταριάτου καί ἀποτρέπει τό κόμμα νά «πλατύνει» τίς γραμμές του μέ τή στρατολογία διανοουμενίστικων μικροαστικῶν-ἐθνικιστικῶν στοιχείων. Τό συνέδριο ἔχει τή γνώμη ὅτι στίς ἀκρινές περιοχές, ἡ συμπλήρωση τῶν γραμμῶν τοῦ κόμματος πρέπει νά γίνεται κυρίως μέ τή στρατολογία προλετάριων, φτωχῶν καί ἐργαζομένων ἀγροτῶν αὐτῶν τῶν περιοχῶν κι ὅτι ταυτόχρονα πρέπει νά γίνεται δουλιά γιά νά δυναμώσουν οἱ κομματικές ὀργανώσεις τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν μέ τή βελτίωση τῆς ποιοτικῆς τους σύνθεσης.

«Πράβντα» ἀρ. φύλλου 29,
10 τοῦ Φλεβάρη 1921.

ΤΟ 10ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) [7]

8-16 τοῦ Μάρτη 1921

Τό δέκατο Συνέδριο
τοῦ Κομμουνιστικοῦ
Κόμματος τῆς Ρωσίας.
Στενογραφημένα πρακτικά,
Μόσχα, 1921.

1. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

10 τοῦ Μάρτη

Πρίν περάσουμε ἀπευθείας στά συγκεκριμένα ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα, εἶναι ἀνάγκη νά καθορίσουμε ὁρισμένες προϋποθέσεις, πού χωρίς αὐτές εἶναι ἀδύνατο νά λυθεῖ τό ἐθνικό ζήτημα. Οἱ προϋποθέσεις αὐτές ἀφοροῦν τήν ἐμφάνιση τῶν ἐθνῶν, τή γέννηση τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης, τίς μορφές τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης στήν πορεία τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης, κι ἀκόμα τίς μορφές λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στίς διάφορες περιόδους τῆς ἀνάπτυξης.

Οἱ περίοδες αὐτές εἶναι τρεῖς.

Ἡ πρώτη περίοδος εἶναι ἡ περίοδος τῆς ἐξάλειψης τῆς φεουδαρχίας στή Δύση καί τῆς νίκης τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ συνένωση τῶν ἀνθρώπων σέ ἔθνη συμπίπτει μ' αὐτή τήν περίοδο. Ἔχω ὑπόψη μου χῶρες σάν τήν Ἀγγλία (χωρίς τήν Ἰρλανδία), τή Γαλλία καί τήν Ἰταλία. Στή Δύση—στήν Ἀγγλία, τή Γαλλία, τήν Ἰταλία καί ἐνμέρει τή Γερμανία—ἡ περίοδος τῆς διάλυσης τοῦ φεουδαρχισμοῦ καί τῆς συνένωσης τῶν ἀνθρώπων σέ ἔθνη συνέπεσε χρονικά μέ τήν περίοδο τῆς ἐμφάνισης συγκεντρωτικῶν κρατῶν γενικά καί γι' αὐτό τό λόγο τά ἔθνη στήν ἀνάπτυξή τους περιβλήθηκαν ἐκεῖ τή μορφή τοῦ κράτους. Κι ἐπειδή

μέσα σ' αὐτά τά κράτη δέν ὑπῆρχαν ἄλλες κάπως σημαντικές ἐθνικές ὁμάδες, δέν ὑπῆρχε σ' αὐτά ἐθνική καταπίεση.

Ἀντίθετα, στή Ἀνατολική Εὐρώπη τό προτσές τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἐθνῶν καί τῆς ἐξάλειψης τοῦ φεουδαρχικοῦ κομματιάσματος δέ συνέπεσε χρονικά μέ τό προτσές τοῦ σχηματισμοῦ συγκεντρωτικῶν κρατῶν. Ἔχω ὑπόψη μου τήν Οὐγγαρία, τήν Αὐστρία καί τή Ρωσία. Στίς χῶρες αὐτές δέν ὑπῆρχε ἀκόμα καπιταλιστική ἀνάπτυξη, ἴσως μόλις ν' ἄρχιζε νά γεννιέται, ἐνῶ τά συμφέροντα τῆς ἄμυνας ἀπό τίς ἐπιδρομές τῶν τούρκων, τῶν μογγόλων καί ἄλλων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐπέβαλλαν τόν ἄμεσο σχηματισμό συγκεντρωτικῶν κρατῶν, ἱκανῶν νά ἀντέξουν στήν ἔφοδο τῆς ἐπιδρομῆς. Κι ἐπειδή στήν Ἀνατολική Εὐρώπη τό προτσές τῆς ἐμφάνισης τῶν συγκεντρωτικῶν κρατῶν τράβηξε πιό γρήγορα ἀπό τό προτσές τῆς συνένωσης τῶν ἀνθρώπων σέ ἔθνη, σχηματίστηκαν ἐκεῖ μιχτά κράτη, πού ἀποτελέστηκαν ἀπό κάμποσους λαούς, πού δέ διαμορφώθηκαν ἀκόμα σέ ἔθνη μά πού εἶχαν συνενωθεῖ κιόλας σ' ἕνα κοινό κράτος.

Ἔτσι, ἡ πρώτη περίοδος χαρακτηρίζεται ἀπό τήν ἐμφάνιση τῶν ἐθνῶν στήν αὐγή τοῦ καπιταλισμοῦ, ὅταν στή Δυτική Εὐρώπη γεννιοῦνται καθαρά ἐθνικά κράτη χωρίς ἐθνική καταπίεση, ἐνῶ στήν Ἀνατολή γεννιοῦνται πολυεθνικά κράτη μέ ἐπικεφαλῆς ἕνα, τό πιό ἀναπτυγμένο ἔθνος καί μέ τά ὑπόλοιπα, τά λιγότερο ἀναπτυγμένα ἔθνη, ὑποταγμένα στό κυρίαρχο ἔθνος, πρῶτα πολιτικά καί ἔπειτα καί οἰκονομικά. Τά πολυεθνικά αὐτά κράτη τῆς Ἀνατολῆς ἀποτέλεσαν τή γενέτειρα τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης πού γέννησε τίς ἐθνικές συγκρούσεις, τά ἐθνικά κινήματα, τό ἐθνικό ζήτημα καί τούς διάφορους τρόπους λύσης αὐτοῦ τοῦ ζητήματος.

Ἡ δεύτερη περίοδος στήν ἐξέλιξη τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης καί τῶν μεθόδων πάλης ἐνάντιά της συμπίπτει χρονικά μέ τήν περίοδο τῆς ἐμφάνισης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στή Δύση, ὅταν ὁ καπιταλισμός, ἀναζητώντας ἀγορές κατανάλωσης, πρῶτες ὕλες, καύσιμα καί φτηνή ἐργατική δύναμη καί παλαίβοντας γιά τήν ἐξαγωγή κεφαλαίων καί τήν ἐξασφάλιση τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν καί θαλάσσιων ἀρτηριῶν, βγαίνει ἔξω ἀπ' τά πλαίσια τοῦ ἐθνικοῦ κράτους καί ἐπεκτείνει τό ἔδαφός του σέ βάρος τῶν κοντινῶν καί μακρινῶν γειτόνων του. Στή δεύτερη αὐτή περίοδο τά παλιά ἐθνικά κράτη τῆς Δύσης—ἡ Ἀγγλία, ἡ Ἰταλία καί ἡ Γαλλία—παύουν νά εἶναι ἐθνικά κράτη, δηλ. μέ τήν κατάληψη νέων ἐδαφῶν μετατρέπονται σέ πολυεθνικά ἀποικιακά κράτη καί γίνονται ἔτσι ὁ στίβος τῆς ἴδιας ἐθνικῆς καί ἀποικιακῆς καταπίεσης πού ὑπῆρχε προηγούμενα στήν Ἀνατολική Εὐρώπη. Στήν Ἀνατολική Εὐρώπη ἡ περίοδος αὐτή χαρακτηρίζεται ἀπό τήν ἀφύπνιση καί τό δυνάμωμα τῶν ὑποταγμένων ἐθνῶν (τσέχοι, πολωνοί, οὐκρανοί), πού σάν ἀποτέλεσμα τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ὁδήγησαν στήν ἀποσύνθεση τῶν παλιῶν ἀστικῶν πολυεθνικῶν κρατῶν καί στό σχηματισμό νέων ἐθνικῶν κρατῶν, ὑποδουλωμένων στίς λεγόμενες μεγάλες Δυνάμεις.

Ἡ τρίτη περίοδος εἶναι ἡ σοβιετική περίοδος, ἡ περίοδος τῆς ἐκμηδένισης τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ἐξάλειψης τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης, ὅταν τό ζήτημα γιά κυρίαρχα καί ὑποταγμένα ἔθνη, γιά ἀποικίες καί μητροπόλεις μπαίνει στό ἀρχεῖο τῆς ἱστορίας, ὅταν στό ἔδαφος τῆς ΣΟΣΔΡ ἐμφανίζονται μπροστά στά μάτια μας ἔθνη μέ ἴσα δικαιώματα ἀνάπτυξης, πού διατηροῦν ὅμως κάποια ἱστορικά κληρονομημένη ἀνισότητα ἐξαιτίας τῆς οἰκονομικῆς, πολιτικῆς καί πολιτιστικῆς τους καθυστέρησης. Ἡ οὐσία αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς ἀνισότητας βρίσκεται στό ὅτι λό-

γω τῆς ἱστορικῆς ἀνάπτυξης κληρονομήσαμε ἀπό τό παρελθόν μιά κατάσταση ὅπου ἕνα ἔθνος, καί συγκεκριμένα τό μεγαλορωσικό ἔθνος, ἦταν πιό ἀναπτυγμένο ἀπό πολιτική καί βιομηχανική ἄποψη ἀπ' ὅ,τι ἦταν τά ἄλλα ἔθνη. Ἀπ' ἐδῶ πηγάζει ἡ οὐσιαστική ἀνισότητα, πού δέ μπορεῖ νά ἐξαλειφθεῖ μέσα σ' ἕνα χρόνο, μά πού πρέπει νά ἐξαλειφθεῖ μέ τήν οἰκονομική, πολιτική καί πολιτιστική βοήθεια πρός τά καθυστερημένα ἔθνη καί τούς καθυστερημένους λαούς.

Αὐτές εἶναι οἱ τρεῖς περίοδες ἐξέλιξης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, ὅπως ξετυλίχτηκαν ἱστορικά μπροστά στά μάτια μας.

Οἱ πρῶτες δυό περίοδες ἔχουν ἕνα κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα. Τό κοινό αὐτό χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι καί στίς δυό περίοδες τά ἔθνη ὑποφέρουν ἀπό τήν καταπίεση καί τή σκλαβιά κι ἔτσι ὁ ἐθνικός ἀγώνας συνεχίζεται καί τό ἐθνικό ζήτημα μένει ἄλυτο. Ὑπάρχει ὅμως καί μιά διαφορά ἀνάμεσά τους. Ἡ διαφορά εἶναι ὅτι ἐνῶ στήν πρώτη περίοδο τό ἐθνικό ζήτημα δέ βγαίνει ἔξω ἀπό τά πλαίσια τῶν ξεχωριστῶν πολυεθνικῶν κρατῶν καί αγκαλιάζει μόνο λίγα κυρίως εὐρωπαϊκά ἔθνη, στή δεύτερη περίοδο τό ἐθνικό ζήτημα μετατρέπεται ἀπό ἐσωκρατικό ζήτημα σέ ζήτημα διακρατικό, σέ ζήτημα πολέμου ἀνάμεσα στά ἰμπεριαλιστικά κράτη γιά νά κρατήσουν ὑποταγμένες τίς ἐθνότητες πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα, γιά νά ὑποτάξουν στήν ἐπιρροή τους νέους λαούς καί φυλές ἔξω ἀπό τά ὅρια τῆς Εὐρώπης.

Ἔτσι τό ἐθνικό ζήτημα, πού προηγούμενα εἶχε σημασία μονάχα στίς πολιτισμένες χῶρες, χάνει στήν περίοδο αὐτή τόν ἀπομονωμένο χαρακτήρα του καί συγχωνεύεται μέ τό γενικό ζήτημα τῶν ἀποικιῶν.

Ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος σέ γενικό ἀποικιακό ζήτημα δέν εἶναι τυχαῖο ἱστορικό γεγονός. Ἡ ἐξέλιξη αὐτή ἐξηγεῖται πρῶτα μέ τό ὅτι τόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου οἱ ἴδιες οἱ ἰμπεριαλιστικές ὁμάδες τῶν ἐμπόλεμων δυνάμεων βρέθηκαν στήν ἀνάγκη νά κάνουν ἔκκληση στίς ἀποικίες ἀπ' ὅπου ἀντλοῦσαν τό ἀνθρώπινο ὑλικό γιά τή συγκρότηση στρατιῶν. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τό προτσές αὐτό, τό γεγονός ὅτι οἱ ἰμπεριαλιστές ἀναγκάστηκαν νά ἀπευθυνθοῦν στούς καθυστερημένους λαούς τῶν ἀποικιῶν, δέ μποροῦσε νά μή ξυπνήσει τίς φυλές καί τούς λαούς αὐτούς στόν ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση. Ἔπειτα ἕνας δεύτερος παράγοντας εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά ἐπεκταθεῖ τό ἐθνικό ζήτημα καί νά ἐξελιχθεῖ σέ γενικό ἀποικιακό ζήτημα, πού ἀγκάλιασε ὅλη τή γήινη σφαίρα, στήν ἀρχή μέ τίς σπίθες καί ὕστερα μέ τίς φλόγες τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος, ὁ παράγοντας αὐτός ἦταν ἡ προσπάθεια τῶν ἰμπεριαλιστικῶν ὁμάδων νά μοιράσουν τήν Τουρκία καί νά βάλουν τέλος στήν ὕπαρξή της σάν κράτος. Ἡ Τουρκία, πού ἀνάμεσα στούς μουσουλμανικούς λαούς ἦταν ἀπό κρατική ἄποψη ἡ πιό ἀναπτυγμένη χώρα, δέ μποροῦσε νά συμβιβαστεῖ μέ μιά τέτια προοπτική, σήκωσε τή σημαία τοῦ ἀγώνα καί συσπείρωσε γύρω της τούς λαούς τῆς Ἀνατολῆς ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Ὁ τρίτος παράγοντας εἶναι ἡ ἐμφάνιση τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, πού ὁ ἀγώνας της ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό σημείωσε μιά σειρά ἐπιτυχίες καί φυσικά ἐμψύχωσε τούς καταπιεζόμενους λαούς τῆς Ἀνατολῆς, τούς ξύπνησε, τούς ξεσήκωσε στόν ἀγώνα καί ἔδοσε ἔτσι τή δυνατότητα νά δημιουργηθεῖ ἕνα κοινό μέτωπο τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν ἀπό τήν Ἰρλανδία ὥς τίς Ἰνδίες.

Αὐτοί εἶναι ὅλοι οἱ παράγοντες πού στό δεύτερο στάδιο ἐξέλιξης τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα ὄχι μόνο νά μή λύσει ἡ ἀστική κοινωνία τό ἐθνικό ζήτημα, ὄχι μόνο νά μή φέρει τήν εἰρήνη ἀνάμεσα στούς λαούς, ἀλλ' ἀντίθετα νά φουντώσει τή σπίθα τοῦ ἐθνικοῦ ἀγώνα καί νά τή μετατρέψει σέ φλόγα πάλης τῶν καταπιεζόμενων λαῶν τῶν ἀποικιῶν καί τῶν μισοαποικιῶν ἐνάντια στόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό.

Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι τό μοναδικό καθεστώς πού εἶναι ἱκανό νά λύσει τό ἐθνικό ζήτημα, δηλ. τό καθεστώς πού εἶναι ἱκανό νά δημιουργήσει τίς συνθῆκες πού ἐξασφαλίζουν τήν εἰρηνική συμβίωση καί τήν ἀδελφική συνεργασία τῶν διαφόρων ἐθνῶν καί φυλῶν, εἶναι τό καθεστώς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τό καθεστώς τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι δέ μπορεῖ νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν ὅσο θά κυριαρχεῖ τό κεφάλαιο, ὅσο θά ὑπάρχει ἡ ἀτομική ἰδιοχτησία στά μέσα παραγωγῆς καί θά ὑπάρχουν τάξεις, ὅτι ὅσο θά ὑπάρχει ἡ ἐξουσία τοῦ κεφαλαίου, ὅσο θά γίνεται πάλη γιά τήν κατοχή τῶν μέσων παραγωγῆς, δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει καμιά ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν, ἔτσι ὅπως δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει καί συνεργασία ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν ἐθνῶν. Ἡ ἱστορία λέει πώς ὁ μοναδικός τρόπος γιά τήν ἐξάλειψη τῆς ἐθνικῆς ἀνισοτιμίας, ὁ μοναδικός τρόπος γιά τήν ἐγκαθίδρυση ἑνός καθεστῶτος ἀδελφικῆς συνεργασίας τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῶν καταπιεζόμενων καί μή καταπιεζόμενων λαῶν εἶναι ἡ ἐξάλειψη τοῦ καπιταλισμοῦ καί ἡ ἐγκαθίδρυση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος.

Παρακάτω, ἡ ἱστορία ἔδειξε πώς ὅταν ὁρισμένοι λαοί κατορθώσουν νά ἀπελευθερωθοῦν ἀπό τή δική τους ἐθνική κεφαλαιοκρατία, καθώς ἐπίσης καί ἀπό τήν «ξένη» κεφαλαιοκρατία, δηλ. ὅταν ἔχουν ἐγκαθιδρύσει στή χώρα τους τό σοβιετικό καθεστώς, δέν εἶναι σέ θέση ὅσο θά ὑπάρχει ὁ ἰμπεριαλισμός νά ὑπάρξουν ξεχωριστά καί νά ὑπερασπίσουν μ' ἐπιτυχία τή χωριστή τους ὕπαρξη χωρίς τήν οἰκονομική καί στρατιωτική βοήθεια ἀπό τίς γειτονικές σοβιετικές δημοκρατίες. Τό παράδειγμα τῆς Οὐγγαρίας δείχνει ξεκάθαρα ὅτι χωρίς τήν ἕνωση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν σέ ἕνα κράτος, χωρίς τή συνένωσή τους σέ μιά ἑνιαία στρατιωτική-οἰκονομική δύναμη δέν εἶναι δυνατό νά ἀντισταθοῦν ἐνάντια στίς ἑνωμένες δυνάμεις τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ, οὔτε στά πολεμικά οὔτε καί στά οἰκονομικά μέτωπα.

Ἡ ὁμοσπονδία τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν εἶναι ἡ μορφή κρατικῆς ἕνωσης πού ζητοῦσαν νά βροῦν καί πού ζωντανή της ἐνσάρκωση εἶναι ἡ ΣΟΣΔΡ.

Αὐτές εἶναι, σύντροφοι, οἱ προϋποθέσεις γιά τίς ὁποῖες ἤθελα νά μιλήσω ἐδῶ πρωταρχικά, γιά νά μπορέσω ἔπειτα νά αἰτιολογήσω τήν ἀνάγκη ὁρισμένων μέτρων τοῦ κόμματός μας γιά τή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος μέσα στά πλαίσια τῆς ΣΟΣΔΡ.

Ἄν καί στό σοβιετικό καθεστώς τῆς Ρωσίας καί τῶν δημοκρατιῶν πού συνδέονται μέ τή Ρωσία δέν ὑπάρχουν πιά οὔτε κυρίαρχα ἔθνη, οὔτε ἔθνη χωρίς δικαιώματα, οὔτε μητροπόλεις, οὔτε ἀποικίες, οὔτε ἐκμεταλλευόμενοι, οὔτε ἐκμεταλλευτές, ὡστόσο ὑπάρχει ἀκόμα στή Ρωσία ἐθνικό ζήτημα. Ἡ οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στή ΣΟΣΔΡ βρίσκεται στήν ἀνάγκη νά ἐξαλειφθεῖ ἡ πραγματική καθυστέρηση (οἰκονομική, πολιτική καί πολιτιστική) ὁρισμένων ἐθνῶν, καθυστέρηση πού τήν κληρονόμησαν ἀπό τό παρελθόν, γιά νά δοθεῖ ἡ δυνατότητα στούς καθυστερημένους λαούς νά φτάσουν τήν Κεντρική Ρωσία καί ἀπό κρατική, καί ἀπό πολιτιστική, καί ἀπό οἰκονομική ἄποψη.

Στό παλιό καθεστώς ἡ τσαρική ἐξουσία δέν ἐπιδίωκε καί δέ μποροῦσε νά ἐπιδιώκει νά ἀναπτύξει κρατικά τήν Οὐκρανία, τό Ἀζερμπαϊτζάν, τό Τουρκεστάν καί τίς ἄλλες ἀκρινές περιοχές, καταπολεμοῦσε τήν κρατική τους ἀνάπτυξη, ὅπως καταπολεμοῦσε καί τήν πολιτιστική τους ἀνάπτυξη, προσπαθώντας νά ἀφομοιώσει μέ τή βία τό ντόπιο ἰθαγενῆ πληθυσμό.

Ἀκόμα, τό παλιό κράτος, οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές, μᾶς ἄφησαν κληρονομιά τέτιους κατατρεγμένους λαούς, ὅπως τούς κιργίζιους, τούς τσετσένους καί τούς ὀσέτους, πού ἡ γῆ τους χρησίμευε γιά τόν ἐποικισμό κοζάκικων καί κουλάκικων στοιχείων τῆς Ρωσίας. Οἱ λαοί αὐτοί ἦταν καταδικασμένοι σέ ἀπίστευτα βάσανα καί σέ ἀφανισμό.

Παρακάτω. Ἡ θέση τοῦ μεγαλορωσικοῦ ἔθνους, πού ἀποτελοῦσε τό κυρίαρχο ἔθνος, ἄφησε τά ἴχνη τῆς ἐπίδρασής της ἀκόμα καί στούς ρώσους κομμουνιστές, πού δέ μποροῦν ἤ δέ θέλουν νά πᾶνε πιό κοντά στίς ἐργαζόμενες μάζες τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ, νά καταλάβουν τίς ἀνάγκες τους καί νά τίς βοηθήσουν νά βγοῦν ἀπό τήν καθυστέρηση καί τήν ἔλλειψη πολιτισμοῦ. Μιλῶ γιά τίς λίγες ὁμάδες τῶν ρώσων κομμουνιστῶν πού στή δουλιά τους ἀγνοοῦν τίς ἰδιομορφίες τῆς ζωῆς καί τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν καί πού καμιά φορά παρεκκλίνουν πρός τό ρωσικό μεγαλοκρατικό σωβινισμό.

Ἀκόμα, ἡ θέση τῶν μή ρωσικῶν ἐθνοτήτων, πού ἔζησαν τήν ἐθνική καταπίεση, ἄφησε τήν ἐπίδρασή της πάνω στούς κομμουνιστές τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ, πού ὁρισμένες φορές δέν ξέρουν νά ξεχωρίσουν τά ταξικά συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τοῦ λαοῦ τους ἀπό τά λεγόμενα «γενικά ἐθνικά» συμφέροντα. Μιλῶ γιά τήν παρέκκλιση τοῦ τοπικοῦ ἐθνικισμοῦ πού καμιά φορά παρατηρεῖται

στίς γραμμές τῶν μή ρώσων κομμουνιστῶν καί πού στήν Ἀνατολή ἐκφράζεται λογουχάρη μέ τόν πανισλαμισμό καί τόν παντουρκισμό.

Τέλος, εἶναι ἀνάγκη νά σώσουμε ἀπό τήν ἐξαφάνιση τούς κιργίζιους, τούς μπασκίρους καί μερικές ὀρεινές φυλές καί νά τούς ἐξασφαλίσουμε τήν ἀπαραίτητη γῆ σέ βάρος τῶν κουλάκων-ἀποικιστῶν.

Αὐτά εἶναι τά προβλήματα καί τά καθήκοντα, πού ὅλα μαζί ἀποτελοῦν τήν οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στή χώρα μας.

Καί τώρα, ἀφοῦ χαρακτήρισα τά ἄμεσα αὐτά καθήκοντα τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα, θά ἤθελα νά περάσω στό γενικό καθῆκον, στό καθῆκον τῆς προσαρμογῆς τῆς κομμουνιστικῆς μας πολιτικῆς στίς ἀκρινές περιοχές στίς εἰδικές συνθῆκες τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς πού ἔχουμε κυρίως στήν Ἀνατολή.

Πρόκειται γιά τό ὅτι μιά ὁλόκληρη σειρά λαοί, κυρίως τούρκικοι—εἶναι κάπου 25 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι—δέν πέρασαν, δέν πρόλαβαν νά περάσουν τήν περίοδο τοῦ βιομηχανικοῦ καπιταλισμοῦ καί γι' αὐτό δέν ἔχουν ἤ σχεδόν δέν ἔχουν βιομηχανικό προλεταριάτο κι ἔτσι εἶναι ὑποχρεωμένοι νά περάσουν ἀπό τίς πρωτόγονες μορφές οἰκονομίας στό στάδιο τῆς σοβιετικῆς οἰκονομίας, ὑπερπηδώντας τό βιομηχανικό καπιταλισμό. Γιά νά γίνει αὐτό τό δύσκολο μά καθόλου ἀδύνατο ἐγχείρημα, πρέπει νά ὑπολογιστοῦν ὅλες οἱ ἰδιομορφίες τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης, ἀκόμα καί τό ἱστορικό παρελθόν, ὁ τρόπος ζωῆς καί ὁ πολιτισμός αὐτῶν τῶν λαῶν. Εἶναι παράλογο καί ἐπικίνδυνο νά μεταφυτεύσουμε στό ἔδαφος αὐτῶν τῶν λαῶν τά μέτρα πού ἰσχύουν καί ἔχουν σημασία ἐδῶ, στήν Κεντρική Ρωσία. Εἶναι φανερό πώς, ὅταν ἐφαρμόζουμε τήν οἰκονομική πολιτική τῆς ΣΟΣΔΡ, πρέπει ἀπαραίτητα νά

παίρνουμε ὑπόψη ὅλες τίς ἰδιομορφίες τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης, τῆς ταξικῆς διάρθρωσης καί τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος πού συναντοῦμε σ' αὐτές τίς ἀκρινές περιοχές. Δέ μιλῶ φυσικά γιά τό ὅτι πρέπει νά ἐξαλειφθοῦν τέτιοι παραλογισμοί, ὅπως λογουχάρη ἡ ἀξίωση τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τόν Ἐπισιτισμό πού ζήτησε, μέ βάση τήν ὑποχρεωτική συγκέντρωση τροφίμων, νά τοῦ παραδοθοῦν γουρούνια στήν Κιργιζία ὅπου ὁ μουσουλμανικός πληθυσμός δέν εἶχε ποτέ του γουρούνια. Ἀπό τό παράδειγμα αὐτό φαίνεται ὥς ποιό σημεῖο δέ θέλουν νά πάρουν ὑπόψη τους τίς ἰδιομορφίες τῆς ζωῆς, πού χτυποῦν στά μάτια τοῦ πρώτου ταξιδιώτη.

Τώρα δά μοῦ ἔφεραν ἕνα σημείωμα μέ τήν παράκληση νά ἀπαντήσω στά ἄρθρα τοῦ σ. Τσιτσέριν. Σύντροφοι, ἔχω τή γνώμη ὅτι τά ἄρθρα τοῦ Τσιτσέριν, πού τά διάβασα προσεχτικά, δέν περιέχουν παρά μόνο φτηνή φιλολογία. Τά ἄρθρα αὐτά ἔχουν τέσσερα λάθη ἤ παρανοήσεις.

Πρῶτα, ὁ σ. Τσιτσέριν ἔχει τήν τάση νά ἀρνιέται τίς ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στά ἰμπεριαλιστικά κράτη, ὑπερτιμώντας τή διεθνῆ ἕνωση τῶν ἰμπεριαλιστῶν καί παραβλέποντας καί ὑποτιμώντας τίς ἐσωτερικές ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στίς ἰμπεριαλιστικές ὁμάδες καί στά ἰμπεριαλιστικά κράτη καί πού γεννοῦν τόν πόλεμο (Γαλλία, Ἀμερική, Ἀγγλία, Ἰαπωνία, κ. ἄ.). Ὑπερτίμησε τόν παράγοντα τῆς ἕνωσης τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κορυφῶν καί ὑποτίμησε τίς ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν μέσα σ' αὐτό τό «τράστ». Στό μεταξύ ὅμως οἱ ἀντιθέσεις αὐτές ὑπάρχουν καί πάνω σ' αὐτές τίς ἀντιθέσεις στηρίζεται ἡ δράση τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τίς Ἐξωτερικές ὑποθέσεις.

Ἔπειτα, ὁ σ. Τσιτσέριν κάνει ἕνα δεύτερο λάθος. Ὑποτιμάει τίς ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στίς κυρίαρχες μεγάλες Δυνάμεις καί στά ἐθνικά κράτη πού σχη-

ματίστηκαν ἐδῶ καί λίγον καιρό (Τσεχοσλοβακία, Πολωνία, Φιλανδία κ. ἄ.) καί πού βρίσκονται σέ οἰκονομική καί στρατιωτική ἐξάρτηση ἀπό τίς μεγάλες αὐτές δυνάμεις. Ὁ σ. Τσιτσέριν δέν πρόσεξε καθόλου τό γεγονός ὅτι παρά τήν ἐξάρτηση τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν κρατῶν ἀπό τίς μεγάλες Δυνάμεις ἤ πιό σωστά ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς ἐξάρτησης, ὑπάρχουν ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς μεγάλες Δυνάμεις καί σ' αὐτά τά κράτη, ἀντιθέσεις πού βρῆκαν λχ. τήν ἔκφρασή τους στίς διαπραγματεύσεις μέ τήν Πολωνία, τήν Ἐσθονία κλπ. Τό Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τίς Ἐξωτερικές ὑποθέσεις ὑπάρχει ἀκριβῶς γιά νά παίρνει ὑπόψη ὅλες αὐτές τίς ἀντιθέσεις, νά στηρίζεται σ' αὐτές καί νά ἑλίσσεται μέσα στά πλαίσια αὐτῶν τῶν ἀντιθέσεων. Εἶναι καταπληχτικό ὅτι ὁ σ. Τσιτσέριν ὑποτίμησε αὐτό τόν παράγοντα.

Τό τρίτο λάθος τοῦ σ. Τσιτσέριν εἶναι ὅτι μιλάει πάρα πολύ γιά τήν ἐθνική αὐτοδιάθεση, πού μετατράπηκε πραγματικά σέ κούφιο σύνθημα πού τό χρησιμοποιοῦν οἱ ἰμπεριαλιστές μέ εὐχαρίστηση. Εἶναι περίεργο ὅτι ὁ σ. Τσιτσέριν ξέχασε πώς ἐδῶ καί δυό χρόνια παρατήσαμε αὐτό τό σύνθημα. Τό σύνθημα αὐτό δέν ἀναγράφεται πιά στό πρόγραμμά μας. Τό πρόγραμμά μας δέ μιλάει γιά ἐθνική αὐτοδιάθεση—πού εἶναι ἕνα πέρα γιά πέρα ἀόριστο σύνθημα—ἀλλά γιά ἕνα σύνθημα πού εἶναι πιό σαφές καί πιό συγκεκριμένο—γιά τό δικαίωμα τῶν λαῶν γιά κρατικό ἀποχωρισμό. Πρόκειται γιά δυό διαφορετικά πράγματα. Εἶναι περίεργο ὅτι ὁ σ. Τσιτσέριν στά ἄρθρα του δέν παίρνει ὑπόψη του αὐτό τό πράγμα καί γι' αὐτό ὅλες του οἱ ἀντιρήσεις ἐνάντια σ' ἕνα σύνθημα πού ἔγινε ἀόριστο μοιάζουν μέ ἄσφαιρα πυρά, γιατί οὔτε ἐγώ στίς θέσεις μου εἶπα κάτι, οὔτε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος λέει λέξη γιά τήν «αὐτοδιάθεση». Ἐκεῖ γίνεται λόγος μόνο γιά τό δικαίωμα τῶν λαῶν γιά

κρατικό ἀποχωρισμό. Γιά μᾶς ὅμως τό σύνθημα αὐτό, πού στή δοσμένη στιγμή ἀνάβει τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα στίς ἀποικίες, εἶναι σύνθημα ἐπαναστατικό. Ἐφόσον τά σοβιετικά κράτη συνενώνονται σέ ὁμοσπονδία πάνω στήν ἀρχή τῆς ἐθελοντικῆς ἕνωσης, τό δικαίωμα γιά ἀποχωρισμό παραμένει ἀχρησιμοποίητο σύμφωνα μέ τή θέληση τῶν ἴδιων τῶν λαῶν πού μπῆκαν στή ΣΟΣΔΡ. Ἐφόσον ὅμως ἔχουμε νά κάνουμε μέ τίς ἀποικίες πού βρίσκονται στή μέγγενη τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀμερικῆς καί τῆς Ἰαπωνίας, ἐφόσον ἔχουμε νά κάνουμε μέ τέτιες ἐξαρτημένες χῶρες, ὅπως εἶναι ἡ Ἀραβία, ἡ Μεσοποταμία, ἡ Τουρκία, τό Ἰνδοστάν, δηλ. μέ χῶρες πού εἶναι ἀποικίες ἤ μισοαποικίες, τό σύνθημα τοῦ δικαιώματος τῶν λαῶν γιά ἀποχωρισμό εἶναι ἐπαναστατικό σύνθημα, καί ὅταν ἀρνιέσαι αὐτό τό σύνθημα, εἶναι σά νά παίζεις τό παιχνίδι τῶν ἰμπεριαλιστῶν.

Ἡ τέταρτη παρανόηση εἶναι ἡ ἔλλειψη πραχτικῶν ὑποδείξεων στά ἄρθρα τοῦ σ. Τσιτσέριν. Φυσικά εἶναι εὔκολο νά γράφει κανείς ἄρθρα, ὅταν ὅμως τούς βάζει τόν τίτλο: «Ἐνάντια στίς θέσεις τοῦ σ. Στάλιν», πρέπει νά παρουσιάσει κάτι τό σοβαρό, ἔστω καί μόνο πραχτικές ἀντιπροτάσεις. Στό μεταξύ δέ βρῆκα στά ἄρθρα του οὔτε μιά πραχτική πρόταση πού θά ἄξιζε τόν κόπο νά προσεχτεῖ.

Τελειώνω, σύντροφοι. Φτάσαμε στά παρακάτω συμπεράσματα: Ἡ ἀστική κοινωνία δέν ἀποδείχτηκε μόνο ἀνίκανη νά λύσει τό ἐθνικό ζήτημα, ἀλλ' ἀντίθετα, στίς προσπάθειές της νά τό «λύσει» πλάτυνε τό ἐθνικό ζήτημα, τό μετάτρεψε σέ ζήτημα ἀποικιακό καί δημιούργησε ἕνα νέο μέτωπο ἐνάντιά της, ἕνα μέτωπο πού ἐκτείνεται ἀπό τήν Ἰρλανδία ὥς τίς Ἰνδίες. Τό μοναδικό κράτος, πού εἶναι ἱκανό νά θέσει καί νά λύσει τό ἐθνικό ζήτημα, εἶναι τό κράτος πού στηρίζεται στή συλλογική ἰδιοχτησία τῶν μέσων καί τῶν ἐργαλείων παραγωγῆς, τό Σοβιετικό κράτος. Στό Σοβιετικό ὁμοσπονδιακό κράτος δέν ὑπάρχουν πιά οὔτε καταπιεζόμενα οὔτε κυρίαρχα ἔθνη, ἡ ἐθνική καταπίεση ἔχει ἐξαλειφθεῖ, ἐπειδή ὅμως κληρονομήσαμε ἀπό τό παλιό ἀστικό καθεστώς μιά οὐσιαστική ἀνισότητα (πολιτιστική, οἰκονομική καί πολιτική) ἀνάμεσα στά ἔθνη, πού εἶναι περισσότερο πολιτισμένα καί στά ἔθνη πού εἶναι λιγότερο πολιτισμένα, γι' αὐτό τό ἐθνικό ζήτημα παίρνει μιά μορφή πού ἀπαιτεῖ νά ἐκπονηθοῦν μέτρα γιά νά διευκολυνθοῦν οἱ ἐργαζόμενες μάζες τῶν καθυστερημένων ἐθνῶν καί λαῶν νά προοδεύσουν οἰκονομικά, πολιτικά καί πολιτιστικά καί γιά νά τούς δοθεῖ ἡ δυνατότητα νά φτάσουν τήν προοδευμένη προλεταριακή Κεντρική Ρωσία. Ἀπ' ὅλα αὐτά βγαίνουν καί οἱ πραχτικές προτάσεις πού περιέχονται στό τρίτο μέρος τῶν θέσεων πού προτείνω γιά τό ἐθνικό ζήτημα. (Χειροκροτήματα).

2. ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

10 τοῦ Μάρτη

Σύντροφοι! Τό πιό χαρακτηριστικό στή συζήτηση γιά τό έθνικό ζήτημα σ' αὐτό τό συνέδριο εἶναι ὅτι μέ τό διοικητικό χωρισμό τῆς Ρωσίας περάσαμε ἀπό τίς διακηρύξεις γιά τό ἐθνικό ζήτημα στήν πρακτική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος. Στήν ἀρχή τῆς 'Οχτωβριανῆς Ἐπανάστασης περιοριζόμασταν στή διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων τῶν λαῶν γιά ἀποχωρισμό. Στά 1918 καί στά 1920 δουλέψαμε πρός τήν κατεύθυνση τοῦ διοικητικοῦ χωρισμοῦ τῆς Ρωσίας μέ βάση τά ἐθνικά γνωρίσματα, μέ σκοπό τήν προσέγγιση τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῶν καθυστερημένων ἐθνῶν μέ τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας. Καί τώρα στό συνέδριό μας αὐτό βάζουμε πάνω σέ καθαρά πρακτική βάση τό ζήτημα ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ πολιτική τοῦ κόμματος ἀπέναντι στίς ἐργαζόμενες μάζες καί τά μικροαστικά στοιχεῖα στίς αὐτόνομες περιοχές καί τίς ἀνεξάρτητες δημοκρατίες πού συνδέονται μέ τή Ρωσία. Γι' αὐτό ἀπόρησα μέ τή δήλωση τοῦ Ζατόνσκι ὅτι οἱ θέσεις πού σᾶς προτείναμε ἔχουν ἀφηρημένο χαρακτήρα. Ἔχω στά χέρια μου τίς δικές του θέσεις, πού δέν ξέρω γιατί δέν τίς ἔθεσε ὑπόψη τοῦ συνεδρίου. Στίς θέσεις αὐτές δέ μπόρεσα νά βρῶ καμιά, κυριολεχτικά καμιά πρόταση πρακτικοῦ χαρακτήρα, ἐκτός

μόνο ἀπό μιά πρόταση νά ἀντικατασταθεῖ ἡ ὀνομασία «ΣΟΣΔΡ» μέ τίς λέξεις «'Ανατολικο-ευρωπαϊκή» καί οἱ λέξεις «τῆς Ρωσίας» μέ τή λέξη «ρωσική» ἤ «μεγαλορωσική». Δέ βρῆκα ἄλλες πραχτικές προτάσεις σ' αὐτές τίς θέσεις.

Περνῶ στό ἑπόμενο ζήτημα.

Πρέπει νά πῶ ὅτι περίμενα περισσότερα ἀπό τούς ἀντιπροσώπους πού μίλησαν. Στή Ρωσία ὑπάρχουν εἴκοσι δυό ἀκριγές περιοχές, ὁρισμένες ἀπ' αὐτές τίς ἔχει ἀγκαλιάσει γερά ἡ βιομηχανική ἀνάπτυξη καί ἀπό βιομηχανική ἄποψη διαφέρουν λίγο ἀπό τήν Κεντρική Ρωσία, ἄλλες δέν ἔχουν περάσει ἀκόμα τό στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ καί διαφέρουν ριζικά ἀπό τήν Κεντρική Ρωσία, ἐνῶ μιά τρίτη κατηγορία εἶναι τελείως καθυστερημένες. Εἶναι ἀδύνατο νά περιληφθεῖ στίς θέσεις ὅλη αὐτή ἡ ποικιλία τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν σέ ὅλες τίς συγκεκριμένες μορφές της. Δέ μπορεῖ νά ἔχουμε τήν ἀξίωση θέσεις πού ἔχουν σημασία γιά ὅλο τό κόμμα σάν σύνολο νά ἔχουν χαρακτήρα μόνο τουρκεστάνικο ἤ μόνο ἀζερμπαϊτζάνικο ἤ μόνο οὐκρανικό. Πρέπει νά παίρνονται καί νά περιλαβαίνονται στίς θέσεις χαρακτηριστικά γνωρίσματα πού εἶναι κοινά γιά ὅλες τίς περιοχές καί νά παραβλέπονται οἱ λεπτομέρειες. Δέν ὑπάρχουν στόν κόσμο ἄλλες μέθοδες ἐπεξεργασίας θέσεων.

Εἶναι ἀπαραίτητο τά μή μεγαλορωσικά ἔθνη νά χωριστοῦν σέ μερικές ὁμάδες, πράγμα πού γίνεται στίς θέσεις. Τά μή ρωσικά ἔθνη ἀποτελοῦνται περίπου ἀπό 65.000.000 ἄτομα. Τό κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα ὅλων αὐτῶν τῶν μή ρωσικῶν ἐθνῶν εἶναι ὅτι στήν κρατική τους ἀνάπτυξη ἔχουν μείνει πίσω ἀπό τήν Κεντρική Ρωσία. Καθῆκον μας εἶναι νά καταβάλουμε ὅλες μας τίς δυνάμεις γιά νά βοηθήσουμε αὐτά τά ἔθνη, τά προλεταριακά καί τά ἐργαζόμενα στοιχεῖα τους νά ἀναπτύξουν τό σο-

βιετικό τους κράτος στή μητρική τους γλώσσα. Αὐτό τό κοινό γνώρισμα σημειώνεται στίς θέσεις στό πρακτικό τους μέρος.

Ἐπίσης ἄν θέλαμε νά προχωρήσουμε στή συγκεκριμενοποίηση τῶν ἰδιομορφιῶν τῶν περιοχῶν, θάπρεπε ἀπό τό συνολικό ἀριθμό τῶν 65 περίπου ἑκατομμυρίων τῶν μή ρωσικῶν ἐθνοτήτων νά ἀφαιρέσουμε τά 25 ἑκατομμύρια τοῦ τουρκικοῦ πληθυσμοῦ πού δέν πέρασαν ἀπό τό στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ. Δέν ἔχει δίκιο ὁ σ. Μικογιάν ὅταν λέει ὅτι ἀπό ὁρισμένες ἀπόψεις τό Ἀζερμπαϊτζάν βρίσκεται πιό ψηλά ἀπό τίς ρωσικές ἐπαρχίες. Εἶναι φανερό ὅτι συγχέει τό Μπακού μέ τό Ἀζερμπαϊτζάν. Τό Μπακού δέν ξεπήδησε μέσα ἀπό τά σπλάχνα τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, ἀλλά δημιουργήθηκε ἀπό τά πάνω ἀπό τούς Νόμπελ, Ρότσιλντ, Βίσαου κ. ἄ. Ὅσο γιά τό ἴδιο τό Ἀζερμπαϊτζάν εἶναι μιά χώρα μέ τίς πιό καθυστερημένες πατριαρχικές-φεουδαρχικές σχέσεις. Γι' αὐτό, τό Ἀζερμπαϊτζάν σάν σύνολο, τό συμπεριλαβαίνω στήν ὁμάδα τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν, πού δέν πέρασαν ἀπό τόν καπιταλισμό καί ὅπου πρέπει ἀπαραίτητα νά ἐφαρμοστοῦν εἰδικές μέθοδες γιά νά τραβηχτοῦν οἱ περιοχές αὐτές στήν τροχιά τῆς σοβιετικῆς οἰκονομίας. Οἱ θέσεις μιλᾶνε γι' αὐτό τό πράγμα.

Ὑπάρχει ἐπίσης μιά τρίτη ὁμάδα πού δέν ἀριθμεῖ πάνω ἀπό 6 ἑκατομμύρια πληθυσμό—εἶναι κυρίως χτηνοτροφικές φυλές ὅπου εἶναι ζωντανό ἀκόμα τό καθεστώς τῶν γενῶν καί πού ἀκόμα δέν πέρασαν στή γεωργική οἰκονομία. Αὐτοί εἶναι κυρίως οἱ κιργίζιοι, τό βόρειο τμῆμα τοῦ Τουρκεστάν, οἱ μπασκίροι, οἱ τσετσένοι, οἱ ὀσέτοι καί οἱ ἰνγκοῦσοι. Σχετικά μ' αὐτή τήν ὁμάδα τῶν ἐθνοτήτων εἶναι πρίν ἀπ' ὅλα ἀπαραίτητο νά τῆς ἐξασφαλίσουμε γῆ. Ἐδῶ δέν ἔδοσαν τό λόγο στούς κιργίζιους καί στούς μπασκίρους, σταμάτησαν τή συζήτηση. Θά μᾶς ἔλεγαν ἀκόμα

περισσότερα γιά τά βάσανα πού τραβάει ἡ ὀρεινή Μπασκιρία, ἡ Κιργιζία καί οἱ γκόρτσοι πού ἀργοπεθαίνουν χωρίς γῆ. Ὅσα ὅμως εἶπε ὁ Σαφάροφ πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα ἀφοροῦν μόνο μιά ὁμάδα πληθυσμοῦ ἀπό 6 ἑκατομμύρια ἄτομα. Γι' αὐτό δέν ἔχει νόημα νά ἐπεκτείνουμε σ' ὅλες τίς ἀκρινές περιοχές τίς πραχτικές προτάσεις τοῦ Σαφάροφ, γιατί γιά τό ὑπόλοιπο μέρος τῶν μή ρωσικῶν ἐθνοτήτων—πού ὁ πληθυσμός τους εἶναι περίπου 60 ἑκατομμύρια—οἱ τροποποιήσεις αὐτές δέν ἔχουν καμιά σημασία. Νά γιατί, χωρίς νά ἔχω ἀντίρηση γιά τή συγκεκριμενοποίηση, τή συμπλήρωση καί τή βελτίωση τῶν χωριστῶν παραγράφων πού πρότεινε ὁ Σαφάροφ καί πού ἀφοροῦν ὁρισμένες ὁμάδες ἐθνοτήτων, πρέπει νά πῶ ὅτι δέν εἶναι σωστό νά γενικευτοῦν αὐτές οἱ τροποποιήσεις. Ἔπειτα πρέπει νά κάνω μιά παρατήρηση πάνω σέ μιά τροποποίηση πού προτείνει ὁ Σαφάροφ. Σέ μιά ἀπό τίς τροποποιήσεις του παρεισέφρησε ἡ φράση γιά τήν «ἐθνική-πολιτιστική αὐτοδιάθεση»:

> «Πρίν ἀπό τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση—λέει—οἱ ἀποικιακοί καί μισοαποικιακοί λαοί τῶν ἀνατολικῶν ἀκρινῶν περιοχῶν τῆς Ρωσίας στερήθηκαν, ἐξαιτίας τῆς ἰμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς, κάθε δυνατότητα νά συμμετέχουν στίς πολιτιστικές καταχτήσεις τοῦ καπιταλιστικοῦ πολιτισμοῦ μέ τήν ἐθνικο-πολιτιστική τους αὐτοδιάθεση, τή μόρφωση στή μητρική γλώσσα» κλπ.

Πρέπει νά πῶ ὅτι δέ μπορῶ νά δεχτῶ τήν τροποποίηση αὐτή, γιατί μυρίζει μπουντισμό. Ἡ ἐθνικο-πολιτιστική αὐτοδιάθεση εἶναι μιά διατύπωση πού χρησιμοποιεῖ τό Μπούντ. Ἐμεῖς παρατήσαμε ἀπό καιρό τά νεφελώδη συνθήματα τῆς αὐτοδιάθεσης καί δέ χρειάζεται νά τά ἀναστηλώσουμε. Ἐξάλλου ὅλη αὐτή ἡ φράση εἶναι ἕνας πολύ ἀφύσικος συνδυασμός λέξεων.

Ἀκόμα, ἔχω ἕνα σημείωμα πού λέει ὅτι δῆθεν ἐμεῖς οἱ κομμουνιστές δημιουργοῦμε τεχνητά λευκορωσική ἐθνότητα. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, γιατί ὑπάρχει λευκορωσικό ἔθνος πού ἔχει δικιά του, διαφορετική ἀπό τή ρωσική, γλώσσα καί γι' αὐτό μόνο στή μητρική γλώσσα τοῦ λευκορωσικοῦ λαοῦ μπορεῖ νά ἀναπτυχθεῖ ὁ πολιτισμός του. Τά ἴδια λόγια ἀκούγαμε ἐπίσης πρίν πέντε χρόνια γιά τήν Οὐκρανία καί γιά τό οὐκρανικό ἔθνος. Καί πρίν ἀπό λίγο καιρό ἔλεγαν ἀκόμα ὅτι ἡ οὐκρανική δημοκρατία καί τό οὐκρανικό ἔθνος εἶναι ἐπινόηση τῶν γερμανῶν. Καί ὅμως εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι τό οὐκρανικό ἔθνος ὑπάρχει καί ὅτι οἱ κομμουνιστές ἔχουν τήν ὑποχρέωση νά ἀναπτύξουν τόν πολιτισμό του. Δέ μποροῦμε νά πᾶμε ἐνάντια στήν ἱστορία. Εἶναι φανερό πώς ἄν στίς πόλεις τῆς Οὐκρανίας ὥς τά σήμερα ἀκόμα ἐπικρατοῦν τά ρωσικά στοιχεῖα, μέ τό πέρασμα τοῦ χρόνου οἱ πόλεις αὐτές θά ἐξουκρανιστοῦν ἀναπόφευχτα. Πρίν σαράντα χρόνια ἡ Ρίγα ἦταν γερμανική πόλη, ἐπειδή ὅμως οἱ πόλεις ἀναπτύσσονται σέ βάρος τῶν χωριῶν καί ἐπειδή τό χωριό εἶναι αὐτό πού διατηρεῖ τήν ἐθνότητα, ἡ Ρίγα εἶναι τώρα καθαρά λετονική πόλη. Πρίν πενήντα χρόνια ὅλες οἱ πόλεις τῆς Οὐγγαρίας εἶχαν γερμανικό χαρακτήρα, τώρα ἔχουν γίνει μαγυάρικες. Τό ἴδιο θά γίνει καί μέ τή Λευκορωσία, πού στίς πόλεις της κυριαρχοῦν ἀκόμα οἱ μή λευκορῶσοι.

Κλείνοντας τόν τελικό μου λόγο προτείνω στό συνέδριο νά ἐκλέξει μιά ἐπιτροπή, στήν ὁποία πρέπει νά μποῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν περιοχῶν, γιά νά κάνει πιό συγκεκριμένες τίς πραχτικές προτάσεις πού ἔγιναν γιά τίς θέσεις καί πού ἐνδιαφέρουν ὅλες τίς ἀκρινές περιοχές μας. (Χειροκροτήματα).

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

Σύντροφε Λένιν!

Τίς τελευταῖες τρεῖς μέρες εἶχα τή δυνατότητα νά διαβάσω τή συλλογή «Σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ρωσίας»[8]. Ἡ ἀρρώστια μέ βοήθησε (οὐδέν κακόν ἀμιγές καλοῦ!). Εἶναι ἕνα ὑπέροχο, καλογραμμένο βιβλίο. Ἕνα μαστορικό προσχέδιο γιά ἕνα πραγματικά ἑνιαῖο καί πραγματικά κρατικό οἰκονομικό σχέδιο, χωρίς εἰσαγωγικά. Ἡ μοναδική στήν ἐποχή μας μαρξιστική προσπάθεια, πού δίνει στό σοβιετικό ἐποικοδόμημα τῆς οἰκονομικά καθυστερημένης Ρωσίας μιά πραγματικά ρεαλιστική καί μέσα στίς σημερινές συνθῆκες τή μοναδικά δυνατή τεχνικο-παραγωγική βάση.

Θυμηθεῖτε τό περσινό «σχέδιο» τοῦ Τρότσκι (τίς θέσεις του) γιά τήν «οἰκονομική ἀναγέννηση» τῆς Ρωσίας μέ βάση τή μαζική χρησιμοποίηση τῆς ἀνειδίκευτης ἐργασίας μιᾶς ἀγροτο-εργατικῆς μάζας (στρατός ἐργασίας) στά συντρίμμια τῆς προπολεμικῆς βιομηχανίας. Τί κακομοιριά, τί καθυστέρηση σέ σύγκριση μέ τό σχέδιο Γκοερλό!*. Ἕνας βιοτέχνης τοῦ μεσαίωνα πού θεωρεῖ τόν

* Γκοερλό=κρατικό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ρωσίας. (Σημ. Μετ.)

ἑαυτό του ἰψενικό ἥρωα προορισμένο νά «σώσει» τή Ρωσία μέ μιά παλιά σάγκα*... Καί τί ἀξίζουν τά δεκάδες «ἑνιαῖα σχέδια» πού ἐμφανίζονται κάθε τόσο στόν τύπο μας γιά νά μᾶς ντροπιάζουν—δέν εἶναι παρά ψελίσματα παιδιῶν τοῦ νηπιαγωγείου... Ἤ ἀκόμα ὁ φιλισταϊκός «ρεαλισμός» (στήν πραγματικότητα *μανιλοφισμός*)** τοῦ Ρίκοφ, πού ἐξακολουθεῖ ἀκόμα νά «κριτικάρει» τό Γκοερλό καί πού εἶναι βουτηγμένος ὥς τ' ἀφτιά στή ρουτίνα...

Ἡ γνώμη μου:

1) δέν πρέπει νά χάνουμε στό ἑξῆς οὔτε λεπτό μέ φλυαρίες γιά τό σχέδιο·

2) *νά ἀρχίσουμε* ἀμέσως *τήν πρακτική* ἐκτέλεση αὐτοῦ τοῦ ἔργου·

3) νά ἀφιερώσουμε γι' αὐτό τό *ξεκίνημα* τουλάχιστο τό 1/3 τῆς δουλιᾶς μας (τά 2/3 θά διατίθενται γιά τίς «τρέχουσες» ἀνάγκες) γιά τή μεταφορά τῶν ὁλικῶν καί τῶν ἀνθρώπων, τήν ἀνόρθωση τῶν ἐπιχειρήσεων, τήν κατανομή τῆς ἐργατικῆς δύναμης, τήν προμήθεια τροφίμων, τήν ὀργάνωση τῶν βάσεων ἐφοδιασμοῦ καί τοῦ ἴδιου τοῦ ἐφοδιασμοῦ κλπ.

4) Ἐπειδή ἀπό τά στελέχη τοῦ Γκοερλό, παρ' ὅλες τίς ἀρετές τους, λείπει τό ὑγιές πρακτικό πνεῦμα (στά ἄρθρα εἶναι αἰσθητή μιά καθηγητική ἀνικανότητα) πρέπει ἀπαραίτητα νά μποῦν στήν ἐπιτροπή τοῦ σχεδίου ἄνθρωποι μέ ζωντανή πρακτική πείρα πού δροῦν σύμφω-

* —ἀρχαία μορφή ἀφήγησης σέ πεζό λόγο τῶν βόρειων λαῶν (ἰσλανδῶν καί νορβηγῶν). Μέ τήν πλατιά ἔννοια θρύλος, μύθος. (Σημ. Μετ.)

** —τεμπέλικη αἰσθηματολογία καί κούφια ὀνειροφαντασία. Ὁ Μανίλοφ εἶναι μορφή ἀπό τίς «Νεκρές ψυχές» τοῦ Γκόγκολ. (Σημ. Μετ.)

να μέ τήν ἀρχή «ἀναφέρατε ἐκτέλεση», «νά ἐκτελεστεῖ μέσα στήν προθεσμία» κλπ.

5) Ἡ «Πράβντα», ἡ «Ἰσβέστια» καί εἰδικά ἡ «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν»[9] νά ὑποχρεωθοῦν νά ἐκλαϊκεύσουν τό «Σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ» καί στίς γενικές του γραμμές καί στά συγκεκριμένα σημεῖα πού ἀφοροῦν τίς ξεχωριστές περιοχές, θυμίζοντας ὅτι ὑπάρχει *μόνο ἕνα* «ἑνιαῖο οἰκονομικό σχέδιο»—τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ, καί ὅτι ὅλα τά ἄλλα «σχέδια» δέν εἶναι παρά κούφια καί ἐπιζήμια φλυαρία.

Δικός σας ***Στάλιν***

Γράφτηκε τό Μάρτη τοῦ 1921.
Δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά
στό βιβλίο: Στάλιν,
Συλλογή ἄρθρων,
στά πενηντάχρονά του, Μόσχα-Λένινγκραντ, 1929.

Η ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Ὁ τρόπος πού οἱ κομμουνιστές τοποθετοῦν τό ἐθνικό ζήτημα διαφέρει οὐσιαστικά ἀπό τόν τρόπο πού τό τοποθετοῦν οἱ παράγοντες τῆς 2ης καί τῆς $2^{1}/_{2}$ Διεθνοῦς[10], καθώς καί ὅλα τά «σοσιαλιστικά», «σοσιαλδημοκρατικά», μενσεβίκικα, ἐσέρικα κλπ. κόμματα.

Ἔχει μεγάλη σημασία νά τονίσουμε τέσσερα βασικά σημεῖα, γιατί εἶναι τά πιό χαρακτηριστικά διακριτικά γνωρίσματα τῆς νέας τοποθέτησης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, πού χαράζουν μιά διαχωριστική γραμμή ἀνάμεσα στήν παλιά καί στή νέα ἀντίληψη γιά τό ἐθνικό ζήτημα.

Τό πρῶτο σημεῖο εἶναι ἡ συγχώνευση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, σάν μέρους, μέ τό γενικό ζήτημα τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ἀποικιῶν, σάν σύνολο. Στήν ἐποχή τῆς 2ης Διεθνοῦς τό ἐθνικό ζήτημα τό περιόριζαν συνήθως σ' ἕνα στενό κύκλο ζητημάτων πού ἀφοροῦσαν ἀποκλειστικά τά «πολιτισμένα» ἔθνη. Οἱ ἰρλανδοί, οἱ τσέχοι, οἱ πολωνοί, οἱ φιλανδοί, οἱ σέρβοι, οἱ ἀρμένηδες, οἱ ἑβραῖοι καί μερικές ἄλλες ἐθνότητες τῆς Εὐρώπης, αὐτός ἦταν ὁ κύκλος τῶν ἐθνῶν, πού δέν εἶχαν πλήρη δικαιώματα καί πού γιά τήν τύχη τους ἐνδιαφερόταν ἡ 2η Διεθνής. Τά δεκάδες καί ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας

καί τῆς Ἀφρικῆς, πού ὑποφέρουν κάτω ἀπό τήν ἐθνική καταπίεση μέ τήν πιό ὠμή καί σκληρή μορφή της, ἔμεναν συνήθως ἔξω ἀπό τό ὀπτικό πεδίο τῶν «σοσιαλιστῶν». Δέν ἀποφάσιζαν νά βάλουν στήν ἴδια μοίρα τούς λευκούς καί τούς μαύρους, τούς «ἀπολίτιστους» νέγρους καί τούς «πολιτισμένους» ἰρλανδούς, τούς «καθυστερημένους» ἰνδούς καί τούς «μορφωμένους» πολωνούς. Προϋπόθεταν σιωπηρά ὅτι ἄν χρειάζεται νά γίνεται ἀγώνας γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν μή εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα, δέν ταιριάζει καθόλου στούς «καθώς πρέπει σοσιαλιστές» νά μιλᾶνε στά σοβαρά γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἀποικιῶν, πού εἶναι «ἀπαραίτητες» γιά τή «διατήρηση» τοῦ «πολιτισμοῦ». Αὐτοί, οἱ μέ τό συμπάθειο σοσιαλιστές, δέν ἔβαζαν κάν στό νοῦ τους ὅτι δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ ἡ ἐξάλειψη τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης στήν Εὐρώπη χωρίς τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἀποικιακῶν λαῶν τῆς Ἀσίας καί τῆς Ἀφρικῆς ἀπό τό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὅτι τό πρῶτο εἶναι ὀργανικά συνδεμένο μέ τό δεύτερο. Πρῶτοι οἱ κομμουνιστές ἀποκάλυψαν τή σύνδεση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος μέ τό ζήτημα τῶν ἀποικιῶν, θεμελίωσαν θεωρητικά αὐτή τή σύνδεση καί τήν ἔβαλαν στή βάση τῆς ἐπαναστατικῆς τους πρακτικῆς. Ἔτσι γκρεμίστηκαν τά τείχη πού ὀρθώνονταν ἀνάμεσα στούς λευκούς καί τούς μαύρους, ἀνάμεσα στούς «πολιτισμένους» καί τούς «ἀπολίτιστους» σκλάβους τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Τό περιστατικό αὐτό εὐκόλυνε πολύ τό ἔργο τοῦ συντονισμοῦ τῆς πάλης τῶν καθυστερημένων ἀποικιῶν μέ τόν ἀγώνα τοῦ πρωτοπόρου προλεταριάτου ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό, ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

Τό δεύτερο σημεῖο εἶναι ἡ ἀντικατάσταση τοῦ ἀόριστου συνθήματος τοῦ δικαιώματος τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοδιάθεση μέ τό ξεκάθαρο ἐπαναστατικό σύνθημα τοῦ δικαιώματος τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἀποικιῶν γιά κρατικό απο-

χωρισμό, γιά τό σχηματισμό αὐτοτελοῦς κράτους. Ὅταν οἱ παράγοντες τῆς 2ης Διεθνοῦς μιλοῦσαν γιά τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης, δέν ἔλεγαν συνήθως λέξη γιά τό δικαίωμα τοῦ κρατικοῦ ἀποχωρισμοῦ. Στήν καλύτερη περίπτωση τό δικαίωμα γιά αὐτοδιάθεση τό ἑρμήνευαν σάν δικαίωμα γιά αὐτονομία γενικά. Οἱ «εἰδικοί» γιά τό ἐθνικό ζήτημα, ὁ Σπρίνγκερ καί ὁ Μπάουερ, ἔφτασαν μάλιστα ὥς τό σημεῖο νά μετατρέψουν τό δικαίωμα γιά αὐτοδιάθεση σέ δικαίωμα τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης γιά πολιτιστική αὐτονομία, δηλ. σέ δικαίωμα νά ἔχουν τά δικά τους πολιτιστικά ἱδρύματα, ἐνῶ ὅλη τήν **πολιτική** (καί οἰκονομική) ἐξουσία τήν ἄφηναν στά χέρια τοῦ κυρίαρχου ἔθνους. Μ' ἄλλα λόγια τό δικαίωμα γιά αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν χωρίς πλήρη δικαιώματα τό μετάτρεψαν σέ προνόμιο τῶν κυρίαρχων ἐθνῶν νά κατέχουν τήν πολιτική ἐξουσία καί ἔσβηναν τό ζήτημα τοῦ κρατικοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ὁ ἰδεολογικός ἡγέτης τῆς 2ης Διεθνοῦς Καούτσκι προσχώρησε βασικά σ' αὐτή τήν οὐσιαστικά ἰμπεριαλιστική ἑρμηνεία τῆς αὐτοδιάθεσης πού ἔδοσαν οἱ Σπρίνγκερ καί Μπάουερ. Δέν εἶναι παράξενο ὅτι οἱ ἰμπεριαλιστές ἀντιλήφθηκαν αὐτή τήν εὐνοϊκή γι' αὐτούς ἰδιότητα τοῦ συνθήματος τῆς αὐτοδιάθεσης καί τό διακήρυξαν σάν δικό τους σύνθημα. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος, πού εἶχε γιά σκοπό του τήν ὑποδούλωση τῶν λαῶν, διεξήχθηκε κάτω ἀπό τή σημαία τῆς αὐτοδιάθεσης. Ἔτσι, τό ἀόριστο σύνθημα τῆς αὐτοδιάθεσης ἀπό ὅπλο γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐθνῶν, ἀπό ὅπλο πάλης γιά τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν, μετατράπηκε σέ ὅπλο ὑποταγῆς τῶν ἐθνῶν, σέ ὅπλο γιά νά κρατοῦν τά ἔθνη ὑπάκουα στόν ἰμπεριαλισμό. Ἡ πορεία τῶν πραγμάτων σ' ὅλο τόν κόσμο τά τελευταῖα χρόνια, ἡ λογική τῆς ἐπανάστασης στήν Εὐρώπη καί τέλος ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος στίς ἀποικίες ἀπαιτοῦσαν νά ἀπορριφθεῖ αὐτό τό σύνθημα πού κατάντησε ἀντιδραστικό καί νά ἀντικατασταθεῖ μ' ἕνα ἄλλο ἐπαναστατικό σύνθημα, πού μπορεῖ νά διαλύσει τήν ἀτμόσφαιρα δυσπιστίας τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῶν ἐθνῶν πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα πρός τό προλεταριάτο τῶν κυρίαρχων ἐθνῶν, μ' ἕνα σύνθημα πού μπορεῖ νά ξεκαθαρίσει τό δρόμο γιά τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν καί τήν ἑνότητα τῶν ἐργαζομένων αὐτῶν τῶν ἐθνῶν. Τέτιο σύνθημα εἶναι τό σύνθημα πού ἔριξαν οἱ κομμουνιστές, τό σύνθημα γιά τό δικαίωμα τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἀποικιῶν γιά κρατικό ἀποχωρισμό.

Ἡ ἀξία αὐτοῦ τοῦ συνθήματος βρίσκεται στό ὅτι:

1) ἐξαφανίζει κάθε βάση ὑποψίας ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι ἑνός ἔθνους ἔχουν ἁρπαχτικές διαθέσεις ἀπέναντι στούς ἐργαζόμενους ἑνός ἄλλου ἔθνους, ἑπομένως προετοιμάζει τό ἔδαφος γιά τήν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καί γιά τήν ἐθελοντική συνένωση·

2) ξεσκίζει τή μάσκα ἀπό τό πρόσωπο τῶν ἰμπεριαλιστῶν πού φλυαροῦν ὑποκριτικά γιά αὐτοδιάθεση, ἐνῶ προσπαθοῦν νά κρατήσουν ὑποταγμένους μέσα στά πλαίσια τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ τους κράτους τούς λαούς πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα καί τίς ἀποικίες καί βαθαίνει ἔτσι τόν ἀπελευθερωτικό ἀγώνα τῶν λαῶν αὐτῶν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι οἱ ρῶσοι ἐργάτες δέ θά καταχτοῦσαν τή συμπάθεια τῶν ἀλλοεθνῶν συντρόφων τους τῆς Δύσης καί τῆς Ἀνατολῆς, ἄν δέ διακήρυχναν, ὅταν πῆραν τήν ἐξουσία, τό δικαίωμα τῶν λαῶν γιά κρατικό ἀποχωρισμό, ἄν δέν ἀπόδειχναν στήν πράξη ὅτι εἶναι ἕτοιμοι νά ἐφαρμόσουν στή ζωή αὐτό τό ἀπαράγραφτο δικαίωμα τῶν λαῶν, ἄν δέν παραιτοῦνταν ἀπό τό «δικαίωμα» λχ. πάνω στή Φιλανδία (1917), ἄν

δέν ἀπόσυραν τά στρατεύματα ἀπό τή Βόρεια Περσία (1917), ἄν δέν παραιτοῦνταν ἀπό τίς ἀξιώσεις πάνω σέ ὁρισμένο τμῆμα τῆς Μογγολίας, τῆς Κίνας κλπ., κλπ.

Δέ χωράει ἐπίσης ἀμφιβολία πώς ἄν ἡ πολιτική τῶν ἰμπεριαλιστῶν, πού καλύπτεται ἔντεχνα μέ τή σημαία τῆς αὐτοδιάθεσης, σημειώνει τόν τελευταῖο καιρό στήν Ἀνατολή τή μιά ἀποτυχία πάνω στήν ἄλλη, αὐτό γίνεται ἀνάμεσα στά ἄλλα γιατί σκόνταψε ἐκεῖ στό ἐντεινόμενο ἀπελευθερωτικό κίνημα πού ἀναπτύχθηκε πάνω στό ἔδαφος τῆς ζύμωσης πού διεξάγεται στό πνεῦμα τοῦ συνθήματος γιά τό δικαίωμα τῶν λαῶν γιά κρατικό ἀποχωρισμό. Αὐτό δέν τό καταλαβαίνουν οἱ ἥρωες τῆς 2ης καί τῆς $2^{1}/_{2}$ Διεθνοῦς πού βρίζουν μέ ζῆλο τό «Συμβούλιο δράσης καί προπαγάνδας»[11] τοῦ Μπακοῦ γιά μερικά, ὄχι οὐσιαστικά, λάθη του· αὐτό ὅμως θά τό καταλάβει ὁ καθένας πού θά κάνει τόν κόπο νά γνωρίσει τή δράση τοῦ παραπάνω «Συμβουλίου» στό διάστημα τοῦ ἑνός χρόνου τῆς ὕπαρξής του, καθώς καί τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν τῆς Ἀσίας καί τῆς Ἀφρικῆς στά τελευταῖα δυό-τρία χρόνια.

Τό τρίτο σημεῖο εἶναι ἡ ἀποκάλυψη τῆς ὀργανικῆς σύνδεσης πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στό ἐθνικο-αποικιακό ζήτημα καί στό ζήτημα τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου, τῆς ἀνατροπῆς τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Στήν ἐποχή τῆς 2ης Διεθνοῦς τό ἐθνικό ζήτημα, πού τό εἶχαν στενέψει ὑπερβολικά, τό ἐξέταζαν συνήθως αὐτό καθ' ἑαυτό, χωρίς σύνδεση μέ τήν ἐπερχόμενη προλεταριακή ἐπανάσταση. Προϋπόθεταν σιωπηρά ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα θά λυθεῖ «φυσιολογικά» πρίν ἀπό τήν προλεταριακή ἐπανάσταση μέ μιά σειρά μεταρυθμίσεις μέσα στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ, ὅτι ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση μπορεῖ νά διεξαχθεῖ χωρίς τή ριζική λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος

καί ἀντίστροφα ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα μπορεῖ νά λυθεῖ χωρίς τήν ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου, χωρίς τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί πρίν ἀπ' αὐτήν. Αὐτή ἡ ἰμπεριαλιστική στήν οὐσία ἀντίληψη τοῦ πράγματος διαπερνᾶ σάν κόκκινη κλωστή τά γνωστά ἔργα τοῦ Σπρίνγκερ καί τοῦ Μπάουερ γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Ἡ τελευταία ὅμως δεκαετία ἔδειξε πόσο λαθεμένη καί πόσο σάπια εἶναι αὐτή ἡ ἀντίληψη γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος ἔδειξε καί ἡ ἐπαναστατική πραχτική τῶν τελευταίων χρόνων ἐπιβεβαίωσε ἀκόμα μιά φορά ὅτι:

1) τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα δέ μποροῦν νά χωριστοῦν ἀπό τό ζήτημα τῆς ἀπελευθέρωσης ἀπό τήν ἐξουσία τοῦ κεφαλαίου·

2) ὁ ἰμπεριαλισμός (ἀνώτατη μορφή τοῦ καπιταλισμοῦ) δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει χωρίς τήν πολιτική καί οἰκονομική ὑποδούλωση τῶν ἐθνῶν πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα καί τῶν ἀποικιῶν·

3) τά ἔθνη χωρίς πλήρη δικαιώματα καί οἱ ἀποικίες δέ μποροῦν νά ἀπελευθερωθοῦν χωρίς τήν ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου·

4) ἡ νίκη τοῦ προλεταριάτου δέ μπορεῖ νά εἶναι σταθερή χωρίς τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐθνῶν πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα καί τῶν ἀποικιῶν ἀπό τό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἄν ἡ Εὐρώπη καί ἡ Ἀμερική μποροῦν νά ὀνομαστοῦν μέτωπο, πεδίο τῶν βασικῶν μαχῶν ἀνάμεσα στό σοσιαλισμό καί τόν ἰμπεριαλισμό, τά ἔθνη χωρίς πλήρη δικαιώματα καί οἱ ἀποικίες μέ τίς πρῶτες τους ὕλες, τά καύσιμα, τά τρόφιμα καί τίς τεράστιες ἐφεδρεῖες ἀνθρώπινου ὑλικοῦ, πρέπει νά θεωροῦνται μετόπισθεν, ἐφεδρεία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Γιά νά κερδίσουμε στόν πόλεμο, πρέπει ὄχι μόνο νά νικήσουμε στό μέτωπο, ἀλλά καί νά ἐπα-

ναστατικοποιήσουμε τά μετόπισθεν τοῦ ἐχθροῦ, τίς ἐφεδρεῖες του. Γι' αὐτό ἡ νίκη τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης μπορεῖ νά θεωρεῖται ἐξασφαλισμένη μόνο στήν περίπτωση πού τό προλεταριάτο θά κατορθώσει νά συνδυάσει τό δικό του ἐπαναστατικό ἀγώνα μέ τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῶν ἐθνῶν πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα καί τῶν ἀποικιῶν ἐνάντια στήν ἐξουσία τῶν ἰμπεριαλιστῶν, γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Οἱ παράγοντες τῆς 2ης καί τῆς $2^1/_2$ Διεθνοῦς δέν πῆραν ὑπόψη αὐτή τή «λεπτομέρεια» ὅταν ἀπόσπασαν τό ἐθνικο-αποικιακό ζήτημα ἀπό τό ζήτημα τῆς ἐξουσίας στήν ἐποχή τῆς ἀναπτυσσόμενης προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Δύση.

Τό τέταρτο σημεῖο εἶναι τό μπάσιμο ἑνός νέου στοιχείου στό ἐθνικό ζήτημα, τοῦ στοιχείου τῆς οὐσιαστικῆς (καί ὄχι μόνο τῆς νομικῆς) ἐξίσωσης τῶν ἐθνῶν (βοήθεια καί συμπαράσταση στά καθυστερημένα ἔθνη γιά νά ἀνυψωθοῦν ὥς τό πολιτιστικό καί οἰκονομικό ἐπίπεδο τῶν προχωρημένων ἐθνῶν), πού ἀποτελεῖ ἕναν ἀπό τούς ὅρους γιά τήν ἀποκατάσταση ἀδελφικῆς συνεργασίας ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Στήν ἐποχή τῆς 2ης Διεθνοῦς περιορίζονταν συνήθως στή διακήρυξη τῆς «ἐθνικῆς ἰσοτιμίας». Στήν καλύτερη περίπτωση δέν πήγαιναν πιό πέρα ἀπό τή διεκδίκηση νά ἐφαρμοστεῖ στή ζωή μιά τέτια ἰσοτιμία. Ἡ ἐθνική ὅμως ἰσοτιμία, πού αὐτή καθ' ἑαυτή εἶναι μιά πολύ σπουδαία πολιτική κατάχτηση, κινδυνεύει ὡστόσο νά μείνει κούφια φράση ἄν δέν ὑπάρχουν ἀρκετά μέσα καί δυνατότητες γιά τή χρησιμοποίηση αὐτοῦ τοῦ πολύ σημαντικοῦ δικαιώματος. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἐργαζόμενες μάζες τῶν καθυστερημένων λαῶν δέν εἶναι σέ θέση νά χρησιμοποιήσουν τά δικαιώματα πού τούς παραχωροῦνται μέ τήν «ἐθνική ἰσοτιμία» στόν

ἴδιο βαθμό πού μποροῦν νά τά χρησιμοποιήσουν οἱ ἐργαζόμενες μάζες τῶν προοδευμένων ἐθνῶν: γίνεται αἰσθητή ἡ κληρονομημένη ἀπό τό παρελθόν (πολιτιστική καί οἰκονομική) καθυστέρηση μερικῶν ἐθνῶν, πού δέ μπορεῖ νά ἐξαλειφθεῖ μέσα σέ ἕνα-δυό χρόνια. Τό περιστατικό αὐτό γίνεται αἰσθητό καί στή Ρωσία, ὅπου μιά ολόκληρη σειρά λαοί δέν πρόλαβαν νά περάσουν ἀπό τόν καπιταλισμό καί μερικοί δέ μπῆκαν καθόλου στό στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ καί δέν ἔχουν ἤ σχεδόν δέν ἔχουν δικό τους προλεταριάτο, ὅπου παρ' ὅλο πού ἐφαρμόστηκε κιόλας πλήρης ἐθνική ἰσοτιμία, οἱ ἐργαζόμενες μάζες αὐτῶν τῶν ἐθνοτήτων δέν εἶναι σέ θέση λόγω τῆς πολιτιστικῆς καί οἰκονομικῆς τους καθυστέρησης νά χρησιμοποιήσουν σέ ἱκανοποιητικό βαθμό τά δικαιώματα πού ἀπόχτησαν. Τό γεγονός αὐτό θά γίνει ἀκόμα πιό αἰσθητό «τήν ἐπομένη» τῆς νίκης τοῦ προλεταριάτου στή Δύση, ὅταν θά παρουσιαστοῦν ἀναπόφευχτα στή σκηνή οἱ πολυάριθμες καθυστερημένες ἀποικίες καί μισοαποικίες πού βρίσκονται στίς πιό διαφορετικές βαθμίδες ἀνάπτυξης. Ἀκριβῶς γι' αὐτό τό λόγο εἶναι ἀπαραίτητο τό νικηφόρο προλεταριάτο τῶν προοδευμένων ἐθνῶν νά δόσει βοήθεια, πραγματική καί διαρκῆ βοήθεια, στίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν καθυστερημένων ἐθνῶν γιά τήν πολιτιστική καί οἰκονομική τους ἀνάπτυξη, νά τίς βοηθήσει νά ἀνεβοῦν σέ ἀνώτερη βαθμίδα ἀνάπτυξης καί νά φτάσουν τά προχωρημένα ἔθνη. Χωρίς μιά τέτια βοήθεια εἶναι ἀδύνατο νά ὀργανωθεῖ ἡ εἰρηνική συμβίωση καί ἡ ἀδελφική συνεργασία τῶν ἐργαζομένων τῶν διαφόρων ἐθνῶν καί λαῶν σέ μιά ἑνιαία παγκόσμια οἰκονομία, πού εἶναι τόσο ἀπαραίτητες γιά τόν τελικό θρίαμβο τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἀπ' αὐτά ὅμως βγαίνει ὅτι δέν πρέπει νά περιοριζόμαστε μόνο στήν «ἐθνική ἰσοτιμία», ὅτι εἶναι ἀπαραί-

τητο από τήν «έθνική ίσοτιμία» νά περάσουμε στά μέτρα γιά τήν ούσιαστική έξίσωση τών έθνών, στήν έπεξεργασία καί τήν έφαρμογή στή ζωή πραχτικών μέτρων:

1) γιά τή μελέτη τής οίκονομικής κατάστασης, τής ζωής καί τοΰ πολιτισμού τών καθυστερημένων έθνών καί λαών·

2) γιά τήν άνάπτυξη τοΰ πολιτισμού τους·

3) γιά τήν πολιτική τους διαφώτιση·

4) γιά τή βαθμιαία καί άνώδυνη προσαρμογή τους στίς άνώτερες μορφές τής οίκονομίας·

5) γιά τήν όργάνωση τής οίκονομικής συνεργασίας άνάμεσα στούς έργαζόμενους τών καθυστερημένων καί τών προοδευμένων έθνών.

Αύτά είναι τά τέσσερα βασικά σημεία, πού χαραχτηρίζουν τή νέα τοποθέτηση τοΰ έθνικοΰ ζητήματος από τούς ρώσους κομμουνιστές.

2 τοΰ Μάη 1921

«Πράβντα», άρ. φύλλου 98, 8 τοΰ Μάη 1921.
Υπογραφή: Ι. Στάλιν

ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΩΝ ΓΚΟΡΤΣΟΙ [12]

Διαβιβάστε τόν άδελφικό μου χαιρετισμό στό πρώτο συνέδριο τών έργαζόμενων γυναικών τής Δημοκρατίας τών Γκόρτσοι[13]. Λυποΰμαι πολύ πού γιά λόγους ύγείας δέ μπορώ νά παραβρεθώ στό συνέδριο.

Συντρόφισσες τής δημοκρατίας τών Γκόρτσοι! Στήν ίστορία τής άνθρωπότητας δέν ύπάρχει ούτε ένα σοβαρό άπελευθερωτικό κίνημα, πού νά τά έβγαλε πέρα χωρίς τήν άμεση συμμετοχή τής γυναίκας, γιατί κάθε βήμα τής καταπιεζόμενης τάξης στό δρόμο τής άπελευθέρωσής της είναι ταυτόχρονα κι ένα ξελάφρωμα στή θέση τής γυναίκας. Τό άπελευθερωτικό κίνημα τών σκλάβων στήν άρχαιότητα, όπως καί τό άπελευθερωτικό κίνημα τών δουλοπάροικων στούς νεότερους χρόνους, είχε στίς γραμμές του όχι μόνο άντρες, μά καί γυναίκες-άγωνίστριες καί μάρτυρες, πού μέ τό αίμα τους έπισφράγισαν τήν άφοσίωσή τους στήν ύπόθεση τών έργαζομένων. Τέλος, τό σημερινό άπελευθερωτικό κίνημα τοΰ προλεταριάτου—τό πιό βαθύ καί τό πιό ίσχυρό άπ' όλα τά άπελευθερωτικά κινήματα τής άνθρωπότητας—δέν άνάδειξε μόνο ήρωίδες καί μάρτυρες, άλλά καί τό μαζικό σοσιαλιστικό κίνημα έκατομμυρίων

γυναικῶν-ἐργατριῶν πού ἀγωνίζονται νικηφόρα κάτω ἀπό τήν κοινή προλεταριακή σημαία.

Σέ σύγκριση μ' αὐτό τό ἰσχυρό κίνημα τῶν γυναικῶν ἐργατριῶν, τό φιλελεύθερο κίνημα τῶν ἀστῶν διανοουμένων γυναικῶν εἶναι ἕνα παιδικό παιχνίδι, πού τό σοφίστηκαν γιά νά περνᾶνε τόν καιρό τους.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου τῶν γυναικῶν τῆς Δημοκρατίας τῶν Γκόρτσοι θά διεξαχθοῦν κάτω ἀπό τήν Κόκκινη σημαία.

Στάλιν

17 τοῦ Ἰούνη 1921

Δελτίο τοῦ 1ου Συνεδρίου τῶν ἐργαζόμενων γυναικῶν τῆς Ἀνατολῆς τῆς Σοσιαλιστικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῶν Γκόρτσοι. Βλαντικαυκάζ. 1921.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑΧΤΙΚΗ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

Προσχέδιο μπροσούρας

I

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

1) Τά ὅρια δράσης τῆς πολιτικῆς στρατηγικῆς καί ταχτικῆς καί ὁ τομέας τῆς ἐφαρμογῆς τους. Ἄν δεχτοῦμε ὅτι τό κίνημα τοῦ προλεταριάτου ἔχει δυό πλευρές, μιά ἀντικειμενική καί μιά ὑποκειμενική, τότε ὁ τομέας δράσης τῆς στρατηγικῆς καί τῆς ταχτικῆς περιορίζεται ἀναμφισβήτητα στήν ὑποκειμενική πλευρά τοῦ κινήματος. Ἡ *ἀντικειμενική* πλευρά εἶναι τά προτσές ἀνάπτυξης πού συντελοῦνται ἔξω καί γύρω ἀπό τό προλεταριάτο, ἀνεξάρτητα ἀπό τή θέληση τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κόμματός του, τά προτσές πού σέ τελευταία ἀνάλυση καθορίζουν τήν ἀνάπτυξη ὁλόκληρης τῆς κοινωνίας. Ἡ *ὑποκειμενική* πλευρά εἶναι τά προτσές πού συντελοῦνται μέσα στό προλεταριάτο σάν ἀντανάκλαση τῶν ἀντικειμενικῶν προτσές στή συνείδηση τοῦ προλεταριάτου, προτσές πού ἐπιταχύνουν ἤ ἐπιβραδύνουν τήν πορεία τῶν ἀντικειμενικῶν προτσές, μά σέ καμιά περίπτωση δέν τά καθορίζουν.

2) Ἡ *θεωρία* τοῦ μαρξισμοῦ, μελετώντας πρίν ἀπ' ὅλα τά ἀντικειμενικά προτσές στήν ἀνάπτυξη καί στήν ἐξαφάνισή τους, καθορίζει τήν τάση τῆς ἀνάπτυξης, δεί-

χνει τήν τάξη ἤ τίς τάξεις πού ἀνεβαίνουν ἀναπόφευχτα πρός τήν ἐξουσία ἤ πού πέφτουν καί πρέπει νά πέσουν ἀναπόφευχτα.

3) Τό *πρόγραμμα* τοῦ μαρξισμοῦ, πού βασίζεται στά συμπεράσματα τῆς θεωρίας, καθορίζει τό σκοπό τοῦ κινήματος τῆς τάξης πού ἀνεβαίνει, στή δοσμένη περίπτωση τοῦ προλεταριάτου, στή διάρκεια μιᾶς ὁρισμένης περιόδου τῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ ἤ σ' ὅλη τήν καπιταλιστική περίοδο (πρόγραμμα μίνιμουμ καί πρόγραμμα μάξιμουμ).

4) Ἡ *στρατηγική* πού καθοδηγεῖται ἀπό τίς ὑποδείξεις τοῦ προγράμματος καί στηρίζεται στόν ὑπολογισμό τῶν ἐσωτερικῶν (ἐθνικῶν) καί τῶν διεθνῶν δυνάμεων πού παλαίβουν, καθορίζει *τό γενικό δρόμο, τή γενική κατεύθυνση,* πού πρέπει νά ἀκολουθήσει τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου μέ σκοπό νά πετύχει τά καλύτερα ἀποτελέσματα μέ τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων πού δημιουργιέται καί ἀναπτύσσεται. Ἀνάλογα χαράζει τό σχῆμα διάθεσης τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου καί τῶν συμμάχων του στό κοινωνικό μέτωπο (*γενική διάταξη).* Ἡ «χάραξη τοῦ σχήματος διάθεσης τῶν δυνάμεων» δέν πρέπει νά συγχέεται μέ τήν καθαυτό (συγκεκριμένη, πραχτική) δουλειά τῆς διάθεσης-κατανομῆς τῶν δυνάμεων, πού τήν κάνουν μαζί ἡ ταχτική καί ἡ στρατηγική. Αὐτό δέ σημαίνει ὅτι ἡ στρατηγική περιορίζεται στόν καθορισμό τοῦ δρόμου καί στή χάραξη τοῦ σχήματος διάθεσης τῶν μαχητικῶν δυνάμεων στό στρατόπεδο τοῦ προλεταριάτου· ἀντίθετα, διευθύνει τόν ἀγώνα καί ἐπιφέρει διορθώσεις στήν τρέχουσα ταχτική σ' ὅλη τήν περίοδο τῆς στροφῆς, χρησιμοποιώντας ἐπιδέξια τίς ἐφεδρεῖες πού ἔχει στή διάθεσή της καί ἑλισσόμενη μέ σκοπό τήν ὑποστήριξη τῆς ταχτικῆς.

5) Ἡ *ταχτική* καθοδηγούμενη ἀπό τίς ὑποδείξεις τῆς στρατηγικῆς καί τήν πείρα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, τόσο στή δική της τή χώρα ὅσο καί στίς γειτονικές χῶρες, ὑπολογίζοντας στήν κάθε δοσμένη στιγμή τήν κατάσταση τῶν δυνάμεων τόσο μέσα στό προλεταριάτο καί τούς συμμάχους του (μεγαλύτερη εἴτε μικρότερη πολιτιστική ἀνάπτυξη, μεγαλύτερη εἴτε μικρότερη ὀργανωτικότητα καί συνειδητότητα, ὕπαρξη αὐτῶν εἴτε ἐκείνων τῶν παραδόσεων, ὕπαρξη αὐτῶν εἴτε ἐκείνων τῶν μορφῶν τοῦ κινήματος, τῶν μορφῶν τῆς ὀργάνωσης, τῶν *βασικῶν* καί τῶν *βοηθητικῶν*) ὅσο καί στό στρατόπεδο τοῦ ἀντιπάλου καί χρησιμοποιώντας τίς διαφωνίες καί κάθε σύγχιση στό στρατόπεδο τοῦ ἀντιπάλου, καθορίζει τέτιους *συγκεκριμένους δρόμους* γιά τήν κατάχτηση τῶν πλατιῶν μαζῶν μέ τό μέρος τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου καί γιά τό τράβηγμά τους πρός τίς μαχητικές θέσεις στό κοινωνικό μέτωπο (γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ σχήματος διάθεσης τῶν δυνάμεων, πού χαράζεται πάνω στή βάση τοῦ στρατηγικοῦ σχεδίου) πού προετοιμάζουν μέ τόν πιό σίγουρο τρόπο τίς ἐπιτυχίες τῆς στρατηγικῆς. Σύμφωνα μ' αὐτά δίνει εἴτε ἀλλάζει ἡ ταχτική τά συνθήματα καί τίς ὁδηγίες τοῦ κόμματος.

6) Ἡ *στρατηγική* ἀλλάζει σέ στιγμές ἱστορικῶν στροφῶν, ἀπότομων ἀλλαγῶν καί ἀγκαλιάζει τήν περίοδο ἀπό τή μιά στροφή (ἀπότομη ἀλλαγή) ὥς τήν ἄλλη, γι' αὐτό κατευθύνει τό κίνημα πρός ἕνα ὁρισμένο γενικό σκοπό, πού ἀγκαλιάζει τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου γιά ὅλη αὐτή τήν περίοδο καί ἐπιδιώκει *νά κερδίσει τόν πόλεμο* ἀνάμεσα στίς τάξεις, πού γεμίζει ὅλη αὐτή τήν περίοδο καί γιά τό λόγο αὐτό μένει ἀμετάβλητη στή διάρκεια ὅλης αὐτῆς τῆς περιόδου.

Ἡ *τακτική*, ἀντίθετα, καθορίζεται ἀπό τά φουντώματα καί τίς ὑποχωρήσεις μέ βάση τή δοσμένη στροφή, τή δοσμένη στρατηγική περίοδο, ἀπό τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων πού παλαίβουν, ἀπό τίς μορφές τῆς πάλης (τοῦ κινήματος), ἀπό τούς *ρυθμούς* τοῦ κινήματος, ἀπό τό στίβο τῆς πάλης στήν κάθε δοσμένη στιγμή, στήν κάθε δοσμένη περιφέρεια. Καί μιά πού αὐτοί οἱ παράγοντες μεταβάλλονται σέ ἐξάρτηση ἀπό τίς συνθῆκες τόπου καί χρόνου, στό διάστημα ἀπό τή μιά στροφή στήν ἄλλη, ἡ τακτική πού δέν ἀγκαλιάζει ὅλο τόν πόλεμο, μά μόνο ξεχωριστές του μάχες πού ὁδηγοῦν στό κέρδισμα ἤ στό χάσιμο τοῦ πολέμου, ἀλλάζει (μπορεῖ νά ἀλλάζει) κάμποσες φορές στή διάρκεια τῆς στρατηγικῆς περιόδου. Ἡ στρατηγική περίοδος εἶναι μεγαλύτερη ἀπό τήν τακτική περίοδο. Ἡ τακτική ὑποτάσσεται στά συμφέροντα τῆς στρατηγικῆς. Γιά νά μιλήσουμε γενικά, οἱ τακτικές ἐπιτυχίες προετοιμάζουν τίς ἐπιτυχίες τῆς στρατηγικῆς. Τό καθῆκον τῆς τακτικῆς εἶναι νά ὁδηγήσει μέ τέτιον τρόπο τίς μάζες στόν ἀγώνα, νά δόσει τέτια συνθήματα, νά φέρει μέ τέτιον τρόπο τίς μάζες στίς νέες θέσεις, ὥστε ὁ ἀγώνας στό σύνολό του νά δόσει τό κέρδισμα τοῦ πολέμου, δηλαδή τή στρατηγική ἐπιτυχία. Ὑπάρχουν ὅμως περιπτώσεις, πού ἡ τακτική ἐπιτυχία ὑποσκάφτει εἴτε ἀπομακρύνει τή στρατηγική ἐπιτυχία καί γι' αὐτό σέ τέτιες περιπτώσεις πρέπει ν' ἀποφεύγουμε τακτικές ἐπιτυχίες.

Παράδειγμα. Στίς ἀρχές τοῦ 1917, τόν καιρό τοῦ Κερένσκι, ἡ ἀντιπολεμική μας ζύμωση ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τούς φαντάρους μᾶς ἔδινε ἀναμφισβήτητα ἕνα πλήγ ἀπό ἄποψη τακτικῆς, γιατί ἡ μάζα κατέβαζε τούς ὁμιλητές μας ἀπό τό βῆμα, τούς χτυποῦσε καί καμιά φορά τούς κατακομμάτιαζε, ἡ μάζα δέν ἐρχόταν στό κόμμα

ἀλλά ἀπομακρυνόταν ἀπ' αὐτό. Ἡ ζύμωση αὐτή ὅμως, παρά τήν ταχτική της ἀποτυχία, ἔφερνε πιό κοντά τή μεγάλη στρατηγική ἐπιτυχία, γιατί οἱ μάζες κατάλαβαν γρήγορα ὅτι ἡ ἀντιπολεμική μας ζύμωση ἦταν σωστή, κι αὐτό ἐπιτάχυνε καί διευκόλυνε ἔπειτα τό πέρασμά τους μέ τό μέρος τοῦ κόμματος.

Ἤ ἀκόμα ἕνα παράδειγμα. Ἡ ἀπαίτηση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς νά διαχωριστοῦμε ἀπό τούς ρεφορμιστές καί τούς κεντριστές μέ τήν ἐκπλήρωση τῶν 21 ὅρων[14], πού χωρίς ἀμφιβολία κρύβει μέσα της ἕνα πλήγ ἀπό ἄποψη ταχτικῆς, γιατί μειώνει συνειδητά τόν ἀριθμό τῶν «ὀπαδῶν» τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τήν ἀδυνατίζει προσωρινά, ἀλλά ὁδηγεῖ ἀντίθετα σέ μεγάλο στρατηγικό πλεονέχτημα γιατί ξεκαθαρίζει τήν Κομμουνιστική Διεθνῆ ἀπό τά μή σίγουρα στοιχεῖα, πράγμα πού ἀσφαλῶς θά ὁδηγήσει στή στερέωση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, στό δυνάμωμα τῆς ἐσωτερικῆς συνοχῆς της, δηλαδή στό μεγάλωμα γενικά τῆς ἰσχῆς της.

7) *Σύνθημα ζύμωσης* καί σύνθημα *δράσης*. Δέν πρέπει νά τά μπερδεύουμε, εἶναι ἐπικίνδυνο. Τό σύνθημα «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» ἦταν σύνθημα *ζύμωσης* στήν περίοδο ἀπό τόν Ἀπρίλη ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917. Τόν Ὀχτώβρη ἔγινε σύνθημα *δράσης* ὕστερ' ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος στίς ἀρχές τοῦ Ὀχτώβρη (10 τοῦ Ὀχτώβρη) γιά τήν «κατάληψη τῆς ἐξουσίας». Τόν Ἀπρίλη ἡ ὁμάδα τοῦ Μπαγκντάτιεφ ἔκανε στήν Πετρούπολη ἕνα τέτιο μπέρδεμα τῶν συνθημάτων.

8) Ἡ (γενική) *ἐντολή* (ντιρεκτίβα) εἶναι ἡ ἄμεση, ὑποχρεωτική γιά τό κόμμα ἔκκληση γιά δράση *στήν τάδε στιγμή καί στό τάδε μέρος*. Ἄν τό σύνθημα «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» στίς ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη

(«θέσεις»[15]) ἦταν σύνθημα *προπαγάνδας*, τόν Ἰούνη ἔγινε σύνθημα *ζύμωσης*, ἐνῶ τόν Ὀχτώβρη (10 τοῦ Ὀχτώβρη) ἔγινε σύνθημα *δράσης* καί στά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη ἔγινε ἄμεση *ἐντολή*. Μιλῶ γιά τήν ἐντολή πού εἶναι γενική γιά ὅλο τό κόμμα, ὑπονοώντας ὅτι γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς γενικῆς ἐντολῆς πρέπει νά ὑπάρχουν καί τοπικές ἐντολές.

9) *Οἱ ταλαντεύσεις τῆς μικροαστικῆς τάξης*, ἰδιαίτερα σέ στιγμές ὄξυνσης τῶν πολιτικῶν κρίσεων (στή Γερμανία τόν καιρό τῶν ἐκλογῶν τοῦ Ράιχσταγκ, στή Ρωσία τόν καιρό τοῦ Κερένσκι, τόν Ἀπρίλη, τόν Ἰούνη καί τόν Αὔγουστο, ὅπως ἐπίσης στή Ρωσία τόν καιρό τῆς στάσης τῆς Κρονστάνδης τό 1921[16]), πού πρέπει προσεχτικά νά τίς μελετοῦμε, νά τίς χρησιμοποιοῦμε καί νά τίς ὑπολογίζουμε, πού εἶναι ὅμως ἐπικίνδυνο καί καταστροφικό γιά τήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου νά ὑποχωροῦμε σ' αὐτές. Δέν ἐπιτρέπεται πάνω στή βάση αὐτῶν τῶν ταλαντεύσεων νά ἀλλάζουμε τά συνθήματα ζύμωσης· μπορεῖ ὅμως, καί καμιά φορά ἐπιβάλλεται νά ἀλλάζουμε ἤ νά ἀναβάλλουμε τή μιά ἤ τήν ἄλλη *ἐντολή* ἤ ἴσως κι ἕνα σύνθημα (*δράσης*). Ἀλλάζω τήν ταχτική «μέσα σέ 24 ὧρες», αὐτό ἀκριβῶς σημαίνει ἀλλάζω τήν *ἐντολή* ἤ ἀκόμα καί *τό σύνθημα δράσης*, σέ καμιά ὅμως περίπτωση τό σύνθημα ζύμωσης. (Βλ. τήν ἀναστολή τῆς διαδήλωσης στίς 9 τοῦ Ἰούνη 1917 καί ἄλλα τέτια γεγονότα).

10) Ἡ τέχνη τοῦ *στρατηγικοῦ* καί τοῦ *ταχτικοῦ* συνίσταται στό νά μετατρέπει ἐπιδέξια καί ἔγκαιρα τό σύνθημα ζύμωσης σέ σύνθημα δράσης καί τό σύνθημα δράσης ἐπίσης ἔγκαιρα καί ἐπιδέξια νά τό φορμάρει σέ ὁρισμένες συγκεκριμένες *ἐντολές*.

II

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΤΡΟΦΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

1) *Ἡ στροφή στά 1904-1905* (ὁ *ρωσοϊαπωνικός* πόλεμος ἀποκάλυψε ἀπό τή μιά μεριά ὅλη τήν ἀστάθεια τῆς ἀπολυταρχίας καί ἀπό τήν ἄλλη τή δύναμη τοῦ προλεταριακοῦ καί ἀγροτικοῦ κινήματος) καί «Οἱ δυό ταχτικές»[17] τοῦ *Λένιν* σάν στρατηγικό σχέδιο τῶν μαρξιστῶν πού ἀνταποκρίνεται σ' αὐτή τή στροφή. Στροφή πρός τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση (*αὐτοῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τῆς στροφῆς*). Ὄχι ἀστικο-φιλελεύθερη συμφωνία μέ τόν τσαρισμό κάτω ἀπό τήν ἡγεμονία τῶν καντέτων, ἀλλά ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση κάτω ἀπό τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου. (*Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τοῦ στρατηγικοῦ σχεδίου*). Τό σχέδιο αὐτό ξεκινοῦσε ἀπό τήν ἄποψη ὅτι ἡ ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση στή Ρωσία θά δόσει μιά ὤθηση στό σοσιαλιστικό κίνημα τῆς Δύσης, θά ξαπολύσει ἐκεῖ τήν ἐπανάσταση καί θά κάνει πιό εὔκολο τό πέρασμα τῆς Ρωσίας ἀπό τήν ἀστική ἐπανάσταση στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση (βλ. ἐπίσης τά Πραχτικά τοῦ 3ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος, τούς λόγους τοῦ Λένιν στό Συνέδριο[18], καθώς καί τήν ἀνάλυση τῆς ἔννοιας διχτατορία καί στό Συνέδριο καί στή μπροσούρα: «Ἡ νίκη τῶν καντέτων»[19]). *Ὑποχρεωτικός ὑπολογισμός τῶν ἐσωτερικῶν καί διεθνῶν δυνάμεων πού παλαίβουν καί γενικά ἀνάλυση τῆς οἰκονομίας καί τῆς πολιτικῆς τῆς περιόδου τῆς στροφῆς*. Ἡ ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τερμάτισε αὐτή τήν περίοδο,

γιατί πραγματοποίησε τουλάχιστο τά δυό τρίτα τοῦ στρατηγικοῦ σχεδίου τῶν «Δυό ταχτικῶν».

2) *Ἡ στροφή τό Φλεβάρη-Μάρτη 1917 πρός τή σοβιετική ἐπανάσταση* (ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος, πού σάρωσε τό ἀπολυταρχικό καθεστώς, ἀποκάλυψε ὅτι ὁ καπιταλισμός δέ μπορεῖ καθόλου νά κρατηθεῖ πιά καί ἔδειξε ὅτι εἶναι ἄμεσα ἀναπόφευχτη ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση σάν μοναδική διέξοδος ἀπό τήν κρίση).

Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν «ἔνδοξη» ἐπανάσταση τοῦ *Φλεβάρη*, πού τήν ἔκαναν ὁ λαός, ἡ ἀστική τάξη καί τό ἀγγλο-γαλλικό κεφάλαιο (ἐφόσον μεταβίβασε τήν ἐξουσία στούς καντέτους, ἡ ἐπανάσταση αὐτή δέν ἐπέφερε ἀπό διεθνῆ ἄποψη καμιά κάπως σοβαρή ἀλλαγή στήν κατάσταση, γιατί ἦταν ἡ συνέχιση τῆς πολιτικῆς τοῦ ἀγγλογαλλικοῦ κεφαλαίου) καί στήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη πού τά ἀνάτρεψε ὅλα.

Οἱ θέσεις τοῦ Λένιν σάν στρατηγικό σχέδιο πού ἀνταποκρίνεται στή νέα στροφή. Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου σάν διέξοδος. Τό σχέδιο αὐτό ξεκινᾶ ἀπό τό ὅτι «θά ἀρχίσουμε τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση στή Ρωσία, θά ἀνατρέψουμε τή δική μας κεφαλαιοκρατία, θά ξαπολύσουμε ἔτσι τήν ἐπανάσταση στή Δύση καί κατόπι οἱ σύντροφοι τῆς Δύσης θά μᾶς βοηθήσουν νά ὁδηγήσουμε ἴσαμε τό τέλος τήν ἐπανάστασή μας». Ἡ ὑποχρεωτική ἀνάλυση τῆς ἐσωτερικῆς καί διεθνοῦς οἰκονομίας καί πολιτικῆς σ' αὐτή τήν περίοδο τῆς στροφῆς (περίοδος τῆς «δυαδικῆς ἐξουσίας», συνδυασμοί συνασπισμῶν, τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ σάν ἔνδειξη ὅτι πεθαίνει τό καθεστώς τοῦ Κερένσκι, ὁ

ἀναβρασμός στίς χῶρες τῆς Δύσης ἐξαιτίας τῆς δυσαρέσκειας ἀπό τόν πόλεμο).

3) Ἡ στροφή τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 (στροφή ὄχι μόνο στή ρωσική ἀλλά καί στήν παγκόσμια ἱστορία), ἐγκαθίδρυση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία (Ὀχτώβρης-Νοέμβρης-Δεκέμβρης τοῦ 1917 καί πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1918), *σάν ρῆγμα στό διεθνές κοινωνικό μέτωπο ἐνάντια στόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό, πού καθορίζει τή στροφή πρός τήν ἐξάλειψη τοῦ καπιταλισμοῦ καί τήν ἐγκαθίδρυση τοῦ σοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος σέ παγκόσμια κλίμακα*, καί σάν ἐποχή πού ἐγκαινίασε τόν ἐμφύλιο πόλεμο στή θέση τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου (διάταγμα γιά τήν εἰρήνη, διάταγμα γιά τή γῆ, διάταγμα γιά τίς ἐθνότητες, δημοσίευση τῶν μυστικῶν συμφωνιῶν, τό πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀνοικοδόμησης, λόγοι τοῦ Λένιν στό 2ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ[20], ἡ μπροσούρα τοῦ Λένιν «Τό καθῆκον τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας»[21], ἡ οἰκονομική ἀνοικοδόμηση).

Νά ἀναλυθεῖ ὁλόπλευρα ἡ διαφορά ἀνάμεσα στή στρατηγική καί τήν ταχτική τοῦ κομμουνισμοῦ πού δέ βρίσκεται στήν ἐξουσία, ἀλλά στήν ἀντιπολίτευση, καί τή στρατηγική καί τήν ταχτική τοῦ κομμουνισμοῦ πού βρίσκεται στήν ἐξουσία.

Διεθνής κατάσταση: ὁ πόλεμος πού συνεχίζεται ἀνάμεσα στίς δυό ἰμπεριαλιστικές κλίκες σάν εὐνοϊκός ὅρος (ὕστερ' ἀπό τήν ὑπογραφή τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ) γιά τήν ὕπαρξη καί τήν ἀνάπτυξη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στή Ρωσία.

4) *Ὁ προσανατολισμός πρός τίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις ἐνάντια στούς εἰσβολεῖς (κα-*

λοκαίρι τοῦ 1918 ὥς τό τέλος τοῦ 1920), πού ἄρχισε ὕστερα ἀπό τή σύντομη περίοδο εἰρηνικῆς ἀνοικοδόμησης, δηλαδή ὕστερα ἀπό τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ. Ὁ προσανατολισμός αὐτός ἄρχισε ὕστερα ἀπό τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ πού καθρέφτισε τή στρατιωτική ἀδυναμία τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας καί ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη νά δημιουργηθεῖ στή Ρωσία ἕνας Κόκκινος Στρατός σάν βασικό στήριγμα τῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης. Ἡ στάση τῶν τσεχοσλοβάκων, ἡ κατοχή τοῦ Μούρμανσκ, τοῦ Ἀρχάγγελσκ, τοῦ Βλαντιβοστόκ καί τοῦ Μπακού ἀπό τά στρατεύματα τῆς Ἀντάντ, ἡ κήρυξη τοῦ πολέμου ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία ἀπό μέρους τῆς Ἀντάντ, ὅλα αὐτά καθόρισαν τελικά *τή στροφή ἀπό τήν εἰρηνική ἀνοικοδόμηση, πού εἶχε ἀρχίσει, στίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις, στήν ὑπεράσπιση τῆς ἑστίας τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης ἀπό τίς ἐπιδρομές τῶν ἐσωτερικῶν καί τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν.* (Λόγοι τοῦ *Λένιν* γιά τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ κλπ.). Ἐπειδή ἡ κοινωνική ἐπανάσταση ἀργεῖ πολύ καί μεῖς, ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τῶν προαναφερομένων περιοχῶν, πού δέν προκάλεσε σοβαρή διαμαρτυρία ἀπό μέρους τῶν προλεταρίων τῆς Δύσης, μείναμε μόνο μέ τίς δικές μας δυνάμεις, ἀναγκαστήκαμε νά ὑπογράψουμε τήν ἐπαίσχυντη εἰρήνη τοῦ Μπρέστ γιά νά ἐξασφαλίσουμε μιά ἀνάπαυλα, γιά νά οργανώσουμε δικό μας στρατό, τόν Κόκκινο Στρατό, καί νά ὑπερασπίσουμε μέ τίς δικές μας δυνάμεις τή Σοβιετική Δημοκρατία.

«Ὅλα γιά τό μέτωπο, ὅλα γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς δημοκρατίας». *Γι' αὐτό δημιουργήθηκε τό Συμβούλιο τῆς Ἄμυνας* κλπ. Αὐτή εἶναι ἡ πολεμική περίοδος πού ἔβαλε τή σφραγίδα

της σ' ὅλη τήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική ζωή τῆς Ρωσίας.

5) *Ὁ προσανατολισμός πρός τήν εἰρηνική ἀνοικοδόμηση ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1921* ὕστερα ἀπό τή συντριβή τοῦ Βράνγκελ καί τό κλείσιμο εἰρήνης μέ μιά σειρά ἀστικά κράτη, τό σύμφωνο μέ τήν Ἀγγλία κ. ἄ.

Ὁ πόλεμος τελείωσε, ἐπειδή ὅμως οἱ σοσιαλιστές τῆς Δύσης δέν εἶναι γιά τήν ὥρα ἀκόμα σέ θέση νά μᾶς βοηθήσουν γιά τήν ἀνόρθωση τῆς οἰκονομίας μας καί ἐπειδή εἴμαστε οἰκονομικά περικυκλωμένοι ἀπό ἀστικά κράτη πού εἶναι πιό ἀναπτυγμένα ἀπό βιομηχανική ἄποψη, εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά κάνουμε ὁρισμένες ὑποχωρήσεις, ἐμπορικές συμφωνίες μέ διάφορα ἀστικά κράτη καί ἐκχωρήσεις σέ διάφορες κεφαλαιοκρατικές ὁμάδες· καί σ' αὐτό τόν τομέα (τόν οἰκονομικό) εἴμαστε μόνοι μας, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τά βγάλουμε πέρα μόνοι μας. *Ὅλα γιά τήν ἀνόρθωση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας.* (Βλ. τούς γνωστούς λόγους καί τίς μπροσοῦρες τοῦ *Λένιν*). Ἡ μετατροπή τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἄμυνας σέ Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας.

6) Σταθμοί ἀνάπτυξης τοῦ κόμματος πρίν ἀπό τό 1917:

α) **Σύμπηξη τοῦ βασικοῦ πυρήνα, ἰδιαίτερα τῆς ὁμάδας «Ἴσκρα»** κλπ. Πάλη ἐνάντια στόν οἰκονομισμό. Κρέντο[22].

β) **Δημιουργία κομματικῶν στελεχῶν** σάν βάσης τοῦ μελλοντικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος σέ πανρωσική κλίμακα (1895-1903). 2ο Συνέδριο τοῦ κόμματος.

γ) **Ἐξέλιξη τῶν στελεχῶν σέ ἐργατικό κόμμα** καί γέμισμα τοῦ κόμματος μέ νέα κομματικά στε-

λέχη πού στρατολογήθηκαν στήν πορεία τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος (1903-1904). 3ο Συνέδριο τοῦ κόμματος.

δ) Πάλη τῶν μενσεβίκων ἐνάντια στά κομματικά στελέχη γιά τή διάλυση τῶν τελευταίων μέσα στήν ἐξωκομματική μάζα («ἐργατικό συνέδριο») καί πάλη τῶν μπολσεβίκων γιά τή διαφύλαξη τῶν κομματικῶν στελεχῶν σάν βάση τοῦ κόμματος. Συνέδριο τοῦ Λονδίνου καί ἧττα τῶν ὀπαδῶν τοῦ ἐργατικοῦ συνεδρίου.

ε) Λικβινταριστές καί κομματικοί. Ἧττα τῶν λικβινταριστῶν (1908-1910).

στ) 1908-1916 συμπεριλαμβανόμενο. Περίοδος τοῦ συνδυασμοῦ τῶν παράνομων καί νόμιμων μορφῶν δουλιᾶς καί ἀνάπτυξη τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων σέ ὅλες τίς σφαῖρες τῆς δράσης τους.

7) Τό κομμουνιστικό κόμμα σάν ἕνα εἶδος τάγματος σπαθοφόρων ἱπποτῶν μέσα στό σοβιετικό κράτος, πού διευθύνει τά ὄργανα αὐτοῦ τοῦ κράτους καί ἐμψυχώνει τή δράση τους.

Σημασία τῆς παλιᾶς φρουρᾶς μέσα σ' αὐτό τό ἰσχυρό τάγμα. Συμπλήρωση τῆς παλιᾶς φρουρᾶς μέ νέα στελέχη πού ἀτσαλώθηκαν στά τελευταῖα τρία-τέσσερα χρόνια.

Εἶχε δίκιο ὁ Λένιν ὅταν διεξῆγαγε ἀνειρήνευτο ἀγώνα ἐνάντια στούς συμφιλιωτές; Ναί, γιατί χωρίς αὐτό τόν ἀγώνα τό κόμμα θά νερούλιαζε καί δέ θά ἀποτελοῦσε ἕνα ὀργανισμό ἀλλά ἕνα κράμα ἀπό ἑτερογενῆ στοιχεῖα, τό κόμμα δέ θά εἶχε ἐκείνη τήν ἐσωτερική συνοχή καί συσπείρωση, ἐκείνη τήν ἀπαράμιλλη πειθαρχία καί πρωτοφανῆ εὐλυγισία, πού χωρίς αὐτά τό κόμμα καί ἡ Σοβιετική ἐξουσία πού καθοδηγεῖ δέ θά μποροῦσαν νά

ἀντισταθοῦν στόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό. Πολύ σωστά λέει ὁ Λασάλ ὅτι «τό κόμμα δυναμώνει ὅταν ξεκαθαρίζεται». Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ποιότητα καί ὕστερα ποσότητα.

8) Τό ζήτημα ἄν χρειάζεται ἤ δέ χρειάζεται τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου καί ὁ ρόλος τοῦ κόμματος. Τό κόμμα εἶναι τό σῶμα τῶν διοικητῶν καί τό ἐπιτελεῖο τοῦ προλεταριάτου, πού καθοδηγεῖ ὅλες τίς μορφές τοῦ ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου σέ ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς τομεῖς τοῦ ἀγώνα του καί συνενώνει τίς ἑτερογενεῖς μορφές τοῦ ἀγώνα σ' ἕνα ἑνιαῖο σύνολο. Ὅταν λές ὅτι δέ χρειάζεται τό κομμουνιστικό κόμμα, εἶναι σά νά λές ὅτι ὁ ἀγώνας τοῦ προλεταριάτου εἶναι δυνατός χωρίς ἐπιτελεῖο, χωρίς καθοδηγητικό πυρήνα πού μελετάει εἰδικά τίς συνθῆκες τοῦ ἀγώνα καί ἐπεξεργάζεται τίς μέθοδες τοῦ ἀγώνα, εἶναι σά νά λές ὅτι εἶναι καλύτερα νά πολεμᾶ κανείς χωρίς ἐπιτελεῖο παρά μέ ἐπιτελεῖο, πράγμα πού εἶναι ἀνόητο.

III

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

1) *Ὁ ρόλος τῆς ἀπολυταρχίας πρίν καί μετά τό ρωσοϊαπωνικό πόλεμο.* Ὁ ρωσοϊαπωνικός πόλεμος ἀποκάλυψε ὅλη τή σαπίλα καί τήν ἀδυναμία τῆς ρωσικῆς ἀπολυταρχίας. Ἡ ἐπιτυχημένη γενική πολιτική ἀπεργία τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 ἔδειξε πεντακάθαρα αὐτή τήν ἀδυναμία (κολοσσός μέ πήλινα ποδάρια). Παρακάτω. Τό 1905 δέν ἀποκάλυψε μόνο τήν ἀδυναμία τῆς ἀπολυταρχίας, τήν ἀνημποριά τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης καί τή δύναμη τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου, ἀλλά καί διάψευσε τή γνώμη πού ἐπικρατοῦσε προηγούμενα ὅτι

ἡ ρωσική ἀπολυταρχία εἶναι ὁ χωροφύλακας τῆς Εὐρώπης, ὅτι τάχα εἶναι σέ θέση νά εἶναι ὁ χωροφύλακας τῆς Εὐρώπης. Τά γεγονότα ἔδειξαν ὅτι χωρίς τή βοήθεια τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κεφαλαίου ἡ ρωσική ἀπολυταρχία δέν εἶναι σέ θέση νά τά βγάλει πέρα οὔτε καί μέ τή δική της ἐργατική τάξη. Ὅσο ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας κοιμόταν, καί ὅσο ἡ ρωσική ἀγροτιά δέν κινιόταν γιατί διατηροῦσε τήν πίστη της στόν πατερούλη τόν τσάρο, ἡ ρωσική ἀπολυταρχία εἶχε πραγματικά τή δυνατότητα νά εἶναι ὁ χωροφύλακας τῆς Εὐρώπης. Τό 1905 ὅμως, καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα οἱ πυροβολισμοί τῆς 9 τοῦ Γενάρη 1905, ξύπνησαν τό ρωσικό προλεταριάτο, καί τό ἀγροτικό κίνημα τοῦ ἴδιου χρόνου ὑπόσκαψε τήν πίστη τοῦ μουζίκου στόν τσάρο. Τό κέντρο τοῦ βάρους τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀντεπανάστασης μετατοπίστηκε τώρα ἀπό τούς ρώσους τσιφλικάδες στούς ἀγγλογάλλους τραπεζίτες-ἰμπεριαλιστές. Οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες, πού τό 1914 προσπάθησαν νά δικαιολογήσουν τήν προδοσία τους ἀπέναντι στό προλεταριάτο μέ τό πρόσχημα ὅτι εἶναι προοδευτικός ὁ πόλεμος ἐνάντια στή ρωσική ἀπολυταρχία, γιατί ἦταν ὁ χωροφύλακας τῆς Εὐρώπης, χρησιμοποιοῦσαν οὐσιαστικά σάν ἀτού μιά σκιά τοῦ παρελθόντος καί παίζανε φυσικά μέ ψεύτικα χαρτιά, γιατί οἱ πραγματικοί χωροφύλακες τῆς Εὐρώπης, πού διαθέτουν ἀρκετές δυνάμεις καί ἀρκετά μέσα γιά νά παίξουν τό ρόλο τοῦ χωροφύλακα, δέ βρίσκονται στήν Πετρούπολη, ἀλλά στό Βερολίνο, στό Παρίσι καί στό Λονδίνο.

Τώρα ἔγινε καθαρό γιά ὅλο τόν κόσμο ὅτι ἡ Εὐρώπη δέν ἐξάγει στή Ρωσία μόνο τό σοσιαλισμό, ἀλλά καί τήν ἀντεπανάσταση μέ τή μορφή δανείων στόν τσάρο κλπ., ἐνῶ ἡ Ρωσία ἐξάγει στήν Εὐρώπη ἐκτός ἀπό τούς πολιτικούς πρόσφυγες καί τήν ἐπανάσταση. (Ὁπωσδήποτε ἡ

Ρωσία στά 1905 ἐξήγαγε στήν Εὐρώπη τή γενική ἀπεργία σάν μέσο πάλης τοῦ προλεταριάτου).

2) Γιά τήν «ὡριμότητα τοῦ καρποῦ». Πῶς μπορεῖς νά καθορίσεις ὅτι ἔφτασε ἡ στιγμή τῶν επαναστατικῶν ἐκρήξεων;

Πότε μπορεῖς νά πεῖς ὅτι «ὁ καρπός ὡρίμασε», ὅτι ἡ προπαρασκευαστική περίοδος τέλειωσε καί μπορεῖ ν' ἀρχίσει ἡ δράση;

— —α) Ὅταν φουσκώνει καί ξεχυλίζει ἡ ἐπαναστατική διάθεση τῶν μαζῶν ἐνῶ τά συνθήματα δράσης καί οἱ ἐντολές μας μένουν πίσω ἀπό τό κίνημα τῶν μαζῶν (βλ. «Γιά τή συμμετοχή στή Δούμα» τοῦ Λένιν, τήν περίοδο πρίν ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905), ὅταν ἐμεῖς μέ δυσκολία καί ὄχι πάντα πετυχημένα συγκρατοῦμε τίς μάζες, λχ. τόν καιρό τῶν ἐκδηλώσεων τῶν ἐργατῶν τῶν ἐργοστασίων Πουτίλοφ τοῦ Ἰούλη 1917 καί τῶν πολυβολητῶν (βλ. ἐπίσης Λένιν «Ἡ παιδική ἀρρώστια...»[23]).

— —β) Ὅταν ἡ ἀβεβαιότητα καί ἡ παραζάλη, ἡ αποσύνθεση καί ἡ κατάπτωση στό στρατόπεδο τοῦ ἀντιπάλου ἔχουνε φτάσει στό ἀνώτατο σημεῖο, ὅταν ὁ ἀριθμός τῶν αὐτόμολων καί τῶν ἀποστατῶν ἀπό τό στρατόπεδο τοῦ ἀντιπάλου αὐξαίνει ὄχι μέ τίς μέρες, μά μέ τίς ὧρες, ὅταν τά λεγόμενα οὐδέτερα στοιχεῖα, ὅλη αὐτή ἡ μάζα τῶν μικροαστῶν τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, πού ἀποτελεῖται ἀπό πολλά ἑκατομμύρια, ἀρχίζει νά ξεκόβει καθαρά ἀπό τόν ἀντίπαλο (ἀπό τήν ἀπολυταρχία εἴτε ἀπό τήν κεφαλαιοκρατία) καί ζητᾶ συμμαχία μέ τό προλεταριάτο, ὅταν, χάρη σ' ὅλα αὐτά, ὁ ἐχθρικός διοικητικός μηχανισμός μαζί μέ τό μηχανισμό καταπίεσης παύουν νά λειτουργοῦν, παραλύουν, ἀχρηστεύονται κλπ., ἀνοίγοντας ἔτσι τό δρόμο γιά τό δικαίωμα τοῦ προλεταριάτου νά κατακτήσει τήν ἐξουσία.

——γ) Ὅταν τά δυό αὐτά σημεῖα (α καί β) συμπίπτουν χρονικά, κάτι πού γίνεται συνήθως στήν πραγματικότητα.

Μερικοί νομίζουν ὅτι γιά ν' ἀρχίσει ἡ ἐπίθεση εἶναι ἀρκετό νά διαπιστωθεῖ τό ἀντικειμενικό προτσές τῆς ἐξαφάνισης τῆς τάξης πού βρίσκεται στήν ἐξουσία. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι σωστό. Ἐκτός ἀπ' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά ἔχουν προετοιμαστεῖ καί οἱ ὑποκειμενικοί ὅροι πού εἶναι ἀπαραίτητοι γιά τήν ἐπιτυχία τῶν ἐπιθέσεων. Τό καθῆκον τῆς στρατηγικῆς καί τῆς ταχτικῆς εἶναι ἀκριβῶς νά προωθήσει μέ ἐπιδεξιότητα καί χωρίς ἀργοπορία τή δουλειά γιά τήν προετοιμασία τῶν ὑποκειμενικῶν ὅρων ἐπίθεσης ὥς τό ὕψος τῶν ἀντικειμενικῶν προτσές τῆς ἐξαφάνισης τῆς ἐξουσίας τῆς κυρίαρχης τάξης.

3) Ἡ ἐκλογή τῆς στιγμῆς. Ἡ ἐκλογή τῆς στιγμῆς, ἐφόσον τή στιγμή γιά τό χτύπημα τή διαλέγει πραγματικά τό κόμμα καί δέν τήν ἐπιβάλλουν τά γεγονότα, προϋποθέτει δυό ὅρους γιά νά λυθεῖ εὐνοϊκά: α) τήν «ὡριμότητα τοῦ καρποῦ» καί β) τήν ὕπαρξη κάποιου περιστατικοῦ πού νά χτυπᾶ στά μάτια, μιᾶς κυβερνητικῆς πράξης, εἴτε κάποιας αὐθόρμητης ἐκδήλωσης τοπικοῦ χαρακτήρα, πού νᾶναι κατάλληλη, κατανοητή γιά τίς πλατιές μάζες ἀφορμή γιά ν' ἀνοίξεις τήν ἔφοδο, ν' ἀρχίσεις τό χτύπημα. Ἡ μή τήρηση τῶν δυό αὐτῶν ὅρων μπορεῖ νά ὁδηγήσει ὄχι μόνο στό νά μή γίνει τό χτύπημα ἀφετηρία γιά ἀναπτυσσόμενες καί ἐνισχυόμενες γενικές ἐπιθέσεις ἐνάντια στόν ἀντίπαλο, ὄχι μόνο στό νά μή μετατραπεῖ σέ γερό συντριφτικό χτύπημα (ἐνῶ αὐτό ἀκριβῶς τό νόημα καί αὐτό τό σκοπό ἔχει ἡ ἐπιτυχημένη ἐκλογή τῆς στιγμῆς), ἀλλ' ἀντίθετα μπορεῖ νά ἐκφυλιστεῖ σέ γελοῖο πραξικόπημα, ἐπιθυμητό καί ὠφέλιμο γιά τήν κυβέρνηση καί γενικά γιά τόν ἀντίπαλο, πού νά τοῦ ἐπιτρέψει νά

ἀνυψώσει τό γόητρό του καί πού μπορεῖ νά μετατραπεῖ σέ ἀφορμή καί σέ ἀφετηρία γιά νά συντριβεῖ τό κόμμα ἤ πάντως γιά νά χάσει τό ἠθικό του. Παράδειγμα, ἡ πρόταση πού ἔκανε μιά μερίδα τῆς ΚΕ νά συλληφθεῖ ἡ Δημοκρατική Σύσκεψη[21], πρόταση πού ἀπορίφθηκε ἀπό τήν ΚΕ γιατί δέν ἱκανοποιοῦσε (δέν ἱκανοποιοῦσε καθόλου) τή δεύτερη ἀπαίτηση (βλ. πιό πάνω) καί δέν ἦταν ἐπιτυχημένη ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐκλογῆς τῆς στιγμῆς.

Γενικά πρέπει νά προσέχει κανείς τό πρῶτο χτύπημα (ἐκλογή τῆς στιγμῆς) νά μή μετατραπεῖ σέ πραξικόπημα καί γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά τηροῦνται αὐστηρά οἱ δυό ὅροι πού ἀναφέρονται πιό πάνω.

4) «Ἡ δοκιμή τῶν δυνάμεων». Κάποτε τό κόμμα, ἀφοῦ ἔχει κάνει τήν προπαρασκευαστική δουλειά γιά ἀποφασιστικές ἐξορμήσεις καί νομίζει πώς ἔχει συσσωρεύσει ἀρκετό ἀριθμό ἐφεδρειῶν, θεωρεῖ σκόπιμο νά πραγματοποιήσει μιά δοκιμαστική ἐκδήλωση, νά δοκιμάσει τίς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ καί νά ἐλέγξει τό βαθμό τῆς μαχητικῆς ἑτοιμότητας τῶν δικῶν του δυνάμεων, καί αὐτή τή δοκιμή τῶν δυνάμεων εἴτε τήν ἀναλαβαίνει τό κόμμα συνειδητά μέ δική του ἐκλογή (ἡ διαδήλωση πού ὑπολογίζονταν νά γίνει στίς 10 τοῦ Ἰούνη 1917 καί πού κατόπι ἀναβλήθηκε καί ἀντικαταστάθηκε μέ τή διαδήλωση τῆς 18ης τοῦ Ἰούνη τοῦ ἴδιου χρόνου), εἴτε τοῦ τήν ἐπιβάλλουν οἱ περιστάσεις, μιά πρόωρη ἐκδήλωση τῆς ἀντίπαλης πλευρᾶς καί γενικά κάποιο ἀπρόβλεπτο φαινόμενο (ἡ ἐνέργεια τοῦ Κορνίλοφ τόν Αὔγουστο τοῦ 1917 καί ἡ ἀντενέργεια τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος πού ἀποτέλεσε μιά θαυμάσια δοκιμή τῶν δυνάμεων). «Ἡ δοκιμή τῶν δυνάμεων» δέν πρέπει νά θεωρεῖται ἁπλή διαδήλωση, σάν τή διαδήλωση τῆς Πρωτομαγιᾶς, γι' αὐτό καί ἡ δοκιμή τῶν δυνάμεων δέ μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ ἁπλή ἐπιθεώρηση

τῶν δυνάμεων· σύμφωνα μέ τό εἰδικό της βάρος καί τά ἐνδεχόμενα ἀποτελέσματά της εἶναι ἀναμφισβήτητα κάτι παραπάνω ἀπό ἁπλή διαδήλωση, ἄν καί κάτι παρακάτω ἀπό ἐξέγερση, δηλ. εἶναι κάτι τό ἐνδιάμεσο ἀνάμεσα στή διαδήλωση καί τήν ἐξέγερση ἤ τή γενική ἀπεργία. Κάτω ἀπό εὐνοϊκές συνθῆκες μπορεῖ νά ἐξελιχτεῖ σέ πρῶτο χτύπημα (ἐκλογή τῆς στιγμῆς), σέ ἐξέγερση (ἡ ἐνέργεια τοῦ κόμματός μας στά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη), καί κάτω ἀπό δυσμενεῖς συνθῆκες μπορεῖ νά βάλει τό κόμμα μπροστά στόν κίνδυνο ἄμεσης καταστροφῆς (ἡ διαδήλωση τῆς 3-4 τοῦ Ἰούλη 1917). Γι' αὐτό τό λόγο τό σκοπιμότερο ἀπ' ὅλα εἶναι νά γίνεται ἡ δοκιμή τῶν δυνάμεων ὅταν «ἔχει ὡριμάσει ὁ καρπός», ὅταν τό στρατόπεδο τοῦ ἀντιπάλου ἔχει χάσει ἀρκετά τό ἠθικό του, ὅταν τό κόμμα ἔχει συσσωρεύσει ὁρισμένο ἀριθμό ἐφεδρειῶν, μέ λίγα λόγια: ὅταν τό κόμμα εἶναι ἕτοιμο γιά τήν ἐπίθεση, ὅταν τό κόμμα δέ φοβᾶται ὅτι ἡ δοκιμή τῶν δυνάμεων μπορεῖ ἀπό τίς περιστάσεις νά μετατραπεῖ σέ πρῶτο χτύπημα καί κατόπι καί σέ γενική ἐπίθεση ἐνάντια στόν ἀντίπαλο. Ὅταν κάνει τή δοκιμή τῶν δυνάμεών του τό κόμμα πρέπει νά εἶναι ἕτοιμο γιά ὅλα.

5) «*Ἡ ἐπιθεώρηση τῶν δυνάμεων*». Ἡ ἐπιθεώρηση τῶν δυνάμεων εἶναι μιά ἁπλή διαδήλωση, πού μπορεῖ νά γίνει σχεδόν σέ ὁποιαδήποτε κατάσταση (λχ. μιά πρωτομαγιάτικη διαδήλωση μέ ἀπεργία ἤ χωρίς ἀπεργία). Ἄν ἡ ἐπιθεώρηση τῶν δυνάμεων δέ γίνεται στίς παραμονές ἄμεσης ἔκρηξης, ἀλλά σέ λίγο-πολύ «εἰρηνική» ἐποχή, τότε μπορεῖ νά τελειώσει τό πολύ-πολύ μέ ἀψιμαχίες μέ τούς ἐκπροσώπους τῆς ἐξουσίας, μέ τήν ἀστυνομία ἤ μέ μερικά στρατιωτικά τμήματα, χωρίς μεγάλες ἀπώλειες γιά τό κόμμα καί γιά τόν ἀντίπαλο. Ἄν πάλι ἡ ἐπιθεώρηση αὐτή τῶν δυνάμεων γίνεται μέσα σέ πυρακτω-

μένη ἀτμόσφαιρα ἐπικείμενων ἐκρήξεων, τότε μπορεῖ νά παρασύρει τό κόμμα σέ πρόωρη ἀποφασιστική σύγκρουση μέ τόν ἐχθρό, καί τότε, ἄν τό κόμμα εἶναι ἀκόμα ἀδύνατο καί δέν εἶναι ἕτοιμο γιά τέτιες συγκρούσεις, ὁ ἀντίπαλος μπορεῖ νά χρησιμοποιήσει μέ ἐπιτυχία μιά τέτια «ἐπιθεώρηση τῶν δυνάμεων» καί νά συντρίψει τίς δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου (γι' αὐτό τό λόγο τό κόμμα ἔκανε ἐπανειλημμένες ἐκκλήσεις τό Σεπτέμβρη τοῦ 1917 «νά μή πέσουμε σέ προβοκάτσιες»). Γι' αὐτό πρέπει νά εἴμαστε πολύ προσεχτικοί στή χρησιμοποίηση τῆς μεθόδου τῆς ἐπιθεώρησης τῶν δυνάμεων μέσα σέ ἀτμόσφαιρα ὥριμης πιά ἐπαναστατικῆς κρίσης καί νά θυμόμαστε πώς ὅταν τό κόμμα εἶναι ἀδύνατο, ὁ ἐχθρός μπορεῖ νά τή μετατρέψει σέ ὅπλο γιά νά συντρίψει τό προλεταριάτο ἤ ἐν πάσῃ περιπτώσει γιά νά τό ἀδυνατίσει σοβαρά. Καί ἀντίθετα, σέ περίπτωση πού τό κόμμα εἶναι ἕτοιμο γιά μάχη καί στίς γραμμές τοῦ ἀντιπάλου εἶναι ἔκδηλη ἡ πτώση τοῦ ἠθικοῦ, πρέπει νά μήν ἀφήσουμε νά μᾶς διαφύγει ἡ εὐκαιρία καί ἀρχίζοντας μέ τήν «ἐπιθεώρηση τῶν δυνάμεων», νά περάσουμε στή «δοκιμή τῶν δυνάμεων» (μέ τήν προϋπόθεση ὅτι οἱ ὅροι εἶναι εὐνοϊκοί γι' αὐτό—«ὡριμότητα τοῦ καρποῦ» κ. ἄ.) καί κατόπι νά ἀρχίσουμε τή γενική ἔφοδο.

6) *Ἡ ταχτική τῆς ἐπίθεσης* (ἡ ταχτική τῶν ἀπελευθερωτικῶν πολέμων, ὅταν τό προλεταριάτο ἔχει πάρει πιά τήν ἐξουσία).

7) *Ἡ ταχτική τῆς κανονικῆς ὑποχώρησης.* Πῶς ἐπιδέξια νά ὑποχωρεῖς σέ βάθος, ὅταν ὁ ἐχθρός ἔχει ὁλοφάνερη ὑπεροχή δυνάμεων, γιά νά σώσεις ἄν ὄχι τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ στρατοῦ, τουλάχιστο τά στελέχη του (βλ. *Λένιν* «Ἡ παιδική ἀρρώστια...»). Πῶς ὑποχωροῦμε τελευταῖοι, λχ. τόν καιρό τῆς ἀποχῆς ἀπό τή Δούμα τῶν Βίτε-Ντουμπάσοφ. Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν ταχτική τῆς

ὑποχώρησης καί τήν «ταχτική» τῆς φυγῆς (βλ. τούς μενσεβίκους).

8) Ἡ ταχτική τῆς ἄμυνας σάν ἀπαραίτητο μέσο γιά τή διατήρηση τῶν στελεχῶν καί τή συσσώρευση δυνάμεων περιμένοντας τίς ἐπερχόμενες μάχες. Ἡ ταχτική τῆς ἄμυνας ὑποχρεώνει τό κόμμα νά καταλάβει θέσεις σέ ὅλους δίχως ἐξαίρεση τούς τομεῖς τῆς πάλης, νά ἔχει ὅπως πρέπει ἕτοιμα ὅλα τά εἴδη τῶν ὅπλων, δηλαδή ὅλες τίς μορφές ὀργάνωσης, χωρίς νά ὑποτιμᾶ ἀπολύτως καμιά ἀπ' αὐτές, ἀκόμα καί τήν πιό ἀσήμαντη φαινομενικά, γιατί δέν ξέρει ἀπό τά πρίν ποιός ἀκριβῶς τομέας θά χρησιμεύσει σάν πρῶτο πεδίο τῶν μαχῶν καί ποιά ἀκριβῶς μορφή κίνησης εἴτε μορφή ὀργάνωσης θά χρησιμεύσει σάν ἀφετηρία καί ἀποτελεσματικό ὅπλο στά χέρια τοῦ προλεταριάτου ὅταν θά ἀρχίσουν οἱ ἀποφασιστικές μάχες. Μέ ἄλλα λόγια: περιμένοντας τίς ἀποφασιστικές μάχες, στήν περίοδο τῆς ἄμυνας καί τῆς συσσώρευσης δυνάμεων, τό κόμμα πρέπει νά καλιγώνεται καί στά τέσσερα. Περιμένοντας τίς μάχες... Μά αὐτό δέ σημαίνει ὅτι τό κόμμα πρέπει νά περιμένει μέ σταυρωμένα χέρια καί νά μετατραπεῖ σέ στεῖρο θεατή, νά ἐκφυλιστεῖ ἀπό κόμμα τῆς ἐπανάστασης (ἄν εἶναι στήν ἀντιπολίτευση) σέ κόμμα τῆς ἀναμονῆς· ὄχι, σέ μιά τέτια περίοδο, ἄν τό κόμμα δέν ἔχει προλάβει ἀκόμα νά συσσωρεύσει τίς ἀπαραίτητες δυνάμεις ἤ ἄν ἡ κατάσταση δέν εἶναι εὐνοϊκή, γι' αὐτό πρέπει νά ἀποφεύγει τίς μάχες, νά μή τίς δέχεται, μά δέν πρέπει νά ἀφήνει καμιά εὐκαιρία, σέ εὐνοϊκές βέβαια συνθῆκες, γιά νά ἐπιβάλει στόν ἀντίπαλο τή μάχη, ὅταν δέ συμφέρει σ' αὐτόν, νά κρατάει τόν ἀντίπαλο σέ διαρκῆ ἔνταση, βῆμα πρός βῆμα νά ξεχαρβαλώνει καί νά ἀποσυνθέτει τίς δυνάμεις του, βῆμα πρός βῆμα νά ἐχγυμνάζει τίς δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου στούς ἀγῶνες πού

ἀφοροῦν τά καθημερινά του συμφέροντα καί νά πολλαπλασιάζει ἔτσι καί τίς δικές του δυνάμεις.

Μονάχα σέ μιά τέτια περίπτωση ἡ ἄμυνα μπορεῖ νά εἶναι πραγματικά ἐνεργητική ἄμυνα καί τό κόμμα θά μπορέσει νά διατηρήσει ὅλα τά γνωρίσματα ἑνός πραγματικοῦ κόμματος δράσης καί ὄχι ἑνός κόμματος θεώρησης καί ἀναμονῆς, μόνο σέ μιά τέτια περίπτωση τό κόμμα δέ θά χάσει τή στιγμή τῶν ἀποφασιστικῶν ἐξορμήσεων, δέ θά ἀφήσει νά τοῦ ξεφύγει, δέ θά αἰφνιδιαστεῖ ἀπό τά γεγονότα. Ἡ περίπτωση τοῦ Καούτσκι καί συντροφίας πού τούς διέφυγε ἡ στιγμή τῆς ἔναρξης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Δύση ἐξαιτίας τῆς ταχτικῆς τους τῆς «σοφῆς» θεώρησης καί ἀναμονῆς καί τῆς ἀκόμα πιό «σοφῆς» παθητικότητας, ἀποτελεῖ ἄμεση προειδοποίηση. Ἤ ἀκόμα πρέπει νά χρησιμεύσει ἐπίσης σάν προειδοποίηση καί ἡ περίπτωση τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων πού ἔχασαν τήν ἐξουσία ἐξαιτίας τῆς ταχτικῆς τους τῆς ἀτέλειωτης ἀναμονῆς στά ζητήματα τῆς εἰρήνης καί τῆς γῆς. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, εἶναι ἐπίσης ξεκάθαρο ὅτι δέν πρέπει νά γίνεται κατάχρηση τῆς ταχτικῆς τῆς ἐνεργητικῆς ἄμυνας, τῆς ταχτικῆς τῆς δράσης (τῆς ἐνέργειας), γιατί στήν περίπτωση αὐτή ὑπάρχει ὁ κίνδυνος ἡ ταχτική τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος νά μετατραπεῖ σέ ταχτική «ἐπαναστατικῆς» γυμναστικῆς, δηλαδή σέ ταχτική πού δέν ὁδηγεῖ στή συσσώρευση τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου καί στό δυνάμωμα τῆς μαχητικῆς του ἑτοιμότητας, πού δέν ὁδηγεῖ συνεπῶς στήν ἐπιτάχυνση τῆς ἐπανάστασης ἀλλά στό σκόρπισμα τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου, στό ἀδυνάτισμα τῆς μαχητικῆς του ἑτοιμότητας καί κατά συνέπεια στήν ἐπιβράδυνση τῆς ἐπανάστασης.

9) Οἱ γενικές βάσεις τῆς κομμουνιστικῆς στρατηγικῆς καί τακτικῆς. Οἱ βάσεις αὐτές εἶναι τρεῖς:

α) Νά δεχόμαστε σάν βάση τό συμπέρασμα πού ἔβγαλε ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ καί πού τό ἐπιβεβαίωσε ἡ ἐπαναστατική πράξη, ὅτι στά καπιταλιστικά κράτη τό προλεταριάτο εἶναι ἡ μοναδική ὥς τό τέλος ἐπαναστατική τάξη πού ἐνδιαφέρεται γιά τήν ὁλοκληρωτική ἀπελευθέρωση τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό τόν καπιταλισμό καί γι' αὐτό τό λόγο εἶναι προορισμένη νά γίνει ἀρχηγός ὅλων τῶν καταπιεζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν στόν ἀγώνα γιά τήν ἀνατροπή τοῦ καπιταλισμοῦ καί γι' αὐτό πρέπει νά κατευθύνουμε ὅλη τή δουλειά ἔτσι, ὥστε νά ἐξασφαλίσουμε τήν ἐγκαθίδρυση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

β) Νά δεχόμαστε σάν βάση τό συμπέρασμα πού ἔβγαλε ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ καί πού τό ἐπιβεβαίωσε ἡ ἐπαναστατική πράξη, ὅτι ἡ στρατηγική καί ἡ τακτική τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος ὁποιασδήποτε χώρας μποροῦν νά εἶναι σωστές μόνο στήν περίπτωση πού δέ θά κλείνονται στόν κύκλο τῶν συμφερόντων τῆς χώρας «τους», τῆς πατρίδας «τους», τοῦ προλεταριάτου «τους»—ἀλλά ἀντίθετα, ὑπολογίζοντας τίς συνθῆκες καί τήν κατάσταση τῆς χώρας τους, θά βάζουν στήν πρώτη σειρά τά συμφέροντα τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου, τά συμφέροντα τῆς ἐπανάστασης στίς ἄλλες χῶρες, δηλ. ἄν στήν οὐσία καί στό πνεῦμα τους εἶναι διεθνιστικά, ἄν ἐφαρμόζουν «τό ἀνώτατο ὅριο αὐτοῦ πού μποροῦσε νά πραγματοποιηθεῖ σέ μιά (στή δική τους) χώρα γιά τήν ἀνάπτυξη, τήν ὑποστήριξη καί τό ξύπνημα τῆς ἐπανάστασης σ' ὅλες τίς χῶρες» (βλ. «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Καούτσκι»[25] τοῦ Λένιν).

γ) Στήν ἀλλαγή τῆς στρατηγικῆς καί τῆς ταχτικῆς, στήν ἐπεξεργασία τῶν νέων στρατηγικῶν σχεδίων καί ταχτικῶν γραμμῶν (Καούτσκι, Ἄξελροντ, Μπογντάνοφ, Μπουχάριν), νά παραδεχόμαστε σάν ἀφετηρία τήν ἄρνηση κάθε δογματισμοῦ (δεξιοῦ καί ἀριστεροῦ), τήν ἄρνηση τῆς μεθόδου τοῦ θεατῆ καί τῆς μεθόδου τῆς παράθεσης περικοπῶν καί ἱστορικῶν παραλληλισμῶν, ἐπινοημένων σχεδίων καί ἄψυχων τύπων (Ἄξελροντ, Πλεχάνοφ), ν' ἀναγνωρίζουμε ὅτι δέν πρέπει νά «ξαπλώνουμε» ἀλλά νά στεκόμαστε στήν ἄποψη τοῦ μαρξισμοῦ, νά μήν «ἐξηγοῦμε ἁπλῶς τόν κόσμο» ἀλλά νά τόν «ἀλλάζουμε», νά μήν «κοιτᾶμε τίς πλάτες τοῦ προλεταριάτου» καί νά μή σερνόμαστε στήν οὐρά τῶν γεγονότων, ἀλλά νά καθοδηγοῦμε τό προλεταριάτο καί νά εἴμαστε ὁ συνειδητός ἐκφραστής τοῦ ἀσυνείδητου προτσές (βλ. «Τό αὐθόρμητο καί τό συνειδητό»[26] τοῦ Λένιν καί τό γνωστό μέρος ἀπό τό «Κομμουνιστικό Μανιφέστο»[27] τοῦ Μάρξ πού λέει ὅτι οἱ κομμουνιστές ἀποτελοῦν τό πιό διορατικό τμῆμα τοῦ προλεταριάτου, τό τμῆμα πού βαδίζει μπροστά).

Καθεμιά ἀπ' αὐτές τίς βάσεις ν' ἀπεικονιστεῖ μέ γεγονότα ἀπό τήν πείρα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας καί τῆς Δύσης, ἰδιαίτερα ἡ δεύτερη καί ἡ τρίτη.

10) Καθήκοντα:

α) Νά καταχτήσουμε μέ τό μέρος τοῦ κομμουνισμοῦ τήν ἐμπροσθοφυλακή τοῦ προλεταριάτου (δηλ. νά φτιάξουμε στελέχη, νά δημιουργήσουμε κομμουνιστικό κόμμα, νά ἐπεξεργαστοῦμε τό πρόγραμμα καί τίς βάσεις τῆς ταχτικῆς). Βασική μορφή δουλειᾶς εἶναι ἡ προπαγάνδα.

β) Νά καταχτήσουμε μέ τό μέρος τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργα-

τῶν καί γενικά τῶν ἐργαζομένων (νά τραβηχτοῦν οἱ μάζες στίς θέσεις μάχης). Βασική μορφή δουλιᾶς εἶναι ἡ πραχτική δράση τῶν μαζῶν σάν προοίμιο γιά τίς ἀποφασιστικές μάχες.

11) Κανόνες:

α) Νά κάνουμε χτῆμα μας ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς μορφές ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου καί ὅλες τίς μορφές (τά πεδία) τοῦ κινήματος, τοῦ ἀγώνα. (Μορφές τοῦ κινήματος: κοινοβουλευτικές καί ἐξωκοινοβουλευτικές, νόμιμες καί παράνομες).

β) Νά μάθουμε νά προσαρμοζόμαστε στή γρήγορη ἀλλαγή τῆς μιᾶς μορφῆς τοῦ κινήματος μέ ἄλλη, ἤ στή συμπλήρωση τῆς μιᾶς μορφῆς μέ ἄλλες, νά μάθουμε νά συνδυάζουμε τίς νόμιμες μορφές μέ τίς παράνομες, τίς κοινοβουλευτικές μέ τίς ἐξωκοινοβουλευτικές (παράδειγμα: τό γρήγορο πέρασμα τῶν μπολσεβίκων τόν Ἰούλη τοῦ 1917 ἀπό τίς νόμιμες μορφές στίς παράνομες, ὁ συνδυασμός τοῦ ἐξωκοινοβουλευτικοῦ κινήματος μέ τή δράση μέσα στή Δούμα τίς μέρες τῶν γεγονότων τοῦ Λένα).

12) Ἡ στρατηγική καί ἡ ταχτική τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος πρίν καί μετά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Τέσσερις ἰδιομορφίες.

α) Τό πιό σημαντικό στήν κατάσταση πού δημιουργήθηκε ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τοῦ Ὀχτώβρη στήν Εὐρώπη γενικά, καί στή Ρωσία εἰδικά, εἶναι τό ρῆγμα στό διεθνές κοινωνικό μέτωπο (σάν ἀποτέλεσμα τῆς νίκης ἐνάντια στή ρωσική κεφαλαιοκρατία), πού πραγματοποίησε τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας στήν περιοχή τῆς Ρωσίας (ρήξη μέ τόν ἰμπεριαλισμό, δημοσίευση

τῶν μυστικῶν συμφωνιῶν, ἐμφύλιος πόλεμος στή θέση τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ἔκκληση στούς φαντάρους νά συναδελφωθοῦν, ἔκκληση στούς ἐργάτες νά ξεσηκωθοῦν ἐνάντια στίς κυβερνήσεις τους). Τό ρῆγμα αὐτό ἐγκαινίασε μιά στροφή στήν παγκόσμια ἱστορία γιατί ἀπείλησε ἄμεσα τήν ἀκεραιότητα ὅλου τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ καί ἄλλαξε ριζικά πρός ὄφελος τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Εὐρώπης τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων πού ἀγωνίζονται στή Δύση. Καί αὐτό σημαίνει ὅτι τό ρωσικό προλεταριάτο καί τό κόμμα του μετατράπηκαν ἀπό ἐθνική δύναμη σέ δύναμη διεθνῆ, καί τό παλιό καθῆκον τῆς ἀνατροπῆς τῆς δικῆς μας ἐθνικῆς κεφαλαιοκρατίας ἀντικαταστάθηκε μέ τό νέο καθῆκον τῆς ἀνατροπῆς τῆς διεθνοῦς κεφαλαιοκρατίας· καί ἐπειδή ἡ διεθνής κεφαλαιοκρατία, νιώθοντας τό θανάσιμο κίνδυνο, ἔβαλε γιά ἄμεσο καθῆκον της νά ἐξαλείψει τό ρωσικό ρῆγμα, συγκεντρώνοντας τίς ἐλεύθερες δυνάμεις της (τίς ἐφεδρεῖες) ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, ἡ Σοβιετική Ρωσία δέ μποροῦσε μέ τή σειρά της νά μή συγκεντρώσει ὅλες τίς δικές της δυνάμεις γιά τήν ἄμυνα καί ὑποχρεώθηκε νά δεχτεῖ τό κύριο χτύπημα τῆς διεθνοῦς κεφαλαιοκρατίας. Ὅλα αὐτά εὐκόλυναν σημαντικά τόν ἀγώνα τῶν προλετάριων τῆς Δύσης ἐνάντια στήν κεφαλαιοκρατία τους καί δεκαπλασίασαν τή συμπάθειά τους στό ρωσικό προλεταριάτο, τόν πρωτοπόρο ἀγωνιστή τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου.

Ἡ πραγματοποίηση τοῦ καθήκοντος τῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀστικῆς τάξης σέ μιά χώρα ὁδήγησε ἔτσι στό νέο καθῆκον τῆς πάλης σέ διεθνῆ κλίμακα, τῆς πάλης σέ ἄλλο ἐπίπεδο, τῆς πάλης τοῦ προλεταριακοῦ κράτους ἐνάντια

στά ἐχθρικά καπιταλιστικά κράτη, καί τό ρωσικό προλεταριάτο, πού ὥς τά τώρα ἦταν ἕνα ἀπό τά τμήματα τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου, μετατράπηκε ἀπό δῶ καί μπρός σέ πρωτοπόρο τμῆμα, σέ ἐμπροσθοφυλακή τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου.

Ἔτσι τό καθῆκον νά ἐξαπολυθεῖ ἡ ἐπανάσταση στή Δύση, γιά νά διευκολύνουμε τόν ἑαυτό μας, δηλ. τή Ρωσία, καί νά ὁδηγηθεῖ ἡ ἐπανάστασή μας ὥς τό τέλος, ἀπό πόθος ἔγινε καθαρά πραχτικό καθῆκον τῆς ἡμέρας. Ἡ ἀνατροπή αὐτή πού προκάλεσε ὁ Ὀχτώβρης στίς σχέσεις (ἰδιαίτερα στίς διεθνεῖς) ὀφείλεται *ὁλοκληρωτικά* στόν Ὀχτώβρη. Ἡ ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη δέν ἔθιξε καθόλου τίς διεθνεῖς σχέσεις.

β) Τό *δεύτερο σπουδαῖο χαρακτηριστικό* τῆς κατάστασης πού δημιουργήθηκε στή Ρωσία ὕστερ' ἀπό τόν Ὀχτώβρη εἶναι ἡ ἀλλαγή τῆς θέσης καί τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κόμματός του μέσα στή Ρωσία. Προηγούμενα, πρίν ἀπό τόν Ὀχτώβρη, ἡ κυριότερη φροντίδα τοῦ προλεταριάτου ἦταν ἡ ὀργάνωση ὅλων τῶν μαχητικῶν δυνάμεων γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης, δηλ. ὁ χαρακτήρας τοῦ καθήκοντος ἦταν κυρίως κριτικός καί καταστροφικός. Τώρα, ὕστερ' ἀπό τόν Ὀχτώβρη, ὅταν στήν ἐξουσία δέ βρίσκεται πιά ἡ ἀστική τάξη καί τό κράτος ἔγινε προλεταριακό, τό παλιό καθῆκον ἐξέλειπε καί παραχώρησε τή θέση του στό *νέο καθῆκον τῆς ὀργάνωσης ὅλων τῶν ἐργαζομένων* τῆς Ρωσίας (ἀγροτιά, ἐπαγγελματίες, βιοτέχνες, διανοούμενοι, καθυστερημένοι λαοί πού ἀνήκουν στή ΣΟΣΔΡ) ἀπό τή μιά μεριά *γιά τό χτίσιμο τῆς νέας Σοβιετικῆς Ρωσίας* καί τῶν οἰκονομικῶν καί στρατιωτικῶν της μηχανισμῶν, καί ἀπό τήν

ἄλλη γιά τό τσάκισμα τῆς ἀντίστασης τῆς κεφαλαιοκρατίας πού ἀνατράπηκε, μά δέν τσακίστηκε τελειωτικά*.

γ) Ἀνάλογα μέ τήν ἀλλαγή πού ἔγινε τῆς θέσης τοῦ προλεταριάτου μέσα στή Ρωσία καί σύμφωνα μέ τό νέο καθῆκον *ἄλλαξε καί ἡ πολιτική τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στίς ἀστικές καί μικροαστικές ὁμάδες* καί στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας. Προηγούμενα (στίς παραμονές τῆς ἀνατροπῆς τῆς κεφαλαιοκρατίας) τό προλεταριάτο ἀπόριπτε τίς ξεχωριστές συμφωνίες μέ τίς ἀστικές ὁμάδες, γιατί μιά τέτια πολιτική ὁδηγοῦσε στό δυνάμωμα τῆς ἀστικῆς τάξης πού βρισκόταν στήν ἐξουσία· τώρα, ἀπεναντίας, τό προλεταριάτο εἶναι ὑπέρ τῶν ξεχωριστῶν συμφωνιῶν, γιατί δυναμώνουν τήν ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου, ἀποσυνθέτουν τήν ἀστική τάξη, διευκολύνουν τό προλεταριάτο νά δαμάσει τίς ξεχωριστές ὁμάδες της, τό διευκολύνουν νά τίς ἀφομοιώσει. Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στό «*ρεφορμισμό*» καί *τήν πολιτική τῶν ξεχωριστῶν συμφωνιῶν* (ὁ ρεφορμισμός ἀπορίπτει ὑποχρεωτικά τή μέθοδο τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης, δέν τήν ἀπορίπτει ὅμως ἡ πολιτική τῶν ξεχωριστῶν συμφωνιῶν, καί ὅταν ἐφαρμόζεται ἀπό ἐπαναστάτες ξεκινάει ἀπό τήν ἐπαναστατική μέθοδο· ὁ ρεφορμισμός εἶναι σέ ἔκταση πιό στενός, ἡ πολιτική τῶν ξεχωριστῶν συμφωνιῶν εἶναι πιό πλατιά) (βλ. τά σημεῖα γιά τό «ρεφορμισμό» καί τήν «πολιτική τῶν συμφωνιῶν»).

δ) Ἀνάλογα μέ τήν τεράστια ἀνάπτυξη τῶν δυνάμεων καί τῶν μέσων τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κομμουνιστικοῦ

* Γι' αὐτό τό λόγο ἐξέλειπαν μερικές παλιές μορφές τοῦ κινήματος, ὅπως ἡ ἀπεργία, ἡ ἐξέγερση κ. ἄ., καί ἑπομένως ἄλλαξαν ὁ χαρακτήρας καί οἱ μορφές (λειτουργίες) ὀργάνωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης (κόμμα, Σοβιέτ, συνδικάτα, συνεταιρισμοί, πολιτιστικά διαφωτιστικά ἱδρύματα).

κόμματος μεγάλωσαν καί οἱ διαστάσεις τῆς στρατηγικῆς δουλιᾶς τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Παλιότερα ἡ στρατηγική τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος περιοριζόταν στό νά καταστρώνει τό στρατηγικό σχέδιο καί νά ἑλίσσεται ἀνάμεσα στίς διάφορες μορφές τοῦ κινήματος καί τῶν ὀργανώσεων τοῦ προλεταριάτου, καθώς ἐπίσης καί ἀνάμεσα στίς διάφορες διεκδικήσεις τοῦ κινήματος (συνθήματα), στό νά ρίχνει ὁρισμένα συνθήματα καί νά τά ἀντικαθιστᾶ μέ ἄλλα, στό νά χρησιμοποιεῖ τίς πενιχρές ἐφεδρεῖες πού ἀποτελοῦν οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς διάφορες τάξεις, καί τότε τά πλαίσια καί ἡ δυνατότητα τῆς χρησιμοποίησης αὐτῶν τῶν ἐφεδρειῶν ἦταν πάντα, κατά κανόνα, περιορισμένα μέσα σέ στενά ὅρια ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τοῦ κόμματος. Τώρα, ὕστερ' ἀπό τόν 'Οχτώβρη, πρῶτα μεγάλωσαν οἱ ἐφεδρεῖες (οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς κοινωνικές ὁμάδες στή Ρωσία, οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς τάξεις καί στίς ἐθνότητες μέσα στά κράτη πού μᾶς περιβάλλουν, οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στά κράτη πού μᾶς περιβάλλουν, ἡ ἀναπτυσσόμενη σοσιαλιστική ἐπανάσταση στή Δύση, τό ἀναπτυσσόμενο ἐπαναστατικό κίνημα στήν 'Ανατολή καί γενικά στίς ἀποικίες κλπ.)· δεύτερο, πολλαπλασιάστηκαν τά μέσα καί οἱ δυνατότητες γιά ἑλιγμούς (τά παλιά μέσα συμπληρώθηκαν μέ νέα, λογουχάρη μέ τή διπλωματική δουλιά, μέ τή δημιουργία πιό πραγματικῶν δεσμῶν καί μέ τό σοσιαλιστικό κίνημα τῆς Δύσης, καί μέ τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς 'Ανατολῆς)· τρίτο, προέκυψαν νέες πιό πλατιές δυνατότητες γιά τή χρησιμοποίηση τῶν ἐφεδρειῶν, ἐπειδή πολλαπλασιάστηκαν οἱ δυνάμεις καί τά μέσα τοῦ προλεταριάτου πού στή Ρωσία ἔγινε κυρίαρχη πολιτική δύναμη μέ δικές της ἔνοπλες δυνάμεις, ἐνῶ στό διεθνῆ στίβο ἔγινε ἡ ἐμπροσθοφυλακή τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

13) Ἰδιαίτερα: α) τό ζήτημα τῶν ρυθμῶν τοῦ κινήματος καί τοῦ ρόλου τους στόν καθορισμό τῆς στρατηγικῆς καί τῆς ταχτικῆς, β) τό ζήτημα τοῦ ρεφορμισμοῦ, τῆς πολιτικῆς τῶν συμφωνιῶν καί τῆς ἀμοιβαίας σχέσης τους.

14) Ὁ «ρεφορμισμός» («πολιτική τῶν συμβιβασμῶν»), ἡ *«πολιτική τῶν συμφωνιῶν» καί οἱ «ξεχωριστές συμφωνίες» εἶναι τρία διαφορετικά πράγματα* (τό καθένα ἀπ' αὐτά πρέπει νά τό πραγματευτοῦμε χωριστά). *Οἱ συμφωνίες* τῶν μενσεβίκων εἶναι ἀπαράδεχτες γιατί ξεκινοῦν ἀπό τό ρεφορμισμό, δηλ. ἀπό τήν ἄρνηση τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης, ἐνῶ οἱ συμφωνίες τῶν μπολσεβίκων ξεκινοῦν ἀπό τίς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης. 'Ακριβῶς γι' αὐτό τό λόγο οἱ συμφωνίες τῶν μενσεβίκων μετατρέπονται σέ σύστημα, σέ πολιτική συμφωνιῶν, ἐνῶ οἱ μπολσεβίκοι εἶναι μόνο ὑπέρ τῶν ξεχωριστῶν, τῶν συγκεκριμένων συμφωνιῶν, χωρίς νά τίς μετατρέπουν σέ ἰδιαίτερη πολιτική συμφωνιῶν.

15) Οἱ τρεῖς περίοδες στήν ἀνάπτυξη τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας:

α) ἡ περίοδος τοῦ σχηματισμοῦ τῆς πρωτοπορίας (δηλ. τοῦ κόμματος) τοῦ προλεταριάτου, ἡ περίοδος τῆς δημιουργίας τῶν κομματικῶν στελεχῶν (στήν περίοδο αὐτή τό κόμμα εἶναι ἀδύνατο, ἔχει πρόγραμμα, γενικές βάσεις ταχτικῆς, σάν κόμμα ὅμως μαζικῆς δράσης εἶναι ἀδύνατο).

β) ἡ περίοδος τῆς ἐπαναστατικῆς μαζικῆς πάλης κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Στήν περίοδο αὐτή τό κόμμα ἀπό ὀργάνωση μαζικῆς ζύμωσης μετατρέπεται σέ ὀργάνωση μαζικῆς δράσης, τήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τήν ἀντικαταστaίνει ἡ περίοδος τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης·

γ) ἡ περίοδος ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, ὕστερα ἀπό τή μετατροπή τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος σέ κυβερνητικό κόμμα.

16) Ἡ πολιτική *δύναμη τῆς ρωσικῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης* βρίσκεται στό ὅτι ἡ ἀγροτική ἐπανάσταση τῶν χωρικῶν (ἀνατροπή τῆς φεουδαρχίας) ἔγινε ἐδῶ κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ προλεταριάτου (καί ὄχι τῆς ἀστικῆς τάξης), ὅτι γι' αὐτό τό λόγο ἡ ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση ἦταν ὁ πρόλογος τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, ὅτι ἡ σύνδεση τῶν ἐργαζόμενων στοιχείων τῆς ἀγροτιᾶς μέ τό προλεταριάτο καί ἡ ὑποστήριξη τῶν πρώτων ἀπό τό δεύτερο δέν εἶχε μόνο ἐξασφαλιστεῖ πολιτικά, ἀλλά καί κατοχυρωθεῖ ὀργανωτικά στά Σοβιέτ, πράγμα πού προκάλεσε μέ τό μέρος τοῦ προλεταριάτου τή συμπάθεια τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ (ἀκριβῶς γι' αὐτό τό λόγο *δέν εἶναι δυστύχημα* ἄν τό προλεταριάτο δέν ἀποτελεῖ τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ μέσα στή χώρα).

Ἡ ἀδυναμία τῶν προλεταριακῶν ἐπαναστάσεων στήν Εὐρώπη (τήν ἠπειρωτική) βρίσκεται στό ὅτι τό προλεταριάτο δέν ἔχει ἐκεῖ οὔτε *αὐτή* τή σύνδεση, οὔτε *αὐτή* τήν ὑποστήριξη τοῦ χωριοῦ, ὅτι ἐκεῖ ἡ ἀπελευθέρωση τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τή φεουδαρχία ἔγινε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς ἀστικῆς τάξης (καί ὄχι τοῦ προλεταριάτου, πού τότε ἦταν ἀδύνατο), ὅτι μέ τήν ἀδιαφορία πού δείχνει ἡ σοσιαλδημοκρατία γιά τά συμφέροντα τοῦ χωριοῦ ἡ ἀστική τάξη ἐξασφάλισε γιά πολύν καιρό τή συμπάθεια τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀγροτῶν*.

Ἰούλης 1921

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

* Τό προσχέδιο αὐτό γιά μιά μπροσούρα ὁ συγγραφέας τό χρησιμοποίησε στή μπροσούρα του «Οἱ βάσεις τοῦ λενινισμοῦ» πού ἐκδόθηκε στά 1924 καί περιλαβαίνεται στόν 6ο τόμο τῶν Ἁπάντων τοῦ Ι. Β. Στάλιν. Τό πρῶτο μέρος τοῦ προσχέδιου χρησιμοποιήθηκε στό ἄρθρο «Ἡ στρατηγική καί ἡ ταχτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν» πού κυκλοφόρησε στά 1923 καί περιλαβαίνεται στόν 5ο τόμο τῶν Ἁπάντων τοῦ Ι. Β. Στάλιν, καί ὁρισμένες θέσεις του ὁ συγγραφέας τίς χρησιμοποίησε στό ἄρθρο «Τό κόμμα πρίν καί μετά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας» πού δημοσιεύτηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1921 καί περιλαβαίνεται στόν 5ο τόμο τῶν Ἁπάντων τοῦ Ι. Β. Στάλιν. Σύντ.

ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑ

Εἰσήγηση στή γενική συνέλευση τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τῆς Τιφλίδας τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γεωργίας[28]
6 τοῦ Ἰούλη 1921

Σύντροφοι! Ἡ ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσής σας μοῦ ἀνέθεσε νά κάνω τήν εἰσήγηση γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κομμουνισμοῦ στή Γεωργία.

Τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κομμουνισμοῦ εἶναι ζητήματα ταχτικῆς. Γιά νά καθορίσουμε ὅμως τήν ταχτική ἑνός κόμματος, καί μάλιστα ἑνός κυβερνητικοῦ κόμματος, πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα νά πάρουμε ὑπόψη τή γενική κατάσταση πού περιβάλλει τό κόμμα καί πού δέ μποροῦμε νά μή τήν ὑπολογίσουμε. Ποιά εἶναι λοιπόν αὐτή ἡ κατάσταση;

Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι μέ τήν ἔναρξη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ὁ κόσμος διασπάστηκε σέ δυό ἀντίπαλα στρατόπεδα, στό στρατόπεδο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ μέ ἐπικεφαλῆς τήν Ἀντάντ καί στό στρατόπεδο τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ ἐπικεφαλῆς τή Σοβιετική Ρωσία, ὅτι στό πρῶτο στρατόπεδο βρίσκονται ὅλα τά καπιταλιστικά, «δημοκρατικά» καί μενσεβίκικα κράτη καί στό δεύτερο τά σοβιετικά κράτη καί μαζί τους ἡ Γεωργία. Τό βασικό χαρακτηριστικό τῆς κατάστασης μέσα στήν ὁποία βρίσκονται σήμερα οἱ σοβιετικές χῶρες εἶναι ὅτι ἡ περίοδος τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα ἀνάμεσα στά δυό στρατόπεδα, πού ἀναφέραμε παραπάνω, τέλειωσε μέ μιά λίγο-πολύ μακρό-

χρονη ἀνακωχή μεταξύ τους καί ὅτι τήν περίοδο τοῦ πολέμου τή διαδέχτηκε μιά περίοδος εἰρηνικῆς οἰκονομικῆς ἀνοικοδόμησης τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν. Προηγούμενα, στή λεγόμενη πολεμική περίοδο, οἱ σοβιετικές δημοκρατίες δροῦσαν κάτω ἀπό τό γενικό σύνθημα «ὅλα γιά τόν πόλεμο», γιατί οἱ σοβιετικές δημοκρατίες ἀποτελοῦσαν ἕνα πολιορκημένο καί ἀποκλεισμένο ἀπό τά ἰμπεριαλιστικά κράτη στρατόπεδο. Τότε, σέ κείνη τήν περίοδο, ὅλη ἡ ἐνεργητικότητα τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος χρησιμοποιοῦνταν γιά νά ριχτοῦν ὅλες οἱ ζωντανές δυνάμεις στήν ὀργάνωση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, στό δυνάμωμα τοῦ μετώπου γιά τόν ἔνοπλο ἀγώνα ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι στήν περίοδο αὐτή τό κόμμα δέ μποροῦσε νά συγκεντρώσει τήν προσοχή του στήν οἰκονομική ἀνοικοδόμηση. Μποροῦμε χωρίς ὑπερβολή νά ποῦμε ὅτι ἡ οἰκονομία τῶν σοβιετικῶν χωρῶν περιοριζόταν σ' αὐτή τήν περίοδο στήν ἀνάπτυξη τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας καί στή διατήρηση κουτσά-στραβά μερικῶν κλάδων τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας πού εἶχαν σχέση πάλι μέ τόν πόλεμο. Ἔτσι κυρίως ἐξηγιέται καί τό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα τῶν σοβιετικῶν κρατῶν πού κληρονομήσαμε ἀπό τήν πολεμική περίοδο.

Σήμερα πού μπήκαμε στή νέα περίοδο τῆς οἰκονομικῆς ἀνοικοδόμησης, τώρα πού περάσαμε ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρηνική δουλιά, τό παλιό σύνθημα «ὅλα γιά τόν πόλεμο» τό ἀντικαταστaίνει φυσικά τό νέο σύνθημα «ὅλα γιά τή λαϊκή οἰκονομία». Ἡ νέα αὐτή περίοδος ὑποχρεώνει τούς κομμουνιστές νά ρίξουν ὅλες τίς δυνάμεις στό οἰκονομικό μέτωπο, στή βιομηχανία, στήν ἀγροτική οἰκονομία, στόν ἐπισιτισμό, στούς συνεταιρισμούς, στίς μεταφορές κλπ. Γιατί ἄν δέ γίνει αὐτό, δέν ὑπάρχει ἡ δυ-

νατότητα νά ὑπερνικήσουμε τό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα.

Ἄν ἡ πολεμική περίοδος μᾶς ἔδοσε τόν τύπο τῶν κομμουνιστῶν στρατιωτικῶν, τῶν ἀξιωματικῶν ἐφοδιασμοῦ, συγκρότησης στρατιωτικῶν μονάδων, ἐπιχειρήσεων κλπ., τό κομμουνιστικό κόμμα πρέπει νά φροντίσει στή νέα περίοδο, στήν περίοδο τῆς οἰκονομικῆς ἀνοικοδόμησης, νά τραβηχτοῦν οἱ πλατιές μάζες στό ἔργο τῆς οἰκονομικῆς ἀναγέννησης καί νά φκιάσει τό νέο τύπο τοῦ κομμουνιστῆ-οἰκονομικοῦ στελέχους γιά τή βιομηχανία, τήν ἀγροτική οἰκονομία, τίς μεταφορές, τούς συνεταιρισμούς κλπ.

Ὅταν ὅμως οἱ κομμουνιστές ἀναπτύσσουν τήν οἰκονομική-ἀνοικοδομητική τους δουλιά δέ μποροῦν νά μήν πάρουν ὑπόψη τους δυό πολύ βασικούς ὅρους πού μᾶς ἄφησε κληρονομιά τό παρελθόν. Οἱ ὅροι αὐτοί εἶναι: πρῶτα, ὅτι γύρω ἀπό τίς σοβιετικές χῶρες ὑπάρχουν πολύ ἀναπτυγμένα ἀπό βιομηχανική ἄποψη ἀστικά κράτη καί δεύτερο, ὅτι μέσα στά σοβιετικά κράτη ὑπάρχει μιά πολυάριθμη ἀγροτική μικροαστική τάξη.

Γεγονός εἶναι ὅτι ἡ ἱστορία θέλησε νά μή θριαμβεύσει ἡ σοβιετική ἐξουσία στίς χῶρες πού ἦταν περισσότερο ἀναπτυγμένες, ἀλλά στίς χῶρες πού συγκριτικά ἦταν λιγότερο ἀναπτυγμένες ἀπό καπιταλιστική ἄποψη. Ἡ ἱστορία ἔδειξε ὅτι εἶναι πολύ πιό εὔκολο νά ἀνατραπεῖ ἡ αστική τάξη σέ χῶρες σάν τή Ρωσία, μέ σχετικά νεαρό καπιταλισμό, μέ δυνατό, συγκεντρωμένο προλεταριάτο καί μέ ἀδύνατη ἐθνική ἀστική τάξη, παρά στίς κλασικές χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ σάν τή Γερμανία, τήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία, ὅπου ὁ καπιταλισμός ὑπάρχει ἀπό κάμποσους αἰῶνες καί ἡ ἀστική τάξη κατόρθωσε νά γίνει σοβαρή καθοδηγητική δύναμη ὅλης τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Δέ χωράει ἀμφιβολία πώς ὅταν θά ἐγκαθιδρυθεῖ ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί σέ χῶρες σάν τή Γερμανία καί τήν Ἀγγλία, στίς χῶρες αὐτές θά εἶναι πιό εὔκολο νά συνεχιστεῖ καί νά ὁλοκληρωθεῖ ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση, δηλ. θά εἶναι πιό εὔκολο νά ὀργανωθεῖ σ᾽ αὐτές ἡ σοσιαλιστική οἰκονομία, γιατί ἐκεῖ ἡ βιομηχανία εἶναι πιό ἀναπτυγμένη, ἡ τεχνική πιό πλούσια καί τό προλεταριάτο σχετικά πιό πολυάριθμο παρά στίς σημερινές σοβιετικές χῶρες. Γιά τήν ὥρα ὅμως βρισκόμαστε μπροστά στό γεγονός ὅτι ἀπό τή μιά μεριά ἔχουμε τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου σέ χῶρες μέ λιγότερο ἀναπτυγμένη τή βιομηχανία καί μέ πολυάριθμη τάξη μικρῶν ἐμπορευματοπαραγωγῶν (ἀγροτῶν), καί ἀπό τήν ἄλλη τή διχτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης σέ χῶρες μέ περισσότερο ἀναπτυγμένη τή βιομηχανία καί μέ πολυάριθμη τάξη τοῦ προλεταριάτου. Θά ἦταν παράλογο καί ἐπιπόλαιο νά ἀγνοήσει κανείς τό γεγονός αὐτό.

Μιά καί οἱ σοβιετικές χῶρες ἔχουν ἄφθονες πηγές πρώτων ὑλῶν καί καυσίμων, ἐνῶ οἱ βιομηχανικά ἀναπτυγμένες κεφαλαιοκρατικές χῶρες ὑποφέρουν ἀπό ἔλλειψη πρώτων ὑλῶν καί καυσίμων, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁρισμένες κεφαλαιοκρατικές ὁμάδες τῶν ἀστικῶν κρατῶν ἔχουν συμφέρον νά κλείσουν συμφωνίες μέ τά σοβιετικά κράτη, γιά νά χρησιμοποιήσουν κάτω ἀπό ὁρισμένους ὅρους τίς πηγές πρώτων ὑλῶν καί καυσίμων πού ἔχουν. Ἀπό ἄλλη μεριά, μιά καί ἡ τάξη τῶν μικροπαραγωγῶν μέσα στά σοβιετικά κράτη (ἡ ἀγροτιά) χρειάζεται βιομηχανικά προϊόντα (ὑφάσματα, ἀγροτικές μηχανές) δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι κι αὐτή ἐπίσης ἔχει συμφέρον νά ἔρθει σέ συμφωνία μέ τήν προλεταριακή ἐξουσία τῆς χώρας της γιά νά πάρει αὐτά τά προϊόντα μέ τό σύστημα τῆς ἀνταλλα-

γῆς ἐμπορευμάτων (σέ ἀντάλλαγμα τῶν προϊόντων τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας).

Καί ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀπό τήν πλευρά της ἔχει ἐπίσης συμφέρον νά κλείσει προσωρινή συμφωνία, καί μέ ὁρισμένες κεφαλαιοκρατικές ὁμάδες τῶν ξένων χωρῶν, καί μέ τήν τάξη τῶν μικρῶν ἐμπορευματοπαραγωγῶν τῆς δικῆς της χώρας, γιατί μιά τέτια συμφωνία θά ἐπιταχύνει καί θά διευκολύνει χωρίς ἀμφιβολία τήν ἀνόρθωση τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πού καταστράφηκαν ἀπό τόν πόλεμο, καί τήν πραγματοποίηση τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ, πού ἀποτελεῖ τήν τεχνική-βιομηχανική βάση τῆς μελλοντικῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας.

Τά περιστατικά αὐτά ὑπαγορεύουν στούς κομμουνιστές τῶν σοβιετικῶν κρατῶν μιά πολιτική προσωρινῶν συμφωνιῶν καί μέ χωριστές κεφαλαιοκρατικές ὁμάδες τῆς Δύσης (γιά νά χρησιμοποιήσουν τά κεφάλαιά τους καί τίς τεχνικές τους δυνάμεις), καί μέ τή μικροαστική τάξη τῆς χώρας τους (γιά νά παίρνουν τίς ἀπαραίτητες πρῶτες ὕλες καί τά ἀπαραίτητα ἐπισιτιστικά προϊόντα).

Ὁρισμένοι μπορεῖ νά κάνουν τήν παρατήρηση ὅτι αὐτή ἡ ταχτική τῶν συμφωνιῶν μέ τήν κεφαλαιοκρατία μυρίζει μενσεβικισμό, γιατί οἱ μενσεβίκοι ἐφαρμόζουν στή δράση τους τήν ταχτική τῶν συμφωνιῶν μέ τήν ἀστική τάξη. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι σωστό. Ἀνάμεσα στήν ταχτική τῶν συμφωνιῶν μέ χωριστές κεφαλαιοκρατικές ὁμάδες πού προτείνουν σήμερα οἱ κομμουνιστές καί στή μενσεβίκικη ταχτική τῶν συμφωνιῶν μέ τήν ἀστική τάξη ὑπάρχει ὁλόκληρη ἄβυσος. Οἱ μενσεβίκοι προτείνουν συνήθως τίς συμφωνίες μέ τήν ἀστική τάξη ὅταν στήν ἐξουσία βρίσκονται οἱ κεφαλαιοκράτες, ὅταν οἱ κεφαλαιοκράτες πού βρίσκονται στήν ἐξουσία, γιά νά στερεώσουν τήν ἐξουσία τους καί νά διαφθείρουν τό προλεταριάτο, δέν ἔχουν καμιά ἀντίρηση νά κάνουν ἀπό τά πάνω μερικές «μεταρυθμίσεις», μερικές μικροπαραχωρήσεις σέ ὁρισμένες ὁμάδες τοῦ προλεταριάτου. Μιά τέτια συμφωνία εἶναι ἐπιζήμια γιά τό προλεταριάτο καί ὠφέλιμη γιά τή κεφαλαιοκρατία, γιατί δέν ἀδυνατίζει ἀλλά στερεώνει τήν ἐξουσία τῆς κεφαλαιοκρατίας, γεννᾶ διαφωνίες μέσα στό προλεταριάτο, τό διασπᾶ. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τό λόγο οἱ μπολσεβίκοι ἦταν καί θά εἶναι πάντα ἐνάντια στή μενσεβίκικη ταχτική τῶν συμφωνιῶν μέ τήν κεφαλαικρατία πού βρίσκεται στήν ἐξουσία. Ἀκριβῶς γι' αὐτό οἱ μπολσεβίκοι θεωροῦν τούς μενσεβίκους φορεῖς τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς μέσα στό προλεταριάτο.

Σέ ἀντίθεση μέ τήν ταχτική τῶν μενσεβίκων ἡ ταχτική τῶν συμφωνιῶν πού προτείνουν οἱ μπολσεβίκοι ἔχει ἐντελῶς διαφορετικό χαραχτήρα, γιατί προϋποθέτει ἐντελῶς διαφορετική κατάσταση, μιά κατάσταση ὅπου στήν ἐξουσία δέ βρίσκεται ἡ ἀστική τάξη ἀλλά τό προλεταριάτο καί ὅπου ἡ συμφωνία τῶν ξεχωριστῶν κεφαλαιοκρατικῶν ὁμάδων μέ τήν προλεταριακή ἐξουσία πρέπει νά ὁδηγήσει ἀναπόφευχτα ἀπό τή μιά μεριά στό στέριωμα τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας καί ἀπό τήν ἄλλη στήν ἀποσύνθεση τῆς κεφαλαιοκρατίας καί στήν καθυπόταξη ὁρισμένων ὁμάδων της. Μόνο πού εἶναι ἀπαραίτητο τό προλεταριάτο νά κρατάει γερά στά χέρια του τήν ἐξουσία πού κατάχτησε καί νά χρησιμοποιεῖ ἐπιδέξια τά μέσα καί τίς γνώσεις αὐτῶν τῶν κεφαλαιοκρατικῶν ὁμάδων γιά τήν οἰκονομική ἀναγέννηση τῆς χώρας.

Ὅπως βλέπετε, ἡ ταχτική αὐτή ἀπέχει ἀπό τήν ταχτική τῶν μενσεβίκων ὅσο ἡ γῆ ἀπό τόν οὐρανό.

Ἔτσι λοιπόν τό πρῶτο ἄμεσο καθῆκον τῶν κομμουνιστῶν στίς σοβιετικές χῶρες, μαζί καί τῶν κομμουνιστῶν τῆς Γεωργίας, πού ἐπιβάλλεται ἀπό τή γενική κατάσταση, εἶναι νά ρίξουνε ὅλες τίς ζωντανές δυνάμεις στό μέτωπο τῆς οἰκονομίας καί μέ τό σύστημα τῶν συμφωνιῶν μέ διάφορες κεφαλαιοκρατικές ὁμάδες νά χρησιμοποιοῦνε τά μέσα αὐτῶν τῶν ὁμάδων, τίς γνώσεις τους καί τίς ὀργανωτικές τους ἱκανότητες πρός τό συμφέρον τῆς οἰκονομικῆς ἀναγέννησης τῆς χώρας.

Μά γιά νά καθοριστεῖ ἡ ταχτική τῶν διαφόρων σοβιετικῶν χωρῶν, στήν προκειμένη περίπτωση τῆς Σοβιετικῆς Γεωργίας, δέν ἀρκεῖ νά παρθεῖ ἁπλῶς ὑπόψη ἡ γενική κατάσταση. Γιά νά καθοριστεῖ ἡ ταχτική τῶν κομμουνιστῶν κάθε ξεχωριστῆς σοβιετικῆς χώρας, εἶναι ἀπαραίτητο νά παρθοῦν ἐπίσης ὑπόψη οἱ ἰδιαίτερες, οἱ συγκεκριμένες συνθῆκες ὕπαρξης αὐτῶν τῶν χωρῶν. Ποιές εἶναι λοιπόν οἱ ἰδιαίτερες, οἱ συγκεκριμένες συνθῆκες ὕπαρξης τῆς Σοβιετικῆς Γεωργίας μέσα στίς ὁποῖες εἶναι ὑποχρεωμένο νά δρᾶ τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γεωργίας;

Μποροῦμε νά καθορίσουμε μέ βεβαιότητα ὁρισμένα γεγονότα πού χαρακτηρίζουν αὐτές τίς συνθῆκες.

Πρῶτο, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καί ἀπό στρατιωτική ἄποψη, καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης δέν εἶναι νοητό ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει πέρα γιά πέρα ἀπομονωμένη ἡ Σοβιετική Γεωργία ἤ ὁποιαδήποτε ἄλλη σοβιετική χώρα, ἐξαιτίας τῆς ἀπόλυτα ἐχθρικῆς στάσης τῶν καπιταλιστικῶν κρατῶν πρός τίς σοβιετικές χῶρες. Καί ἡ στρατιωτική καί ἡ οἰκονονομική ἀλληλοϋποστήριξη τῶν σοβιετικῶν κρατῶν ἀποτελεῖ ὅρο, πού χωρίς αὐτόν εἶναι ἀκατανόητη ἡ ἀνάπτυξη αὐτῶν τῶν κρατῶν.

Δεύτερο, εἶναι φανερό ὅτι ἡ Γεωργία, πού ὑποφέρει ἀπό ἔλλειψη ἐπισιτιστικῶν προϊόντων, ἔχει ἀνάγκη ἀπό τό ρωσικό στάρι, δέ μπορεῖ νά κάνει χωρίς αὐτό.

Τρίτο, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἡ Γεωργία, πού δέν ἔχει ὑγρά καύσιμα, χρειάζεται, γιά νά συντηρήσει τίς μεταφορές καί τή βιομηχανία της, τά προϊόντα πετρελαίου τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, δέ μπορεῖ νά κάνει χωρίς αὐτά.

Τέταρτο, δέ χωράει ἐπίσης ἀμφιβολία ὅτι ἡ Γεωργία, πού ὑποφέρει ἀπό ἔλλειψη εἰδῶν ἐξαγωγῆς ἔχει ἀνάγκη ἀπό τή βοήθεια τῆς Ρωσίας σέ χρυσό γιά νά καλύψει τό ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ της ἰσοζυγίου.

Τέλος, δέ μπορεῖ νά μήν πάρει κανείς ὑπόψη τήν ἰδιομορφία στήν ἐθνική σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γεωργίας, ὅτι δηλ. σημαντικό ποσοστό αὐτοῦ τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπό ἀρμένηδες πού στήν πρωτεύουσα τῆς Γεωργίας, στήν Τιφλίδα, φτάνουν μάλιστα τό μισό περίπου τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ, πράγμα πού ἀναμφισβήτητα ὑποχρεώνει τή Γεωργία νά διατηρεῖ σέ κάθε μορφή διοίκησης γενικά, καί ἰδιαίτερα μέσα στό σοβιετικό καθεστώς, ἀπόλυτη εἰρήνη καί ἀδελφική συνεργασία καί μέ τούς ἀρμένηδες τῆς Γεωργίας καί μέ τήν Ἀρμενία.

Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι αὐτές καί πολλές ἄλλες παρόμοιες συγκεκριμένες συνθῆκες ὑποχρεώνουν τή Σοβιετική Γεωργία, ὅπως ἐπίσης καί τή Σοβιετική Ἀρμενία καί τό Ἀζερμπαϊτζάν, νά ἀποκαταστήσουν μεταξύ τους κάποια ἑνότητα οἰκονομικῆς δράσης, κάποια συνένωση τῶν οἰκονομικῶν προσπαθειῶν, λχ. γιά τήν ἐνίσχυση τῶν μεταφορῶν, γιά τή συντονισμένη ἐμφάνιση στίς ἀγορές τοῦ ἐξωτερικοῦ, γιά τήν ἐκτέλεση ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων (ἄρδευση, ἀποξήρανση) κλπ. Καί

δέ μιλῶ καθόλου γιά τήν ἀνάγκη ὅτι πρέπει νά ἀλληλοϋποστηρίζονται καί νά συνδέονται καί οἱ ἀνεξάρτητες σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ὑπερκαυκασίας μεταξύ τους, καί οἱ δημοκρατίες αὐτές μέ τή Σοβιετική Ρωσία στήν περίπτωση πού θά παρουσιαστεῖ ἀνάγκη νά ἀμυνθοῦν ἐνάντια σέ ἐπιθέσεις ἀπό τό ἐξωτερικό. Ὅλα αὐτά εἶναι καθαρά καί ἀδιαφιλονίκητα. Κι ἄν μίλησα ὡστόσο γι' αὐτές τίς κοινές ἀλήθειες, τό ἔκανα γιατί ὑπάρχουν ὁρισμένες συνθῆκες πού δημιουργήθηκαν στά τελευταῖα δυό-τρία χρόνια καί πού ἐμποδίζουν μιά τέτια συνένωση, πού ἀπειλοῦν νά ματαιώσουν τίς προσπάθειες γιά μιά τέτια συνένωση. Ἐννοῶ τόν ἐθνικισμό—τό γεωργιανό, τόν ἀρμένικο, τόν ἀζερμπαϊτζάνικο—πού στίς δημοκρατίες τῆς Ὑπερκαυκασίας δυνάμωσε φοβερά τά τελευταῖα χρόνια καί πού ἐμποδίζει τή συνένωσή τους.

Θυμᾶμαι τά χρόνια 1905-1917, τότε πού ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί γενικά στούς ἐργαζόμενους τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ὑπερκαυκασίας παρατηριόταν ἀπόλυτη ἀδελφική ἀλληλεγγύη, τότε πού οἱ δεσμοί τῆς ἀδελφοσύνης συνδέανε τούς ἀρμένηδες, τούς γεωργιανούς, τούς ἀζερμπαϊτζάνους καί τούς ρώσους ἐργάτες σέ μιά σοσιαλιστική οἰκογένεια. Καί τώρα πού ἦρθα στήν Τιφλίδα, ἔμεινα κατάπληχτος ἀπό τό γεγονός ὅτι δέν ὑπάρχει πιά ἡ παλιά ἀλληλεγγύη ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ὑπερκαυκασίας. Μέσα στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες ἀναπτύχθηκε ὁ ἐθνικισμός, δυνάμωσε τό αἴσθημα τῆς δυσπιστίας στούς ἀλλοεθνεῖς συντρόφους τους: ὑπάρχει τώρα μπόλικος ἀντιαρμενικός, ἀντιταταρικός, ἀντιγεωργιανός, ἀντιρωσικός καί κάθε λογῆς ἄλλος ἐθνικισμός. Οἱ παλιοί δεσμοί τῆς ἀδελφικῆς ἐμπιστοσύνης ἔσπασαν ἤ τουλάχιστο ἀδυνάτισαν πολύ. Ὅπως φαίνεται, τά τρία χρόνια ὕπαρξης ἐθνικιστικῶν κυβερνήσεων στή Γεωργία (μενσεβίκοι), στό Ἀζερμπαϊτζάν (μουσαβατιστές[29]) καί στήν Ἀρμενία (ντασνάκοι[30]), δέν πῆγαν χαμένα. Οἱ ἐθνικιστικές αὐτές κυβερνήσεις, ἐφαρμόζοντας τήν ἐθνικιστική τους πολιτική, δουλεύοντας μέσα στούς ἐργαζόμενους μέ τό πνεῦμα τοῦ ἐπιθετικοῦ ἐθνικισμοῦ, τά κατάφεραν τελικά ἔτσι πού καθεμιά ἀπ' αὐτές τίς μικρές χῶρες νά βρεθεῖ περικυκλωμένη ἀπό ἕνα κλοιό ἐχθρικῆς ἐθνικιστικῆς ἀτμόσφαιρας, πού στέρησε τή Γεωργία καί τήν Ἀρμενία ἀπό τό ρωσικό στάρι καί τό ἀζερμπαϊτζάνικο πετρέλαιο καί τό Ἀζερμπαϊτζάν καί τή Ρωσία ἀπό τά ἐμπορεύματα πού μεταφέρονται μέσω τοῦ Μπατούμ. Καί δέ μιλῶ καθόλου γιά τίς ἔνοπλες συγκρούσεις (γιά τό γεωργιανο-αρμένικο πόλεμο) καί τή σφαγή (τῶν ἀρμένηδων καί τῶν ταταρων) πού εἶναι τά φυσικά ἀποτελέσματα τῆς ἐθνικιστικῆς πολιτικῆς. Δέν εἶναι ἐκπληχτικό ὅτι μέσα σ' αὐτή τή φαρμακερή ἐθνικιστική ἀτμόσφαιρα ἔσπασαν οἱ παλιοί διεθνιστικοί δεσμοί καί ἡ συνείδηση τῶν ἐργατῶν δηλητηριάστηκε μέ τό φαρμάκι τοῦ ἐθνικισμοῦ. Κι ἐπειδή τά ὑπολείμματα αὐτοῦ τοῦ ἐθνικισμοῦ δέν ἔχουν ἀκόμα ἐξαλειφθεῖ μέσα στούς ἐργάτες, τό περιστατικό αὐτό (ὁ ἐθνικισμός) ἀποτελεῖ τό μεγαλύτερο ἐμπόδιο γιά τή συνένωση τῶν οἰκονομικῶν (καί τῶν στρατιωτικῶν) προσπαθειῶν τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας. Καί ἔχω κιόλας πεῖ ὅτι χωρίς μιά τέτια συνένωση εἶναι ἀκατανόητη ἡ οἰκονομική προκοπή τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας, ἰδιαίτερα τῆς Σοβιετικῆς Γεωργίας. Γι' αὐτό τό λόγο ἄμεσο καθῆκον τῶν κομμουνιστῶν τῆς Γεωργίας εἶναι ἡ ἀμείλιχτη πάλη ἐνάντια στόν ἐθνικισμό, ἡ ἀποκατάσταση τῶν παλιῶν ἀδελφικῶν διεθνιστικῶν δεσμῶν πού ὑπῆρχαν πρίν ἐμφανιστεῖ ἡ ἐθνικιστική μενσεβίκικη κυβέρνηση, καί ἡ δημιουργία μ' αὐτό τόν τρόπο ὑγιοῦς ἀτμόσφαιρας ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά τή συνένωση τῶν οἰκονομικῶν προσπα-

θειῶν τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας καί γιά τήν οἰκονομική ἀναγέννηση τῆς Γεωργίας.

Φυσικά, αὐτό δέ σημαίνει ὅτι δέν πρέπει νά ὑπάρχει πιά ἀνεξάρτητη Γεωργία ἤ ἀνεξάρτητο Ἀζερμπαϊτζάν κλπ. Τό σχέδιο πού κυκλοφόρησε ἀνάμεσα σέ μερικούς συντρόφους γιά νά ἀποκατασταθοῦν τά παλιά κυβερνεῖα (τῆς Τιφλίδας, τοῦ Μπακού καί τοῦ Ἐριβάν) μέ μιά ἑνιαία ὑπερκαυκασιακή κυβέρνηση ἐπικεφαλῆς εἶναι κατά τή γνώμη μου οὐτοπία, καί μάλιστα οὐτοπία ἀντιδραστική, γιατί ἕνα τέτιο σχέδιο ξεκινάει ἀσφαλῶς ἀπό τήν ἐπιθυμία νά γυρίσει πρός τά πίσω τόν τροχό τῆς ἱστορίας. Ἡ ἀποκατάσταση τῶν παλιῶν κυβερνείων καί ἡ διάλυση τῶν ἐθνικῶν κυβερνήσεων στή Γεωργία, στό Ἀζερμπαϊτζάν καί στήν Ἀρμενία, σημαίνουν τήν ἀποκατάσταση τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοχτησίας τῆς γῆς καί τή διάλυση τῶν καταχτήσεων τῆς ἐπανάστασης. Ὅλα αὐτά δέν ἔχουν τίποτα τό κοινό μέ τόν κομμουνισμό. Ἀκριβῶς γιά νά διαλυθεῖ ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς ἀμοιβαίας δυσπιστίας καί νά ἀποκατασταθοῦν οἱ ἀδελφικοί δεσμοί ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ὑπερκαυκασίας καί τῆς Ρωσίας,—ἀκριβῶς γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά διατηρηθεῖ ἡ ἀνεξαρτησία καί τῆς Γεωργίας, καί τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, καί τῆς Ἀρμενίας. Αὐτό δέν ἀποκλείει ἀλλ' ἀντίθετα προϋποθέτει τήν ἀνάγκη μιᾶς ἀμοιβαίας οἰκονομικῆς καί ἄλλης ὑποστήριξης, καθώς καί τήν ἀνάγκη νά συνενωθοῦν οἱ οἰκονομικές προσπάθειες τῶν ἀνεξάρτητων σοβιετικῶν δημοκρατιῶν πάνω στή βάση τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης καί πάνω στή βάση μιᾶς σύμβασης.

Σύμφωνα μέ πληροφορίες πού πῆρα, στή Μόσχα ἀποφάσισαν αὐτές τίς μέρες νά δόσουν μιά μικρή βοήθεια στή Γεωργία, τήν Ἀρμενία καί τό Ἀζερμπαϊτζάν μέ τή μορφή ἑνός δανείου ἀπό $6^1/_2$ ἑκατομμύρια χρυσά ρούβλια. Ἐκτός

ἀπ' αὐτό ἔμαθα ὅτι, ὅπως ἀποδείχνεται, ἡ Γεωργία καί ἡ Ἀρμενία θά πάρουν ἀπό τό Ἀζερμπαϊτζάν δωρεάν προϊόντα πετρελαίου—πράγμα πού εἶναι ἀκατανόητο στή ζωή τῶν ἀστικῶν κρατῶν, ἀκόμα κι ἄν συνδέονται μέ τίς περιβόητες «ἐγκάρδιες συνεννοήσεις» (Entente cordiale[31]). Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι πράξεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους καί ἄλλες παρόμοιες δέν ἀδυνατίζουν, ἀλλά δυναμώνουν τήν ἀνεξαρτησία αὐτῶν τῶν κρατῶν.

Καί ἔτσι τό δεύτερο ἄμεσο καθῆκον τῶν κομμουνιστῶν τῆς Γεωργίας, πού ὑπαγορεύεται ἀπό τίς συγκεκριμένες συνθῆκες ὕπαρξης αὐτῆς τῆς χώρας, εἶναι νά ἐξαλείψουν τίς ἐθνικιστικές ἐπιβιώσεις, νά τίς καυτηριάσουν μέ καυτό σίδερο καί νά δημιουργήσουν μιά ὑγιῆ ἀτμόσφαιρα ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης ἀνάμεσα στούς ἐργαζόμενους τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ὑπερκαυκασίας, γιά νά διευκολύνουν καί νά ἐπιταχύνουν τή συνένωση τῶν οἰκονομικῶν προσπαθειῶν τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας (χωρίς αὐτό δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ οἰκονομική ἀναγέννηση τῆς Σοβιετικῆς Γεωργίας) διατηρώντας τήν ἀνεξαρτησία τῆς Σοβιετικῆς Γεωργίας.

Τέλος, ἕνα τρίτο ἄμεσο ἐξίσου σπουδαῖο καί ἐξίσου ἀπαραίτητο καθῆκον εἶναι νά διατηρήσουμε τήν καθαρότητα, τή σταθερότητα καί τήν εὐλυγισία τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γεωργίας.

Σύντροφοι! Πρέπει νά θυμᾶστε ὅτι τό κόμμα μας εἶναι κόμμα κυβερνητικό, ὅτι σ' αὐτό μπαίνουν συχνά ὁλόκληρες ὁμάδες ἤ προσπαθοῦν νά μποῦν στοιχεῖα ὄχι σίγουρα, ξένα πρός τό προλεταριακό πνεῦμα, καριερίστικα στοιχεῖα πού μπάζουν μέσα στό κόμμα τό πνεῦμα τῆς ἀποσύνθεσης καί τῆς ἀποτελμάτωσης. Ζωτικό καθῆκον τῶν κομμουνιστῶν εἶναι νά φροντίζουν νά προφυλάξουν τό κόμμα ἀπό τέτια στοιχεῖα. Πρέπει νά θυμόμαστε μιά γιά πάν-

τα ὅτι ἡ δύναμη καί τό εἰδικό βάρος ἑνός κόμματος, ἰδιαίτερα τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, δέν ἐξαρτιῶνται τόσο ἀπό τόν ἀριθμό τῶν μελῶν του ὅσο ἀπό τήν ποιότητά τους, ἀπό τή σταθερότητα καί τήν ἀφοσίωσή τους στήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου. Τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Ρωσίας ἔχει ὅλο-ὅλο 700 χιλιάδες μέλη. Μπορῶ νά σᾶς βεβαιώσω, σύντροφοι, ὅτι θά μποροῦσε νά φτάσει τόν ἀριθμό τῶν μελῶν του στά 7 ἑκατομμύρια, ἄν τό ἤθελε καί ἄν δέν ἤξερε ὅτι 700 χιλιάδες σταθεροί κομμουνιστές ἀποτελοῦν πιό σοβαρή δύναμη ἀπό 7 ἑκατομμύρια συνοδοιπόρους πού δέν τούς χρειάζεται κανένας καί δέν εἶναι ἱκανοί γιά τίποτα. Ἄν ἡ Ρωσία ἄντεξε στήν πίεση τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ, ἄν εἶχε στά ἐξωτερικά μέτωπα μιά σειρά σοβαρότατες ἐπιτυχίες, ἄν μέσα σέ δυό-τρία χρόνια ἀνάπτυξε μιά τέτια δύναμη πού κλονίζει τά θεμέλια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ, αὐτό τό ὀφείλει ἀνάμεσα στά ἄλλα στό σφιχτοδεμένο, τό ἀτσαλωμένο στίς μάχες καί σφυρηλατημένο ἀπό σκληρό ἀτσάλι κομμουνιστικό κόμμα, πού ποτέ του δέν κυνηγοῦσε τήν ποσότητα ὅσον ἀφορᾶ τά μέλη του καί θεωροῦσε πρώτιστη φροντίδα του τήν καλυτέρεψη τῆς ποιοτικῆς του σύνθεσης. Ὁ Λασάλ εἶχε δίκαιο ὅταν ἔλεγε ὅτι τό κόμμα δυναμώνει ὅταν ξεκαθαρίζεται ἀπό τή βρωμιά. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά δέ χωράει ἀμφιβολία πώς ἄν λογουχάρη τό πιό μεγάλο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τοῦ κόσμου, ἡ γερμανική σοσιαλδημοκρατία, ἔγινε τόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου παιχνιδάκι στά χέρια τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί ὕστερ' ἀπό τόν πόλεμο γκρεμίστηκε στήν ἄβυσσο σάν ἕνας κολοσσός μέ πήλινα ποδάρια—αὐτό ἔγινε γιατί ὁλόκληρα χρόνια τήν ἐνθουσίαζε τό πλάταιμα τῶν ὀργανώσεών της μέ κάθε λογῆς μικροαστικό συρφετό πού σκότωσε μέσα της τό ζωντανό πνεῦμα.

Κι ἔτσι, τό τρίτο καί τελευταῖο ἄμεσο καθῆκον τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γεωργίας εἶναι νά διατηρήσει τή σταθερότητα καί τήν καθαρότητα τοῦ κόμματος, νά μή κυνηγάει τήν ποσότητα ὅσον ἀφορᾶ τά μέλη τοῦ κόμματος, νά καλυτερεύει συστηματικά τήν ποιοτική σύνθεση τοῦ κόμματος καί νά προφυλάει τό κόμμα ἀπό τήν εἰσροή διανοουμενίστικων-μικροαστικῶν ἐθνικιστικῶν στοιχείων.

Τελειώνω, σύντροφοι, τήν εἰσήγησή μου. Περνῶ στά συμπεράσματα:

1) Νά ἀναπτύξουμε ὁλόπλευρα τή δουλιά τῆς οἰκονομικῆς ἀνοικοδόμησης, ἀφιερώνοντας σ' αὐτή τή δουλιά ὅλες μας τίς δυνάμεις καί χρησιμοποιώντας γι' αὐτό τό σκοπό τίς δυνάμεις καί τά μέσα καί τῶν κεφαλαιοκρατικῶν ὁμάδων τῆς Δύσης, καί τῶν μικροαστικῶν ὁμάδων τῆς δικῆς μας χώρας.

2) Νά πνίξουμε τή Λερναία Ὕδρα τοῦ ἐθνικισμοῦ καί νά δημιουργήσουμε μιά ὑγιῆ ἀτμόσφαιρα διεθνισμοῦ, γιά νά διευκολύνουμε τή συνένωση τῶν οἰκονομικῶν προσπαθειῶν τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας, διατηρώντας ταυτόχρονα τήν ἀνεξαρτησία αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν.

3) Νά προφυλάξουμε τό κόμμα ἀπό τήν εἰσροή μικροαστικῶν στοιχείων καί νά διαφυλάξουμε τή σταθερότητα καί τήν εὐλυγισία του, καλυτερεύοντας συστηματικά τήν ποιοτική του σύνθεση.

Αὐτά εἶναι τά τρία βασικά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γεωργίας.

Μονάχα ἐκπληρώνοντας αὐτά τά καθήκοντα, τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γεωργίας θά μπορέσει νά κρατήσει τό τιμόνι στά χέρια του καί νά ὑπερνικήσει τό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα. (Χειροκροτήματα).

«Πράβντα Γκρούζι» (Τιφλίδα), ἀρ. φύλλου 108, 13 τοῦ Ἰούλη 1921.

ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Στήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας πρέπει νά διακρίνουμε τρεῖς περιόδους.

Ἡ *πρώτη* περίοδος εἶναι ἡ περίοδος *τοῦ σχηματισμοῦ, τῆς δημιουργίας* τοῦ κόμματός μας. Ἡ περίοδος αὐτή περιλαβαίνει πάνω-κάτω τό χρονικό διάστημα ἀπό τήν ἵδρυση τῆς «Ἴσκρας»[32] ὥς τό 3ο Συνέδριο τοῦ κόμματος συμπεριλαμβανομένου (ἀπό τά τέλη τοῦ 1900 ὥς τίς ἀρχές τοῦ 1905).

Σάν κινητήρια δύναμη τό κόμμα εἶναι ἀδύνατο στήν περίοδο αὐτή. Ἡ ἀδυναμία του δέν ἐξηγιέται μόνο μέ τή νεαρότητά του, ἀλλά καί μέ τή νεαρότητα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στό σύνολό του καί μέ τήν ἔλλειψη ἤ τήν ἀδύνατη ἀνάπτυξη, ἰδιαίτερα στά πρῶτα στάδια αὐτῆς τῆς περιόδου, τῆς ἐπαναστατικῆς κατάστασης, τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος (οἱ ἀγρότες σωπαίνουν ἤ δέν προχωροῦν πέρα ἀπό ἕνα ὑπόκωφο μουρμουρητό· οἱ ἐργάτες ξέρουν μόνο τή μερική οἰκονομική ἀπεργία ἤ τήν πολιτική ἀπεργία στά πλαίσια μιᾶς πόλης· οἱ μορφές τοῦ κινήματος ἔχουν παράνομο ἤ μισονόμιμο χαρακτήρα· οἱ μορφές ὀργάνωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης ἔχουν ἐπίσης παράνομο κυρίως χαρακτήρα).

Ἡ στρατηγική τοῦ κόμματος—ἐφόσον ἡ στρατηγική προϋποθέτει τήν ὕπαρξη ἐφεδρειῶν καί τή δυνατότητα ἑλιγμῶν μέ τίς ἐφεδρεῖες—εἶναι ὑποχρεωτικά στενή καί φτωχή. Τό κόμμα περιορίζεται νά χαράζει τό στρατηγικό σχέδιο τοῦ κινήματος, δηλ. νά χαράζει τό δρόμο πού πρέπει νά ἀκολουθήσει τό κίνημα, ἐνῶ οἱ ἐφεδρεῖες τοῦ κόμματος—οἱ ἀντιθέσεις στό στρατόπεδο τοῦ ἀντιπάλου μέσα στή Ρωσία καί ἔξω ἀπ' αὐτήν—μένουν ἀνεκμετάλλευτες ἤ σχεδόν ἀνεκμετάλλευτες ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τοῦ κόμματος.

Ἡ ταχτική τοῦ κόμματος—ἐφόσον ἡ ταχτική προϋποθέτει τή χρησιμοποίηση ὅλων τῶν μορφῶν τοῦ κινήματος, ὅλων τῶν μορφῶν ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου, τό συνδυασμό τους, τήν ἀλληλοσυμπλήρωσή τους κλπ. μέ σκοπό τήν κατάχτηση τῶν μαζῶν καί τήν ἐξασφάλιση τῆς στρατηγικῆς ἐπιτυχίας—εἶναι ἐπίσης ὑποχρεωτικά στενή καί χωρίς ἔξαρση.

Στό κέντρο τῆς προσοχῆς καί τῆς φροντίδας τοῦ κόμματος στήν περίοδο αὐτή βρίσκεται τό ἴδιο τό κόμμα, ἡ ὕπαρξή του, ἡ διατήρησή του. Τό κόμμα παίρνεται αὐτή τή στιγμή σάν κάποια αὐτάρκης δύναμη. Κι αὐτό εἶναι εὐνόητο: οἱ λυσσασμένες ἐπιθέσεις τοῦ τσαρισμοῦ ἐνάντια στό κόμμα, καθώς καί οἱ προσπάθειες τῶν μενσεβίκων νά τορπιλίσουν τό κόμμα ἀπό τά μέσα καί νά μεταβάλουν τό κόμμα (кадры партии=τά στελέχη τοῦ κόμματος) σέ ἄμορφο, ἀκομματικό κατασκεύασμα (θυμηθεῖτε τήν καμπάνια τῶν μενσεβίκων γιά τό ἐργατικό συνέδριο, πού ἄρχισε ἀπ' ἀφορμή τήν περιβόητη μπροσούρα τοῦ Ἄξελροντ «Ἡ λαϊκή Δούμα καί τό Ἐργατικό Συνέδριο», 1905), ἀπειλοῦν τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τοῦ κόμματος καί γι' αὐτό τό λόγο τό ζήτημα τῆς διατήρησης τοῦ κόμματος ἀποχτᾶ στήν περίοδο αὐτή πρωταρχική σημασία.

Τό βασικό καθῆκον τοῦ κομμουνισμοῦ στή Ρωσία στήν

περίοδο αὐτή εἶναι νά στρατολογήσει στό κόμμα τούς καλύτερους ἀνθρώπους τῆς ἐργατικῆς τάξης, τούς πιό δραστήριους καί ἀφοσιωμένους στήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου, νά συγκροτήσει καί νά στήσει στά πόδια του τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου. Ὁ σ. Λένιν διατυπώνει αὐτό τό καθῆκον μέ τά λόγια: «νά καταχτήσουμε μέ τό μέρος τοῦ κομμουνισμοῦ τήν ἐμπροσθοφυλακή τοῦ προλεταριάτου» (βλ. «Παιδική ἀρρώστια...»[33]).

Ἡ δεύτερη περίοδος εἶναι ἡ περίοδος τῆς κατάχτησης τῶν πλατιῶν ἐργατικῶν καί ἀγροτικῶν μαζῶν μέ τό μέρος τοῦ κόμματος, μέ τό μέρος τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς τοῦ προλεταριάτου. Ἡ περίοδος αὐτή περιλαβαίνει πάνω-κάτω τό χρονικό διάστημα ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917.

Ἡ κατάσταση σ' αὐτή τήν περίοδο εἶναι πολύ πιό σύνθετη καί πιό πλούσια σέ γεγονότα ἀπό τήν προηγούμενη περίοδο. Ἡ χρεωκοπία τοῦ τσαρισμοῦ στά πεδία τῆς Μαντζουρίας καί ἡ ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη 1905 ἀπό τή μιά, ὁ τερματισμός τοῦ ρωσοϊαπωνικοῦ πολέμου, ἡ νίκη τῆς ἀντεπανάστασης καί ἡ κατάργηση τῶν ἐπαναστατικῶν καταχτήσεων ἀπό τήν ἄλλη, καί τέλος, ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος, ἡ ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 καί ἡ περίφημη «δυαδική ἐξουσία»—ὅλα αὐτά τά γεγονότα ἔβαλαν σέ κίνηση ὅλες τίς τάξεις τῆς Ρωσίας καί τίς ἔριξαν τή μιά ὕστερ' ἀπό τήν ἄλλη στόν πολιτικό στίβο, δυνάμωσαν τό κόμμα τῶν κομμουνιστῶν καί ξύπνησαν στήν πολιτική ζωή τίς πλατιές μάζες τῶν ἀγροτῶν.

Τό κίνημα τοῦ προλεταριάτου πλουτίστηκε μέ μορφές τόσο ἰσχυρές, ὅπως ἡ γενική πολιτική ἀπεργία καί ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση.

Τό κίνημα τῶν ἀγροτῶν πλουτίστηκε μέ τό μποϋκοτάρισμα τοῦ τσιφλικᾶ («διώξιμο» τῶν τσιφλικάδων ἀπό τά χτήματά τους) πού μετατράπηκε σέ ἐξέγερση.

Ἡ δράση τοῦ κόμματος καί τῶν ἄλλων ἐπαναστατικῶν ὀργανώσεων ἔγινε πιό ζωντανή μέ τήν κατάχτηση τέτιων μορφῶν δουλιᾶς, ὅπως εἶναι ἡ ἐξωκοινοβουλευτική, ἡ νόμιμη καί ἡ ἀνοιχτή μορφή δράσης.

Ἡ ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης δέν πλουτίστηκε μόνο μέ μιά τόσο δοκιμασμένη καί σοβαρή μορφή, ὅπως εἶναι τά ἐπαγγελματικά συνδικάτα, ἀλλά καί μέ μιά τόσο ἰσχυρή καί πρωτοφανέρωτη στήν ἱστορία μορφή ὀργάνωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης, ὅπως εἶναι τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν.

Ἡ ἀγροτιά ἀκολούθησε τά χνάρια τῆς ἐργατικῆς τάξης καί δημιούργησε τά Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν.

Πλουτίστηκαν ἐπίσης καί οἱ ἐφεδρεῖες τοῦ κόμματος. Στήν πορεία τῆς πάλης ξεκαθαρίστηκε ὅτι ἡ ἀγροτιά μπορεῖ νά ἀποτελεῖ καί θά ἀποτελεῖ ἀνεξάντλητο ἀπόθεμα ἐφεδρειῶν γιά τό προλεταριάτο καί τό κόμμα του. Ξεκαθαρίστηκε ἐπίσης ὁ καθοδηγητικός ρόλος τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κόμματός του στήν ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου.

Σ' αὐτή τήν περίοδο τό κόμμα δέν εἶναι πιά τόσο ἀδύνατο ὅπως ἦταν στήν προηγούμενη περίοδο· σάν κινητήρια δύναμη μετατρέπεται σέ σοβαρότατο παράγοντα. Τώρα τό κόμμα δέ μπορεῖ πιά νά εἶναι μιά αὐτάρκης δύναμη, γιατί ἡ ὕπαρξη καί ἡ ἀνάπτυξή του εἶναι ἐξασφαλισμένες στά σίγουρα· τώρα τό κόμμα ἀπό αὐτάρκης δύναμη μετατρέπεται σέ ὄργανο κατάχτησης τῶν ἐργατο-αγροτικῶν μαζῶν, σέ ὄργανο γιά τήν καθοδήγηση τῆς πάλης τῶν μαζῶν στήν ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου.

Στήν περίοδο αὐτή ἡ στρατηγική τοῦ κόμματος εὐ-

ρύνεται καί σέ πρώτη σειρά ἀποβλέπει στό νά ἐξασφαλίσει καί νά χρησιμοποιήσει μιά τέτια ἐφεδρεία σάν τήν ἀγροτιά, καί ἡ δουλιά αὐτή σημειώνει σοβαρή ἐπιτυχία.

Καί ἡ ταχτική τοῦ κόμματος εὐρύνεται, γιατί τό κίνημα τῶν μαζῶν, ἡ ὀργάνωσή τους, ἡ δράση τοῦ κόμματος καί τῶν ἄλλων ἐπαναστατικῶν ὀργανώσεων πλουτίζονται μέ νέες μορφές πού δέν ὑπῆρχαν προηγούμενα.

Τό βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος σ' αὐτή τήν περίοδο εἶναι νά καταχτήσει τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν μέ τό μέρος τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς τοῦ προλεταριάτου, μέ τό μέρος τοῦ κόμματος, γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς διχτατορίας καί τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Στό κέντρο τῆς προσοχῆς τοῦ κόμματος δέ βρίσκεται πιά τό ἴδιο τό κόμμα, ἀλλά τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ σ. Λένιν αὐτό τό καθῆκον τό διατύπωσε μέ τά λόγια: «κατανομή τῶν ἑκατομμυρίων μαζῶν» στό κοινωνικό μέτωπο ἔτσι, ὥστε νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ νίκη «στίς ἐπικείμενες ἀποφασιστικές μάχες» (βλ. τήν ἴδια μπροσούρα τοῦ σ. Λένιν).

Αὐτά εἶναι τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῶν δυό πρώτων περιόδων στήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας.

Εἶναι ἀναμφισβήτητα μεγάλη ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν πρώτη καί στή δεύτερη περίοδο. Ὑπάρχει ὅμως καί κάτι τό κοινό ἀνάμεσά τους. Καί στήν πρώτη καί στή δεύτερη περίοδο τό κόμμα εἶναι κατά τά 9/10, ἄν ὄχι ὁλοκληρωτικά, ἐθνική δύναμη, πραγματική μόνο γιά τή Ρωσία καί τό ἐσωτερικό τῆς Ρωσίας (ἕνα ἀπό τά τμήματα τοῦ διεθνοῦς ὀργανωμένου προλεταριάτου). Αὐτό εἶναι τό πρῶτο. Δεύτερο, καί στήν πρώτη καί στή δεύτερη περίοδο τό ΚΚΡ εἶναι τό κόμμα τῆς ἀνατροπῆς, τό κόμμα τῆς ἐπανάστασης μέσα στή Ρωσία, γι' αὐτό καί στίς περίοδες αὐ-

τές ἐπικρατοῦν στή δουλιά του τά στοιχεῖα τῆς κριτικῆς καί τῆς καταστροφῆς τοῦ παλιοῦ.

Ἐντελῶς διαφορετική εἰκόνα παρουσιάζει ἡ τρίτη περίοδος πού ζοῦμε τώρα.

Ἡ τρίτη περίοδος εἶναι ἡ περίοδος τῆς κατάληψης καί τῆς διατήρησης τῆς ἐξουσίας, ἀπό τή μιά γιά νά τραβήξουμε ὅλους τούς ἐργαζόμενους τῆς Ρωσίας στήν ἀνοικοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας καί τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, καί ἀπό τήν ἄλλη γιά νά διαθέσουμε ὅλες τίς δυνάμεις καί ὅλα τά μέσα γιά νά δόσουμε βοήθεια στό διεθνές προλεταριάτο στόν ἀγώνα του γιά τήν ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου. Ἡ περίοδος αὐτή περιλαβαίνει τό χρονικό διάστημα ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 ὥς τά σήμερα.

Ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας δημιούργησε καί ἀπό διεθνῆ ἄποψη, καί στό ἐσωτερικό τῆς Ρωσίας μιά ἐντελῶς ἰδιόμορφη καί πρωτόφαντη στόν κόσμο κατάσταση.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ Ὀχτώβρης τοῦ 1917 σημειώνει ρῆγμα στό παγκόσμιο κοινωνικό μέτωπο καί προκαλεῖ στροφή σ' ὅλη τήν παγκόσμια ἱστορία. Φανταστεῖτε ἕνα ἀπέραντο κοινωνικό μέτωπο πού ἐκτείνεται ἀπό τίς καθυστερημένες ἀποικίες ὥς τήν προοδευμένη Ἀμερική, καί ὕστερα ἕνα τεράστιο ρῆγμα σ' αὐτό τό μέτωπο πού τό ἄνοιξε τό ρωσικό τμῆμα τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου, ρῆγμα πού ἀπειλεῖ τήν ὕπαρξη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, πού μπέρδεψε ὅλα τά χαρτιά καί ὅλα τά σχέδια τῶν καρχαριῶν τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί διευκόλυνε, διευκόλυνε ριζικά τόν ἀγώνα τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου ἐνάντια στό κεφάλαιο—αὐτή εἶναι ἡ ἱστορική σημασία τοῦ Ὀχτώβρη 1917. Ἀπό τή στιγμή αὐτή τό κόμμα μας ἀπό ἐθνική δύναμη μετατράπηκε σέ δύναμη κυρίως διεθνῆ, καί τό ρωσικό προλεταριάτο ἀπό καθυστερημένο τμῆμα τοῦ διε-

θνοῦς προλεταριάτου, σέ ἐμπροσθοφυλακή του. Καθῆκον τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου ἀπό δῶ καί μπρός εἶναι νά εὐρύνει τό ρωσικό τμῆμα, νά βοηθήσει τήν ἐμπροσθοφυλακή πού τράβηξε μπροστά καί νά μήν ἐπιτρέψει στόν ἐχθρό νά κυκλώσει καί νά ἀποκόψει ἀπό τίς βάσεις της τή θαρραλέα ἐμπροσθοφυλακή. Ἀντίθετα, καθῆκον τοῦ διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ εἶναι νά ἐξαλείψει τό ρωσικό ρῆγμα, νά τό ἐξαλείψει ὁπωσδήποτε. Νά γιατί τό κόμμα μας, ἄν θέλει νά κρατήσει τήν ἐξουσία, εἶναι ὑποχρεωμένο νά κάνει «τό ἀνώτατο πού μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ σέ μιά (στή δική του. Ι. Στ.) χώρα γιά τήν ἀνάπτυξη, τήν ὑποστήριξη, τό ξύπνημα τῆς ἐπανάστασης σ' ὅλες τίς χῶρες» (βλ. «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Καούτσκι»[34] τοῦ Λένιν). Νά γιατί τό κόμμα μας ἀπό ἐθνική δύναμη μετατράπηκε ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 σέ δύναμη διεθνῆ, σέ κόμμα τῆς ἀνατροπῆς σέ διεθνῆ κλίμακα.

Μιά ἐξίσου ριζική ἀλλαγή σημειώθηκε στή θέση τοῦ κόμματος μέσα στή χώρα μας, σάν ἀποτέλεσμα τοῦ Ὀχτώβρη. Στίς προηγούμενες περίοδες τό κόμμα ἀποτελοῦσε μοχλό γιά τήν καταστροφή τοῦ παλιοῦ, γιά τήν ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου στή Ρωσία. Ἀντίθετα, τώρα στήν τρίτη περίοδο τό κόμμα μετατράπηκε ἀπό κόμμα τῆς ἐπανάστασης μέσα στή Ρωσία σέ κόμμα ἀνοικοδόμησης, σέ κόμμα δημιουργίας νέων μορφῶν οἰκονομίας. Προηγούμενα τό κόμμα στρατολογοῦσε τίς καλύτερες δυνάμεις τῶν ἐργατῶν γιά τήν ἔφοδο ἐνάντια στό παλιό καθεστώς, τώρα τίς στρατολογεῖ γιά τήν ὀργάνωση τοῦ ἐπισιτισμοῦ, τῶν μεταφορῶν καί τῶν βασικῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας. Προηγούμενα τό κόμμα τραβοῦσε τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῆς ἀγροτιᾶς γιά τήν ἀνατροπή τοῦ τσιφλικᾶ, τώρα τά στρατολογεῖ γιά τή βελτίωση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, γιά τή στερέωση τῆς συμμαχίας ἀνάμεσα στά ἐρ-

γαζόμενα στοιχεῖα τῆς ἀγροτιᾶς καί στό προλεταριάτο πού βρίσκεται στήν ἐξουσία. Προηγούμενα τό κόμμα στρατολογοῦσε τά καλύτερα στοιχεῖα τῶν καθυστερημένων ἐθνοτήτων γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στό κεφάλαιο, τώρα τά στρατολογεῖ γιά τήν ὀργάνωση τῆς ζωῆς τῶν ἐργαζομένων στοιχείων αὐτῶν τῶν ἐθνοτήτων πάνω στήν ἀρχή τῆς συνεργασίας μέ τό ρωσικό προλεταριάτο. Προηγούμενα τό κόμμα διάλυε τό στρατό, τόν παλιό στρατό τῶν στρατηγῶν, τώρα πρέπει νά δημιουργήσει ἕνα νέο ἐργατο-αγροτικό στρατό, ἀπαραίτητο γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν κατακτήσεων τῆς ἐπανάστασης ἀπό τούς ἐξωτερικούς ἐχθρούς.

Ἀπό κόμμα τῆς ἀνατροπῆς μέσα στή Ρωσία τό ΚΚΡ μετατράπηκε σέ κόμμα τῆς εἰρηνικῆς ἀνοικοδόμησης. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ἀπόκλεισε ἀπό τό ὁπλοστάσιο τοῦ προλεταριάτου τέτιες μορφές πάλης, σάν τήν ἀπεργία καί τήν ἐξέγερση πού δέ χρειάζονταν πιά στή Ρωσία.

Προηγούμενα μπορούσαμε νά τά βγάζουμε πέρα χωρίς τούς εἰδικούς στά στρατιωτικά ζητήματα καί στά ζητήματα τῆς οἰκονομίας, γιατί ἡ δουλιά τοῦ κόμματος ἦταν κυρίως κριτική, καί νά κάνεις κριτική εἶναι εὔκολο πράγμα... Τώρα τό κόμμα δέ μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα χωρίς τούς εἰδικούς· παράλληλα μέ τή χρησιμοποίηση τῶν παλιῶν εἰδικῶν πρέπει νά καταρτίσει καί τούς δικούς του εἰδικούς: εἰδικούς γιά τή συγκρότηση στρατιωτικῶν τμημάτων, ἀξιωματικούς ἐφοδιασμοῦ καί ἐπιχειρήσεων (στό στρατιωτικό τομέα), ἐπισιτιστές, εἰδικούς γιά τήν ἀγροτική οἰκονομία, γιά τούς σιδηροδρόμους, γιά τούς συνεταιρισμούς, εἰδικούς γιά τή βιομηχανία, γιά τό ἐξωτερικό ἐμπόριο (στόν τομέα τῆς οἰκονομίας). Χωρίς αὐτούς δέ μπορεῖς νά ἀνοικοδομήσεις.

Σημειώθηκε μιά ἀλλαγή καί στήν κατάσταση τοῦ κόμματος μέ τήν ἔννοια τῆς κολοσσιαίας αὔξησης καί τοῦ

πολλαπλασιασμοῦ τῶν δυνάμεων καί τῶν μέσων του, τῶν ἐφεδρειῶν του.

Οἱ ἐφεδρεῖες τοῦ κόμματος εἶναι:

1) Οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς διάφορες κοινωνικές ὁμάδες μέσα στή Ρωσία.

2) Οἱ ἀντιθέσεις καί οἱ προστριβές ἀνάμεσα στά κεφαλαιοκρατικά κράτη πού μᾶς περιβάλλουν, πού καμιά φορά φτάνουν ὥς τίς πολεμικές συγκρούσεις.

3) Τό σοσιαλιστικό κίνημα στίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες.

4) Τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα στίς καθυστερημένες καί στίς ἀποικιακές χῶρες.

5) Ἡ ἀγροτιά καί ὁ Κόκκινος Στρατός τῆς Ρωσίας.

6) Ὁ μηχανισμός τῆς διπλωματίας καί τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου.

7) Ὅλη ἡ δύναμη τῆς κρατικῆς ἐξουσίας.

Αὐτές εἶναι γενικά οἱ δυνάμεις καί οἱ δυνατότητες πού μέσα στά πλαίσιά τους—καί τά πλαίσια αὐτά εἶναι ἀρκετά πλατιά—μπορεῖ νά ἑλίσσεται ἡ κομματική στρατηγική καί πού πάνω στή βάση τους ἡ κομματική ταχτική μπορεῖ νά κάνει τήν καθημερινή δουλιά τῆς κινητοποίησης τῶν δυνάμεων.

Ὅλα αὐτά εἶναι οἱ θετικές πλευρές τοῦ Ὀχτώβρη 1917.

Μά ὁ Ὀχτώβρης ἔχει καί τή σκιερή του πλευρά. Πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας πῆρε τήν ἐξουσία μέσα σέ ἰδιόμορφες ἐξωτερικές καί ἐσωτερικές συνθῆκες, πού ἔβαλαν τή σφραγίδα τους πάνω σ' ὅλη τή δουλιά τοῦ κόμματος ὕστερ' ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας.

Πρῶτα, ἡ Ρωσία ἀπό οἰκονομική ἄποψη εἶναι χώρα καθυστερημένη, τῆς εἶναι πολύ δύσκολο μέ τίς δικές της δυνάμεις νά ὀργανώσει τίς μεταφορές, νά ἀναπτύξει τή βιομηχανία καί νά ἐξηλεκτρίσει τή βιομηχανία τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ χωρίς τήν ἀνταλλαγή τῶν πρώτων ὑλῶν πού ἔχει, μέ τίς μηχανές καί τόν τεχνικό ἐξοπλισμό τῶν δυτικῶν χωρῶν. Δεύτερο, ἡ Ρωσία ἀποτελεῖ ὥς τώρα ἕνα σοσιαλιστικό νησί περικυκλωμένο ἀπό ἐχθρικά καπιταλιστικά κράτη πού εἶναι πιό ἀναπτυγμένα ἀπό βιομηχανική ἄποψη. Ἄν ἡ Σοβιετική Ρωσία εἶχε στή γειτονιά της ἕνα ἤ περισσότερα καί ἀπό βιομηχανική ἄποψη ἀναπτυγμένα σοβιετικά κράτη, θά μποροῦσε πολύ εὔκολα νά συνεργαστεῖ μέ τά κράτη αὐτά πάνω στή βάση τῆς ἀνταλλαγῆς πρώτων ὑλῶν μέ μηχανές καί τεχνικό ἐξοπλισμό. Ὅσον καιρό ὅμως δέ θά ὑπάρχει αὐτό τό πράγμα, ἡ Σοβιετική Ρωσία καί τό κόμμα μας, πού καθοδηγεῖ τήν κυβέρνησή της, πρέπει ἀναγκαστικά νά ψάξουν νά βροῦν μορφές καί τρόπους οἰκονομικῆς συνεργασίας μέ τίς ἐχθρικές κεφαλαιοκρατικές ὁμάδες τῆς Δύσης, γιά νά παίρνουν τά ἀπαραίτητα τεχνικά μέσα ὥς τή στιγμή πού ἡ ἐπανάσταση θά νικήσει σέ μιά ἤ σέ περισσότερες βιομηχανικές κεφαλαιοκρατικές χῶρες. Οἱ σχέσεις μέ τή μορφή ἐκχώρησης ἐπιχειρήσεων καί τό ἐξωτερικό ἐμπόριο εἶναι τά μέσα γιά τήν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ. Χωρίς αὐτό εἶναι δύσκολο νά ὑπολογίζουμε ὅτι θά ἔχουμε ἀποφασιστικές ἐπιτυχίες στήν ἀνοικοδόμηση τῆς οἰκονομίας καί στόν ἐξηλεκτρισμό τῆς χώρας. Τό προτσές αὐτό θά εἶναι χωρίς ἀμφιβολία ἀργό καί ὀδυνηρό, εἶναι ὅμως ἀναπόφευχτο, ἀναπότρεπτο, καί ἄν ὁρισμένοι ἀνυπόμονοι σύντροφοι νευριάζουν καί ζητοῦν γρήγορα ἀποτελέσματα καί ἀποτελεσματικές πράξεις, αὐτό δέ θά πεῖ ὅτι τό ἀναπόφευχτο παύει νά εἶναι ἀναπόφευχτο.

Ἀπό οἰκονομική ἄποψη στή βάση τῶν σημερινῶν προστριβῶν καί πολεμικῶν συγκρούσεων ἀνάμεσα στίς κεφαλαιοκρατικές ὁμάδες, ὅπως καί στή βάση τοῦ ἀγώνα τοῦ

προλεταριάτου ἐνάντια στήν τάξη τῶν κεφαλαιοκρατῶν, ὑπάρχει ἡ σύγκρουση τῶν σημερινῶν παραγωγικῶν δυνάμεων μέ τά ἐθνικά ἰμπεριαλιστικά πλαίσια τῆς ἀνάπτυξής τους καί μέ τίς κεφαλαιοκρατικές μορφές ἰδιοποίησης. Τά ἰμπεριαλιστικά πλαίσια καί ἡ κεφαλαιοκρατική μορφή πνίγουν τίς παραγωγικές δυνάμεις, δέν τίς ἀφήνουν νά ἀναπτυχθοῦν. Ἡ μοναδική διέξοδος εἶναι ἡ ὀργάνωση τῆς παγκόσμιας οἰκονομίας πάνω στή βάση τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας ἀνάμεσα στίς προχωρημένες (βιομηχανικές) καί τίς καθυστερημένες χῶρες (πού ἔχουν καύσιμα καί πρῶτες ὕλες), (καί ὄχι πάνω στή βάση τῆς καταλήστευσης τῶν δεύτερων ἀπό τίς πρῶτες). Γι' αὐτό ἀκριβῶς χρειάζεται ἡ διεθνής προλεταριακή ἐπανάσταση. Χωρίς αὐτή δέ μπορεῖ νά σκεφτόμαστε κάν γιά τήν ὀργάνωση καί φυσιολογική ἀνάπτυξη τῆς παγκόσμιας οἰκονομίας. Γιά νά ἀρχίσουμε ὅμως (τουλάχιστο νά ἀ ρ χ ί σ ο υ μ ε) τήν ὀργάνωση μιᾶς πραγματικῆς παγκόσμιας οἰκονομίας, εἶναι ἀπαραίτητο νά νικήσει τό προλεταριάτο τουλάχιστο σέ μερικές προχωρημένες χῶρες. Ὅσο δέ θά ἔχει γίνει αὐτό, τό κόμμα μας εἶναι ὑποχρεωμένο νά βρεῖ πλάγιους δρόμους συνεργασίας μέ τίς κεφαλαιοκρατικές ὁμάδες στό οἰκονομικό πεδίο δράσης.

Νά γιατί τό κόμμα, πού ἀνάτρεψε τήν κεφαλαιοκρατία τῆς χώρας του καί σήκωσε τή σημαία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, θεωρεῖ παράλληλα σκόπιμο νά «ἀναπτύξει» τή μικροπαραγωγή καί τή μικρή βιομηχανία στή χώρα μας, νά ἐπιτρέψει μιά μερική ἀναγέννηση τοῦ καπιταλισμοῦ, πού θά τόν κρατᾶ ἐξαρτημένο ἀπό τήν κρατική ἐξουσία, νά προσελκύσει ἐνοικιαστές κτημάτων καί μετόχους κτλ., κτλ. ὥς τή στιγμή πού ἡ πολιτική τοῦ κόμματος θά δόσει θετικά ἀποτελέσματα—ὥσπου «θά πραγματοποιηθεῖ τό ἀνώτατο πού μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ

σέ μιά χώρα γιά τήν ἀνάπτυξη, τήν ὑποστήριξη, τό ξύπνημα τῆς ἐπανάστασης σ' ὅ λ ε ς τ ί ς χ ῶ ρ ε ς».

Αὐτοί εἶναι οἱ ἰδιόμορφοι ἐκεῖνοι θετικοί καί ἀρνητικοί ὅροι πού δημιούργησε ὁ Ὀχτώβρης τοῦ 1917, κάτω ἀπ' τούς ὁποίους δρᾶ καί ἀναπτύσσεται τό κόμμα μας στήν τρίτη περίοδο τῆς ὕπαρξής του.

Οἱ ὅροι αὐτοί καθορίζουν τήν κολοσσιαία δύναμη πού ἔχει τώρα τό κόμμα μας μέσα καί ἔξω ἀπό τή Ρωσία. Οἱ ἴδιοι ὅροι καθορίζουν ἐπίσης καί τίς ἀπίστευτες δυσκολίες καί τούς κινδύνους πού ἀντιμετωπίζει τό κόμμα καί πού πρέπει νά τούς ξεπεράσει μέ κάθε θυσία.

Στήν περίοδο αὐτή τά καθήκοντα τοῦ κόμματος στόν τομέα τῆς ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῆ ς π ο λ ι τ ι κ ῆ ς καθορίζονται ἀπό τή θέση τοῦ κόμματός μας σάν κόμμα τῆς διεθνοῦς ἐ π α ν ά σ τ α σ η ς. Τά καθήκοντα αὐτά εἶναι:

1) Νά ἐκμεταλλευόμαστε ὅλες τίς ἀντιθέσεις καί συγκρούσεις ἀνάμεσα στίς κεφαλαιοκρατικές ὁμάδες καί τίς κυβερνήσεις πού περιβάλλουν τή χώρα μας γιά νά αποσυνθέτουμε τόν ἰμπεριαλισμό.

2) Νά μή λυπούμαστε τίς δυνάμεις καί τά μέσα γιά νά βοηθοῦμε τήν προλεταριακή ἐπανάσταση στή Δύση.

3) Νά πάρουμε ὅλα τά μέτρα γιά τό δυνάμωμα τοῦ ἐθνικο-απελευθερωτικοῦ κινήματος στήν Ἀνατολή.

4) Νά δυναμώσουμε τόν Κόκκινο Στρατό.

Σ' αὐτή τήν περίοδο τά καθήκοντα τοῦ κόμματος στόν τομέα τῆς ἐ σ ω τ ε ρ ι κ ῆ ς π ο λ ι τ ι κ ῆ ς καθορίζονται ἀπό τή θέση τοῦ κόμματός μας μ έ σ α στή Ρωσία σάν κόμμα τῆς ε ἰ ρ η ν ι κ ῆ ς ἀνοικοδομητικῆς δουλιᾶς. Τά καθήκοντα αὐτά εἶναι:

1) Νά δυναμώσουμε τή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς:

α) τραβώντας στήν κρατική ἀνοικοδομητική δουλειά τά στοιχεῖα τῆς ἀγροτιᾶς πού δείχνουν τή μεγαλύτερη πρωτοβουλία καί τό μεγαλύτερο νοικοκυρίστικο πνεῦμα·

β) βοηθώντας τό νοικοκυριό τοῦ ἀγρότη μέ γεωργικές γνώσεις, μέ τήν ἐπισκευή τῶν μηχανῶν κλπ.·

γ) ἀναπτύσσοντας τή σωστή ἀνταλλαγή τῶν προϊόντων ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό·

δ) μέ τόν βαθμιαῖο ἐξηλεκτρισμό τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Πρέπει νά θυμόμαστε ἕνα σοβαρό περιστατικό. Σέ διάκριση ἀπό τίς ἐπαναστάσεις καί τά προλεταριακά κόμματα τῆς Δύσης ἀποτελεῖ εὐτυχῆ ἰδιομορφία καί τεράστιο πλεονέκτημα τῆς ἐπανάστασής μας καί τοῦ κόμματός μας τό γεγονός ὅτι στή Ρωσία τά πιό πλατιά καί τά πιό ἰσχυρά στρώματα τῆς μικροαστικῆς τάξης, ἡ ἀγροτιά, μετατράπηκαν ἀπό πιθανές ἐφεδρεῖες τῆς κεφαλαιοκρατίας σέ πραγματικές ἐφεδρεῖες τοῦ προλεταριάτου. Τό περιστατικό αὐτό καθόρισε τήν ἀδυναμία τῆς ρωσικῆς κεφαλαιοκρατίας πρός ὄφελος τῶν συμφερόντων τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου. Αὐτό ἐξηγεῖται κυρίως μέ τό γεγονός ὅτι σέ ἀντίθεση μέ τή Δύση, ἡ ἀπελευθέρωση τῶν ἀγροτῶν τῆς Ρωσίας ἀπό τήν τσιφλικάδικη σκλαβιά ἔγινε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ προλεταριάτου. Πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος δημιουργήθηκε ἡ συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς στή Ρωσία. Ὑποχρέωση τῶν κομμουνιστῶν εἶναι νά ἐκτιμοῦν αὐτή τή συμμαχία καί νά τή στερεώνουν.

2) Νά ἀναπτύξουμε τή βιομηχανία:

α) συγκεντρώνοντας τό ἀνώτατο ὅριο τῶν δυνάμεων γιά νά καταχτήσουμε τούς βασικούς κλάδους τῆς βιομηχανίας καί νά βελτιώσουμε τόν ἐφοδιασμό τῶν ἐργατῶν πού δουλεύουν σ' αὐτούς·

β) ἀναπτύσσοντας τό ἐξωτερικό ἐμπόριο μέ σκοπό τήν εἰσαγωγή μηχανῶν καί τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ·

γ) προσελκύοντας μετόχους καί ἐνοικιαστές χτημάτων·

δ) δημιουργώντας ἕνα ἐπισιτιστικό ἀπόθεμα, ἔστω καί ἐλάχιστο, μέ τό ὁποῖο νά μποροῦμε νά ἐλισσόμαστε·

τόν ἐξηλεκτρισμό τῶν μεταφορῶν καί τῆς βαριᾶς βιομηχανίας.

Αὐτά εἶναι σέ γενικές γραμμές τά καθήκοντα τοῦ κόμματος στή σημερινή περίοδο τῆς ἀνάπτυξής του.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 190,
28 τοῦ Αὐγούστου 1921.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

Ἡ δύναμη τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης βρίσκεται, ἀνάμεσα στά ἄλλα, στό ὅτι σέ ἀντίθεση ἀπό τίς ἐπαναστάσεις τῆς Δύσης συσπείρωσε γύρω ἀπό τό ρωσικό προλεταριάτο τά πολλά ἑκατομμύρια τῆς μικροαστικῆς τάξης καί πρίν ἀπ' ὅλα τά πιό ἰσχυρά καί πολυάριθμα στρώματά της—τήν ἀγροτιά. Ἔτσι, ἡ ρωσική ἀστική τάξη ἀπομονώθηκε, ἔμεινε χωρίς στρατό, ἐνῶ τό ρωσικό προλεταριάτο μετατράπηκε σέ ρυθμιστή τῶν τυχῶν τῆς χώρας. Διαφορετικά οἱ ρῶσοι ἐργάτες δέ θά μποροῦσαν νά κρατήσουν τήν ἐξουσία.

Εἰρήνη, ἀγροτική ἐπανάσταση καί ἐλευθερία τῶν ἐθνοτήτων, αὐτά εἶναι τά τρία βασικά σημεῖα πού συγκέντρωσαν γύρω ἀπό τήν κόκκινη σημαία τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου τούς ἀγρότες πάνω ἀπό εἴκοσι ἐθνοτήτων τῆς ἀπέραντης Ρωσίας.

Δέν εἶναι ἀνάγκη νά μιλήσουμε ἐδῶ γιά τά δυό πρῶτα σημεῖα, γι' αὐτά ἔχουν κιόλας εἰπωθεῖ ἀρκετά στή φιλολογία μας, κι ἔπειτα αὐτά μιλᾶνε μόνα τους. Ὅσο γιά τό τρίτο σημεῖο—γιά τήν ἐθνική πολιτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν—φαίνεται ὅτι ἡ σπουδαιότητά του δέν ἔχει ἀκόμα κατανοηθεῖ πέρα γιά πέρα. Γι' αὐτό δέ θἄναι περιττό νά ποῦμε λίγα λόγια πάνω σ' αὐτό τό σημεῖο.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τό γεγονός ὅτι ἀπό τά 140 ἑκατομμύρια τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ (χωρίς τή Φιλανδία, τήν Ἐσθονία, τή Λιθουανία, τή Λετονία καί τήν Πολωνία) οἱ μεγαλορῶσοι δέν εἶναι περισσότεροι ἀπό 75 ἑκατομμύρια, ἐνῶ τά ὑπόλοιπα 65 ἑκατομμύρια τά ἀποτελοῦν μή μεγαλορωσικά ἔθνη.

Ἐπίσης, τά ἔθνη αὐτά κατοικοῦν κυρίως στίς ἀκριvές περιοχές, στά πιό τρωτά σημεῖα ἀπό στρατιωτική ἄποψη, ἐνῶ παράλληλα οἱ ἀκρινές αὐτές περιοχές ἔχουν ἄφθονες πρῶτες ὕλες, καύσιμα καί ἐπισιτιστικά προϊόντα.

Τέλος, οἱ ἀκρινές αὐτές περιοχές εἶναι λιγότερο ἀναπτυγμένες (ἤ δέν εἶναι καθόλου ἀναπτυγμένες) ἀπό βιομηχανική καί στρατιωτική ἄποψη ἀπό τήν Κεντρική Ρωσία καί γι' αὐτό δέν εἶναι σέ θέση νά ὑπερασπίσουν τήν αὐτοτελῆ ὕπαρξή τους χωρίς τήν οἰκονομική καί στρατιωτική βοήθεια τῆς Κεντρικῆς Ρωσίας, ὅπως καί ἡ Κεντρική Ρωσία δέν εἶναι σέ θέση νά διατηρήσει τή στρατιωτικο-οἰκονομική της ἰσχύ χωρίς τή βοήθεια τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν σέ καύσιμα, πρῶτες ὕλες καί ἐπισιτιστικά προϊόντα.

Αὐτά τά περιστατικά, μαζί μέ τίς γνωστές θέσεις τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος τοῦ κομμουνισμοῦ, καθέρισαν τό χαρακτήρα τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς τῶν ρώσων κομμουνιστῶν.

Τήν οὐσία αὐτῆς τῆς πολιτικῆς μποροῦμε νά τήν ἐκφράσουμε μέ λίγα λόγια ἔτσι: παραίτηση ἀπ' ὅλες τίς «ἀξιώσεις» καί τά «δικαιώματα» πάνω στίς περιοχές πού κατοικοῦνται ἀπό μή ρωσικά ἔθνη· ἀναγνώριση σ' αὐτά τά ἔθνη (ὄχι στά λόγια, ἀλλά στήν πράξη) τοῦ δικαιώματος γιά αὐτοτελῆ κρατική ὕπαρξη· ἐθελοντική στρατιωτική-οἰκονομική ἕνωση αὐτῶν τῶν ἐθνῶν μέ τήν Κεντρι-

κή Ρωσία· βοήθεια στά καθυστερημένα έθνη γιά τήν πολιτιστική καί οἰκονομική τους ἀνάπτυξη, γιατί χωρίς αὐτά ἡ λεγόμενη «ἐθνική ἰσοτιμία» μετατρέπεται σέ κούφια φρασεολογία· κι ὅλα αὐτά πάνω στή βάση τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ἀγροτῶν καί τῆς συγκέντρωσης ὅλης τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῶν ἐργαζομένων στοιχείων τῶν ἐθνῶν πού κατοικοῦν στίς ἀκρινές περιοχές—αὐτή εἶναι ἡ ἐθνική πολιτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν.

Δέ χρειάζεται νά ποῦμε ὅτι οἱ ρῶσοι ἐργάτες, πού πῆραν τήν ἐξουσία, δέ θά κέρδιζαν τή συμπάθεια καί τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἀλλοεθνῶν συντρόφων τους, καί πρῶτα ἀπ' ὅλα τῶν καταπιεζόμενων μαζῶν τῶν ἐθνῶν πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα, ἄν δέν ἀπόδειχναν στήν πράξη ὅτι εἶναι ἕτοιμοι νά ἐφαρμόσουν στή ζωή αὐτή τήν ἐθνική πολιτική, ἄν δέν παραιτοῦνταν ἀπό τό «δικαίωμα» πάνω στή Φιλανδία, ἄν δέν ἀπόσυραν τά στρατεύματα ἀπό τή Βόρεια Περσία, ἄν δέν ἔβαζαν τέρμα στίς ἀξιώσεις τῶν ρώσων ἰμπεριαλιστῶν πάνω σέ ὁρισμένες περιφέρειες τῆς Μογγολίας καί τῆς Κίνας, ἄν δέ βοηθοῦσαν τά καθυστερημένα ἔθνη τῆς παλιᾶς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας νά ἀναπτύξουν τόν πολιτισμό καί τό κράτος τους στή μητρική τους γλώσσα.

Μόνο πάνω στή βάση αὐτῆς τῆς ἐμπιστοσύνης μποροῦσε νά γεννηθεῖ ἡ ἀκατάλυτη συμμαχία τῶν λαῶν τῆς ΣΟΣΔΡ, πού ἐνάντια της ἀποδείχτηκαν ἀνίσχυρες ὅλες οἱ «διπλωματικές» μηχανοραφίες καί οἱ προσεχτικά ὀργανωμένοι «ἀποκλεισμοί».

Κάτι παραπάνω. Οἱ ρῶσοι ἐργάτες δέ θά μποροῦσαν νά νικήσουν τόν Κολτσάκ, τό Ντενίκιν καί τό Βράνγκελ χωρίς αὐτή τή συμπάθεια καί ἐμπιστοσύνη ἀπό μέρους τῶν καταπιεζόμενων μαζῶν τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν τῆς

πρώην Ρωσίας. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ἡ ἀχτίνα δράσης αὐτῶν τῶν στασιαστῶν στρατηγῶν περιοριζόταν στίς ἀκρινές περιοχές, πού κατοικοῦνται κυρίως ἀπό μή ρωσικά ἔθνη καί ὅτι οἱ περιοχές αὐτές δέ μποροῦσαν παρά νά μισήσουν τόν Κολτσάκ, τό Ντενίκιν καί τό Βράνγκελ γιά τήν ἰμπεριαλιστική τους πολιτική καί γιά τήν πολιτική τους τοῦ ἐκρωσισμοῦ. Ἡ Ἀντάντ, πού ἀνακατεύτηκε στήν ὑπόθεση καί ὑποστήριξε αὐτούς τούς στρατηγούς, δέ μποροῦσε νά στηριχτεῖ παρά μόνο στά στοιχεῖα πού ἀκολουθοῦσαν πολιτική ἐκρωσισμοῦ τῶν περιφερειῶν. Ἔτσι ὅμως ἄναψε τό μίσος τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν ἐνάντια στούς στασιαστές στρατηγούς καί βάθαινε τή συμπάθειά τους πρός τή Σοβιετική ἐξουσία.

Τό περιστατικό αὐτό καθόρισε τήν ἐσωτερική ἀδυναμία τῶν μετόπισθεν τοῦ Κολτσάκ, τοῦ Ντενίκιν καί τοῦ Βράνγκελ καί συνεπῶς καί τήν ἀδυναμία τῶν μετώπων τους, δηλ. σέ τελευταία ἀνάλυση καθόρισε τήν ἥττα τους.

Τά εὐεργετικά ὅμως ἀποτελέσματα τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς τῶν ρώσων κομμουνιστῶν δέν περιορίζονται στά ὅρια τῆς ΣΟΣΔΡ καί τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν πού συνδέονται μαζί της. Τά ἀποτελέσματα αὐτά ἐκδηλώνονται, ἔμμεσα βέβαια, καί στή στάση τῶν γειτονικῶν χωρῶν ἀπέναντι στή ΣΟΣΔΡ. Ἡ ριζική βελτίωση τῆς στάσης τῆς Τουρκίας, τῆς Περσίας, τοῦ Ἀφγανιστάν, τῶν Ἰνδιῶν καί τῶν ἄλλων ἀνατολικῶν χωρῶν ἀπέναντι στή Ρωσία, πού προηγούμενα θεωροῦνταν φόβητρο γι' αὐτές τίς χῶρες, ἀποτελεῖ ἕνα γεγονός πού δέν τολμᾶ νά τό ἀμφισβητήσει σήμερα οὔτε κι ἕνας τόσο τολμηρός πολιτικός σάν τό λόρδο Κῶρζον. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι ἄν στά τέσσερα χρόνια πού ὑπάρχει ἡ Σοβιετική ἐξουσία, δέν ἐφαρμοζόταν συστηματικά μέσα στή ΣΟΣΔΡ ἡ ἐθνική πολιτική πού περιγράψαμε πιό πάνω, θἆταν ἀκα-

τανόητη ἡ ριζική ἀλλαγή στή στάση τῶν γειτονικῶν χωρῶν ἀπέναντι στή Ρωσία πού ἀναφέραμε.

Αὐτά εἶναι σέ γενικές γραμμές τά ἀποτελέσματα τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς τῶν ρώσων κομμουνιστῶν. Τά ἀποτελέσματα αὐτά φαίνονται πάρα πολύ καθαρά ἴσα ἴσα τώρα, στήν τέταρτη ἐπέτειο τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τώρα πού ἔχει τελειώσει ὁ δύσκολος πόλεμος καί ἄρχισε μιά πλατιά δουλιά ἀνοικοδόμησης καί ἄθελά σου κοιτᾶς πίσω γιά νά συλλάβεις μέ μιά ματιά τό δρόμο πού πέρασες.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 251,
6-7 τοῦ Νοέμβρη 1921.
Ὑπογραφή: Ι. Σ τ ά λ ι ν

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Ἡ διεθνής κατάσταση ἔχει πρωταρχική σημασία γιά τή ζωή τῆς Ρωσίας. Ὄχι μόνο γιατί ἡ Ρωσία, ὅπως καί κάθε ἄλλη χώρα τῆς Εὐρώπης, συνδέεται μέ ἀναρίθμητα νήματα μέ τίς γειτονικές καπιταλιστικές χῶρες, ἀλλά πρίν ἀπ' ὅλα καί γιατί, σάν σοβιετική χώρα πού εἶναι καί πού γι' αὐτό τό λόγο ἀποτελεῖ «ἀπειλή» γιά τόν κεφαλαιοκρατικό κόσμο, βρέθηκε στήν πορεία τῶν πραγμάτων περικυκλωμένη ἀπό ἕνα ἐχθρικό στρατόπεδο ἀστικῶν κρατῶν. Εἶναι λοιπόν εὐνόητο ὅτι ἡ κατάσταση τῶν πραγμάτων σ' αὐτό τό στρατόπεδο καί ὁ συσχετισμός τῶν δυνάμεων πού παλαίβουν μέσα σ' αὐτό τό στρατόπεδο, δέ μπορεῖ παρά νά ἔχει πρωταρχική σημασία γιά τή Ρωσία.

Βασικό σημεῖο πού χαρακτηρίζει τή διεθνῆ κατάσταση πρέπει νά θεωρεῖται τό γεγονός ὅτι τήν περίοδο τοῦ ἀνοιχτοῦ πολέμου τή διαδέχτηκε ἡ περίοδος τῆς «εἰρηνικῆς» πάλης, ὅτι σημειώθηκε κάποια ἀμοιβαία ἀναγνώριση τῶν ἀντίπαλων δυνάμεων καί ἔγινε ἀνακωχή μεταξύ τους, ἀνάμεσα στήν Ἀντάντ ἀπό τή μιά, σάν ἀρχηγό τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης, καί στή Ρωσία ἀπό τήν ἄλλη, σάν τό πρωτοπόρο τμῆμα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ὁ ἀγώνας ἔδειξε ὅτι ἐμεῖς (οἱ ἐργάτες) δέν εἴμα-

στε ἀκόμα τόσο δυνατοί γιά νά τελειώσουμε τώρα κιόλας μέ τόν ἰμπεριαλισμό. Μά ὁ ἀγώνας ἔδειξε ἐπίσης ὅτι κι αὐτοί (οἱ ἀστοί) δέν εἶναι πιά τόσο δυνατοί γιά νά πνίξουν τή Σοβιετική Ρωσία.

Σέ σχέση μ' ὅλα αὐτά πέρασε, διαλύθηκε ἐκεῖνος ὁ «τρόμος» εἴτε ἡ «φρίκη» πού ἐνέπνεε στήν παγκόσμια κεφαλαιοκρατία ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση, λχ. τίς μέρες τῆς προέλασης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ πρός τή Βαρσοβία. Μαζί περνάει καί ὁ ἀπέραντος ἐκεῖνος ἐνθουσιασμός πού ἔπιανε τούς ἐργάτες τῆς Εὐρώπης σχεδόν σέ κάθε εἰδησούλα γιά τή Σοβιετική Ρωσία.

Ἦρθε ἡ περίοδος τοῦ ψύχραιμου ὑπολογισμοῦ τῶν δυνάμεων, ἡ περίοδος τῆς μικροδουλιᾶς γιά τήν προετοιμασία καί τή συγκέντρωση τῶν δυνάμεων γιά τίς μελλοντικές μάχες.

Αὐτό δέ σημαίνει ὅτι ἔμεινε ἀμετάβλητη μιά κάποια ἰσορροπία τῶν δυνάμεων πού ἀποκαταστάθηκε στίς ἀρχές κιόλας τοῦ 1921. Κάθε ἄλλο.

Ὅταν ἡ παγκόσμια κεφαλαιοκρατία συνῆλθε ἀπό τά χτυπήματα τῆς ἐπανάστασης, πού τά δέχτηκε σέ σχέση μέ τά ἀποτελέσματα τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, καί ξαναβρῆκε τόν ἑαυτό της, πέρασε ἀπό τήν ἄμυνα στήν ἐπίθεση ἐνάντια στούς «δικούς της» τούς ἐργάτες, ἐκμεταλλεύτηκε μέ ἐπιτηδειότητα τή βιομηχανική κρίση καί ἔριξε τούς ἐργάτες σέ χειρότερες συνθῆκες ζωῆς (ἐλάττωση τοῦ μεροκάματου, παράταση τῆς ἐργάσιμης μέρας, μαζική ἀνεργία). Τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἐπίθεσης ἦταν ἐξαιρετικά βαριά στή Γερμανία, ὅπου (ἐκτός ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα) ἡ ὁρμητική πτώση τῆς τιμῆς τοῦ μάρκου χειροτέρεψε ἀκόμα περισσότερο τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν.

Πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος γεννήθηκε μέσα στήν ἐργατική τάξη ἕνα ἰσχυρό κίνημα (ἰδιαίτερα στή Γερμανία) γιά τή δημιουργία ἑνός ἑνιαίου ἐργατικοῦ μετώπου καί γιά τήν κατάχτηση μιᾶς ἐργατικῆς κυβέρνησης, ἕνα κίνημα πού ἀπαιτεῖ συμφωνία καί κοινή πάλη ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό ὅλων τῶν λίγο-πολύ ἐπαναστατικῶν ὁμάδων τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀρχίζοντας ἀπό τούς «μετριοπαθεῖς» ὥς τούς «ἄκρους». Δέν ὑπάρχει λόγος νά ἀμφιβάλλουμε ὅτι οἱ κομμουνιστές θά σταθοῦν στίς πρῶτες γραμμές τοῦ ἀγώνα γιά τήν ἐργατική κυβέρνηση, γιατί ὁ ἀγώνας αὐτός πρέπει νά ὁδηγήσει στήν παραπέρα ἀποσύνθεση τῆς κεφαλαιοκρατίας καί στή μετατροπή τῶν σημερινῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων σέ πραγματικά μαζικά ἐργατικά κόμματα.

Ἡ ὑπόθεση ὅμως δέν περιορίζεται καθόλου μόνο στήν ἐπίθεση τῆς κεφαλαιοκρατίας ἐνάντια στούς «δικούς της» τούς ἐργάτες. Ἡ κεφαλαιοκρατία ξέρει ὅτι δέ μπορεῖ νά τσακίσει τούς ἐργάτες «της» ἄν δέν περάσει χαλινάρι στή Ρωσία. Ἀπό δῶ πηγάζει ἡ ὅλο καί πιό εντατική δουλιά τῆς κεφαλαιοκρατίας γιά τήν προετοιμασία μιᾶς νέας ἐπίθεσης ἐνάντια στή Ρωσία, μιᾶς ἐπίθεσης πιό σύνθετης καί πιό ἀποφασιστικῆς ἀπ' ὅλες τίς προηγούμενες ἐπιθέσεις.

Βέβαια κλείνονται καί θά ἐξακολουθήσουν ἀκόμα νά κλείνονται ἐμπορικές καί ἄλλες συμφωνίες μέ τή Ρωσία, πράγμα πού ἔχει τήν πιό μεγάλη σημασία γιά τή Ρωσία. Δέν πρέπει ὅμως νά ξεχνᾶμε ὅτι οἱ ἐμπορικές καί ὅλες οἱ ἄλλες ἀποστολές καί ἑταιρίες πού πλημμυρίζουν τή Ρωσία, πού κάνουν ἐμπόριο μαζί της καί τή βοηθοῦν, εἶναι ταυτόχρονα καί οἱ καλύτεροι πληροφοριοδότες τῆς παγκόσμιας κεφαλαιοκρατίας· ὅτι χάρη σ' αὐτές ἡ παγκόσμια κεφαλαιοκρατία ξέρει σήμερα καλύτερα ἀπό κάθε ἄλλη φορά τή Σοβιετική Ρωσία, τίς ἀδύνατες καί τίς δυνατές πλευρές της—γεγονότα πού ἐγκυμονοῦν σοβαρούς κινδύνους σέ περίπτωση νέων ἐπεμβάσεων.

Βέβαια ὁρισμένες προστριβές σχετικά μέ τό ἀνατολικό ζήτημα ἀποδόθηκαν σέ «παρεξηγήσεις». Δέν πρέπει ὅμως νά ξεχνᾶμε ὅτι τήν Τουρκία, τήν Περσία, τό Ἀφγανιστάν καί τήν Ἄπω Ἀνατολή τίς πλημμυρίζουν μέ πράχτορες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, μέ χρυσάφι καί ἄλλα «ἀγαθά» γιά νά δημιουργήσουν γύρω ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία ἕναν οἰκονομικό (καί ὄχι μόνο οἰκονομικό) κλοιό. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι ἡ λεγόμενη συνδιάσκεψη «εἰρήνης» τῆς Βασιγκτόνας[35] δέ μᾶς ὑπόσχεται τίποτα τό πραγματικά εἰρηνικό.

Βέβαια ἔχουμε τίς «καλύτερες σχέσεις» καί μέ τήν Πολωνία, καί μέ τή Ρουμανία, καί μέ τή Φιλανδία. Δέν πρέπει ὅμως νά ξεχνᾶμε ὅτι οἱ χῶρες αὐτές, ἰδιαίτερα ἡ Πολωνία καί ἡ Ρουμανία, ἐξοπλίζονται ἐντατικά γιά λογαριασμό τῆς Ἀντάντ, ὅτι ἑτοιμάζονται γιά πόλεμο (μέ ποιόν ἄλλο ἄν ὄχι μέ τή Ρωσία;), ὅτι τώρα οἱ χῶρες αὐτές ἀποτελοῦν, ὅπως καί πρῶτα, τίς ἄμεσες ἐφεδρεῖες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὅτι ἴσα-ἴσα οἱ χῶρες αὐτές ἔριξαν τίς προάλλες στό ἔδαφος τῆς Ρωσίας (γιά κατασκοπεία;) τά τμήματα τῶν λευκοφρουρῶν τοῦ Σαβίνκοφ καί τοῦ Πετλιούρα.

Ὅπως φαίνεται, ὅλα αὐτά καί πολλά ἄλλα παρόμοια γεγονότα, δέν εἶναι παρά ξεχωριστοί κρίκοι στή γενική δουλιά γιά τήν προετοιμασία μιᾶς νέας ἐπίθεσης ἐνάντια στή Ρωσία.

Συντονισμός τοῦ οἰκονομικοῦ ἀγώνα μέ τό στρατιωτικό ἀγώνα, συνδυασμός τῆς ἐφόδου ἀπό τά μέσα μέ τήν ἔφοδο ἀπό τά ἔξω—αὐτή εἶναι ἡ πιό πιθανή μορφή αὐτῆς τῆς ἐπίθεσης.

Ἀπό τήν ἐπαγρύπνηση τῶν κομμουνιστῶν στά μετόπισθεν καί μέσα στό στρατό, ἀπό τίς ἐπιτυχίες τῆς δουλιᾶς μας στό οἰκονομικό πεδίο, τέλος ἀπό τή σταθερότητα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ἐξαρτᾶται ἄν θά καταφέρουμε νά κάνουμε ἀδύνατη αὐτή τήν ἐπίθεση ἤ ἄν ξεσπάσει παρ' ὅλα αὐτά, νά τή μετατρέψουμε σέ θανάσιμο ὅπλο ἐνάντια στήν παγκόσμια κεφαλαιοκρατία.

Αὐτή εἶναι σέ γενικές γραμμές ἡ ἐξωτερική κατάσταση.

Ὄχι λιγότερο περίπλοκη καί, ἄν θέλετε, «πρωτότυπη», εἶναι ἡ ἐσωτερική κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Μποροῦμε νά τή χαρακτηρίσουμε μέ τίς λέξεις: ἀγώνας γιά τή στερέωση τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν πάνω σέ νέα οἰκονομική βάση, γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί τῶν μεταφορῶν, ἤ μ' ἄλλα λόγια: ἀγώνας γιά τή διατήρηση καί τή στερέωση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου μέσα στίς συνθῆκες τοῦ οἰκονομικοῦ ξεχαρβαλώματος.

Στή Δύση ὑπάρχει μιά θεωρία πού λέει ὅτι οἱ ἐργάτες μποροῦν νά πάρουν καί νά κρατήσουν τήν ἐξουσία μόνο στή χώρα ὅπου ἀποτελοῦν τήν πλειοψηφία ἤ τουλάχιστο ἐκεῖ ὅπου ὁ πληθυσμός πού ἀπασχολεῖται στή βιομηχανία ἀποτελεῖ τήν πλειοψηφία. Πάνω σ' αὐτήν ἀκριβῶς τή βάση οἱ κύριοι Καούτσκι ἀρνοῦνται τή «νομιμότητα» τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, ὅπου τό προλεταριάτο ἀποτελεῖ τή μειοψηφία. Ἡ θεωρία αὐτή ξεκινάει σιωπηρά ἀπό τήν προϋπόθεση ὅτι ἡ μικροαστική τάξη, καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἡ ἀγροτιά, δέ μπορεῖ νά ὑποστηρίξει τόν ἀγώνα τῶν ἐργατῶν γιά τήν ἐξουσία, ὅτι ἡ μάζα τῆς ἀγροτιᾶς ἀποτελεῖ ἐφεδρεία τῆς κεφαλαιοκρατίας καί ὄχι τοῦ προλεταριάτου. Ἡ ἱστορική βάση αὐτῆς τῆς προϋπόθεσης βρίσκεται στό γεγονός ὅτι στή Δύση (Γαλλία, Γερμανία), ἡ μικροαστική τάξη (ἡ ἀγροτιά) στίς κρίσιμες στιγμές βρισκόταν συνήθως μέ τό μέρος τῆς κεφαλαιοκρατίας (τό 1848 καί τό 1871 στή Γαλλία, στίς

ἀπόπειρες προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία μετά τό 1918).

Οἱ αἰτίες αὐτοῦ τοῦ φαινομένου εἶναι:

1) Ἡ ἀστική ἐπανάσταση στή Δύση ἔγινε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς κεφαλαιοκρατίας (τό προλεταριάτο δέν ἦταν τότε παρά μόνο ἡ δύναμη κρούσης τῆς ἐπανάστασης) καί μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ ἀγροτιά ἐκεῖ πῆρε ἀπό τά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης τή γῆ καί τή λευτεριά της ἀπό τή φεουδαρχική σκλαβιά, καί γι' αὐτό ἡ ἐπιρροή τῆς ἀστικῆς τάξης πάνω στήν ἀγροτιά ἀπό τότε κιόλας θεωροῦνταν ἐξασφαλισμένη.

2) Ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης στή Δύση ὥς τίς πρῶτες ἀπόπειρες τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης πέρασε πάνω ἀπό μισός αἰώνας. Στό διάστημα αὐτό ἡ ἀγροτιά κατόρθωσε νά ξεχωρίσει ἀπό μέσα της μιά γερή ἀγροτική ἀστική τάξη μέ ἐπιροή στό χωριό, πού χρησίμευσε σάν γέφυρα πού συνδέει τήν ἀγροτιά μέ τό μεγάλο κεφάλαιο τῆς πόλης καί στερέωσε ἔτσι τήν ἡγεμονία τῆς ἀστικῆς τάξης πάνω στήν ἀγροτιά.

Μέσα σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἱστορική κατάσταση γεννήθηκε ἡ θεωρία πού ἀναφέραμε πιό πάνω.

Τελείως διαφορετική εἰκόνα παρουσιάζεται στή Ρωσία.

Πρῶτο, ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι ἔγινε στή Δύση, ἡ ἀστική ἐπανάσταση στή Ρωσία (Φλεβάρης-Μάρτης 1917) ἔγινε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ προλεταριάτου, μέσα σέ σκληρές μάχες ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, καί στήν πορεία αὐτῶν τῶν μαχῶν ἡ ἀγροτιά συσπειρώθηκε γύρω ἀπό τό προλεταριάτο, σάν γύρω ἀπό τόν ἀρχηγό της.

Δεύτερο, ἡ (ἐπιτυχημένη) ἀπόπειρα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία (Ὀχτώβρης 1917) ἄρχισε, ἐπίσης ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι ἔγινε στή Δύση, ὄχι μισόν αἰώνα ὕστερ' ἀπό τήν ἀστική ἐπανάσταση, ἀλλά ἀμέσως ὕστερ' ἀπ' αὐτήν, ὕστερα ἀπό 6-8 μῆνες περίπου, καί φυσικά στό διάστημα αὐτό ἡ ἀγροτιά δέ μποροῦσε νά ξεχωρίσει ἀπό μέσα της μιά ἰσχυρή καί ὀργανωμένη ἀγροτική ἀστική τάξη, καί ἡ μεγάλη ἀστική τάξη, πού ἀνατράπηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917, δέ μπόρεσε νά συνέλθει πιά.

Αὐτό τό τελευταῖο περιστατικό στερέωσε ἀκόμα περισσότερο τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν.

Νά γιατί οἱ ρῶσοι ἐργάτες, πού ἀποτελοῦν τή μειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας, ἔγιναν ὡστόσο ἀφεντικά τῆς χώρας, κατάχτησαν τή συμπάθεια καί τήν ὑποστήριξη τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ, καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα τῆς ἀγροτιᾶς, πῆραν καί κράτησαν τήν ἐξουσία, ἐνῶ ἡ κεφαλαιοκρατία, παρ' ὅλες τίς θεωρίες, βρέθηκε ἀπομονωμένη κι ἔμεινε χωρίς ἀγροτικές ἐφεδρεῖες.

Ἀπ' ὅλα αὐτά βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι:

1) Ἡ θεωρία πού περιγράψαμε πιό πάνω, ὅτι τό προλεταριάτο πρέπει νά ἀποτελεῖ «ὑποχρεωτικά τήν πλειοψηφία» τοῦ πληθυσμοῦ, εἶναι ἀνεπαρκής καί λαθεμένη ἀπό τήν ἄποψη τῆς ρωσικῆς πραγματικότητας, ἤ ἐν πάση περιπτώσει ἑρμηνεύεται ἀπό τούς κυρίους Καούτσκι πολύ ἁπλοϊκά καί ἐκχυδαϊσμένα.

2) Ἡ πραγματική συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς, πού δημιουργήθηκε στήν πορεία τῆς ἐπανάστασης, ἀποτελεῖ στίς δοσμένες ἱστορικές συνθῆκες τό θεμέλιο τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στή Ρωσία.

3) Χρέος τῶν κομμουνιστῶν εἶναι νά διαφυλάξουν καί νά στερεώσουν τήν πραγματική αὐτή συμμαχία.

Ὅλη ἡ ὑπόθεση στή δοσμένη περίπτωση εἶναι ὅτι οἱ μορφές αὐτῆς τῆς συμμαχίας δέν εἶναι πάντα οἱ ἴδιες.

Παλιά, τόν καιρό τοῦ πολέμου, εἴχαμε νά κάνουμε μέ μιά στρατιωτικο-πολιτική κυρίως συμμαχία, δηλ.

διώχναμε τούς τσιφλικάδες ἀπό τή Ρωσία καί δίναμε τή γῆ γιά χρήση στούς ἀγρότες. Ὅταν ὅμως οἱ τσιφλικάδες ἄρχισαν τόν πόλεμο γιά τό «βιός τους», τούς πολεμήσαμε καί ὑπερασπίσαμε τίς κατακτήσεις τῆς ἐπανάστασης· σέ ἀντάλλαγμα ὁ ἀγρότης μᾶς ἔδινε τρόφιμα γιά τούς ἐργάτες καί ἀνθρώπους γιά τό στρατό. Αὐτή ἦταν ἡ μιά μορφή τῆς συμμαχίας.

Τώρα πού ἔχει τελειώσει ὁ πόλεμος καί δέν κινδυνεύει ἄλλο ἡ γῆ, εἶναι πιά ἀνεπαρκής ἡ παλιά μορφή τῆς συμμαχίας. Χρειάζεται μιά ἄλλη μορφή συμμαχίας. Τώρα δέ μπαίνει πιά ζήτημα νά διαφυλάξουμε τή γῆ τοῦ ἀγρότη, ἀλλά νά ἐξασφαλίσουμε στόν ἀγρότη τό δικαίωμα νά διαθέτει ἐλεύθερα τά προϊόντα αὐτῆς τῆς γῆς. Χωρίς αὐτό τό δικαίωμα εἶναι ἀναπόφευχτο: νά περιορίζεται παραπέρα ἡ καλλιεργούμενη ἔκταση, νά πέφτει προοδευτικά ἡ ἀγροτική οἰκονομία, νά παραλύουν οἱ μεταφορές καί ἡ βιομηχανία (ἀπό ἔλλειψη ψωμιοῦ), νά ἀποσυνθέτεται ὁ στρατός (ἀπό ἔλλειψη ψωμιοῦ) καί σάν ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν νά ἔρθει ἡ ἀναπότρεπτη χρεωκοπία τῆς πραγματικῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι τό ἐλατήριο ὅλων τῶν ἐλατηρίων γιά τήν ἀναγέννηση τῆς βιομηχανίας καί τή διατήρηση τοῦ σοβιετικοῦ κράτους εἶναι νά ὑπάρχει στά χέρια τοῦ κράτους ἕνα κατώτατο ὅριο ἀπό ἀποθέματα σιτηρῶν. Ἡ Κροστάνδη (ἄνοιξη τοῦ 1921) ἦταν μιά προειδοποίηση, πού ἔδειξε ὅτι ἔχει ξεπεραστεῖ ἡ παλιά μορφή τῆς συμμαχίας καί ὅτι χρειάζεται μιά νέα, *οἰκονομική* μορφή συμμαχίας, πού νά ἐξασφαλίζει οἰκονομικά ὀφέλη καί στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες.

Ἐδῶ βρίσκεται τό κλειδί γιά τήν κατανόηση τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Ἡ κατάργηση τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης τῶν προϊόντων καί ἡ κατάργηση τῶν ἄλλων ἐμποδίων αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἀποτελεῖ τό πρῶτο βῆμα στό νέο δρόμο, πού ἔλυσε τά χέρια τοῦ μικροῦ παραγωγοῦ καί ἔδωσε μιά ὤθηση στήν ἐντατική παραγωγή τροφίμων, πρώτων ὑλῶν καί ἄλλων προϊόντων. Δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβουμε πόσο τεράστια σημασία ἔχει αὐτό τό βῆμα, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας ὅτι ἡ Ρωσία ζεῖ τώρα τήν ἴδια μαζική ἔξαρση γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πού ἔζησε καί ἡ Βόρεια Ἀμερική ὕστερα ἀπό τόν ἐμφύλιο πόλεμο. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι τό βῆμα αὐτό, πού ἀπελευθερώνει τήν παραγωγική δραστηριότητα τοῦ μικροπαραγωγοῦ καί τοῦ ἐξασφαλίζει ἕνα ὁρισμένο κέρδος, θά τόν φέρει ὡστόσο σέ μιά τέτια κατάσταση—ἄν πάρουμε ὑπόψη μας ὅτι οἱ μεταφορές καί ἡ βιομηχανία παραμένουν στά χέρια τοῦ κράτους—πού θά τόν ἀναγκάζει νά χύνει νερό στό μύλο τοῦ σοβιετικοῦ κράτους.

Δέν ἀρκεῖ ὅμως νά πετύχουμε τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς τροφίμων καί πρώτων ὑλῶν. Χρειάζεται ἀκόμα νά συγκεντρώσουμε καί νά ἔχουμε ἕτοιμο στή διάθεσή μας ἕνα ὁρισμένο κατώτατο ὅριο τέτιων προϊόντων, πού εἶναι ἀπαραίτητο γιά τή συντήρηση τῶν μεταφορῶν, τῆς βιομηχανίας, τοῦ στρατοῦ κλπ. Γι' αὐτό, ἄν παραβλέψουμε τό φόρο σέ εἶδος, πού ἀποτελεῖ ἁπλή συμπλήρωση στήν κατάργηση τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης τῶν προϊόντων, τότε δεύτερο βῆμα πρέπει νά θεωρεῖται ἡ μεταβίβαση τῆς συγκέντρωσης τροφίμων καί πρώτων ὑλῶν στήν Κεντρική Συνομοσπονδία τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν (Τσεντροσογιούζ). Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ἀπειθαρχία τῶν τοπικῶν ὀργάνων τῆς Τσεντροσογιούζ, ἡ μή προσαρμογή τους στίς συνθῆκες τῆς ἀγορᾶς ἐμπορευμάτων πού ἀναπτύσσεται γοργά, ἡ κατάλληλη μορφή τῆς ἀνταλλαγῆς σέ εἶδος

καί ἡ γρήγορη ἀνάπτυξη τῆς χρηματικῆς μορφῆς της, ἡ ἔλλειψη χρηματικῶν μέσων κλπ. δέν ἐπέτρεψαν στήν Τσεντροσογιούζ νά ἐκπληρώσει τό καθῆκον πού τῆς ἀνατέθηκε. Δέν ὑπάρχει ὅμως λόγος νά ἀμφιβάλλουμε ὅτι ἀπό μέρα σέ μέρα θά μεγαλώνει ὁ ρόλος τῆς Τσεντροσογιούζ, τοῦ κυριότερου αὐτοῦ μηχανισμοῦ γιά τή μαζική συγκέντρωση τῶν βασικῶν ἐπισιτιστικῶν προϊόντων καί πρώτων ὑλῶν. Πρέπει μόνο τό κράτος:

α) νά κάνει τήν Τσεντροσογιούζ κέντρο χρηματοδότησης τῶν ἐμπορικῶν πράξεων (ὄχι τῶν κρατικῶν) μέσα στή χώρα·

β) νά ὑποτάξει οἰκονομικά σ' αὐτήν τίς ἄλλες μορφές συνεταιρισμῶν πού ἔχουν ἀκόμα ἐχθρικές διαθέσεις ἀπέναντι στό κράτος·

γ) νά τῆς ἀνοίξει μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή τό δρόμο γιά τό ἐξωτερικό ἐμπόριο.

Τρίτο βῆμα πρέπει νά θεωρεῖται τό ἄνοιγμα τῆς Κρατικῆς Τράπεζας, τοῦ ὀργάνου πού θά ρυθμίζει τήν κυκλοφορία τοῦ χρήματος μέσα στή χώρα. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀγορᾶς ἐμπορευμάτων καί τῆς χρηματικῆς κυκλοφορίας ἔχει δυό βασικά ἀποτελέσματα:

1) κάνει καί τίς ἐμπορικές πράξεις (τίς ἰδιωτικές καί τίς κρατικές), καί τίς πράξεις τῆς παραγωγῆς (τιμολόγια κλπ.) νά ἐξαρτιένται ὁλοκληρωτικά ἀπό τίς διακυμάνσεις τοῦ ρουβλιοῦ·

2) μετατρέπει τή λαϊκή οἰκονομία τῆς Ρωσίας ἀπό κλειστή, αὐτάρκη, ὅπως ἦταν στόν καιρό τοῦ ἀποκλεισμοῦ, σέ οἰκονομία ἀνταλλαγῆς, πού ἐμπορεύεται μέ τόν ἔξω κόσμο, δηλαδή σέ οἰκονομία πού ἐξαρτιέται ἀπό τίς κάθε φορά διακυμάνσεις τῆς τιμῆς τοῦ ρουβλιοῦ.

Ἀπ' ὅλα αὐτά ὅμως βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ἄν δέ ρυθμίσουμε τήν κυκλοφορία τοῦ χρήματος κι ἄν δέν καλυτερέψουμε τήν τιμή τοῦ ρουβλιοῦ, θά κουτσαίνουν καί μέ τά δυό τά πόδια καί οἱ ἐσωτερικές, καί οἱ ἐξωτερικές

οἰκονομικές πράξεις μας. Ἡ Κρατική Τράπεζα, σάν ρυθμιστής τῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος, πού μπορεῖ νά γίνει ὄχι μόνο ὁ πιστωτής, ἀλλά καί ἡ ἀντλία πού θά ἀπορροφᾶ τίς κολοσσιαῖες ἀτομικές ἀποταμιεύσεις πού θά μᾶς βοηθήσουν νά κινηθοῦμε καί νά τά βγάλουμε πέρα χωρίς ἔκδοση νέου χαρτονομίσματος, αὐτή ἡ Κρατική Τράπεζα ἀποτελεῖ γιά τήν ὥρα ἀκόμα «μουσική τοῦ μέλλοντος», ἄν καί ἔχει μεγάλο μέλλον, σύμφωνα μέ ὅλες τίς ἐνδείξεις.

Τό ἑπόμενο μέσο γιά ν' ἀνέβει ἡ τιμή τοῦ ρουβλιοῦ πρέπει νά εἶναι ἡ ἐπέκταση τῶν ἐξαγωγῶν μας καί ἡ βελτίωση τοῦ ἐμπορικοῦ μας ἰσοζυγίου πού εἶναι σέ ἀπελπιστικό βαθμό παθητικό. Ἔχουμε τή γνώμη ὅτι μόνο τό τράβηγμα τῆς Τσεντροσογιούζ στό ἐξωτερικό ἐμπόριο μπορεῖ νά βοηθήσει ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη.

Ἀκόμα εἶναι ἀπαραίτητο ἕνα ἐξωτερικό δάνειο, ὄχι μόνο σάν μέσο πληρωμῆς, ἀλλά καί σάν παράγοντας αὔξησης τῆς πίστης τῆς Ρωσίας στό ἐξωτερικό, συνεπῶς καί τῆς ἐμπιστοσύνης πρός τό ρούβλι μας.

Ἐπίσης, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ μικτές ἐμπορικές, διαμετακομιστικές καί ἄλλες ἑταιρίες, γιά τίς ὁποῖες ἔγραφε τελευταῖα στήν «Πράβντα» ὁ Σοκόλνικοφ, θά διευκόλυναν αὐτή τή δουλιά· παράλληλα πρέπει νά σημειωθεῖ ἐδῶ ὅτι ἡ ἐφαρμογή τοῦ συστήματος τῶν ἐκχωρήσεων στή βιομηχανία καί ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς κανονικῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πρώτων ὑλῶν μας μέ μηχανές καί τεχνικό ἐξοπλισμό τοῦ ἐξωτερικοῦ—γι' αὐτό τό πράγμα ἔγραφε ὁ τύπος μας κάποτε πάρα πολλά—σάν παράγοντες γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς χρηματικῆς οἰκονομίας, ἐξαρτιόνται μέ τή σειρά τους ὁλοκληρωτικά ἀπό τήν προκαταρχτική καλυτέρεψη τῆς τιμῆς τοῦ ρουβλιοῦ μας.

Τέλος, τέταρτο βῆμα πρέπει νά θεωρεῖται τό πέρασμα τῶν ἐπιχειρήσεών μας στήν ἀρχή τῆς αὐτάρκειας, τό κλείσιμο καί ἡ παραχώρηση μέ νοίκι τῶν μικρῶν μή

ἀποδοτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἡ ἐπιλογή τῶν πιό βιώσιμων μεγάλων ἐπιχειρήσεων, ὁ ἐντατικός περιορισμός τοῦ προσωπικοῦ τῶν ὀργανισμῶν μας πού φούσκωσαν ὑπερβολικά, ἡ δημιουργία ἑνός σταθεροῦ—ὑλικοῦ καί χρηματικοῦ—κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, καί σάν ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν ὁ ἐξοστρακισμός ἀπό τίς ἐπιχειρήσεις καί τά ἱδρύματα τοῦ πνεύματος νά τά περιμένουν ὅλα ἀπό τό κράτος, τό γενικό ἀνέβασμα τῆς πειθαρχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ὑπαλλήλων, ἡ βελτίωση καί ἡ ἐντατικοποίηση τῆς δουλιᾶς τους.

Αὐτά εἶναι σέ γενικές γραμμές τά μέτρα πού ἐφαρμόζονται καί πρόκειται νά ἐφαρμοστοῦν καί πού τό σύνολό τους ἀποτελεῖ τή λεγόμενη νέα οἰκονομική πολιτική.

Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι στήν ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν μέτρων κάναμε φυσικά ἕνα σωρό λάθη, διαστρεβλώσαμε τόν πραγματικό τους χαρακτήρα. Παρ' ὅλα αὐτά ὅμως μπορεῖ νά θεωρεῖται ἀποδειγμένο ὅτι αὐτά ἴσα-ἴσα τά μέτρα ἀνοίγουν τό δρόμο, πού πρέπει νά ἀκολουθήσουμε γιά νά μπορέσουμε νά κινήσουμε πρός τά μπρός τήν οἰκονομική ἀναγέννηση τῆς χώρας, νά ἀνεβάσουμε τήν ἀγροτική οἰκονομία καί τή βιομηχανία καί νά στερεώσουμε τήν **οἰκονομική** συμμαχία τῶν προλετάριων καί τῶν ἐργαζόμενων ἀγροτῶν παρ' ὅλα τά ἐμπόδια, παρ' ὅλες τίς ἀπειλές ἀπό τά ἔξω καί παρ' ὅλη τήν πεῖνα μέσα στή Ρωσία.

Τά πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς: ἡ αὔξηση τῶν καλλιεργούμενων ἐκτάσεων πού ἄρχισε, τό ἀνέβασμα τῆς παραγωγικότητας τῆς δουλιᾶς στίς ἐπιχειρήσεις καί ἡ καλυτέρεψη τῶν διαθέσεων τῶν ἀγροτῶν (σταμάτησε ἡ μαζική ληστεία), ἐπιβεβαιώνουν ἀναμφισβήτητα αὐτό τό συμπέρασμα.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 286,
18 τοῦ Δεκέμβρη 1921.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

ΣΤΗΝ «ΠΡΑΒΝΤΑ»

Ἡ «Πράβντα» γεννήθηκε μέσα στά κύματα τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου στίς δοξασμένες «μέρες τοῦ Λένα». Ἡ ἐμφάνιση τῆς μαζικῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» αὐτές ἀκριβῶς τίς μέρες σήμαινε:

1) τό τέλος τῆς περιόδου τῆς γενικῆς κούρασης τῆς χώρας, ὕστερα ἀπό τό καθεστώς τῆς «ἡσυχίας καί γαλήνης» τοῦ Στολίπιν·

2) τό μεγάλο ξύπνημα τῆς ρωσικῆς ἐργατικῆς τάξης γιά τή νέα ἐπανάσταση, τή δεύτερη ὕστερα ἀπό τό 1905·

3) τήν ἀρχή τῆς κατάχτησής τῶν πλατιῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων.

Ἡ «Πράβντα» τοῦ 1912 ἔβαλε τό θεμέλιο γιά τή νίκη τοῦ μπολσεβικισμοῦ στά 1917.

Ι. Στάλιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 98,
5 τοῦ Μάη 1922.

ΣΤΑ ΔΕΚΑΧΡΟΝΑ ΤΗΣ «ΠΡΑΒΝΤΑΣ»

('Αναμνήσεις)

1. ΟΙ ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ ΛΕΝΑ

Οἱ μέρες τοῦ Λένα ἦταν τό ἀποτέλεσμα τοῦ καθεστῶτος τοῦ «κατευνασμοῦ» τοῦ Στολίπιν. Τά νεαρά βέβαια μέλη τοῦ κόμματος δέ δοκίμασαν καί δέ θυμοῦνται τίς χάρες αὐτοῦ τοῦ καθεστῶτος. Οἱ γέροι ὅμως θά θυμοῦνται τίς καταραμένες ἀστυνομικές ἐπιχειρήσεις, τίς ληστρικές ἐπιδρομές ἐνάντια στίς ἐργατικές ὀργανώσεις, τά μαζικά μαστιγώματα τῶν ἀγροτῶν, καί σάν πέπλο γιά ὅλα αὐτά, τή Δούμα τῶν μαύρων ἑκατονταρχιῶν καί τῶν καντέτων. Φίμωση τῆς κοινωνικῆς σκέψης, γενική κούραση καί ἀπάθεια, ἀνέχεια καί ἀπόγνωση ἀνάμεσα στούς ἐργάτες, ἀποβλάκωση καί τρόμος τῶν ἀγροτῶν μέσα στό γενικό ὄργιο τοῦ ἀστυνομικοῦ-τσιφλικάδικου καί καπιταλιστικοῦ σκυλολογιοῦ—αὐτά εἶναι τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τοῦ κατευνασμοῦ τοῦ Στολίπιν.

Ἕνας ἐπιπόλαιος παρατηρητής θά μποροῦσε νά νομίσει ὅτι χάθηκε γιά πάντα ἡ ἐποχή τῆς ἐπανάστασης, ὅτι ἄρχισε μιά περίοδος «συνταγματικῆς» ἀνάπτυξης τῆς Ρωσίας σύμφωνα μέ τό πρότυπο τῆς Πρωσίας. Οἱ λικβινταριστές-μενσεβίκοι τό διαλαλοῦσαν αὐτό ἀνοιχτά καί κήρυχναν τήν ἀνάγκη νά ὀργανωθεῖ ἕνα στολιπινικό νόμιμο ἐργατικό κόμμα. Καί ὁρισμένοι παλιοί «μπολσεβίκοι», πού

συμπαθοῦσαν μές στήν ψυχή τους αὐτό τό κίνημα, ἐγκατάλειψαν ἔγκαιρα τίς γραμμές τοῦ κόμματός μας. Ὁ θρίαμβος τοῦ κνούτου καί τοῦ σκοταδιοῦ ἦταν πλήρης. «Φρίκη τῆς ἐρήμωσης», ἔτσι χαρακτήριζαν τότε τήν πολιτική ζωή τῆς Ρωσίας.

Τά γεγονότα τοῦ Λένα ξέσπασαν σάν καταιγίδα μέσα σ' αὐτή τή «φρίκη τῆς ἐρήμωσης» καί ἀποκάλυψαν σ' ὅλους μιά νέα εἰκόνα. Ἀποδείχτηκε ὅτι τό καθεστώς τοῦ Στολίπιν δέν ἦταν καί τόσο σταθερό, ὅτι ἡ Δούμα προκαλοῦσε τήν περιφρόνηση τῶν μαζῶν καί ὅτι ἡ ἐργατική τάξη συσσώρευσε ἀρκετή ἐνέργεια γιά νά ριχτεῖ στή μάχη γιά μιά νέα ἐπανάσταση. Οἱ πυροβολισμοί ἐνάντια στούς ἐργάτες σέ μιά ἀπόμερη γωνιά τῆς Σιβηρίας (στό Μποντάιμπο τοῦ Λένα) ἄρκεσαν γιά νά ξεσπάσουν ἀπεργίες σ' ὅλη τή Ρωσία καί τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης κατεβαίνοντας στούς δρόμους μέ μιά κίνηση τοῦ χεριοῦ του σάρωσε ἀπό τή μέση τόν καυχησιολόγο ὑπουργό Μακάροφ μέ τό αὐθάδικο σύνθημά του: «αὐτό ἔγινε καί αὐτό θά γίνεται». Αὐτά ἦταν τά πρῶτα χελιδόνια τοῦ ρωμαλέου κινήματος πού ἄρχιζε. Ἡ «Ζβεζντά»[36] εἶχε δίκιο ὅταν ἔγραφε τότε: «εἴμαστε ζωντανοί, βράζει τό ἄλικο αἷμα μας ἀπό τή φλόγα τῶν ἀνεξάντλητων δυνάμεων ...». Εἶχε ἀρχίσει ἡ ἄνοδος ἑνός νέου ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Μέσα στά κύματα αὐτοῦ τοῦ κινήματος γεννήθηκε καί ἡ μαζική ἐργατική ἐφημερίδα «Πράβντα».

2. Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ «ΠΡΑΒΝΤΑΣ»

Ἦταν μέσα τοῦ Ἀπρίλη 1912 ὅταν ἕνα βράδυ στό σπίτι τοῦ σ. Πολετάγεφ δυό βουλευτές τῆς Δούμας (ὁ Ποκρόφσκι καί ὁ Πολετάεφ), δυό δημοσιογράφοι (ὁ Ὀλμίνσκι καί ὁ Μπατούριν) κι ἐγώ, μέλος τῆς ΚΕ, (πού σάν

παράνομος, καθόμουνα στό «άσυλο» τοῦ Πολετάγεφ πού τόν προστάτευε ἡ βουλευτική «ἀσυλία»), συμφωνήσαμε γιά τήν πλατφόρμα τῆς «Πράβντας» καί συντάξαμε τό πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας. Δέ θυμᾶμαι ἄν πῆραν μέρος σ' αὐτή τή σύσκεψη οἱ στενότεροι συνεργάτες τῆς «Πράβντας», ὁ Ντεμιάν Μπέντνι καί ὁ Ντανίλοφ.

Οἱ τεχνικές καί ὑλικές προϋποθέσεις γιά τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας ὑπῆρχαν κιόλας χάρη στή ζύμωση πού ἔκανε ἡ «Ζβεζντά» καί χάρη στή συμπάθεια τῶν πλατιῶν ἐργατικῶν μαζῶν καί στό μαζικό ἐθελοντικό ἔρανο γιά τήν «Πράβντα» στά ἐργοστάσια καί στίς φάμπρικες. Ἡ «Πράβντα» ἦταν στ' ἀλήθεια τό ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα τῆς Πετρούπολης. Χωρίς αὐτές τίς προσπάθειες ἡ «Πράβντα» δέ θά μποροῦσε νά ὑπάρξει.

Ἦταν ξεκάθαρο ποιά θά εἶναι ἡ φυσιογνωμία τῆς «Πράβντας»: ἡ «Πράβντα» εἶχε ἀποστολή νά ἐκλαϊκεύσει μέσα στίς μάζες τήν πλατφόρμα τῆς «Ζβεζντά». «Ὅποιος διαβάζει τή ,,Ζβεζντά''—ἔγραφε ἡ ,,Πράβντα'' στό πρῶτο κιόλας φύλλο της—καί ξέρει τούς συνεργάτες της, πού εἶναι ἐπίσης καί συνεργάτες τῆς ,,Πράβντας'', δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβει πρός ποιά κατεύθυνση θά δουλεύει ἡ ,,Πράβντα''»[37]. Ἡ μόνη διαφορά ἀνάμεσα στή «Ζβεζντά» καί τήν «Πράβντα» ἦταν ὅτι, σέ διάκριση ἀπό τή «Ζβεζντά» ἀναγνῶστες τῆς «Πράβντας» δέν ἦταν οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες, ἀλλά οἱ πλατιές μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ «Πράβντα» ἔπρεπε νά βοηθήσει τούς πρωτοπόρους ἐργάτες νά συσπειρώσουν γύρω ἀπό τή σημαία τοῦ κόμματος τά πλατιά στρώματα τῆς ρωσικῆς ἐργατικῆς τάξης πού ξυπνοῦσαν γιά τόν ἀγώνα, πού ἦταν ὅμως πολιτικά καθυστερημένα. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ἡ «Πράβντα» ἔβαλε τότε σάν ἕνα ἀπό τά καθήκοντά της νά δημιουργήσει δημοσιογρά-

φους ἀπό τούς ἴδιους τούς ἐργάτες καί νά τούς τραβήξει στήν καθοδήγηση τῆς ἐφημερίδας.

«Θά ἐπιθυμούσαμε—ἔγραφε ἡ ,,Πράβντα'' στό πρῶτο κιόλας φύλλο της—οἱ ἐργάτες νά μήν περιορίζονται μόνο νά μᾶς δείχνουν τή συμπάθειά τους, ἀλλά καί νά παίρνουν ἐνεργό μέρος στήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας μας. Ἄς μή λένε οἱ ἐργάτες ὅτι τό γράψιμο εἶναι γι' αὐτούς ,,ἀσυνήθιστη'' δουλιά: οἱ ἐργάτες-δημοσιογράφοι δέν πέφτουν ἕτοιμοι ἀπό τόν οὐρανό, ἀλλά δημιουργοῦνται σιγά-σιγά, μονάχα στήν πορεία τῆς δημοσιογραφικῆς δουλιᾶς. Πρέπει μόνο νά καταπιαστοῦν πιό θαρρετά μέ τή δουλιά: μιά-δυό φορές θά σκοντάψεις, ἀλλά στό τέλος θά μάθεις νά γράφεις...»[38].

3. Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ «ΠΡΑΒΝΤΑΣ»

Ἡ «Πράβντα» γεννήθηκε στήν περίοδο ἐκείνη τῆς ἀνάπτυξης τοῦ κόμματός μας, ὅταν οἱ παράνομες ὀργανώσεις βρίσκονταν ὁλοκληρωτικά στά χέρια τῶν μπολσεβίκων (οἱ μενσεβίκοι εἶχαν φύγει ἀπ' αὐτές), ἐνῶ τίς νόμιμες μορφές ὀργάνωσης—τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς Δούμας, τόν τύπο, τά ταμεῖα ἀσθενείας, τά ἀσφαλιστικά ταμεῖα καί τά ἐπαγγελματικά συνδικάτα—δέν τά εἴχαμε ἀκόμα ἀφαιρέσει ὁλοκληρωτικά ἀπό τούς μενσεβίκους. Ἦταν μιά περίοδος ἀποφασιστικῆς πάλης τῶν μπολσεβίκων γιά τό διώξιμο τῶν λικβινταριστῶν (μενσεβίκων) ἀπό τίς νόμιμες μορφές ὀργάνωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό σύνθημα «νά καθαιρεθοῦν ἀπό τίς ὑπεύθυνες θέσεις» οἱ μενσεβίκοι, ἦταν τό πιό λαϊκό σύνθημα μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Οἱ σελίδες τῆς «Πράβντας» ἦταν γεμάτες ἀνακοινώσεις γιά τό διώξιμο τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τούς ἀσφαλιστικούς ὀργανισμούς, ἀπό τά ταμεῖα ἀσθενείας καί τά ἐπαγ-

γελματικά συνδικάτα, όπου είχαν έγκατασταθεῖ γιά ἕνα χρονικό διάστημα. Ἀποσπάσαμε ἀπό τούς μενσεβίκους καί τίς ἕξι βουλευτικές ἕδρες τῆς ἐργατικῆς κουρίας. Στήν ἴδια ἐπίσης, ἤ σχεδόν στήν ἴδια, ἀπελπιστική κατάσταση βρισκόταν καί ὁ μενσεβίκικος τύπος. Ἦταν μιά ἀληθινά ἡρωική πάλη γιά τό κόμμα τῶν ἐργατῶν πού νιώθανε καί σκέφτονταν μπολσεβίκικα, γιατί οἱ πράχτορες τοῦ τσαρισμοῦ δέν κοιμοῦνταν, καταδίωκαν καί ἐξαφάνιζαν τούς μπολσεβίκους, καί τό κόμμα πού εἶχε ριχτεῖ στήν παρανομία δέ μποροῦσε νά ἀναπτυχθεῖ παραπέρα χωρίς νόμιμα καλύμματα. Κάτι παραπάνω: ἄν τό κόμμα δέν καταχτοῦσε τίς νόμιμες ὀργανώσεις, δέ θά μποροῦσε μέσα στίς τότε πολιτικές συνθῆκες νά ἁπλώσει τίς κεραῖες του πρός τίς πλατιές μάζες καί νά τίς συγκεντρώσει γύρω ἀπό τή σημαία του, θά ξέκοβε ἀπό τίς μάζες καί θά μετατρεπόταν σ᾽ ἕνα κλειστό κύκλο, πού θάβραζε μέσα στό ζουμί του.

Στό κέντρο αὐτῆς τῆς πάλης γιά τό κόμμα, γιά τή δημιουργία ἑνός μαζικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, βρισκόταν ἡ «Πράβντα». Δέν ἦταν ἁπλῶς μιά ἐφημερίδα πού συνόψιζε τίς ἐπιτυχίες τῶν μπολσεβίκων στόν ἀγώνα γιά τήν κατάχτηση τῶν νόμιμων ἐργατικῶν ὀργανώσεων, ἦταν ταυτόχρονα καί τό ὀργανωτικό κέντρο πού συσπείρωνε αὐτές τίς ὀργανώσεις γύρω ἀπό τίς παράνομες ἑστίες τοῦ κόμματος καί κατεύθυνε τό ἐργατικό κίνημα πρός ἕνα ὁρισμένο σκοπό. Ὁ σ. Λένιν ἔγραφε ἀκόμα στό «Τί νά κάνουμε;» (τό 1902) ὅτι μιά καλά ὀργανωμένη πανρωσική μαχητική ἐφημερίδα πρέπει νά εἶναι ὄχι μόνο συλλογικός ἀγκιτάτορας ἀλλά καί συλλογικός ὀργανωτής. Τέτια ἀκριβῶς ἐφημερίδα ἔγινε καί ἡ «Πράβντα» στήν περίοδο τῆς πάλης ἐνάντια στούς λικβινταριστές γιά τή διατήρηση τῶν παράνομων ὀργανώσεων καί τήν κατάχτηση τῶν νόμιμων

ἐργατικῶν ὀργανώσεων. Ἄν εἶναι σωστή ἡ θέση ὅτι χωρίς τή νίκη ἐνάντια στούς λικβινταριστές δέ θά εἴχαμε ἐκεῖνο τό δυνατό μέ τή συνοχή του καί ἀκατανίκητο μέ τήν ἀφοσίωσή του στό προλεταριάτο κόμμα, πού ὀργάνωσε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917, εἶναι ἐξίσου σωστό ὅτι ἡ ἐπίμονη καί γεμάτη αὐτοθυσία δουλιά τῆς παλιᾶς «Πράβντας» σέ σημαντικό βαθμό προετοίμασε καί ἐπιτάχυνε τή νίκη αὐτή ἐνάντια στούς λικβινταριστές. Μ᾽ αὐτή τήν ἔννοια ἡ παλιά «Πράβντα» ἦταν ἀναμφισβήτητα ὁ προάγγελος γιά τίς μελλοντικές ἔνδοξες νίκες τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 98,
5 τοῦ Μάη 1922.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΛΕΝΙΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΑΥΣΗ. ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Μοῦ φαίνεται ὅτι δέ θάπρεπε νά γράψω γιά τό θέμα «Ὁ σύντροφος Λένιν στήν ἀνάπαυση» τώρα πού τελειώνει ἡ ἀνάπαυσή του καί ὁ σύντροφος Λένιν θά γυρίσει γρήγορα στή δουλιά. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, οἱ ἐντυπώσεις μου εἶναι τόσο πολλές καί τόσο πολύτιμες, ὥστε δέ θἆταν καί τόσο σκόπιμο νά τίς γράψω μέ τή μορφή μικρῶν σημειωμάτων, ὅπως τό ζητάει ἡ σύνταξη τῆς «Πράβντας». Ὡστόσο πρέπει νά τίς γράψω, γιατί ἡ σύνταξη ἐπιμένει.

Στό μέτωπο μοῦ ἔτυχε νά συναντήσω παλιούς μαχητές, πού περνοῦσαν κάμποσα εἰκοσιτετράωρα «συνέχεια» μέσα σέ ἀδιάκοπες μάχες, χωρίς ἀνάπαυλα καί ὕπνο, καί γυρνοῦσαν ὕστερα ἀπό τή μάχη σάν σκιές, ἔπεφταν σάν πτώματα καί ἀφοῦ κοιμοῦνταν «δεκαοχτώ ὧρες συνέχεια» ξυπνοῦσαν ὕστερα ξεκούραστοι καί φρέσκοι γιά νέες μάχες, γιατί χωρίς αὐτές «δέ μποροῦν νά ζήσουν». Ὁ σ. Λένιν τήν πρώτη φορά πού τόν ξαναεῖδα ὕστερ' ἀπό ἑνάμισι μήνα, τόν Ἰούλη, μοῦ ἔκανε ἀκριβῶς αὐτή τήν ἐντύπωση τοῦ παλιοῦ μαχητῆ πού κατόρθωσε καί ξεκουράστηκε ὕστερα ἀπό ἐξαντλητικές ἀδιάκοπες μάχες καί φρεσκαρίστηκε μέ τό ξεκούρασμα. Φρέσκος καί ξανανιωμένος, ἀλλά μέ τά ἴχνη τῆς κούρασης καί τῆς ὑπερκόπωσης.

«Δέν κάνει νά διαβάζω ἐφημερίδες»—λέει εἰρωνικά ὁ σ. Λένιν—«δέν κάνει νά μιλῶ γιά πολιτική, ἀποφεύγω μέ προσοχή κάθε κομματάκι χαρτί πού θά βρεθεῖ πάνω στό τραπέζι, γιατί φοβᾶμαι μήπως εἶναι καμιά ἐφημερίδα καί παραβιάσω ἔτσι τήν πειθαρχία».

Ξεκαρδίζομαι στά γέλια καί ἐκθειάζω τήν πειθαρχικότητα τοῦ σ. Λένιν. Ταυτόχρονα ὅμως γελᾶμε μέ τούς γιατρούς πού δέ μποροῦν νά καταλάβουν ὅτι ὅταν ἀνταμώσουν ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτικοί δέ μπορεῖ νά μή μιλήσουν γιά πολιτική.

Προκαλεῖ κατάπληξη ἡ δίψα τοῦ σ. Λένιν νά μάθει νέα καί ἡ ἐπιθυμία, ἡ ἀκατάβλητη ἐπιθυμία του γιά δουλιά. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι παραπείνασε. Ἡ δίκη τῶν ἐσέρων[39], ἡ Γένουα καί ἡ Χάγη[40], οἱ προβλέψεις γιά τή σοδιά, ἡ βιομηχανία καί τά οἰκονομικά—ὅλα αὐτά τά ζητήματα ἀκολουθοῦν γοργά τό ἕνα ὕστερα ἀπό τό ἄλλο. Δέ βιάζεται νά ἐκφράσει τή γνώμη του καί παραπονιέται ὅτι ἔμεινε πίσω ἀπό τά γεγονότα. Προπάντων ρωτᾶ καί ἀκούει χωρίς νά τοῦ διαφεύγει τίποτα. Χάρηκε πολύ ὅταν ἔμαθε ὅτι εἶναι καλές οἱ προβλέψεις γιά τή σοδιά.

Ὕστερα ἀπό ἕνα μήνα βρῆκα μιά ἐντελῶς διαφορετική εἰκόνα. Αὐτή τή φορά ὁ σ. Λένιν εἶχε γύρω του ἕνα σωρό βιβλία καί ἐφημερίδες (τοῦ ἐπέτρεψαν νά διαβάζει καί νά μιλᾶ ἀπεριόριστα γιά πολιτική). Δέν ὑπάρχουν πιά τά ἴχνη τῆς κούρασης καί τῆς ὑπερκόπωσης. Δέν ὑπάρχουν τά σημάδια τῆς νευρικῆς ἐπιθυμίας γιά δουλιά—ἡ πείνα πέρασε. Ξαναβρῆκε πέρα γιά πέρα τήν ἠρεμία καί τή σιγουριά του, εἶναι ὁ παλιός μας ὁ Λένιν, πού κοιτάει πονηρά τό συνομιλητή του, μισοκλείνοντας τό μάτι...

Γι' αὐτό καί ἡ συζήτησή μας αὐτή τή φορά ἔχει πιό ζωηρό χαρακτήρα.

Ἡ ἐσωτερική κατάσταση... Ἡ σοδιά... Ἡ κατάσταση τῆς βιομηχανίας... Ἡ τιμή τοῦ ρουβλιοῦ... Ὁ προϋπολογισμός...

—«Ἡ κατάσταση εἶναι δύσκολη. Μά τίς πιό δύσκολες μέρες τίς περάσαμε πιά. Ἡ σοδιά διευκολύνει ριζικά τή δουλιά. Τή σοδιά πρέπει νά τήν ἀκολουθήσει ἡ καλυτέρεψη τῆς βιομηχανίας καί τῶν δημόσιων οἰκονομικῶν. Τό ζήτημα τώρα εἶναι νά ἀπαλλάξουμε τό κράτος ἀπό τά περιττά ἔξοδα μέ τόν περιορισμό τῶν ὀργανισμῶν καί τῶν ἐπιχειρήσεών μας καί μέ τήν ποιοτική τους καλυτέρεψη. Στή δουλιά αὐτή πρέπει νά δείξουμε μεγάλη ἐπιμονή, καί τότε θά τά βγάλουμε πέρα, ἀσφαλῶς θά τά βγάλουμε πέρα».

Ἡ ἐσωτερική κατάσταση... Ἡ Ἀντάντ... Ἡ στάση τῆς Γαλλίας... Ἡ Ἀγγλία καί ἡ Γερμανία... Ὁ ρόλος τῆς Ἀμερικῆς...

—«Εἶναι ἀχόρταγοι καί μισοῦν βαθιά ὁ ἕνας τόν ἄλλον. Θ' ἁρπαχτοῦν. Δέν ὑπάρχει λόγος νά βιαστοῦμε. Ἀκολουθοῦμε τό σωστό δρόμο: εἴμαστε ὑπέρ τῆς εἰρήνης καί τῶν συμφωνιῶν, εἴμαστε ὅμως ἐνάντια στήν ὑποδούλωση καί τούς ὑποδουλωτικούς ὅρους συμφωνίας. Πρέπει νά κρατᾶμε γερά τό τιμόνι καί νά τραβᾶμε τό δρόμο μας, χωρίς νά ἐπηρεαζόμαστε οὔτε ἀπό κολακεῖες, οὔτε ἀπό φοβέρες».

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, ἡ λυσσασμένη τους προπαγάνδα ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία...

—«Μάλιστα, αὐτοί ἔβαλαν γιά σκοπό τους νά δυσφημήσουν τή Σοβιετική Ρωσία. Διευκολύνουν τόν ἀγώνα τῶν ἰμπεριαλιστῶν ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. Ἔπεσαν στό βοῦρκο τοῦ καπιταλισμοῦ καί κατρακυλᾶνε στό βάραθρο. Ἄς τους νά χτυπιοῦνται. Ἔχουν πεθάνει ἀπό καιρό γιά τήν ἐργατική τάξη».

Ὁ τύπος τῶν λευκῶν... Οἱ ἐμιγκρέδες... Τά ἀπίστευτα παραμύθια γιά τό θάνατο τοῦ Λένιν, μέ ὅλες τίς λεπτομέρειες...

Ὁ σύντροφος Λένιν χαμογελᾶ καί παρατηρεῖ: «Ἄς τους νά λένε ψέματα καί νά παρηγοριοῦνται, δέν πρέπει νά ἀφαιρεῖς τήν τελευταία παρηγοριά ἀπό τούς ἑτοιμοθάνατους».

15 τοῦ Σεπτέμβρη 1922

Ὁ σ. Λένιν στήν ἀνάπαυση. Εἰκονογραφημένο παράρτημα τῆς «Πράβντας», ἀρ. φύλλου 215, 24 τοῦ Σεπτέμβρη 1922.

Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ ΣΤΟ ΣΟΒΙΕΤ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

Στήν πέμπτη ἐπέτειο τῆς γέννησης τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας, χαιρετίζω τήν κόκκινη Πετρούπολη, τό λίκνο αὐτῆς τῆς διχτατορίας.

Ι. Στάλιν

«Πετρογκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 251, 5 τοῦ Νοέμβρη 1922.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ

Συνέντευξη μέ ἀνταποκριτή τῆς ἐφημερίδος «Πράβντα»

Στά ἐρωτήματα πού ὑπόβαλε ὁ ἀνταποκριτής μας σχετικά μέ τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τή δημιουργία τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν, ὁ σύντροφος Στάλιν ἔδοσε τίς παρακάτω ἐξηγήσεις[41].

Μέ ποιανοῦ πρωτοβουλία ἄρχισε ἡ κίνηση γιά τήν ἕνωση τῶν ἀνεξάρτητων δημοκρατιῶν;

—Ἡ πρωτοβουλία τῆς *κίνησης ἀνήκει στίς ἴδιες τίς δημοκρατίες. Ἐδῶ καί* τρεῖς μῆνες κιόλας οἱ ἡγετικοί κύκλοι τῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας ἔβαλαν τό ζήτημα τῆς δημιουργίας ἑνός ἑνιαίου οἰκονομικοῦ μετώπου τῶν σοβιετικῶν σοσιαλιστικῶν δημοκρατιῶν καί τήν ἕνωσή τους σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος. Ἀπό τότε κιόλας τό ζήτημα μπῆκε σέ πλατιές κομματικές συνελεύσεις ὁρισμένων περιφερειῶν τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, τῆς Γεωργίας καί τῆς Ἀρμενίας, καί ὅπως φαίνεται ἀπό τίς ἀντίστοιχες ἀποφάσεις, προκάλεσε πρωτοφανῆ ἐνθουσιασμό. Σχεδόν ταυτόχρονα ἀνακινήθηκε τό ζήτημα τῆς ἕνωσης στήν Οὐκρανία καί τή Λευκορωσία καί προκάλεσε κι ἐκεῖ, ἀκριβῶς ὅπως καί στήν Ὑπερκαυκασία, πραγματικό ἐνθουσιασμό ἀνάμεσα στούς πλατιούς κομματικούς κύκλους.

Χωρίς ἀμφιβολία τά περιστατικά αὐτά δείχνουν τή ζωτικότητα τῆς κίνησης καί ὅτι τό ζήτημα τῆς ἕνωσης τῶν δημοκρατιῶν ἔχει ὁπωσδήποτε ὡριμάσει.

Τί προκάλεσε αὐτή τήν κίνηση, ποιές εἶναι οἱ βασικές της αἰτίες;

—Οἱ αἰτίες αὐτές εἶναι κυρίως οἰκονομικές. Ἡ βοήθεια στήν ἀγροτική οἰκονομία, ἡ ἄνοδος τῆς βιομηχανίας, ἡ βελτίωση τῶν μέσων συγκοινωνίας καί ἐπικοινωνίας, τά δημοσιονομικά ζητήματα, τά ζητήματα τῶν ἐκχωρήσεων καί τῶν ἄλλων οἰκονομικῶν συμφωνιῶν, ἡ ἀπό κοινοῦ ἐμφάνιση στίς ἀγορές τοῦ ἐξωτερικοῦ μέ τήν ἰδιότητα τοῦ ἀγοραστῆ εἴτε τοῦ πουλητῆ ἐμπορευμάτων—αὐτά εἶναι τά ζητήματα πού γέννησαν τήν κίνηση γιά τή δημιουργία μιᾶς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν. Ἀπό τή μιά, ἡ ἐξάντληση τῶν ἐσωτερικῶν οἰκονομικῶν πόρων τῶν δημοκρατιῶν μας ἐξαιτίας τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, καί ἀπό τήν ἄλλη, ἡ ἔλλειψη μιᾶς κάπως σοβαρῆς εἰσροῆς ξένου κεφαλαίου δημιούργησαν μιά τέτια κατάσταση, πού καμιά σοβιετική μας δημοκρατία δέν εἶναι σέ θέση νά ἀνορθώσει τήν οἰκονομία της μέ τίς δικές της δυνάμεις. Τό περιστατικό αὐτό γίνεται αἰσθητό ἰδιαίτερα τώρα πού γιά πρώτη φορά ὕστερα ἀπό τόν τερματισμό τοῦ ἐμφυλίου πολέμου οἱ σοβιετικές δημοκρατίες καταπιάστηκαν στά σοβαρά μέ τή λύση τῶν οἰκονομικῶν τους προβλημάτων, καί ἐδῶ, στήν πορεία τῆς δουλιᾶς, ἔνιωσαν γιά πρώτη φορά πόσο εἶναι ἀνεπαρκεῖς οἱ ἀπομονωμένες προσπάθειες τῶν χωριστῶν δημοκρατιῶν, πόσο ἀπαραίτητη εἶναι ἡ συνένωση αὐτῶν τῶν προσπαθειῶν καί ἡ οἰκονομική ἕνωση τῶν δημοκρατιῶν, σάν μοναδικός δρόμος γιά τήν πραγματική ἀνόρθωση τῆς βιομηχανίας καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Γιά νά ἑνωθοῦν ὅμως πραγματικά οἱ οἰκονομικές προσπάθειες τῶν χωριστῶν δημοκρατιῶν καί νά φτάσουν ὥς τή συνένωσή τους σέ μιά ἑνιαία οἰκονομική ἕνωση, εἶναι ἀπαραίτητο νά δημιουργηθοῦν τά ἀντίστοιχα ἑνωσιακά ὄργανα πού νά λειτουργοῦν μόνιμα καί νά μποροῦν νά κατευθύνουν τήν οἰκονομική ζωή αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν σ' ἕνα καθορισμένο δρόμο. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιατί οἱ παλιές οἰκονομικές καί ἐμπορικές συμφωνίες ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς δημοκρατίες εἶναι τώρα ἀνεπαρκεῖς. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιατί ἡ κίνηση γιά τή δημιουργία μιᾶς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν ξεπέρασε αὐτές τίς συμφωνίες καί ἔθεσε τό ζήτημα τῆς συνένωσης τῶν δημοκρατιῶν.

Θεωρεῖτε αὐτή τήν τάση γιά ἕνωση, ἐντελῶς νέο φαινόμενο, εἴτε ἔχει κι αὐτή τήν ἱστορία της;

—Ἡ κίνηση γιά τήν ἕνωση τῶν ἀνεξάρτητων δημοκρατιῶν δέν εἶναι κάτι τό ἀναπάντεχο καί τό «πρωτοφανές». Ἔχει κι αὐτή τήν ἱστορία της. Στήν ἐξέλιξή της ἡ κίνηση αὐτή γιά ἕνωση πέρασε κιόλας ἀπό δυό φάσεις καί μπῆκε τώρα στήν τρίτη της φάση.

Ἡ πρώτη φάση, 1918-1921, ἦταν ἡ περίοδος τῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, τότε πού τή ζωή τῶν δημοκρατιῶν τήν ἀπειλοῦσε θανάσιμος κίνδυνος καί οἱ δημοκρατίες αὐτές ἦταν ὑποχρεωμένες νά ἑνωθοῦν στρατιωτικά γιά νά ὑπερασπίσουν τήν ὕπαρξή τους. Ἡ φάση αὐτή τέλειωσε μέ τή στρατιωτική ἕνωση, τή στρατιωτική συμμαχία τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν.

Ἡ δεύτερη φάση, τέλος τοῦ 1921 καί ἀρχές τοῦ 1922, ἦταν ἡ περίοδος τῆς Γένουας καί τῆς Χάγης, τότε πού οἱ καπιταλιστικές δυνάμεις τῆς Δύσης, ἀπογοητευμένες ἀπό τήν ἐπέμβαση, δοκίμασαν νά πετύχουν τήν παλινόρθωση τῆς κεφαλαιοκρατικῆς ἰδιοχτησίας στίς σοβιετικές δημοκρατίες, ὄχι πιά μέ τόν πόλεμο ἀλλά μέ τό διπλωματικό δρόμο, τότε πού τό ἑνιαῖο διπλωματικό μέτωπο τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν ἔγινε τό ἀπαραίτητο

μέσο χωρίς τό όποῖο ἦταν ἀδύνατο νά ἀντισταθοῦμε στήν πίεση τῶν δυτικῶν κρατῶν. Πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος γεννήθηκε ἡ γνωστή συμφωνία τῶν ὀχτώ ἀνεξάρτητων φιλικῶν δημοκρατιῶν μέ τή ΣΟΣΔΡ[42], πού κλείστηκε τίς παραμονές τῆς συνδιάσκεψης τῆς Γένουας· τή συμφωνία αὐτή δέ μποροῦμε παρά νά τήν ὀνομάσουμε διπλωματική ἕνωση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν. Ἔτσι ἔληξε καί ἡ δεύτερη φάση, ἡ φάση τῆς διπλωματικῆς συμμαχίας τῶν δημοκρατιῶν μας.

Τώρα ἡ κίνηση γιά τήν ἕνωση τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν μπῆκε στήν τρίτη της φάση, στή φάση τῆς οἰκονομικῆς ἕνωσης. Δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβουμε ὅτι ἡ τρίτη φάση ὁλοκληρώνει τίς δυό προηγούμενες φάσεις τῆς κίνησης γιά τήν ἕνωση.

Μήπως αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ ἕνωση τῶν δημοκρατιῶν θά τελειώσει μέ τή συνένωσή τους ξανά μέ τή Ρωσία, μέ τή συγχώνευση μαζί της, ἔτσι ὅπως ἔγινε καί μέ τή Δημοκρατία τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς;

—Ὄχι, δέ σημαίνει αὐτό τό πράγμα! Ἀνάμεσα στή Δημοκρατία τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς[43] καί τίς ἐθνικές δημοκρατίες πού ἀναφέρονται πιό πάνω ὑπάρχει διαφορά ἀρχῆς:

α) Ἐνῶ ἡ πρώτη σχηματίστηκε τεχνητά (κράτος ταμπόν) γιά λόγους ταχτικῆς (νομίζαμε ὅτι ἡ ἀστικοδημοκρατική μορφή θά ἀποτελέσει σίγουρη ἐγγύηση ἐνάντια στίς ἰμπεριαλιστικές ὀρέξεις τῆς Ἰαπωνίας καί τῶν ἄλλων κρατῶν) καί καθόλου σύμφωνα μέ τά ἐθνικά γνωρίσματα, ἀντίθετα οἱ ἐθνικές δημοκρατίες γεννήθηκαν σάν φυσικό ἐπακόλουθο τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἀντίστοιχων ἐθνοτήτων καί εἶχαν στή βάση τους κυρίως τά ἐθνικά γνωρίσματα·

β) ἐνῶ ἡ Δημοκρατία τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς μπορεῖ νά καταργηθεῖ χωρίς νά θιγοῦν καθόλου τά ἐθνικά συμφέροντα τῆς πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ της, (γιατί ἀπο-

τελεῖται ἀπό ρώσους, ὅπως καί ἡ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας), ἡ κατάργηση τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν θά ἦταν ἕνας ἀντιδραστικός παραλογισμός, πού ἀπαιτεῖ τήν κατάργηση τῶν μή ρωσικῶν ἐθνοτήτων, τόν ἐκρωσισμό τους, δηλαδή ἕνας ἀντιδραστικός δονκιχωτισμός πού προκαλεῖ ἀντιρήσεις ἀκόμα καί ἀπό τήν πλευρά ἑνός τέτιου φωτοσβέστη τοῦ ρωσικοῦ σωβινισμοῦ, σάν τό μαυροεκατονταρχίτη Σούλγκιν.

Ἔτσι ἐξηγιέται καί τό γεγονός ὅτι ἡ Δημοκρατία τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς μόλις πείστηκε ὅτι ἡ ἀστικοδημοκρατική μορφή δέν ἀποτελεῖ ἐγγύηση ἐνάντια στούς ἰμπεριαλιστές, μπόρεσε νά αὐτοκαταργηθεῖ καί νά μετατραπεῖ σέ συστατικό τμῆμα τῆς Ρωσίας, σέ μιά περιοχή, ὅπως τά Οὐράλια εἴτε ἡ Σιβηρία, χωρίς Συμβούλιο Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ καί Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, ἐνῶ οἱ ἐθνικές δημοκρατίες, πού συγκροτοῦνται πάνω σέ ἐντελῶς διαφορετική βάση, δέ μποροῦν νά καταργηθοῦν, δέ μποροῦν νά μήν ἔχουν δική τους ΚΕΕ καί δικό τους Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ, δική τους ἐθνική βάση, ὅσο θά ὑπάρχουν οἱ ἐθνότητες πού τίς γέννησαν, ὅσο θά ὑπάρχουν ἡ ἐθνική γλώσσα, ὁ ἐθνικός πολιτισμός, ὁ ἐθνικός τρόπος ζωῆς καί τά ἐθνικά τους ἤθη καί ἔθιμα. Νά γιατί ἡ ἕνωση τῶν ἐθνικῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος δέ μπορεῖ νά καταλήξει ξανά στή συνένωση, στή συγχώνευσή τους μέ τή Ρωσία.

Ποιός εἶναι, κατά τή γνώμη σας, ὁ χαρακτήρας καί ποιά ἡ μορφή τῆς ἕνωσης τῶν δημοκρατιῶν σέ μιά ἑνιαία Ἕνωση;

—Ὁ χαρακτήρας τῆς ἕνωσης πρέπει νά εἶναι ἐθελοντικός, ἀποκλειστικά ἐθελοντικός καί νά παρέχει σέ κάθε ἐθνική δημοκρατία τό δικαίωμα νά βγεῖ ἀπό τήν Ἕνωση. Ἑπομένως σάν βάση τῆς συμφωνίας γιά τή δημιουρ-

γία τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν πρέπει νά μπεῖ ἡ ἀρχή τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης.

Συμφωνία γιά ἕνωση κλείνουν: ἡ ΣΟΣΔΡ (σάν ἑνιαῖος ὁμοσπονδιακός σχηματισμός), ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας[44] (ἐπίσης σάν ἑνιαῖος ὁμοσπονδιακός σχηματισμός), ἡ Οὐκρανία καί ἡ Λευκορωσία. Ἡ Μπουχάρα καί ἡ Χορεσμία[45], ἐπειδή δέν εἶναι σοσιαλιστικές, ἀλλά μόνο λαϊκές σοβιετικές δημοκρατίες, πιθανόν νά μείνουν ἔξω ἀπό τήν ἕνωση αὐτή ὥσπου ἡ φυσιολογική τους ἐξέλιξη νά τίς μετατρέψει σέ σοσιαλιστικές δημοκρατίες.

Τά ἀνώτατα ὄργανα τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν εἶναι: ἡ ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης, πού ἐκλέγεται ἀπό τίς Δημοκρατίες πού ἀνήκουν στήν Ἕνωση ἀνάλογα μέ τόν πληθυσμό πού ἀντιπροσωπεύουν, καί τό Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης, πού ἐκλέγεται ἀπό τήν ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης σάν ἐκτελεστικό της ὄργανο.

Οἱ λειτουργίες τῆς ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης εἶναι: νά ἐπεξεργάζεται τίς βασικές καθοδηγητικές ἀρχές τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς ζωῆς τῶν δημοκρατιῶν καί τῶν ὁμοσπονδιῶν πού ἀποτελοῦν μέρος τῆς Ἕνωσης.

Οἱ λειτουργίες τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης εἶναι:

α) ἡ ἄμεση καί ἀποκλειστική διεύθυνση τῶν στρατιωτικῶν ὑποθέσεων, τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, τῶν σιδηροδρόμων, τῶν ταχυδρομείων καί τηλεγράφων τῆς Ἕνωσης·

β) ἡ καθοδήγηση τῆς δράσης τῶν Ἐπιτροπάτων τῶν Οἰκονομικῶν, τοῦ Ἐπισιτισμοῦ, τῆς Σοβιετικῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας, τῆς Ἐργασίας καί Ἐπιθεώρησης τῶν δημοκρατιῶν καί τῶν ὁμοσπονδιῶν πού ἀποτελοῦν μέρος τῆς Ἕνωσης, ἐνῶ τά Ἐπιτροπάτα τῶν Ἐσωτερικῶν, τῆς Γεωργίας, τῆς Παιδείας, τῆς Δικαιοσύνης, τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων καί τῆς Λαϊκῆς Ὑγείας αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν καί ὁμοσπονδιῶν παραμένουν κάτω ἀπό τήν ἀπόλυτη καί ἄμεση διεύθυνση τῶν ἴδιων τῶν δημοκρατιῶν καί ὁμοσπονδιῶν.

Αὐτή εἶναι κατά τή γνώμη μου ἡ γενική μορφή γιά τή συνένωση τῶν Δημοκρατιῶν σέ μιά Ἕνωση, ἀπ' ὅ,τι μπορεῖ νά τή συλλάβει κανείς στήν πορεία τῆς κίνησης γιά τήν ἕνωση τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν.

Ὑπάρχει ἡ γνώμη ὅτι ἐκτός ἀπό τά δυό ὄργανα τῆς Ἕνωσης (τήν ΚΕΕ καί τό Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ) πρέπει νά δημιουργηθεῖ καί ἕνα τρίτο, ἐνδιάμεσο ὄργανο, σάν νά λέμε μιά ἄ ν ω βουλή μέ ἴση ἀντιπροσώπευση ἀπό κάθε ἐθνότητα· ἡ γνώμη ὅμως αὐτή ἀσφαλῶς δέ θά γίνει δεχτή μέ συμπάθεια ἀπό τίς ἐθνικές δημοκρατίες, καί μόνο γιά τό λόγο ὅτι τό σύστημα τῶν δυό βουλῶν μέ μιά ἄ ν ω βουλή εἶναι ἀσυμβίβαστο μέ τή σοβιετική συγκρότηση, τουλάχιστο στό σημερινό στάδιο τῆς ἀνάπτυξής της.

Πόσο γρήγορα μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ κατά τή γνώμη σας ἡ Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν καί ποιά θά εἶναι ἡ σημασία της ἀπό διεθνῆ ἄποψη;

—Νομίζω ὅτι δέν ἀπέχει πολύ ἡ μέρα πού θά σχηματιστεῖ ἡ Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν. Εἶναι ἀπολύτως δυνατό ἡ δημιουργία τῆς Ἕνωσης νά συμπέσει μέ τήν ἐπικείμενη σύγκληση τοῦ 10ου συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς ΣΟΣΔΡ.

Ὅσο γιά τή διεθνῆ σημασία αὐτῆς τῆς Ἕνωσης, νομίζω πώς δέ χρειάζονται ἰδιαίτερες ἐξηγήσεις. Ἄν στήν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἡ στρατιωτική συμμαχία τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν μᾶς ἔδοσε τή δυνατότητα νά ἀποκρούσουμε τή στρατιωτική ἐπέμβαση τῶν ἐχθρῶν μας

καί στήν περίοδο τῆς Γένουας καί τῆς Χάγης ἡ διπλωματική συμμαχία αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν εὐκόλυνε τόν ἀγώνα μας ἐνάντια στή διπλωματική πίεση τῆς Ἀντάντ, ἡ ἕνωση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος ἀσφαλῶς θά δημιουργήσει μιά μορφή ὁλόπλευρης στρατιωτικῆς καί οἰκονομικῆς συνεργασίας πού θά εὐκολύνει ἐξαιρετικά τήν οἰκονομική προκοπή τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν καί θά τίς μετατρέψει σέ προπύργιο ἐνάντια στίς ἀπόπειρες τοῦ διεθνοῦς καπιταλισμοῦ.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 261.
18 τοῦ Νοέμβρη 1922.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ

Εἰσήγηση στό 10ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ[46]
26 τοῦ Δεκέμβρη 1922

Σύντροφοι! Λίγες μέρες πρίν ἀρχίσει τό σημερινό μας συνέδριο, τό Προεδρεῖο τῆς Πανρωσικῆς ΚΕΕ ἔλαβε μιά σειρά ψηφίσματα ἀπό τά συνέδρια τῶν Σοβιέτ τῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας, τῆς Οὐκρανίας καί τῆς Λευκορωσίας, πού ἔλεγαν ὅτι ἐπιθυμοῦν καί θεωροῦν ἀπαραίτητο οἱ δημοκρατίες αὐτές νά ἑνωθοῦν σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος. Τό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ συζήτησε αὐτό τό ζήτημα καί κατάληξε ὅτι ἦρθε ὁ καιρός γιά τήν ἕνωση. Ὕστερα ἀπ' αὐτή τήν ἀπόφαση τό ζήτημα τῆς ἕνωσης τῶν δημοκρατιῶν μπῆκε στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ σημερινοῦ συνεδρίου.

Ἡ καμπάνια γιά τήν ἕνωση τῶν σοβιετικῶν σοσιαλιστικῶν δημοκρατιῶν ἄρχισε ἐδῶ καί τρεῖς-τέσσερες μῆνες. Τήν πρωτοβουλία τήν πῆραν οἱ δημοκρατίες τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, τῆς Ἀρμενίας καί τῆς Γεωργίας καί κατόπιν προσχώρησαν καί οἱ δημοκρατίες τῆς Οὐκρανίας καί τῆς Λευκορωσίας. Τό νόημα τῆς καμπάνιας βρίσκεται στό ὅτι οἱ παλιές σχέσεις, πού στηρίζονται σέ συμφωνίες, οἱ σχέσεις πού στηρίζονται σέ συμβάσεις ἀνάμεσα στή ΣΟΣΔΡ καί τίς ἄλλες σοβιετικές δημοκρατίες ξεπεράστηκαν καί ἀποδείχτηκαν ἀνεπαρκεῖς. Τό νόημα τῆς καμπάνιας εἶ-

ναι ὅτι πρέπει ἀπαραίτητα νά περάσουμε ἀπό τίς παλιές σχέσεις πού στηρίζονται σέ συμφωνίες, σέ σχέσεις πιό στενῆς συνένωσης, σέ σχέσεις πού προϋποθέτουν τή δημιουργία ἑνός ἑνιαίου ἑνωσιακοῦ κράτους μέ ἀντίστοιχα ἑνωσιακά ὄργανα ἐκτελεστικοῦ καί νομοθετικοῦ χαρακτήρα, μέ ΚΕΕ καί Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης. Μέ λίγα λόγια: αὐτό πού προηγούμενα λυνόταν ἀπό περίπτωση σέ περίπτωση μέσα στά πλαίσια τῶν σχέσεων πού καθόριζαν οἱ συμβάσεις, τώρα, στήν πορεία τῆς καμπάνιας, προτείνεται νά γίνει κάτι τό μόνιμο.

Ποιές εἶναι οἱ αἰτίες πού σπρώχνουν τίς δημοκρατίες στό δρόμο τῆς ἕνωσης; Ποιά εἶναι τά περιστατικά πού καθόρισαν τήν ἀνάγκη τῆς ἕνωσης;

Ὑπάρχουν τρεῖς ὁμάδες περιστατικῶν πού ἔκαναν ἀναπόφευχτη τήν ἕνωση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν σ᾿ ἕνα ἑνωσιακό κράτος.

Ἡ πρώτη ὁμάδα περιστατικῶν εἶναι τά γεγονότα πού ἀφοροῦν τήν ἐσωτερική μας οἰκονομική κατάσταση.

Πρῶτο, εἶναι ἡ πενιχρότητα τῶν οἰκονομικῶν μας πόρων πού ἔμειναν στή διάθεση τῶν δημοκρατιῶν ὕστερ᾿ ἀπό ἑφτά χρόνια πόλεμο, πενιχρότητα πού μᾶς ἀναγκάζει νά ἑνώσουμε αὐτά τά πενιχρά μέσα, γιά νά τά χρησιμοποιήσουμε πιό ὀρθολογιστικά καί γιά νά ἀναπτύξουμε τούς βασικούς κλάδους τῆς οἰκονομίας πού ἀποτελοῦν τή ραχοκοκαλιά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σ᾿ ὅλες τίς δημοκρατίες.

Δεύτερο, ὁ φυσικός καταμερισμός τῆς ἐργασίας πού διαμορφώθηκε ἱστορικά, ὁ οἰκονομικός καταμερισμός τῆς ἐργασίας ἀνάμεσα στίς διάφορες περιοχές καί δημοκρατίες τῆς ὁμοσπονδίας μας. Λογουχάρη, ὁ Βορᾶς ἐφοδιάζει τό Νότο καί τήν Ἀνατολή μέ ὑφάσματα· ὁ Νότος καί ἡ Ἀνατολή ἐφοδιάζουν τό Βορά μέ μπαμπάκι, καύσιμα κλπ. Αὐτός λοιπόν ὁ καταμερισμός τῆς ἐργασίας, πού διαμορφώθηκε ἀνάμεσα στίς περιοχές, δέ μπορεῖ νά σβηστεῖ μέ μιά μονοκοντυλιά: δημιουργήθηκε ἱστορικά ἀπ᾿ ὅλη τήν πορεία τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τῆς ὁμοσπονδίας. Καί ὁ καταμερισμός αὐτός τῆς ἐργασίας, πού ὅσο ὑπάρχουν οἱ χωριστές δημοκρατίες κάνει ἀδύνατη τήν πλέρια ἀνάπτυξη τῶν ξεχωριστῶν περιοχῶν, ὑποχρεώνει τίς δημοκρατίες νά συνενωθοῦν σέ ἕνα ἑνιαῖο οἰκονομικό σύνολο.

Τρίτο, ἡ ἑνότητα τῶν βασικῶν μέσων συγκοινωνίας σ᾿ ὅλη τήν ὁμοσπονδία, πού ἀποτελοῦν τό νεῦρο καί τό θεμέλιο κάθε δυνατῆς ἕνωσης. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι δέ μποροῦμε νά ἐπιτρέψουμε τά μέσα συγκοινωνίας νά τά διαχειρίζονται χωριστά οἱ διάφορες δημοκρατίες καί νά ἐξυπηρετοῦν μόνο τά συμφέροντα αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν, γιατί αὐτό θά μετατρέψει τό βασικό νεῦρο τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς —τίς μεταφορές— σ᾿ ἕνα σωρό ἀπό ξεχωριστά μέρη πού θά χρησιμοποιοῦνται χωρίς σχέδιο. Καί τό περιστατικό αὐτό διαθέτει τίς δημοκρατίες ὑπέρ τῆς ἕνωσής τους σ᾿ ἕνα κράτος.

Τέλος, ἡ πενιχρότητα τῶν οἰκονομικῶν μας μέσων. Σύντροφοι, πρέπει νά ποῦμε καθαρά, ὅτι σήμερα, τόν ἕκτο χρόνο ὕπαρξης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἡ οἰκονομική μας κατάσταση ἔχει πολύ λιγότερες δυνατότητες νά ἀναπτυχθεῖ σέ μεγάλη κλίμακα ἀπ᾿ ὅ,τι εἶχε λογουχάρη στό παλιό καθεστώς μέ τή βότκα του, πού ἐμεῖς δέν τήν ἔχουμε, καί πού τοῦ ἔδινε πεντακόσια ἑκατομμύρια ρούβλια τό χρόνο, καί μέ τίς πιστώσεις του ἀπό τό ἐξωτερικό πού τοῦ ἐξασφάλιζαν μερικές ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια, πού ἐπίσης ἐμεῖς δέν τίς ἔχουμε. Ὅλα αὐτά μᾶς λένε ὅτι μέ τόσο πενιχρές δυνατότητες οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης δέ θά μπορέσουμε νά λύσουμε τά βασικά καί ἄμεσα οἰκονομικά προβλήματα τῶν δημοκρατιῶν μας, ἄν δέν ἑνώσουμε τίς δυνάμεις μας, ἄν δέν ἑνώσουμε τίς οἰκονομικές δυνάμεις τῶν χωριστῶν δημοκρατιῶν σ᾿ ἕνα σύνολο.

Αὐτή εἶναι ἡ πρώτη ὁμάδα τῶν περιστατικῶν πού σπρώχνουν τίς δημοκρατίες μας στό δρόμο τῆς ἕνωσης.

Ἡ δεύτερη ὁμάδα τῶν περιστατικῶν, πού καθόρισαν τήν ἕνωση τῶν δημοκρατιῶν, εἶναι τά γεγονότα πού συνδέονται μέ τήν ἐξωτερική μας κατάσταση. Ἔχω ὑπόψη μου τή στρατιωτική μας κατάσταση. Ἔχω ὑπόψη μου τίς σχέσεις μας μέ τό ἐξωτερικό κεφάλαιο μέσω τοῦ Ἐπιτροπάτου γιά τό Ἐξωτερικό Ἐμπόριο. Ἔχω τέλος ὑπόψη μου τίς διπλωματικές μας σχέσεις μέ τά καπιταλιστικά κράτη. Πρέπει νά θυμούμαστε, σύντροφοι, πώς παρά τό γεγονός ὅτι οἱ δημοκρατίες μας βγῆκαν σῶες ἀπό τόν ἐμφύλιο πόλεμο, δέν ἀποκλείεται καθόλου ὁ κίνδυνος ἐπίθεσης ἀπ' ἔξω. Ὁ κίνδυνος αὐτός ἀπαιτεῖ τήν ἀπόλυτη ἑνότητα τοῦ στρατιωτικοῦ μας μετώπου, τήν ἀπόλυτη ἑνότητα τοῦ στρατοῦ μας, ἰδιαίτερα τώρα πού μπήκαμε στό δρόμο ὄχι φυσικά τοῦ ἠθικοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἀλλά στό δρόμο τοῦ πραγματικοῦ ὑλικοῦ περιορισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν. Εἰδικά τώρα, πού περιορίσαμε τό στρατό μας σέ 600 χιλιάδες ἄντρες, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἔχουμε ἕνα ἑνιαῖο ἀδιάρηχτο στρατιωτικό μέτωπο, πού νά μπορεῖ νά κατοχυρώσει τήν ἐξωτερική ἀσφάλεια τῶν δημοκρατιῶν.

Ἔπειτα, ἐκτός ἀπό τόν κίνδυνο πολεμικοῦ χαρακτήρα, ὑπάρχει ἀκόμα καί ὁ κίνδυνος τῆς οἰκονομικῆς ἀπομόνωσης τῆς ὁμοσπονδίας μας. Ξέρετε ὅτι ὕστερ' ἀπό τή Γένουα καί τή Χάγη καί ὕστερα ἀπό τόν Οὔρκχαρτ[47] ἄν δέν πέτυχε ὁ οἰκονομικός ἀποκλεισμός τῆς δημοκρατίας μας, δέν παρατηρεῖται ὅμως μεγάλη εἰσροή κεφαλαίων γιά τίς ἀνάγκες τῆς οἰκονομίας μας. Ὑπάρχει ὁ κίνδυνος οἰκονομικῆς ἀπομόνωσης τῶν δημοκρατιῶν μας. Μπρός στήν καπιταλιστική περικύκλωση μποροῦμε αὐτή τή νέα μορφή ἐπέμβασης, πού δέν εἶναι λιγότερο ἐπικίνδυνη ἀπό τή στρατιωτική ἐπέμβαση, νά τήν ἐξαλείψουμε μόνο μέ τή δημιουργία ἑνός ἑνιαίου οἰκονομικοῦ μετώπου τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν μας.

Τέλος, ἡ διπλωματική μας κατάσταση. Ἤσασταν μάρτυρες πώς τελευταῖα, τίς παραμονές τῆς ἔναρξης τῆς Συνδιάσκεψης τῆς Λωζάνης[48], τά κράτη τῆς Ἀντάντ προσπάθησαν μ' ὅλα τά μέσα νά ἀπομονώσουν τήν ὁμοσπονδία μας. Διπλωματικά δέν τό κατάφεραν. Ἀπότυχε ὁ ὀργανωμένος διπλωματικός ἀποκλεισμός πού στρέφονταν ἐνάντια στήν ὁμοσπονδία μας. Ἡ Ἀντάντ ὑποχρεώθηκε νά ὑπολογίσει τήν ὁμοσπονδία μας καί νά κάνει πίσω, νά ὑποχωρήσει κάπως. Δέν ἔχουμε λόγο νά νομίζουμε ὅτι θά ἐπαναληφθοῦν αὐτά καί ἄλλα παρόμοια γεγονότα, πού ἀποβλέπουν στή διπλωματική ἀπομόνωση τῆς ὁμοσπονδίας μας. Ἀπ' ὅλα αὐτά ἀπορέει ἡ ἀνάγκη ἑνός ἑνιαίου μετώπου, τή φορά αὐτή στό διπλωματικό τομέα.

Αὐτή εἶναι ἡ δεύτερη ὁμάδα περιστατικῶν, πού σπρώχνουν τίς σοβιετικές σοσιαλιστικές δημοκρατίες στό δρόμο τῆς ἕνωσης.

Καί ἡ πρώτη ὁμάδα περιστατικῶν καί ἡ δεύτερη δροῦσαν καί ἴσχυαν ὥς τά τώρα, σ' ὅλη τήν περίοδο ὕπαρξης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Καί οἱ οἰκονομικές μας ἀνάγκες, πού μόλις μίλησα γι' αὐτές, καί οἱ στρατιωτικο-διπλωματικές ἀνάγκες στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δροῦσαν χωρίς ἀμφιβολία καί προηγούμενα. Ὡστόσο τά περιστατικά αὐτά ἀπόχτησαν ἐξαιρετική σημασία μόνο τώρα, πού ὕστερα ἀπό τόν τερματισμό τοῦ ἐμφυλίου πολέμου οἱ δημοκρατίες εἶχαν γιά πρώτη φορά τή δυνατότητα νά ἀρχίσουν τήν οἰκονομική ἀνοικοδόμηση, εἶδαν γιά πρώτη φορά ὅλη τήν πενιχρότητα τῶν οἰκονομικῶν τους μέσων καί ὅλη τήν ἀνάγκη τῆς ἕνωσης τόσο στόν ἐσωτερικό οἰκονομικό τομέα, ὅσο καί στόν ἐξωτερικό. Νά γιατί τώρα, τόν ἕκτο χρόνο ὕπαρξης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, μπῆκε στήν

ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῆς ἕνωσης τῶν ἀνεξάρτητων σοβιετικῶν σοσιαλιστικῶν δημοκρατιῶν.

Τέλος, μιά τρίτη ὁμάδα γεγονότων, πού ἀπαιτοῦν ἐπίσης τήν ἕνωση καί πού συνδέονται μέ τό χαρακτήρα τῆς διάρθρωσης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, μέ τήν ταξική φύση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία πού εἶναι διεθνιστική στήν ἐσωτερική της οὐσία, εἶναι συγκροτημένη ἔτσι πού καλλιεργεῖ μέ ὅλα τά μέσα στίς μάζες τήν ἰδέα τῆς ἕνωσης, τίς σπρώχνει ἡ ἴδια στό δρόμο τῆς ἕνωσης. Ἄν τό κεφάλαιο, ἡ ἀτομική ἰδιοχτησία καί ἡ ἐκμετάλλευση διαιροῦν τούς ἀνθρώπους καί τούς χωρίζουν σέ ἐχθρικά μεταξύ τους στρατόπεδα—σάν παράδειγμα μποροῦν νά χρησιμεύσουν ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ Γαλλία, μά ἀκόμα καί τέτια μικρά πολυεθνικά κράτη, σάν τήν Πολωνία καί τή Γιουγκοσλαβία μέ τίς ἀνειρήνευτες ἐσωτερικές ἐθνικές ἀντιθέσεις τους, πού κατατρώγουν τήν ἴδια τή βάση αὐτῶν τῶν κρατῶν—ἄν λέω ἐκεῖ, στή Δύση, ὅπου βασιλεύει ἡ κεφαλαιοκρατική δημοκρατία καί ὅπου τά κράτη στηρίζονται στήν ἀτομική ἰδιοχτησία, ἡ ἴδια ἡ βάση τοῦ κράτους γεννᾶ τήν ἀμοιβαία ἐθνική φαγωμάρα, τίς συγκρούσεις καί τόν ἀγώνα, ἐδῶ στόν κόσμο τῶν Σοβιέτ, ὅπου ἡ ἐξουσία δέ στηρίζεται στό κεφάλαιο ἀλλά στήν ἐργασία, ὅπου ἡ ἐξουσία δέ στηρίζεται στήν ἀτομική ἰδιοχτησία ἀλλά στή συλλογική ἰδιοχτησία, ὅπου ἡ ἐξουσία δέ στηρίζεται στήν ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο ἀλλά στόν ἀγώνα ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἐκμετάλλευση, ἐδῶ ἀντίθετα ἡ ἴδια ἡ φύση τῆς ἐξουσίας κάνει τίς ἐργαζόμενες μάζες νά τείνουν φυσιολογικά πρός τήν ἕνωσή τους σέ μιά σοσιαλιστική οἰκογένεια.

Μήπως δέν εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἐκεῖ, στή Δύση, στόν κόσμο τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, βλέπουμε τά πολυεθνικά κράτη νά ξεπέφτουν σιγά-σιγά καί νά ἀποσυνθέ-

τονται στά συστατικά τους μέρη (σάν τή Μεγάλη Βρετανία, πού δέν ξέρω πῶς θά τά καταφέρει μέ τό ζήτημα τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Αἰγύπτου καί τῆς Ἰρλανδίας, εἴτε σάν τήν Πολωνία, πού πάλι δέν ξέρω πῶς θά τά καταφέρει μέ τούς λευκορώσους καί τούς οὐκρανούς της), ἐνῶ ἐδῶ, στήν ὁμοσπονδία μας, πού συνενώνει τό λιγότερο 30 ἐθνότητες, βλέπουμε ἀντίθετα ἕνα προτσές στερέωσης τῶν κρατικῶν σχέσεων ἀνάμεσα στίς ἀνεξάρτητες δημοκρατίες, προτσές πού ὁδηγεῖ σέ ὁλοένα καί στενότερη προσέγγιση τῶν ἀνεξάρτητων ἐθνοτήτων σ' ἕνα ἀνεξάρτητο κράτος! Πρόκειται γιά δυό τύπους τῆς κρατικῆς ἕνωσης· ὁ πρῶτος τύπος, ὁ καπιταλιστικός, ὁδηγεῖ στή διάλυση τοῦ κράτους, ἐνῶ ὁ δεύτερος τύπος, ὁ σοβιετικός, ὁδηγεῖ ἀντίθετα στή βαθμιαία μά σταθερή προσέγγιση τῶν ἄλλοτε ἀνεξάρτητων ἐθνοτήτων σ' ἕνα ἀνεξάρτητο κράτος.

Αὐτή εἶναι ἡ τρίτη ὁμάδα τῶν γεγονότων πού σπρώχνουν τίς χωριστές δημοκρατίες στό δρόμο τῆς ἕνωσης.

Ποιά λοιπόν πρέπει νά εἶναι ἡ μορφή τῆς ἕνωσης τῶν δημοκρατιῶν; Οἱ βάσεις τῆς ἕνωσης χαράζονται στά ψηφίσματα πού ἔλαβε τό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ ἀπό τίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Οὐκρανίας, τῆς Λευκορωσίας καί τῆς Ὑπερκαυκασίας.

Ἑνώνονται τέσσερις δημοκρατίες: ἡ ΣΟΣΔΡ σάν ἀκέραιος ὁμοσπονδιακός σχηματισμός, ἡ δημοκρατία τῆς Ὑπερκαυκασίας, ἐπίσης σάν ἀκέραιος ὁμοσπονδιακός σχηματισμός, ἡ Οὐκρανία καί ἡ Λευκορωσία. Δυό ἀνεξάρτητες σοβιετικές δημοκρατίες, ἡ Χορεσμία καί ἡ Μπουχάρα, πού δέν εἶναι σοσιαλιστικές ἀλλά λαϊκές σοβιετικές δημοκρατίες, μένουν γιά τήν ὥρα ἔξω ἀπό τά πλαίσια αὐτῆς τῆς ἕνωσης, ἀποκλειστικά καί μόνο γιατί οἱ δημοκρατίες αὐτές δέν εἶναι ἀκόμα σοσιαλιστικές. Δέν ἀμφιβάλλω, σύντροφοι, καί ἐλπίζω πώς δέν ἀμφιβάλλετε καί σεῖς, ὅτι οἱ

δημοκρατίες αὐτές, ὅταν θά ἀναπτυχθοῦν ἐσωτερικά πρός τό σοσιαλισμό, θά μποῦν ἐπίσης στή σύνθεση τοῦ ἑνωσιακοῦ κράτους πού σχηματίζεται τώρα.

Μπορεῖ νά νομίσει κανείς ὅτι θά ἦταν σκοπιμότερο ἡ ΣΟΣΔΡ νά μή μπεῖ στήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν σάν ἀκέραιος ὁμοσπονδιακός σχηματισμός, ἀλλά νά μποῦν οἱ ξεχωριστές δημοκρατίες πού ἀποτελοῦν τή ΣΟΣΔΡ, ἀφοῦ βέβαια διαλυθεῖ προκαταβολικά ἡ ΣΟΣΔΡ στά συστατικά της μέρη. Νομίζω ὅτι ὁ δρόμος αὐτός δέν εἶναι ὀρθολογιστικός οὔτε σκόπιμος καί ὅτι τόν ἀποκλείει ἡ ἴδια ἡ πορεία τῆς καμπάνιας. Πρῶτο, γιατί τό ἀποτέλεσμα θά ἦταν νάχουμε παράλληλα μέ τό προτσές πού ὁδηγεῖ στήν ἕνωση τῶν δημοκρατιῶν καί ἕνα προτσές διάλυσης τῶν ὁμοσπονδιακῶν σχηματισμῶν πού ἤδη ὑπάρχουν, ἕνα προτσές πού θά ἀνάτρεπε τελείως τό προτσές πού ἄρχισε, τό ἐπαναστατικό προτσές τῆς ἕνωσης τῶν δημοκρατιῶν. Δεύτερο, ἀκολουθώντας αὐτό τόν ὄχι σωστό δρόμο, θά φτάναμε σέ μιά τέτια κατάσταση πού θά ἀναγκαζόμασταν ὄχι μόνο νά διαιρέσουμε τή ΣΟΣΔΡ σέ ὀχτώ ἀνεξάρτητες δημοκρατίες, ἀλλά καί νά δημιουργήσουμε εἰδική ρωσική ΠΚΕΕ καί ρωσικό Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ, πράγμα πού θά ἔφερνε μεγάλη ὀργανωτική ἀναστάτωση, πού σήμερα εἶναι ἐντελῶς περιττή καί ἐπιζήμια καί πού δέν τήν ἀπαιτοῦν καθόλου οὔτε ἡ ἐσωτερική οὔτε ἡ ἐξωτερική κατάσταση. Νά γιατί νομίζω ὅτι οἱ δημοκρατίες πού θά ἑνωθοῦν καί θ' ἀποτελέσουν τήν ἕνωση πρέπει νά εἶναι οἱ ἑξῆς τέσσερις: ἡ ΣΟΣΔΡ, ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας, ἡ Οὐκρανία καί ἡ Λευκορωσία.

Οἱ βάσεις τῆς συμφωνίας γιά τήν ἕνωση πρέπει νά εἶναι οἱ παρακάτω: Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ τοῦ Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου καί Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καί τῶν Ναυτικῶν, τῶν Ἐξωτερικῶν, τῆς Συγκοινωνίας καί τῶν ΤΤΤ δημιουργοῦνται μονάχα στό Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης. Τά Ἐπιτροπάτα τοῦ Λαοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας, τοῦ Ἐπισιτισμοῦ, τῆς Ἐργασίας καί Ἐπιθεώρησης παραμένουν στά πλαίσια τῶν συμβαλλομένων δημοκρατιῶν, ἔτσι ὅμως πού νά μποροῦν νά δροῦν σύμφωνα μέ τίς ἐντολές τῶν ἀντίστοιχων Κεντρικῶν Ἐπιτροπάτων τῆς Ἕνωσης. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο γιά νά μπορέσουν οἱ δυνάμεις τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῶν δημοκρατιῶν στόν τομέα τοῦ ἐπισιτισμοῦ, τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἤ τῆς Ἐργασίας νά ἑνωθοῦν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ κέντρου τῆς Ἕνωσης. Τέλος, τά ὑπόλοιπα Ἐπιτροπάτα: τά Ἐπιτροπάτα τῶν Ἐσωτερικῶν, τῆς Δικαιοσύνης, τῆς Παιδείας, τῆς Γεωργίας κλπ.—πρόκειται τό ὅλο γιά ἕξι—πού ἔχουν ἄμεση σχέση μέ τόν τρόπο ζωῆς, τά ἔθιμα, τίς εἰδικές μορφές συγκρότησης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, τίς εἰδικές μορφές συγκρότησης τῶν δικαστηρίων, τή γλώσσα καί τόν πολιτισμό τῶν λαῶν πού ἀνήκουν στίς διάφορες δημοκρατίες—πρέπει νά παραμείνουν αὐτοτελῆ καί νά καθοδηγοῦνται ἀπό τίς Κεντρικές Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές καί τά Συμβούλια τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῶν συμβαλλομένων δημοκρατιῶν. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο, γιατί ἀποτελεῖ πραγματικό ὅρο πού ἐξασφαλίζει τήν ἐλευθερία τῆς ἐθνικῆς ἀνάπτυξης τῶν λαῶν πού ἀνήκουν στή σύνθεση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν.

Αὐτές εἶναι, κατά τή γνώμη μου, οἱ βάσεις πού πρέπει ν' ἀποτελοῦν τό θεμέλιο τῆς συμφωνίας πού θά ὑπογραφεῖ αὐτές τίς μέρες ἀνάμεσα στίς δημοκρατίες μας.

Σύμφωνα μ' αὐτά σᾶς προτείνω ἕνα σχέδιο ἀπόφασης πού ἐγκρίθηκε ἀπό τό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ:

1. Ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἐπίκαιρη ἡ ἕνωση τῆς Σοσιαλιστικῆς Ὁμοσπονδιακῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Ρωσίας, τῆς Σοσιαλιστικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Οὐκρανίας, τῆς Σοσιαλιστικῆς Ὁμοσπονδιακῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Ὑπερκαυκασίας καί τῆς Σοσιαλιστικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Λευκορωσίας σέ μιά Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

2. Στή βάση τῆς ἕνωσης νά μπεῖ ἡ ἀρχή τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης καί τῆς ἰσοτιμίας τῶν δημοκρατιῶν, διατηρώντας ἡ κάθε μιά τους τό δικαίωμα τῆς ἐλεύθερης ἀποχώρησης ἀπό τήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν.

3. Νά ἀνατεθεῖ σέ μιά ἀντιπροσωπεία τῆς ΣΟΣΔΡ νά ἐπεξεργαστεῖ μαζί μέ τίς ἀντιπροσωπεῖες τῆς Οὐκρανίας, τῆς Δημοκρατίας τῆς Ὑπερκαυκασίας καί τῆς Λευκορωσίας ἕνα σχέδιο διακήρυξης γιά τό σχηματισμό τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν καί νά ἐκθέσει τά γεγονότα πού ὑπαγορεύουν τήν ἕνωση τῶν δημοκρατιῶν σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος.

4. Νά ἀνατεθεῖ στήν ἀντιπροσωπεία νά ἐπεξεργαστεῖ τούς ὅρους γιά τήν εἴσοδο τῆς ΣΟΣΔΡ στήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν καί νά ὑποχρεωθεῖ νά ὑποστηρίξει τίς παρακάτω θέσεις ὅταν συζητηθεῖ ἡ συμφωνία:

α) δημιουργία τῶν ἀντίστοιχων ἑνωσιακῶν νομοθετικῶν καί ἐκτελεστικῶν ὀργάνων·

β) συγχώνευση τῶν Ἐπιτροπάτων: τῶν Στρατιωτικῶν καί τῶν Ναυτικῶν, τῶν Συγκοινωνιῶν, τῶν Ἐξωτερικῶν, τοῦ Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου καί τῶν ΤΤΤ·

γ) ὑπαγωγή τῶν Ἐπιτροπάτων τῶν Οἰκονομικῶν, τοῦ Ἐπισιτισμοῦ, τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας, τῆς Ἐργασίας καί τῆς Ἐργατο-αγροτικῆς Ἐπιθεώρησης τῶν συμβαλλομένων δημοκρατιῶν στίς ἐντολές τῶν ἀντίστοιχων Ἐπιτροπάτων τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν·

δ) πλήρης ἐξασφάλιση τῶν συμφερόντων τῆς ἐθνικῆς ἀνάπτυξης τῶν λαῶν τῶν συμβαλλομένων δημοκρατιῶν.

5. Τό σχέδιο συμφωνίας πρίν ὑποβληθεῖ στό πρῶτο συνέδριο τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν, νά τεθεῖ γιά ἔγκριση στήν ΠΚΕΕ, πού ἐκπροσωπεῖται ἀπό τό Προεδρεῖο της.

6. Νά ἐξουσιοδοτηθεῖ ἡ ἀντιπροσωπεία, μέ βάση τούς ὅρους τῆς ἕνωσης πού ἐγκρίθηκαν ἀπό τήν ΠΚΕΕ, νά ὑπογράψει τή συμφωνία τῆς ΣΟΣΔΡ μέ τίς σοσιαλιστικές σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Οὐκρανίας, τῆς Ὑπερκαυκασίας καί τῆς Λευκορωσίας γιά τό σχηματισμό τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

7. Ἡ συμφωνία νά ὑποβληθεῖ στό 1ο συνέδριο τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν γιά ἐπικύρωση.

Αὐτό εἶναι τό σχέδιο ἀπόφασης πού σᾶς προτείνω.

Σύντροφοι! ἀπό τότε πού δημιουργήθηκαν οἱ σοβιετικές δημοκρατίες, τά κράτη τοῦ κόσμου χωρίστηκαν σέ δυό στρατόπεδα: στό στρατόπεδο τοῦ σοσιαλισμοῦ καί στό στρατόπεδο τοῦ καπιταλισμοῦ. Στό στρατόπεδο τοῦ καπιταλισμοῦ ἔχουμε ἰμπεριαλιστικούς πολέμους, ἐθνική διχόνοια, καταπίεση, ἀποικιακή σκλαβιά καί σωβινισμό. Ἀντίθετα, στό στρατόπεδο τῶν Σοβιέτ, στό στρατόπεδο τοῦ σοσιαλισμοῦ ἔχουμε ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη, ἐθνική ἰσοτιμία, εἰρηνική συμβίωση καί ἀδελφική συνεργασία τῶν λαῶν. Δεκάδες χρόνια ἡ κεφαλαιοκρατική δημοκρατία προσπαθοῦσε νά λύσει τίς ἐθνικές ἀντιθέσεις, συνδυάζοντας τά συμφέροντα τῆς ἐλεύθερης ἀνάπτυξης τῶν ἐθνοτήτων μέ τό σύστημα τῆς ἐκμετάλλευσης. Αὐτό ὅμως δέν τό πέτυχε ὥς τώρα καί δέ θά τό πετύχει. Ἀντίθετα, τό κουβάρι τῶν ἐθνικῶν ἀντιθέσεων μπερδεύεται ὁλοένα καί περισσότερο καί ἀπειλεῖ θανάσιμα τόν καπιταλισμό. Μονάχα ἐδῶ, στόν κόσμο τῶν Σοβιέτ, στό στρατόπεδο τοῦ σοσιαλισμοῦ, πετύχαμε νά ξεριζώσουμε τήν ἐθνική καταπίεση καί νά ἀποκαταστήσουμε τήν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καί τήν ἀδελφική συνεργασία τῶν λαῶν. Καί μόνο ὅταν τά Σοβιέτ πέτυχαν αὐτό τό πράγμα ἀποχτήσαμε τή δυνατότητα νά ὀργανώσουμε τήν ὁμοσπονδία μας καί νά τήν ὑπερασπίσουμε ἀπό τήν ἐπίθεση καί τῶν ἐσωτερικῶν καί τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν.

Ἐδῶ καί πέντε χρόνια ἡ Σοβιετική ἐξουσία πέτυχε νά βάλει τά θεμέλια τῆς εἰρηνικῆς συμβίωσης καί τῆς

ἀδελφικῆς συνεργασίας τῶν λαῶν. Τώρα, πού ἐδῶ ἀποφασίζουμε τήν ἐπιθυμητή καί ἀναγκαία ἕνωση, πρέπει νά ἐπιστεγάσουμε αὐτό τό νέο ἔργο μέ ἕνα νέο οἰκοδόμημα—μέ τό σχηματισμό ἑνός νέου ἰσχυροῦ ἑνωσιακοῦ κράτους τῆς δουλιᾶς. Ἡ θέληση τῶν λαῶν τῶν δημοκρατιῶν μας, πού συνῆλθαν πρίν ἀπό λίγο στά συνέδριά τους καί ἀποφάσισαν ὁμόφωνα τό σχηματισμό τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν, δείχνει χωρίς ἀμφιβολία ὅτι τό ἔργο τῆς Ἕνωσης βρίσκεται στό σωστό δρόμο, ὅτι στηρίζεται στή μεγάλη ἀρχή τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης καί τῆς ἰσοτιμίας τῶν λαῶν. Ἄς ἐλπίζουμε, σύντροφοι, ὅτι μέ τό σχηματισμό τῆς ἑνωσιακῆς μας δημοκρατίας θά δημιουργήσουμε ἕνα σίγουρο προπύργιο ἐνάντια στό διεθνῆ καπιταλισμό, ὅτι τό νέο ἑνωσιακό κράτος θά ἀποτελέσει ἕνα νέο ἀποφασιστικό βῆμα στό δρόμο τῆς ἕνωσης τῶν ἐργαζομένων ὅλου τοῦ κόσμου στήν Παγκόσμια Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα. Τραγουδοῦν τή «Διεθνῆ»).

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 295.
28 τοῦ Δεκέμβρη 1922.

ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ

Εἰσήγηση στό 1ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ[49]
30 τοῦ Δεκέμβρη 1922

Σύντροφοι! Ἡ σημερινή μέρα ἀποτελεῖ στροφή στήν ἱστορία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Τοποθετεῖ ἕνα ὁρόσημο ἀνάμεσα στήν παλιά περίοδο πού πέρασε πιά, τότε πού οἱ σοβιετικές δημοκρατίες, ἄν καί δροῦσαν ἀπό κοινοῦ, τραβοῦσαν ὅμως χωριστά, ἀπασχολημένες πρωτ' ἀπ' ὅλα μέ τό ζήτημα τῆς δικῆς τους ὕπαρξης, καί στή νέα περίοδο πού ἄρχισε κιόλας τώρα πού μπαίνει τέρμα στή χωριστή ὕπαρξη τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, τώρα πού οἱ δημοκρατίες ἑνώνονται σ' ἕνα ἑνιαῖο ἑνωσιακό κράτος, γιά νά καταπολεμήσουν μέ ἐπιτυχία τό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα, τώρα πού ἡ Σοβιετική ἐξουσία δέ σκέφτεται μόνο γιά τήν ὕπαρξή της, ἀλλά καί γιά τό πῶς θά ἐξελιχτεῖ σέ μιά σοβαρή διεθνῆ δύναμη πού θά μπορεῖ νά ἐπιδρᾶ πάνω στή διεθνῆ κατάσταση καί θά μπορεῖ νά τήν ἀλλάζει πρός τό συμφέρον τῶν ἐργαζομένων.

Τί ἦταν πρίν ἀπό πέντε χρόνια ἡ Σοβιετική ἐξουσία; Ἕνα μικρό, μόλις διακρινόμενο μέγεθος πού προκαλοῦσε τήν εἰρωνεία ὅλων τῶν ἐχθρῶν της καί τή συμπόνια πολλῶν φίλων της. Ἦταν ἡ περίοδος τοῦ στρατιωτικοῦ ξεχαρβαλώματος, τότε πού ἡ Σοβιετική ἐξουσία δέ στηριζόταν τόσο στίς δικές της δυνάμεις, ὅσο στήν ἀδυναμία τῶν ἀντιπάλων της, τότε

πού οἱ ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, χωρισμένοι σέ δυό συνασπισμούς, στόν αὐστρο-γερμανικό συνασπισμό καί στόν ἀγγλο-γαλλικό συνασπισμό, ἦταν ἀπασχολημένοι μέ τόν πόλεμο ἀναμεταξύ τους καί δέν εἶχαν τή δυνατότητα νά στρέψουν τά ὅπλα ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Ἦταν ἡ περίοδος τοῦ στρατιωτικοῦ ξεχαρβαλώματος στήν ἱστορία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ὡστόσο ἡ Σοβιετική ἐξουσία στόν ἀγώνα της ἐνάντια στόν Κολτσάκ καί τό Ντενίκιν δημιούργησε τόν Κόκκινο Στρατό καί βγῆκε μέ ἐπιτυχία ἀπό τήν περίοδο τοῦ στρατιωτικοῦ ξεχαρβαλώματος.

Ὕστερα ἄρχισε ἡ δεύτερη περίοδος στήν ἱστορία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἡ περίοδος τῆς πάλης ἐνάντια στό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα. Ἡ περίοδος αὐτή δέν ἔχει καθόλου τελειώσει, ἔδωσε ὅμως κιόλας τά ἀποτελέσματά της, γιατί σ' αὐτή τήν περίοδο ἔχουμε τή νικηφόρα πάλη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἐνάντια στό λιμό πού εἶχε ἐνσκήψει στή χώρα τόν περασμένο χρόνο. Σ' αὐτή τήν περίοδο ἔχουμε σημαντική ἄνοδο τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί σημαντική ἀναζωογόνηση τῆς ἐλαφριᾶς βιομηχανίας. Ἔχουμε κιόλας διοικητικά στελέχη τῆς βιομηχανίας πού διακρίθηκαν καί πού ἀποτελοῦν τήν ἐλπίδα καί τό στήριγμά μας. Ὅλα ὅμως αὐτά δέν εἶναι καθόλου ἀρκετά γιά νά ὑπερνικήσουμε τό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα. Γιά νά κατανικήσουμε καί νά ἐξαλείψουμε τό ξεχαρβάλωμα, εἶναι ἀπαραίτητο νά συνενώσουμε τίς δυνάμεις ὅλων τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, εἶναι ἀπαραίτητο νά ρίξουμε ὅλες τίς δημοσιονομικές καί οἰκονομικές δυνατότητες τῶν δημοκρατιῶν στό ἔργο τῆς ἀνόρθωσης τῶν βασικῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας μας. Ἀπ' ὅλα αὐτά ἀπορέει καί ἡ ἀνάγκη τῆς ἕνωσης τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος. Ἡ σημερινή μέρα εἶναι ἡ μέρα τῆς ἕνωσης τῶν δημοκρατιῶν μας σ' ἕνα

κράτος, γιά τή συνένωση τῶν δυνάμεων στό ἔργο τῆς ἀνόρθωσης τῆς οἰκονομίας μας.

Ἡ περίοδος τῆς πάλης ἐνάντια στό στρατιωτικό ξεχαρβάλωμα μᾶς ἔδωσε τόν Κόκκινο Στρατό—μιά ἀπό τίς βάσεις γιά τήν ὕπαρξη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἡ ἑπόμενη περίοδος—ἡ περίοδος τῆς πάλης ἐνάντια στό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα—μᾶς δίνει νέα πλαίσια γιά τήν κρατική ὕπαρξη: τήν Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν, πού ἀσφαλῶς θά προωθήσει τήν ἀνόρθωση τῆς σοβιετικῆς οἰκονομίας.

Τί εἶναι τώρα ἡ Σοβιετική ἐξουσία; Ἕνα μεγάλο κράτος τῆς δουλιᾶς πού δέν προκαλεῖ πιά τήν εἰρωνεία τῶν ἐχθρῶν της, ἀλλά τούς κάνει νά τρίζουν τά δόντια.

Αὐτός εἶναι ὁ ἀπολογισμός τῆς ἀνάπτυξης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στά πέντε χρόνια τῆς ὕπαρξής της.

Ἀλλά, σύντροφοι, ἡ σημερινή μέρα δέν εἶναι μόνο μέρα ἀπολογισμοῦ, εἶναι παράλληλα καί μέρα θριάμβου τῆς νέας Ρωσίας ἐνάντια στήν παλιά, ἐνάντια στή Ρωσία πού ἦταν χωροφύλακας τῆς Εὐρώπης καί δήμιος τῆς Ἀσίας. Ἡ σημερινή μέρα εἶναι μέρα θριάμβου τῆς νέας Ρωσίας, πού ἔσπασε τίς ἁλυσίδες τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης, ὀργάνωσε τή νίκη ἐνάντια στό κεφάλαιο, δημιούργησε τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ξύπνησε τούς λαούς τῆς Ἀνατολῆς, ἐμψύχωσε τούς ἐργάτες τῆς Δύσης, μετάτρεψε τό κόκκινο λάβαρο ἀπό σημαία τοῦ κόμματος σέ σημαία τοῦ κράτους καί συγκέντρωσε γύρω ἀπ' αὐτή τή σημαία τούς λαούς τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν γιά νά τούς ἑνώσει σ' ἕνα κράτος, στήν Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν, πρόπλασμα τῆς μελλοντικῆς Παγκόσμιας Σοβιετικῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας.

Ἐμᾶς τούς κομμουνιστές συχνά μᾶς βρίζουν μέ τόν ἰσχυρισμό ὅτι δέν εἴμαστε ἱκανοί νά χτίσουμε. Ἡ ἱστορία

τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στά πέντε χρόνια τῆς ὕπαρξῆς της ἄς χρησιμεύσει γιά ἀπόδειξη ὅτι οἱ κομμουνιστές ξέρουν ἐπίσης νά χτίζουν. Τό σημερινό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ, πού καλεῖται νά ἐπικυρώσει τή Διακήρυξη καί τό Σύμφωνο γιά τήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν πού ψήφισε χτές ἡ συνδιάσκεψη τῶν πληρεξουσίων ἀντιπροσωπειῶν, τό ἑνωσιακό αὐτό συνέδριο ἄς δείξει σ' ὅλους ἐκείνους πού δέν ἔχασαν ἀκόμα τήν ἱκανότητα νά καταλαβαίνουν ὅτι οἱ κομμουνιστές ξέρουν ἐξίσου καλά νά χτίζουν τό καινούργιο, ὅπως ξέρουν νά καταστρέφουν τό παλιό.

Ὁρίστε, σύντροφοι, ἡ Διακήρυξη πού ψήφισε χτές ἡ συνδιάσκεψη τῶν πληρεξουσίων ἀντιπροσωπειῶν[50]. Τή διαβάζω (βλ. Παράρτημα ἀρ. 1).

Ὁρίστε καί τό κείμενο τοῦ Συμφώνου, πού ψήφισε ἡ ἴδια ἡ συνδιάσκεψη. Τό διαβάζω (βλ. Παράρτημα ἀρ. 2).

Σύντροφοι, μέ ἐξουσιοδότηση τῆς συνδιάσκεψης τῶν πληρεξουσίων ἀντιπροσωπειῶν τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, σᾶς προτείνω νά ἐπικυρώσετε τά κείμενα τῆς Διακήρυξης καί τοῦ Συμφώνου γιά τό σχηματισμό τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν πού μόλις σᾶς διάβασα.

Σύντροφοι, προτείνω νά τά ψηφίσετε μέ τήν ὁμοφωνία πού χαρακτηρίζει τούς κομμουνιστές καί νά γράψετε ἔτσι ἕνα νέο κεφάλαιο στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας. (Χειροκροτήματα).

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 298, 31 τοῦ Δεκέμβρη 1922.

ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ[51]

Σάν βάση γι' αὐτό τό ἄρθρο χρησίμεψαν οἱ διαλέξεις «Γιά τή στρατηγική καί τήν ταχτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν», πού ἔκανα σέ διάφορα χρονικά διαστήματα στήν ἐργατική λέσχη τοῦ διαμερίσματος Πρέσνια καί στήν κομμουνιστική φράξια τοῦ Πανεπιστημίου Σβερντλόφ[52]. Ἀποφάσισα νά τό δόσω στή δημοσιότητα, ὄχι μόνο γιατί θεωρῶ τόν ἑαυτό μου ὑποχρεωμένο νά ἱκανοποιήσω τήν ἐπιθυμία τῶν συντρόφων τῆς ἐργατικῆς λέσχης τῆς Πρέσνια καί τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Σβερντλόφ, μά καί γιατί νομίζω ὅτι καί τό ἴδιο τό ἄρθρο θά εἶναι χρήσιμο γιά τή νέα γενιά τῶν στελεχῶν τοῦ κόμματός μας. Θεωρῶ ὡστόσο ἀναγκαῖο νά δηλώσω προκαταρχτικά ὅτι τό ἄρθρο αὐτό δέν ἔχει τήν ἀξίωση νά δόσει κάτι οὐσιαστικά τό καινούργιο, σέ σύγκριση μέ ὅσα εἶπαν πολλές φορές ἀπό τίς στῆλες τοῦ ρωσικοῦ κομματικοῦ τύπου οἱ ἡγέτες σύντροφοί μας. Τό ἄρθρο αὐτό πρέπει νά θεωρεῖται σάν μιά συμπυκνωμένη καί σχηματική ἔκθεση τῶν βασικῶν ἀπόψεων τοῦ σ. Λένιν.

I

ΠΡΟΚΑΤΑΡΧΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. ΟΙ ΔΥΟ ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Ἡ πολιτική στρατηγική, ὅπως καί ἡ ταχτική, ἀσχολεῖται μέ τό ἐργατικό κίνημα. Τό ἴδιο ὅμως τό ἐργατικό κίνημα ἀποτελεῖται ἀπό δυό στοιχεῖα: ἀπό τό ἀντικειμενικό ἤ αὐθόρμητο στοιχεῖο καί ἀπό τό ὑποκειμενικό ἤ συνειδητό στοιχεῖο. Τό ἀντικειμενικό, αὐθόρμητο στοιχεῖο εἶναι ἡ ὁμάδα τῶν προτσές πού συντελοῦνται ἀνεξάρτητα ἀπό τή συνειδητή καί ρυθμιστική θέληση τοῦ προλεταριάτου. Ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς χώρας, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, ἡ κατάρευση τῆς παλιᾶς ἐξουσίας, τά αὐθόρμητα κινήματα τοῦ προλεταριάτου καί τῶν τάξεων πού τό περιβάλλουν, οἱ συγκρούσεις τῶν τάξεων κλπ., ὅλα αὐτά εἶναι φαινόμενα πού ἡ ἐξέλιξή τους δέν ἐξαρτιέται ἀπό τή θέληση τοῦ προλεταριάτου—εἶναι ἡ ἀντικειμενική πλευρά τοῦ κινήματος. Ἡ στρατηγική δέν ἀσχολεῖται μ' αὐτά τά προτσές, γιατί δέ μπορεῖ οὔτε νά τά καταργήσει, οὔτε νά τά ἀλλάξει, μπορεῖ μόνο νά τά παίρνει ὑπόψη της καί νά ξεκινάει ἀπ' αὐτά. Πρόκειται γιά τόν τομέα πού μελετάει ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ καί τό πρόγραμμα τοῦ μαρξισμοῦ.

Τό κίνημα ὅμως ἔχει ἀκόμα καί τήν ὑποκειμενική, τή συνειδητή πλευρά του. Ἡ ὑποκειμενική πλευρά τοῦ κινήματος εἶναι ἡ ἀντανάκλαση τῶν αὐθόρμητων προτσές τοῦ κινήματος στά μυαλά τῶν ἐργατῶν, εἶναι τό συνειδητό καί σχεδιασμένο κίνημα τοῦ προλεταριάτου πρός ἕνα καθορισμένο σκοπό. Ἡ πλευρά αὐτή τοῦ κινήματος εἶναι ἐκείνη ἀκριβῶς πού μᾶς ἐνδιαφέρει οὐσιαστικά, γιατί, σέ διάκριση ἀπό τήν ἀντικειμενική πλευρά τοῦ κινήματος, ὑπόκειται ὁλοκληρωτικά στήν κατευθύνουσα ἐπίδραση τῆς στρατηγικῆς καί τῆς ταχτικῆς. Ἄν ἡ στρατηγική δέν εἶναι σέ θέση νά ἀλλάξει κάτι ἀπό τήν πορεία τῶν ἀντικειμενικῶν προτσές τοῦ κινήματος, ἀντίθετα ἐδῶ, στόν τομέα τῆς ὑποκειμενικῆς, συνειδητῆς πλευρᾶς τοῦ κινήματος, τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῆς στρατηγικῆς εἶναι πλατύ καί πολύμορφο, γιατί ἡ στρατηγική μπορεῖ νά ἐπιταχύνει εἴτε νά ἐπιβραδύνει τό κίνημα, νά τό κατευθύνει ἀπό τόν πιό σύντομο δρόμο, εἴτε νά τό τραβήξει σέ δρόμο πιό δύσκολο καί βασανιστικό, ἀνάλογα μέ τήν τελειότητα εἴτε τίς ἐλλείψεις τῆς ἴδιας τῆς στρατηγικῆς.

Νά ἐπιταχύνει εἴτε νά ἐπιβραδύνει τό κίνημα, νά τό εὐκολύνει εἴτε νά τό φρενάρει—αὐτός εἶναι ὁ τομέας καί τά ὅρια ἐφαρμογῆς τῆς πολιτικῆς στρατηγικῆς καί ταχτικῆς.

2. Η ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ

Ἡ στρατηγική δέν ἀσχολεῖται ἡ ἴδια μέ τή μελέτη τῶν ἀντικειμενικῶν προτσές τοῦ κινήματος. Ὡστόσο εἶναι ὑποχρεωμένη νά τά ξέρει καί νά τά ὑπολογίζει σωστά, ἄν δέ θέλει νά κάνει χοντροειδέστατα καί ὀλέθρια λάθη στό ἔργο τῆς καθοδήγησης τοῦ κινήματος. Μέ τή μελέτη τῶν ἀντικειμενικῶν προτσές τοῦ κινήματος ἀσχολεῖται, πρίν ἀπ' ὅλα ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ καί κατόπιν τό πρόγραμμα τοῦ μαρξισμοῦ. Γι' αὐτό, ἡ στρατηγική πρέπει νά στηρίζεται ὁλοκληρωτικά στά δεδομένα τῆς θεωρίας καί τοῦ προγράμματος τοῦ μαρξισμοῦ.

Ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ, μελετώντας τά ἀντικειμενικά προτσές τοῦ καπιταλισμοῦ στήν ἀνάπτυξη καί τήν ἐξαφάνισή τους, φτάνει στό συμπέρασμα ὅτι εἶναι ἀναπότρεπτη ἡ πτώση τῆς κεφαλαιοκρατίας καί ἡ κατάληψη τῆς

ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, ὅτι εἶναι ἀναπότρεπτη ἡ ἀντικατάσταση τοῦ καπιταλισμοῦ ἀπό τό σοσιαλισμό. Ἡ προλεταριακή στρατηγική μπορεῖ νά λέγεται πραγματικά μαρξιστική μόνο στήν περίπτωση πού τό βασικό αὐτό συμπέρασμα τῆς θεωρίας τοῦ μαρξισμοῦ θά μπεῖ στή βάση τῆς δουλιᾶς της.

Τό πρόγραμμα τοῦ μαρξισμοῦ, ξεκινώντας ἀπό τά δεδομένα τῆς θεωρίας, καθορίζει τούς σκοπούς τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος πού διατυπώνονται ἐπιστημονικά στά ἄρθρα τοῦ προγράμματος. Ἕνα πρόγραμμα μπορεῖ νά εἶναι ὑπολογισμένο εἴτε γιά ὅλη τήν περίοδο τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης, μέ σκοπό τήν ἀνατροπή τοῦ καπιταλισμοῦ καί τήν ὀργάνωση τῆς σοσιαλιστικῆς παραγωγῆς, εἴτε γιά μιά ὁρισμένη φάση τῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ, λογουχάρη γιά τήν ἀνατροπή τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ φεουδαρχικοῦ-ἀπολυταρχικοῦ καθεστῶτος καί τή δημιουργία τῶν ὅρων γιά μιά ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἀνάλογα τό πρόγραμμα μπορεῖ νά ἀποτελεῖται ἀπό δυό μέρη: ἀπό ἕνα μάξιμουμ καί ἕνα μίνιμουμ. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ στρατηγική πού εἶναι ὑπολογισμένη γιά τό μίνιμουμ μέρος τοῦ προγράμματος δέ μπορεῖ παρά νά διαφέρει ἀπό τή στρατηγική πού εἶναι ὑπολογισμένη γιά τό μάξιμουμ μέρος, ἀκόμα ἡ στρατηγική μπορεῖ νά ὀνομάζεται πραγματικά μαρξιστική μόνο στήν περίπτωση, πού στή δουλιά της καθοδηγεῖται ἀπό τούς σκοπούς τοῦ κινήματος πού διατυπώνονται στό πρόγραμμα τοῦ μαρξισμοῦ.

3. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Τό σπουδαιότερο καθῆκον τῆς στρατηγικῆς εἶναι ὁ καθορισμός τῆς βασικῆς κατεύθυνσης πού πρέπει ν' ἀκολουθήσει τό κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί ὅπου συμφέρει περισσότερο στό προλεταριάτο νά καταφέρει τό κύριο χτύπημα στόν ἀντίπαλο γιά νά πετύχει τούς σκοπούς πού καθορίζει τό πρόγραμμα. Τό σχέδιο τῆς στρατηγικῆς εἶναι τό σχέδιο τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἀποφασιστικοῦ χτυπήματος πρός τήν κατεύθυνση ὅπου τό χτύπημα μπορεῖ πιό γρήγορα ἀπό καθετί νά δόσει τό ἀνώτατο ὅριο τῶν ἀποτελεσμάτων.

Θά μπορούσαμε νά σκιαγραφήσουμε χωρίς ἰδιαίτερο κόπο τά βασικά γνωρίσματα τῆς πολιτικῆς στρατηγικῆς ἄν καταφεύγαμε στίς ἀναλογίες μέ τήν πολεμική στρατηγική, λχ. στήν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, τόν καιρό τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στό Ντενίκιν. Θυμόμαστε ὅλοι τά τέλη τοῦ 1919, τότε πού ὁ Ντενίκιν βρισκόταν ἔξω ἀπό τήν Τούλα. Τότε γίνονταν ἐνδιαφέρουσες συζητήσεις ἀνάμεσα στούς στρατιωτικούς γύρω ἀπό τό ζήτημα ἀπό ποῦ θά ἔπρεπε νά καταφερθεῖ τό ἀποφασιστικό χτύπημα ἐνάντια στά στρατεύματα τοῦ Ντενίκιν. Ὁρισμένοι στρατιωτικοί προτείνανε νά ἐκλεγεῖ σάν βασική κατεύθυνση τοῦ χτυπήματος ἡ γραμμή Τσαρίτσιν-Νοβοροσίσκ. Ἀντίθετα, ἄλλοι προτείνανε νά δοθεῖ τό ἀποφασιστικό χτύπημα στή γραμμή Βορόνεζ-Ροστόφ, ἔτσι πού νά περάσουμε αὐτή τή γραμμή καί ἀφοῦ χωρίσουμε τά στρατεύματα τοῦ Ντενίκιν σέ δυό κομμάτια, νά τά τσακίσουμε ἔπειτα τό καθένα χωριστά. Τό πρῶτο σχέδιο εἶχε χωρίς ἀμφιβολία τή θετική πλευρά του, μέ τήν ἔννοια ὅτι μέ τήν κατάληψη τοῦ Νοβοροσίσκ, πού ὑπολόγιζε, θά κόβαμε ταυτόχρονα τό δρόμο ὑποχώρησης στά στρατεύματα τοῦ Ντενίκιν. Τό σχέδιο ὅμως αὐτό, ἀπό τή μιά, ἦταν ἀσύμφορο, γιατί προϋπόθετε τήν προώθησή μας μέσα ἀπό περιφέρειες (περιοχή τοῦ Ντόν) πού ἦταν ἐχθρικές πρός τή Σοβιετική ἐξουσία καί ἀπαιτοῦσε ἔτσι μεγάλες θυσίες, καί ἀπό τήν ἄλλη, ἦταν ἐπικίνδυνο γιατί ἄνοιγε στά στρατεύμα-

τα τοῦ Ντενίκιν τό δρόμο γιά τή Μόσχα μέσω τῆς Τούλας καί τοῦ Σερποῦχοφ. Τό δεύτερο σχέδιο γιά τό κύρια χτύπημα ἦταν φυσικά τό μοναδικά σωστό, γιατί ἀπό τή μιά προϋπέθετε τήν προώθηση τῆς κύριας ὁμάδας μας μέσα ἀπό περιφέρειες (περιοχή τοῦ Βορόνεζ καί Ντονμπάς) πού συμπαθοῦσαν τή Σοβιετική ἐξουσία καί γι' αὐτό τό λόγο δέν ἀπαιτοῦσε εἰδικές θυσίες, καί ἀπό τήν ἄλλη, ματαίωνε τή δράση τῆς κύριας ὁμάδας τῶν στρατευμάτων τοῦ Ντενίκιν, πού βάδιζαν πρός τή Μόσχα. Ἡ πλειοψηφία τῶν στρατιωτικῶν ὑποστήριξε τό δεύτερο σχέδιο καί ἔτσι κρίθηκε ἡ τύχη τοῦ πολέμου ἐνάντια στό Ντενίκιν.

Μ' ἄλλα λόγια: τό νά καθορίσεις τήν κατεύθυνση τοῦ βασικοῦ χτυπήματος, σημαίνει νά προαποφασίσεις τό χαρακτήρα τῶν ἐπιχειρήσεων γιά ὅλη τήν περίοδο τοῦ πολέμου, δηλαδή νά προαποφασίσεις κατά τά $^{9}/_{10}$ τήν τύχη ὅλου τοῦ πολέμου. Αὐτό εἶναι τό καθῆκον τῆς στρατηγικῆς.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τήν πολιτική στρατηγική. Ἡ πρώτη σοβαρή σύγκρουση ἀνάμεσα στούς πολιτικούς ἡγέτες τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας στό ζήτημα τῆς βασικῆς κατεύθυνσης τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος ἔγινε στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα, τόν καιρό τοῦ ρωσοϊαπωνικοῦ πολέμου. Ὅπως ξέρουμε, μιά μερίδα τοῦ κόμματός μας (οἱ μενσεβίκοι) εἶχαν τότε τή γνώμη ὅτι ἡ βασική κατεύθυνση τοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου στόν ἀγώνα του ἐνάντια στόν τσαρισμό πρέπει ν' ἀκολουθήσει τή γραμμή τοῦ συνασπισμοῦ ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, κι ὅσο γιά τήν ἀγροτιά, ἀποκλειόταν ἤ σχεδόν ἀποκλειόταν ἀπό τό σχέδιο σάν σπουδαιότατος ἐπαναστατικός παράγοντας, ἐνῶ στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη παραχωροῦνταν ὁ καθοδηγητικός ρόλος στό γενικό ἐπαναστατικό κίνημα. Ἀντίθετα, ἡ ἄλλη μερίδα τοῦ κόμματος (οἱ μπολσεβίκοι) ὑποστήριζε ὅτι τό κύριο χτύπημα πρέπει νά ἀκολουθήσει τή γραμμή τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, καί ὁ ρόλος τοῦ ἡγέτη τοῦ γενικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος πρέπει νά ἀνήκει στό προλεταριάτο, ἐνῶ ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη πρέπει νά ἐξουδετερωθεῖ.

Ἄν σέ ἀναλογία μέ τόν πόλεμο ἐνάντια στό Ντενίκιν δοῦμε ὅλο τό ἐπαναστατικό μας κίνημα ἀπό τήν πρώτη δεκαετία τοῦ 20οῦ αἰώνα ὥς τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 σάν πόλεμο τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στόν τσαρισμό καί τούς τσιφλικάδες, τότε εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἀπό τήν παραδοχή τοῦ πρώτου εἴτε τοῦ δεύτερου στρατηγικοῦ σχεδίου (τοῦ μενσεβίκικου εἴτε τοῦ μπολσεβίκικου), ἀπό τήν παραδοχή τῆς πρώτης εἴτε τῆς δεύτερης βασικῆς κατεύθυνσης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἐξαρτιόνταν κατά πολύ ἡ τύχη τοῦ τσαρισμοῦ καί τῶν τσιφλικάδων.

Ὅπως στόν καιρό τοῦ πολέμου ἐνάντια στό Ντενίκιν ἡ πολεμική στρατηγική μέ τόν καθορισμό τῆς βασικῆς κατεύθυνσης τοῦ χτυπήματος καθόρισε μαζί κατά τά $^{9}/_{10}$ καί τό χαρακτήρα ὅλων τῶν παραπέρα ἐπιχειρήσεων ὥς τή διάλυση τοῦ Ντενίκιν, τό ἴδιο κι ἐδῶ, στόν τομέα τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα ἐνάντια στόν τσαρισμό, ἡ πολιτική στρατηγική μας, μαζί μέ τόν καθορισμό τῆς βασικῆς κατεύθυνσης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στό πνεῦμα τοῦ μπολσεβίκικου σχεδίου, καθόρισε καί τό χαρακτήρα τῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματός μας γιά ὅλη τήν περίοδο τῆς ἀνοιχτῆς πάλης ἐνάντια στόν τσαρισμό, ἀπό τόν καιρό τοῦ ρωσοϊαπωνικοῦ πολέμου ὥς τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917.

Τό καθῆκον τῆς πολιτικῆς στρατηγικῆς εἶναι πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ξεκινώντας ἀπό τά δεδομένα τῆς θεωρίας καί

τοῦ προγράμματος τοῦ μαρξισμοῦ καί παίρνοντας ὑπόψη τήν πείρα τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν, νά καθορίσει σωστά τήν κύρια κατεύθυνση τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος μιᾶς δοσμένης χώρας καί γιά μιά δοσμένη ἱστορική περίοδο.

4. Η ΤΑΧΤΙΚΗ

Ἡ ταχτική εἶναι τμῆμα τῆς στρατηγικῆς πού ὑποτάσσεται σ' αὐτήν καί τήν ἐξυπηρετεῖ. Ἡ ταχτική δέν ἀσχολεῖται μέ τόν πόλεμο στό σύνολό του, ἀλλά μέ τά διάφορα ἐπεισόδιά του, μέ τίς συγκρούσεις καί τίς μάχες. Ἄν ἡ στρατηγική προσπαθεῖ νά κερδίσει τόν πόλεμο εἴτε νά ὁδηγήσει ὥς τό τέλος λχ. τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν τσαρισμό, ἡ ταχτική ἀντίθετα ἐπιδιώκει νά κερδίσει τή μιά εἴτε τήν ἄλλη μάχη, τή μιά εἴτε τήν ἄλλη σύγκρουση, νά διεξάγει μέ ἐπιτυχία τή μιά εἴτε τήν ἄλλη καμπάνια, τή μιά εἴτε τήν ἄλλη ἐνέργεια, πού ἀνταποκρίνονται λίγο-πολύ στή συγκεκριμένη κατάσταση τοῦ ἀγώνα στήν κάθε δοσμένη στιγμή.

Τό σπουδαιότερο καθῆκον τῆς ταχτικῆς εἶναι νά καθορίσει τούς δρόμους καί τά μέσα, τίς μορφές καί τούς τρόπους πάλης, πού περισσότερο ἀπ' ὅλα τά ἄλλα ἀνταποκρίνονται στή συγκεκριμένη κατάσταση τῆς δοσμένης στιγμῆς καί πιό σίγουρα ἀπ' ὅλα προετοιμάζουν τή στρατηγική ἐπιτυχία. Γι' αὐτό οἱ ἐνέργειες τῆς ταχτικῆς, τά ἀποτελέσματά τους, πρέπει νά ἐκτιμιένται ὄχι αὐτά καθαυτά, ὄχι ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἄμεσου ἀποτελέσματος, μά ἀπό τήν ἄποψη τῶν καθηκόντων καί τῶν δυνατοτήτων τῆς στρατηγικῆς.

Ὑπάρχουν στιγμές πού οἱ ταχτικές ἐπιτυχίες διευκολύνουν τήν πραγματοποίηση τῶν στρατηγικῶν καθηκόντων. Αὐτό ἔγινε λογουχάρη στό μέτωπο τοῦ Ντενίκιν στά τέλη τοῦ 1919, τότε πού τά στρατεύματά μας ἀπελευθέρωσαν τό Ὀριόλ καί τό Βορόνεζ, ὅταν οἱ ἐπιτυχίες τοῦ ἱππικοῦ μας ἔξω ἀπό τό Βορόνεζ καί τοῦ πεζικοῦ ἔξω ἀπό τό Ὀριόλ δημιούργησαν μιά κατάσταση εὐνοϊκή γιά τό χτύπημα ἐνάντια στό Ροστόφ. Αὐτό ἔγινε τόν Αὔγουστο τοῦ 1917 στή Ρωσία, ὅταν τό πέρασμα τῶν Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων, δημιούργησε μιά καινούργια πολιτική κατάσταση πού διευκόλυνε κατόπιν τό χτύπημα πού ἔδοσε τό κόμμα μας τόν Ὀχτώβρη.

Ὑπάρχουν καί στιγμές, ὅταν οἱ ταχτικές ἐπιτυχίες, ἐνῶ εἶναι λαμπρές στήν ἄμεσή τους ἀπόδοση, δέν ἀνταποκρίνονται ὅμως στίς στρατηγικές δυνατότητες, δημιουργοῦν «ἀναπάντεχη» κατάσταση, καταστρεφτική γιά ὅλη τήν ἐκστρατεία. Αὐτό ἔγινε μέ τό Ντενίκιν στά τέλη τοῦ 1919, τότε πού αὐτός παρασυρμένος ἀπό τήν εὔκολη ἐπιτυχία τῆς γρήγορης καί ἐντυπωσιακῆς προέλασής του πρός τή Μόσχα ἅπλωσε τό μέτωπό του ἀπό τό Βόλγα ὥς τό Δνείπερο καί προετοίμασε ἔτσι τήν καταστροφή τῶν στρατευμάτων του. Αὐτό ἔγινε στά 1920, τόν καιρό τοῦ πολέμου ἐνάντια στούς πολωνούς, τότε πού, ὑποτιμώντας τή δύναμη τοῦ ἐθνικοῦ παράγοντα στήν Πολωνία καί παρασυρμένοι ἀπό τήν εὔκολη ἐπιτυχία τῆς ἐντυπωσιακῆς προέλασής μας, ἀναλάβαμε ἕνα καθῆκον ἀνώτερο ἀπό τίς δυνάμεις μας, τό καθῆκον νά ἀνοίξουμε ρῆγμα στήν Εὐρώπη μέσω τῆς Βαρσοβίας, προκαλέσαμε τή συσπείρωση τῆς πλειοψηφίας τοῦ πολωνικοῦ πληθυσμοῦ ἐνάντια στά σοβιετικά στρατεύματα καί δημιουργήσαμε ἔτσι μιά κατάσταση πού ἐκμηδένισε τίς ἐπιτυχίες τῶν σο-

βιετικῶν στρατευμάτων ἔξω ἀπό τό Μίνσκ καί τό Ζιτόμιρ καί ὑποσκάψαμε τό γόητρο τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στή Δύση.

Τέλος, ὑπάρχουν ἀκόμα στιγμές, πού πρέπει νά ἀρνηθοῦμε τήν ταχτική ἐπιτυχία, συνειδητά νά δεχτοῦμε ταχτικά μειονεχτήματα καί ζημιές γιά νά ἐξασφαλίσουμε γιά μᾶς στρατηγικά πλεονεχτήματα στό μέλλον. Αὐτό γίνεται συχνά στόν πόλεμο, ὅταν ἡ μιά πλευρά, ἐπιθυμώντας νά σώσει τά στελέχη τῶν στρατευμάτων της καί νά τά ἀπομακρύνει ἀπό τό χτύπημα τῶν ὑπέρτερων δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ, ἀρχίζει σχεδιασμένη ὑποχώρηση καί ἐγκαταλείπει χωρίς μάχη ὁλόκληρες πόλεις καί περιφέρειες γιά νά κερδίσει χρόνο καί νά συγκεντρώσει δυνάμεις γιά καινούργιες ἀποφασιστικές μάχες στό μέλλον. Αὐτό ἔγινε στή Ρωσία τό 1918, τόν καιρό τῆς γερμανικῆς ἐπίθεσης, τότε πού τό κόμμα μας ἀναγκάστηκε νά κλείσει τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ—πού ἀποτελεῖ ἕνα τεράστιο μειονέχτημα ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἄμεσου πολιτικοῦ ἀποτελέσματος ἐκείνη τή στιγμή—γιά νά διατηρήσει τή συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά πού διψοῦσε εἰρήνη, γιά νά πετύχει μιά ἀνάπαυλα, γιά νά δημιουργήσει ἕνα νέο στρατό καί νά ἐξασφαλίσει ἔτσι στρατηγικά πλεονεχτήματα στό μέλλον.

Μ' ἄλλα λόγια: ἡ ταχτική δέ μπορεῖ νά ὑποτάσσεται στά παροδικά συμφέροντα τῆς στιγμῆς, δέν πρέπει νά καθοδηγεῖται ἀπό τήν ἀντίληψη τοῦ ἄμεσου πολιτικοῦ ἀποτελέσματος, καί πολύ περισσότερο δέν πρέπει νά ἀποσπᾶται ἀπό τή γῆ καί νά χτίζει πύργους στόν ἀέρα—ἡ ταχτική πρέπει νά στηρίζεται ἀποκλειστικά στά καθήκοντα καί τίς δυνατότητες τῆς στρατηγικῆς.

Τό καθῆκον τῆς ταχτικῆς εἶναι πρίν ἀπ' ὅλα, καθοδηγούμενη ἀπό τίς ὑποδείξεις τῆς στρατηγικῆς καί παίρνοντας ὑπόψη τήν πείρα τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν, νά καθορίσει τίς μορφές καί τίς μέθοδες πάλης πού περισσότερο ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες ἀνταποκρίνονται στή συγκεκριμένη κατάσταση τοῦ ἀγώνα στήν κάθε δοσμένη στιγμή.

5. ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΛΗΣ

Οἱ μέθοδες διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου, οἱ μορφές τοῦ πολέμου δέν εἶναι πάντα οἱ ἴδιες. Ἀλλάζουν ἀνάλογα μέ τούς ὅρους ἀνάπτυξης, πρίν ἀπ' ὅλα ἀνάλογα μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς. Τόν καιρό τοῦ Τσινγκίς-Χάν ὁ πόλεμος διεξαγόταν διαφορετικά ἀπό τόν καιρό τοῦ Ναπολέοντα τοῦ 3ου, καί στόν 20όν αἰώνα διεξάγεται διαφορετικά ἀπό τό 19ο αἰώνα.

Ἡ τέχνη διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου στίς σημερινές συνθῆκες εἶναι νά κατέχεις ὅλες τίς μορφές τοῦ πολέμου καί ὅλες τίς καταχτήσεις τῆς ἐπιστήμης σ' αὐτό τόν τομέα καί νά τίς χρησιμοποιεῖς μυαλωμένα, νά τίς συνδυάζεις ἐπιδέξια ἤ ἀνάλογα μέ τήν κατάσταση νά ἐφαρμόζεις στήν ὥρα της τή μιά εἴτε τήν ἄλλη ἀπό τίς μορφές αὐτές.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τίς μορφές πάλης στόν πολιτικό τομέα. Οἱ μορφές πάλης στόν πολιτικό τομέα εἶναι ἀκόμα πιό πολυποίκιλες ἀπό τίς μορφές διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου. Ἀλλάζουν ἀνάλογα μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας, τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καί τοῦ πολιτισμοῦ, ἀνάλογα μέ τήν κατάσταση τῶν τάξεων, τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων πού παλαίβουν καί τό χαρακτήρα τῆς ἐξουσίας, τέλος ἀνάλογα μέ τίς διεθνεῖς σχέσεις κλπ. Παράνομη μορφή πάλης τόν καιρό τῆς ἀπολυταρχίας συνδεμένη μέ μερικές ἀπεργίες καί διαδηλώσεις τῶν ἐργατῶν· ἀνοιχτή μορφή πάλης τόν καιρό τῶν «νόμιμων δυνατοτή-

των» καί μαζικές πολιτικές ἀπεργίες τῶν ἐργατῶν· κοινοβουλευτική μορφή πάλης, λχ. τόν καιρό τῆς Δούμας, καί ἐξωκοινοβουλευτική δράση τῶν μαζῶν πού καμιά φορά φτάνει ὥς τίς ἔνοπλες ἐξεγέρσεις· τέλος, οἱ κρατικές μορφές πάλης ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, ὅταν ἀποχτᾶ τή δυνατότητα νά ἐξασφαλίσει γιά τόν ἑαυτό του ὅλα τά μέσα καί τίς δυνάμεις τοῦ κράτους, μαζί καί τό στρατό—αὐτές εἶναι σέ γενικές γραμμές οἱ μορφές πάλης πού ἔχει ἀναδείξει ἡ πραχτική τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου.

Καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά κατέχει ὅλες τίς μορφές πάλης, νά τίς συνδυάζει μυαλωμένα στό πεδίο τῆς μάχης καί νά ὀξύνει ἐπιδέξια τήν πάλη μέ τίς μορφές πού εἶναι ἰδιαίτερα σκόπιμες σέ κάθε δοσμένη κατάσταση.

6. ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Οἱ μορφές ὀργάνωσης τοῦ στρατοῦ, τά εἴδη καί οἱ κατηγορίες τῶν στρατευμάτων προσαρμόζονται συνήθως στίς μορφές καί τίς μέθοδες διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου. Ὅταν ἀλλάζουν οἱ τελευταῖες ἀλλάζουν καί οἱ πρῶτες. Στόν πόλεμο τῶν ἑλιγμῶν τήν ὑπόθεση τήν κρίνει συνήθως ἡ μαζική χρησιμοποίηση τοῦ ἱππικοῦ. Ἀπεναντίας, στόν πόλεμο τῶν θέσεων τό ἱππικό εἴτε δέν παίζει κανένα ρόλο εἴτε παίζει δευτερεύοντα ρόλο· τό βαρύ πυροβολικό καί ἡ ἀεροπορία, τά ἀέρια καί τά τάνκς κρίνουν ἐδῶ τά πάντα.

Καθῆκον τῆς πολεμικῆς τέχνης εἶναι νά ἐξασφαλίσει ὅλα τά εἴδη στρατευμάτων, νά τά φτάσει ὥς τήν τελειότητα καί νά συνδυάζει μέ ἐπιδεξιότητα τή δράση τους.

Τό ἴδιο μποροῦμε νά ποῦμε καί γιά τίς μορφές ὀργάνωσης στόν πολιτικό τομέα. Κι ἐδῶ, ὅπως καί στό στρατιωτικό τομέα, οἱ μορφές ὀργάνωσης προσαρμόζονται στίς

μορφές πάλης. Συνωμοτικές ὀργανώσεις τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστατῶν στήν ἐποχή τῆς ἀπολυταρχίας· μορφωτικές ἐπαγγελματικές συνεταιριστικές καί κοινοβουλευτικές ὀργανώσεις (κοινοβουλευτική ὁμάδα κλπ.) στήν ἐποχή τῆς Δούμας· ἐργοστασιακές ἐπιτροπές, ἀπεργιακές ἐπιτροπές, Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν, στρατιωτικο-επαναστατικές ἐπιτροπές καί ἕνα πλατύ προλεταριακό κόμμα πού συνδέει ὅλες αὐτές τίς μορφές ὀργάνωσης στήν περίοδο τῶν μαζικῶν ἐξορμήσεων καί ἐξεγέρσεων· τέλος, κρατική μορφή ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου στήν περίοδο τῆς συγκέντρωσης τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῆς ἐργατικῆς τάξης—αὐτές εἶναι σέ γενικές γραμμές οἱ μορφές ὀργάνωσης, πού κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες μπορεῖ καί πρέπει τό προλεταριάτο νά στηρίζεται πάνω τους στόν ἀγώνα του ἐνάντια στήν κεφαλαιοκρατία.

Καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά κατέχει ὅλες αὐτές τίς μορφές ὀργάνωσης, νά τίς φτάσει ὥς τήν τελειότητα καί νά συνδυάζει μέ ἐπιδεξιότητα τή δουλιά τους σέ κάθε δοσμένη στιγμή.

7. ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ. Η ΕΝΤΟΛΗ

Οἱ καλά διατυπωμένες ἀποφάσεις, πού ἐκφράζουν τούς σκοπούς τοῦ πολέμου εἴτε μιᾶς ξεχωριστῆς μάχης καί πού εἶναι δημοφιλεῖς στό στρατό, ἔχουν καμιά φορά πιό ἀποφασιστική σημασία στό μέτωπο σάν μέσο ἐμψύχωσης τοῦ στρατοῦ γιά δράση, διατήρησης τοῦ ἠθικοῦ του κλπ. Οἱ ἀντίστοιχες διαταγές, τά συνθήματα εἴτε οἱ ἐκκλήσεις πού ἀπευθύνονται πρός τό στρατό ἔχουν γιά ὅλη τήν πορεία τοῦ πολέμου τήν ἴδια σοβαρή σημασία μ' ἕνα πρώτης τάξης βαρύ πυροβολικό, εἴτε μέ πρώτης τάξης ταχυκίνητα τάνκς.

Ἀκόμα μεγαλύτερη σημασία ἔχουν τά συνθήματα στόν πολιτικό τομέα, ὅπου ἔχουμε νά κάνουμε μέ δεκάδες καί ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, μέ τίς ποικιλόμορφες διεκδικήσεις καί ἀνάγκες τους.

Τό σύνθημα εἶναι μιά συμπυκνωμένη καί ξεκάθαρη διατύπωση τῶν ἄμεσων εἴτε τῶν ἀπώτερων σκοπῶν τοῦ ἀγώνα, πού τή δίνει ἡ καθοδηγητική ὁμάδα, λχ. τοῦ προλεταριάτου, τοῦ κόμματός του. Ὑπάρχουν διάφορα συνθήματα, ἀνάλογα μέ τήν ποικιλομορφία τῶν σκοπῶν τοῦ ἀγώνα, συνθήματα πού ἀγκαλιάζουν εἴτε μιά ὁλόκληρη ἱστορική περίοδο εἴτε ξεχωριστά στάδια καί ἐπεισόδια μιᾶς δοσμένης ἱστορικῆς περιόδου. Τό σύνθημα «κάτω ἡ ἀπολυταρχία», πού τό πρωτόριξε ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς ἐργασίας»[53] στήν ἔνατη δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα, ἦταν σύνθημα *προπαγάνδας*, γιατί ἔβαζε γιά σκοπό νά τραβήξει μέ τό μέρος τοῦ κόμματος ἄτομα καί ὁμάδες ἀπό τούς πιό συνεπεῖς καί σταθερούς ἀγωνιστές. Στήν περίοδο τοῦ ρωσοϊαπωνικοῦ πολέμου, ὅταν ἡ ἀστάθεια τῆς ἀπολυταρχίας ἔγινε λίγο-πολύ ξεκάθαρη γιά τά πλατιά στρώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τό σύνθημα αὐτό ἔγινε σύνθημα *ζύμωσης*, γιατί τώρα πιά ὑπολόγιζε νά τραβήξει τά ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Στήν περίοδο πρίν ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917, ὅταν ὁ τσαρισμός εἶχε πιά χρεωκοπήσει τελειωτικά στά μάτια τῶν μαζῶν, τό σύνθημα «κάτω ἡ ἀπολυταρχία», ἀπό σύνθημα προπαγάνδας μετατράπηκε πιά σέ σύνθημα *δράσης*, γιατί ἦταν ἔτσι ὑπολογισμένο ὥστε νά κινήσει τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν στήν ἔφοδο ἐνάντια στόν τσαρισμό. Στίς μέρες τῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη τό σύνθημα αὐτό μετατράπηκε πιά σέ *ἐντολή* τοῦ κόμματος, δηλαδή σέ ἄμεση ἔκκληση νά καταλάβουμε μέσα σέ ὁρισμένο χρονικό διάστημα ὁρισμένα ἱδρύματα καί ὁρισμένα

σημεῖα στό σύστημα τοῦ τσαρισμοῦ, γιατί τώρα πιά ἐπρόκειτο ν' ἀνατρέψουμε τόν τσαρισμό, νά τόν ἐκμηδενίσουμε. Ἡ ἐντολή εἶναι ἄμεση ἔκκληση τοῦ κόμματος γιά δράση στόν τάδε τόπο καί στόν τάδε χρόνο, ὑποχρεωτική γιά ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος, πού συνήθως τήν υἱοθετοῦν οἱ πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων, ἄν διατυπώνει σωστά καί εὔστοχα τίς διεκδικήσεις τῶν μαζῶν, ἄν πραγματικά εἶναι ὥριμη.

Τό νά μπερδεύεις τά συνθήματα μέ τίς ἐντολές, εἴτε τό σύνθημα ζύμωσης μέ τό σύνθημα δράσης εἶναι ἐξίσου ἐπικίνδυνο, ὅπως εἶναι ἐπικίνδυνες, καί κάποτε καί καταστροφικές, οἱ ἐξορμήσεις πού γίνονται πρίν τήν ὥρα τους ἤ καθυστερημένα. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 τό σύνθημα «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» ἦταν σύνθημα *ζύμωσης*. Ἡ γνωστή διαδήλωση στήν Πετρούπολη τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 κάτω ἀπό τό σύνθημα «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ», πού περικύκλωσε τότε τά Χειμερινά Ἀνάκτορα, ἦταν μιά ἀπόπειρα, ἀπόπειρα πρόωρη καί γι' αὐτό καταστροφική, νά μετατραπεῖ αὐτό τό σύνθημα σέ σύνθημα δράσης[54]. Ἦταν ἕνα πάρα πολύ ἐπικίνδυνο παράδειγμα πού μᾶς δείχνει τό μπέρδεμα τοῦ συνθήματος ζύμωσης μέ τό σύνθημα δράσης. Τό κόμμα εἶχε δίκιο πού καταδίκασε τούς πρωταίτιους αὐτῆς τῆς διαδήλωσης, γιατί ἤξερε ὅτι δέν εἶχαν πραγματοποιηθεῖ ἀκόμα οἱ ὅροι πού ἀπαιτοῦνταν γιά νά μετατραπεῖ τό σύνθημα αὐτό σέ σύνθημα δράσης, ὅτι μιά πρόωρη ἐνέργεια τοῦ προλεταριάτου μπορεῖ νά ὁδηγήσει στό τσάκισμα τῶν δυνάμεών του.

Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὑπάρχουν περιπτώσεις πού τό κόμμα βρίσκεται μπροστά στήν ἀνάγκη νά ἀποσύρει εἴτε νά ἀλλάξει μέσα «σέ 24 ὧρες», ἕνα σύνθημα (ἤ ἐντολή) πού τό εἶχε ἀποφασίσει καί πού ἦταν ὥριμο, γιά νά προφυλάξει τίς γραμμές του ἀπό τίς παγίδες πού τοῦ στή-

νει ὁ ἀντίπαλος, εἴτε νά ἀναβάλει προσωρινά τήν πραγματοποίηση τῆς ἐντολῆς γιά εὐθετότερη στιγμή. Μιά ἀνάλογη περίπτωση εἴχαμε στήν Πετρούπολη τόν Ἰούνη τοῦ 1917, ὅταν ἡ ΚΕ τοῦ κόμματός μας, ἐπειδή ἄλλαξε ἡ κατάσταση, ἀνάστειλε «ξαφνικά» τή διαδήλωση τῶν ἐργατῶν καί τῶν φαντάρων πού τήν εἶχε προετοιμάσει προσεχτικά καί τήν εἶχε ορίσει γιά τίς 9 τοῦ Ἰούνη.

Καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά μετατρέπει μαστορικά καί ἔγκαιρα τά συνθήματα ζύμωσης σέ συνθήματα δράσης, ἤ τά συνθήματα δράσης σέ ὁρισμένες συγκεκριμένες ἐντολές, ἤ ἄν αὐτό τό ἀπαιτεῖ ἡ κατάσταση, νά δείχνει τήν ἀναγκαία εὐλυγισία καί ἀποφασιστικότητα, ὥστε ἔγκαιρα νά σταματάει τήν ἐφαρμογή αὐτῶν ἤ ἐκείνων τῶν συνθημάτων, κι ἄν ἀκόμα εἶναι ἐκλαϊκευμένα, κι ἄν ἀκόμα εἶναι ὥριμα.

II

ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΤΡΟΦΕΣ. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

Ἡ στρατηγική τοῦ κόμματος δέν ἀποτελεῖ κάτι τό μόνιμο καί γιά πάντα δοσμένο. Ἡ στρατηγική ἀλλάζει ἀνάλογα μέ τίς ἱστορικές στροφές καί τίς μεγάλες ἱστορικές ἀλλαγές. Οἱ ἀλλαγές αὐτές βρίσκουν τήν ἔκφρασή τους στό ὅτι γιά κάθε ξεχωριστή ἱστορική στροφή καταρτίζεται ἕνα ξεχωριστό στρατηγικό σχέδιο, πού ἀνταποκρίνεται σ' αὐτή τή στροφή καί ἰσχύει γιά ὅλη τήν περίοδο ἀπό τή μιά στροφή στήν ἄλλη. Τό στρατηγικό σχέδιο καθορίζει τήν κατεύθυνση τοῦ βασικοῦ χτυπήματος τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων καί χαράζει τό σχῆμα πού ἀνταποκρίνεται στήν κατανομή τῶν ἑκατομμυρίων τῶν μαζῶν στό κοινωνικό μέτωπο. Φυσικά, ἕνα στρατηγικό σχέδιο, πού εἶναι κατάλληλο γιά μιά ἱστορική περίοδο πού ἔχει τίς ἰδιομορφίες της, δέ μπορεῖ νά εἶναι κατάλληλο γιά μιάν ἄλλη ἱστορική περίοδο πού ἔχει ἐντελῶς διαφορετικές ἰδιομορφίες. Σέ κάθε ἱστορική στροφή ἀνταποκρίνεται τό στρατηγικό σχέδιο πού τῆς χρειάζεται καί εἶναι προσαρμοσμένο στά καθήκοντά της.

Τό ἴδιο μποροῦμε νά ποῦμε καί σχετικά μέ τά στρατιωτικά ζητήματα. Τό στρατηγικό σχέδιο, πού εἴχαμε καταστρώσει γιά τόν πόλεμο ἐνάντια στόν Κολτσάκ, δέ μποροῦσε νά εἶναι κατάλληλο γιά τόν πόλεμο ἐνάντια στό Ντενίκιν, πού ἀπαιτοῦσε ἕνα νέο στρατηγικό σχέδιο, πού κι αὐτό μέ τή σειρά του δέν ἦταν κατάλληλο γιά τόν πόλεμο λχ. ἐνάντια στούς πολωνούς τό 1920, γιατί καί ἡ κατεύθυνση τῶν κύριων χτυπημάτων καί τό σχῆμα κατανομῆς τῶν βασικῶν μαχητικῶν δυνάμεων δέ μποροῦσε παρά νά ἦταν διαφορετικά σέ καθεμιά ἀπό τίς τρεῖς αὐτές περιπτώσεις.

Ἡ νεότερη ἱστορία τῆς Ρωσίας γνωρίζει τρεῖς βασικές ἱστορικές στροφές, πού γέννησαν τρία διαφορετικά στρατηγικά σχέδια στήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας. Θεωροῦμε ἀπαραίτητο νά τίς περιγράψουμε μέ λίγα λόγια, γιά νά δείξουμε παραστατικά πῶς ἀλλάζουν γενικά τά στρατηγικά σχέδια τοῦ κόμματος ἀνάλογα μέ τίς νέες μεγάλες ἱστορικές ἀλλαγές.

2. Η ΠΡΩΤΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Ἡ στροφή αὐτή ἄρχισε στίς ἀρχές τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰώνα, στήν περίοδο τοῦ ρωσοϊαπωνικοῦ πολέμου, ὅταν ἡ ἧττα τῶν τσαρικῶν στρατευμάτων

καί οἱ μεγαλειώδεις πολιτικές ἀπεργίες τῶν ρώσων ἐργατῶν τράνταξαν ὅλες τίς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ καί τίς ἔσπρωξαν στό στίβο τοῦ πολιτικοῦ ἀγώνα. Ἡ στροφή αὐτή ἔληξε στά 1917 τίς μέρες τῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη.

Στήν περίοδο αὐτή μέσα στό κόμμα μας πάλαιβαν δυό στρατηγικά σχέδια: τό σχέδιο τῶν μενσεβίκων (τοῦ Πλεχάνοφ καί τοῦ Μάρτοφ στά 1905) καί τό σχέδιο τῶν μπολσεβίκων (τοῦ σ. Λένιν στά 1905).

Ἡ μενσεβίκικη στρατηγική σχεδίαζε τό βασικό χτύπημα ἐνάντια στόν τσαρισμό πάνω στή γραμμή τοῦ συνασπισμοῦ τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης μέ τό προλεταριάτο. Ξεκινώντας ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ ἐπανάσταση θεωροῦνταν τότε ἀστική, τό σχέδιο αὐτό παραχωροῦσε στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη τό ρόλο τοῦ ἡγεμόνα (τοῦ ἀρχηγοῦ) τοῦ κινήματος καί καταδίκαζε τό προλεταριάτο στό ρόλο «τῆς ἄκρας ἀριστερῆς ἀντιπολίτευσης», στό ρόλο «αὐτοῦ πού κεντρίζει» τήν κεφαλαιοκρατία, ἐνῶ ἡ ἀγροτιά ἀποκλειόταν ἤ σχεδόν ἀποκλειόταν ἀπό τό ὀπτικό πεδίο γιατί δέν τή θεωροῦσαν μιά ἀπό τίς βασικές ἐπαναστατικές δυνάμεις. Δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβουμε ὅτι τό σχέδιο αὐτό σέ μιά χώρα σάν τή Ρωσία μιά καί ἄφηνε ἔξω ἀπό τό παιχνίδι τά πολλά ἑκατομμύρια τῆς ἀγροτιᾶς, ἦταν ἀνεπανόρθωτα οὐτοπικό καί ὅτι μιά καί παρέδινε τήν τύχη τῆς ἐπανάστασης στά χέρια τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης (ἡγεμονία τῆς ἀστικῆς τάξης) ἦταν ἀντιδραστικό, γιατί ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη δέν ἐνδιαφερόταν γιά τήν ὁλοκληρωτική νίκη τῆς ἐπανάστασης καί ἦταν πάντα ἕτοιμη νά βάλει τέλος στήν ὑπόθεση, κλείνοντας συμφωνία μέ τόν τσαρισμό.

Ἡ μπολσεβίκικη στρατηγική (βλ. τίς «Δυό ταχτικές»[55] τοῦ σ. Λένιν) σχεδίαζε τό βασικό χτύπημα τῆς ἐπανάστασης ἐνάντια στόν τσαρισμό πάνω στή γραμμή τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά ἐξουδετερώνοντας τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ξεκινώντας ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη δέν ἐνδιαφερόταν γιά τήν ὁλοκληρωτική νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης, ὅτι προτιμᾶ τή συμφωνία μέ τόν τσαρισμό σέ βάρος τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν παρά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης, τό σχέδιο αὐτό παραχωροῦσε τό ρόλο τοῦ ἡγεμόνα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στό προλεταριάτο, σάν τή μοναδικά ὥς τό τέλος ἐπαναστατική τάξη τῆς Ρωσίας. Τό σχέδιο αὐτό εἶναι ἀξιοσημείωτο ὄχι μόνο ἀπό τήν ἄποψη ὅτι ὑπολόγιζε σωστά τίς κινητήριες δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης, μά καί ἀπό τήν ἄποψη ὅτι περιεῖχε τό σπέρμα τῆς ἰδέας τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου (ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου), πρόβλεπε μέ μεγαλοφυΐα τήν ἑπόμενη, ἀνώτερη φάση τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία καί διευκόλυνε τό πέρασμα σ' αὐτή τή φάση.

Ἡ κατοπινή ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1917 ἐπιβεβαίωσε πέρα γιά πέρα τήν ὀρθότητα αὐτοῦ τοῦ στρατηγικοῦ σχεδίου.

3. Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΧΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Ἡ δεύτερη στροφή ἄρχισε μέ τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917, ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ, ὅταν ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος ἀποκάλυψε σ' ὅλο τόν κόσμο τίς θανάσιμες πληγές τοῦ καπιταλισμοῦ· ὅταν ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἀνίκανη νά πάρει στά χέρια της τήν οὐσιαστική διεύθυνση τῆς χώρας, ὑποχρεώθηκε νά περιοριστεῖ στή διατήρηση τῆς τυπικῆς ἐξουσίας (Προσωρινή Κυβέρνηση)· ὅταν τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί τῶν

στρατιωτῶν βουλευτῶν, πού πῆραν στά χέρια τους τήν πραγματική ἐξουσία δέν εἶχαν οὔτε τήν πεῖρα οὔτε τή θέληση νά τή χρησιμοποιήσουν ὅπως ἔπρεπε· ὅταν οἱ φαντάροι στό μέτωπο, οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες στά μετόπισθεν στέναζαν κάτω ἀπό τό βάρος τοῦ πολέμου καί τοῦ οἰκονομικοῦ ξεχαρβαλώματος· ὅταν τό καθεστώς τῆς «δυαδικῆς ἐξουσίας» καί τῆς «ἐπιτροπῆς ἐπαφῆς»[56], πού σπαραζόταν ἀπό ἐσωτερικές ἀντιθέσεις καί δέν ἦταν ἱκανό οὔτε γιά πόλεμο οὔτε γιά εἰρήνη, ὄχι μόνο δέν ἔβρισκε «διέξοδο ἀπό τό ἀδιέξοδο», μά μπέρδευε ἀκόμα περισσότερο τήν κατάσταση. Ἡ περίοδος αὐτή τέλειωσε μέ τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη 1917.

Στήν περίοδο αὐτή μέσα στά Σοβιέτ πάλαιβαν δυό στρατηγικά σχέδια: τό σχέδιο τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων καί τό σχέδιο τῶν μπολσεβίκων.

Ἡ στρατηγική τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, πού στήν ἀρχή ταλαντευόταν ἀνάμεσα στά Σοβιέτ καί στήν Προσωρινή Κυβέρνηση, ἀνάμεσα στήν ἐπανάσταση καί στήν ἀντεπανάσταση, διαμορφώθηκε ὁριστικά τή στιγμή πού ἄρχιζε ἡ Δημοκρατική Σύσκεψη (τό Σεπτέμβρη τοῦ 1917). Ἡ στρατηγική αὐτή ἀκολουθοῦσε τή γραμμή τῆς βαθμιαίας ἀλλά σταθερῆς ἀπομάκρυνσης τῶν Σοβιέτ ἀπό τήν ἐξουσία καί τῆς συγκέντρωσης ὅλης τῆς ἐξουσίας τῆς χώρας στά χέρια τοῦ «Προκοινοβουλίου», πού ἦταν ἕνα πρόπλασμα μιᾶς μελλοντικῆς ἀστικῆς βουλῆς. Τά ζητήματα τῆς εἰρήνης καί τοῦ πολέμου, τό ἀγροτικό καί τό ἐργατικό ζήτημα, καθώς καί τό ἐθνικό ζήτημα τά ἀνέβαλλαν ὥς τή σύγκληση τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης, πού μέ τή σειρά της τήν ἀνέβαλλαν ἐπ' ἀόριστο. «Ὅλη ἡ ἐξουσία στή Συνταχτική Συνέλευση», ἔτσι διατύπωναν οἱ ἐσερο-μενσεβίκοι τό στρατηγικό τους σχέδιο. Ἦταν ἕνα σχέδιο πού προετοίμαζε τήν ἀστική διχτατορία, βέβαια μιά καλοστολισμένη καί καλοχτενισμένη, «τελείως δημοκρατική», παρ' ὅλα αὐτά ὅμως ἀστική διχτατορία.

Ἡ στρατηγική τῶν μπολσεβίκων (βλ. τίς «Θέσεις» τοῦ σ. Λένιν, πού δημοσιεύτηκαν τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917[57]) σχεδίαζε τό βασικό χτύπημα ἀπό τίς ἑνωμένες δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτικῆς φτωχολογιᾶς πάνω στή γραμμή τῆς διάλυσης τῆς ἀστικῆς ἐξουσίας, πάνω στή γραμμή τῆς ὀργάνωσης τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου μέ τή μορφή τῆς δημοκρατίας τῶν Σοβιέτ. Ρήξη μέ τόν ἰμπεριαλισμό καί ἔξοδος ἀπό τόν πόλεμο· ἀπελευθέρωση τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων τῆς πρώην ρωσικῆς αὐτοκρατορίας· ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν κεφαλαιοκρατῶν· προετοιμασία τῶν ὅρων γιά τήν ὀργάνωση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας—αὐτά εἶναι τά στοιχεῖα τοῦ στρατηγικοῦ σχεδίου τῶν μπολσεβίκων σέ τούτη τήν περίοδο. «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ», ἔτσι διατύπωναν τότε οἱ μπολσεβίκοι τό στρατηγικό τους σχέδιο. Τό σχέδιο αὐτό εἶναι σπουδαῖο ὄχι μόνο ἀπό τήν ἄποψη ὅτι ἐκτιμοῦσε σωστά τίς κινητήριες δυνάμεις τῆς νέας, τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, ἀλλά καί ἀπό τήν ἄποψη ὅτι διευκόλυνε καί ἐπιτάχυνε τό ξαπόλυμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Δύση.

Ἡ κατοπινή ἐξέλιξη τῶν γεγονότων ὥς τήν ἀνατροπή τοῦ Ὀχτώβρη ἐπιβεβαίωσε ὁλοκληρωτικά τήν ὀρθότητα τοῦ στρατηγικοῦ αὐτοῦ σχεδίου.

4. Η ΤΡΙΤΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ τρίτη στροφή ἄρχισε μέ τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη, ὅταν τό θανάσιμο πάλαιμα τῶν δυό ἰμπεριαλιστικῶν ὁμάδων τῆς Δύσης ἔφτασε στό ἀνώτατο σημεῖο.

ὅταν ἡ ἐπαναστατική κρίση στή Δύση μεγάλωνε ὁλοφάνερα· ὅταν στή Ρωσία ἡ χρεωκοπημένη καί μπλεγμένη σέ ἀντιθέσεις ἀστική ἐξουσία ἔπεσε κάτω ἀπό τά χτυπήματα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης· ὅταν ἡ νικηφόρα προλεταριακή ἐπανάσταση, ἀφοῦ ξέκοψε μέ τόν ἰμπεριαλισμό καί βγῆκε ἀπό τόν πόλεμο, ἀπόχτησε ἄσπονδους ἐχθρούς μέ τή μορφή τῶν ἰμπεριαλιστικῶν συνασπισμῶν τῆς Δύσης· ὅταν τά διατάγματα τῆς νέας σοβιετικῆς κυβέρνησης γιά τήν εἰρήνη, γιά τή δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, γιά τήν ἀπαλλοτρίωση τῶν κεφαλαιοκρατῶν καί τήν ἀπελευθέρωση τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων τῆς ἐξασφάλισαν τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἑκατομμυρίων ἐργαζομένων ὅλου τοῦ κόσμου. Ἦταν μιά στροφή σέ διεθνῆ κλίμακα, γιατί γιά πρώτη φορά διασπάστηκε τό διεθνές μέτωπο τοῦ κεφαλαίου, γιά πρώτη φορά μπῆκε σέ πραχτική βάση τό ζήτημα τῆς ἀνατροπῆς τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἔτσι, ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη μετατράπηκε ἀπό δύναμη ἐθνική, ρωσική, σέ δύναμη διεθνῆ, καί οἱ ρῶσοι ἐργάτες ἀπό καθυστερημένο τμῆμα τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου μετατράπηκαν σέ ἐμπροσθοφυλακή του, πού μέ τό γεμάτο αὐτοθυσία ἀγώνα της ξυπνάει τούς ἐργάτες τῆς Δύσης καί τίς καταπιεζόμενες χῶρες τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ στροφή αὐτή δέν ἔφτασε ἀκόμα ὥς τήν τελική της ἀνάπτυξη γιατί δέν ἁπλώθηκε ἀκόμα σέ διεθνῆ κλίμακα, τό περιεχόμενό της καί ὁ γενικός της προσανατολισμός ὅμως διαγράφηκαν πιά ἀρκετά καθαρά.

Μέσα στούς πολιτικούς κύκλους τῆς Ρωσίας πάλαιβαν τότε δυό στρατηγικά σχέδια: τό σχέδιο τῶν ἀντεπαναστατῶν, πού τραβοῦσαν στίς ὀργανώσεις τους τούς δραστήριους μενσεβίκους καί ἐσέρους, καί τό σχέδιο τῶν μπολσεβίκων.

Οἱ ἀντεπαναστάτες καί οἱ δραστήριοι ἐσερο-μενσεβίκοι σχεδίαζαν νά συνενώσουν σ᾽ ἕνα στρατόπεδο ὅλα τά δυσαρεστημένα στοιχεῖα: τούς παλιούς ἀξιωματικούς στά μετόπισθεν καί στό μέτωπο, τίς ἀστικο-εθνικιστικές κυβερνήσεις τῶν ἀκριτικῶν περιοχῶν, τούς κεφαλαιοκράτες καί τούς τσιφλικάδες πού ἀπαλλοτρίωσε ἡ Ἐπανάσταση, τούς πράχτορες τῆς Ἀντάντ πού προετοίμαζαν τήν ἐπέμβαση κλπ. Προσανατολίζονταν πρός τήν ἀνατροπή τῆς σοβιετικῆς κυβέρνησης μέ ἐξέγερση ἤ μέ ἐπέμβαση ἀπό τό ἐξωτερικό καί πρός τήν παλινόρθωση τοῦ καπιταλιστικοῦ καθεστῶτος στή Ρωσία.

Οἱ μπολσεβίκοι, ἀντίθετα, στό σχέδιό τους ἀκολουθοῦσαν τή γραμμή τῆς στερέωσης τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία καί τῆς ἐπέκτασης τῆς σφαίρας δράσης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σ᾽ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου, συνενώνοντας τίς προσπάθειες τῶν προλετάριων τῆς Ρωσίας μέ τίς προσπάθειες τῶν προλετάριων τῆς Εὐρώπης καί τῶν καταπιεζόμενων χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐνάντια στόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό. Ὁ σ. Λένιν στή μπροσούρα του «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Καούτσκι» ἔδοσε μιά ἐξαιρετικά ἀξιοσημείωτη, ἀκριβῆ καί συμπυκνωμένη διατύπωση: «Νά γίνει τό ἀνώτατο ὅριο αὐτοῦ πού μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ σέ μιά (στή δική μας. *Ι. Στ.*) χώρα γιά τήν ἀνάπτυξη, τήν ὑποστήριξη καί τό ξύπνημα τῆς ἐπανάστασης σ᾽ ὅλες τίς χῶρες». Ἡ ἀξία τοῦ στρατηγικοῦ αὐτοῦ σχεδίου δέ βρίσκεται μόνο στό ὅτι ἐκτιμοῦσε σωστά τίς κινητήριες δυνάμεις τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, ἀλλά καί στό ὅτι πρόβλεπε καί διευκόλυνε τό προτσές πού ἄρχισε κατόπι, τό προτσές τῆς μετατροπῆς τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας σέ κέντρο τῆς προσοχῆς τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ὅλου τοῦ κόσμου, σέ σημαία τῆς

ἀπελευθέρωσης τῶν ἐργατῶν τῆς Δύσης καί τῶν ἀποικιῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἡ κατοπινή ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης σ' ὅλο τόν κόσμο, καθώς καί τά πέντε χρόνια ὕπαρξης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στή Ρωσία, ἐπιβεβαίωσαν πέρα γιά πέρα τήν ὀρθότητα αὐτοῦ τοῦ στρατηγικοῦ σχεδίου. Γεγονότα σάν κι αὐτό, ὅτι οἱ ἀντεπαναστάτες καί οἱ ἐσερο-μενσεβίκοι, πού κάμποσες φορές ἀποπειράθηκαν ν' ἀνατρέψουν τή σοβιετική ἐξουσία, βρίσκονται τώρα πρόσφυγες στό ἐξωτερικό, ἐνῶ ἡ Σοβιετική ἐξουσία καί ἡ Διεθνής προλεταριακή ὀργάνωση μετατρέπονται σέ σπουδαιότατα ὅπλα τῆς πολιτικῆς τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου, συνηγοροῦν ξεκάθαρα ὑπέρ τοῦ στρατηγικοῦ σχεδίου τῶν μπολσεβίκων.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 56,
14 τοῦ Μάρτη 1923.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν.

ΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Θέσεις γιά τό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας, πού ἐγκρίθηκαν ἀπό τήν ΚΕ τοῦ κόμματος[58]

I

1. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ ἀπό τόν περασμένο ἀκόμα αἰώνα παρουσίασε τήν τάση νά διεθνοποιήσει τούς τρόπους παραγωγῆς καί ἀνταλλαγῆς, νά ἐξαλείψει τήν ἐθνική ἀπομόνωση, νά προσεγγίσει οἰκονομικά τούς λαούς καί σιγά-σιγά νά συνενώσει τεράστια ἐδάφη σ' ἕνα συνεχές σύνολο. Ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, ἡ ἀνάπτυξη τῆς παγκόσμιας ἀγορᾶς, ἡ δημιουργία μεγάλων θαλάσσιων καί σιδηροδρομικῶν ἀρτηριῶν, ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίων κ. ἄ. δυνάμωσαν ἀκόμα περισσότερο αὐτή τήν τάση καί συνδέσανε τούς πιό διαφορετικούς λαούς μέ τούς δεσμούς τοῦ διεθνοῦς καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας καί τῆς ὁλόπλευρης ἀλληλοεξάρτησής τους. Ἐφόσον τό προτσές αὐτό καθρέφτιζε τήν κολοσσιαία ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ἐφόσον εὐκόλυνε τήν ἐξάλειψη τῆς ἐθνικῆς ἀπομόνωσης καί τῆς ἀντίθεσης τῶν συμφερόντων τῶν διαφόρων λαῶν, ἦταν καί παραμένει προτσές προοδευτικό, γιατί προετοιμάζει τίς ὑλικές προϋποθέσεις γιά τή μελλοντική παγκόσμια σοσιαλιστική οἰκονομία.

2. Ἡ τάση ὅμως αὐτή ἀναπτύχθηκε μέ ἰδιότυπες μορφές, πού δέν ἀνταποκρίνονταν καθόλου στό ἐσωτερικό της ἱστορικό νόημα. Ἡ ἀλληλοεξάρτηση τῶν λαῶν καί ἡ

οἰκονομική συνένωση τῶν ἐδαφῶν στήν πορεία τῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ δέν πραγματοποιήθηκαν μέ τή συνεργασία τῶν λαῶν σάν ἰσότιμων μονάδων, ἀλλά μέ τήν ὑποταγή ὁρισμένων λαῶν σέ ἄλλους λαούς, μέ τήν καταπίεση καί τήν ἐκμετάλλευση τῶν λιγότερο ἀναπτυγμένων λαῶν ἀπό τούς πιό ἀναπτυγμένους. Ἡ καταλήστευση καί κατάχτηση ἀποικιῶν, ὁ ἐθνικός ζυγός καί ἡ ἐθνική ἀνισότητα, ἡ ἰμπεριαλιστική αὐθαιρεσία καί βία, ἡ ἀποικιακή σκλαβιά καί ἡ στέρηση τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων, τέλος ὁ ἀγώνας ἀνάμεσα στά «πολιτισμένα» ἔθνη γιά τήν κυριαρχία πάνω στούς «ἀπολίτιστους» λαούς—αὐτές εἶναι οἱ μορφές πού μέσα στά πλαίσιά τους ξετυλιγόταν τό προτσές τῆς οἰκονομικῆς προσέγγισης τῶν λαῶν. Γι' αὐτό τό λόγο, παράλληλα μέ τήν τάση γιά ἕνωση μεγάλωναν καί ἡ τάση γιά τήν ἐκμηδένιση τῶν βίαιων μορφῶν αὐτῆς τῆς ἕνωσης, καί ὁ ἀγώνας γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν καταπιεζόμενων ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων ἐθνοτήτων ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό ζυγό. Ἐφόσον ἡ δεύτερη αὐτή τάση ἐκδήλωνε τήν ἀγανάχτηση τῶν καταπιεζομένων μαζῶν ἐνάντια στίς ἰμπεριαλιστικές μορφές ἕνωσης καί ἐφόσον ἀπαιτοῦσε τήν ἕνωση τῶν λαῶν πάνω στίς ἀρχές τῆς συνεργασίας καί τῆς ἐθελοντικῆς ἕνωσης, ἦταν καί παραμένει τάση προοδευτική, γιατί προετοιμάζει τίς ἠθικές προϋποθέσεις γιά τή μελλοντική παγκόσμια σοσιαλιστική οἰκονομία.

3. Ἡ πάλη ἀνάμεσα στίς δυό αὐτές βασικές τάσεις, πού ἐκφράζονται μέ χαρακτηριστικές γιά τόν καπιταλισμό μορφές, γεμίζει τήν ἱστορία τῶν πολυεθνικῶν ἀστικῶν κρατῶν τοῦ τελευταίου μισοῦ αἰώνα. Ἡ ἀνειρήνευτη ἀντίφαση ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς τάσεις μέσα στά πλαίσια τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης ἀποτέλεσε τή βάση τῆς ἐσωτερικῆς ἀδυναμίας καί τῆς ὀργανικῆς ἀστάθειας τῶν καπιταλιστικῶν ἀποικιακῶν κρατῶν. Ἀναπόφευχτες συγκρούσεις μέσα σ' αὐτά τά κράτη καί ἀναπόφευχτοι πόλεμοι ἀνάμεσά τους· κατάρρευση τῶν παλιῶν ἀποικιακῶν κρατῶν καί δημιουργία καινούργιων· νέο κυνηγητό γιά ἀποικίες καί νέα κατάρρευση τῶν πολυεθνικῶν κρατῶν πού ὁδηγεῖ σέ νέα ἀλλαγή τοῦ πολιτικοῦ χάρτη τοῦ κόσμου—τέτια εἶναι τά ἀποτελέσματα τῆς βασικῆς ἀντίφασης. Ἀπό τή μιά ἡ κατάρρευση τῆς παλιᾶς Ρωσίας, τῆς Αὐστρουγγαρίας καί τῆς Τουρκίας, ἀπό τήν ἄλλη ἡ ἱστορία ἀποικιακῶν κρατῶν σάν τῆς Μεγάλης Βρετανίας καί τῆς παλιᾶς Γερμανίας, τέλος ὁ «μεγάλος» ἰμπεριαλιστικός πόλεμος καί ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἀποικιακῶν λαῶν καί τῶν λαῶν πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα, ὅλα αὐτά καί ἄλλα παρόμοια γεγονότα μιλᾶνε ξεκάθαρα γιά τήν ἀστάθεια καί τή σαθρότητα τῶν πολυεθνικῶν καπιταλιστικῶν κρατῶν.

Ἔτσι, ἡ ἀνειρήνευτη ἀντίφαση ἀνάμεσα στό προτσές τῆς οἰκονομικῆς ἕνωσης τῶν λαῶν καί στούς ἰμπεριαλιστικούς τρόπους πού γίνεται αὐτή ἡ ἕνωση καθόρισε τήν ἀνικανότητα, τήν ἀνημποριά καί τήν ἀδυναμία τῆς ἀστικῆς τάξης νά βρεῖ τό σωστό δρόμο γιά τή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος.

4. Τό κόμμα μας ὑπολόγιζε αὐτά τά περιστατικά ὅταν στή βάση τῆς πολιτικῆς του γιά τό ἐθνικό ζήτημα ἔβαζε τό δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοδιάθεση, τό δικαίωμα τῶν λαῶν γιά αὐτοτελῆ κρατική ὕπαρξη. Τό κόμμα ἀναγνώρισε αὐτό τό ἀναφαίρετο δικαίωμα τῶν ἐθνοτήτων ἀπό τίς πρῶτες κιόλας μέρες τῆς ὕπαρξής του, στό πρῶτο του συνέδριο (τό 1898), ὅταν οἱ ἀντιθέσεις τοῦ καπιταλισμοῦ στό ἐθνικό ζήτημα δέν εἶχαν ἀκόμα προλάβει νά διαγραφοῦν μέ ἐξαντλητική σαφήνεια. Σέ συνέχεια τό κόμ-

μα υποστήριζε σταθερά τό έθνικό του πρόγραμμα μέ είδικά ψηφίσματα καί άποφάσεις τών συνεδρίων καί τών συνδιασκέψεών του, ώς τήν Όχτωβριανή άνατροπή. Ό ίμπεριαλιστικός πόλεμος καί τό συνδεμένο μαζί του ίσχυρό έπαναστατικό κίνημα στίς άποικίες έπιβεβαίωσαν άπλώς γιά μιά άκόμα φορά τήν όρθότητα τών άποφάσεων τοῦ κόμματος στό έθνικό ζήτημα. Τό νόημα αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων εἶναι:

α) κατηγορηματική ἄρνηση κάθε μορφῆς ἐξαναγκασμοῦ στίς σχέσεις τῶν ἐθνοτήτων·

β) ἀναγνώριση τῆς ἰσότητας καί τοῦ κυριαρχικοῦ δικαιώματος τῶν λαῶν νά καθορίζουν μόνοι τίς τύχες τους·

γ) ἀναγνώριση τῆς θέσης ὅτι μιά σταθερή ἕνωση τῶν λαῶν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μόνο πάνω στή βάση τῆς συνεργασίας καί τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης·

δ) διακήρυξη τῆς ἀλήθειας ὅτι ἡ ἕνωση αὐτή μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μόνο ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου.

Τό κόμμα στή δουλιά του ἀντιπαράθετε ἀκούραστα τό ἀπελευθερωτικό αὐτό ἐθνικό πρόγραμμα τόσο στήν ἀπροκάλυπτη καταπιεστική πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ, ὅσο καί στή μεσοβέζικη, μισοϊμπεριαλιστική πολιτική τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων. Ἄν ἡ πολιτική τοῦ ἐκρωσισμοῦ πού ἀκολουθοῦσε ὁ τσαρισμός δημιούργησε μιάν ἄβυσο ἀνάμεσα στόν τσαρισμό καί τίς ἐθνότητες τῆς παλιᾶς Ρωσίας, κι ἄν ἡ μισοϊμπεριαλιστική πολιτική τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων ἔκανε τά καλύτερα στοιχεῖα αὐτῶν τῶν ἐθνοτήτων νά ἀπομακρυνθοῦν ἀπό τό καθεστώς τοῦ Κερένσκι, ἡ ἀπελευθερωτική πολιτική τοῦ κόμματός μας κατάχτησε γιά τό κόμμα τή συμπάθεια καί τήν ὑποστήριξη τῶν πλατιῶν μαζῶν αὐτῶν τῶν ἐθνοτήτων στόν ἀγώνα τους ἐνάντια στόν τσαρισμό καί τήν ἰμπεριαλιστική

ρωσική ἀστική τάξη. Ζήτημα εἶναι ἄν μπορεῖ νά ἀμφιβάλλει κανείς ὅτι αὐτή ἡ συμπάθεια κι αὐτή ἡ ὑποστήριξη ἀποτέλεσαν ἕναν ἀπό τούς ἀποφασιστικούς παράγοντες πού καθόρισαν τή νίκη τοῦ κόμματός μας τίς μέρες τοῦ Ὀχτώβρη.

5. Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη ἔβγαλε τά πραχτικά συμπεράσματα ἀπό τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματός μας γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Ἀφοῦ ἀνάτρεψε τήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν κεφαλαιοκρατῶν, πού ἦταν οἱ βασικοί φορεῖς τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης καί ἔφερε στήν ἐξουσία τό προλεταριάτο, ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη ἔσπασε μ' ἕνα χτύπημα τίς ἁλυσίδες τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης, ἀναποδογύρισε τίς παλιές σχέσεις ἀνάμεσα στούς λαούς, ὑπόσκαψε τήν παλιά ἐθνική ἐχθρότητα, προλείανε τό ἔδαφος γιά τή συνεργασία τῶν λαῶν καί κατάχτησε γιά τό ρωσικό προλεταριάτο τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἀλλοεθνῶν ἀδελφῶν του, ὄχι μόνο στή Ρωσία, μά καί στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀσία. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι χωρίς αὐτή τήν ἐμπιστοσύνη τό ρωσικό προλεταριάτο δέ θά μποροῦσε νά νικήσει τόν Κολτσάκ καί τό Ντένικιν, τό Γιουντένιτς καί τό Βράνγκελ. Ἀπό τήν ἄλλη, δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι οἱ καταπιεζόμενες ἐθνότητες δέ θά μποροῦσαν νά πετύχουν τήν ἀπελευθέρωσή τους ἄν δέν εἶχε ἐγκαθιδρυθεῖ ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου στό κέντρο τῆς Ρωσίας. Ἡ ἐθνική ἐχθρότητα καί οἱ ἐθνικές συγκρούσεις εἶναι ἀναπόφευχτες, καί ἀναπότρεπτες, ὅσον καιρό στήν ἐξουσία βρίσκεται τό κεφάλαιο, ὅσον καιρό ἡ μικροαστική τάξη, καί πρίν ἀπ' ὅλα ἡ ἀγροτιά, τοῦ πρώην «κυρίαρχου» ἔθνους, γεμάτες ἐθνικιστικές προλήψεις ἀκολουθοῦν τούς κεφαλαιοκράτες· καί, ἀντίθετα, ἡ ἐθνική εἰρήνη καί ἡ ἐθνική λευτεριά μπορεῖ νά θεωροῦνται ἐξασφαλισμένες, ἄν ἡ ἀγροτιά καί τά ἄλλα μικροαστικά στρώ-

ματα ἀκολουθοῦν τό προλεταριάτο, δηλαδή ἄν ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἐξασφαλισμένη. Γι' αὐτό ἡ νίκη τῶν Σοβιέτ καί ἡ κατοχύρωση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ βάση καί τό θεμέλιο πού πάνω του μπορεῖ νά οἰκοδομηθεῖ ἡ ἀδελφική συνεργασία τῶν λαῶν σέ μιά ἑνιαία κρατική ἕνωση.

6. Τά ἀποτελέσματα ὅμως τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη δέν ἐξαντλοῦνται μόνο μέ τήν ἐξάλειψη τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης, μέ τή δημιουργία τοῦ ἐδάφους γιά τήν ἕνωση τῶν λαῶν. Στήν πορεία τῆς ἀνάπτυξής της ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη ἐπεξεργάστηκε ἀκόμα τίς μορφές αὐτῆς τῆς ἕνωσης, χάραξε τή βασική γραμμή πού πάνω της πρέπει νά στηριχτεῖ ἡ ἕνωση τῶν λαῶν σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος. Στήν πρώτη περίοδο τῆς ἐπανάστασης, ὅταν οἱ ἐργαζόμενες μάζες τῶν ἐθνοτήτων ἔνιωσαν γιά πρώτη φορά τόν ἑαυτό τους αὐτοτελῆ ἐθνικά μεγέθη, ἐνῶ ἡ ἀπειλή ἐπέμβασης ἀπό τό ἐξωτερικό δέν ἀποτελοῦσε ἀκόμα πραγματικό κίνδυνο, ἡ συνεργασία τῶν λαῶν δέν εἶχε ἀκόμα ἐντελῶς ξεκαθαρισμένες, αὐστηρά καθορισμένες μορφές. Στήν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καί τῆς ἐπέμβασης, ὅταν τά συμφέροντα τῆς στρατιωτικῆς αὐτοάμυνας τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν μπῆκαν στήν πρώτη γραμμή, ἐνῶ τά ζητήματα τῆς οἰκονομικῆς ἀνοικοδόμησης δέν ἔμπαιναν ἀκόμα στήν ἡμερήσια διάταξη, ἡ συνεργασία πῆρε τή μορφή στρατιωτικῆς συμμαχίας. Τέλος, στή μεταπολεμική περίοδο, ὅταν στήν πρώτη γραμμή μπῆκαν τά ζητήματα τῆς ἀνόρθωσης τῶν καταστραμμένων ἀπό τόν πόλεμο παραγωγικῶν δυνάμεων, ἡ στρατιωτική συμμαχία συμπληρώθηκε μέ τήν οἰκονομική συμμαχία. Ἡ συνένωση τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν στήν Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν ἀποτελεῖ τό τελικό στάδιο στήν ἀνάπτυξη τῶν μορφῶν συνεργασίας, πού τούτη τή φορά πῆρε τό χαραχτήρα μιᾶς στρατιωτικο-οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ἕνωσης τῶν λαῶν σ' ἕνα ἑνιαῖο πολυεθνικό σοβιετικό κράτος.

Ἔτσι, τό προλεταριάτο βρῆκε στό σοβιετικό καθεστώς τό κλειδί γιά τή σωστή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, ἀνακάλυψε στό καθεστώς αὐτό τό δρόμο γιά τήν ὀργάνωση ἑνός σταθεροῦ πολυεθνικοῦ κράτους πάνω στή βάση τῆς ἐθνικῆς ἰσοτιμίας καί τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης.

7. Τό νά βρεῖς ὅμως τό κλειδί γιά τή σωστή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος δέ σημαίνει ὅτι τό ἔλυσες κιόλας ὁλοκληρωτικά καί τελειωτικά, ὅτι αὐτή τή λύση τήν πραγματοποίησες ἐξαντλητικά στή συγκεκριμένη πραχτική. Γιά νά ἐφαρμοστεῖ σωστά στήν πράξη τό ἐθνικό πρόγραμμα πού διατύπωσε ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη, εἶναι ἀκόμα ἀπαραίτητο νά ὑπερνικήσουμε τά ἐμπόδια πού μᾶς ἄφησε κληρονομιά ἡ περίοδος τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης καί πού δέ μποροῦν νά ὑπερνικηθοῦν μέ ἕνα χτύπημα μέσα σέ ἕνα σύντομο χρονικό διάστημα.

Ἡ κληρονομιά αὐτή ἀποτελεῖται, πρῶτο, ἀπό τίς ἐπιβιώσεις τοῦ μεγαλοκρατικοῦ σωβινισμοῦ, πού εἶναι ἡ αντανάκλαση τῆς παλιᾶς προνομιακῆς θέσης τῶν μεγαλορώσων. Οἱ ἐπιβιώσεις αὐτές ἐξακολουθοῦν ἀκόμα νά ζοῦν στά μυαλά τῶν κεντρικῶν καί τοπικῶν σοβιετικῶν στελεχῶν μας, φωλιάζουν στά κεντρικά καί τοπικά κρατικά μας ἱδρύματα, ἐνισχύονται μέ τά «καινούργια» μεγαλορωσικά σωβινιστικά σμενοβεχικά[59] ρεύματα πού μέ τή ΝΕΠ ὅλο καί δυναμώνουν. Πραχτικά ἐκφράζονται μέ τήν ὑπεροπτικά περιφρονητική καί ἄψυχα γραφειοκρατική στάση τῶν ρώσων σοβιετικῶν ὑπαλλήλων ἀπέναντι στίς ἀνάγκες καί τίς ἀπαιτήσεις τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν. Τό πολυ-

εθνικό σοβιετικό κράτος μπορεῖ νά γίνει πραγματικά σταθερό καί ἡ συνεργασία τῶν λαῶν μέσα σ' αὐτό πραγματικά ἀδελφική μόνο στήν περίπτωση πού οἱ ἐπιβιώσεις αὐτές θά ξεριζωθοῦν ἀποφασιστικά κι ἀμετάκλητα ἀπό τήν πραχτική δουλειά τῶν κρατικῶν ὀργανισμῶν μας. Γι' αὐτό ὁ ἀποφασιστικός ἀγώνας ἐνάντια στίς ἐπιβιώσεις τοῦ μεγαλορωσικοῦ σωβινισμοῦ εἶναι τό πρῶτο ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματός μας.

Ἡ κληρονομιά αὐτή ἀποτελεῖται, δεύτερο, ἀπό τήν οὐσιαστική, δηλαδή τήν οἰκονομική καί πολιτιστική ἀνισότητα τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν. Ἡ νομική ἐθνική ἰσότητα πού πέτυχε ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη ἀποτελεῖ μεγάλη κατάχτηση τῶν λαῶν, αὐτή καθ' ἑαυτή ὅμως δέ λύνει ὅλο τό ἐθνικό ζήτημα. Μιά σειρά δημοκρατίες καί λαοί πού δέν πέρασαν εἴτε σχεδόν δέν πέρασαν ἀπό τόν καπιταλισμό, πού δέν ἔχουν εἴτε σχεδόν δέν ἔχουν δικό τους προλεταριάτο καί πού γιά τό λόγο αὐτό ἔμειναν καθυστερημένοι ἀπό οἰκονομική καί πολιτιστική ἄποψη, δέν εἶναι σέ θέση νά χρησιμοποιήσουν ὁλοκληρωτικά τά δικαιώματα καί τίς δυνατότητες πού τούς παρέχει ἡ ἐθνική ἰσοτιμία, δέν εἶναι σέ θέση νά ἀνυψωθοῦν ὥς τήν ἀνώτατη βαθμίδα τῆς ἀνάπτυξης καί νά φτάσουν ἔτσι τίς προχωρημένες ἐθνότητες χωρίς πραγματική καί μακρόχρονη βοήθεια ἀπ' ἔξω. Οἱ αἰτίες γι' αὐτή τήν οὐσιαστική ἀνισότητα δέ βρίσκονται μόνο στήν ἱστορία αὐτῶν τῶν λαῶν, ἀλλά καί στήν πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ καί τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης, πού προσπαθοῦσαν νά μετατρέψουν τίς ἀκριτικές περιοχές σέ περιοχές ἀποκλειστικά παραγωγῆς πρώτων ὑλῶν, πού τίς ἐκμεταλλεύονταν οἱ βιομηχανικά ἀναπτυγμένες κεντρικές περιφέρειες. Ἡ ἀνισότητα αὐτή δέν εἶναι δυνατό νά ξεπεραστεῖ μέσα σέ σύντομο χρονικό διάστημα, οὔτε καί νά ἐξαλειφθεῖ αὐτή ἡ κληρονομιά μέσα σ' ἕνα-δυό χρόνια. Τό 10ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας εἶχε τονίσει κιόλας ὅτι «ἡ ἐξάλειψη τῆς πραγματικῆς ἐθνικῆς ἀνισότητας εἶναι ἕνα μακρόχρονο προτσές, πού ἀπαιτεῖ σταθερή καί ἐπίμονη πάλη ἐνάντια σ' ὅλες τίς ἐπιβιώσεις τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης καί τῆς ἀποικιακῆς σκλαβιᾶς»[60]. Πρέπει ὅμως νά ξεπεραστεῖ ὁπωσδήποτε. Καί μπορεῖ νά ξεπεραστεῖ μόνο ἄν τό ρωσικό προλεταριάτο προσφέρει πραγματική καί μακρόχρονη βοήθεια στούς καθυστερημένους λαούς τῆς Ἕνωσης γιά νά προκόψουν οἰκονομικά καί πολιτιστικά. Διαφορετικά δέ μποροῦμε νά ὑπολογίζουμε ὅτι θά ἀποκατασταθεῖ μιά σωστή καί σταθερή συνεργασία τῶν λαῶν μέσα στά πλαίσια ἑνός ἑνιαίου ἑνωσιακοῦ κράτους. Γι' αὐτό ὁ ἀγώνας γιά τήν ἐξάλειψη τῆς πραγματικῆς ἀνισότητας τῶν ἐθνῶν, ὁ ἀγώνας γιά τήν ἀνύψωση τοῦ πολιτιστικοῦ καί οἰκονομικοῦ ἐπιπέδου τῶν καθυστερημένων λαῶν εἶναι τό δεύτερο ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματός μας.

Ἡ κληρονομιά αὐτή ἀποτελεῖται, τέλος, ἀπό τίς ἐπιβιώσεις τοῦ ἐθνικισμοῦ μέσα σέ μιά ὁλόκληρη σειρά λαῶν πού γνώρισαν τό βαρύ ζυγό τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης καί δέν κατάφεραν ἀκόμα νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τό αἴσθημα τῶν παλιῶν ἐθνικῶν προσβολῶν. Στήν πράξη οἱ ἐπιβιώσεις αὐτές ἐκφράζονται μέ μιά ὁρισμένη ἐθνική ἀποξένωση καί μέ τήν ἔλλειψη πλέριας ἐμπιστοσύνης τῶν ἄλλοτε καταπιεζόμενων λαῶν στά μέτρα πού προέρχονται ἀπό τούς ρώσους. Ὡστόσο, σέ ὁρισμένες δημοκρατίες πού περιλαβαίνουν κάμποσες ἐθνότητες, ὁ ἀμυντικός αὐτός ἐθνικισμός μετατρέπεται συχνά σέ ἐπιθετικό ἐθνικισμό, σέ φανατικό σωβινισμό τῆς πιό δυνατῆς ἐθνότητας πού στρέφεται ἐνάντια στίς ἀδύνατες ἐθνότητες αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν. Ὁ γεωργιανός σωβινισμός (στή Γεωργία), πού στρέφεται ἐνάντια στούς ἀρμένηδες, τούς ὀσέτους, τούς ἀτζάρους καί τούς ἀμπχάζους· ὁ ἀζερμπαϊτζάνικος σωβινισμός

(στό 'Αζερμπαϊτζάν), πού στρέφεται ἐνάντια στούς ἀρμένηδες καί ὁ οὐζμπέκικος σωβινισμός (στή Μπουχάρα καί τή Χορεσμία), πού στρέφεται ἐνάντια στούς τουρκμένους καί τούς κιργίζιους, ὅλα αὐτά τά εἴδη τοῦ σωβινισμοῦ, πού τά εὐνοοῦν ἐπιπλέον καί οἱ συνθῆκες τῆς ΝΕΠ καί ὁ συναγωνισμός, εἶναι τό μεγαλύτερο κακό πού ἀπειλεῖ νά μετατρέψει μερικές ἐθνικές δημοκρατίες σέ στίβο φαγωμάρας καί διχόνοιας. Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι ὅλα αὐτά τά φαινόμενα παρεμποδίζουν τήν οὐσιαστική συνένωση τῶν λαῶν σέ μιά ἑνιαία κρατική ἕνωση. Μιά καί οἱ ἐπιβιώσεις τοῦ ἐθνικισμοῦ ἀποτελοῦν μιά ἰδιάζουσα μορφή ἄμυνας ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό, τό πιό σίγουρο μέσο γιά νά ξεπεραστοῦν οἱ ἐθνικιστικές ἐπιβιώσεις εἶναι ὁ ἀποφασιστικός ἀγώνας ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό. Καί μιά πού οἱ ἐπιβιώσεις αὐτές στίς ξεχωριστές δημοκρατίες μετατρέπονται σέ τοπικό σωβινισμό πού στρέφεται ἐνάντια στίς ἀδύνατες ἐθνικές ὁμάδες, τά μέλη τοῦ κόμματος ἔχουν ὑποχρέωση νά τόν καταπολεμοῦν ἄμεσα. Γι' αὐτό ὁ ἀγώνας ἐνάντια στίς ἐθνικιστικές ἐπιβιώσεις, καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἐνάντια στίς σωβινιστικές μορφές αὐτῶν τῶν ἐπιβιώσεων, εἶναι τό τρίτο ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματός μας.

8. Μιά ἀπό τίς χτυπητές ἐκφράσεις τῆς κληρονομιᾶς τοῦ παλιοῦ πρέπει νά θεωρηθεῖ τό γεγονός ὅτι σημαντικό μέρος τῶν σοβιετικῶν ὑπαλλήλων στό κέντρο καί στίς ἐπαρχίες δέ βλέπουν τήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν σάν ἕνωση ἰσότιμων κρατικῶν μονάδων, προορισμένη νά ἐξασφαλίσει τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν, ἀλλά σάν ἕνα βῆμα πρός τή διάλυση αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν, σάν ἀρχή γιά τό σχηματισμό τοῦ λεγόμενου «ἑνιαίου καί ἀδιαίρετου». Καταδικάζοντας τήν ἀντίληψη αὐτή σάν ἀντιπρολεταριακή καί ἀντιδραστική τό συνέδριο καλεῖ τά μέλη τοῦ κόμματος νά παρακολουθοῦν ἄγρυπνα, ὥστε οἱ σο-

βιετικοί ὑπάλληλοι πού ἔχουν σωβινιστικές διαθέσεις νά μή χρησιμοποιήσουν τή συνένωση τῶν δημοκρατιῶν καί τή συγχώνευση τῶν 'Επιτροπάτων σάν προκάλυμμα γιά τίς προσπάθειές τους νά ἀγνοοῦν τίς οἰκονομικές καί πολιτιστικές ἀνάγκες τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν. Μέ τή συγχώνευση τῶν 'Επιτροπάτων δίνει ἐξετάσεις ὁ σοβιετικός μηχανισμός: ἄν ἡ προσπάθεια αὐτή ἔπαιρνε στήν πράξη μεγαλοκρατικό χαρακτήρα, τό κόμμα θά ἦταν ὑποχρεωμένο νά πάρει τά πιό ἀποφασιστικά μέτρα ἐνάντια σέ μιά τέτια διαστρέβλωση καί θά ἔβαζε ἀκόμα καί ζήτημα νά ἀναθεωρηθεῖ ἡ συγχώνευση ὁρισμένων 'Επιτροπάτων ὥσπου νά ἀναδιαπαιδαγωγηθεῖ ὅσο χρειάζεται ὁ σοβιετικός μηχανισμός στό πνεῦμα τοῦ πραγματικά προλεταριακοῦ καί πραγματικά ἀδελφικοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν ἀναγκῶν καί τῶν ἀπαιτήσεων τῶν μικρῶν καί τῶν καθυστερημένων ἐθνοτήτων.

9. Μιά καί ἡ Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν ἀποτελεῖ μιά νέα μορφή συμβίωσης τῶν λαῶν, μιά νέα μορφή τῆς συνεργασίας τους μέσα σ' ἕνα ἑνιαῖο ἑνωσιακό κράτος, πού μέσα στά πλαίσιά του καί στό προτσές τῆς κοινῆς δουλιᾶς τῶν λαῶν πρέπει νά ἐξαλειφθοῦν οἱ ἐπιβιώσεις πού ἀναφέρονται πιό πάνω, τά ἀνώτατα ὄργανα τῆς Ἕνωσης πρέπει νά συγκροτηθοῦν ἔτσι, ὥστε νά καθρεφτίζουν πέρα γιά πέρα ὄχι μόνο τίς γενικές ἀνάγκες καί ἀπαιτήσεις ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ἕνωσης, ἀλλά καί τίς εἰδικές ἀνάγκες καί ἀπαιτήσεις τῶν ξεχωριστῶν ἐθνοτήτων. Γι' αὐτό, παράλληλα μέ τά κεντρικά ὄργανα τῆς Ἕνωσης πού ὑπάρχουν καί πού ἀντιπροσωπεύουν τίς ἐργαζόμενες μάζες ὅλης τῆς Ἕνωσης ἀνεξάρτητα ἀπό ἐθνότητα, πρέπει νά δημιουργηθεῖ ἕνα εἰδικό ὄργανο ἀντιπροσώπευσης τῶν ἐθνοτήτων πάνω στίς ἀρχές τῆς ἰσότητας. Μιά τέτια συγκρότηση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τῆς Ἕνωσης θά μᾶς ἔδινε ὅλη τή δυνατό-

τητα ν' ἀφουγκραζόμαστε προσεχτικά τίς ἀνάγκες καί τίς ἀπαιτήσεις τῶν λαῶν, νά τούς παρέχουμε ἔγκαιρα τήν ἀναγκαία βοήθεια, νά δημιουργήσουμε μιά ἀτμόσφαιρα πλέριας ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καί νά ἐξαλείψουμε ἔτσι μέ τόν πιό ἀνώδυνο τρόπο τήν κληρονομιά πού ἀναφέραμε πιό πάνω.

10. Ξεκινώντας ἀπό ὅσα εἰπώθηκαν πιό πάνω, τό συνέδριο συστήνει στά μέλη τοῦ κόμματος νά προσπαθήσουν νά πετύχουν τά παρακάτω πραχτικά μέτρα:

α) νά δημιουργηθεῖ μέσα στό σύστημα τῶν ἀνώτατων ὀργάνων τῆς Ἕνωσης ἕνα εἰδικό ὄργανο στό ὁποῖο θά ἀντιπροσωπεύονται ὅλες χωρίς ἐξαίρεση οἱ ἐθνικές δημοκρατίες καί ἐθνικές περιοχές πάνω στίς ἀρχές τῆς ἰσότητας·

β) τά Ἐπιτροπάτα τῆς Ἕνωσης νά συγκροτηθοῦν πάνω στίς ἀρχές πού ἐξασφαλίζουν τήν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν καί τῶν ἀπαιτήσεων τῶν λαῶν τῆς Ἕνωσης·

γ) τά ὄργανα τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν νά συγκροτοῦνται κατά κύριο λόγο ἀπό ντόπιους, πού ξέρουν τή γλώσσα, τόν τρόπο ζωῆς καί τά ἤθη καί ἔθιμα τῶν ἀντίστοιχων λαῶν.

II

1. Στίς περισσότερες ἐθνικές δημοκρατίες ἡ ἀνάπτυξη τῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματός μας γίνεται μέσα σέ συνθῆκες πού δέν εὐνοοῦν πέρα γιά πέρα τό μεγάλωμα καί τό δυνάμωμά τους. Ἡ οἰκονομική καθυστέρηση αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν, τό γεγονός ὅτι τό ἐθνικό προλεταριάτο εἶναι μικρό σέ ἀριθμό, ἡ ἀνεπάρκεια ἤ καί ἡ ἔλλειψη ντόπιων παλιῶν κομματικῶν στελεχῶν, ἡ ἔλλειψη σοβαρῆς μαρξιστικῆς φιλολογίας στή μητρική γλώσσα, ἡ ἀδύνατη κομματική-διαπαιδαγωγική δουλιά, τέλος ἡ ὕπαρξη ἐπι-

βιώσεων ἀπό ριζοσπαστικές-ἐθνικιστικές παραδόσεις πού δέ μπόρεσαν ἀκόμα νά ἐξαλειφθοῦν, γέννησαν ἀνάμεσα στούς ντόπιους κομμουνιστές μιά καθορισμένη παρέκκλιση πρός τήν πλευρά τῆς ὑπερεκτίμησης τῶν ἐθνικῶν ἰδιομορφιῶν, πρός τήν πλευρά τῆς ὑποτίμησης τῶν ταξικῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου, μιά παρέκκλιση πρός τόν ἐθνικισμό. Τό φαινόμενο αὐτό γίνεται πολύ ἐπικίνδυνο στίς δημοκρατίες πού ἔχουν κάμποσες ἐθνότητες, ὅπου στούς κομμουνιστές τῆς πιό δυνατῆς ἐθνότητας παίρνει συχνά τή μορφή παρέκκλισης πρός τό σωβινισμό, πού στρέφει τήν αἰχμή της ἐνάντια στούς κομμουνιστές τῶν ἀδύνατων ἐθνοτήτων (στή Γεωργία, τό Ἀζερμπαϊτζάν, τή Μπουχάρα καί τή Χορεσμία). Ἡ παρέκκλιση πρός τόν ἐθνικισμό εἶναι ἐπιζήμια, γιατί φρενάρει τό προτσές τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ ἐθνικοῦ προλεταριάτου ἀπό τήν ἰδεολογική ἐπίδραση τῆς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης καί δυσκολεύει ἔτσι τή συσπείρωση τῶν προλετάριων τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων σέ μιά ἑνιαία διεθνιστική ὀργάνωση.

2. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά τό γεγονός ὅτι καί στά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος, καί στίς ὀργανώσεις τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν ὑπάρχουν πολλά παλιά κομματικά στελέχη ρωσικῆς προέλευσης, πού δέν ξέρουν τά ἤθη, τά ἔθιμα καί τή γλώσσα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν καί πού γι' αὐτό τό λόγο δέ νιώθουν πάντα τίς ἀνάγκες τους, γέννησε μέσα στό κόμμα μας μιά παρέκκλιση πρός τήν πλευρά τῆς ὑποτίμησης τῶν ἐθνικῶν ἰδιομορφιῶν καί τῆς ἐθνικῆς γλώσσας στήν κομματική δουλιά, τήν ὑπεροπτική-περιφρονητική στάση ἀπέναντι σ' αὐτές τίς ἰδιομορφίες, τήν παρέκκλιση πρός τό μεγαλορωσικό σωβινισμό. Ἡ παρέκκλιση αὐτή εἶναι ἐπιζήμια, ὄχι μόνο γιατί παρεμποδίζει τήν κατάρτιση κομμουνιστικῶν στελεχῶν ἀπό τούς ντόπιους

πού ξέρουν τήν έθνική γλώσσα καί δημιουργεῖ ἔτσι τόν κίνδυνο νά ἀποσπαστεῖ τό κόμμα ἀπό τίς προλεταριακές μάζες τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν, ἀλλά καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιατί τρέφει καί διατηρεῖ τήν παρέκκλιση πρός τόν ἐθνικισμό πού ἀναφέραμε, δυσκολεύοντας τήν καταπολέμησή του.

3. Τό συνέδριο καταδικάζει καί τίς δυό αὐτές παρεκκλίσεις σάν ἐπιζήμιες καί ἐπικίνδυνες γιά τήν ὑπόθεση τοῦ κομμουνισμοῦ, ἐπισύρει τήν προσοχή τῶν μελῶν τοῦ κόμματος στήν εἰδική ζημιά καί τόν εἰδικό κίνδυνο τῆς παρέκκλισης πρός τό μεγαλορωσικό σωβινισμό καί καλεῖ τό κόμμα νά ἐξαλείψει τό γληγορότερο αὐτές τίς ἐπιβιώσεις τοῦ παλιοῦ στήν κομματική μας ἀνοικοδόμηση.

Τό συνέδριο ἐπιφορτίζει τήν ΚΕ νά πάρει τά παρακάτω πραχτικά μέτρα:

α) συγκρότηση μαρξιστικῶν κύκλων ἀνώτερου τύπου ἀπό τοπικά κομματικά στελέχη τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν·

β) ἀνάπτυξη μιᾶς φιλολογίας στίς μητρικές γλῶσσες πού νά στηρίζεται στίς ἀρχές τοῦ μαρξισμοῦ·

γ) ἐνίσχυση τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς καί τῶν τοπικῶν τμημάτων του·

δ) δημιουργία δίπλα στίς ΚΕ τῶν ἐθνικῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων ὁμάδων ὀργανωτῶν ἀπό τοπικά στελέχη·

ε) ἀνάπτυξη τῆς κομματικῆς φιλολογίας γιά τίς πλατιές μάζες στίς μητρικές τους γλῶσσες·

στ) δυνάμωμα τῆς κομματικῆς-παιδαγωγικῆς δουλιᾶς στίς δημοκρατίες·

ζ) δυνάμωμα τῆς δουλιᾶς μέσα στή νεολαία τῶν δημοκρατιῶν.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 65, 24 τοῦ Μάρτη 1923.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν.

ΤΟ 12ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚΡ (Μπ)[61]

17-25 τοῦ Ἀπρίλη 1923

Τό Δωδέκατο Συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος (Μπολσεβίκων) τῆς Ρωσίας. Στενογραφημένα Πραχτικά. Μόσχα, 1923.

1. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (Μπ)

17 τοῦ 'Απρίλη

Σύντροφοι! Ἔχω τή γνώμη ὅτι ἡ ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ, πού δημοσιεύτηκε στήν «'Ισβέστια τῆς ΚΕ»[62], εἶναι ἀπολύτως ἀρκετή ἀπό ἄποψη λεπτομερειῶν καί δέν ὑπάρχει λόγος νά τήν ἐπαναλάβουμε κι ἐδῶ, στήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ.

Νομίζω ὅτι ἡ ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ πρέπει νά ἀποτελεῖται ἀπό τρία μέρη.

Τό πρῶτο μέρος πρέπει νά πραγματεύεται τούς ὀργανωτικούς δεσμούς τοῦ κόμματος μέ τήν ἐργατική τάξη, τούς δεσμούς καί τούς μηχανισμούς μαζικοῦ χαρακτήρα πού περιβάλλουν τό κόμμα καί πού μέ τή βοήθειά τους τό κόμμα καθοδηγεῖ τήν ἐργατική τάξη, ἐνῶ ἡ ἐργατική τάξη μετατρέπεται σέ στρατό τοῦ κόμματος.

Τό δεύτερο μέρος τῆς ἔκθεσης πρέπει, κατά τή γνώμη μου, νά πραγματεύεται τούς ὀργανωτικούς δεσμούς καί μηχανισμούς μαζικοῦ χαρακτήρα πού μέ τή βοήθειά τους ἡ ἐργατική τάξη συνδέεται μέ τήν ἀγροτιά. Πρόκειται γιά τόν κρατικό μηχανισμό. Μέ τή βοήθεια τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἡ ἐργατική τάξη, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος, καθοδηγεῖ τήν ἀγροτιά.

Τό τρίτο καί τελευταῖο μέρος πρέπει νά ἀναφέρεται

στό ἴδιο τό κόμμα σάν ὀργανισμό πού ζεῖ τή δική του ἰδιαίτερη ζωή καί σάν μηχανισμό πού ρίχνει συνθήματα καί ἐλέγχει τήν πραγματοποίησή τους.

Περνῶ στό πρῶτο μέρος τῆς ἔκθεσης. Μιλῶ γιά τό κόμμα σάν ἐμπροσθοφυλακή, καί γιά τήν ἐργατική τάξη σάν στρατό τοῦ κόμματός μας. Ὁ παραλληλισμός αὐτός μπορεῖ νά δημιουργήσει τήν ἐντύπωση ὅτι ἐδῶ οἱ σχέσεις εἶναι οἱ ἴδιες μέ τίς σχέσεις στό στρατιωτικό τομέα, δηλαδή ὅτι τό κόμμα δίνει διαταγές, ὅτι τά συνθήματα μεταβιβάζονται μέ τόν τηλέγραφο καί ὁ στρατός, δηλαδή ἡ ἐργατική τάξη, ἐκτελεῖ αὐτές τίς διαταγές. Μιά τέτια ἀντίληψη ὅμως εἶναι ριζικά λαθεμένη. Στόν πολιτικό τομέα τά πράγματα εἶναι πολύ πιό σύνθετα. Κι αὐτό γιατί στό στρατιωτικό τομέα τό στρατό τόν δημιουργεῖ τό ἴδιο τό διοικητικό του σῶμα, αὐτό τόν σχηματίζει. Ἐδῶ ὅμως, στόν πολιτικό τομέα, τό κόμμα δέ δημιουργεῖ τό στρατό του, ἀλλά τόν βρίσκει—ὁ στρατός αὐτές εἶναι ἡ ἐργατική τάξη. Ἡ δεύτερη διαφορά βρίσκεται στό ὅτι στό στρατιωτικό τομέα τό διοικητικό σῶμα δέ δημιουργεῖ ἁπλῶς τό στρατό, μά καί τόν τρέφει, τόν ντύνει καί τόν ποδαίνει. Στόν πολιτικό τομέα δέν ἔχουμε τέτια φαινόμενα. Τό κόμμα δέν τρέφει, δέν ποδαίνει καί δέ ντύνει τό στρατό του, τήν ἐργατική τάξη. Γι' αὐτό ἀκριβῶς τό λόγο στήν πολιτική τά πράγματα εἶναι πολύ πιό σύνθετα. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τό λόγο στήν πολιτική δέν ἐξαρτᾶται ἡ τάξη ἀπό τό κόμμα, μά ἀντίθετα τό κόμμα ἀπό τήν τάξη. Νά γιατί στόν πολιτικό τομέα ἡ ἐμπροσθοφυλακή τῆς τάξης, δηλαδή τό κόμμα, γιά νά ἀσκήσει τήν καθοδήγηση, εἶναι ἀπαραίτητο νά περιβάλλεται ἀπό ἕνα πλατύ δίχτυ ἐξωκομματικῶν μαζικῶν μηχανισμῶν, πού στά χέρια τοῦ κόμματος εἶναι οἱ κεραῖες πού μέ τή βοήθειά τους μεταβιβάζει τή θέλησή του στήν ἐργατική τάξη, ἐνῶ ἡ ἐργατική τάξη, ἀπό σκόρπια μάζα μετατρέπεται σέ στρατό τοῦ κόμματος.

Ἔτσι λοιπόν θά ἐξετάσω τώρα τί πράγμα εἶναι αὐτοί οἱ μηχανισμοί, αὐτά τά λουριά μεταβίβασης πού συνδέουν τό κόμμα μέ τήν τάξη, ποιοί εἶναι αὐτοί οἱ μηχανισμοί καί τί κατόρθωσε νά κάνει τό κόμμα μέσα σ' ἕνα χρόνο γιά τή στερέωση αὐτῶν τῶν μηχανισμῶν.

Τό πρῶτο, τό βασικό λουρί μεταβίβασης, ὁ πρῶτος βασικός μηχανισμός μεταβίβασης, πού μέ τή βοήθειά του τό κόμμα συνδέεται μέ τήν ἐργατική τάξη, εἶναι τά ἐπαγγελματικά συνδικάτα. Ἄν πάρουμε τούς ἀριθμούς πού δείχνουν τή στερέωση τοῦ βασικοῦ αὐτοῦ λουριοῦ μεταβίβασης πού ὁδηγεῖ τό κόμμα στήν τάξη, θά δοῦμε ὅτι μέσα στόν ἕνα χρόνο δράσης τό κόμμα δυνάμωσε, στερέωσε τήν ἐπιροή του στά καθοδηγητικά ὄργανα τῶν συνδικάτων. Δέ μιλῶ γιά τό Πανρωσικό Κεντρικό Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων. Ἡ σύνθεσή του εἶναι γνωστή σ' ὅλους. Δέ μιλῶ οὔτε γιά τήν ΚΕ τῶν Συνδικάτων. Ἔχω κυρίως ὑπόψη μου τά Συμβούλια τῶν συνδικάτων τῶν κυβερνείων. Πέρσι, τόν καιρό τοῦ 11ου Συνεδρίου τοῦ κόμματός μας, στά κυβερνεῖα ἀπό τούς προέδρους τῶν Συμβουλίων τῶν συνδικάτων μόνο τά 27% ἦταν μέλη τοῦ κόμματος πρίν ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη, ἐνῶ φέτος ξεπερνοῦν τά 57%. Ἡ πρόοδος δέν εἶναι πολύ μεγάλη, πάντως ὅμως εἶναι μιά πρόοδος καί δείχνει ὅτι τά καθοδηγητικά στοιχεῖα τοῦ κόμματός μας, πού εἶναι μέλη του πρίν ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη, κρατᾶνε στά χέρια τους τά βασικά νήματα τῶν συνδικάτων καί μέ τή βοήθειά τους συνδέουν τό κόμμα μέ τήν ἐργατική τάξη.

Δέ θ' ἀσχοληθῶ μέ τή σύνθεση τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων στό σύνολό τους. Οἱ ἀριθμοί λένε ὅτι στό περασμένο συνέδριο τά συνδικάτα εἶχαν κάπου 6 ἑκατομμύρια

μέλη. Φέτος, σέ τοῦτο τό συνέδριο, ἔχουν 4.800.000. Θά μποροῦσε νά νομίσει κανείς ὅτι κάναμε ἕνα βῆμα πρός τά πίσω, μά αὐτό εἶναι μόνο φαινομενικό. Πέρσι—ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά πῶ ἐδῶ τήν ἀλήθεια!—τά συνδικάτα παρουσίασαν φουσκωμένους ἀριθμούς. Οἱ ἀριθμοί πού δίνονταν δέν ἐκφράζανε τήν πραγματικότητα. Οἱ ἀριθμοί πού δίνονται σέ τοῦτο τό συνέδριο, ἄν καί εἶναι μικρότεροι ἀπό τούς περσινούς, εἶναι ὅμως πιό πραγματικοί καί πιό ἀληθινοί. Σ' αὐτό ἐγώ βλέπω ἕνα βῆμα πρός τά μπρός, παρά τή μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῶν συνδικάτων. Ἔτσι, ἀπό τή μιά μεριά, ἡ μετατροπή τῶν συνδικάτων ἀπό φουσκωμένα καί μισογραφειοκρατικά σέ πραγματικά ζωντανά συνδικάτα, πού ζοῦν τήν ἴδια ζωή μέ τά καθοδηγητικά τους ὄργανα, καί ἀπό τήν ἄλλη, ἡ αὔξηση τοῦ ποσοστοῦ τῶν καθοδηγητικῶν στοιχείων τοῦ κόμματος στά ὄργανα τῶν συνδικάτων τῶν κυβερνείων ἀπό 27% σέ 57% —νά ποιά πρόοδο διαπιστώνουμε σ' αὐτό τό χρόνο τῆς δράσης τοῦ κόμματός μας στό δυνάμωμα τῶν συνδικάτων.

Δέ μποροῦμε ὅμως νά ποῦμε ὅτι ὅλα πῆγαν καλά στόν τομέα αὐτόν. Οἱ βασικοί πυρῆνες τῶν συνδικάτων, οἱ ἐργοστασιακές ἐπιτροπές, δέν εἶναι ἀκόμα παντοῦ δικές μας. Ἔτσι λογουχάρη ἀπό τίς 146 ἐργοστασιακές ἐπιτροπές πού ὑπάρχουν στό κυβερνεῖο τοῦ Χαρκόβου οἱ 70 δέν ἔχουν στή σύνθεσή τους οὔτε ἕναν κομμουνιστή. Τά φαινόμενα ὅμως αὐτά εἶναι μεμονωμένα. Γενικά πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς μέ τήν ἔννοια τῆς ἐνίσχυσης τῆς ἐπιρροῆς τοῦ κόμματος εἴχαμε ὁπωσδήποτε πρόοδο στήν ἀνάπτυξη τῶν συνδικάτων καί στά κυβερνεῖα, καί στούς βασικούς πυρῆνες. Τό μέτωπο αὐτό πρέπει νά τό θεωροῦμε ἐξασφαλισμένο γιά τό κόμμα. Στόν τομέα τῶν συνδικάτων δέν ἔχουμε ἰσχυρούς ἀντιπάλους.

Τό δεύτερο λουρί μεταβίβασης, ὁ δεύτερος μηχανισμός μεταβίβασης μαζικοῦ χαρακτήρα, πού μέ τή βοήθειά του τό κόμμα συνδέεται μέ τήν τάξη, εἶναι οἱ συνεταιρισμοί. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἔχω ὑπόψη μου τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, τό ἐργατικό τους τμῆμα, καί ὕστερα τούς ἀγροτικούς συνεταιρισμούς, ἐφόσον περιλαβαίνουν τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ. Στό 11ο Συνέδριο τά ἐργατικά τμήματα τῆς Κεντρικῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν εἶχαν τρία περίπου ἑκατομμύρια μέλη. Φέτος, σέ τοῦτο τό συνέδριο σημειώνουμε κάποια αὔξηση: 3.300.000. Ἡ αὔξηση εἶναι πολύ λίγη. Ὡστόσο μέσα στίς δικές μας συνθῆκες, στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, αὐτό ἀποτελεῖ ἕνα βῆμα πρός τά μπρός. Ἄν ὑπολογίσουμε ὅτι κάθε ἐργάτης στήν οἰκογένειά του ταΐζει τρία στόματα, τότε βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι οἱ συνεταιρισμοί μας περιλαβαίνουν ἕναν ἐργατικό πληθυσμό ἀπό 9 περίπου ἑκατομμύρια, πού εἶναι ὀργανωμένα σάν καταναλωτές γύρω ἀπό τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, ὅπου ἡ ἐπιρροή τοῦ κόμματος μέρα μέ τή μέρα μεγαλώνει...

Στό περασμένο συνέδριο δέν εἴχαμε στοιχεῖα γιά τό πόσο μεγάλες εἶναι οἱ δυνάμεις τοῦ κόμματος μέσα στούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, ἴσως ἦταν 2-3-5%, ὄχι παραπάνω. Σ' αὐτό τό συνέδριο ἔχουμε κιόλας στά ὄργανα τῶν κυβερνείων τῆς Κεντρικῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν ὄχι λιγότερο ἀπό 50% κομμουνιστές. Κι αὐτό εἶναι ἐπίσης ἕνα βῆμα πρός τά μπρός.

Κάπως χειρότερα εἶναι τά πράγματα στούς ἀγροτικούς συνεταιρισμούς. Δέ χωράει συζήτηση ὅτι ἀναπτύσσονται. Πέρσι, τόν καιρό τοῦ συνεδρίου, οἱ ἀγροτικοί συνεταιρισμοί συνένωναν ὄχι λιγότερο ἀπό 1.700.000 ἀγροτικά νοικοκυριά. Φέτος, σέ τοῦτο τό συνέδριο, συνενώνουν ὄχι λιγότερα ἀπό 4.000.000 ἀγροτικά νοικοκυριά. Σ' αὐτά περιλαβαίνεται ἕνα ὁρισμένο τμῆμα φτωχολογιᾶς πού

τείνει πρός τό προλεταριάτο. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ἔχει ἐνδιαφέρον νά ἐξηγηθεῖ πῶς μεγάλωσε ἡ ἐπιροή τοῦ κόμματος στόν τομέα τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν. Δέν ἔχουμε ἀριθμούς γιά πέρσι. Φέτος ἀποδείχνεται (ἄν καί οἱ ἀριθμοί αὐτοί μοῦ φαίνονται ἀμφισβητήσιμοι) ὅτι στά ὄργανα τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν τῶν κυβερνείων οἱ κομμουνιστές δέν εἶναι λιγότεροι ἀπό 50%. Ἄν αὐτό εἶναι σωστό, κάναμε ἕνα τεράστιο βῆμα πρός τά μπρός. Τά πράγματα εἶναι χειρότερα στούς βασικούς πυρῆνες, ὅπου δέν εἴμαστε ἀκόμα σέ θέση νά ἀπαλλάξουμε τούς συνεταιρισμούς βάσης ἀπό τήν ἐπιροή τῶν ἐχθρικῶν μας δυνάμεων.

Τρίτο λουρί μεταβίβασης, πού συνδέει τό κόμμα μέ τήν τάξη, εἶναι οἱ ἑνώσεις τῆς νεολαίας. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅλη τήν τεράστια σημασία τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Νεολαίας καί τῆς νεολαίας γενικά γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας. Οἱ ἀριθμοί πού ἔχουμε στή διάθεσή μας δείχνουν ὅτι πέρσι, τόν καιρό τοῦ 11ου Συνεδρίου, ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Νεολαίας δέν εἶχε λιγότερα ἀπό 400.000 μέλη. Ὕστερα, στά μέσα τοῦ 1922, ὅταν ἄρχισε νά περιορίζεται ὁ φουσκωμένος μηχανισμός, ὅταν δέν ἐφαρμοζόταν ἀκόμα σέ ἱκανοποιητικό βαθμό ὁ νόμος γιά τήν ἐξασφάλιση δουλιᾶς στούς νέους, ὅταν ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Νεολαίας δέν ἦταν ἀκόμα σέ θέση νά προσαρμοστεῖ στίς νέες συνθῆκες, ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν της ἔπεσε στίς 200.000. Τώρα, κυρίως ἀπό τό φθινόπωρο τοῦ περασμένου χρόνου κι ἐδῶ, ἔχουμε τεράστια ἀνάπτυξη τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Νεολαίας. Ἡ Ὁμοσπονδία ἔχει τουλάχιστο 400.000 μέλη. Τό πιό παρήγορο εἶναι ὅτι οἱ ἑνώσεις τῆς νεολαίας αὐξάνουν πρίν ἀπ' ὅλα μέ μέλη πού προέρχονται ἀπό τήν ἐργατική νεολαία. Ἡ αὔξησή τους

παρατηρεῖται πρῶτ' ἀπ' ὅλα στίς περιφέρειες ὅπου ἡ βιομηχανία μας σημειώνει ἄνοδο.

Ξέρετε ὅτι ὁ βασικός τομέας δράσης τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Νεολαίας μέσα στούς ἐργάτες εἶναι οἱ ἐπαγγελματικές σχολές στίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια. Οἱ ἀριθμοί δείχνουν ὅτι σ' αὐτό τόν τομέα πέρσι, τόν καιρό τοῦ 11ου Συνεδρίου, εἴχαμε περίπου 500 ἐπαγγελματικές σχολές σέ φάμπρικες καί σέ ἐργοστάσια μέ 44 χιλιάδες μαθητές. Φέτος τό Γενάρη ἔχουμε πάνω ἀπό 700 σχολές μέ 50.000 μαθητές. Τό κυριότερο ὅμως εἶναι ὅτι αὐξάνει κυρίως ὁ ἀριθμός τῶν μαθητῶν πού προέρχονται ἀπό τά ἐργατικά μέλη τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Νεολαίας.

Πρέπει νάχουμε ὑπόψη μας ὅτι τό μέτωπο τῆς νεολαίας, ὅπως καί τό προηγούμενο μέτωπο—τό μέτωπο τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν—ἀπειλοῦνται ἰδιαίτερα, γιατί οἱ ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν τοῦ κόμματός μας εἶναι ἐξαιρετικά ἐπίμονες σ' αὐτό τόν τομέα. Ἐδῶ ἀκριβῶς, σ' αὐτούς τούς δυό τομεῖς εἶναι ἀπαραίτητο τό κόμμα καί οἱ ὀργανώσεις του νά ἐντείνουν ὅλες τίς δυνάμεις τους γιά νά ἐξασφαλίσουν τήν ἐπικρατέστερη ἐπιροή.

Περνῶ σέ συνέχεια στίς συνελεύσεις τῶν ἐργατριῶν ἀντιπροσώπων. Κι αὐτές ἀποτελοῦν ἕναν ἀσήμαντο ἴσως γιά τίς ὀργανώσεις μας, ὅμως πολύ σπουδαῖο, οὐσιαστικότατο μηχανισμό μεταβίβασης πού συνδέει τό κόμμα μας μέ τό γυναικεῖο τμῆμα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Οἱ ἀριθμοί πού ἔχουμε μᾶς λένε ὅτι: σέ 57 κυβερνεῖα καί 3 περιοχές εἴχαμε πέρσι, τόν καιρό τοῦ 11ου Συνεδρίου, περίπου 16.000 γυναῖκες ἀντιπροσώπους πού στήν πλειοψηφία τους ἦταν ἐργάτριες. Φέτος, σέ τοῦτο τό συνέδριο, στά ἴδια κυβερνεῖα καί στίς ἴδιες περιοχές ἔχουμε τουλάχιστο 52.000 γυναῖκες ἀντιπροσώπους, κι ἀπ' αὐτές οἱ 33.000 εἶναι ἐργάτριες. Αὐτό εἶναι ἕνα τεράστιο βῆμα πρός τά μπρός.

Πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας ὅτι αὐτό ἐδῶ εἶναι ἕνα μέτωπο πού πολύ λίγο τό προσέξαμε ὥς τά τώρα, πού ὅμως ἔχει τεράστια σημασία γιά μᾶς. Μιά καί ἡ δουλιά τραβάει μπροστά, μιά καί ὑπάρχει ἔδαφος γιά νά στερεώσουμε κι αὐτόν τό μηχανισμό, νά τόν πλατύνουμε καί νά στρέψουμε σ' αὐτόν τίς κεραῖες τοῦ κόμματος γιά νά ὑποσκάψουμε τήν ἐπιροή τῶν παπάδων μέσα στή νεολαία πού τή διαπαιδαγωγοῦν οἱ γυναῖκες, εἶναι φυσικό ὅτι ἕνα ἀπό τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος πρέπει νά εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῆς μεγαλύτερης δραστηριότητας καί στό μέτωπο αὐτό πού ἀπειλεῖται ἀναμφισβήτητα.

Περνῶ στά σχολειά. Μιλῶ γιά τίς πολιτικές σχολές, γιά τίς σχολές πού καταρτίζουν σοβιετικά καί κομματικά στελέχη, καί τά κομμουνιστικά Πανεπιστήμια. Κι αὐτές εἶναι ἐπίσης ἕνας μηχανισμός πού μέ τή βοήθειά του τό κόμμα ἀναπτύσσει τήν κομμουνιστική μόρφωση, δημιουργεῖ ἕνα σῶμα καθοδηγητῶν γιά τή μόρφωση πού σπέρνει μέσα στόν ἐργατικό πληθυσμό τό σπόρο τοῦ σοσιαλισμοῦ, τό σπόρο τοῦ κομμουνισμοῦ καί συνδέει ἔτσι τό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη μέ πνευματικούς δεσμούς. Τά στοιχεῖα δείχνουν ὅτι πέρσι ὁ ἀριθμός τῶν μαθητῶν στίς σχολές πού καταρτίζουν σοβιετικά καί κομματικά στελέχη ἦταν περίπου 22 χιλιάδες. Φέτος δέν εἶναι λιγότεροι ἀπό 33.000, ἄν ὑπολογίσουμε καί τίς σχολές πολιτικῶν γραμμάτων τῶν πόλεων, πού χρηματοδοτοῦνται ἀπό τή γενική διεύθυνση πολιτικῆς μόρφωσης. Ὅσο γιά τά κομμουνιστικά Πανεπιστήμια, πού ἔχουν τεράστια σημασία γιά τήν κομμουνιστική μόρφωση, ἡ αὔξηση ἐδῶ εἶναι μικρή: εἴχαμε περίπου 6 χιλιάδες σπουδαστές κι ἔγιναν 6.400. Τό καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά ἐντείνει τίς προσπάθειές του σ' αὐτό τό μέτωπο, νά δυναμώσει τή δουλιά γιά τήν κατάρτιση καί τή σφυρηλάτηση ἑνός καθοδηγητικοῦ σώματος γιά τήν κομμουνιστική μόρφωση.

Περνῶ στόν τύπο. Ὁ τύπος δέν εἶναι μαζικός μηχανισμός, μαζική ὀργάνωση, παρ' ὅλα αὐτά ὅμως ἀποκαθιστᾶ μιά ἀσύλληπτη σύνδεση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη, σύνδεση πού ἡ δύναμή της ἐξισώνεται μέ ὁποιοδήποτε μηχανισμό μεταβίβασης μαζικοῦ χαρακτήρα. Λένε ὅτι ὁ τύπος εἶναι ἡ ἕκτη μεγάλη δύναμη. Δέν ξέρω τί δύναμη εἶναι, εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητο ὅτι ἔχει δύναμη καί μεγάλο εἰδικό βάρος. Ὁ τύπος εἶναι τό πιό ἰσχυρό ὅπλο, πού μέ τή βοήθειά του τό κόμμα κάθε μέρα, κάθε ὥρα μιλᾶ μέ τήν ἐργατική τάξη στή δικιά του γλώσσα, στή γλώσσα πού τοῦ χρειάζεται. Δέν ὑπάρχουν στόν κόσμο ἄλλα μέσα γιά νά συνδέσουν μέ πνευματικά νήματα τό κόμμα καί τήν τάξη, δέν ὑπάρχει ἄλλος τόσο εὐλύγιστος μηχανισμός. Νά γιατί τό κόμμα πρέπει νά δώσει ἰδιαίτερη προσοχή σ' αὐτό τόν τομέα, καί πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἐδῶ σημειώσαμε κιόλας κάποια ἐπιτυχία. Ἄς πάρουμε τίς ἐφημερίδες. Σύμφωνα μέ τούς ἀριθμούς πού ἀνακοινώθηκαν, πέρσι εἴχαμε 380 ἐφημερίδες, ἐνῶ φέτος δέν ἔχουμε λιγότερες ἀπό 528. Τό τιράζ ἦταν πέρσι 2.500.000, ὁ ἀριθμός ὅμως αὐτός ἦταν μάλλον στά χαρτιά, δέν ἦταν πραγματικός. Τό καλοκαίρι, ὅταν περιορίστηκαν οἱ ἐπιχορηγήσεις στόν τύπο, ὅταν ὁ τύπος βρέθηκε στήν ἀνάγκη νά στηριχτεῖ στά δικά του τά πόδια, τό τιράζ ἔπεσε στίς 900 χιλιάδες. Στό σημερινό μας συνέδριο ἔχουμε περίπου δυό ἑκατομμύρια τιράζ. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ τύπος γίνεται λιγότερο γραφειοκρατικός, συντηρεῖται μέ τά δικά του μέσα καί εἶναι ἕνα ὀξύ ὅπλο στά χέρια τοῦ κόμματος πού τό συνδέει μέ τίς μάζες, ἀλλιῶς τό τιράζ δέ θά μποροῦσε νά μεγαλώνει καί νά διατηρεῖται.

Περνῶ στόν ἑπόμενο μηχανισμό μεταβίβασης, στό

στρατό. Τό στρατό συνήθισαν νά τόν βλέπουν σάν ἕνα μηχανισμό ἄμυνας εἴτε ἐπίθεσης. Ἐγώ ὅμως τό στρατό τόν βλέπω σάν σημεῖο συγκέντρωσης ἐργατῶν καί ἀγροτῶν. Οἱ ἱστορίες ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων δείχνουν ὅτι ὁ στρατός εἶναι τό μοναδικό σημεῖο συγκέντρωσης, ὅπου συγκεντρώνονται οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες τῶν διαφόρων κυβερνείων, πού εἶναι ἀποσπασμένα τό ἕνα ἀπό τό ἄλλο, καί ἀφοῦ συγκεντρωθοῦν, διαμορφώνουν τίς πολιτικές τους ἀντιλήψεις. Δέν εἶναι τυχαῖο τό γεγονός ὅτι οἱ μεγάλες ἐπιστρατεύσεις καί οἱ μεγάλοι πόλεμοι προκαλοῦν πάντα τή μιά εἴτε τήν ἄλλη κοινωνική σύγκρουση, τό ἕνα εἴτε τό ἄλλο μαζικό ἐπαναστατικό κίνημα. Αὐτό γίνεται γιατί στό στρατό ἀνταμώνουν γιά πρώτη φορά μεταξύ τους ἀγρότες καί ἐργάτες ἀπό τίς πιό ἀπομακρυσμένες γωνιές. Γιατί συνήθως ὁ μουζίκος τοῦ Βορόνεζ δέν ἀνταμώνει μέ τόν κάτοικο τῆς Πετρούπολης, ὁ κάτοικος τοῦ Πσκόφ δέ βλέπει τόν κάτοικο τῆς Σιβηρίας, στό στρατό ὅμως ἀνταμώνουν. Ὁ στρατός εἶναι ἕνα σχολειό, ἕνα σημεῖο συγκέντρωσης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἔχει κολοσσιαία σημασία ἡ δύναμη καί ἡ ἐπιρροή τοῦ κόμματος στό στρατό, καί μ' αὐτή τήν ἔννοια ὁ στρατός εἶναι ἕνας πολύ μεγάλος μηχανισμός πού συνενώνει τό κόμμα μέ τούς ἐργάτες καί τή φτωχή ἀγροτιά. Ὁ στρατός εἶναι τό μοναδικό σημεῖο συγκέντρωσης γιά ὅλη τή Ρωσία, γιά ὅλη τήν Ὁμοσπονδία, ὅπου ἀνταμώνουν οἱ ἄνθρωποι ἀπό διάφορα κυβερνεῖα καί περιοχές καί μαθαίνουν καί συνηθίζουν στήν πολιτική ζωή. Καί σ' αὐτόν τόν ἐξαιρετικά σοβαρό μαζικό μηχανισμό μεταβίβασης ἔχουμε τίς παρακάτω ἀλλαγές: τό ποσοστό τῶν κομμουνιστῶν στό περασμένο συνέδριο ἦταν 7,5%, φέτος φτάνει τά 10,5%. Ὁ στρατός σ' αὐτό τό διάστημα περιορίστηκε ἀριθμητικά, ἡ ποιότητα ὅμως τοῦ στρατοῦ καλυτέρεψε. Ἡ ἐπιρροή τοῦ

κόμματος μεγάλωσε, καί σ' αὐτό τό βασικό σημεῖο συγκέντρωσης κερδίσαμε μιά νίκη, μέ τήν ἔννοια ὅτι αὔξησε ἡ ἐπιροή τῶν κομμουνιστῶν.

Μέσα στό διοικητικό σῶμα τοῦ στρατοῦ, ἄν πάρουμε ὅλο τό διοικητικό σῶμα, μαζί καί τούς διοικητές διμοιριῶν, οἱ κομμουνιστές ἦταν πέρσι 10%, ἐνῶ φέτος εἶναι 13%. Ἄν πάρουμε τό διοικητικό σῶμα χωρίς τούς διοικητές διμοιριῶν, τότε πέρσι οἱ κομμουνιστές ἦταν 16%, ἐνῶ σήμερα εἶναι 24%.

Αὐτά εἶναι τά λουριά μεταβίβασης, οἱ μαζικοί μηχανισμοί πού περιβάλλουν τό κόμμα μας καί πού, συνδέοντας τό κόμμα μέ τήν ἐργατική τάξη, τοῦ δίνουν τή δυνατότητα νά μετατραπεῖ σέ ἐμπροσθοφυλακή, ἐνῶ ἡ ἐργατική τάξη μετατρέπεται σέ στρατό.

Αὐτό εἶναι τό δίχτυ σύνδεσης καί τό δίχτυ τῶν σημείων μεταβίβασης πού μέ τή βοήθειά τους τό κόμμα, σέ διάκριση ἀπό τό στρατιωτικό διοικητικό σῶμα, μετατρέπεται σέ ἐμπροσθοφυλακή καί ἡ ἐργατική τάξη ἀπό σκόρπια μάζα σέ πραγματικό πολιτικό στρατό.

Οἱ ἐπιτυχίες πού σημείωσε τό κόμμα μας σ' αὐτούς τούς τομεῖς σχετικά μέ τό δυνάμωμα αὐτῶν τῶν συνδέσεων ἐξηγοῦνται ὄχι μόνο μέ τό γεγονός ὅτι μεγάλωσε ἡ πείρα τοῦ κόμματος σ' αὐτό τόν τομέα, ὄχι μόνο μέ τό ὅτι τελειοποιήθηκαν καί τά ἴδια τά μέσα ἐπίδρασης πάνω σ' αὐτούς τούς μηχανισμούς μεταβίβασης, ἀλλά καί μέ τό ὅτι ἡ γενική πολιτική κατάσταση τῆς χώρας βοήθησε, συντέλεσε νά γίνει αὐτό τό πράγμα.

Πέρσι εἴχαμε τήν πείνα, τίς συνέπειες τῆς πείνας, τήν ὕφεση στή βιομηχανία, τή διασπορά τῆς ἐργατικῆς τάξης κλπ. Φέτος, ἀντίθετα, εἴχαμε σοδιά, μερική ἄνοδο τῆς βιομηχανίας, ἄρχισε τό προτσές τῆς συγκέντρωσης τοῦ προλεταριάτου καί ἡ βελτίωση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν.

Οἱ παλιοί ἐργάτες, πού πρίν ἀναγκάζονταν νά σκορπᾶνε στά χωριά, ξανασυρέουν στίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια καί ὅλα αὐτά δημιουργοῦν μιά κατάσταση πού πολιτικά εὐνοεῖ τήν ἀνάπτυξη μιᾶς πλατιᾶς δουλιᾶς ἀπό τό κόμμα γιά τή στερέωση τῶν μηχανισμῶν σύνδεσης πού ἀναφέραμε πιό πάνω.

Περνῶ στό δεύτερο μέρος τῆς ἔκθεσης: τό κόμμα καί ὁ κρατικός μηχανισμός. Ὁ κρατικός μηχανισμός εἶναι ὁ βασικός μαζικός μηχανισμός πού συνενώνει τήν ἐργατική τάξη, πού μέ τό κόμμα της βρίσκεται στήν ἐξουσία, καί τήν ἀγροτιά, καί ἔτσι δίνει τή δυνατότητα στήν ἐργατική τάξη νά καθοδηγεῖ μέ τό κόμμα της τήν ἀγροτιά. Τό μέρος αὐτό τῆς ἔκθεσής μου τό συνδέω ἄμεσα μέ τά δυό γνωστά ἄρθρα τοῦ σ. Λένιν[63].

Σέ πολλούς φάνηκε ὅτι ἡ ἰδέα πού ἀναπτύσσει ὁ σ. Λένιν στά δυό αὐτά ἄρθρα εἶναι ἐντελῶς νέα. Κατά τή γνώμη μου, ἡ ἰδέα πού ἀναπτύσσεται σ' αὐτά τά ἄρθρα ἄρχισε νά ἀπασχολεῖ τό μυαλό τοῦ Βλαδίμηρου Ἴλιτς ἀπό τόν περασμένο κιόλας χρόνο. Θά θυμᾶστε ἴσως τήν πολιτική ἔκθεση πού ἔκανε πέρσι. Εἶχε πεῖ τότε ὅτι ἡ πολιτική μας εἶναι σωστή, μά ὁ μηχανισμός λειτουργεῖ ἐλαττωματικά καί ὅτι γι' αὐτό τό λόγο τό ἁμάξι δέν πάει ἐκεῖ πού πρέπει ἀλλά ξεφεύγει ἀπό τό δρόμο. Πάνω σ' αὐτό, ὅπως θυμᾶστε, ὁ Σλιάπνικοφ παρατήρησε ὅτι δέν ἀξίζουν οἱ σωφέρηδες. Αὐτό βέβαια δέν εἶναι σωστό. Δέν εἶναι καθόλου σωστό. Ἡ πολιτική εἶναι σωστή, ὁ σωφέρ εἶναι ὑπέροχος, ὁ τύπος τοῦ ἁμαξιοῦ εἶναι καλός, εἶναι σοβιετικός, ἔλα ὅμως πού τά συστατικά μέρη τῆς κρατικῆς μηχανῆς, δηλαδή τοῦτα εἴτε ἐκεῖνα τά στελέχη πού δουλεύουν στόν κρατικό μηχανισμό, δέν εἶναι καλά, δέν εἶναι δικοί μας ἄνθρωποι. Γι' αὐτό ἡ μηχανή λειτουργεῖ ἐλαττωματικά καί σάν συνολικό ἀποτέλεσμα ἔχουμε τή διαστρέβλωση

τῆς σωστῆς πολιτικῆς γραμμῆς. Τό ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ γραμμή νά μή πραγματοποιεῖται, ἀλλά νά διαστρεβλώνεται. Ἐπαναλαβαίνω ὅτι ὁ τύπος τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ εἶναι σωστός, μά τά συστατικά του μέρη εἶναι ἀκόμα ξένα, γραφειοκρατικά, μισοτσαρικά-μισοαστικά. Ἐμεῖς θέλουμε νά ἔχουμε ἕναν κρατικό μηχανισμό πού νά εἶναι ὄργανο ἐξυπηρέτησης τῶν λαϊκῶν μαζῶν, ἐνῶ ὁρισμένοι ἄνθρωποι αὐτοῦ τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ θέλουν νά τόν μετατρέψουν σέ πηγή κέρδους. Νά γιατί ὁ μηχανισμός στό σύνολό του λειτουργεῖ ἐλαττωματικά. Ἄν δέν τόν διορθώσουμε, τότε δέ θά πᾶμε μακριά μονάχα μέ τή σωστή πολιτική γραμμή: ἡ πολιτική γραμμή θά διαστρεβλώνεται καί τό ἀποτέλεσμα θἆναι ἡ ρήξη ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί τήν ἀγροτιά. Τό ἀποτέλεσμα θά εἶναι ὅτι τό ἁμάξι δέ θά μᾶς ἀκούει, ἄν καί θά βρισκόμαστε ἐμεῖς στό τιμόνι. Θά χρεωκοπήσουμε. Νά, αὐτές εἶναι οἱ σκέψεις πού ὁ σ. Λένιν ἀνάπτυξε ἀπό πέρσι ἀκόμα καί πού φέτος ἁπλῶς τίς διατύπωσε σ' ἕνα ἁρμονικό σύστημα ἀναδιοργάνωσης τῆς ΚΕΕ καί τῆς Ἐργατο-αγροτικῆς Ἐπιθεώρησης, μέ τήν ἔννοια ὅτι ὁ ἀναδιοργανωμένος μηχανισμός τῆς ἐπιθεώρησης θά μετατραπεῖ σέ μοχλό γιά νά ἀνασυγκροτηθοῦν ὅλα τά συστατικά μέρη τῆς μηχανῆς, γιά νά ἀντικατασταθοῦν τά παλιά ἄχρηστα μέρη μέ καινούργια, ἄν θέλουμε πραγματικά νά κινοῦμε τή μηχανή πρός τά κεῖ πού πρέπει νά κινεῖται.

Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τῶν προτάσεων τοῦ σ. Λένιν.

Θά μποροῦσα νά ἀναφερθῶ σέ γεγονότα, ὅπως ἡ Ἐπιθεώρηση τοῦ τράστ τοῦ Ὀρέχοβο-Ζούγιεβο, πού εἶναι ὀργανωμένο σύμφωνα μέ τό σοβιετικό πρότυπο καί ἔχει ἀποστολή νά παράγει ἕνα ἀνώτατο ὅριο βιομηχανικῶν προϊόντων καί νά ἐφοδιάζει τήν ἀγροτιά· αὐτό λοιπόν τό τράστ, τό ὀργανωμένο σύμφωνα μέ τό σοβιετικό πρότυπο,

διοχέτευε σέ τσέπες ἰδιωτῶν τά βιομηχανικά προϊόντα πού παρῆγε, πρός ζημία τῶν συμφερόντων τοῦ κράτους. Τό ἁμάξι δέν πήγαινε ἐκεῖ πού ἔπρεπε νά πάει.

Θά μποροῦσα νά ἀναφερθῶ καί σ' ἕνα γεγονός πού μοῦ διηγήθηκε αὐτές τίς μέρες ὁ σ. Βοροσίλοφ. Ἔχουμε ἕναν ὀργανισμό πού λέγεται Βιομηχανικό Γραφεῖο. Ἕνας τέτιος ὀργανισμός ὑπῆρχε καί στή νοτιο-ανατολική περιοχή. Ὁ μηχανισμός του ἀπασχολοῦσε κάπου 2 χιλιάδες ἀνθρώπους. Ἡ ἀποστολή αὐτοῦ τοῦ μηχανισμοῦ ἦταν νά διευθύνει τή βιομηχανία τῆς νοτιο-ανατολικῆς περιοχῆς. Ὁ σ. Βοροσίλοφ μοῦ ἔλεγε γεμάτος ἀπόγνωση ὅτι δέν ἦταν εὔκολο νά τά βγάλει κανείς πέρα μ' αὐτό τό μηχανισμό καί ὅτι χρειάστηκε νά δημιουργηθεῖ ἕνας συμπληρωματικός μικρός μηχανισμός γιά τή διεύθυνσή του, δηλαδή γιά τή διεύθυνση τοῦ μηχανισμοῦ διεύθυνσης. Βρέθηκαν καλοί ἄνθρωποι, ὁ Βοροσίλοφ, ὁ Ἔϊσμοντ καί ὁ Μικογιάν πού καταπιάστηκαν μέ τή δουλιά στά σοβαρά. Καί ἀποδείχτηκε ὅτι ὁ μηχανισμός θά μποροῦσε νά ἔχει 170 ὑπαλλήλους ἀντίς 2 χιλιάδες. Καί τί γίνεται τώρα; Τώρα, ὅπως ἀποδείχνεται, ἡ δουλιά πάει πολύ καλύτερα ἀπό πρίν. Προηγούμενα ὁ μηχανισμός ἔτρωγε ὅλα ὅσα ἔβγαζε. Τώρα ὁ μηχανισμός ἐξυπηρετεῖ τή βιομηχανία. Ὑπάρχουν πλῆθος ἀπό τέτια γεγονότα, ὑπάρχουν πολλά, πιό πολλά ἀπό τά μαλλιά τῆς κεφαλῆς μου.

Ὅλα αὐτά τά γεγονότα μᾶς λένε ἕνα μόνο πράγμα, ὅτι οἱ σοβιετικοί μας μηχανισμοί πού ὁ τύπος τους εἶναι σωστός, ἀποτελοῦνται συχνά ἀπό ἀνθρώπους μέ τέτιες συνήθειες καί παραδόσεις, πού στήν οὐσία ἀνατρέπουν τελείως τή σωστή πολιτική γραμμή. Γι' αὐτό τό λόγο ολόκληρη ἡ μηχανή λειτουργεῖ ἐλαττωματικά καί τό ἀποτέλεσμα εἶναι ἕνα τεράστιο πολιτικό πλήν καί ὁ κίνδυνος

νά ἐπέλθει ρήξη ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά.

Τό ζήτημα μπαίνει ἔτσι: ἤ θά καλυτερέψουμε τούς οἰκονομικούς μηχανισμούς, θά περιορίσουμε τό προσωπικό τους, θά τούς ἁπλοποιήσουμε, θά τούς κάνουμε νά μᾶς κοστίζουν πιό φτηνά καί θά τούς συμπληρώσουμε μέ ανθρώπους πού ψυχικά βρίσκονται κοντά στό κόμμα μας, καί τότε θά πετύχουμε αὐτό πού ἐπιδιώκαμε μέ τήν ἐφαρμογή τῆς λεγόμενης ΝΕΠ, δηλαδή ἡ βιομηχανία μας θά παράγει ἕνα ἀνώτατο ὅριο βιομηχανικῶν προϊόντων γιά νά ἐφοδιάζουμε τό χωριό καί νά παίρνουμε τά ἀπαραίτητα τρόφιμα καί ἔτσι θά ἀποκαταστήσουμε τή σύνδεση τῆς οἰκονομίας τῆς ἀγροτιᾶς μέ τήν οἰκονομία τῆς βιομηχανίας· ἤ δέ θά τό πετύχουμε αὐτό καί θά χρεωκοπήσουμε.

Εἴτε ἀκόμα: ἤ ὁ ἴδιος ὁ κρατικός μηχανισμός, ὁ φορολογικός μηχανισμός θά ἁπλοποιηθεῖ, θά περιοριστεῖ, θά διωχτοῦν ἀπό μέσα του οἱ κλέφτες καί οἱ ἀπατεῶνες καί τότε θά μποροῦμε νά παίρνουμε ἀπό τούς ἀγρότες λιγότερα ἀπ' ὅ,τι παίρνουμε τώρα, καί τότε θά ἀντέξει ἡ λαϊκή οἰκονομία· ἤ ὁ μηχανισμός αὐτός θά μετατραπεῖ σέ αὐτοσκοπό, ὅπως ἔγινε στή νοτιο-ανατολική περιοχή, καί ὅλα ὅσα παίρνουμε ἀπό τήν ἀγροτιά θά ἀναγκαστοῦμε νά τά ξοδεύουμε γιά τή διατήρηση τοῦ ἴδιου τοῦ μηχανισμοῦ, καί τότε θά χρεωκοπήσουμε πολιτικά.

Αὐτές τίς σκέψεις εἶχε, κατά τή γνώμη μου, ὁδηγό του ὁ Βλαδίμηρος Ἴλιτς ὅταν ἔγραφε αὐτά τά ἄρθρα.

Οἱ προτάσεις τοῦ σ. Λένιν ἔχουν ἀκόμα μιά πλευρά. Ὁ σ. Λένιν δέ θέλει μόνο νά καλυτερέψει ὁ μηχανισμός καί νά δυναμώσει στόν ἀνώτατο βαθμό ὁ καθοδηγητικός ρόλος τοῦ κόμματος—γιατί τό κόμμα ἔφκιασε τό κράτος καί τό κόμμα πρέπει νά τό βελτιώσει—μά εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἔχει

υπόψη του καί τήν ἠθική πλευρά. Θέλει νά φτάσουμε στό σημείο νά μή μείνει μέσα στή χώρα μας οὔτε ἕνας ἀξιωματοῦχος, ἔστω καί ὁ πιό ἀνώτερος, γιά τόν ὁποῖον ἕνας ἁπλός ἄνθρωπος θά μποροῦσε νά πεῖ: δέ μπορεῖς νά τόν πιάσεις ἀπό πουθενά. Νά, αὐτή ἡ ἠθική πλευρά ἀποτελεῖ τήν τρίτη πλευρά τῶν προτάσεων τοῦ Ἴλιτς, αὐτή ἀκριβῶς ἡ πρόταση βάζει τό καθῆκον νά ξεκαθαρίσουμε ὄχι μόνο τόν κρατικό μηχανισμό, μά καί τό κόμμα ἀπό τίς παραδόσεις καί τίς συνήθειες τῶν ἀξιωματούχων πού ἐκθέτουν τό κόμμα μας.

Περνῶ στό ζήτημα τῆς ἐπιλογῆς τῶν στελεχῶν, δηλαδή στό ζήτημα γιά τό ὁποῖο ἔχει μιλήσει κιόλας ὁ Ἴλιτς στό 11ο Συνέδριο. Ἄν εἶναι ὅμως γιά μᾶς ξεκάθαρο ὅτι σύμφωνα μέ τή σύνθεση, τίς συνήθειες καί τίς παραδόσεις του ὁ κρατικός μηχανισμός εἶναι ἀκατάλληλος καί ὅτι γι' αὐτό ἀπειλεῖται ρήξη ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τήν ἀγροτιά, εἶναι ἐπίσης ξεκάθαρο ὅτι ὁ καθοδηγητικός ρόλος τοῦ κόμματος δέν πρέπει νά ἐκφράζεται μονάχα στό νά δίνει ἐντολές, μά καί στό νά τοποθετεῖ σέ ὁρισμένα πόστα ἀνθρώπους ἱκανούς νά καταλαβαίνουν τίς ἐντολές μας καί ἱκανούς νά τίς ἐφαρμόζουν τίμια. Δέ χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά βάζουμε ἀδιάβατα ὅρια ἀνάμεσα στήν πολιτική δουλειά τῆς ΚΕ καί τήν ὀργανωτική δουλειά.

Ζήτημα εἶναι ἄν θά βρεθεῖ κάποιος ἀπό σᾶς νά ὑποστηρίξει ὅτι ἀρκεῖ νά δόσεις μιά καλή πολιτική γραμμή καί ἡ ὑπόθεση τέλειωσε. Ὄχι, αὐτό εἶναι μόνο ἡ μισή δουλειά. Ἀφοῦ δοθεῖ ἡ σωστή πολιτική γραμμή, εἶναι ἀνάγκη νά γίνει ἐπιλογή τῶν στελεχῶν ἔτσι, ὥστε στά πόστα νά βρίσκονται ἄνθρωποι πού ξέρουν νά πραγματοποιοῦν τίς ἐντολές, πού μποροῦν νά καταλάβουν τίς ἐντολές, πού μποροῦν νά δεχτοῦν σάν δικές τους αὐτές τίς

ἐντολές καί μποροῦν νά τίς ἐφαρμόζουν στή ζωή. Σέ ἀντίθετη περίπτωση ἡ πολιτική χάνει τό νόημά της, μετατρέπεται σέ κούφια φλυαρία. Νά γιατί ἀποχτᾶ τεράστια σημασία τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς, δηλαδή τό ὄργανο τῆς ΚΕ πού ἀποστολή του εἶναι νά μελετᾶ καί κάτω καί πάνω τά βασικά μας στελέχη καί νά τά κατανέμει ἀνάλογα. Ὡς τώρα τά πράγματα εἶχαν ἔτσι πού ἡ δουλειά τοῦ τμήματος αὐτοῦ περιοριζόταν στή μελέτη καί στήν κατανομή τῶν συντρόφων στίς περιφερειακές Ἐπιτροπές καί στίς Ἐπιτροπές κυβερνείων καί περιοχῶν. Καί γιά νά μιλήσουμε ἁπλά, τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς δέν ἔχωνε πιό πέρα τή μύτη του. Τώρα πού τέλειωσε ὁ πόλεμος καί δέ γίνονται πιά μαζικές καί χωρίς διάκριση ἐπιστρατεύσεις, τώρα πού οἱ ἐπιστρατεύσεις αὐτές ἔχασαν κάθε νόημα, ὅπως τό ἀπόδειξε ἡ ἐπιστράτευση τῶν χιλίων πού φορτώθηκε πέρσι στίς πλάτες τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί ἀπότυχε, γιατί οἱ χωρίς διάκριση ἐπιστρατεύσεις μέσα στίς σημερινές συνθῆκες, τώρα πού ἡ δουλειά προχώρησε σέ βάθος, τώρα πού τείνουμε στήν εἰδίκευση, τώρα πού εἶναι ἀπαραίτητο νά μελετᾶμε κάθε στέλεχος λεπτομερειακά—οἱ χωρίς διάκριση ἐπιστρατεύσεις χαλᾶνε ἁπλῶς τή δουλειά, χωρίς νά ὠφελοῦν καθόλου τίς τοπικές ὀργανώσεις—τώρα τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς δέ μπορεῖ πιά νά περιορίζεται στά πλαίσια τῶν Ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί τῶν περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν.

Θά μποροῦσα νά ἐπικαλεστῶ ὁρισμένους ἀριθμούς. Τό 11ο Συνέδριο εἶχε ἀναθέσει στήν Κεντρική Ἐπιτροπή νά ἐπιστρατεύσει τουλάχιστο χίλια στελέχη τῆς Μόσχας. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή καθόρισε νά ἐπιστρατευθοῦν περίπου 1.500. Ἀπό λόγους ἀρρώστιας τῶν ἐπιστρατευμένων καί ἀπό κάθε λογῆς ἄλλες αἰτίες κατορθώσαμε νά ἐπιστρατεύσουμε μόνο 700· ἀπ' αὐτούς πάλι σύμφωνα μέ τή γνώμη

τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων ἀποδείχτηκαν κάπως κατάλληλοι 300 ἄνθρωποι. Νά λοιπόν ἕνα γεγονός πού δείχνει ὅτι οἱ χωρίς διάκριση ἐπιστρατεύσεις τοῦ παλιοῦ τύπου, ὅπως γίνονταν τόν παλιό καιρό, δέν εἶναι τώρα πιά κατάλληλες, γιατί ἡ κομματική μας δουλιά προχώρησε σέ βάθος, διαφοροποιήθηκε στούς διάφορους κλάδους τῆς οἰκονομίας καί ὅταν μετακινεῖς χωρίς διάκριση τούς ἀνθρώπους σημαίνει, πρῶτο, ὅτι τούς καταδικάζεις σέ ἀδράνεια καί, δεύτερο, ὅτι δέν ἱκανοποιεῖς τίς στοιχειώδικες ἀνάγκες τῶν ὀργανώσεων πού ἀπαιτοῦν καινούργια στελέχη.

Θά ἤθελα νά ἀναφέρω μερικούς ἀριθμούς σχετικά μέ τό διευθυντικό σῶμα τῆς βιομηχανίας μας ἀπό τή γνωστή μπροσούρα [64] τοῦ Σορόκιν πού δουλεύει στό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς. Πρίν περάσω ὅμως σ' αὐτούς τούς ἀριθμούς, πρέπει νά σᾶς πῶ γιά τή μεταρύθμιση, πού στήν πορεία τῆς δουλιᾶς γιά τή μελέτη τῶν στελεχῶν ἔκανε ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή στό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς. Προηγούμενα, ὅπως εἶπα πιό πάνω, τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς περιοριζόταν μέσα στά πλαίσια τῶν Ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί τῶν περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν. Τώρα πού ἡ δουλιά προχώρησε σέ βάθος τώρα πού ἀναπτύχθηκε παντοῦ ἡ δουλιά τῆς ἀνοικοδόμησης, δέν ἐπιτρέπεται νά κλεινόμαστε μέσα στά πλαίσια τῶν περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν καί τῶν Ἐπιτροπῶν κυβερνείων. Εἶναι ἀνάγκη νά ἀγκαλιάσουμε ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς κλάδους διεύθυνσης καί ὅλο τό διευθυντικό σῶμα τῆς βιομηχανίας, πού μέ τή βοήθειά του τό κόμμα κρατᾶ στά χέρια του τό μηχανισμό τῆς οἰκονομίας μας καί πραγματοποιεῖ τήν καθοδήγησή του. Μ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἔννοια ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἀποφάσισε νά πλατύνει καί στό κέντρο καί στίς ἐπαρχίες τό μηχανισμό τοῦ τμήματος μελέτης καί κατανομῆς ἔτσι πού ὁ ἐπικεφαλῆς τοῦ τμήματος νά ἔχει τούς ἀναπληρωτές του γιά τά ζητήματα τῆς

οἰκονομίας καί τῶν Σοβιέτ καί νά ἔχουν κι αὐτοί μέ τή σειρά τους τούς βοηθούς τους γιά τή μελέτη τοῦ διευθυντικοῦ σώματος στίς ἐπιχειρήσεις καί στά τράστ, στά οἰκονομικά ὄργανα τῶν ἐπαρχιῶν καί τοῦ κέντρου, στά σοβιέτ καί στό κόμμα.

Τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς μεταρύθμισης δέν ἄργησαν νά φανοῦν. Μέσα σέ λίγο καιρό κατορθώσαμε νά μελετήσουμε ἕνα διευθυντικό σῶμα τῆς οἰκονομίας πού περιλαβαίνει περίπου 1.300 διευθυντές. Διαπιστώνεται ὅτι ἀπ' αὐτούς τά 29% εἶναι κομματικοί καί τά 70% ἐξωκομματικοί. Μπορεῖ νά νομιστεῖ ὅτι οἱ ἐξωκομματικοί ὑπερέχουν μέ τήν ἔννοια τοῦ εἰδικοῦ τους βάρους στίς βασικές ἐπιχειρήσεις, αὐτό ὅμως δέν εἶναι σωστό. Διαπιστώνεται ὅτι τά 29%, δηλ. οἱ κομμουνιστές, διευθύνουν τίς μεγαλύτερες ἐπιχειρήσεις πού συγκεντρώνουν πάνω ἀπό 300 χιλιάδες ἐργάτες, ἐνῶ τά 70%, δηλ. οἱ ἐξωκομματικοί διευθυντές, διευθύνουν ἐπιχειρήσεις πού δέν περιλαβαίνουν περισσότερους ἀπό 250 χιλιάδες ἐργάτες τῆς βιομηχανίας. Τίς μικρές ἐπιχειρήσεις τίς διευθύνουν οἱ ἐξωκομματικοί καί τίς μεγάλες οἱ κομματικοί. Ἀκόμα, ἀνάμεσα στούς διευθυντές πού εἶναι μέλη τοῦ κόμματος οἱ ἐργάτες εἶναι τριπλάσιοι ἀπό τούς μή ἐργάτες. Αὐτό δείχνει ὅτι ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι γίνεται στίς κορυφές, δηλ. στό Ἀνώτατο Συμβούλιο τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας καί στά τμήματά του ὅπου οἱ κομμουνιστές εἶναι λίγοι, ἄρχισαν κιόλας στή βιομηχανική ἀνοικοδόμηση κάτω, στούς βασικούς πυρῆνες, οἱ δυνάμεις τῶν κομμουνιστῶν, καί πρίν ἀπ' ὅλα οἱ ἐργάτες, νά παίρνουν στά χέρια τους τίς ἐπιχειρήσεις. Ὅσο γιά τήν ποιότητα καί τίς ἱκανότητες, ἔχει ἐνδιαφέρον ἡ διαπίστωση ὅτι ὑπάρχουν περισσότεροι ἱκανοί ἀνάμεσα στούς κομμουνιστές διευθυντές παρά ἀνάμεσα στούς ἐξωκομματικούς. Ἀπ' αὐτό βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ὅταν τό κόμμα κα-

τανέμει τούς κομμουνιστές στίς ἐπιχειρήσεις, δέν καθοδηγεῖται μόνο ἀπό καθαρά κομματικούς ὑπολογισμούς, δέ σκέφτεται μόνο νά δυναμώσει τήν ἐπιροή τοῦ κόμματος μέσα στίς ἐπιχειρήσεις, μά καθοδηγεῖται καί ἀπό σκέψεις σχετικά μέ τήν παραγωγή. Ἔτσι δέν κερδίζει μόνο τό κόμμα σάν κόμμα, ἀλλά καί ἡ ἀνοικοδόμηση ὅλης τῆς οἰκονομίας, γιατί ἀποδείχνεται ὅτι ὑπάρχουν πολύ περισσότεροι ἱκανοί διευθυντές ἀνάμεσα στούς κομμουνιστές παρά ἀνάμεσα στούς ἐξωκομματικούς.

Αὐτή εἶναι ἡ πρώτη προσπάθεια μελέτης τοῦ διευθυντικοῦ σώματος τῆς βιομηχανίας μας, ἡ καινούργια προσπάθεια, πού ὅπως εἶπα δέν ἀγκαλιάζει καθόλου ὅλες τίς ἐπιχειρήσεις, γιατί οἱ 1.300 διευθυντές, πού παίρνονται ὑπόψη σ' αὐτήν τή μπροσούρα, ἀποτελοῦν μόνο τίς μισές περίπου ἀπό τίς ἐπιχειρήσεις πού πρέπει ἀκόμα νά μελετηθοῦν. Ἡ πείρα ὅμως δείχνει ὅτι ἐδῶ τό ἔδαφος εἶναι ἀνεξάντλητα πλούσιο καί ἡ δουλιά τοῦ τμήματος μελέτης καί κατανομῆς πρέπει ν' ἀναπτυχθεῖ ὁλόπλευρα, γιά νά δόσει στό κόμμα τή δυνατότητα νά πλαισιώσει μέ κομμουνιστές τά διευθυντικά ὄργανα τῶν βασικῶν μας ἐπιχειρήσεων καί νά πραγματοποιήσει ἔτσι τήν καθοδήγηση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἀπό τό κόμμα.

Οἱ σύντροφοι ξέρουν βέβαια τίς προτάσεις πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα, πού ὑποβάλλει ἡ ΚΕ στήν κρίση τοῦ συνεδρίου, ἔχοντας ὑπόψη καί τήν κομματική καί τή σοβιετική πλευρά. Ὅσο γιά τή σοβιετική πλευρά, γιά τήν ὁποία μίλησα πρίν ἀπό λίγο στό δεύτερο μέρος τῆς ἔκθεσής μου, ἡ ΚΕ πρότεινε τό ζήτημα αὐτό νά παραπεμφθεῖ γιά λεπτομερειακή ἐξέταση σέ εἰδική ἐπιτροπή, πού θά πρέπει νά μελετήσει καί τήν κομματική καί τή σοβιετική πλευρά τοῦ ζητήματος καί κατόπι νά ὑποβάλει τίς γνῶμες της στήν κρίση τοῦ συνεδρίου.

Περνῶ στό τρίτο μέρος τῆς ἔκθεσης: τό κόμμα σάν ὀργανισμός καί τό κόμμα σάν μηχανισμός.

Πρίν ἀπ' ὅλα πρέπει νά ποῦμε δυό λόγια γιά τήν ἀριθμητική δύναμη τοῦ κόμματός μας. Οἱ ἀριθμοί δείχνουν ὅτι πέρσι, στό 11ο Συνέδριο, τά μέλη τοῦ κόμματος ἦταν μερικές δεκάδες χιλιάδες περισσότερα ἀπό τίς 400 χιλιάδες. Φέτος, ἐπειδή ἐξακολούθησε νά περιορίζεται ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ κόμματος, γιατί σέ μιά ὁλόκληρη σειρά περιφέρειες τό κόμμα ἀπαλλάχτηκε ἀπό τά μή προλεταριακά στοιχεῖα, ἔγινε τό κόμμα μικρότερο καί ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν του εἶναι λίγο κάτω ἀπό τίς 400 χιλιάδες. Αὐτό δέν ἀποτελεῖ μειονέχτημα ἀλλά πλεονέχτημα, γιατί καλυτέρεψε ἡ κοινωνική σύνθεση τοῦ κόμματος. Τό πιό ἐνδιαφέρον στήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας, μέ τήν ἔννοια τῆς βελτίωσης τῆς κοινωνικῆς του σύνθεσης, εἶναι ὅτι στό χρόνο πού ἀναφέρεται ἡ ἔκθεση σταμάτησε ἡ τάση πού ὑπῆρχε προηγούμενα νά αὐξαίνουν τά μή προλεταριακά στοιχεῖα τοῦ κόμματος σέ βάρος τοῦ ἐργατικοῦ στοιχείου, ὅτι ἄρχισε μιά στροφή καί ὅτι σημειώθηκε μιά ἔκδηλη κλίση πρός τήν πλευρά τῆς αὔξησης τοῦ ποσοστοῦ τῶν ἐργατῶν μέσα στό κόμμα μας σέ βάρος τῶν μή προλεταριακῶν στοιχείων. Αὐτό ἀκριβῶς προσπαθούσαμε νά πετύχουμε πρίν ἀπό τήν ἐκκαθάριση κι αὐτό τό πετύχαμε τώρα. Δέ μπορῶ νά πῶ ὅτι στόν τομέα αὐτόν κάναμε ὅλα ὅσα ἔπρεπε. Κάθε ἄλλο. Τή στροφή ὅμως τήν πετύχαμε, πετύχαμε ἕνα ἐλάχιστο ὅριο ὁμοιογένειας, ἐξασφαλίσαμε τήν ἐργατική σύνθεση τοῦ κόμματος καί εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι καί στό μέλλον θά πρέπει ν' ἀκολουθήσουμε τό δρόμο αὐτό, δηλ. νά ἐξακολουθήσουμε νά περιορίζουμε παραπέρα τόν ἀριθμό τῶν μή προλεταριακῶν στοιχείων τοῦ κόμματος καί νά αὐξάνουμε τόν ἀριθμό τῶν προλεταριακῶν στοιχείων. Τά μέτρα πού προτείνει ἡ ΚΕ γιά

νά βελτιωθεῖ παραπέρα ἡ σύνθεση τοῦ κόμματός μας, ἀναφέρονται στίς προτάσεις τῆς ΚΕ καί δέ θά τά ἐπαναλάβω. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι θά χρειαστεῖ νά δυναμώσουμε τούς φραγμούς ἐνάντια στήν εἰσροή τῶν μή προλεταριακῶν στοιχείων, γιατί στήν προκείμενη στιγμή, στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, τώρα πού τό κόμμα εἶναι χωρίς ἀμφιβολία ἐκτεθειμένο στήν ὀλέθρια ἐπιροή τῶν στοιχείων τῆς ΝΕΠ, εἶναι ἀπαραίτητο νά πετύχουμε ἕνα ἀνώτατο ὅριο ὁμοιογένειας τοῦ κόμματός μας, καί ἐν πάσῃ περιπτώσει τήν ἀποφασιστική ὑπεροχή τῶν ἐργατικῶν στοιχείων σέ βάρος τῶν μή ἐργατικῶν. Τό κόμμα πρέπει καί εἶναι ὑποχρεωμένο νά τό κάνει αὐτό, ἄν θέλει νά διατηρηθεῖ σάν κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Περνῶ στό ζήτημα τῆς ζωῆς καί τῆς δράσης τῶν Ἐπιτροπῶν κυβερνείων. Στόν τύπο, σέ ὁρισμένα ἄρθρα, διαφαίνεται συχνά κάποιος εἰρωνικός τόνος ἀπέναντι στίς Ἐπιτροπές κυβερνείων, συχνά τίς κοροϊδεύουν καί ὑποτιμοῦν τή δράση τους. Ἐγώ ὅμως, σύντροφοι, πρέπει νά πῶ ὅτι οἱ Ἐπιτροπές κυβερνείων εἶναι τό βασικό στήριγμα τοῦ κόμματός μας καί ὅτι χωρίς αὐτές, χωρίς τίς Ἐπιτροπές κυβερνείων, χωρίς τή δουλιά τους γιά τήν καθοδήγηση καί τῆς σοβιετικῆς καί τῆς κομματικῆς δουλιᾶς, τό κόμμα θά ἔμενε χωρίς ἔδαφος κάτω ἀπ' τά πόδια του. Παρ' ὅλες τίς ἐλλείψεις τῶν Ἐπιτροπῶν κυβερνείων, παρά τό γεγονός ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμα κενά, παρ' ὅλους τούς λεγόμενους καυγάδες στίς Ἐπιτροπές κυβερνείων καί τούς τσακωμούς, οἱ Ἐπιτροπές αὐτές εἶναι στό σύνολό τους τό βασικό στήριγμα τοῦ κόμματός μας.

Πῶς ζοῦν καί πῶς ἀναπτύσσονται οἱ Ἐπιτροπές κυβερνείων; Ἔχω διαβάσει γράμματα ἀπό Ἐπιτροπές κυβερνείων πρίν ἀπό 10 μῆνες, τότε πού οἱ γραμματεῖς αὐτῶν τῶν Ἐπιτροπῶν τά μπέρδευαν ἀκόμα στίς οἰκονομικές δουλιές, γιατί δέν εἶχαν προσαρμοστεῖ στίς νέες συνθῆκες. Κατόπι, ὕστερα ἀπό 10 μῆνες, διάβασα καινούργια γράμματα μέ ἱκανοποίηση καί χαρά, γιατί ἀπό τά γράμματα αὐτά φαίνεται ὅτι οἱ Ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων ἀνδρώθηκαν, μπῆκαν πιά στό δρόμο τῆς δουλιᾶς, καταπιάστηκαν μέ τά ὅλα τους μέ τή δουλιά τῆς ἀνοικοδόμησης, κατάστρωσαν ἕνα τοπικό προϋπολογισμό, ἔμαθαν καλά τήν τοπική οἰκονομία καί πραγματικά κατόρθωσαν νά σταθοῦν ἐπικεφαλῆς ὅλης τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ζωῆς στό κυβερνεῖο τους. Αὐτό, σύντροφοι, εἶναι μιά μεγάλη κατάκτηση. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι οἱ Ἐπιτροπές κυβερνείων ἔχουν καί ἐλλείψεις, πρέπει ὅμως νά πῶ ὅτι ἄν δέν εἴχαμε αὐτή τήν ἀνάπτυξη τῆς κομματικῆς καί οἰκονομικῆς πείρας τῶν Ἐπιτροπῶν κυβερνείων, ἄν δέν εἴχαμε αὐτό τό τεράστιο βῆμα πρός τά μπρός, μέ τήν ἔννοια ὅτι ἀναπτύχθηκε ἡ ὡριμότητα τῶν Ἐπιτροπῶν κυβερνείων στήν καθοδήγηση τῆς τοπικῆς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ζωῆς, τότε δέ θά εἴχαμε τή δυνατότητα καί νά ὀνειρευόμαστε ἀκόμα ὅτι κάποτε τό κόμμα θ' ἀρχίσει νά καθοδηγεῖ τόν κρατικό μηχανισμό.

Μιλᾶνε γιά καυγάδες καί προστριβές μέσα στίς Ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων. Πρέπει νά πῶ ὅτι οἱ καυγάδες καί οἱ προστριβές ἐκτός ἀπό τίς ἀρνητικές πλευρές ἔχουν καί τήν καλή τους πλευρά. Ἡ βασική αἰτία πού προκαλεῖ τούς καυγάδες καί τούς τσακωμούς εἶναι ἡ τάση τῶν Ἐπιτροπῶν τῶν κυβερνείων νά δημιουργήσουν μέσα τους ἕνα σφιχτοδεμένο πυρήνα, ἕνα συσπειρωμένο πυρήνα, πού νά μπορεῖ νά καθοδηγεῖ χωρίς διακοπές. Αὐτός ὁ σκοπός κι αὐτή ἡ τάση εἶναι ἀπόλυτα ὑγιεῖς καί νόμιμοι, ἄν καί πολλές φορές προσπαθοῦν νά τά πετύχουν μέ τρόπους πού δέν ἀνταποκρίνονται στό σκοπό. Αὐτό τό πράγμα ἐξηγεῖται μέ τήν ἀνομοιογένεια τοῦ κόμματός μας, μέ τό γε-

γονός ὅτι μέσα στό κόμμα ὑπάρχουν παλιά καί νεαρά μέλη, προλετάριοι καί διανοούμενοι, ἄνθρωποι ἀπό τά κέντρα καί ἀπό τίς ἀκρινές περιοχές, ἄνθρωποι ἀπό διάφορες ἐθνότητες, καί ὅλα αὐτά τά ἑτερογενῆ στοιχεῖα, ὅταν μπαίνουν στίς Ἐπιτροπές κυβερνείων, φέρνουν μαζί τους διάφορα ἤθη καί παραδόσεις καί πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος γεννιοῦνται προστριβές καί καυγάδες. Ὡστόσο ὅμως τά $^9/_{10}$ τῶν καυγάδων καί τῶν προστριβῶν, παρά τίς απαράδεχτες μορφές πού παίρνουν, ἔχουν τήν ὑγιῆ τάση νά πετύχουν τή συγκρότηση ἑνός πυρήνα ἱκανοῦ νά καθοδηγεῖ τή δουλιά. Δέ χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι ἄν δέν ὑπῆρχαν τέτιες καθοδηγητικές ὁμάδες στίς Ἐπιτροπές κυβερνείων, ἄν ὅλα διαμορφώνονταν μέ τέτιο τρόπο, ὥστε οἱ «καλοί» καί οἱ «κακοί» νά ἰσοφαρίζουν ὁ ἕνας τόν ἄλλο, δέ θά ὑπῆρχε καθοδήγηση στά κυβερνεῖα, δέ θά μαζεύαμε κανένα φόρο σέ εἶδος καί δέ θά κάναμε καμιά καμπάνια. Αὐτή εἶναι ἡ ὑγιής πλευρά τῶν καυγάδων πού δέν πρέπει νά τήν σκεπάσει τό γεγονός ὅτι κάποτε παίρνει ἀπαίσιες μορφές. Αὐτό βέβαια δέ σημαίνει ὅτι τό κόμμα δέν πρέπει νά καταπολεμᾶ τούς καυγάδες, ἰδιαίτερα ὅταν ὀφείλονται σέ προσωπικά ἐλατήρια.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τίς Ἐπιτροπές κυβερνείων.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ δύναμη τοῦ κόμματός μας στίς Ἐπιτροπές πού εἶναι κατώτερες ἀπό τίς Ἐπιτροπές κυβερνείων δέν εἶναι ἀκόμα τόσο μεγάλη, ὅσο θά μποροῦσε νά νομίσει κανείς. Ἡ βασική ἀδυναμία τοῦ κόμματός μας στόν τομέα τοῦ μηχανισμοῦ εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀδυναμία τῶν περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν, ἡ ἔλλειψη ἐφεδρειῶν σέ περιφερειακούς γραμματεῖς. Ἔχω τή γνώμη ὅτι ἄν τούς βασικούς μηχανισμούς πού συνδέουν τό κόμμα μας μέ τήν ἐργατική τάξη—γιά τούς μηχανισμούς αὐτούς μίλησα στό πρῶτο μέρος τῆς ἔκθεσής μου—δέν τούς πήραμε ἀκόμα

ὁλοκληρωτικά στά χέρια μας (ἔχω ὑπόψη μου τούς πυρῆνες βάσης, τούς συνεταιρισμούς, τίς συνελεύσεις τῶν γυναικῶν ἀντιπροσώπων, τίς ἑνώσεις τῆς νεολαίας κλπ.), ἄν τά ὄργανα τῶν κυβερνείων δέν πέτυχαν ἀκόμα νά κατακτήσουν ὁλοκληρωτικά αὐτούς τούς μηχανισμούς, αὐτό γίνεται ἀκριβῶς γιατί εἴμαστε πολύ ἀδύνατοι στούς νομούς.

Αὐτό τό ζήτημα τό θεωρῶ βασικό.

Νομίζω ὅτι ἕνα ἀπό τά βασικά καθήκοντα τοῦ κόμματός μας εἶναι νά δημιουργηθεῖ δίπλα στήν ΚΕ μιά σχολή περιφερειακῶν γραμματέων ἀπό τούς πιό ἀφοσιωμένους καί ἱκανούς ἀνθρώπους, ἀπό ἀγρότες καί ἐργάτες. Ἄν μέσα στόν ἐρχόμενο χρόνο τό κόμμα κατόρθωνε νά συγκεντρώσει γύρω του μιά ἐφεδρεία ἀπό 200 εἴτε 300 περιφερειακούς γραμματεῖς, πού νά μποροῦσε ἔπειτα νά τούς δώσει σάν ἐνίσχυση στίς Ἐπιτροπές κυβερνείων γιά νά διευκολύνει τήν καθοδηγητική τους δουλιά στούς νομούς, θά ἐξασφάλιζε μέ τόν τρόπο αὐτό τήν καθοδήγηση σ' ὅλους τούς μαζικούς μηχανισμούς μεταβίβασης. Τότε δέ θά ὑπῆρχε οὔτε ἕνας καταναλωτικός συνεταιρισμός, οὔτε ἕνας ἀγροτικός συνεταιρισμός, οὔτε μιά ἐργοστασιακή ἐπιτροπή, οὔτε μιά συνέλευση γυναικῶν ἀντιπροσώπων, οὔτε ἕνας πυρήνας τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Νεολαίας, οὔτε ἕνας μηχανισμός μαζικοῦ χαρακτήρα, πού νά μήν ἔχει τό κόμμα σ' αὐτούς τήν κυρίαρχη ἐπιροή.

Τώρα γιά τά ὄργανα περιοχῆς. Ὁ περσινός χρόνος ἔδειξε ὅτι τό κόμμα καί ἡ ΚΕ εἶχαν δίκιο ὅταν δημιούργησαν ὄργανα περιοχῆς, ἐνμέρει αἱρετά καί ἐνμέρει διοριζόμενα. Ὅταν ἡ ΚΕ συζήτησε στό σύνολό του τό ζήτημα τοῦ χωρισμοῦ κατά περιοχές, ἔφτασε στό συμπέρασμα ὅτι στή συγκρότηση τῶν ὀργάνων περιοχῆς τό κόμμα πρέπει νά περάσει σιγά-σιγά ἀπό τήν ἀρχή τοῦ διορισμοῦ στήν ἀρχή τῆς αἱρετότητας, ἔχοντας ὑπόψη ὅτι τό πέρασμα αὐτό θά

δημιουργήσει χωρίς ἀμφιβολία μιά εὐνοϊκή ἠθική ἀτμόσφαιρα γύρω ἀπό τίς Ἐπιτροπές περιοχῶν τοῦ κόμματος καί θά διευκολύνει τήν ΚΕ στήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος.

Περνῶ στό ζήτημα τῆς καλυτέρευσης τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος. Πρέπει νά ἔχετε διαβάσει τίς προτάσεις τῆς ΚΕ πού λένε ὅτι οἱ λειτουργίες τῆς Γραμματείας τῆς ΚΕ πρέπει νά διαχωριστοῦν ὁλότελα καθαρά καί μέ ἀκρίβεια ἀπό τίς λειτουργίες τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου καί τοῦ ΠΓ. Τό ζήτημα αὐτό δέ χρειάζεται ξεχωριστή ἀνάλυση, γιατί μόνο του εἶναι καθαρό. Μά ὑπάρχει ἕνα ζήτημα—ἡ διεύρυνση τῆς ἴδιας τῆς ΚΕ—ζήτημα πού κάμποσες φορές συζητήθηκε σέ μᾶς μέσα στήν ΚΕ καί πού ἕνα διάστημα προκάλεσε σοβαρές συζητήσεις. Ὑπάρχουν μερικά μέλη τῆς ΚΕ, πού νομίζουν ὅτι θά ἔπρεπε νά μήν εὐρυνθεῖ, μά ἀκόμα καί νά περιοριστεῖ ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῆς ΚΕ. Δέν ἐκθέτω τά ἐλατήριά τους: Ἄς μιλήσουν οἱ ἴδιοι οἱ σύντροφοι. Ἐγώ θά ἐκθέσω σύντομα τούς λόγους πού συνηγοροῦν γιά τή διεύρυνση τῆς ΚΕ.

Σήμερα ἡ κατάσταση πραγμάτων στόν κεντρικό μηχανισμό τοῦ κόμματός μας εἶναι ἡ παρακάτω: ἔχουμε 27 μέλη τῆς ΚΕ. Ἡ ΚΕ συνεδριάζει μιά φορά στούς 2 μῆνες. Μέσα στήν ΚΕ ὑπάρχει ἕνας πυρήνας ἀπό 10-15 ἀνθρώπους, πού ἔγιναν τόσο μαστόροι στό ἔργο τῆς καθοδήγησης τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς δουλιᾶς τῶν ὀργάνων μας, ὥστε κινδυνεύουν νά μετατραποῦν σ' ἕνα εἶδος ποντίφηκες γιά τά ζητήματα τῆς καθοδήγησης. Αὐτό ἴσως νά εἶναι καί καλό, ἔχει ὅμως καί μιά πολύ ἐπικίνδυνη πλευρά: οἱ σύντροφοι αὐτοί, πού ἔχουν συγκεντρώσει μεγάλη καθοδηγητική πείρα, μπορεῖ νά ἀποχτήσουν μεγάλη ἰδέα γιά τόν ἑαυτό τους, νά κλειστοῦν στόν ἑαυτό τους καί νά ἀποσπαστοῦν ἀπό τή δουλιά μέσα στίς μάζες. Ἄν μερικά μέλη τῆς ΚΕ, ἤ ἄς ποῦμε ἕνας πυρήνας ἀπό 15

ἀνθρώπους, ἔγιναν τόσο ἔμπειροι καί ἐπιδέξιοι πού στήν ἐπεξεργασία τῶν ὁδηγιῶν στίς 9 ἀπό τίς 10 περιπτώσεις νά μήν κάνουν λάθη, τότε αὐτό εἶναι πολύ καλό. Μά ἄν δέν ἔχουν γύρω τους τή νέα γενιά τῶν μελλοντικῶν καθοδηγητῶν καί δέν εἶναι στενά δεμένοι μέ τή δουλιά στή βάση, τότε αὐτοί οἱ πολύ εἰδικευμένοι ἄνθρωποι ἔχουν ὅλες τίς πιθανότητες νά ἀποστεωθοῦν καί νά ἀποσπαστοῦν ἀπό τίς μάζες.

Δεύτερο, ὁ πυρήνας μέσα στήν ΚΕ, πού ἀναπτύχθηκε γερά στή δουλιά τῆς καθοδήγησης, γερνάει καί χρειάζεται ν' ἀλλάζει. Ξέρετε τήν κατάσταση τῆς ὑγείας τοῦ Βλαδίμηρου Ἴλιτς. Ξέρετε ὅτι καί τά ὑπόλοιπα μέλη τοῦ βασικοῦ πυρήνα τῆς ΚΕ ἔχουν καταβληθεῖ ἀρκετά. Ὅμως καινούργια βάρδια ἀκόμα δέν ὑπάρχει—νά ποῦ βρίσκεται τό κακό. Νά δημιουργεῖς καθοδηγητές τοῦ κόμματος εἶναι πολύ δύσκολο: γι' αὐτό χρειάζονται χρόνια, 5-10 χρόνια, πάνω ἀπό 10. Εἶναι πολύ πιό εὔκολο νά καταλάβεις αὐτή εἴτε ἐκείνη τή χώρα μέ τή βοήθεια τοῦ ἱππικοῦ τοῦ σ. Μπουντιόνι, παρά νά σφυρηλατήσεις 2-3 καθοδηγητές ἀπό τή βάση, πού νά μποροῦν νά γίνουν στό μέλλον πραγματικοί καθοδηγητές τῆς χώρας. Καί εἶναι καιρός νά σκεφτοῦμε γιά τή σφυρηλάτηση τῆς καινούργιας βάρδιας. Γι' αὐτό τό πράγμα ὑπάρχει ἕνα μέσο, νά τραβήξουμε στή δουλιά τῆς ΚΕ νέα, φρέσκα στελέχη καί στήν πορεία τῆς δουλιᾶς νά τά σηκώσουμε ψηλά, νά σηκώσουμε τούς πιό ἱκανούς καί ἀνεξάρτητους, αὐτούς πού ἔχουν μυαλό στό κεφάλι τους. Μέ τά βιβλία μονάχα δέ φτιάχνεις καθοδηγητές. Τό βιβλίο σέ βοηθᾶ νά τραβήξεις μπροστά, μόνο του ὅμως τό βιβλίο δέ φτιάχνει καθοδηγητές. Στελέχη-καθοδηγητές μεγαλώνουν μόνο στήν πορεία τῆς ἴδιας τῆς δουλιᾶς. Μόνο ἐκλέγοντας στήν ΚΕ καινούργιους συντρόφους, δίνοντάς τους νά δοκιμάσουν ὅλο τό βάρος τῆς καθοδήγησης, θά

μπορέσουμε νά πετύχουμε τήν προετοιμασία τῆς βάρδιας πού μᾶς εἶναι τόσο ἀπαραίτητη στή σημερινή κατάσταση πραγμάτων. Νά γιατί νομίζω ὅτι θἆταν πολύ σοβαρό λάθος ἀπό μέρους τοῦ συνεδρίου, ἄν δέ συμφωνοῦσε μέ τήν πρόταση τῆς ΚΕ γιά τή διεύρυνσή της μέχρι 40 τουλάχιστο μέλη.

Τελειώνοντας τήν ἔκθεσή μου πρέπει νά σημειώσω ἕνα γεγονός, πού ἴσως νά μή χτυπᾶ στά μάτια ἐπειδή εἶναι πολύ γνωστό, πού πρέπει ὅμως νά τό σημειώσουμε σάν πολύ σπουδαῖο γεγονός. Εἶναι ἡ συνοχή τοῦ κόμματός μας, ἡ ἀπαράμιλλη συσπείρωσή του πού ἔδοσε τή δυνατότητα στό κόμμα μας νά ἀποφύγει τή διάσπαση σέ μιά τέτια στροφή σάν τή ΝΕΠ. Οὔτε ἕνα κόμμα στόν κόσμο, οὔτε ἕνα πολιτικό κόμμα δέ θά μποροῦσε νά ἀντέξει σέ τέτια ἀπότομη στροφή, χωρίς ἀναταραχές, χωρίς διάσπαση καί χωρίς νά πέσει ἀπό τό ἁμάξι τοῦ κόμματος αὐτή εἴτε ἐκείνη ἡ ὁμάδα. Ὅπως εἶναι γνωστό, τέτιες στροφές ἔχουν σάν ἐπακόλουθο κάποια ὁμάδα νά πέσει ἀπό τό ἁμάξι καί στό κόμμα ν' ἀρχίσει ἄν ὄχι διάσπαση, πάντως ἀναταραχή. Ἐμεῖς εἴχαμε μιά τέτια στροφή στήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας στά 1907 καί στά 1908, ὅταν ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905 καί τοῦ 1906, ἐμεῖς, πού συνηθίσαμε στήν ἐπαναστατική πάλη, δέ θέλαμε νά περάσουμε στήν καθημερινή, νόμιμη δουλιά, δέ θέλαμε νά πᾶμε στή Δούμα, δέ θέλαμε νά χρησιμοποιήσουμε τούς νόμιμους ὀργανισμούς, δέ θέλαμε νά δυναμώσουμε τίς θέσεις μας στά νόμιμα ὄργανα καί γενικά ἀπαρνιόμασταν τούς καινούργιους δρόμους. Καί ἦταν μιά ὄχι τόσο ἀπότομη στροφή σάν τῆς ΝΕΠ, μά ὅπως φαίνεται, σάν κόμμα εἴμασταν τότε ἀκόμα νεαροί, δέν εἴχαμε πεῖρα ἀπό ἑλιγμούς καί ἡ ὑπόθεση τέλειωσε μέ τό ὅτι δυό ὁλόκληρες ὁμάδες μας πέσαν τότε ἔξω ἀπό τό κάρο. Ἡ σημερινή στροφή πρός τή ΝΕΠ, ὕστερα ἀπό τήν πολιτική μας τῆς ἐπίθεσης, εἶναι μιά ἀπότομη στροφή. Καί νά πού σ' αὐτή τή στροφή, ὅταν τό προλεταριάτο ἔπρεπε ν' ἀποσυρθεῖ στίς παλιές θέσεις καί νά παρατήσει προσωρινά τήν ἐπίθεση, ὅταν τό προλεταριάτο ἔπρεπε νά στραφεῖ πρός τήν πλευρά τῶν ἀγροτικῶν μετόπισθεν, γιά νά μή χάσει τή σύνδεση μαζί τους, ὅταν τό προλεταριάτο ἔπρεπε νά σκεφτεῖ πῶς θά δυναμώσει καί θά στερεώσει τίς ἐφεδρεῖες του στήν Ἀνατολή καί στή Δύση—σ' αὐτή τήν τόσο ἀπότομη στροφή τό κόμμα κατάφερε ὄχι μόνο ν' ἀποφύγει τή διάσπαση, μά καί πραγματοποίησε τή στροφή δίχως ἀναταραχή.

Αὐτό τό πράγμα δείχνει τήν ἀπαράμιλλη εὐλυγισία, συνοχή καί συσπείρωση τοῦ κόμματος.

Αὐτό τό πράγμα ἀποτελεῖ ἐγγύηση ὅτι τό κόμμα μας θά νικήσει.

Πέρσι, μά ἀκόμα καί φέτος, οἱ ἐχθροί μας ἔσκουζαν καί σκούζουν ὅτι ὑπάρχει ἀποσύνθεση μέσα στό κόμμα μας. Ὡστόσο ὅταν ἐφαρμόσαμε τή ΝΕΠ, διατηρήσαμε τίς θέσεις μας, κρατήσαμε τά νήματα τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας στά χέρια μας, καί τό κόμμα συνεχίζει νά τραβᾶ μπροστά μέ συνοχή καί σάν ἕνας ἄνθρωπος τή στιγμή πού οἱ ἀντίπαλοί μας ἀποσυντίθενται πραγματικά καί διαλύονται. Σίγουρα θάχετε ἀκούσει, σύντροφοι, ὅτι τελευταῖα ἔγινε στή Μόσχα τό συνέδριο τῶν ἐσέρων[65]. Τό συνέδριό τους πῆρε τήν ἀπόφαση ν' ἀποτανθεῖ στό συνέδριό μας μέ τήν παράκληση νά τούς ἀνοίξουμε τίς πόρτες τοῦ κόμματός μας. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, θ' ἀκούσατε ἴσως ὅτι ἡ ἄλλοτε ἀκρόπολη τοῦ μενσεβικισμοῦ, ἡ Γεωργία, ὅπου τό κόμμα τῶν μενσεβίκων ἔχει τουλάχιστο 10.000 μέλη, ὅτι τό φρούριο αὐτό τοῦ μενσεβικισμοῦ καταρρέει πιά καί κάπου 2 χιλιάδες μέλη ἔφυγαν ἀπό τίς γραμμές τῶν μενσεβίκων.

Τί λέτε, δέ δείχνουν όλα αυτά ότι δέν είναι τό κόμμα μας πού άποσυντίθεται, άλλά οί άντίπαλοί μας; Τέλος, θά ξέρετε άσφαλῶς ὅτι ἕνα ἀπό τά πιό τίμια καί δραστήρια στελέχη τοῦ μενσεβικισμοῦ, ὁ σ. Μαρτίνοφ, ἐγκατάλειψε τίς γραμμές τῶν μενσεβίκων καί ὅτι ἡ ΚΕ τόν δέχτηκε στό κόμμα καί προτείνει στό συνέδριο νά ἐπικυρώσει τήν εἰσδοχή του. (Ἀ ρ α ι ά χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α). Ὅλα αὐτά τά γεγονότα, σύντροφοι, δέ δείχνουν ὅτι τά πράγματα πᾶνε ἄσχημα στό κόμμα μας, μά ὅτι σ' αὐτούς, στούς ἀντιπάλους μας ἄρχισε ἡ ἀποσύνθεση σ' ὅλη τή γραμμή, ἐνῶ τό κόμμα μας ἔμεινε συνεκτικό καί συσπειρωμένο καί ὅτι ἄντεξε σέ μιά ἀπό τίς μεγαλύτερες στροφές καί τραβᾶ μπροστά μέ ξεδιπλωμένη πλατιά τή σημαία του. (Δ υ ν α τ ά π α ρ α τ ε τ α μ έ ν α χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α).

2. ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΕ

19 τοῦ Ἀπρίλη

Σύντροφοι! Ὁ τελικός λόγος μου θ' ἀποτελεῖται ἀπό δυό μέρη: ἀπό τό πρῶτο μέρος, στό ὁποῖο θά γίνει λόγος γιά τήν ὀργανωτική δράση τῆς ΚΕ, ἐφόσον τήν κριτικάρανε οἱ ὁμιλητές, καί ἀπό τό δεύτερο μέρος, ὅπου θά μιλήσω γιά τίς ὀργανωτικές προτάσεις τῆς ΚΕ πού δέν τίς κριτικάρανε οἱ ὁμιλητές καί πού, ὅπως φαίνεται, τό συνέδριο τάσσεται ἀλληλέγγυο μ' αὐτές.

Στήν ἀρχή θά πῶ λίγα λόγια γιά τήν κριτική πάνω στήν ἔκθεση τῆς ΚΕ.

Γιά τό Λουτοβίνοφ. Δέν εἶναι εὐχαριστημένος μέ τό καθεστώς τοῦ κόμματός μας: δέν ὑπάρχει ἐλευθερία λόγου στό κόμμα μας, δέν ὑπάρχει νομιμότητα, δέν ὑπάρχει δημοκρατισμός. Ξέρει φυσικά ὅτι στά τελευταῖα ἔξι χρόνια ἡ ΚΕ ποτές δέν προετοίμασε ἕνα τόσο δημοκρατικό συνέδριο σάν τό σημερινό. Ξέρει ὅτι ἀμέσως ὕστερ' ἀπό τήν Ὁλομέλεια τοῦ Φλεβάρη τά ταχτικά καί τά ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ σκόρπισαν σ' ὅλες τίς γωνιές τῆς Ὁμοσπονδίας μας κι ἔκαναν ἔκθεση γιά τή δράση τῆς ΚΕ. Ὁ Λουτοβίνοφ πρέπει νά ξέρει ὅτι ἔχουν βγεῖ κιόλας τέσσερα τεύχη τῆς εἰδικῆς ἐφημερίδας γιά τή συζήτηση[66] ὅπου κουτσά-στραβά, ἀκριβῶς κουτσά-στραβά ἑρμηνεύουν καί

συζητοῦν τή δράση τῆς ΚΕ. Αὐτό ὅμως ὁ Λουτοβίνοφ δέν τό θεωρεῖ ἀρκετό. Θέλει «ἀληθινό» δημοκρατισμό, γιά νά συζητιοῦνται ὅλα ἤ τουλάχιστο τά σοβαρότερα ζητήματα σ' ὅλους τούς πυρῆνες ἀπό τά κάτω ὡς τά πάνω, γιά νά κινητοποιεῖται ὁλόκληρο τό κόμμα σέ κάθε ζήτημα καί νά συμμετέχει στή συζήτηση τοῦ ζητήματος. Μά, σύντροφοι, τώρα πού ἐμεῖς βρισκόμαστε στήν ἐξουσία, τώρα πού δέν ἔχουμε λιγότερα ἀπό 400 χιλιάδες μέλη τοῦ κόμματος, τώρα πού ἔχουμε τουλάχιστο 20 χιλιάδες πυρῆνες, δέν ξέρω ποῦ θά μᾶς ὁδηγοῦσε ἕνα τέτιο καθεστώς. Μ' ἕνα τέτιο καθεστώς τό κόμμα μας θά μετατρεπόταν σέ λέσχη συζητήσεων ὅπου αἰωνίως φλυαροῦν καί δέ λύνουν κανένα ζήτημα. Τό κόμμα μας ὅμως πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα νἆναι κόμμα δράσης, γιατί εἴμαστε στήν ἐξουσία.

Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ὁ Λουτοβίνοφ ξεχνᾶ ὅτι ἄν καί βρισκόμαστε στήν ἐξουσία μέσα στήν Ὁμοσπονδία μας καί ἀπολαβαίνουμε ὅλα τά πλεονεχτήματα τῆς νομιμότητας, ἀπό διεθνῆ ἄποψη ὅμως περνᾶμε μιά περίοδο ἀνάλογη μέ τήν περίοδο πού περάσαμε στά 1912, ὅταν τό κόμμα ἦταν μισονόμιμο, μάλλον παράνομο, ὅταν τό κόμμα διατηροῦσε ὁρισμένα νόμιμα σημεῖα στήριξης μέ τή μορφή τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας, τῶν νόμιμων ἐφημερίδων καί τῶν λεσχῶν, ὅταν παράλληλα τό κόμμα ἦταν περικυκλωμένο ἀπό ἐχθρούς καί προσπαθοῦσε νά συσωρεύσει τίς δυνάμεις του γιά νά τραβήξει μπροστά καί νά εὐρύνει τά νόμιμα πλαίσια. Μιά ἀνάλογη περίοδο περνᾶμε καί τώρα σέ διεθνῆ κλίμακα. Εἴμαστε περικυκλωμένοι ἀπό ἐχθρούς, αὐτό εἶναι ξεκάθαρο γιά ὅλους. Δέν κοιμοῦνται οἱ λύκοι τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ πού μᾶς περικυκλώνουν. Δέν ὑπάρχει στιγμή πού οἱ ἐχθροί μας νά μήν προσπαθοῦν νά πιάσουν κάποια χαραμαδίτσα, ἀπ' ὅπου θά μποροῦσαν νά τρυπώσουν γιά νά μᾶς κάνουν ζημιά. Δέν ἔχουμε λόγο νά ἰσχυριζόμαστε ὅτι οἱ ἐχθροί πού μᾶς περιβάλλουν δέν κάνουν κάποια προπαρασκευαστική δουλιά γιά νά μᾶς ἀποκλείσουν καί νά ἐπέμβουν. Αὐτή εἶναι ἡ κατάσταση. Μπορεῖ λοιπόν μέσα σέ μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων νά βγάζουμε στή φόρα ὅλα τά ζητήματα τοῦ πολέμου καί τῆς εἰρήνης; Γιατί ὅταν συζητᾶς τό ζήτημα σέ συνελεύσεις 20 χιλιάδων πυρήνων, εἶναι σάν νά τό βγάζεις στή φόρα. Τί θά γινόμασταν ἄν βγάζαμε προκαταβολικά στή φόρα ὅλη τήν προκαταρχτική δουλιά μας γιά τή συνδιάσκεψη τῆς Γένουας; Θά χρεωκοπούσαμε μέ πάταγο. Πρέπει νά θυμούμαστε ὅτι καθώς εἴμαστε περικυκλωμένοι ἀπό ἐχθρούς, ἕνα ξαφνικό χτύπημα ἀπό τήν πλευρά μας, ἕνας ἀναπάντεχος ἑλιγμός, ἡ ταχύτητα κρίνουν τό πᾶν. Τί θά γινόμασταν ἄν ἀντί νά συζητήσουμε τήν πολιτική μας καμπάνια γιά τή συνδιάσκεψη τῆς Λωζάνης σ' ἕνα στενό κύκλο ἀπό ἔμπιστα πρόσωπα τοῦ κόμματος, βγάζαμε στή φόρα ὅλη αὐτή τή δουλιά καί ἀνοίγαμε τά χαρτιά μας; Οἱ ἐχθροί θά ζύγιζαν ὅλα τά σύν καί τά πλήν, θά τορπίλιζαν τήν καμπάνια μας καί θά φεύγαμε ἀπό τή Λωζάνη ντροπιασμένοι. Τί θά γινόμασταν ἄν τά ζητήματα τοῦ πολέμου καί τῆς εἰρήνης, τά πιό σοβαρά ἀπ' ὅλα τά σοβαρά ζητήματα, τά βγάζαμε προκαταβολικά στή φόρα, γιατί ἐπαναλαβαίνω ὅτι τό νά βάλεις τά ζητήματα γιά συζήτηση μέσα σέ 20 χιλιάδες πυρῆνες εἶναι σά νά τά βγάζεις στή φόρα; Θά μᾶς σιγύριζαν στό λεφτό. Εἶναι ὁλοφάνερο, σύντροφοι, ὅτι καί ἀπό ὀργανωτικούς καί ἀπό πολιτικούς λόγους ὁ λεγόμενος δημοκρατισμός τοῦ Λουτοβίνοφ ἀποτελεῖ φαντασιοπληξία, δημοκρατικό μανιλοφισμό. Εἶναι ψεύτικος καί ἐπικίνδυνος. Ἐμεῖς δέ θά ἀκολουθήσουμε τόν ἴδιο δρόμο μέ τό Λουτοβίνοφ.

Περνῶ στόν Ὀσίνσκι. Γαντζώθηκε ἀπό τή φράση μου πώς ὅταν θά διευρύνουμε τήν ΚΕ, πρέπει νά μπάσουμε

στή σύνθεσή της ἀνθρώπους ἀνεξάρτητους. Ναί, ναί Σόριν, ἀνεξάρτητους κι ὄχι αὐτοτελεῖς. Ὁ Ὀσίνσκι νομίζει ὅτι στό σημεῖο αὐτό συμφώνησα κάπως μέ τόν Ὀσίνσκι, μέ τό δημοκρατικό συγκεντρωτισμό[67]. Πραγματικά εἶπα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά συμπληρώσουμε τήν ΚΕ μέ ἀνεξάρτητους συντρόφους. Ἀνεξάρτητους ὅμως ἀπό τί; Αὐτό δέν τό εἶπα, γιατί ἤξερα ἀπό τά πρίν ὅτι δέ συμφέρει νά ἐξαντλήσεις ὅλα τά ζητήματα στό βασικό σου λόγο κι ὅτι πρέπει ν' ἀφήσεις καί κάτι γιά τό κλείσιμο. (Γέλια. Χειροκροτήματα). Στήν ΚΕ μᾶς χρειάζονται ἄνθρωποι ἀνεξάρτητοι, ὄχι ὅμως ἀνεξάρτητοι ἀπό τό λενινισμό, ὄχι, σύντροφοι, θεός φυλάξει! Μᾶς χρειάζονται ἄνθρωποι ἀνεξάρτητοι, ἀπαλλαγμένοι ἀπό προσωπικές ἐπιδράσεις, ἀπό τίς συνήθειες καί τίς παραδόσεις τῆς πάλης μέσα στήν ΚΕ πού διαμορφώθηκαν σέ μᾶς καί κάπου-κάπου δημιουργοῦν ἀνησυχία μέσα στήν ΚΕ. Θυμᾶστε τό ἄρθρο τοῦ σ. Λένιν. Στό ἄρθρο αὐτό λέει ὅτι ἔχουμε μπροστά μας μιά προοπτική διάσπασης. Ἐπειδή ἀπ' αὐτό τό μέρος τοῦ ἄρθρου τοῦ σ. Λένιν οἱ ὀργανώσεις μας θά μποροῦσαν νά νομίσουν ὅτι ὡριμάζει κιόλας σέ μᾶς μιά διάσπαση, τά μέλη τῆς ΚΕ ἀποφάσισαν ὁμόφωνα νά διαλύσουν τίς ἀμφιβολίες πού μποροῦσαν νά προκύψουν καί δήλωσαν ὅτι δέν ὑπάρχει καμιά διάσπαση μέσα στήν ΚΕ, πράγμα πού ἀνταποκρίνεται πέρα γιά πέρα στήν πραγματικότητα. Μά ἡ ΚΕ δήλωσε ἐπίσης ὅτι δέν ἀποκλείεται ἡ προοπτική τῆς διάσπασης. Κι αὐτό εἶναι πέρα γιά πέρα σωστό. Στά τελευταῖα 6 χρόνια στήν πορεία τῆς δουλιᾶς μας μέσα στήν ΚΕ διαμορφώθηκαν (δέ μποροῦσε παρά νά διαμορφωθοῦν) μερικές συνήθειες καί μερικές παραδόσεις πάλης μέσα στήν Κεντρική Ἐπιτροπή, πού κάποτε δημιουργοῦν μιά ἀτμόσφαιρα πού δέν εἶναι καθόλου καλή. Παρακολούθησα μιά τέτια ἀτμόσφαιρα τό Φλεβάρη σέ μιά ἀπό τίς τελευταῖες ὁλομέλειες τῆς ΚΕ καί ἐκεῖ ἀκριβῶς παρατήρησα ὅτι ἡ ἐπέμβαση τῶν συντρόφων ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις πολλές φορές κρίνει τό πᾶν. Μᾶς χρειάζονται ἄνθρωποι ἀνεξάρτητοι ἀπ' αὐτές τίς παραδόσεις κι ἀπ' αὐτές τίς προσωπικές ἐπιδράσεις ὥστε μπαίνοντας στήν ΚΕ καί φέρνοντας ἐκεῖ μέσα τήν πείρα τῆς θετικῆς δουλιᾶς καί τή σύνδεση μέ τίς τοπικές ὀργανώσεις, νά γίνουν τό τσιμέντο πού θά μποροῦσε νά στερεώσει τήν ΚΕ σάν μιά ἑνιαία καί ἀδιαίρετη κολεχτίβα πού καθοδηγεῖ τό κόμμα μας. Τέτιοι ἀνεξάρτητοι σύντροφοι, ἀπαλλαγμένοι ἀπό τίς παλιές παραδόσεις, σφυρηλατημένοι μέσα στήν ΚΕ, μᾶς χρειάζονται ἀκριβῶς σάν ἄνθρωποι πού φέρνουν ἕνα καινούργιο στοιχεῖο πού φρεσκάρει, πού στερεώνει τήν ΚΕ καί προλαβαίνει κάθε πιθανότητα διάσπασης μέσα στήν ΚΕ. Μ' αὐτή τήν ἔννοια μίλησα γιά ἀνεξάρτητους.

Δέ μπορῶ, σύντροφοι, νά προσπεράσω τήν ἐπίθεση τοῦ Ὀσίνσκι ἐνάντια στό Ζινόβιεφ. Παίνεψε τό σ. Στάλιν, παίνεψε τόν Κάμενεφ, καί ἔδοσε μιά κλωτσιά στό Ζινόβιεφ, γιατί νόμισε ὅτι γιά τήν ὥρα εἶναι ἀρκετό ν' ἀπομακρύνει τόν ἕνα καί ὕστερα θά ἔρθει ἡ σειρά καί γιά τούς ἄλλους. Ἔβαλε πλώρη νά ἀποσυνθέσει τόν πυρήνα πού δημιουργήθηκε μέσα στήν ΚΕ σέ διάστημα χρόνων δουλιᾶς, γιά νά τά διαλύσει ὅλα σιγά-σιγά, βῆμα πρός βῆμα. Ἄν ὁ Ὀσίνσκι σκέφτεται στά σοβαρά νά ἐπιδιώξει αὐτό τό σκοπό, ἄν σκέφτεται στά σοβαρά νά ἀναλάβει τέτιες ἐπιθέσεις ἐνάντια στό ἕνα εἴτε τό ἄλλο μέλος τοῦ πυρήνα τῆς ΚΕ μας, πρέπει νά τόν προειδοποιήσω ὅτι θά σκοντάψει πάνω σέ τοῖχο καί φοβᾶμαι ὅτι θά σπάσει τό κεφάλι του.

Τέλος γιά τό Μντιβάνι. Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά πῶ λίγα λόγια πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, πού τό βαρέθηκε ὅλο τό συνέδριο. Μίλησε γιά ταλαντεύσεις στήν ΚΕ: σή-

μερα παίρνεται ἡ ἀπόφαση νά ἑνωθοῦν οἱ οἰκονομικές προσπάθειες τῶν τριῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας, αὔριο ἔρχεται ἡ ἀπόφαση νά ἑνωθοῦν αὐτές οἱ δημοκρατίες σέ ὁμοσπονδία, μεθαύριο μιά τρίτη ἀπόφαση νά ἑνωθοῦν ὅλες οἱ σοβιετικές δημοκρατίες στήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν. Αὐτό τό ὀνομάζει ταλαντεύσεις τῆς ΚΕ. Εἶναι σωστό; Ὄχι, σύντροφοι, ἐδῶ δέν ὑπάρχουν ταλαντεύσεις, ἐδῶ ὑπάρχει σύστημα. Οἱ ἀνεξάρτητες δημοκρατίες στήν ἀρχή προσεγγίζουν μεταξύ τους πάνω σέ οἰκονομική βάση. Τό βῆμα αὐτό ἔγινε κιόλας στά 1921. Ὕστερα, ὅταν γίνεται φανερό ὅτι τό πείραμα τῆς προσέγγισης τῶν δημοκρατιῶν δίνει καλά ἀποτελέσματα, γίνεται τό ἑπόμενο βῆμα, ἡ ἕνωση σέ ὁμοσπονδία. Ἰδιαίτερα σ' ἕναν τόπο σάν τήν Ὑπερκαυκασία, ὅπου δέ μπορεῖ νά τά βγάλεις πέρα χωρίς ἕνα εἰδικό ὄργανο ἐθνικῆς εἰρήνης. Ξέρετε τήν Ὑπερκαυκασία. Εἶναι μιά χώρα ὅπου γίνονταν ταταρο-αρμένικες σφαγές ἀκόμα ἀπό τόν καιρό τοῦ τσάρου καί ὅπου εἴχαμε πόλεμο τόν καιρό τῶν μουσαβατιστῶν, τῶν ντασνάκων καί τῶν μενσεβίκων. Γιά νά σταματήσει αὐτή ἡ φαγωμάρα, χρειάζεται ἕνα ὄργανο ἐθνικῆς εἰρήνης, δηλαδή μιά ἀνώτερη ἐξουσία, πού ὁ λόγος της νά ἔχει βαρύτητα. Εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο νά δημιουργηθεῖ ἕνα τέτιο ὄργανο ἐθνικῆς εἰρήνης, ἄν δέν πάρουν μέρος οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ γεωργιανοῦ ἔθνους. Ἔτσι λοιπόν λίγους μῆνες ὕστερ' ἀπό τήν ἕνωση τῶν οἰκονομικῶν προσπαθειῶν γίνεται τό ἑπόμενο βῆμα, ἡ ὁμοσπονδία τῶν δημοκρατιῶν, καί ὕστερ' ἀπό ἕνα χρόνο ἄλλο ἕνα βῆμα, πού ἀποτελεῖ τόν τελικό σταθμό στό δρόμο τῆς ἕνωσης τῶν δημοκρατιῶν, δημιουργεῖται ἡ Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν. Ποῦ βλέπετε ἐδῶ ταλαντεύσεις; Αὐτό εἶναι τό σύστημα τῆς ἐθνικῆς μας πολιτικῆς. Ἁπλούστατα, ὁ Μντιβάνι δέ συνέλαβε τό

νόημα τῆς σοβιετικῆς μας πολιτικῆς, ἄν καί νομίζει τόν ἑαυτό του παλιό μπολσεβίκο.

Ὁ Μντιβάνι ἔβαλε μιά σειρά ἐρωτήσεις καί ἄφησε νά ὑπονοηθεῖ ὅτι δέν ξέρει ποιός λύνει τά σπουδαιότερα ζητήματα πού ἀφοροῦν τήν ἐθνική πολιτική στήν Ὑπερκαυκασία καί ἰδιαίτερα στή Γεωργία: ἡ ΚΕ, εἴτε ξεχωριστά πρόσωπα; Τό βασικό ζήτημα στήν Ὑπερκαυκασία εἶναι τό ζήτημα τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Ὑπερκαυκασίας. Ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς διαβάσω ἕνα μικρό ντοκουμέντο πού μιλᾶ γιά τήν ἱστορία τῆς ἐντολῆς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ σχετικά μέ τήν Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας.

Στίς 28 τοῦ Νοέμβρη 1921 ὁ σ. Λένιν μοῦ ἔστειλε τό σχέδιο τῶν προτάσεών του γιά τό σχηματισμό μιᾶς Ὁμοσπονδίας τῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας. Τό σχέδιο ἔλεγε:

«1) ἀναγνωρίζεται ὅτι ἡ Ὁμοσπονδία τῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας εἶναι ἀπόλυτα σωστή ἀπό τήν ἄποψη ἀρχῶν καί ἀπόλυτα πραγματοποιήσιμη, εἶναι ὅμως πρόωρη μέ τήν ἔννοια τῆς ἄμεσης πραγματοποίησής της στήν πράξη, δηλαδή χρειάζονται μερικές βδομάδες γιά τή συζήτηση, τήν προπαγάνδα καί τήν ἐφαρμογή της ἀπό τά κάτω·

2) προτείνεται στίς Κεντρικές Ἐπιτροπές τῆς Γεωργίας, τῆς Ἀρμενίας καί τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν νά ἐφαρμόσουν αὐτή τήν ἀπόφαση στή ζωή».

Γράφω στό σ. Λένιν καί προτείνω νά μή βιαστοῦμε μ' αὐτό τό ζήτημα, νά περιμένουμε λίγο, νά δώσουμε κάποια πίστωση χρόνου στά τοπικά στελέχη γιά νά πραγματοποιήσουν τήν Ὁμοσπονδία. Τοῦ γράφω:

«Σύντροφε Λένιν. Δέν ἔχω ἀντίρηση γιά τήν ἀπόφασή σας, ἄν συμφωνεῖτε νά δεχτεῖτε τήν παρακάτω τροπολογία: στήν παράγραφο 1 ἀντί τίς λέξεις „χρειάζον-

ται μερικές βδομάδες γιά τή συζήτηση" νά είπωθεΐ: „χρειάζεται ορισμένη χρονική περίοδος γιά τή συζήτηση" κλπ. σύμφωνα μέ τήν άπόφασή σας. Πρόκειται γιά τό γεγονός δτι ή Όμοσπονδία δέ μπορεΐ νά „εφαρμοστεί" στή Γεωργία „άπό τά κάτω" μέ „σοβιετικό τρόπο", „μέσα σέ λίγες βδομάδες", γιατί στή Γεωργία μόλις αρχίζουν νά συγκροτούνται Σοβιέτ. Δέν έχει άκόμα ολοκληρωθεί ή συγκρότησή τους. Πρίν ένα μήνα δέν υπήρχαν καθόλου καί είναι ακατανόητη ή σύγκληση εκεί συνεδρίου τών Σοβιέτ μέσα σέ „μερικές βδομάδες", καί μιά Όμοσπονδία τής Υπερκαυκασίας χωρίς τή Γεωργία θά είναι Όμοσπονδία στά χαρτιά. Νομίζω, δτι πρέπει ν' άφήσουμε 2-3 μήνες γιά νά νικήσει ή ιδέα τής Όμοσπονδίας μέσα στίς πλατιές μάζες τής Γεωργίας. Σ τ ά λ ι ν».

Ό σ. Λένιν απαντά: «Δέχομαι αυτή τήν τροπολογία».

Τήν άλλη μέρα ή πρόταση αυτή ψηφίζεται άπό τούς Λένιν, Τρότσκι, Κάμενεφ, Μόλοτοφ, Στάλιν. Ό Ζινόβιεφ έλειπε, τόν αντικατάστησε ό Μόλοτοφ. Ή άπόφαση αυτή πάρθηκε άπό τό ΠΓ στά τέλη τοΰ 1921, δπως βλέπετε, ομόφωνα. Κι άπό τότε αρχίζει ή πάλη μιας ομάδας κομμουνιστών τής Γεωργίας μέ επικεφαλής τό Μντιβάνι ενάντια στήν εντολή τής ΚΕ γιά τήν Όμοσπονδία. Βλέπετε, σύντροφοι, δτι τά πράγματα δέν έχουν έτσι, δπως μάς παράστησε εδώ ό Μντιβάνι. Αναφέρω αυτό τό ντοκουμέντο ενάντια στούς άπρεπους υπαινιγμούς πού έκανε εδώ ό Μντιβάνι.

Δεύτερο ζήτημα: πώς ακριβώς εξηγιέται τό γεγονός δτι μιά ομάδα συντρόφων μέ επικεφαλής τό Μντιβάνι ανακλήθηκε άπό τήν Κεντρική Επιτροπή τοΰ κόμματος; Ποιά είναι ή αιτία; Εδώ υπάρχουν δυό βασικοί καί ταυτόχρονα τυπικοί λόγοι. Είμαι υποχρεωμένος νά τό πώ, γιατί

διατυπώθηκαν μομφές ενάντια στήν ΚΕ καί ειδικά εναντίον μου.

Ή πρώτη αιτία είναι δτι ή ομάδα τοΰ Μντιβάνι δέν έχει επιρροή μέσα στό δικό της τό Κομμουνιστικό Κόμμα τής Γεωργίας, δτι τήν αποκρούει τό ίδιο τό ΚΚ τής Γεωργίας. Τό κόμμα αυτό έκανε δυό συνέδρια: στίς αρχές τοΰ 1922 έγινε τό πρώτο του συνέδριο καί στίς αρχές τοΰ 1923 τό δεύτερο. Καί στά δυό συνέδρια ή ομάδα τοΰ Μντιβάνι μέ τήν ιδέα της τής άρνησης τής ομοσπονδίας αποκρούστηκε αποφασιστικά άπό τό ίδιο της τό κόμμα. Στό πρώτο συνέδριο, μοΰ φαίνεται, άπό 122 ψήφους πήρε κάπου 18· στό δεύτερο συνέδριο άπό 144 ψήφους πήρε κάπου 20. Τό Μντιβάνι δέν τόν έβγαζαν επίμονα στήν ΚΕ καί απόριπταν συστηματικά τήν άποψή του. Τήν πρώτη φορά, στίς αρχές τοΰ 1922, εμείς τής ΚΕ εξασκήσαμε πίεση πάνω στό Κομμουνιστικό Κόμμα τής Γεωργίας καί παρά τή θέλησή του τό υποχρεώσαμε νά δεχτεί τούς παλιούς συντρόφους (δέ χωράει αμφιβολία δτι ό Μντιβάνι είναι παλιός σύντροφος, καί ό Μαχαράτζε επίσης είναι παλιός σύντροφος), επειδή νομίζαμε δτι θά τά ταιριάσουν στή δουλιά οί δυό ομάδες, ή πλειοψηφία καί ή μειοψηφία. Ωστόσο στό διάστημα πού μεσολάβησε άπό τό πρώτο ώς τό δεύτερο συνέδριο έγιναν μιά σειρά συνδιασκέψεις πόλεων καί δλης τής Γεωργίας καί κάθε φορά ή ομάδα τοΰ Μντιβάνι τίς μάζευε άπό τό κόμμα της καί τέλος στό τελευταίο συνέδριο ό Μντιβάνι μόλις συγκέντρωσε 18 ψήφους άπό τούς 140.

Ή Όμοσπονδία τής Υπερκαυκασίας είναι μιά οργάνωση πού δέν αφορά μόνο τή Γεωργία, μά καί ολόκληρη τήν Υπερκαυκασία. Συνήθως ύστερα άπό τό συνέδριο τοΰ κόμματος τής Γεωργίας συνέρχεται ένα συνέδριο δλης τής Υπερκαυκασίας. Κι εκεί έχουμε τήν ίδια εικόνα. Στό τε-

λευταῖο συνέδριο ὅλης τῆς Ὑπερκαυκασίας, μοῦ φαίνεται, ὁ Μντιβάνι ἀπό 224 ψήφους μόλις πῆρε 10 περίπου. Αὐτά εἶναι τά γεγονότα. Καί τί μπορεῖ νά κάνει ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος μπρός σέ μιά τέτια κατάσταση, ἄν τό κόμμα, ἄν ἡ ἴδια ἡ ὀργάνωση τῆς Γεωργίας δέ χωνεύει τήν ὁμάδα τοῦ Μντιβάνι; Ἐγώ καταλαβαίνω τήν πολιτική μας πάνω στό ἐθνικό ζήτημα σάν πολιτική ὑποχώρησης ἀπέναντι στίς ἐθνότητες καί στίς ἐθνικές προλήψεις. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι αὐτή ἡ πολιτική εἶναι σωστή. Μποροῦμε ὅμως νά παραβιάζουμε συνεχῶς τή θέληση τοῦ κόμματος, πού στά πλαίσιά του εἶναι ὑποχρεωμένη νά δουλεύει ἡ ὁμάδα τοῦ Μντιβάνι; Ἔχω τή γνώμη πώς δέ μποροῦμε. Ἀντίθετα, πρέπει κατά τό δυνατό νά συντονίζουμε τή δράση μας μέ τή θέληση τοῦ κόμματος τῆς Γεωργίας. Ἔτσι ἐνήργησε καί ἡ ΚΕ ὅταν ἀνακάλεσε ὁρισμένα μέλη αὐτῆς τῆς ὁμάδας.

Ἡ δεύτερη αἰτία πού ὑποχρέωσε τήν ΚΕ ν' ἀνακαλέσει μερικούς συντρόφους αὐτῆς τῆς ὁμάδας εἶναι ὅτι παραβίαζαν συνεχῶς καί ἀδιάκοπα τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ. Σᾶς ἔχω κιόλας ἐκθέσει τήν ἱστορία τῆς ἀπόφασης γιά τήν ὁμοσπονδία· εἶπα κιόλας ὅτι χωρίς αὐτό τό ὄργανο δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει ἐθνική εἰρήνη καί ὅτι στήν Ὑπερκαυκασία μόνο ἡ Σοβιετική ἐξουσία κατόρθωσε ν' ἀποκαταστήσει ἐθνική εἰρήνη, δημιουργώντας τήν ὁμοσπονδία. Γι' αὐτό τό λόγο ἐμεῖς στήν ΚΕ εἴχαμε τή γνώμη ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή εἶναι ὁπωσδήποτε ὑποχρεωτική. Καί τί βλέπουμε; Ἡ ὁμάδα Μντιβάνι δέν πειθαρχεῖ σ' αὐτή τήν ἀπόφαση, κάτι παραπάνω: τήν καταπολεμᾶ. Αὐτό τό διαπίστωσε καί ἡ ἐπιτροπή τοῦ σ. Τζερζίνσκι καί ἡ ἐπιτροπή τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Κούιμπισεφ. Ἀκόμα καί τώρα, ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Μάρτη γιά τή Γεωργία, ὁ Μντιβάνι συνεχίζει τόν ἀγώνα ἐνάν-

τια στήν ὁμοσπονδία. Τί ἄλλο εἶναι αὐτό, ἄν ὄχι ἐμπαιγμός τῶν ἀποφάσεων τῆς ΚΕ;

Αὐτά τά περιστατικά ἀνάγκασαν τήν ΚΕ τοῦ κόμματος ν' ἀνακαλέσει τό Μντιβάνι.

Ὁ Μντιβάνι ὅμως παρουσιάζει τά πράγματα μέ τέτιο τρόπο λές καί νίκησε παρά τήν ἀνάκλησή του. Δέν ξέρω τί θά λέγαμε τότε ἧττα. Ἐξάλλου εἶναι γνωστό ὅτι κι ὁ μακαρία τῇ μνήμῃ Δόν-Κιχώτης θεωροῦσε τόν ἑαυτό του νικητή τή στιγμή πού τόν συγύρισαν γιά καλά οἱ ἀνεμόμυλοι. Νομίζω ὅτι ὁρισμένοι σύντροφοι πού δουλεύουν στό κομμάτι ἐκεῖνο τοῦ σοβιετικοῦ ἐδάφους πού λέγεται Γεωργία δέν εἶναι στά καλά τους.

Περνῶ στό σ. Μαχαράτζε. Μᾶς δήλωσε ἐδῶ ὅτι εἶναι παλιός μπολσεβίκος στό ἐθνικό ζήτημα, ἀπό τή σχολή τοῦ Λένιν. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 στή συνδιάσκεψη[68] καταπολέμησα μαζί μέ τό σ. Λένιν τό σ. Μαχαράτζε. Ὁ σ. Μαχαράτζε ἦταν τότε ἐνάντια στήν αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν, ἐνάντια στή βάση τοῦ προγράμματός μας, ἐνάντια στό δικαίωμα τῶν λαῶν γιά αὐτοτελῆ κρατική ὕπαρξη. Εἶχε αὐτή τήν ἄποψη καί ἔκανε πάλη ἐνάντια στό κόμμα. Ὕστερα ἄλλαξε γνώμη (αὐτό φυσικά εἶναι πρός τιμήν του), μά ὡστόσο δέν ἔπρεπε νά τό ξεχνᾶ αὐτό! Ὁ σ. Μαχαράτζε δέν εἶναι παλιός μπολσεβίκος στό ἐθνικό ζήτημα, ἀλλά λίγο-πολύ νεαρός.

Ὁ σ. Μαχαράτζε μοῦ ὑπόβαλε τήν κοινοβουλευτική ἐπερώτηση ἄν ἀναγνωρίζω ἐγώ, εἴτε ἄν ἀναγνωρίζει ἡ ΚΕ τήν ὀργάνωση τῶν κομμουνιστῶν τῆς Γεωργίας σάν πραγματική ὀργάνωση πού πρέπει νά τῆς ἔχουμε ἐμπιστοσύνη, καί στήν περίπτωση πού ἡ ΚΕ τήν ἀναγνωρίζει, ἄν εἶναι σύμφωνη ὅτι ἡ ὀργάνωση αὐτή ἔχει τό δικαίωμα νά θέτει ζητήματα καί νά ὑποβάλει τίς προτάσεις της. Ἄν ἡ ΚΕ

τ' ἀναγνωρίζει ὅλ' αὐτά, μήπως ἔχει τότε τή γνώμη ὅτι τό καθεστώς πού ἐπικρατεῖ ἐκεῖ στή Γεωργία εἶναι ἀφόρητο;

Θ' ἀπαντήσω σ' αὐτήν τήν κοινοβουλευτική ἐπερώτηση.

Φυσικά ἡ ΚΕ ἔχει ἐμπιστοσύνη στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γεωργίας—καί σέ ποιόν ἄλλον ἔπρεπε νά ἔχει ἐμπιστοσύνη;! Τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γεωργίας ἀντιπροσωπεύει τόν ἀνθό, τά καλύτερα στοιχεῖα τοῦ λαοῦ τῆς Γεωργίας καί χωρίς αὐτά δέ μπορεῖς νά διοικήσεις τή Γεωργία. Μά κάθε ὀργάνωση ἀποτελεῖται ἀπό πλειοψηφία καί μειοψηφία. Ἐμεῖς δέν ἔχουμε καμιά ὀργάνωση ὅπου νά μήν ὑπάρχει πλειοψηφία καί μειοψηφία. Καί στήν πράξη βλέπουμε ὅτι ἡ ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γεωργίας ἀποτελεῖται ἀπό μιά πλειοψηφία πού ἐφαρμόζει τή γραμμή τοῦ κόμματος καί ἀπό μιά μειοψηφία πού δέν ἐφαρμόζει πάντα αὐτή τή γραμμή. Καί εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι πρόκειται γιά τήν ἐμπιστοσύνη σέ μιά ὀργάνωση πού τήν ἐκπροσωπεῖ ἡ πλειοψηφία της.

Δεύτερη ἐρώτηση: οἱ ἐθνικές ΚΕ ἔχουνε τό δικαίωμα νά παίρνουν πρωτοβουλία, νά βάζουν ὁρισμένα ζητήματα, ἔχουν τό δικαίωμα νά κάνουν προτάσεις;

Εἶναι αὐτονόητο πώς ἔχουν αὐτό τό δικαίωμα—αὐτό εἶναι ξεκάθαρο. Ἀκατανόητο εἶναι μόνο γιατί ὁ σ. Μαχαράτζε δέ μᾶς ἀνάφερε γεγονότα πού νά δείχνουν ὅτι δέν ἐπιτρέπουν στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γεωργίας νά θέτει ζητήματα, ὅτι δέν τῆς ἐπιτρέπουν νά κάνει προτάσεις καί νά τίς συζητᾶ; Ἐγώ δέν ἔχω ὑπόψη μου τέτια γεγονότα. Πιστεύω ὅτι ὁ σ. Μαχαράτζε θά παρουσιάσει στήν ΚΕ τό σχετικό ὑλικό, ἄν γενικά ἔχει τέτιο ὑλικό.

Τρίτη ἐρώτηση: μποροῦμε νά ἀνεχόμαστε τό καθεστώς πού δημιουργήθηκε στή Γεωργία;

Δυστυχῶς ἡ ἐρώτηση δέν εἶναι συγκεκριμένη. Ποιό καθεστώς; Ἄν πρόκειται γιά τό καθεστώς πού ἡ σοβιετική ἐξουσία τῆς Γεωργίας ἄρχισε τόν τελευταῖο καιρό νά διώχνει τούς εὐγενεῖς ἀπό τίς φωλιές τους, καθώς καί τούς μενσεβίκους καί τούς ἀντεπαναστάτες, ἄν πρόκειται γ' αὐτό τό καθεστώς, κατά τή γνώμη μου, τό καθεστώς αὐτό δέν ἀποτελεῖ κάτι τό κακό. Αὐτό εἶναι τό σοβιετικό μας καθεστώς. Ἄν πρόκειται γιά τό ὅτι ἡ Ἐπιτροπή Περιοχῆς τῆς Ὑπερκαυκασίας δημιούργησε συνθῆκες πού ἐμποδίζουν τήν ἀνάπτυξη τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γεωργίας, ἐγώ δέν ἔχω ὑπόψη μου τέτια γεγονότα. Ἡ ΚΕ τῆς Γεωργίας, πού βγῆκε στό τελευταῖο συνέδριο μέ 110 ψήφους ἔναντι 18, δέ μᾶς ἔβαλε ἕνα τέτιο ζήτημα. Δουλεύει σέ στενή ἐπαφή μέ τήν Ἐπιτροπή περιοχῆς τῆς Ὑπερκαυκασίας τοῦ κόμματός μας. Ἄν ὑπάρχει μιά μικρή ὁμάδα, ἕνα ρεῦμα, μέ δυό λόγια, μέλη τοῦ κόμματος πού δέν εἶναι εὐχαριστημένα ἀπό τό κομματικό καθεστώς, τότε εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑποβληθοῦν στήν ΚΕ τά ἀντίστοιχα στοιχεῖα. Ἐκεῖ, στή Γεωργία, ἔχουν πάει κιόλας δυό ἐπιτροπές γιά νά ἐλέγξουν παράπονα αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Ἡ μιά ἦταν ἡ Ἐπιτροπή τοῦ Τζερζίνσκι καί ἡ ἄλλη ἡ ἐπιτροπή τοῦ Κάμενεφ-Κούιμπισεφ. Ἄν χρειάζεται μπορεῖ νά συγκροτήσουμε καί τρίτη ἐπιτροπή.

Μ' αὐτό τελειώνω τό πρῶτο μέρος τοῦ τελικοῦ μου λόγου πάνω στήν ὀργανωτική δράση τῆς ΚΕ στό χρόνο πού μᾶς πέρασε.

Περνῶ στό δεύτερο μέρος, στίς ὀργανωτικές προτάσεις τῆς ΚΕ πού ὑποβλήθηκαν στήν κρίση τοῦ συνεδρίου. Ἀπ' ὅ,τι ξέρω, κανένας ἀπό τούς ὁμιλητές δέν κριτίκαρε καμιά ἀπό τίς προτάσεις τῆς ΚΕ. Ἐγώ αὐτό τό ἀντιλαμβάνομαι σάν ἔκφραση πλέριας συμφωνίας μέ τίς προτάσεις τῆς ΚΕ πού ὑποβάλαμε στήν κρίση σας. Παρ' ὅλα

αὐτά θά ἤθελα νά βοηθήσω καί νά προτείνω μιά σειρά τροπολογίες. Θά προτείνω αὐτές τίς τροπολογίες στό ὀργανωτικό τμῆμα, πού κατά τή γνώμη τῆς ΚΕ πρέπει νά δημιουργηθεῖ καί ὅπου ἡ βασική δουλειά γιά τήν κομματική πλευρά θά γίνεται ἀπό τό σ. Μόλοτοφ καί γιά τή σοβιετική ἀπό τό σ. Τζερζίνσκι.

Ἡ πρώτη τροπολογία λέει ὅτι πρέπει τά ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ ἀπό πέντε νά γίνουν τουλάχιστο 15.

Ἡ δεύτερη τροπολογία ἀφορᾶ τήν εἰδική προσοχή πού πρέπει νά δόσουμε στό δυνάμωμα καί τό πλάταιμα τῶν ὀργάνων μελέτης καί κατανομῆς καί στίς κορυφές καί κάτω, γιατί τά ὄργανα αὐτά ἀποχτοῦν σήμερα κολοσσιαία καί πρωταρχική σημασία, γιατί ἀποτελοῦν τό πιό σίγουρο μέσο γιά νά κρατᾶ τό κόμμα στά χέρια του ὅλα τά νήματα τοῦ οἰκονομικοῦ καί τοῦ σοβιετικοῦ μηχανισμοῦ.

Ἡ τρίτη τροπολογία θά ἀφορᾶ τήν ἔγκριση ἀπό τό Συνέδριο τῆς πρότασης γιά δημιουργία δίπλα στήν ΚΕ σχολῆς γραμματέων Περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν ἔτσι, ὥστε στό τέλος τοῦ χρόνου οἱ Ἐπιτροπές κυβερνείων νά ἔχουν 200-300 γραμματεῖς περιφερειῶν.

Ἡ τέταρτη τροπολογία ἀφορᾶ τόν τύπο. Δέν ἔχω τίποτα τό συγκεκριμένο νά προτείνω σ' αὐτό τόν τομέα, θά ἤθελα ὅμως νά ἐπιστήσω ἰδιαίτερα τήν προσοχή τοῦ συνεδρίου στό ζήτημα ὅτι πρέπει νά ἀνεβάσουμε τόν τύπο στό ὕψος πού πρέπει. Ὁ τύπος τραβᾶ μπροστά, ἔκανε πάρα πολλά βήματα πρός τά μπρός, ὄχι ὅμως στό βαθμό πού χρειάζεται. Ὁ τύπος πρέπει ν' ἀναπτύσσεται ὄχι ἀπό μέρα σέ μέρα, ἀλλά ἀπό ὥρα σέ ὥρα—ὁ τύπος εἶναι τό πιό ὀξύ καί τό πιό δυνατό ὅπλο τοῦ κόμματός μας.

Κλείνοντας θά πῶ λίγα λόγια γιά τό σημερινό μας συνέδριο. Σύντροφοι! Πρέπει νά πῶ ὅτι ἔχω πολύν καιρό νά δῶ ἕνα συνέδριο τόσο σφιχτοδεμένο καί ψυχωμένο ἀπό μιά ἰδέα. Λυποῦμαι πού δέν παραβρίσκεται ἐδῶ ὁ σ. Λένιν. Ἄν ἦταν ἐδῶ, θά μποροῦσε νά πεῖ: «25 χρόνια ἀνάτρεφα τό κόμμα καί τόκανα μεγάλο καί δυνατό». (Π α ρ α τ ε τ α μ έ ν α χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α).

3. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

23 τοῦ 'Απρίλη

Σύντροφοι! Γιά τρίτη φορά ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ 'Οχτώβρη συζητᾶμε τό ἐθνικό ζήτημα, τήν πρώτη φορά στό 8ο Συνέδριο, τή δεύτερη στό 10ο καί τήν τρίτη τώρα στό 12ο. Μήπως αὐτό ἀποτελεῖ ἔνδειξη ὅτι ἔγινε κάποια ἀλλαγή ἀρχῶν στίς ἀντιλήψεις μας γιά τό ἐθνικό ζήτημα; Ὄχι, ἡ ἀντίληψή μας γιά τό ἐθνικό ζήτημα ἀπό ἄποψη ἀρχῶν παράμεινε ἡ ἴδια πού ἦταν καί πρίν καί ὕστερ' ἀπό τόν 'Οχτώβρη. 'Από τό 10ο ὅμως Συνέδριο κι ἐδῶ ἄλλαξε ἡ διεθνής κατάσταση μέ τήν ἔννοια ὅτι αὐξήθηκε τό εἰδικό βάρος τῶν σοβαρῶν ἐφεδρειῶν τῆς ἐπανάστασης πού ἀποτελοῦνται σήμερα ἀπό τίς χῶρες τῆς 'Ανατολῆς. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο. Δεύτερο, ἀπό τό 10 Συνέδριο κι ἐδῶ, καί τό κόμμα μας στήν ἐσωτερική του κατάσταση, καί σέ σχέση μέ τή ΝΕΠ ἔπαθε ὁρισμένες ἀλλαγές. Πρέπει νά πάρουμε ὑπόψη μας ὅλους αὐτούς τούς καινούργιους παράγοντες καί νά βγάλουμε συμπεράσματα. Κι ἀκριβῶς μ' αὐτή τήν ἔννοια πρέπει νά μιλᾶμε γιά τόν καινούργιο τρόπο πού μπαίνει τό ἐθνικό ζήτημα στό 12ο Συνέδριο.

Ἡ διεθνής σημασία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Σᾶς εἶναι γνωστό, σύντροφοι, ὅτι ἐμεῖς, ἐμεῖς σάν σοβιετική ὁμοσπον-

δία ἀποτελοῦμε σήμερα, γιατί ἔτσι τό θέλησαν τά ἱστορικά πεπρωμένα, τό πρωτοπόρο τμῆμα τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Σᾶς εἶναι γνωστό ὅτι πρῶτοι ἐμεῖς σπάσαμε τό γενικό μέτωπο τοῦ καπιταλισμοῦ καί βρεθήκαμε, γιατί ἔτσι τό θέλησε ἡ τύχη, πιό μπροστά ἀπ' ὅλους. Σᾶς εἶναι γνωστό ὅτι στήν προώθησή μας φτάσαμε ὥς τή Βαρσοβία καί ὅτι ἔπειτα ὑποχωρήσαμε καί ὀχυρωθήκαμε σέ θέσεις πού τίς θεωρούσαμε πιό γερές. 'Από κείνη τή στιγμή περάσαμε στή ΝΕΠ καί ἀπό κείνη τή στιγμή κρίναμε ὅτι ἐπιβραδύνθηκε ὁ ρυθμός τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ἀπό κείνη τή στιγμή ἡ πολιτική μας δέν εἶναι πιά ἐπιθετική ἀλλά ἀμυντική. Δέ μπορούσαμε νά προχωρήσουμε πιό πέρα ὕστερα ἀπό τήν ἀποτυχία μας ἔξω ἀπό τή Βαρσοβία (δέ θά κρύψουμε τήν ἀλήθεια) καί δέ μπορούσαμε νά προχωρήσουμε, γιατί κινδυνεύαμε νά ἀποκοποῦμε ἀπό τά μετόπισθέν μας, τά δικά μας ὅμως μετόπισθεν ἀποτελοῦνται ἀπό ἀγρότες, καί τέλος κινδυνεύαμε νά τρέξουμε πολύ μπροστά ἀπό τίς ἐφεδρεῖες τῆς ἐπανάστασης πού ἡ τύχη θέλησε νά μᾶς δόσει, ἀπό τίς ἐφεδρεῖες τῆς 'Ανατολῆς καί τῆς Δύσης. Νά γιατί ἐπιχειρήσαμε μιά στροφή, ἐσωτερικά πρός τήν πλευρά τῆς ΝΕΠ καί ἐξωτερικά πρός τήν πλευρά τῆς ἐπιβράδυνσης τῆς κίνησης πρός τά μπρός, γιατί κρίναμε ὅτι πρέπει νά πάρουμε ἀνάσα, νά γιατρέψουμε τίς πληγές μας, τίς πληγές τοῦ πρωτοπόρου τμήματος, τοῦ προλεταριάτου, νά ἀποκαταστήσουμε τήν ἐπαφή μέ τά μετόπισθέν μας πού ἀποτελοῦνται ἀπό ἀγρότες καί νά συνεχίσουμε τή δουλειά μας μέσα στίς ἐφεδρεῖες πού ἔμειναν πίσω ἀπό μᾶς, μέσα στίς ἐφεδρεῖες τῆς Δύσης καί τίς σοβαρές ἐφεδρεῖες τῆς 'Ανατολῆς πού ἀποτελοῦν τά βασικά μετόπισθεν τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ. Στή συζήτηση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος πρόκειται ἴσαἴσα γι' αὐτές τίς ἐφεδρεῖες, γιά τίς σοβαρές ἐφεδρεῖες πού

ἀποτελοῦν ταυτόχρονα καί τά μετόπισθεν τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἕνα ἀπό τά δυό: ἤ θά βάλουμε σέ κίνηση, θά επαναστατικοποιήσουμε τά βαθιά μετόπισθεν τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, τίς ἀποικιακές καί μισοαποικιακές χῶρες τῆς Ἀνατολῆς καί θά ἐπιταχύνουμε ἔτσι τήν πτώση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἤ θά ἀστοχήσουμε ἐδῶ καί θά δυναμώσουμε τόν ἰμπεριαλισμό καί θά ἐξασθενίσουμε ἔτσι τή δύναμη τοῦ κινήματός μας. Ἔτσι μπαίνει τό ζήτημα.

Γεγονός εἶναι ὅτι ὅλη ἡ Ἀνατολή βλέπει τήν Ἕνωση τῶν δημοκρατιῶν μας σάν πειραματικό πεδίο. Εἴτε θά λύσουμε σωστά μέσα στά πλαίσια αὐτῆς τῆς Ἕνωσης τό ἐθνικό ζήτημα στήν πραχτική του ἐφαρμογή καί θά ἀποκαταστήσουμε ἐδῶ, στά πλαίσια αὐτῆς τῆς Ἕνωσης, πραγματικά ἀδερφικές σχέσεις, πραγματική συνεργασία ἀνάμεσα στούς λαούς, καί τότε ὅλη ἡ Ἀνατολή θά δεῖ ὅτι στό πρόσωπο τῆς ὁμοσπονδίας μας ἔχει μιά σημαία τῆς ἀπελευθέρωσης, ὅτι ἔχει ἕνα πρωτοπόρο τμῆμα καί ὅτι πρέπει νά βαδίσει στά ἴχνη του, κι αὐτό θά εἶναι ἡ ἀρχή τῆς κατάρευσης τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ. Εἴτε θά κάνουμε ἐδῶ λάθος, θά ὑποσκάψουμε τήν ἐμπιστοσύνη τῶν πρώην καταπιεζόμενων λαῶν πρός τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας, θά ἀφαιρέσουμε ἀπό τήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν τή δύναμη ἕλξης γιά τήν Ἀνατολή πού ἔχει σήμερα, καί τότε θά κερδίσει ὁ ἰμπεριαλισμός καί θά χάσουμε ἐμεῖς.

Σ' αὐτό βρίσκεται ἡ διεθνής σημασία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος.

Τό ἐθνικό ζήτημα ἔχει σημασία γιά μᾶς καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασης, ὄχι μόνο γιατί ἀπό ἀριθμητική ἄποψη τό πρώην κυρίαρχο ἔθνος ἀντιπροσωπεύει ἕναν πληθυσμό ἀπό 75 ἑκατομμύρια περίπου, ἐνῶ ὁ πληθυσμός τῶν ὑπόλοιπων ἐθνῶν εἶναι 65 ἑκατομμύρια (κι αὐτό ὁπωσδήποτε δέν εἶναι λίγο) καί ὄχι μόνο γιατί οἱ ἄλλοτε καταπιεζόμενες ἐθνότητες κατέχουν τίς περισσότερο ἀναγκαῖες γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη περιοχές καί τά πιό σημαντικά ἀπό τήν ἄποψη τῆς πολεμικῆς στρατηγικῆς σημεῖα, μά πρίν ἀπ' ὅλα γιατί μέσα στά δυό αὐτά χρόνια ἐφαρμόζουμε τή λεγόμενη ΝΕΠ πού ἐξαιτίας της ἄρχισε νά μεγαλώνει καί νά δυναμώνει ὁ μεγαλορωσικός ἐθνικισμός, γεννήθηκε ἡ ἰδέα τοῦ σμενοβεχισμοῦ καί πρόβαλε ἡ ἐπιθυμία νά πετύχουν μέ εἰρηνικό τρόπο αὐτό πού δέν κατόρθωσε νά πετύχει ὁ Ντενίκιν, δηλαδή νά δημιουργηθεῖ τό λεγόμενο «ἑνιαῖο κι ἀδιαίρετο».

Ἔτσι, σέ σύνθεση μέ τή ΝΕΠ στήν ἐσωτερική μας ζωή γεννιέται μιά νέα δύναμη, ὁ μεγαλορωσικός σωβινισμός πού φωλιάζει μέσα στούς ὀργανισμούς μας, πού δέ διεισδύει μόνο στά σοβιετικά μά καί στά κομματικά ὄργανα, πού πλανιέται σ' ὅλες τίς γωνιές τῆς ὁμοσπονδίας μας καί μᾶς ὁδηγεῖ στόν κίνδυνο, ἄν δέν καταπολεμήσουμε ἀποφασιστικά αὐτή τή νέα δύναμη, ἄν δέν τήν κόψουμε σύριζα—τή στιγμή πού τήν τρέφουν οἱ συνθῆκες τῆς ΝΕΠ—νά βρεθοῦμε μπροστά σέ μιά εἰκόνα ρήξης ἀνάμεσα στό προλεταριάτο τοῦ πρώην κυρίαρχου ἔθνους καί στούς ἀγρότες τῶν ἄλλοτε καταπιεζόμενων ἐθνῶν, πράγμα πού θά σημαίνει τήν ὑπονόμευση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ ΝΕΠ ὅμως δέν τρέφει μόνο τό μεγαλορωσικό σωβινισμό, ἡ ΝΕΠ τρέφει καί τόν τοπικό σωβινισμό, ἰδιαίτερα στίς δημοκρατίες πού ἔχουν κάμποσες ἐθνότητες. Ἔχω ὑπόψη μου τή Γεωργία, τό Ἀζερμπαϊτζάν, τή Μπουχάρα, ἐν μέρει τό Τουρκεστάν, ὅπου ἔχουμε κάμποσες ἐθνότητες πού τά προχωρημένα στοιχεῖα τους μπορεῖ ν' ἀρχίσουν πολύ γρήγορα νά συναγωνίζονται μεταξύ τους γιά τά πρωτεῖα.

Αὐτός ὁ τοπικός σωβινισμός δέν ἀποτελεῖ βέβαια, ὅσον ἀφορᾶ τή δύναμή του, τόν ἴδιο κίνδυνο πού ἀποτελεῖ ὁ μεγαλορωσικός σωβινισμός. Ὡστόσο ὅμως ἀποτελεῖ κίνδυνο καί ἀπειλεῖ νά μετατρέψει μερικές δημοκρατίες μας σέ στίβο ἐθνικῆς ἔριδας καί νά ὑπονομεύσει ἐκεῖ τούς δεσμούς τοῦ διεθνισμοῦ.

Αὐτές εἶναι οἱ διεθνεῖς καί ἐσωτερικές αἰτίες πού δείχνουν τή σπουδαιότητα καί τήν πρωταρχική σημασία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος γενικά καί στή δοσμένη στιγμή ειδικά.

Ποῦ βρίσκεται ἡ ταξική οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος; Μέσα στίς σημερινές συνθῆκες τῆς σοβιετικῆς ἀνάπτυξης ἡ ταξική οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος βρίσκεται στήν ἀποκατάσταση σωστῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στό προλεταριάτο τοῦ πρώην κυρίαρχου ἔθνους καί στήν ἀγροτιά τῶν πρώην καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων. Τό ζήτημα τῆς συμμαχίας συζητήθηκε ἐδῶ ὑπεραρκετά, στή συζήτηση ὅμως τοῦ ζητήματος τῆς συμμαχίας πού ἔγινε ὕστερα ἀπό τίς εἰσηγήσεις τῶν Κάμενεφ, Καλίνιν, Σοκόλνικοφ, Ρίκοφ καί Τρότσκι, παίρνονταν ὑπόψη κυρίως οἱ σχέσεις τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου μέ τή ρωσική ἀγροτιά. Ἐδῶ, στόν ἐθνικό τομέα, ἔχουμε ἕναν πιό πολύπλοκο μηχανισμό. Ἐδῶ ἔχουμε νά κάνουμε μέ τό ζήτημα τῆς ἀποκατάστασης σωστῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στό προλεταριάτο τοῦ πρώην κυρίαρχου ἔθνους, πού ἀντιπροσωπεύει τό πιό καλλιεργημένο στρῶμα τοῦ προλεταριάτου ὅλης τῆς ὁμοσπονδίας μας, καί στήν ἀγροτιά, κυρίως τήν ἀγροτιά τῶν ἄλλοτε καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων. Σ' αὐτό βρίσκεται ἡ ταξική οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Ἄν τό προλεταριάτο κατορθώσει νά ἀποκαταστήσει μέ τήν ἀλλοεθνῆ ἀγροτιά σχέσεις πού νά μποροῦν νά ὑποσκάψουν ὅλες τίς ἐπιβιώσεις τῆς δυσπιστίας ἀπέναντι σέ καθετί

τό ρωσικό, πού ἐπί δεκάδες χρόνια τήν καλλιεργοῦσε καί τή μπόλιαζε ἡ πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ, ἄν τό ρωσικό προλεταριάτο κατορθώσει πέρα ἀπ' αὐτό νά πετύχει τήν πλέρια ἀμοιβαία κατανόηση καί ἐμπιστοσύνη καί τήν ἀποκατάσταση πραγματικῆς συμμαχίας ὄχι μόνο ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τή ρωσική ἀγροτιά, μά καί ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά τῶν πρώην καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων, τότε τό πρόβλημα θά ἔχει λυθεῖ. Γιά νά γίνει αὐτό, πρέπει ἡ ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου νά γίνει τό ἴδιο προσφιλής γιά τήν ἀλλοεθνῆ ἀγροτιά, ὅπως εἶναι καί γιά τή ρωσική. Γιά νά γίνει ὅμως ἡ Σοβιετική ἐξουσία προσφιλής καί στήν ἀλλοεθνῆ ἀγροτιά, πρέπει νά τῆς εἶναι κατανοητή, νά λειτουργεῖ στή μητρική της γλώσσα, τά σχολειά καί τά ὄργανα τῆς ἐξουσίας νά συγκροτοῦνται ἀπό ἀνθρώπους τοῦ τόπου πού ξέρουν τή γλώσσα, τά ἤθη καί ἔθιμα καί τόν τρόπο ζωῆς τῶν μή ρωσικῶν ἐθνοτήτων. Μόνο τότε καί μόνο στό μέτρο πού τά ἱδρύματα καί τά ὄργανα τῆς ἐξουσίας στίς δημοκρατίες αὐτῶν τῶν χωρῶν θ' ἀρχίσουν νά μιλᾶνε καί νά δουλεύουν στή μητρική τους γλώσσα, ἡ σοβιετική ἐξουσία, πού ὥς τελευταῖα ἦταν ἐξουσία ρωσική, θά γίνει ἐξουσία ὄχι μόνο ρωσική μά καί διεθνική, προσφιλής στούς ἀγρότες τῶν πρώην καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων.

Αὐτή εἶναι μιά ἀπό τίς βάσεις τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος γενικά καί μέσα στίς σοβιετικές συνθῆκες εἰδικά.

Ποιό εἶναι τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στή σημερινή στιγμή, στά 1923; Ποιά μορφή πῆραν στά 1923 τά ζητήματα πού ἀπαιτοῦν λύση στόν ἐθνικό τομέα; Πῆραν τή μορφή τῆς ἀποκατάστασης τῆς συνεργασίας ἀνάμεσα στούς λαούς τῆς ὁμοσπονδίας μας στόν οἰκονομικό τομέα, στό στρατιωτικό τομέα καί στόν πολιτικό τομέα. Ἔχω ὑπόψη μου τίς σχέ-

σεις ἀνάμεσα στά ἔθνη. Τό ἐθνικό ζήτημα, πού ἔχει γιά βάση του τά καθήκοντα τῆς ἀποκατάστασης σωστῶν σχέσεων ἀνάμεσα στό προλεταριάτο τοῦ πρώην κυρίαρχου ἔθνους καί στήν ἀλλοεθνῆ ἀγροτιά, παίρνει στή δοσμένη στιγμή τήν ειδική μορφή ἀποκατάστασης τῆς συνεργασίας καί ἀδελφικῆς συμβίωσης τῶν λαῶν, πού πρίν ἦταν χωρισμένοι ὁ ἕνας ἀπ' τόν ἄλλο καί πού τώρα ἑνώνονται στά πλαίσια ἑνός ἑνιαίου κράτους.

Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στή μορφή πού πῆρε στά 1923.

Ἡ Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν ἀποτελεῖ τή συγκεκριμένη μορφή αὐτῆς τῆς κρατικῆς συνένωσης γιά τήν ὁποία μιλήσαμε στά τέλη ἀκόμα τοῦ περασμένου χρόνου στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ καί πού τήν ἱδρύσαμε τότε.

Βάση αὐτῆς τῆς Ἕνωσης εἶναι ἡ ἐλεύθερη συγκατάθεση καί ἡ ἰσότητα δικαιωμάτων τῶν μελῶν τῆς Ἕνωσης. Ἡ ἐλεύθερη συγκατάθεση καί ἡ ἰσότητα—γιατί τό ἐθνικό μας πρόγραμμα ξεκινᾶ ἀπό τό δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοτελῆ κρατική ὕπαρξη, πράγμα πού προηγούμενα τό λέγαμε δικαίωμα γιά αὐτοδιάθεση. Ξεκινώντας ἀπ' αὐτό, πρέπει νά ποῦμε ξεκάθαρα ὅτι καμιά συμμαχία τῶν λαῶν, καμιά συνένωση τῶν λαῶν σ' ἕνα ἑνιαῖο κράτος δέ μπορεῖ νά εἶναι σταθερή, ἄν δέ στηρίζεται στήν πλέρια ἐλεύθερη συγκατάθεση καί ἄν οἱ ἴδιοι οἱ λαοί δέ θέλουν νά ἑνωθοῦν. Μιά δεύτερη βάση εἶναι ἡ ἰσότητα δικαιωμάτων τῶν λαῶν πού μπαίνουν στή σύνθεση τῆς Ἕνωσης. Κι αὐτό εἶναι εὐνόητο. Δέ μιλῶ γιά τήν οὐσιαστική ἰσότητα, γι' αὐτή θά μιλήσω παρακάτω, γιατί ἡ ἀποκατάσταση οὐσιαστικῆς ἰσότητας ἀνάμεσα σέ ἔθνη προχωρημένα καί σέ ἔθνη καθυστερημένα εἶναι ἔργο πολύ πολύπλοκο καί πολύ δύσκολο πού ἀπαιτεῖ κάμποσα χρόνια. Ἐδῶ μιλῶ γιά τήν ἰσότητα δικαιωμάτων. Ἡ ἰσότητα ἐκφράζεται ἐδῶ στό γεγονός ὅτι ὅλες οἱ δημοκρατίες πού ἀνήκουν στή σύνθεση τῆς Ἕνωσης, καί στή δοσμένη περίπτωση οἱ τέσσερις δημοκρατίες: ἡ Ὑπερκαυκασία, ἡ Λευκορωσία, ἡ Οὐκρανία καί ἡ ΣΟΣΔΡ ἀπολαβαίνουν στόν ἴδιο βαθμό τά ἀγαθά τῆς Ἕνωσης καί ταυτόχρονα παραιτοῦνται στόν ἴδιο βαθμό ὑπέρ τῆς Ἕνωσης ἀπό ορισμένα δικαιώματα τῆς ἀνεξαρτησίας τους. Ἄν ἡ ΣΟΣΔΡ καί οἱ δημοκρατίες τῆς Οὐκρανίας, τῆς Λευκορωσίας καί τῆς Ὑπερκαυκασίας δέ θά ἔχουν Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τίς ἐξωτερικές ὑποθέσεις, εἶναι φανερό ὅτι μέ τήν κατάργηση αὐτῶν τῶν Ἐπιτροπάτων γιά τίς ἐξωτερικές ὑποθέσεις καί μέ τή δημιουργία ἑνός γενικοῦ Ἐπιτροπάτου γιά τίς ἐξωτερικές ὑποθέσεις στήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν θά ἐπέλθει κάποιος περιορισμός τῆς ἀνεξαρτησίας πού εἶχαν αὐτές οἱ δημοκρατίες καί ὅτι ὁ περιορισμός θά γίνει ἐξίσου γιά ὅλες τίς δημοκρατίες πού ἀνήκουν στήν Ἕνωση. Εἶναι φανερό ὅτι, ἄν προηγούμενα αὐτές οἱ δημοκρατίες εἶχαν τά δικά τους Ἐπιτροπάτα τοῦ Λαοῦ γιά τό ἐξωτερικό ἐμπόριο, καί τώρα αὐτά τά Ἐπιτροπάτα γιά τό ἐξωτερικό ἐμπόριο καταργοῦνται καί στή ΣΟΣΔΡ, καί στίς ἄλλες δημοκρατίες γιά νά δημιουργηθεῖ ἕνα κοινό Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τό ἐξωτερικό ἐμπόριο τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν, τότε καί δῶ ἔχουμε κάποιον περιορισμό τῆς ἀνεξαρτησίας, πού πρῶτα ἦταν πλέρια καί τώρα περιορίστηκε ὑπέρ τῆς γενικῆς Ἕνωσης, κλπ. κλπ. Ὁρισμένοι ὑποβάλλουν μιά καθαρά σχολαστική ἐρώτηση: τί γίνεται λοιπόν, ὕστερα ἀπό τήν ἕνωση οἱ δημοκρατίες μένουν ἀνεξάρτητες; Ἡ ἐρώτηση αὐτή εἶναι σχολαστική. Ἡ ἀνεξαρτησία τους περιορίζεται, γιατί κάθε ἕνωση σημαίνει κάποιο περιορισμό τῶν δικαιωμάτων πού εἶχαν προηγούμενα αὐτοί πού ἑνώθηκαν. Τά βασικά ὅμως στοιχεῖα τῆς ἀνεξαρτησίας ἐξακολουθοῦν ἀναμφισβήτητα νά ὑπάρχουν

γιά κάθε δημοκρατία, ἀκόμα καί μόνο γιατί κάθε δημοκρατία ἔχει τό δικαίωμα νά βγαίνει μόνη της ἀπό τή σύνθεση τῆς Ἕνωσης.

Ἔτσι λοιπόν στίς σημερινές συνθῆκες ἡ συγκεκριμένη μορφή τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος κατάληξε στό ζήτημα τῆς ἀποκατάστασης τῆς συνεργασίας τῶν λαῶν: στήν οἰκονομία, στήν ἐξωτερική πολιτική καί στό στρατιωτικό τομέα. Πάνω σ' αὐτή τή γραμμή πρέπει νά ἑνώσουμε αὐτές τίς δημοκρατίες σέ μιά ἑνιαία ἕνωση πού ὀνομάζεται ΕΣΣΔ. Αὐτοῦ κατάληξαν οἱ συγκεκριμένες μορφές τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στή σημερινή στιγμή.

Μά εὔκολο νά τό λές καί δύσκολο νά τό κάνεις. Γεγονός εἶναι ὅτι μέσα στίς δικές μας συνθῆκες ἔχουμε μιά ὁλόκληρη σειρά παράγοντες πού δέ συντελοῦν μόνο στήν ἕνωση τῶν λαῶν σ' ἕνα κράτος, μά καί πού παρεμποδίζουν αὐτή τήν ἕνωση.

Σᾶς εἶναι γνωστοί οἱ παράγοντες πού συντελοῦν στήν ἕνωση: εἶναι πρίν ἀπ' ὅλα ἡ οἰκονομική προσέγγιση τῶν λαῶν, πού ἀποκαταστάθηκε ἀκόμα πρίν ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία καί πού κατοχυρώθηκε ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία κάποιος καταμερισμός τῆς δουλιᾶς ἀνάμεσα στούς λαούς, πού ἀποκαταστάθηκε πρίν ἀπό μᾶς καί κατοχυρώθηκε ἀπό μᾶς, ἀπό τή σοβιετική ἐξουσία—πρόκειται γιά ἕνα βασικό παράγοντα πού συντελεῖ στή συνένωση τῶν δημοκρατιῶν στήν Ἕνωση. Δεύτερος παράγοντας πού συντελεῖ στή συνένωση πρέπει νά θεωρηθεῖ ἡ φύση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Πράγμα εὐνόητο. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ἐξουσία τῶν ἐργατῶν, διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, πού ἀπό τή φύση της διαθέτει ἔτσι τά ἐργαζόμενα στοιχεῖα τῶν δημοκρατιῶν καί τῶν λαῶν πού ἀνήκουν στήν Ἕνωση ὥστε νά τρέφουν φιλικά αἰσθήματα ὁ ἕνας πρός τόν ἄλλον. Πράγμα εὐνόητο. Καί ἕνας τρίτος παράγοντας, πού συντελεῖ στή συνένωση, εἶναι ἡ ἰμπεριαλιστική περικύκλωση πού ἀποτελεῖ τό περιβάλλον, μέσα στό ὁποῖο θά ὑποχρεωθεῖ νά δράσει ἡ Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν.

Ὑπάρχουν ὅμως καί παράγοντες πού παρεμποδίζουν αὐτή τήν ἕνωση, πού τή φρενάρουν. Ἡ βασική δύναμη πού παρεμποδίζει τό ἔργο τῆς συνένωσης τῶν δημοκρατιῶν σέ μιά ἑνιαία Ἕνωση εἶναι ἡ δύναμη πού, ὅπως εἶπα κιόλας, μεγαλώνει στή χώρα μας μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ: εἶναι ὁ μεγαλορωσικός σωβινισμός. Δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο, σύντροφοι, τό γεγονός ὅτι οἱ σμενοβεχιστές ἀπόχτησαν ἕνα σωρό ὀπαδούς ἀνάμεσα στούς σοβιετικούς ὑπαλλήλους. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο. Δέν εἶναι τυχαῖο καί τό γεγονός ὅτι οἱ κύριοι σμενοβεχιστές ἐπαινοῦν τούς κομμουνιστές, τούς μπολσεβίκους, σά νάθελαν νά τούς ποῦν: μπορεῖτε νά μιλᾶτε ὅσο θέλετε γιά τό μπολσεβικισμό, μπορεῖτε νά φλυαρεῖτε ὅσο θέλετε γιά τίς διεθνιστικές σας τάσεις, ἐμεῖς ὅμως ξέρουμε ὅτι κεῖνο πού δέν κατόρθωσε νά κάνει ὁ Ντενίκιν, θά τό πετύχετε ἐσεῖς, ὅτι ἐσεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, ἀποκαταστήσατε τήν ἰδέα τῆς μεγάλης Ρωσίας, εἴτε θά τήν ἀποκαταστήσετε ὁπωσδήποτε. Ὅλα αὐτά δέν εἶναι τυχαῖα. Δέν εἶναι τυχαῖο καί τό γεγονός ὅτι ἡ ἰδέα αὐτή ἔχει εἰσχωρήσει ἀκόμα καί σέ μερικά ὄργανα τοῦ κόμματός μας. Στήν Ὁλομέλεια τοῦ Φλεβάρη, ὅπου μπῆκε γιά πρώτη φορά τό ζήτημα μιᾶς δεύτερης βουλῆς, ἄκουσα ἐγώ ὁ ἴδιος μέσα στήν ΚΕ λόγια πού δέν ἁρμόζουν στόν κομμουνισμό, λόγια πού δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τό διεθνισμό. Ὅλα αὐτά εἶναι σημεῖα τῶν καιρῶν, ἐπιδημία. Ὁ βασικός κίνδυνος πού ἀπορέει ἀπό δῶ εἶναι ὅτι σέ σύνδεση μέ τή ΝΕΠ μεγαλώνει σέ μᾶς ὄχι μέρα μέ τή μέρα, μά ὥρα μέ τήν ὥρα ὁ μεγαλοκρατικός σωβινισμός, πού προσπαθεῖ νά σαρώσει καθετί τό μή ρωσικό, νά συγκεντρώσει ὅλα τά νήματα τῆς

διοίκησης γύρω ἀπό τά ρωσικά στοιχεῖα καί νά πιέζει τά μή ρωσικά. Ὁ βασικός κίνδυνος εἶναι ὅτι μέ μιά τέτια πολιτική κινδυνεύουμε νά χάσουμε τήν ἐμπιστοσύνη πού ἔδειχναν οἱ πρώην καταπιεζόμενοι λαοί στούς ρώσους προλετάριους, ἐμπιστοσύνη πού τήν ἀπόχτησαν στίς μέρες τοῦ Ὀχτώβρη, ὅταν οἱ ρῶσοι προλετάριοι ἀνάτρεψαν τούς τσιφλικάδες καί τούς ρώσους κεφαλαιοκράτες, ὅταν τσάκισαν τόν ἐθνικό ζυγό μέσα στή Ρωσία, ἀπόσυραν τά στρατεύματα ἀπό τήν Περσία καί ἀπό τή Μογγολία, ἀνακήρυξαν ἀνεξάρτητες τή Φιλανδία καί τήν Ἀρμενία καί γενικά τοποθέτησαν τό ἐθνικό ζήτημα πάνω σέ ἐντελῶς καινούργια βάση. Μποροῦμε νά χάσουμε καί τά τελευταῖα ὑπολείμματα τῆς ἐμπιστοσύνης πού κερδίσαμε τότε, ἄν δέν ἐξοπλιστοῦμε ὅλοι μας ἐνάντια σ' αὐτόν τό νέο, τό ξαναλέω, μεγαλορωσικό σωβινισμό πού ἐπιτίθεται καί διεισδύει, πού διαποτίζει στάλα-στάλα τά μάτια καί τ' ἀφτιά καί ἀποσυνθέτει βῆμα πρός βῆμα τά στελέχη μας. Σύντροφοι, αὐτό τόν κίνδυνο πρέπει μέ κάθε θυσία νά τόν κατανικήσουμε ὁλοκληρωτικά. Διαφορετικά μᾶς ἀπειλεῖ ἡ προοπτική νά χάσουμε τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν τῶν πρώην καταπιεζόμενων λαῶν, μᾶς ἀπειλεῖ ἡ προοπτική νά κόψουμε τή σύνδεση ἀνάμεσα σ' αὐτούς τούς λαούς καί τό ρωσικό προλεταριάτο, καί ἔτσι μᾶς ἀπειλεῖ ὁ κίνδυνος νά δημιουργηθεῖ μιά ρωγμή στό σύστημα τῆς διχτατορίας μας.

Μή ξεχνᾶτε, σύντροφοι, ὅτι ἄν βαδίσαμε μέ ξεδιπλωμένες τίς σημαῖες μας ἐνάντια στόν Κερένσκι καί ανατρέψαμε τήν Προσωρινή Κυβέρνηση, αὐτό ἔγινε ἀνάμεσα στ' ἄλλα καί γιατί ἐκεῖ πίσω, στά νῶτα μας, εἴχαμε τήν ἐμπιστοσύνη τῶν καταπιεζόμενων λαῶν πού καρτεροῦσαν νά τούς ἀπελευθερώσουν οἱ ρῶσοι προλετάριοι. Μή ξεχνᾶτε τέτιες ἐφεδρεῖες, σάν τούς καταπιεζόμενους λαούς πού σωπαίνουν, μά πού μέ τή σιωπή τους ἀσκοῦν πίεση καί κρίνουν πολλά. Συχνά αὐτό τό πράγμα δέ γίνεται αἰσθητό, οἱ λαοί ὅμως αὐτοί ζοῦν καί ὑπάρχουν καί δέν ἐπιτρέπεται νά τούς ξεχνᾶμε. Μή ξεχνᾶτε ὅτι ἄν δέν εἴχαμε τούς λεγόμενους «ἀλλογενεῖς» στά νῶτα τοῦ Κολτσάκ, τοῦ Ντενίκιν, τοῦ Βράνγκελ καί τοῦ Γιουντένιτς, ἄν δέν εἴχαμε τούς πρώην καταπιεζόμενους λαούς, πού ὑπόσκαφταν τά νῶτα αὐτῶν τῶν στρατηγῶν μέ τή σιωπηρή τους συμπάθεια πρός τούς ρώσους προλετάριους—σύντροφοι, ἡ σιωπηρή συμπάθεια εἶναι ἕνας εἰδικός παράγοντας στήν ἀνάπτυξή μας: τή σιωπηρή συμπάθεια κανένας δέν τή βλέπει καί δέν τήν ἀκούει, μά αὐτή κρίνει τό πᾶν—ἄν δέν ὑπῆρχε αὐτή ἡ συμπάθεια, ἐμεῖς δέ θά τσακίζαμε κανένα ἀπ' αὐτούς τούς στρατηγούς. Τόν καιρό πού ἐμεῖς βαδίζαμε ἐνάντιά τους, στά μετόπισθέν τους ἄρχιζε ἡ κατάρευση. Γιατί; Γιατί οἱ στρατηγοί αὐτοί στηρίζονταν πάνω στά ἀποικιστικά στοιχεῖα τῶν κοζάκων, ἄφηναν νά διαγράφεται μπροστά στούς καταπιεζόμενους λαούς ἡ προοπτική τῆς παραπέρα καταπίεσής τους καί οἱ καταπιεζόμενοι λαοί ἀναγκάστηκαν νά ριχτοῦν στήν ἀγκαλιά μας, ὅταν ἐμεῖς ξεδιπλώναμε τή σημαία τῆς ἀπελευθέρωσης αὐτῶν τῶν καταπιεζόμενων λαῶν. Νά τί ἔκρινε τήν τύχη αὐτῶν τῶν στρατηγῶν, νά τό σύνολο τῶν παραγόντων πού τούς ἐπισκίασαν οἱ ἐπιτυχίες τῶν στρατευμάτων μας, μά πού σέ τελευταία ἀνάλυση ἔκριναν τό πᾶν. Αὐτό δέν πρέπει νά τό ξεχνᾶμε. Νά γιατί ἔχουμε ὑποχρέωση νά κάνουμε ἀπότομη στροφή πρός τήν κατεύθυνση τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στίς νέες σωβινιστικές διαθέσεις καί νά καρφώσουμε στό στύλο τῆς ἀτίμωσης τούς ὑπαλλήλους τῶν οργανισμῶν μας καί τούς συντρέφους τοῦ κόμματος πού ξεχνοῦν αὐτό πού καταχτήσαμε τόν Ὀχτώβρη, καί συγκε-

κριμένα τήν ἐμπιστοσύνη τῶν πρώην καταπιεζόμενων λαῶν πού πρέπει νά μᾶς εἶναι πολύτιμη.

Πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι ἄν μιά τέτια δύναμη σάν τό μεγαλορωσικό σωβινισμό ἀνθίσει ἄφθονα κι ἀρχίσει νά διαδίδεται, δέ θά μᾶς ἔχουν καμιά ἐμπιστοσύνη οἱ πρώην καταπιεζόμενοι λαοί, δέ θά μπορέσουμε νά πραγματοποιήσουμε καμιά συνεργασία μέσα σέ μιά ἑνιαία ἕνωση καί δέ θά ἔχουμε καμιά Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν.

Αὐτός εἶναι ὁ πρῶτος καί ὁ πιό ἐπικίνδυνος παράγοντας πού παρεμποδίζει τό ἔργο τῆς συνένωσης τῶν λαῶν καί τῶν δημοκρατιῶν σέ μιά ἑνιαία ἕνωση.

Ὁ δεύτερος παράγοντας, σύντροφοι, πού ἐμποδίζει ἐπίσης τή συνένωση τῶν καταπιεζόμενων λαῶν γύρω ἀπό τό ρωσικό προλεταριάτο εἶναι ἡ οὐσιαστική ἀνισότητα τῶν ἐθνῶν πού τήν κληρονομήσαμε ἀπό τήν περίοδο τοῦ τσαρισμοῦ.

Διακηρύξαμε τήν ἰσότητα τῶν δικαιωμάτων καί τήν ἐφαρμόζουμε· παρ' ὅλα αὐτά ὅμως ὑπάρχει μεγάλη ἀπόσταση ἀπό τήν ἰσότητα τῶν δικαιωμάτων, πού αὐτή καθαυτή ἔχει μεγάλη σημασία στήν ἱστορία τῆς ἀνάπτυξης τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, ὥς τήν οὐσιαστική ἰσότητα. Ὅλες οἱ καθυστερημένες ἐθνότητες καί ὅλοι οἱ λαοί ἔχουν τυπικά τόσα δικαιώματα, ὅσα ἔχουν κι ὅλα τά ἄλλα, τά προχωρημένα ἔθνη πού ἀνήκουν στήν Ὁμοσπονδία μας. Τό δυστύχημα ὅμως εἶναι ὅτι μερικές ἐθνότητες δέν ἔχουν τούς δικούς τους προλετάριους, δέν πέρασαν ἀπό τή βιομηχανική ἀνάπτυξη, ἤ δέ μπῆκαν καθόλου σ' αὐτήν, ὅτι καθυστέρησαν φοβερά ἀπό πολιτιστική ἄποψη καί δέν εἶναι καθόλου σέ θέση νά χρησιμοποιήσουν τά δικαιώματα πού τούς παρέχει ἡ ἐπανάσταση. Αὐτό τό ζήτημα, σύντροφοι, εἶναι πιό σοβαρό ἀπό τό ζήτημα τῶν σχολείων. Ἐδῶ ὁρισμένοι σύντροφοί μας ἔχουν τή γνώμη ὅτι ἄν βάλουμε στήν πρώτη σειρά τό ζήτημα τῶν σχολείων καί τῆς γλώσσας, κόβουμε αὐτόματα τό γόρδιο δεσμό. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι, στήν προκειμένη περίπτωση μέ τά σχολειά δέν θά πᾶμε μακριά. Αὐτά τά ἴδια τά σχολειά ἀναπτύσσονται, ἀναπτύσσεται καί ἡ γλώσσα, μά ἡ οὐσιαστική ἀνισότητα παραμένει ἡ βάση ὅλων τῶν δυσαρεσκειῶν καί ὅλων τῶν προστριβῶν. Ἐδῶ δέ φτάνουν τά σχολειά καί ἡ γλώσσα, ἐδῶ χρειάζεται νά δόσουμε ἀπό μέρους μας πραγματική, συστηματική, εἰλικρινή, ἀληθινή προλεταριακή βοήθεια στίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν ἐθνοτήτων πού ὑστεροῦν ἀπό πολιτιστική καί οἰκονομική ἄποψη. Εἶναι ἀπαραίτητο τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας, ἐκτός ἀπό τά σχολειά καί τή γλώσσα, νά πάρει καί ὅλα τά μέτρα, ὥστε στίς ἀκριανές περιοχές καί στίς δημοκρατίες πού καθυστεροῦν ἀπό πολιτιστική ἄποψη—καί καθυστέρησαν ὄχι ἀπό δικό τους φταίξιμο ἀλλά γιατί προηγούμενα τίς θεωροῦσαν πηγή πρώτων ὑλῶν—εἶναι ἀπαραίτητο νά κατορθώσει σ' αὐτές τίς δημοκρατίες νά δημιουργηθοῦν βιομηχανικές ἑστίες. Ἔγιναν ὁρισμένες προσπάθειες πρός αὐτή τήν κατεύθυνση. Ἡ Γεωργία πῆρε μιά φάμπρικα ἀπό τή Μόσχα πού ἀσφαλῶς σέ λίγο θ' ἀρχίσει νά ἐργάζεται. Ἡ Μπουχάρα πῆρε μιά φάμπρικα καί θά μποροῦσε νά πάρει τέσσερις. Τό Τουρκεστάν παίρνει μιά μεγάλη φάμπρικα, κι ἔτσι ὑπάρχουν ὅλες οἱ προϋποθέσεις οἱ δημοκρατίες αὐτές, πού ὑστεροῦν στόν οἰκονομικό τομέα καί δέν ἔχουν προλεταριάτο, μέ τή βοήθεια τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου νά δημιουργήσουν βιομηχανικές ἑστίες στόν τόπο τους, ἔστω καί μικρές, ἔτσι πού σ' αὐτές τίς ἑστίες νά ὑπάρχουν ὁμάδες ντόπιων προλετάριων πού νά μποροῦν νά χρησιμεύσουν σάν γέφυρες σύνδεσης τῶν ρώσων προλετάριων καί ἀγροτῶν μέ τίς ἐργαζόμενες μάζες αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν. Κι ἔτσι, σ' αὐτό τόν τομέα θά χρειαστεῖ νά δουλέψουμε στά σοβαρά, ἐδῶ δέν ἀρκοῦν μόνο τά σχολειά.

Ὑπάρχει ὅμως ἀκόμα κι ἕνας τρίτος παράγοντας πού παρεμποδίζει τή συνένωση τῶν δημοκρατιῶν σέ μιά ἕνωση, καί συγκεκριμένα ὁ ἐθνικισμός τῶν διαφόρων δημοκρατιῶν. Ἡ ΝΕΠ δέν ἀσκεῖ ἐπίδραση μονάχα στό ρωσικό πληθυσμό, ἀλλά καί στό μή ρωσικό. Ἡ ΝΕΠ δέν ἀναπτύσσει τό ἰδιωτικό ἐμπόριο καί τήν ἰδιωτική βιομηχανία μονάχα στό κέντρο τῆς Ρωσίας, μά καί στίς χωριστές δημοκρατίες. Αὐτή ἡ ἴδια ἀκριβῶς ἡ ΝΕΠ καί τό ἀτομικό κεφάλαιο πού συνδέεται μαζί της τρέφουν καί καλλιεργοῦν τό γεωργιανό, τόν ἀζερμπαϊτζάνικο, τόν οὐζμπέκικο κλπ. ἐθνικισμό. Φυσικά, ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ μεγαλορωσικός σωβινισμός πού εἶναι ἐπιθετικός γιατί εἶναι δυνατός, γιατί καί προηγούμενα ἦταν δυνατός καί τοῦ ἔμεινε ἡ συνήθεια νά καταπιέζει καί νά ταπεινώνει—ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ μεγαλορωσικός σωβινισμός, μπορεῖ καί ὁ τοπικός σωβινισμός, σάν ἀπάντηση στό μεγαλορωσικό σωβινισμό, νά ὑπῆρχε, ἄς ποῦμε, μέ μιά μορφή ἐξαιρετικά περιορισμένη, σέ μικρογραφία, γιατί σέ τελευταία ἀνάλυση ὁ ἀντιρωσικός ἐθνικισμός εἶναι μιά ἀμυντική μορφή, κάποια τερατώδικη μορφή ἄμυνας ἐνάντια στό μεγαλορωσικό ἐθνικισμό καί ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό. Ἄν ὁ ἐθνικισμός αὐτός ἦταν μόνο ἀμυντικός θά μπορούσαμε καί νά μή ξεσηκώσουμε τόσο θόρυβο γι' αὐτόν. Θά μπορούσαμε νά συγκεντρώσουμε ὅλη τή δύναμη τῶν ἐνεργειῶν μας καί ὅλη τή δύναμη τῆς πάλης μας ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά κατανικήσουμε πολύ γρήγορα αὐτόν τό δυνατό ἐχθρό, καί ὅτι μαζί του θά κατανικηθεῖ κι ὁ ἀντιρωσικός ἐθνικισμός, γιατί αὐτός ὁ ἐθνικισμός, τό ξαναλέω, εἶναι σέ τελευταία ἀνάλυση μιά ἀντίδραση ἐνάντια στό μεγαλορωσικό ἐθνικισμό, μιά ἀπάντηση σ' αὐτόν, μιά ὁρισμένη ἄμυνα. Μάλιστα, αὐτό θά γινόταν, ἄν ὁ τοπικός ἀντιρωσικός ἐθνικισμός δέν τραβοῦσε πέρα ἀπό τήν ἀντίδραση στό μεγαλορωσικό ἐθνικισμό. Τό δυστύχημα ὅμως εἶναι ὅτι σέ μερικές δημοκρατίες ὁ ἀμυντικός αὐτός ἐθνικισμός μετατρέπεται σέ ἐπιθετικό.

Ἄς πάρουμε τή Γεωργία. Ἐκεῖ, πάνω ἀπό 30% τοῦ πληθυσμοῦ δέν εἶναι γεωργιανοί. Ὑπάρχουν ἀρμένηδες, ἀμπχάζοι, ἀτζάροι, ὀσέτοι, τάταροι. Πλειοψηφοῦν οἱ γεωργιανοί. Σέ μιά μερίδα γεωργιανούς κομμουνιστές γεννήθηκε κι ἀναπτύσσεται ἡ ἰδέα ὅτι δέν πρέπει νά παίρνουν καί πολύ ὑπόψη τους αὐτές τίς μικρές ἐθνότητες: εἶναι λιγότερο πολιτισμένες, λιγότερο ἀναπτυγμένες καί γι' αὐτό μποροῦμε καί νά μήν τίς λογαριάζουμε. Αὐτό τό πράγμα εἶναι σωβινισμός, βλαβερός κι ἐπικίνδυνος σωβινισμός, γιατί μπορεῖ νά μετατρέψει τή μικρή δημοκρατία τῆς Γεωργίας σέ στίβο διαπληκτισμῶν. Κατά τά ἄλλα τή μετάτρεψε κιόλας σέ στίβο διαπληκτισμῶν.

Τό Ἀζερμπαϊτζάν. Βασική ἐθνότητα εἶναι ἡ ἀζερμπαϊτζάνικη, ὅμως ἐκεῖ ὑπάρχουν καί ἀρμένηδες. Σέ μιά μερίδα ἀζερμπαϊτζάνους ὑπάρχει ἐπίσης μιά τέτια τάση, πού καμιά φορά ἐκφράζεται πολύ ἀπροκάλυπτα, ὅτι τάχα ἐμεῖς οἱ ἀζερμπαϊτζάνοι εἴμαστε αὐτόχθονες, ἐνῶ οἱ ἄλλοι, οἱ ἀρμένηδες, εἶναι ἐπήλυδες καί γι' αὐτό τό λόγο, λένε, μποροῦμε νά τούς παραμερίσουμε λιγάκι, νά μήν παίρνουμε ὑπόψη τά συμφέροντά τους. Κι αὐτό ἐπίσης εἶναι σωβινισμός. Ὑπονομεύει τήν ἰσότητα τῶν ἐθνοτήτων, τό θεμέλιο πού πάνω του στηρίζεται ἡ Σοβιετική ἐξουσία.

Ἡ Μπουχάρα. Ἐκεῖ στή Μπουχάρα ὑπάρχουν τρεῖς ἐθνότητες: οἱ οὐζμπέκοι πού εἶναι ἡ βασική ἐθνότητα, οἱ τουρκμένοι πού ἀπό τήν ἄποψη τοῦ μπουχάρικου σωβινισμοῦ εἶναι «λιγότερο σημαντική» ἐθνότητα, καί οἱ κυργίζιοι. Ἐκεῖ οἱ κυργίζιοι εἶναι λίγοι καί ὅπως φαίνεται εἶναι «λιγότερο σημαντικοί».

Στή Χορεσμία ἔχουμε τήν ἴδια κατάσταση: τουρκμέ-

νους καί σύζμπέκους. Οἱ σύζμπέκοι εἶναι ἡ βασική ἐθνότητα καί οἱ τουρκμένοι ἡ «λιγότερο σημαντική».

Ὅλα αὐτά ὁδηγοῦν σέ συγκρούσεις καί ἐξασθενοῦν τή Σοβιετική ἐξουσία. Ἡ τάση αὐτή πρός τόν τοπικό σωβινισμό πρέπει ἐπίσης νά κοπεῖ σύριζα. Βέβαια, σέ σύγκριση μέ τό μεγαλορωσικό σωβινισμό, πού μέσα στό γενικό σύστημα τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἀποτελεῖ τά $^3/_4$ τοῦ συνόλου, ὁ τοπικός σωβινισμός δέν ἔχει τόση σημασία, γιά τήν τοπική ὅμως δουλιά, γιά τούς ντόπιους, γιά τήν εἰρηνική ἀνάπτυξη τῶν ἴδιων τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν ὁ σωβινισμός αὐτός ἔχει πρωταρχική σημασία.

Ὁ σωβινισμός αὐτός μερικές φορές ἀρχίζει νά περνᾶ μιά πολύ ἐνδιαφέρουσα ἐξέλιξη. Ἔχω ὑπόψη μου τήν Ὑπερκαυκασία. Ξέρετε ὅτι ἡ Ὑπερκαυκασία ἀποτελεῖται ἀπό τρεῖς δημοκρατίες πού περιλαβαίνουν δέκα ἐθνότητες. Ἀπό παλιά ἡ Ὑπερκαυκασία ἀποτελοῦσε πεδίο σφαγῶν καί στίβο διαπληκτισμῶν καί ἀργότερα, τόν καιρό τοῦ μενσεβικισμοῦ καί τῶν ντασνάκων, στίβο πολέμων. Ξέρετε τόν πόλεμο γεωργιανῶν καί ἀρμένηδων. Ξέρετε ἐπίσης τίς σφαγές στίς ἀρχές καί στά τέλη τοῦ 1905 στό Ἀζερμπαϊτζάν. Μπορῶ νά ἀναφέρω ὁλόκληρη σειρά ἀπό περιφέρειες ὅπου οἱ ἀρμένηδες, πού ἦταν ἡ πλειοψηφία, ἔσφαζαν ὅλο τόν ὑπόλοιπο πληθυσμό πού ἀποτελοῦνταν ἀπό τατάρους, λχ. στό Ζανγκεζούρ. Μπορῶ νά ἀναφέρω καί ἄλλη μιά ἐπαρχία, τό Ναχιτσεβάν. Ἐκεῖ ἐπικρατοῦσαν οἱ τάταροι κι ἔσφαζαν ὅλους τούς ἀρμένηδες. Αὐτά ἔγιναν ἀκριβῶς πρίν ἀπό τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ἀρμενίας καί τῆς Γεωργίας ἀπό τό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. (Φωνή ἀπό κάτω: «Ἔλυσαν τό ἐθνικό ζήτημα μέ δικό τους τρόπο»). Κι αὐτή φυσικά εἶναι μιά ὁρισμένη μορφή λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Δέν εἶναι ὅμως σοβιετική μορφή τῆς λύσης του. Φυσικά, οἱ ρῶσοι ἐργάτες δέ φταῖνε καθόλου γι' αὐτή τήν

κατάσταση, τῆς ἀμοιβαίας ἐθνικῆς ἔχθρας, γιατί οἱ τάταροι καί οἱ ἀρμένηδες χτυπιοῦνται μεταξύ τους χωρίς τούς ρώσους. Νά γιατί στήν Ὑπερκαυκασία χρειάζεται ἀπαραίτητα ἕνα εἰδικό ὄργανο πού νά μπορεῖ νά ρυθμίζει τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στίς ἐθνότητες.

Μποροῦμε ἄφοβα νά ποῦμε ὅτι οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο τοῦ πρώην κυρίαρχου ἔθνους καί στούς ἐργαζόμενους ὅλων τῶν ἄλλων ἐθνοτήτων ἀντιπροσωπεύουν τά τρία τέταρτα ὅλου τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Τό ἕνα τέταρτο αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ὅμως πρέπει νά ποῦμε ὅτι πέφτει στό μερτικό τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στίς ἴδιες τίς πρώην καταπιεζόμενες ἐθνότητες.

Καί τώρα, ἄν ἡ Σοβιετική ἐξουσία δέν ἦταν σέ θέση μέσα σ' αὐτή τήν κατάσταση τῆς ἀμοιβαίας δυσπιστίας νά δημιουργήσει στήν Ὑπερκαυκασία ἕνα ὄργανο ἐθνικῆς εἰρήνης ἱκανό νά ἐξομαλύνει τίς προστριβές καί τίς συγκρούσεις, θά γυρνούσαμε στήν ἐποχή τοῦ τσαρισμοῦ ἤ στήν ἐποχή τῶν ντασνάκων, τῶν μουσαβατιστῶν καί τῶν μενσεβίκων, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἔκαιγαν καί ἔσφαζαν ὁ ἕνας τόν ἄλλον. Νά γιατί ἡ ΚΕ ἐπιβεβαίωσε τρεῖς φορές τήν ἀνάγκη νά διατηρηθεῖ ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας σάν ὄργανο ἐθνικῆς εἰρήνης.

Εἴχαμε καί ἐξακολουθοῦμε νά ἔχουμε μιά ὁμάδα ἀπό γεωργιανούς κομμουνιστές, πού ἐνῶ συμφωνεῖ νά ἑνωθεῖ ἡ Γεωργία μέ τήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν, δέ συμφωνεῖ ὅμως νά γίνει ἡ ἕνωση αὐτή μέσω τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Ὑπερκαυκασίας. Θέλουν, βλέπετε, νά εἶναι πιό κοντά στήν Ἕνωση, γιατί τάχα δέν εἶναι ἀνάγκη νά ὑπάρχει ἀνάμεσα σέ μᾶς τούς γεωργιανούς καί στήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν αὐτός ὁ μεσότοιχος, μέ τή μορφή τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Ὑπερκαυκασίας, δέ χρειάζεται, λένε, ἡ Ὁμοσπονδία. Αὐτό δίνει τήν ἐντύπωση ὅτι εἶναι πολύ ἐπαναστατικό.

Ἐδῶ ὅμως ὑπάρχει ἄλλη πρόθεση. Πρῶτα οἱ δηλώσεις αὐτές δείχνουν ὅτι στό ἐθνικό ζήτημα στή Γεωργία οἱ σχέσεις μέ τούς ρώσους ἔχουν δευτερεύουσα σημασία, γιατί οἱ σύντροφοι πού παρεκκλίνουν (ἔτσι τούς λένε), εἶναι σύμφωνοι νά ἑνωθεῖ ἡ Γεωργία κατευθείαν μέ τήν Ἕνωση, δηλαδή δέ φοβοῦνται τό μεγαλορωσικό σωβινισμό, γιατί ἔχουν τή γνώμη ὅτι ἔχει ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς ξεριζωθεῖ, ἤ ὅτι δέν παίζει ἀποφασιστικό ρόλο. Ὅπως φαίνεται, φοβοῦνται περισσότερο τήν Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας. Γιατί; Γιά ποιό λόγο οἱ τρεῖς κυριότεροι λαοί πού ζοῦνε στήν Ὑπερκαυκασία καί πού τόσο καιρό τσακώνονταν μεταξύ τους, ἀλληλοσφάζονταν καί πολεμοῦσαν ὁ ἕνας τόν ἄλλον, γιά ποιό λόγο οἱ λαοί αὐτοί τώρα, πού ἡ σοβιετική ἐξουσία ἀποκατάστησε ἐπιτέλους δεσμούς ἀδελφικῆς συμμαχίας ἀνάμεσά τους μέ τή μορφή τῆς ὁμοσπονδίας, τώρα πού ἡ ὁμοσπονδία αὐτή ἔδωσε θετικούς καρπούς, γιά ποιό λόγο τώρα νά κόψουν αὐτούς τούς δεσμούς τῆς ὁμοσπονδίας; Τί συμβαίνει, σύντροφοι;

Αὐτό πού συμβαίνει εἶναι ὅτι οἱ δεσμοί τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Ὑπερκαυκασίας στεροῦν ἀπό τή Γεωργία τήν προνομιακή θέση πού θά μποροῦσε νά ἔχει σύμφωνα μέ τή γεωγραφική της θέση. Κρίνετε μόνοι σας. Ἡ Γεωργία ἔχει τό λιμάνι της, τό Μπατούμ, ἀπ' ὅπου ἔρχονται τά ἐμπορεύματα τῆς Δύσης· ἡ Γεωργία ἔχει ἕνα τέτιο σιδηροδρομικό κόμπο, σάν τήν Τιφλίδα, πού χωρίς αὐτόν δέ μποροῦν νά κάνουν οἱ ἀρμένηδες καί τό Ἀζερμπαϊτζάν, πού παίρνουν τά ἐμπορεύματά τους ἀπό τό Μπατούμ. Ἄν ἡ Γεωργία ἦταν χωριστή δημοκρατία, ἄν δέν ἀνῆκε στήν Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας, θά μποροῦσε να στείλει κανένα μικρό τελεσίγραφο καί στήν Ἀρμενία πού δέ μπορεῖ νά κάνει χωρίς τήν Τιφλίδα, καί στό Ἀζερμπαϊτζάν πού δέ μπορεῖ νά κάνει χωρίς τό Μπατούμ. Ἡ Γεωργία

θά εἶχε ἔτσι ὁρισμένα κέρδη. Καί δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι τό γνωστό σ' ὅλους τερατώδικο διάταγμα γιά τή συνοριακή φρουρά καταρτίστηκε ἀκριβῶς στή Γεωργία. Τώρα ρίχνουν τό φταίξιμο στό Σερεμπριακόφ. Ἔστω. Τό διάταγμα ὅμως αὐτό γεννήθηκε στή Γεωργία καί ὄχι στό Ἀζερμπαϊτζάν εἴτε στήν Ἀρμενία.

Ὕστερα ἐδῶ ὑπάρχει κι ἄλλος ἕνας λόγος. Ἡ Τιφλίδα εἶναι πρωτεύουσα τῆς Γεωργίας, ἐδῶ ὅμως οἱ γεωργιανοί δέν εἶναι περισσότεροι ἀπό τά 30%, οἱ ἀρμένηδες δέν εἶναι λιγότεροι ἀπό τά 35%, ἔπειτα ἀκολουθοῦν ὅλες οἱ ὑπόλοιπες ἐθνότητες. Νά λοιπόν ποιά εἰκόνα παρουσιάζει ἡ πρωτεύουσα τῆς Γεωργίας. Ἄν ἡ Γεωργία ἀποτελοῦσε ξεχωριστή δημοκρατία, τότε θά μποροῦσε νά γίνει ἐδῶ κάποια μετατόπιση τοῦ πληθυσμοῦ, λογουχάρη τῶν ἀρμένηδων ἀπό τήν Τιφλίδα. Στή Γεωργία ἔχει κιόλας ψηφιστεῖ τό γνωστό διάταγμα γιά τή «ρύθμιση» τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Τιφλίδας, γιά τό ὁποῖο ὁ σ. Μαχαράτζε δήλωσε ὅτι δέ στρεφόταν ἐνάντια στούς ἀρμένηδες. Σκόπευαν νά κάνουν μιά ὁρισμένη μετατόπιση τοῦ πληθυσμοῦ, ἔτσι πού ἀπό χρόνο σέ χρόνο οἱ ἀρμένηδες νά γίνονται λιγότεροι ἀπό τούς γεωργιανούς στήν Τιφλίδα καί μ' αὐτό τόν τρόπο νά μετατρέψουν τήν Τιφλίδα σέ πραγματική πρωτεύουσα τῆς Γεωργίας. Ἄς παραδεχτῶ ὅτι ἔχουν καταργήσει τό διάταγμα γιά τό διώξιμο τοῦ πληθυσμοῦ. Ἔχουν ὅμως στά χέρια τους ἕνα σωρό δυνατότητες, ἕνα σωρό εὐλύγιστες μορφές, ὅπως λογουχάρη τήν «ἀποσυμφόρηση», πού μέ τή βοήθειά τους θά μποροῦσαν, διατηρώντας τά προσχήματα τοῦ διεθνισμοῦ, νά στρώσουν ἔτσι τή δουλειά τους, ὥστε στήν Τιφλίδα νά μείνουν λιγότεροι ἀρμένηδες.

Αὐτά ἀκριβῶς τά γεωγραφικά πλεονεχτήματα δέ θέλουν νά χάσουν οἱ γεωργιανοί πού παρεκκλίνουν, καί ἡ μειονεκτική θέση τῶν γεωργιανῶν μέσα στήν ἴδια τήν Τι-

φλίδα, ὅπου οἱ γεωργιανοί εἶναι λιγότεροι ἀπό τούς ἀρμένηδες, ὑποχρεώνουν τούς συντρόφους μας πού παρεκκλίνουν νά καταπολεμοῦν τήν Ὁμοσπονδία. Οἱ μενσεβίκοι ἁπλῶς ἔδιωχναν ἀπό τήν Τιφλίδα τούς ἀρμένηδες καί τούς ταταρους. Τώρα ὅμως στή Σοβιετική ἐξουσία δέ μποροῦν νά διώξουν κανέναν καί γι' αὐτό πρέπει νά βγοῦν ἀπό τήν Ὁμοσπονδία, καί τότε θά ὑπάρχουν οἱ νομικές δυνατότητες γιά νά κάνουν αὐτοτελῶς ὁρισμένες τέτιες ἐπιχειρήσεις, πού θά τούς ἐπιτρέψουν νά χρησιμοποιήσουν πέρα γιά πέρα τήν εὐνοϊκή θέση τῶν γεωργιανῶν ἐνάντια στό Ἀζερμπαϊτζάν καί τήν Ἀρμενία. Ἀλλά ὅλα αὐτά θά εἶχαν ἀποτέλεσμα νά δημιουργηθεῖ στήν Ὑπερκαυκασία μιά προνομιακή θέση γιά τούς γεωργιανούς. Αὐτός εἶναι ὅλος ὁ κίνδυνος.

Μποροῦμε μήπως ἐμεῖς, παραγνωρίζοντας τά συμφέροντα τῆς ἐθνικῆς εἰρήνης στήν Ὑπερκαυκασία, νά δημιουργήσουμε τέτιες συνθῆκες πού οἱ γεωργιανοί νά βρίσκονται σέ προνομιούχα θέση ἀπέναντι στίς δημοκρατίες τῆς Ἀρμενίας καί τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν; Ὄχι! Αὐτό δέ μποροῦμε νά τό ἐπιτρέψουμε.

Ὑπάρχει ἕνα παλιό εἰδικό σύστημα διοίκησης τῶν ἐθνῶν, ὅπου ἡ ἀστική ἐξουσία τραβᾶ κοντά της ὁρισμένες ἐθνότητες, τούς δίνει προνόμια καί βάζει σέ ὑποδεέστερη μοίρα τά ὑπόλοιπα ἔθνη μή θέλοντας νά ἀσχολεῖται μ' αὐτά. Ἔτσι, ἀφοῦ τραβήξει κοντά της μιά ἐθνότητα, καταπιέζει μ' αὐτήν τίς ὑπόλοιπες. Ἔτσι διοικοῦσαν λογουχάρη στήν Αὐστρία. Ὅλοι θυμοῦνται τή δήλωση τοῦ αὐστριακοῦ ὑπουργοῦ Μπόιστ, πού κάλεσε τόν οὔγγρο ὑπουργό καί τοῦ εἶπε: «ἐσύ νά διοικεῖς τίς ὀρδές σου κι ἐγώ θά κάνω καλά μέ τίς δικές μου». Δηλαδή, μ' ἄλλα λόγια, ἐσύ βασάνιζε καί καταπίεζε τίς ἐθνότητές σου στήν Οὐγγαρία, κι ἐγώ θά καταπιέζω τίς δικές μου στήν Αὐστρία. Ἐσύ κι ἐγώ εἴμαστε προνομιοῦχα ἔθνη, κι ὅσο γιά τά ὑπόλοιπα, θά τά καταπιέζουμε.

Τό ἴδιο γινόταν καί μέ τούς πολωνούς στήν ἴδια τήν Αὐστρία. Οἱ αὐστριακοί τράβηξαν κοντά τους τούς πολωνούς, τούς ἔδιναν προνόμια, γιά νά βοηθήσουν οἱ πολωνοί τούς αὐστριακούς νά στερεώσουν τίς θέσεις τους στήν Πολωνία· σέ ἀντάλλαγμα οἱ αὐστριακοί ἔδιναν στούς πολωνούς τή δυνατότητα νά πνίγουν τή Γαλικία.

Αὐτό εἶναι ἕνα εἰδικό, καθαρά αὐστριακό σύστημα —νά ξεχωρίζεις μερικές ἐθνότητες καί νά τούς δίνεις προνόμια, γιά νά μπορεῖς ἔπειτα νά τά βγάλεις πέρα μέ τίς ὑπόλοιπες. Ἀπό γραφειοκρατική ἄποψη ὁ τρόπος αὐτός εἶναι ἕνας «οἰκονομικός» τρόπος διοίκησης, γιατί ἔχεις νά ἀπασχοληθεῖς μέ μιά ἐθνότητα, ἀπό πολιτική ὅμως ἄποψη εἶναι βέβαιος θάνατος τοῦ κράτους, γιατί τό νά παραβιάζεις τίς ἀρχές τῆς ἰσότητας τῶν ἐθνοτήτων καί νά παραχωρεῖς κάποια προνόμια σέ μιά ἐθνότητα σημαίνει νά καταδικάζεις τήν ἐθνική σου πολιτική σέ θάνατο.

Ἔτσι ἀκριβῶς διοικεῖ σήμερα ἡ Ἀγγλία τίς Ἰνδίες. Γιά νά μπορεῖ ἀπό γραφειοκρατική ἄποψη νά τά βγάλει πέρα πιό εὔκολα μέ τίς ἐθνότητες καί τίς φυλές τῶν Ἰνδιῶν, ἡ Ἀγγλία χώρισε τίς Ἰνδίες σέ Βρετανικές Ἰνδίες (240.000.000 πληθυσμός) καί σέ ἰθαγενεῖς Ἰνδίες (72.000.000). Γιά ποιό λόγο; Γιά τό λόγο ὅτι ἡ Ἀγγλία ἤθελε νά ξεχωρίσει μιά ὁμάδα ἐθνῶν καί νά τούς δώσει προνόμια γιά νά μπορεῖ νά διοικεῖ πιό ἄνετα τίς ὑπόλοιπες ἐθνότητες. Στίς Ἰνδίες ζοῦν κάμποσες ἑκατοντάδες ἐθνότητες καί ἡ Ἀγγλία σκέφτηκε: γιατί νά ἀσχολοῦμαι μ' αὐτές τίς ἐθνότητες, καλύτερα νά ξεχωρίσω μερικά ἔθνη, νά τούς δώσω ὁρισμένα προνόμια καί μέσω αὐτῶν νά διοικῶ τά ἄλλα, πρῶτο, γιατί σ' αὐτή τήν περίπτωση ἡ δυσαρέσκεια τῶν ὑπόλοιπων ἐθνῶν θά στρέφεται ἐνάντια στά προνομιοῦχα αὐτά

ἔθνη καί ὄχι ἐνάντια στήν Ἀγγλία, καί δεύτερο, γιατί κοστίζει πιό φτηνά νά «ἀσχολεῖσαι» μέ δυό-τρεῖς ἐθνότητες.

Κι αὐτό ἐπίσης εἶναι ἕνα σύστημα διοίκησης, τό ἀγγλικό σύστημα. Ποῦ ὁδηγεῖ; Εἶναι σωστό ὅτι κάνει πιό «φτηνό» τό μηχανισμό. Μά, σύντροφοι, ἄν ἀφαιρέσουμε τίς γραφειοκρατικές ἀνέσεις, τό σύστημα αὐτό κρύβει μέσα του τό βέβαιο θάνατο τῆς ἀγγλικῆς κυριαρχίας στίς Ἰνδίες, ἐδῶ μέσα σ' αὐτό τό σύστημα ὑπάρχει ἀναπόφευχτα, ὅπως δυό καί δυό κάνουν τέσσερα, ὁ θάνατος τῆς ἀγγλικῆς διοίκησης καί τῆς ἀγγλικῆς κυριαρχίας.

Σ' αὐτό τόν ἐπικίνδυνο δρόμο μᾶς σπρώχνουν οἱ σύντροφοί μας γεωργιανοί πού παρεκκλίνουν, ἐφόσον ἀγωνίζονται ἐνάντια στήν Ὁμοσπονδία καί παραβαίνουν ὅλους τούς νόμους τοῦ κόμματος, ἐφόσον θέλουν νά φύγουν ἀπό τήν Ὁμοσπονδία γιά νά διατηρήσουν τήν πλεονεχτική τους θέση. Μᾶς σπρώχνουν νά τούς παραχωρήσουμε ορισμένα προνόμια σέ βάρος τῶν δημοκρατιῶν τῆς Ἀρμενίας καί τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν. Ἐμεῖς δέ μποροῦμε νά ἀκολουθήσουμε αὐτό τό δρόμο, γιατί σημαίνει τό βέβαιο θάνατο ὅλης μας τῆς πολιτικῆς καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στόν Καύκασο.

Δέν εἶναι τυχαῖο τό γεγονός ὅτι οἱ σύντροφοί μας στή Γεωργία μυρίστηκαν αὐτό τόν κίνδυνο. Αὐτός ὁ γεωργιανός σωβινισμός, πού πέρασε στήν ἐπίθεση καί στρέφεται ἐνάντια στούς ἀρμένηδες καί τούς ἀζερμπαϊτζάνους, συντάραξε τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γεωργίας. Καταλαβαίνουμε πολύ καλά ὅτι τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γεωργίας—πού ἀπό τόν καιρό πού δουλεύει νόμιμα ἔκανε δυό συνέδρια—ἀπόριπτε κάθε φορά ὁμόφωνα τίς θέσεις τῶν συντρόφων πού παρεκκλίνουν, γιατί στίς σημερινές συνθῆκες δέ μπορεῖ νά διατηρήσεις τήν εἰρήνη στόν Καύκασο, χωρίς τήν Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας, δέ μπορεῖς νά

ἀποκαταστήσεις τήν ἰσότητα. Εἶναι ἀπαράδεχτο ἕνα ἔθνος νά ἔχει περισσότερα προνόμια ἀπό ἕνα ἄλλο. Αὐτό τό ξένιωσαν οἱ σύντροφοί μας. Νά γιατί ὕστερ' ἀπό δυό χρόνια πάλης ἡ ὁμάδα τοῦ Μντιβάνι ἀποτελεῖ μιά μικρή χούφτα ἀνθρώπων πού τό κόμμα τήν πετᾶ διαρκῶς στή μπάντα μέσα στήν ἴδια τή Γεωργία.

Δέν εἶναι ἐπίσης τυχαῖο ὅτι ὁ σύντροφος Λένιν βιαζόταν τόσο πολύ καί ἐπέμενε τόσο πολύ νά ἱδρυθεῖ ἀμέσως ἡ Ὁμοσπονδία. Δέν εἶναι τυχαῖο καί τό γεγονός ὅτι ἡ ΚΕ μας ἐπιβεβαίωσε τρεῖς φορές τήν ἀνάγκη τῆς Ὁμοσπονδίας στήν Ὑπερκαυκασία, μιᾶς Ὁμοσπονδίας πού νά ἔχει δική της ΚΕΕ καί δική της ἐκτελεστική ἐξουσία καί πού οἱ ἀποφάσεις της νά εἶναι ὑποχρεωτικές γιά τίς δημοκρατίες. Δέν εἶναι τυχαῖο καί τό γεγονός ὅτι καί οἱ δυό ἐπιτροπές, καί τοῦ σ. Τζερζίνσκι καί τοῦ Κάμενεφ μέ τόν Κούιμπισεφ, μόλις ἔφτασαν στή Μόσχα εἶπαν ὅτι δέ μποροῦμε νά τά βγάλουμε πέρα χωρίς τήν Ὁμοσπονδία.

Δέν εἶναι τυχαῖο τέλος καί τό γεγονός ὅτι οἱ μενσεβίκοι τοῦ «Σοτσιαλιστίτσεσκι Βέστνικ»[69], ἐπαινοῦν τούς συντρόφους μας πού παρεκκλίνουν γιά τήν πάλη τους ἐνάντια στήν Ὁμοσπονδία, τούς σηκώνουν στά χέρια: ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεί πελάζει.

Περνῶ στήν ἐξέταση τῶν μέσων καί τῶν τρόπων πού μέ τή βοήθειά τους πρέπει νά ὑπερνικήσουμε τούς τρεῖς αὐτούς βασικούς παράγοντες πού παρεμποδίζουν τήν ἕνωση: τό μεγαλορωσικό σωβινισμό, τήν οὐσιαστική ἀνισότητα τῶν ἐθνῶν καί τόν τοπικό ἐθνικισμό, ἰδιαίτερα ὅταν καταντᾶ σωβινισμός. Θά ἀναφέρω τρία ἀπό τά μέσα πού μποροῦν νά μᾶς βοηθήσουν γιά νά ἀπαλλαγοῦμε ἀνώδυνα ἀπ' ὅλη αὐτή τήν παλιά κληρονομιά πού παρεμποδίζει τήν προσέγγιση τῶν λαῶν.

Πρῶτο μέσο: νά πάρουμε ὅλα τά μέτρα γιά νά γί-

νει ἡ σοβιετική ἐξουσία κατανοητή καί ἀγαπητή στίς δημοκρατίες, γιά νά μήν εἶναι ἡ Σοβιετική μας ἐξουσία μονάχα ρωσική μά καί διεθνική. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο σιγά-σιγά νά ἀποχτήσουν ἐθνικό χαρακτήρα ὄχι μόνο τά σχολειά μά καί ὅλοι οἱ ὀργανισμοί, ὅλα τά ὄργανα, καί τά κομματικά καί τά σοβιετικά, γιά νά δροῦν σέ γλώσσα κατανοητή στίς μάζες καί γιά νά λειτουργοῦν μέσα σέ συνθῆκες πού ν' ἀνταποκρίνονται στόν τρόπο ζωῆς τοῦ κάθε δοσμένου λαοῦ. Μόνο μ' αὐτό τόν ὅρο θ' ἀποχτήσουμε τή δυνατότητα νά κάνουμε τή Σοβιετική ἐξουσία ἀπό ρωσική διεθνική, κοντινή, κατανοητή καί ἀγαπητή στίς ἐργαζόμενες μάζες ὅλων τῶν δημοκρατιῶν καί ἰδιαίτερα σ' αὐτές πού καθυστέρησαν ἀπό οἰκονομική καί πολιτιστική ἄποψη.

Τό δεύτερο μέσο, πού μπορεῖ νά μᾶς βοηθήσει ν' ἀπαλλαγοῦμε ἀνώδυνα ἀπό τήν κληρονομιά πού μᾶς ἄφησαν ὁ τσαρισμός καί ἡ ἀστική τάξη, εἶναι νά συγκροτηθοῦν ἔτσι τά Ἐπιτροπάτα τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν, ὥστε νά δοθεῖ ἡ δυνατότητα στίς κυριότερες τουλάχιστο ἐθνότητες νά ἔχουν τούς ἀνθρώπους τους στά κρατικά ὄργανα καί νά δημιουργηθεῖ μιά κατάσταση πού νά ἱκανοποιεῖ ἀπόλυτα τίς ἀνάγκες καί τίς ἀπαιτήσεις τῶν χωριστῶν δημοκρατιῶν.

Τρίτο μέσο: εἶναι ἀπαραίτητο στή σύνθεση τῶν ἀνώτατων κεντρικῶν ὀργάνων μας νά ὑπάρχει ἕνα ὄργανο πού νά καθρεφτίζει τίς ἀνάγκες καί τίς ἀπαιτήσεις ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν δημοκρατιῶν καί τῶν ἐθνοτήτων.

Σ' αὐτό τό τελευταῖο θέλω νά ἐπιστήσω εἰδικά τήν προσοχή σας.

Ἄν μπορούσαμε μέσα στά πλαίσια τῆς ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης νά ἱδρύσουμε δυό ἰσότιμες βουλές, ἀπό τίς ὁποῖες ἡ πρώτη νά ἐκλεγόταν στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ ὅλης τῆς

Ἕνωσης, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς ἐθνότητες, καί ἡ δεύτερη βουλή νά ἐκλεγόταν ἀπό τίς δημοκρατίες καί τίς ἐθνικές περιοχές (οἱ δημοκρατίες μέ ἴσο ἀριθμό ψήφων καί οἱ ἐθνικές περιοχές ἐπίσης μέ ἴσο ἀριθμό ψήφων) καί νά ἐπικυρωνόταν ἀπό τό ἴδιο τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν, ἔχω τή γνώμη ὅτι τότε ἡ σύνθεση τῶν ἀνώτατων σωμάτων μας θά καθρέφτιζε ὄχι μόνο τά ταξικά συμφέροντα ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν ἐργαζομένων, μά καί τίς καθαρά ἐθνικές ἀνάγκες. Θά εἴχαμε ἕνα ὄργανο πού θά καθρέφτιζε τά ἰδιαίτερα συμφέροντα τῶν ἐθνοτήτων, τῶν λαῶν καί τῶν φυλῶν πού κατοικοῦν στό ἔδαφος τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν. Μέσα στίς δικές μας συνθῆκες, σύντροφοι, ὅπου ἡ Ἕνωση συνενώνει συνολικά τουλάχιστο 140 ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, ἀπ' τούς ὁποίους τά 65 δέν εἶναι ρῶσοι, δέ μπορεῖς νά διοικήσεις ἕνα τέτιο κράτος, ἄν δέν ἔχεις μπροστά σου, ἐδῶ, στή Μόσχα, στό ἀνώτατο ὄργανο, τούς ἀπεσταλμένους αὐτῶν τῶν ἐθνοτήτων πού θά ἐκφράζουν ὄχι μόνο τά γενικά συμφέροντα ὅλου τοῦ προλεταριάτου, μά καί τά ἰδιαίτερα, τά εἰδικά, τά ἰδιόμορφα ἐθνικά συμφέροντα. Χωρίς αὐτό, σύντροφοι, δέ μπορεῖς νά διοικήσεις. Δέ μπορεῖς νά διοικήσεις, ἄν δέν ἔχεις στά χέρια σου αὐτό τό βαρόμετρο καί τούς ἀνθρώπους πού εἶναι σέ θέση νά διατυπώνουν αὐτές τίς εἰδικές ἀνάγκες τῶν ξεχωριστῶν ἐθνοτήτων.

Ὑπάρχουν δυό μέθοδες νά διοικήσεις μιά χώρα: ἡ μιά μέθοδος εἶναι ὅταν ὁ μηχανισμός ἔχει «ἁπλοποιηθεῖ» καί ἐπικεφαλῆς του βρίσκεται λχ. μιά ὁμάδα εἴτε ἕνας ἄνθρωπος πού ἔχει σ' ὅλη τή χώρα χέρια καί μάτια μέ τή μορφή τῶν διοικητῶν τῶν κυβερνείων. Αὐτή εἶναι μιά πολύ ἁπλή μορφή διοίκησης· ὁ ἀρχηγός διοικώντας τή χώρα παίρνει τίς πληροφορίες πού μπορεῖ νά τοῦ στέλνουν οἱ διοικητές τῶν κυβερνείων καί ὁ ἀρχηγός παρηγοριέται

μέ τήν ἐλπίδα ὅτι διοικεῖ τίμια καί σωστά. Ἔπειτα γεννιοῦνται προστριβές, οἱ προστριβές ἐξελίσσονται σέ συγκρούσεις καί οἱ συγκρούσεις σέ ἐξεγέρσεις. Ἔπειτα καταπνίγονται οἱ ἐξεγέρσεις. Αὐτό τό σύστημα διοίκησης δέν εἶναι δικό μας σύστημα καί ἐπιπλέον στοιχίζει πολύ ἀκριβά, ἄν καί εἶναι ἁπλό. Ὑπάρχει ὅμως καί ἕνα ἄλλο σύστημα διοίκησης, τό σοβιετικό σύστημα. Ἐμεῖς στή σοβιετική χώρα ἐφαρμόζουμε ἕνα ἄλλο σύστημα διοίκησης, τό σύστημα διοίκησης πού σοῦ παρέχει τή δυνατότητα νά μαντεύεις μέ ἀκρίβεια ὅλες τίς ἀλλαγές, ὅλα τά ἐνδεχόμενα, καί στούς ἀγρότες, καί στίς ἐθνικές μειονότητες, καί στούς λεγόμενους «ἀλλογενεῖς», καί μέσα στούς ρώσους, γιά νά ὑπάρχουν στό σύστημα τῶν ἀνώτατων ὀργάνων μιά σειρά βαρόμετρα πού νά σημειώνουν κάθε ἀλλαγή, πού νά ὑπολογίζουν καί νά προειδοποιοῦν καί γιά τό κίνημα τῶν μπασμάκων[70], καί γιά τίς ληστοσυμμορίες, καί γιά τήν Κροστάνδη καί γιά κάθε πιθανή θύελα καί συμφορά. Τό σύστημα αὐτό εἶναι τό σοβιετικό σύστημα διοίκησης. Καί ὀνομάζεται Σοβιετική ἐξουσία, λαϊκή ἐξουσία, γιατί στηρίζεται στίς πιό πλατιές μάζες καί ἀντιλαμβάνεται πρίν ἀπ' ὅλους κάθε ἀλλαγή, παίρνει τά ἀντίστοιχα μέτρα καί διορθώνει ἔγκαιρα τή γραμμή ἄν ἔχει διαστρεβλωθεῖ, κάνει κριτική στόν ἑαυτό της καί διορθώνει τή γραμμή. Αὐτό τό σύστημα τῆς διοίκησης εἶναι τό σοβιετικό σύστημα καί ἀπαιτεῖ νά ὑπάρχουν μέσα στό σύστημα τῶν ἀνώτατων ὀργάνων μας ὄργανα πού νά ἐκφράζουν ὅλες τίς ἐθνικές ἀνάγκες καί ἀπαιτήσεις.

Ὑπάρχει ἡ ἀντίρηση ὅτι τό σύστημα αὐτό θά περιπλέξει τή διοίκηση, ὅτι θά συσωρεύσει νέα ὄργανα. Αὐτό εἶναι σωστό. Ὥς τώρα εἴχαμε τήν ΚΕΕ τῆς ΣΟΣΔΡ, ὕστερα δημιουργήσαμε τήν ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης, τώρα τήν ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης πρέπει νά τή χωρίσουμε σέ δυό μέρη. Διαφορετικά δέ γίνεται. Εἶπα κιόλας ὅτι τό πιό ἁπλό σύστημα διοίκησης εἶναι νά βάλεις ἕναν ἄνθρωπο καί νά τοῦ δόσεις διοικητές κυβερνείων. Ὕστερα ὅμως ἀπό τόν Ὀχτώβρη δέ μποροῦμε νά ἀσχολούμαστε μέ τέτια πειράματα. Τό σύστημα ἔγινε πιό πολύπλοκο, διευκολύνει ὅμως τή διοίκηση καί κάνει ὅλη τή διοίκηση βαθιά σοβιετική. Νά γιατί νομίζω ὅτι τό συνέδριο πρέπει νά ψηφίσει τό θεσμό τοῦ εἰδικοῦ ὀργάνου, τή δεύτερη βουλή, μέσα στά πλαίσια τῆς ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης, γιατί εἶναι ἕνα ὄργανο ἀπόλυτα ἀναγκαῖο.

Δέ λέω ὅτι αὐτό εἶναι ἡ τέλεια μορφή γιά τήν ὀργάνωση τῆς συνεργασίας ἀνάμεσα στούς λαούς τῆς Ἕνωσης, δέ λέω ὅτι εἶναι ἡ τελευταία λέξη τῆς ἐπιστήμης. Τό ἐθνικό ζήτημα θά τό βάλουμε πολλές φορές ἀκόμα, γιατί οἱ ἐθνικές καί οἱ διεθνεῖς συνθῆκες ἀλλάζουν καί μποροῦν ν' ἀλλάξουν ἀκόμα. Δέ σᾶς ἐγγυοῦμαι ὅτι δέ θά βρεθοῦμε ἴσως στήν ἀνάγκη νά χωρίσουμε μερικά Ἐπιτροπάτα πού τώρα τά συγχωνεύουμε μέσα στά πλαίσια τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν, ἄν ἡ πείρα δείξει ὅτι μερικά Ἐπιτροπάτα πού συγχωνεύτηκαν ἔδοσαν ἀρνητικά ἀποτελέσματα. Ἕνα πράγμα ὅμως εἶναι ξεκάθαρο, ὅτι στίς σημερινές συνθῆκες καί στή σημερινή κατάσταση δέν ἔχουμε στή διάθεσή μας καλύτερη μέθοδο καί κάποιο ἄλλο πιό κατάλληλο ὄργανο. Δέν ἔχουμε γιά τήν ὥρα καλύτερο μέσο καί ἄλλον τρόπο γιά νά δημιουργηθεῖ τό ὄργανο πού θά μπορεῖ νά καθρεφτίζει ὅλες τίς ταλαντεύσεις καί ὅλες τίς ἀλλαγές πού γίνονται στίς χωριστές δημοκρατίες, ἐκτός ἀπό τό θεσμό τῆς δεύτερης βουλῆς.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι στή δεύτερη βουλή πρέπει ν' ἀντιπροσωπεύονται ὄχι μόνο οἱ τέσσερις αὐτές δημοκρατίες πού ἑνώθηκαν, ἀλλά καί ὅλοι οἱ λαοί, γιατί δέν πρόκειται μόνο γιά τίς δημοκρατίες πού ἑνώθηκαν τυπικά (αὐτές εἶναι τέσσερις), ἀλλά καί γιά ὅλους τούς λαούς καί

τίς λαότητες τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν. Γι' αὐτό μᾶς εἶναι ἀπαραίτητο νά ἔχουμε μιά μορφή πού θά ἐκφράζει τά συμφέροντα ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν λαῶν καί δημοκρατιῶν.

Συνοψίζω, σύντροφοι.

Συνεπῶς, ἡ σπουδαιότητα τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος καθορίζεται ἀπό τίς νέες συνθῆκες τῆς διεθνοῦς κατάστασης, ἀπό τό γεγονός ὅτι ἐμεῖς ἐδῶ, στή Ρωσία, στήν Ὁμοσπονδία μας, πρέπει νά λύσουμε τό ἐθνικό ζήτημα σωστά, ὑποδειγματικά, γιά νά δώσουμε τό παράδειγμα στήν Ἀνατολή πού ἀποτελεῖ τίς σοβαρές ἐφεδρείες τῆς ἐπανάστασης καί νά δυναμώσουμε ἔτσι τήν ἐμπιστοσύνη τους καί τή συμπάθειά τους πρός τήν Ὁμοσπονδία μας.

Ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασης οἱ συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, ὁ μεγαλορωσικός σωβινισμός καί ὁ τοπικός σωβινισμός, πού δυναμώνουν, μᾶς ὑποχρεώνουν ἐπίσης νά ὑπογραμμίσουμε τήν ἰδιαίτερη σπουδαιότητα τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος.

Εἶπα ἀκόμα ὅτι ἡ οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος βρίσκεται στήν ἀποκατάσταση σωστῶν σχέσεων ἀνάμεσα στό προλεταριάτο τοῦ πρώην κυρίαρχου ἔθνους καί τήν ἀγροτιά τῶν πρώην μή κυρίαρχων ἐθνῶν, ὅτι ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἡ συγκεκριμένη μορφή τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στή δοσμένη στιγμή βρίσκεται στήν ἀναζήτηση τῶν τρόπων καί τῶν μέσων γιά νά ἀποκατασταθεῖ ἡ συνεργασία τῶν λαῶν στήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν, μέσα σ' ἕνα ἑνιαῖο κράτος.

Μίλησα κατόπι γιά τούς παράγοντες πού συντελοῦν σ' αὐτή τήν προσέγγιση τῶν λαῶν. Μίλησα γιά τούς παράγοντες πού παρεμποδίζουν αὐτή τήν ἕνωση. Στάθηκα ἰδιαίτερα στό μεγαλορωσικό σωβινισμό, σάν μιά δύναμη πού μεγαλώνει. Ἡ δύναμη αὐτή εἶναι ὁ βασικός κίνδυνος πού μπορεῖ νά ὑποσκάψει τήν ἐμπιστοσύνη τῶν πρώην καταπιεζόμενων λαῶν πρός τό ρωσικό προλεταριάτο. Εἶναι ὁ

πιό ἐπικίνδυνος ἐχθρός μας πού πρέπει νά τόν κατανικήσουμε, γιατί ἄν τόν κατανικήσουμε κατανικοῦμε κατά τά $^9/_{10}$ καί τόν ἐθνικισμό πού διατηρήθηκε καί ἀναπτύσσεται στίς διάφορες δημοκρατίες.

Παρακάτω. Βρισκόμαστε μπροστά στόν κίνδυνο ὅτι ὁρισμένες ὁμάδες συντρόφων μπορεῖ νά μᾶς σπρώξουν στό δρόμο τῆς παροχῆς προνομίων σέ ὁρισμένες ἐθνότητες σέ βάρος ἄλλων. Δήλωσα ὅτι ἐμεῖς δέ μποροῦμε ν' ἀκολουθήσουμε αὐτό τό δρόμο, γιατί αὐτό μπορεῖ νά ὑποσκάψει τήν ἐθνική εἰρήνη καί νά σκοτώσει τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἀλλοεθνῶν μαζῶν πρός τή Σοβιετική ἐξουσία.

Εἶπα παρακάτω ὅτι τό βασικό μέσο πού μπορεῖ νά μᾶς δόσει τή δυνατότητα νά ξεπεράσουμε μέ τόν πιό ἀνώδυνο τρόπο αὐτούς τούς παράγοντες πού ἐμποδίζουν τήν ἕνωση, εἶναι ἡ δημιουργία μιᾶς δεύτερης βουλῆς μέσα στά πλαίσια τῆς ΚΕΕ, γιά τήν ὁποία μίλησα πιό ἀνοιχτά στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Φλεβάρη καί γιά τήν ὁποία οἱ θέσεις μιλᾶνε μέ πιό συγκαλυμένη μορφή, γιά νά δοθεῖ στούς ἴδιους τούς συντρόφους ἡ δυνατότητα νά ὑποδείξουν ἴσως μιάν ἄλλη πιό εὐλύγιστη μορφή, ἕνα ἄλλο πιό κατάλληλο ὄργανο, πού νά μπορεῖ νά ἐκφράζει τά συμφέροντα τῶν ἐθνοτήτων.

Αὐτά εἶναι τά συμπεράσματα.

Νομίζω ὅτι μόνο ἄν ἀκολουθήσουμε αὐτό τό δρόμο, θά καταφέρουμε νά λύσουμε σωστά τό ἐθνικό ζήτημα καί θά μπορέσουμε νά ξεδιπλώσουμε πλατιά τή σημαία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί νά συγκεντρώσουμε γύρω της τή συμπάθεια καί τήν ἐμπιστοσύνη τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς πού ἀποτελοῦν τίς σοβαρές ἐφεδρείες τῆς ἐπανάστασης καί μποροῦν νά παίξουν ἀποφασιστικό ρόλο στίς μελλοντικές συγκρούσεις τοῦ προλεταριάτου μέ τόν ἰμπεριαλισμό. (Χειροκροτήματα).

4. ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

25 τοῦ Ἀπρίλη

Σύντροφοι! Προτοῦ περάσω στήν ἀνακοίνωση σχετικά μέ τίς ἐργασίες τοῦ τμήματος γιά τό ἐθνικό ζήτημα ἐπιτρέψτε μου σέ δυό βασικά σημεῖα νά διατυπώσω τίς ἀντιρήσεις μου στούς ὁμιλητές πού μίλησαν πάνω στήν εἰσήγησή μου. Αὐτό θά μᾶς ἀπασχολήσει τό ὅλο 20 λεπτά περίπου, ὄχι παραπάνω.

Πρῶτο εἶναι τό ζήτημα ὅτι μιά ὁμάδα συντρόφων μέ ἐπικεφαλῆς τό Μπουχάριν καί τό Ρακόφσκι παραφούσκωσε τή σημασία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, τό μεγαλοποίησε καί γιά χάρη τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος παράβλεψε τό κοινωνικό ζήτημα, τό ζήτημα τῆς ἐξουσίας τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Γιά μᾶς τούς κομμουνιστές εἶναι ξεκάθαρο ὅτι βάση ὅλης τῆς δουλιᾶς μας εἶναι ἡ δουλιά γιά τή στερέωση τῆς ἐξουσίας τῶν ἐργατῶν καί ὅτι ὕστερα μόνο ἀπ' αὐτό μπαίνει μπροστά μας ἕνα ἄλλο ζήτημα, τό ἐθνικό ζήτημα, ἕνα ζήτημα πολύ σπουδαῖο, μά πού ὑποτάσσεται στό πρῶτο. Μᾶς λένε ὅτι δέν πρέπει νά θίγουμε τίς ἐθνικές μειονότητες. Αὐτό εἶναι πέρα γιά πέρα σωστό, εἶμαι σύμφωνος μ' αὐτό, δέν πρέπει νά τίς θίγουμε. Μά νά δημιουργεῖς ἀπ' αὐτό τήν καινούργια θεωρία ὅτι τό μεγαλορωσικό προλεταριάτο δέν πρέπει νά τό βάλουμε σέ θέση ἰσότιμου μέ τά πρώην καταπιεζόμενα ἔθνη, σημαίνει πώς λές παραλογισμούς. Ὁ Μπουχάριν ἔκανε ὁλόκληρο σύνθημα αὐτό πού στό γνωστό ἄρθρο τοῦ σ. Λένιν ἀποτελεῖ σχῆμα λόγου. Στό μεταξύ εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι πολιτική βάση τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας εἶναι πρίν ἀπ' ὅλα καί κυρίως οἱ κεντρικές περιοχές, οἱ βιομηχανικές, καί ὄχι οἱ ἀκρινές περιοχές πού εἶναι ἀγροτικές χῶρες. Ἄν τό παρακάνουμε μέ τίς ἀγροτικές περιοχές σέ βάρος τῶν προλεταριακῶν περιοχῶν, τότε μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ μιά ρωγμή στό σύστημα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Αὐτό εἶναι ἐπικίνδυνο, σύντροφοι. Στήν πολιτική δέν ἐπιτρέπεται νά ὑπερβάλλουμε οὔτε καί νά ὑποτιμοῦμε τά ζητήματα.

Πρέπει νά θυμόμαστε ὅτι ἐκτός ἀπό τό δικαίωμα τῶν λαῶν γιά αὐτοδιάθεση ὑπάρχει καί τό δικαίωμα τῆς ἐργατικῆς τάξης νά στερεώσει τήν ἐξουσία της, καί τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης ὑποτάσσεται σ' αὐτό τό τελευταῖο δικαίωμα. Ὑπάρχουν περιπτώσεις πού τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τό ἄλλο, τό ὕψιστο δικαίωμα—μέ τό δικαίωμα τῆς ἐργατικῆς τάξης πού ἀνέβηκε στήν ἐξουσία, νά στερεώσει τήν ἐξουσία της. Σέ τέτιες περιπτώσεις, πρέπει νά τό ποῦμε ἀνοιχτά, τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης δέ μπορεῖ καί δέν πρέπει νά σταθεῖ ἐμπόδιο στήν πραγματοποίηση τοῦ δικαιώματος τῆς ἐργατικῆς τάξης στή διχτατορία της. Τό πρῶτο πρέπει νά ὑποχωρήσει στό δεύτερο. Ἔτσι μπῆκε τό ζήτημα λογουχάρη στά 1920, ὅταν γιά νά ὑπερασπίσουμε τήν ἐξουσία τῆς ἐργατικῆς τάξης, ὑποχρεωθήκαμε νά βαδίσουμε ἐνάντια στή Βαρσοβία.

Γι' αὐτό τό λόγο δέν ἐπιτρέπεται νά ξεχνᾶμε πώς ὅταν σκορπάει κανείς κάθε λογῆς ὑποσχέσεις στίς ἐθνικές μειονότητες καί ὑποκλίνεται μπροστά στούς ἀντιπρο-

σώπους τῶν ἐθνοτήτων, ὅπως ἔκαναν ὁρισμένοι σύντροφοι σέ τοῦτο τό συνέδριο, πρέπει νά θυμᾶται ὅτι ἡ σφαίρα δράσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος καί τά ὅρια, γιά νά ἐκφραστοῦμε ἔτσι, τῆς ἁρμοδιότητάς του περιορίζονται, μέσα στίς ἐσωτερικές καί τίς ἐξωτερικές συνθῆκες μας, στή σφαίρα δράσης καί στήν ἁρμοδιότητα τοῦ «ἐργατικοῦ ζητήματος» πού εἶναι τό πιό βασικό ἀπ' ὅλα τά ζητήματα.

Πολλοί σύντροφοι ἐπικαλέστηκαν τά σημειώματα καί τά ἄρθρα τοῦ Βλαδίμηρου Ἴλιτς. Ἐγώ δέ θά ἤθελα νά ἀναφέρω περικοπές ἀπό τό δάσκαλό μου, τό σύντροφο Λένιν, γιατί δέν παραβρίσκεται ἐδῶ καί φοβᾶμαι μήπως τόν ἐπικαλεστῶ λαθεμένα καί ἐκτός τόπου καί χρόνου. Παρ' ὅλα αὐτά εἶμαι ὑποχρεωμένος νά παραθέσω ἕνα σημεῖο πού ἔχει ἰσχή ἀξιώματος καί δέ γεννᾶ καμιά παρανόηση, γιά νά μήν ὑπάρχει στούς συντρόφους καμιά ἀμφιβολία σχετικά μέ τό εἰδικό βάρος τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Ὁ Λένιν στό ἄρθρο του γιά τήν αὐτοδιάθεση, ἀναλύοντας τό γράμμα τοῦ Μάρξ γιά τό ἐθνικό ζήτημα, βγάζει τό παρακάτω συμπέρασμα:

«Γιά τό Μάρξ εἶναι ἔξω ἀπό κάθε ἀμφιβολία ὅτι σέ σύγκριση μέ τό „ἐργατικό ζήτημα" τό ἐθνικό ζήτημα ἔχει δευτερεύουσα σημασία»[71].

Δυό γραμμές ὅλο-ὅλο, ὅμως κρίνουν τά πάντα. Αὐτό πρέπει νά τό χαράξουν στό μυαλό τους ὁρισμένοι σύντροφοι πού δείχνουν ὑπερβολικό ζῆλο.

Τό δεύτερο ζήτημα εἶναι ὁ μεγαλορωσικός σωβινισμός καί ὁ τοπικός σωβινισμός. Ἐδῶ μίλησαν ὁ Ρακόφσκι καί ἰδιαίτερα ὁ Μπουχάριν πού πρότεινε νά ἀφαιρεθεῖ τό σημεῖο σχετικά μέ τή ζημιά πού φέρνει ὁ τοπικός σωβινισμός. Δέν ὑπάρχει, λέει, λόγος ν' ἀσχολούμαστε μ' ἕνα σκουληκάκι σάν τόν τοπικό σωβινισμό, ὅταν ἔχουμε ἕνα

«Γολιάθ» σάν τό μεγαλορωσικό σωβινισμό. Γενικά ὁ Μπουχάριν ἔδειξε διαθέσεις μετάνοιας. Αὐτό εἶναι εὐνόητο: χρόνια ὁλόκληρα ἁμάρτανε ἐνάντια στίς ἐθνότητες, γιατί ἀρνιόταν τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης, κι ἦρθε ἐπιτέλους ἡ ὥρα νά μετανοήσει. Στή μετάνοιά του ὅμως πῆρε τήν ἄλλη ἄκρη. Εἶναι περίεργο ὅτι ὁ Μπουχάριν καλεῖ τό κόμμα ν' ἀκολουθήσει τό παράδειγμά του καί νά μετανοήσει κι' αὐτό, ἄν κι ὅλος ὁ κόσμος ξέρει ὅτι τό κόμμα δέν ἔχει καμιά σχέση μ' αὐτά, γιατί τό κόμμα ἀπό τήν πρώτη κιόλας μέρα τῆς ὕπαρξής του (1898) ἀναγνώριζε τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης καί συνεπῶς δέν ἔχει νά μετανοήσει γιά τίποτα. Ἐδῶ πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι ὁ Μπουχάριν δέν κατάλαβε τήν οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Ὅταν λένε ὅτι στό ἐθνικό ζήτημα πρέπει νά βάλουμε στήν πρώτη σειρά τόν ἀγώνα ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό, θέλουν νά τονίσουν ἔτσι τήν ὑποχρέωση τοῦ ρώσου κομμουνιστῆ, θέλουν νά ποῦνε ὅτι ὁ ρῶσος κομμουνιστής ἔχει τήν ὑποχρέωση νά καταπολεμήσει ὁ ἴδιος τό ρωσικό σωβινισμό. Ἄν τόν ἀγώνα ἐνάντια στό ρωσικό σωβινισμό δέν τόν ἀναλάβαιναν οἱ ρῶσοι ἀλλά οἱ τουρκεστάνοι εἴτε οἱ γεωργιανοί κομμουνιστές, τότε ὁ ἀγώνας τους αὐτός θά θεωροῦνταν ἀντιρωσικός σωβινισμός. Αὐτό θά μπέρδευε ὅλη τήν ὑπόθεση καί θά δυνάμωνε τό μεγαλορωσικό σωβινισμό. Μόνο οἱ ρῶσοι κομμουνιστές μποροῦν ν' ἀναλάβουν τόν ἀγώνα ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό καί νά τόν φέρουν ὥς τό τέλος.

Καί τί θέλουν νά ποῦνε, ὅταν προτείνουν νά καταπολεμηθεῖ ὁ τοπικός σωβινισμός; Θέλουν νά τονίσουν μ' αὐτό τήν ὑποχρέωση τῶν ντόπιων κομμουνιστῶν, τήν ὑποχρέωση τῶν μή ρώσων κομμούνιστῶν νά ἀγωνίζονται ἐνάντια στό δικό τους σωβινισμό. Μήπως μπορεῖ κανείς ν' ἀρνηθεῖ ὅτι γίνονται παρεκκλίσεις πρός τόν ἀντιρωσικό σω-

βινισμό; Μά ὅλο τό συνέδριο εἶδε μέ τά μάτια του ὅτι ὑπάρχει τοπικός σωβινισμός, γεωργιανός, μπασκίρικος κλπ., καί ὅτι πρέπει νά παλαίψουμε ἐνάντια του. Οἱ ρῶσοι κομμουνιστές δέ μποροῦν νά καταπολεμοῦν τόν ταταρικο, τό γεωργιανό, τό μπασκίρικο σωβινισμό, γιατί ἄν ὁ ρῶσος κομμουνιστής ἀναλάβει τό βαρύ καθῆκον τῆς πάλης ἐνάντια στόν ταταρικο εἴτε τό γεωργιανό σωβινισμό, τότε ἡ πάλη του αὐτή θά θεωρηθεῖ πάλη τοῦ μεγαλορώσου σωβινιστῆ ἐνάντια στούς τάταρους εἴτε τούς γεωργιανούς. Αὐτό θά μπέρδευε ὅλο τό ζήτημα. Μόνο οἱ τάταροι, οἱ γεωργιανοί κλπ. κομμουνιστές μποροῦν ν' ἀγωνίζονται ἐνάντια στόν ταταρικο, τό γεωργιανό κλπ. σωβινισμό, μόνο οἱ γεωργιανοί κομμουνιστές μποροῦν ν' ἀγωνίζονται μ' ἐπιτυχία ἐνάντια στό δικό τους γεωργιανό ἐθνικισμό ἤ σωβινισμό. Αὐτό εἶναι ὑποχρέωση τῶν μή ρώσων κομμουνιστῶν. Νά γιατί εἶναι ἀπαραίτητο νά τονιστεῖ στίς θέσεις τό διπλό αὐτό καθῆκον τῶν ρώσων κομμουνιστῶν (ἔχω ὑπόψη μου τόν ἀγώνα ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό) καί τῶν μή ρώσων κομμουνιστῶν (ἔχω ὑπόψη μου τόν ἀγώνα τους ἐνάντια στόν ἀντιαρμένικο, ἀντιταταρικο ἀντιρωσικό σωβινισμό). Διαφορετικά οἱ θέσεις θά ἦταν μονόπλευρες, διαφορετικά δέ θά ὑπῆρχε καθόλου διεθνισμός οὔτε στήν ἀνοικοδόμηση τοῦ κράτους, οὔτε στήν ἀνοικοδόμηση τοῦ κόμματος.

Ἄν διεξάγουμε ἀγώνα μόνο ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό, τότε ὁ ἀγώνας αὐτός θά ἐπισκιάσει τόν ἀγώνα τῶν ταταρων κλπ. σωβινιστῶν πού ἀναπτύσσεται τοπικά καί εἶναι ἐπικίνδυνος ἰδιαίτερα τώρα μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ. Ἐμεῖς δέ μποροῦμε νά μήν κάνουμε διμέτωπο ἀγώνα, γιατί μόνο μέ τόν ὅρο ὅτι θά κάνουμε ἀγώνα σέ δυό μέτωπα—ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό ἀπό τή μιά μεριά, πού εἶναι ὁ βασικός κίνδυνος στήν

ἀνοικοδομητική μας δουλιά, καί στόν τοπικό σωβινισμό ἀπό τήν ἄλλη—μποροῦμε νά ἔχουμε ἐπιτυχία, γιατί χωρίς αὐτόν τό δίπλευρο ἀγώνα δέ θά ἑνωθοῦν οἱ ρῶσοι ἐργάτες καί ἀγρότες μέ τούς ἀλλοεθνεῖς ἐργάτες καί ἀγρότες. Σέ ἀντίθετη περίπτωση μπορεῖ νά ἐνθαρρυνθεῖ ὁ τοπικός σωβινισμός, ἡ πολιτική βράβευσης τοῦ τοπικοῦ σωβινισμοῦ, πράγμα πού δέ μποροῦμε νά τό ἐπιτρέψουμε.

Ἐπιτρέψτε μου νά ἐπικαλεστῶ κι ἐδῶ τό σ. Λένιν. Δέ θά τόκανα, ἐπειδή ὅμως στό συνέδριό μας ὑπάρχουν πολλοί σύντροφοι πού παραθέτουν ἀβασάνιστα ἀποσπάσματα ἀπό τό σύντροφο Λένιν καί τόν διαστρεβλώνουν, ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς διαβάσω μερικά λόγια ἀπό ἕνα πασίγνωστο ἄρθρο τοῦ συντρόφου Λένιν:

«Τό προλεταριάτο πρέπει νά διεκδικεῖ τήν ἐλευθερία γιά πολιτικό ἀποχωρισμό τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐθνῶν πού καταπιέζει τό „δικό του" ἔθνος. Στήν ἀντίθετη περίπτωση ὁ διεθνισμός τοῦ προλεταριάτου θά μείνει κούφιος καί μόνο στά λόγια καί δέ θά μπορεῖ νά ὑπάρχει οὔτε ἐμπιστοσύνη οὔτε ταξική ἀλληλεγγύη ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τοῦ ἔθνους πού καταπιέζεται καί τοῦ ἔθνους πού καταπιέζει»[72].

Αὐτή εἶναι, σά νά λέμε, ἡ ὑποχρέωση τῶν προλετάριων τοῦ κυρίαρχου εἴτε τοῦ πρώην κυρίαρχου ἔθνους. Παρακάτω μιλᾶ καί γιά τήν ὑποχρέωση τῶν προλετάριων εἴτε τῶν κομμουνιστῶν τῶν πρώην καταπιεζόμενων ἐθνῶν:

«Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, οἱ σοσιαλιστές τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν πρέπει νά ὑπερασπίζουν ἰδιαίτερα καί νά ἐφαρμόζουν τήν πλέρια καί χωρίς ὅρους ἑνότητα, μαζί καί τήν ὀργανωτική ἑνότητα τῶν ἐργατῶν τοῦ ἔθνους πού καταπιέζεται μέ τούς ἐργάτες τοῦ ἔθνους πού καταπιέζει. Χωρίς αὐτό εἶναι ἀδύνατο νά ὑπερασπίζεις τήν αὐτοτελῆ πολιτική τοῦ προλεταριάτου καί τήν ταξική του ἀλληλεγγύη μέ τό προλεταριάτο τῶν ἄλλων χωρῶν μπρός στίς κάθε λογῆς μηχανορραφίες, προδοσίες καί ἀπάτες τῆς ἀστικῆς τάξης.

Γιατί ἡ ἀστική τάξη τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν μετατρέπει διαρκῶς τά συνθήματα τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης σέ ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν».

Ὅπως βλέπετε, ἄν θέλουμε νά ἀκολουθήσουμε τά χνάρια τοῦ συντρόφου Λένιν—καί δῶ ὁρισμένοι σύντροφοι ὁρκίστηκαν στ' ὄνομά του—εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀφήσουμε στήν ἀπόφαση καί τίς δυό θέσεις, καί τή θέση γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό, καί τή θέση γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν τοπικό σωβινισμό, γιατί εἶναι δυό πλευρές τοῦ ἴδιου φαινόμενου, θέσεις γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στό σωβινισμό γενικά.

Μ' αὐτό τελειώνω τίς ἀντιρήσεις μου ἐνάντια σ' αὐτούς πού μίλησαν ἐδῶ.

Σέ συνέχεια ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς κάνω τήν ἀνακοίνωση σχετικά μέ τίς ἐργασίες τοῦ τμήματος γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Τό τμῆμα δέχτηκε σάν βάση τίς θέσεις τῆς ΚΕ. Τό τμῆμα ἄφησε ἔξι σημεῖα αὐτῶν τῶν θέσεων χωρίς νά ἐπιφέρει καμιά ἀλλαγή: τά σημεῖα 1, 2, 3, 4, 5 καί 6. Μέσα στό τμῆμα ἔγινε πρίν ἀπ' ὅλα πάλη γύρω ἀπό τό ἄν πρέπει ἤ ὄχι νά βγοῦν προκαταβολικά οἱ αὐτόνομες δημοκρατίες ἀπό τή ΣΟΣΔΡ καί κατόπιν οἱ ἀνεξάρτητες δημοκρατίες τοῦ Καυκάσου νά βγοῦν ἀπό τήν Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας, γιά νά μποῦν αὐτοτελῶς στήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν. Αὐτή τήν πρόταση τήν ἔκανε μιά μερίδα ἀπό τούς γεωργιανούς συντρόφους, καί ὅπως ξέρετε, τήν πρόταση αὐτή δέν τή βλέπουν μέ συμπάθεια οἱ ἀντιπροσωπεῖες τῆς Γεωργίας, τῆς Ἀρμενίας καί τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν. Τό τμῆμα συζήτησε αὐτό τό ζήτημα καί μέ τεράστια πλειοψηφία τάχθηκε ὑπέρ τῆς διατήρησης τῆς ἀρχῆς πού ἀναπτύσσεται στίς θέσεις, νά παραμείνει δηλαδή ἡ ΣΟΣΔΡ ἀκέραιος σχηματισμός, τό ἴδιο ὅπως καί ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας παραμένει

ἀκέραιος σχηματισμός, καί μ' αὐτή τή μορφή νά ἀνήκει στήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν. Δέ μπῆκαν σέ ψηφοφορία ὅλες οἱ προτάσεις αὐτῆς τῆς μερίδας τῶν γεωργιανῶν συντρόφων, γιατί αὐτοί πού τίς ἔκαναν τίς ἀπέσυραν ὅταν εἶδαν ὅτι οἱ προτάσεις τους δέ γίνονται δεχτές μέ συμπάθεια. Γύρω ἀπ' αὐτό τό ζήτημα ἔγινε σοβαρή πάλη.

Τό δεύτερο ζήτημα πού γύρω του ἔγινε πάλη ἦταν τό ζήτημα πῶς θά συγκροτηθεῖ ἡ δεύτερη βουλή. Μιά μερίδα συντρόφων (ἡ μειοψηφία) πρότεινε ἡ δεύτερη βουλή νά μήν ἀποτελεῖται ἀπό ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν δημοκρατιῶν, τῶν ἐθνοτήτων καί τῶν περιοχῶν, ἀλλά ἡ δεύτερη βουλή νά δημιουργηθεῖ μέ βάση τήν ἀρχή τῆς ἀντιπροσώπευσης τῶν τεσσάρων δημοκρατιῶν: τῆς ΣΟΣΔΡ, τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Ὑπερκαυκασίας, τῆς Λευκορωσίας καί τῆς Οὐκρανίας. Ἡ πλειοψηφία δέ δέχτηκε αὐτή τήν πρόταση καί τό τμῆμα ἐκφράστηκε ἐνάντια της, γιατί ἔκρινε ὅτι θά ἦταν σκοπιμότερο νά συγκροτηθεῖ ἡ δεύτερη βουλή ἔτσι, ὥστε νά ἀντιπροσωπεύονται σ' αὐτή πάνω στήν ἀρχή τῆς ἰσότητας ὅλες οἱ δημοκρατίες (καί οἱ ἀνεξάρτητες καί οἱ αὐτόνομες) καί ὅλες οἱ ἐθνικές περιοχές. Δέ θά ἀναφέρω τούς λόγους, γιατί ὁ ἐκπρόσωπος τῆς μειοψηφίας Ρακόφσκι θά μιλήσει ἐδῶ γιά νά ὑποστηρίξει τήν πρότασή του πού δέν ἔγινε δεχτή στό τμῆμα. Ὅταν μιλήσει, θά πῶ κι ἐγώ τή γνώμη μου.

Ἔγινε ἀκόμη πάλη, ὄχι πολύ σκληρή, γύρω ἀπό τό ζήτημα ἄν πρέπει νά γίνει στίς θέσεις μιά τροπολογία πού νά ὑπογραμμίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη κατά τή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος νά προσανατολιζόμαστε ὄχι μόνο στήν Ἀνατολή μά καί στή Δύση. Τό τμῆμα ἔβαλε σέ ψηφοφορία αὐτή τήν τροπολογία. Τήν τροπολογία αὐτή τήν πρότεινε ἡ μειοψηφία, εἶναι τροπολογία τοῦ Ρακόφσκι. Τό

τμῆμα ἀπόριψε αὐτή τήν τροπολογία. Θά ξαναμιλήσω καί γι' αὐτό τό ζήτημα, ἀφοῦ μιλήσει ὁ Ρακόφσκι.

Θά σᾶς διαβάσω τίς τροπολογίες πού ἐγκρίθηκαν ἀπό μᾶς. Ἕξι σημεῖα τά ψηφίσαμε χωρίς καμιά ἀντίρηση. Στό σημεῖο 7, δεύτερη παράγραφο, τρίτη σειρά, πρίν ἀπό τίς λέξεις: «Γι' αὐτό ὁ ἀποφασιστικός ἀγώνας», νά μποῦν τά παρακάτω:

«Ἡ κατάσταση σέ μιά σειρά ἐθνικές δημοκρατίες (Οὐκρανία, Λευκορωσία, Ἀζερμπαϊτζάν, Τουρκεστάν) περιπλέκεται γιά τό λόγο ὅτι σημαντικό τμῆμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού εἶναι τό βασικό στήριγμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἀνήκει στή μεγαλορωσική ἐθνότητα. Στίς περιοχές αὐτές ἡ συμμαχία ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό, ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά συναντᾶ καί στά κομματικά καί στά σοβιετικά ὄργανα πολύ μεγάλα ἐμπόδια ἀπό τίς ἐπιβιώσεις τοῦ μεγαλορωσικοῦ σωβινισμοῦ. Μέσα σ' αὐτές τίς συνθῆκες οἱ συζητήσεις γιά τήν ὑπεροχή τοῦ ρωσικοῦ πολιτισμοῦ καί ἡ διατύπωση τῆς θέσης ὅτι ὁ ἀνώτερος ρωσικός πολιτισμός θά νικήσει ἀναπόφευχτα τόν πολιτισμό τῶν πιό καθυστερημένων λαῶν (τόν οὐκρανικό, τόν ἀζερμπαϊτζάνικο, τόν οὐζμπέκικο, τόν κιργίζικο κλπ.) δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά μιά προσπάθεια νά κατοχυρωθεῖ ἡ κυριαρχία τῆς μεγαλορωσικῆς ἐθνότητας».

Τήν τροπολογία αὐτή τή δέχτηκα, γιατί συμπληρώνει τίς θέσεις.

Ἡ δεύτερη τροπολογία ἀφορᾶ ἐπίσης τό ἄρθρο 7. Πρίν ἀπό τή φράση: «Διαφορετικά δέ μποροῦμε νά ὑπολογίζουμε», νά μπεῖ ἡ παρακάτω συμπλήρωση:

«Ἡ βοήθεια αὐτή πρέπει νά βρεῖ τήν ἔκφρασή της, πρῶτα-πρῶτα, στή λήψη μιᾶς σειρᾶς πραχτικῶν μέτρων γιά νά δημιουργηθοῦν στίς δημοκρατίες τῶν πρώην καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων βιομηχανικές ἑστίες καί νά τραβηχτεῖ σ' αὐτές στόν ἀνώτατο βαθμό ὁ ντόπιος πληθυσμός. Τέλος, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ 10ου Συνεδρίου, ἡ βοήθεια αὐτή πρέπει νά δοθεῖ, παράλληλα μέ τόν ἀγώνα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ἐνάντια στά ἀνώτερα στρώματα τῶν ντόπιων καί ἐπήλυδων ἐκμεταλλευτῶν πού δυναμώνουν ἐξαιτίας τῆς ΝΕΠ, καί γιά τή στερέωση τῶν κοινωνικῶν τους θέσεων. Ἐφόσον οἱ δημοκρατίες αὐτές εἶναι κυρίως ἀγροτικές περιοχές, τά ἐσωτερικά κοινωνικά μέτρα πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα ν' ἀρχίσουν μέ τό μοίρασμα γῆς στίς ἐργαζόμενες μάζες ἀπό τό ἐλεύθερο ἀπόθεμα γῆς τοῦ κράτους».

Παρακάτω, στό ἴδιο σημεῖο 7, παράγραφος 2, στή μέση, ὅπου μιλάει γιά τό γεωργιανό, τόν ἀζερμπαϊτζάνικο κλπ. σωβινισμό, νά μπεῖ: «ὁ ἀρμένικος σωβινισμός κλπ.». Οἱ ἀρμένηδες σύντροφοι θέλησαν νά μή μείνουν παραπονεμένοι οἱ ἀρμένηδες καί ζήτησαν νά ἀναφερθεῖ καί ὁ δικός τους σωβινισμός.

Παρακάτω, στό σημεῖο 8 τῶν θέσεων, ὕστερα ἀπό τίς λέξεις: «ἑνιαίου καί ἀδιαίρετου», νά προστεθεῖ:

«Ἐπίσης πρέπει νά θεωρεῖται ἀποτέλεσμα τῆς κληρονομιᾶς τοῦ παλιοῦ καί ἡ τάση ὁρισμένων ὑπηρεσιῶν τῆς ΣΟΣΔΡ νά ὑποτάξουν τά αὐτοτελῆ Ἐπιτροπάτα τῶν αὐτόνομων δημοκρατιῶν καί νά προλειάνουν τό ἔδαφος γιά τή διάλυσή τους».

Παρακάτω, στό σημεῖο 8 νά προστεθεῖ:

«καί διακηρύσσοντας τήν ἀπόλυτη ἀνάγκη τῆς ὕπαρξης καί τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν».

Παρακάτω, τό σημεῖο 9. Νά ἀρχίζει ἔτσι ὅπως θά τό διαβάσω:

«Ἡ Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν, πού δημιουργήθηκε πάνω στήν ἀρχή τῆς ἰσότητας καί τῆς ἐλεύθερης συγκα-

τάθεσης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν τῶν χωριστῶν δημοκρατιῶν, εἶναι τό πρῶτο πείραμα τοῦ προλεταριάτου στό ἔργο τοῦ διακανονισμοῦ τῶν διεθνῶν σχέσεων ἀνάμεσα σέ ἀνεξάρτητες χῶρες καί τό πρῶτο βῆμα γιά τή δημιουργία τῆς μελλοντικῆς παγκόσμιας σοβιετικῆς δημοκρατίας τῆς δουλιᾶς».

Τό σημεῖο 10 ἔχει τήν παράγραφο «α». Πρίν ἀπ' αὐτή βάζουμε μιά παράγραφο «α» διατυπωμένη ὡς ἑξῆς:

«α) κατά τή συγκρότηση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τῆς Ἕνωσης νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἰσότητα τῶν δικαιωμάτων καί ὑποχρεώσεων τῶν χωριστῶν δημοκρατιῶν καί στίς ἀμοιβαῖες σχέσεις μεταξύ τους καί στίς σχέσεις τους μέ τήν κεντρική ἐξουσία τῆς Ἕνωσης».

Παρακάτω θά ἀκολουθεῖ ἡ παράγραφος «β» μέ τή διατύπωση πού εἶχε προηγούμενα ἡ παράγραφος «α»:

«β) νά δημιουργηθεῖ μέσα στό σύστημα τῶν ἀνώτατων ὀργάνων τῆς Ἕνωσης ἕνα εἰδικό ὄργανο στό ὁποῖο ν' ἀντιπροσωπεύονται ὅλες χωρίς ἐξαίρεση οἱ ἐθνικές δημοκρατίες καί ἐθνικές περιοχές πάνω στίς ἀρχές τῆς ἰσότητας ἔτσι, ὥστε ν' ἀντιπροσωπεύονται ὅσο εἶναι δυνατόν ὅλες οἱ ἐθνότητες πού ἀνήκουν στή σύνθεση αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν».

Παρακάτω, ἡ παλιά παράγραφος «β», γίνεται τώρα παράγραφος «γ» μέ τήν ἑξῆς διατύπωση:

«γ) τά ἐκτελεστικά ὄργανα τῆς Ἕνωσης νά συγκροτηθοῦν πάνω σέ ἀρχές, πού νά ἐξασφαλίζουν τήν πραγματική συμμετοχή σ' αὐτά τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δημοκρατιῶν καί τήν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν καί τῶν ἀπαιτήσεων τῶν λαῶν τῆς Ἕνωσης».

Ὕστερα θ' ἀκολουθεῖ ἡ παράγραφος «δ» μέ τήν προσθήκη:

«δ) νά τεθοῦν στή διάθεση τῶν δημοκρατιῶν ἀρκετά πλατιά οἰκονομικά δικαιώματα καί ἰδιαίτερα δικαιώματα στόν προϋπολογισμό, πού νά ἐξασφαλίζουν σ' αὐτές τή δυνατότητα ν' ἀναπτύξουν δική τους πρωτοβουλία στόν τομέα τῆς διοίκησης τοῦ κράτους καί στόν πολιτιστικό καί οἰκονομικό τομέα».

Παρακάτω θ' ἀκολουθεῖ ἡ παράγραφος «γ» πού γίνεται παράγραφος «ε»:

«ε) τά ὄργανα τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν νά συγκροτοῦνται κατά κύριο λόγο ἀπό ντόπιους, πού ξέρουν τή γλώσσα, τόν τρόπο ζωῆς, τά ἤθη καί ἔθιμα τῶν ἀντίστοιχων λαῶν».

Παρακάτω προστίθεται μιά 2η παράγραφος. Ἡ παράγραφος αὐτή θά εἶναι ἡ παράγραφος «στ»:

«στ) νά ἐκδοθοῦν εἰδικοί νόμοι πού νά ἐξασφαλίζουν τή χρησιμοποίηση τῆς μητρικῆς γλώσσας σ' ὅλα τά κρατικά ὄργανα καί σ' ὅλα τά ἱδρύματα, πού ἐξυπηρετοῦν τό ντόπιο καί τόν ἐθνικό πληθυσμό καί τίς ἐθνικές μειονότητες—νόμοι πού θά διώκουν καί θά τιμωροῦν μέ ὅλη τήν ἐπαναστατική σκληρότητα κάθε παραβάτη τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων καί ἰδιαίτερα τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων».

Παρακάτω ἀκολουθεῖ ἡ παράγραφος «ζ» σάν συμπλήρωση:

«ζ) νά δυναμώσει ἡ διαπαιδαγωγική δουλιά στόν Κόκκινο Στρατό στό πνεῦμα τῆς καλλιέργειας τῶν ἰδεῶν τῆς ἀδελφότητας καί τῆς ἀλληλεγγύης τῶν λαῶν τῆς Ἕνωσης καί νά παρθοῦν πραχτικά μέτρα γιά νά ὀργανωθοῦν ἐθνικά στρατιωτικά τμήματα, τηρώντας ὅλα τά μέτρα πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά νά ἐξασφαλιστεῖ πέρα γιά πέρα ἡ ἀμυντική ἱκανότητα τῶν δημοκρατιῶν».

Αὐτές εἶναι ὅλες οἱ προσθῆκες πού ἐγκρίθηκαν ἀπό

τό τμῆμα. Δέν ἔχω καμιά ἀντίρηση γι' αὐτές, γιατί κάνουν τίς θέσεις πιό συγκεκριμένες.

Ὅσο γιά τό δεύτερο μέρος, δέν προτάθηκαν κάπως σοβαρές τροπολογίες. Ὑπῆρχαν μερικές ἀσήμαντες τροπολογίες, πού ἡ ἐπιτροπή πού ἔβγαλε τό τμῆμα γιά τό ἐθνικό ζήτημα ἀποφάσισε νά τίς ὑποβάλει στή μελλοντική ΚΕ.

Ἔτσι τό δεύτερο μέρος παραμένει ὅπως εἶναι διατυπωμένο στό ἔντυπο ὑλικό.

5. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΕΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ

25 τοῦ Ἀπρίλη

Ἄν καί ὁ Ρακόφσκι ἄλλαξε τρεῖς φορές καί περιόρισε στό ἕνα τέταρτο τήν ἀπόφαση πού πρότεινε στό τμῆμα, παρ' ὅλα αὐτά εἶμαι κατηγορηματικά ἐνάντια στίς τροπολογίες του, καί νά γιατί. Οἱ θέσεις μας γιά τό ἐθνικό ζήτημα εἶναι διατυπωμένες ἔτσι πού δείχνουν ὅτι στρέφουμε τό πρόσωπό μας πρός τήν Ἀνατολή, ἔχοντας ὑπόψη μας τίς σοβαρές λανθάνουσες ἐφεδρεῖες. Τοποθετήσαμε ὅλο τό ἐθνικό ζήτημα σύμφωνα μέ τό ἄρθρο τοῦ Ἴλιτς, πού ὅπως φαίνεται δέ λέει οὔτε λέξη γιά τή Δύση, γιατί τό κέντρο τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος δέ βρίσκεται ἐκεῖ ἀλλά στίς ἀποικίες καί τίς μισοαποικίες τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Ρακόφσκι θέλει νάχουμε τό πρόσωπό μας στραμμένο πρός τήν Ἀνατολή καί ταυτόχρονα νά τό στρέψουμε πρός τή Δύση. Αὐτό ὅμως σύντροφοι εἶναι ἀδύνατο καί ἀφύσικο, γιατί γενικά οἱ ἄνθρωποι στρέφουν τό πρόσωπό τους εἴτε πρός τή μιά, εἴτε πρός τήν ἄλλη πλευρά. Εἶναι ἀδύνατο νά στρέψεις τό πρόσωπό σου ταυτόχρονα καί πρός τίς δυό πλευρές. Δέ μποροῦμε καί δέν πρέπει ν' ἀλλάξουμε τό γενικό τόνο τῶν θέσεων, τόν ἀνατολικό τους τόνο. Νά γιατί νομίζω ὅτι πρέπει ν' ἀπορριφτεῖ ἡ τροπολογία τοῦ Ρακόφσκι.

* * *

Ἔχω τή γνώμη ὅτι ἡ τροπολογία αὐτή ἔχει κεφαλαιώδη σημασία. Ἄν τή δεχτεῖ τό Συνέδριο, τότε πρέπει νά πῶ ὅτι ἀνατρέπονται πέρα γιά πέρα οἱ θέσεις. Ὁ Ρακόφσκι προτείνει νά συγκροτηθεῖ μέ τέτιον τρόπο ἡ δεύτερη βουλή, πού νά περιλαβαίνει τούς ἀντιπροσώπους τῶν κρατικῶν ἑνώσεων. Ἔχει τή γνώμη ὅτι ἡ Οὐκρανία εἶναι κρατική ἕνωση, ἐνῶ ἡ Μπασκιρία δέν εἶναι. Γιατί; Ἀφοῦ ἐμεῖς δέν καταργοῦμε τά συμβούλια τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ στίς δημοκρατίες. Μήπως ἡ ΚΕΕ τῆς Μπασκιρίας δέν εἶναι κρατικός θεσμός;! Καί γιατί ἡ Μπασκιρία δέν εἶναι κράτος; Μήπως ἡ Οὐκρανία θά πάψει νά εἶναι κράτος, ὅταν θά μπεῖ στήν Ἕνωση; Ὁ κρατικός φετιχισμός μπέρδεψε τό Ρακόφσκι. Ἄν οἱ ἐθνότητες ἔχουν ἴσα δικαιώματα, ἄν ἔχουν τή γλώσσα τους, τά ἤθη τους, τόν τρόπο τῆς ζωῆς τους, τά ἔθιμά τους, ἄν οἱ ἐθνότητες αὐτές ἔχουν δημιουργήσει τά κρατικά τους ὄργανα, ΚΕΕ καί Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ, δέν εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὅλοι αὐτοί οἱ ἐθνικοί σχηματισμοί ἀποτελοῦν κρατικές ἑνώσεις; Νομίζω πώς δέ μποροῦμε νά ἀπομακρυνθοῦμε ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἰσότητας τῶν δημοκρατιῶν καί τῶν ἐθνοτήτων μέσα στή δεύτερη βουλή, ἰδιαίτερα ὅσον ἀφορᾶ τίς ἐθνότητες τῆς Ἀνατολῆς.

Τό Ρακόφσκι τόν ἐνθουσιάζει, ὅπως φαίνεται, τό πρωσικό σύστημα συγκρότησης τῆς ὁμοσπονδίας. Ἡ γερμανική ὁμοσπονδία εἶναι συγκροτημένη ἔτσι πού δέν ὑπάρχει καμιά ἀπολύτως ἰσότητα ἀνάμεσα στά κράτη. Προτείνω νά μπεῖ τό ζήτημα ἔτσι, ὥστε δίπλα στό ταξικό ἀντιπροσωπευτικό σῶμα—καί τέτιο εἶναι ἡ πρώτη βουλή πού ἐκλέγεται στό πανενωσιακό συνέδριο τῶν Σοβιέτ—νά ἔχουμε καί τό ἀντιπροσωπευτικό σῶμα τῶν ἐθνοτήτων πάνω στήν ἀρχή τῆς ἰσότητας. Οἱ ἀνατολικοί λαοί πού συνδέονται ὀργανικά μέ τήν Κίνα καί μέ τίς Ἰνδίες, πού συνδέονται μαζί τους μέ τή γλώσσα, τή θρησκεία, τίς συνήθειες κλπ., ἔχουν πρωταρχική σημασία γιά τήν ἐπανάσταση. Τό εἰδικό βάρος αὐτῶν τῶν μικρῶν λαῶν εἶναι πολύ μεγαλύτερο ἀπό τό εἰδικό βάρος τῆς Οὐκρανίας.

Ἄν κάνουμε ἕνα μικρό λάθος στήν Οὐκρανία, δέ θά γίνει καί τόσο αἰσθητό στήν Ἀνατολή. Ἄν ὅμως κάνουμε ἕνα μικρό λάθος σέ μιά μικρή χώρα λχ. στό Ἀτζαριστάν (ἔχει 120 χιλιάδες κατοίκους) τό λάθος αὐτό θά ἔχει ἀμέσως τήν ἀπήχησή του στήν Τουρκία, θά ἔχει τήν ἀπήχησή του σ' ὁλόκληρη τήν Ἀνατολή, γιατί ἡ Τουρκία συνδέεται πολύ στενά μέ τήν Ἀνατολή. Ἄν κάνουμε ἕνα μικρό λάθος ἀπέναντι στή μικρή περιοχή τῶν καλμούχων, πού ἔχουν δεσμούς μέ τό Θιβέτ καί τήν Κίνα, τό λάθος αὐτό θά ἔχει πολύ χειρότερη ἐπίδραση πάνω στή δουλιά μας ἀπό ἕνα λάθος πού θά κάναμε ἀπέναντι στήν Οὐκρανία. Ἔχουμε μπροστά μας τήν προοπτική ἑνός ἰσχυροῦ κινήματος στήν Ἀνατολή, καί πρίν ἀπ' ὅλα πρέπει νά προσανατολίζουμε τή δουλιά μας στό ξύπνημα τῆς Ἀνατολῆς καί νά μήν ἐπιχειροῦμε τίποτα πού θά μποροῦσε νά μειώσει, ἔστω καί στό ἐλάχιστο, ἔστω κα ἔμμεσα τή σημασία κάθε χωριστοῦ λαοῦ, ἀκόμα καί τοῦ πιό μικροῦ στίς ἀνατολικές ἀκρινές περιοχές. Νά γιατί νομίζω πώς ἀπό τήν ἄποψη τῆς διοίκησης μιᾶς τόσο μεγάλης χώρας σάν τήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν, μέ 140 ἑκατομμύρια πληθυσμό, θά ἦταν πιό δίκαιο, πιό σκόπιμο καί ἀπό ἐπαναστατική ἄποψη πιό ὠφέλιμο—θά ἦταν προτιμότερο νά ὀργανώσουμε ἔτσι τή δεύτερη βουλή, ὥστε νά ἀντιπροσωπεύονται σ' αὐτήν ἐξίσου ὅλες οἱ δημοκρατίες καί οἱ ἐθνικές περιοχές. Ἔχουμε 8 αὐτόνομες δημοκρατίες, ἔχουμε καί 8 ἀνεξάρτητες—ἡ Ρωσία θά μπεῖ σάν δημοκρα-

τία—ἔχουμε ἐπίσης 14 περιοχές, καί ἡ δεύτερη βουλή θά εἶναι ἀκριβῶς αὐτή πού θά ἀντανακλᾶ ὅλες τίς ἀπαιτήσεις καί τίς ἀνάγκες τῶν ἐθνοτήτων καί θά διευκολύνει τή διοίκηση μιᾶς τόσο μεγάλης χώρας. Νά γιατί νομίζω ὅτι πρέπει ν' ἀπορίψουμε τήν τροπολογία τοῦ Ρακόφσκι.

6. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

25 τοῦ 'Απρίλη

Σύντροφοι, στήν ἔκθεσή μου, πού ἀφορᾶ τίς ἐργασίες τοῦ τμήματος γιά τό ἐθνικό ζήτημα, ξέχασα ν' ἀναφέρω δυό ἀκόμα μικρές προσθῆκες πού δέ μπορεῖ νά μή τίς ἀναφέρω. Στό σημεῖο 10, στήν παράγραφο «β», ὅπου γίνεται λόγος γιά τήν ἵδρυση εἰδικοῦ ὀργάνου ἀντιπροσώπευσης ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί τῶν ἐθνικῶν περιοχῶν πάνω στήν ἀρχή τῆς ἰσότητας, πρέπει νά προστεθεῖ: «παίρνοντας ὅσο εἶναι δυνατό ὑπόψη ὅλες τίς ἐθνότητες πού ἀνήκουν στή σύνθεση αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν», ἐπειδή σέ ὁρισμένες δημοκρατίες, πού θά ἀντιπροσωπεύονται στή δεύτερη βουλή, ὑπάρχουν κάμποσες ἐθνότητες. Λογουχάρη στό Τουρκεστάν. Ἐκεῖ, ἐκτός ἀπό τούς οὐζμπέκους ὑπάρχουν καί τουρκμένοι, κιργίζιοι καί ἄλλοι λαοί, καί εἶναι ἀπαραίτητο νά ὀργανωθεῖ ἡ ἀντιπροσώπευση ἔτσι πού νά ἀντιπροσωπεύεται ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς τούς λαούς.

Ἡ 2η προσθήκη θά γίνει στό 2ο μέρος, ἀκριβῶς στό τέλος. Εἶναι ἡ παρακάτω:

«Ἐπειδή ἡ δράση τῶν ὑπεύθυνων στελεχῶν στίς αὐτόνομες καί ἀνεξάρτητες δημοκρατίες καί στίς ἀκρινές περιοχές γενικά ἔχει τεράστια σημασία (πραγματοποίηση τῆς

σύνδεσης τῶν ἐργαζομένων τῆς δοσμένης δημοκρατίας μέ τούς ἐργαζόμενους ὅλης τῆς ὑπόλοιπης Ἕνωσης), τό συνέδριο ἀναθέτει στήν ΚΕ νά φροντίσει νά γίνεται μιά ἰδιαίτερη προσεχτική ἐπιλογή αὐτῶν τῶν στελεχῶν ἔτσι, ὥστε νά ἐξασφαλίζεται πέρα γιά πέρα ἡ πραγματική ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τοῦ κόμματος πάνω στό ἐθνικό ζήτημα».

Ἀκόμα δυό λόγια ἀπ' ἀφορμή μιά παρατήρηση πού ἔκανε ὁ Ράντεκ στό λόγο του. Οἱ σύντροφοι ἀρμένηδες μέ παρακαλοῦν νά μιλήσω γι' αὐτό. Ἡ παρατήρηση αὐτή, κατά τή γνώμη μου, δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα. Ὁ Ράντεκ εἶπε ἐδῶ ὅτι οἱ ἀρμένηδες καταπιέζουν εἴτε μποροῦν νά καταπιέζουν τούς ἀζερμπαϊτζάνους στό Ἀζερμπαϊτζάν καί ἀντίθετα, ὅτι οἱ ἀζερμπαϊτζάνοι μποροῦν νά καταπιέζουν τούς ἀρμένηδες στήν Ἀρμενία. Πρέπει νά δηλώσω ὅτι τέτια φαινόμενα δέν ὑπάρχουν γενικά στή φύση. Ὑπάρχει τό ἀντίθετο φαινόμενο, ὅτι στό Ἀζερμπαϊτζάν οἱ ἀζερμπαϊτζάνοι, πού εἶναι ἡ πλειοψηφία, καταπιέζουν καί σφάζουν τούς ἀρμένηδες, ὅπως ἔγινε στό Ναχιτσεβάνι, ὅπου σφάξανε ὅλους σχεδόν τούς ἀρμένηδες, καί οἱ ἀρμένηδες στόν τόπο τους, στήν Ἀρμενία, σφάζουν σχεδόν ὅλους τούς τατάρους. Αὐτό ἔγινε στό Ζανγκεζούρ. Νά καταπιέζει ὅμως μέσα σέ ξένο κράτος ἡ μειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τήν πλειοψηφία, τέτια ἀφύσικα πράματα δέν ἔγιναν καμιά φορά.

Ο ΤΥΠΟΣ ΣΑΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Στό ἄρθρο του «Ὡς τή ρίζα» (βλ. «Πράβντα» ἀρ. φύλλου 98) ὁ Ἰνγκοῦλοφ ἔθιξε τό σπουδαῖο ζήτημα τῆς σημασίας τοῦ τύπου γιά τό κράτος καί τό κόμμα. Γιά νά ὑποστηρίξει, ὅπως φαίνεται, τή σκέψη του, ἀναφέρθηκε στήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ πού λέει ὅτι ὁ τύπος «ἀποκαθιστᾶ μιά ἀσύλληπτη σύνδεση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη, σύνδεση πού ἡ δύναμή της ἰσοδυναμεῖ μέ ὁποιοδήποτε μηχανισμό μεταβίβασης μαζικοῦ χαρακτήρα, ὅτι ὁ τύπος εἶναι τό πιό ἰσχυρό ὅπλο πού μέ τή βοήθειά του τό κόμμα κάθε μέρα, κάθε ὥρα μιλᾶ μέ τήν ἐργατική τάξη»*.

Στήν προσπάθειά του ὅμως νά λύσει τό πρόβλημα ὁ Ἰνγκοῦλοφ ἔκανε δυό λάθη: πρῶτο, διαστρέβλωσε τό νόημα τῆς περικοπῆς πού πῆρε ἀπό τήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ· δεύτερο, τοῦ διέφυγε ὁ σπουδαιότατος ὀργανωτικός ρόλος τοῦ τύπου. Ἐπειδή τό ζήτημα εἶναι πολύ σπουδαῖο, νομίζω ὅτι πρέπει νά ποῦμε δυό λόγια γι' αὐτά τά λάθη.

1. Ἡ ἔκθεση δέν ἐννοεῖ καθόλου ὅτι ὁ ρόλος τοῦ κόμματος περιορίζεται δῆθεν στό καθῆκον νά μιλᾶ μέ

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 217. Σύντ.

τήν έργατική τάξη, τή στιγμή πού τό κόμμα πρέπει νά συζητᾶ μέ τήν έργατική τάξη καί ὄχι ἁπλῶς νά μιλᾶ μαζί της. Ἡ ἀντιπαράθεση στή διατύπωση «νά μιλᾶ» τῆς διατύπωσης «νά συζητᾶ» δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά μιά κούφια ἀκροβασία. Στήν πράξη καί τό ἕνα καί τό ἄλλο ἀποτελοῦν ἕνα ἀδιάσπαστο σύνολο καί ἐκφράζουν τήν ἀδιάκοπη ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στόν ἀναγνώστη καί τό συγγραφέα, ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη, ἀνάμεσα στό κράτος καί τίς ἐργαζόμενες μάζες. Τό φαινόμενο αὐτό παρατηρεῖται ἀπό τήν ἀρχή-ἀρχή τῆς ὕπαρξης τοῦ μαζικοῦ προλεταριακοῦ κόμματος, ἀπό τόν καιρό ἀκόμα τῆς παλιᾶς «Ἴσκρας». Ὁ Ἰνγκοῦλοφ δέν ἔχει δίκαιο ὅταν νομίζει ὅτι ἡ ἀλληλεπίδραση αὐτή ἄρχισε μόνο λίγα χρόνια ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας. Τό νόημα τῆς περικοπῆς πού πῆρε ἀπό τήν ἔκθεση τῆς ΚΕ δέ βρίσκεται στήν «ὁμιλία», ἀλλά στό ὅτι ὁ τύπος «ἀποκαθιστᾶ μιά σύνδεση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη», σύνδεση «πού ἡ δύναμή της ἰσοδυναμεῖ μέ ὁποιοδήποτε μηχανισμό μεταβίβασης μαζικοῦ χαρακτήρα». Τό νόημα τῆς περικοπῆς βρίσκεται στήν ὀργανωτική σημασία τοῦ τύπου. Γι' αὐτό ἀκριβῶς καί ὁ τύπος περιλήφθηκε στήν ὀ ρ γ α ν ω τ ι κ ή ἔκθεση τῆς ΚΕ σάν ἕνα ἀπό τά λουριά μεταβίβασης ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη. Ὁ Ἰνγκοῦλοφ δέν κατάλαβε τήν περικοπή καί ἄθελά του διαστρέβλωσε τό νόημά της.

2. Ὁ Ἰνγκοῦλοφ ὑπογραμμίζει τό ρόλο τοῦ τύπου σάν ὄργανο ζύμωσης καί ἀποκαλύψεων καί ὑποθέτει ὅτι ἐξαντλεῖται μ' αὐτό τό καθῆκον τοῦ καθημερινοῦ καί περιοδικοῦ τύπου. Ἀναφέρεται σέ μιά σειρά καταχρήσεις πού γίνονται στή χώρα μας καί λέει ὅτι οἱ ἀποκαλύψεις καί ἡ ζύμωση μέ τόν τύπο ἀποτελοῦν τή «ρίζα» τοῦ ζητήματος.

Στό μεταξύ εἶναι ξεκάθαρο ὅτι παρ' ὅλη τή σημασία τοῦ ρόλου τοῦ τύπου σάν ὄργανου ζύμωσης ὁ ὀργανωτικός του ρόλος εἶναι σήμερα ὁ πιό ζωτικός παράγοντας τῆς ἀνοικοδομητικῆς μας δουλιᾶς. Τό ζήτημα δέν εἶναι μόνο ὅτι ἡ ἐφημερίδα πρέπει νά κάνει ζύμωση καί νά ξεσκεπάζει, ἀλλά πρῶτ' ἀπ' ὅλα νά ἔχει ἕνα πλούσιο δίχτυ συνεργατῶν, πραχτόρων καί ἀνταποκριτῶν σ' ὅλη τή χώρα, σ' ὅλα τά βιομηχανικά καί γεωργικά κέντρα, σ' ὅλους τούς νομούς καί τίς ἐπαρχίες, ἔτσι πού μέσω τῆς ἐφημερίδας τό νῆμα ἀπό τό κόμμα νά περνᾶ σ' ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς ἐργατικές καί τίς ἀγροτικές περιοχές, γιά νά ὑπάρχει πλήρης ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τό κράτος ἀπό τή μιά μεριά, καί τίς βιομηχανικές καί ἀγροτικές περιοχές ἀπό τήν ἄλλη. Ἄν μιά τόσο λαϊκή ἐφημερίδα, λχ. σάν τή «Μπεντνοτά»[73], συγκαλοῦσε κάπου-κάπου συνδιασκέψεις τῶν κυριότερων πραχτόρων της στά διάφορα σημεῖα τῆς χώρας μας γιά τήν ἀνταλλαγή γνωμῶν καί τή μελέτη τῆς πείρας, καί ἄν ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς τούς πράχτορες μέ τή σειρά του συγκαλοῦσε γιά τόν ἴδιο σκοπό συνδιασκέψεις ἀνταποκριτῶν στήν περιοχή του, στά κέντρα καί τίς ἐπαρχίες του, θά γινόταν ἔτσι τό πρῶτο σοβαρό βῆμα ὄχι μόνο γιά νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ὀργανωτική σύνδεση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη, ἀνάμεσα στό Κράτος καί τίς πιό ἀπόμερες γωνιές τῆς χώρας μας, μά καί γιά νά καλυτερέψει καί νά γίνει πιό ζωντανός ὁ ἴδιος ὁ τύπος, γιά νά καλυτερέψουν καί νά γίνουν πιό ζωντανοί ὅλοι οἱ συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ καί καθημερινοῦ μας τύπου. Τέτιες συνδιασκέψεις καί συσκέψεις ἔχουν, κατά τή γνώμη μου, πολύ μεγαλύτερη πραχτική σημασία ἀπό τά «πανρωσικά» καί λοιπά συνέδρια τῶν δημοσιογράφων. Ἡ ἐφημερίδα σάν συλλογικός ὀργανωτής στά χέρια τοῦ κόμματος καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἡ ἐφημερίδα σάν ὄρ-

γανο γιά ν' ἀποχτήσει σύνδεση μέ τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς χώρας καί νά τίς συσπειρώσει γύρω ἀπό τό κόμμα καί τή Σοβιετική ἐξουσία—αὐτό εἶναι τώρα τό ἄμεσο καθῆκον τοῦ τύπου.

Δέ θἄταν περιττό νά θυμίσουμε στόν ἀναγνώστη μερικές γραμμές ἀπό τό ἄρθρο τοῦ συντρόφου Λένιν «Μέ τί ν' ἀρχίσουμε;» (πού γράφτηκε στά 1901) γιά τόν ὀργανωτικό ρόλο τοῦ περιοδικοῦ τύπου στή ζωή τοῦ κόμματός μας.

«Ὁ ρόλος τῆς ἐφημερίδας δέν περιορίζεται ὡστόσο μόνο στή διάδοση τῶν ἰδεῶν, μόνο στήν πολιτική διαπαιδαγώγηση καί στήν προσέλκυση πολιτικῶν συμμάχων. Ἡ ἐφημερίδα δέν εἶναι μόνο συλλογικός προπαγανδιστής καί συλλογικός ἀγκιτάτορας, μά καί συλλογικός ὀργανωτής. Ἀπό τήν τελευταία αὐτή ἄποψη μποροῦμε νά τή συγκρίνουμε μέ τίς σκαλωσιές πού ἀναγείρονται γύρω ἀπό μιά οἰκοδομή πού χτίζεται καί καθορίζουν τό περίγραμμα τῆς οἰκοδομῆς, διευκολύνουν τήν ἐπικοινωνία ἀνάμεσα στούς ξεχωριστούς χτίστες, τούς βοηθοῦν νά καταμερίζουν τή δουλιά καί νά παρακολουθοῦν τά γενικά ἀποτελέσματα πού πετυχαίνουν μέ τήν ὀργανωμένη δουλιά. Μέ τή βοήθεια τῆς ἐφημερίδας καί σέ σύνδεση μαζί της θά διαμορφωθεῖ μόνη της μιά μόνιμη ὀργάνωση πού θ' ἀσχολεῖται ὄχι μόνο μέ τήν τοπική, μά καί μέ τήν ταχτική γενική δουλιά, πού θά μαθαίνει τά μέλη της νά παρακολουθοῦν προσεχτικά τά πολιτικά γεγονότα, νά ἐκτιμοῦν τή σημασία τους καί τήν ἐπίδρασή τους στά διάφορα στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ, νά ἐπεξεργάζονται κατάλληλους τρόπους γιά νά ἐπιδρᾶ τό ἐπαναστατικό κόμμα σ' αὐτά τά γεγονότα. Καί μόνο τό τεχνικό πρόβλημα—νά ἐξασφαλίσουμε τόν κανονικό ἐφοδιασμό τῆς ἐφημερίδας μέ ὑλικό καί τήν ταχτική κυκλοφορία της—μᾶς ἐπιβάλλει νά δημιουργήσουμε ἕνα δίχτυ τοπικῶν πραχτόρων τοῦ ἑνιαίου κόμματος, πραχτόρων πού νά βρίσκονται σέ ζωντανές σχέσεις ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλο, πού νά ξέρουν τή γενική κατάσταση τῶν πραγμάτων, πού νά συνηθίζουν νά ἐκτελοῦν κανονικά τίς μερικότερες λειτουργίες τῆς δουλιᾶς ὅλης τῆς Ρωσίας καί νά δοκιμάζουν τίς δυνάμεις τους στήν ὀργάνωση τῆς μιᾶς εἴτε τῆς ἄλλης ἐπαναστατικῆς ἐνέργειας. Αὐτό τό δίχτυ τῶν πραχτόρων θά εἶναι ὁ σκελετός μιᾶς τέτιας ἀκριβῶς ὀργάνωσης πού μᾶς χρειάζεται: ἀρκετά μεγάλης γιά νά μπορεῖ ν' ἀγκαλιάζει ὁλόκληρη τή χώρα· ἀρκετά πλατιᾶς καί πολύπλευρης γιά νά κάνει αὐστηρό καί λεπτομερειακό καταμερισμό τῆς δουλιᾶς· ἀρκετά σταθερῆς γιά νά μπορεῖ σ' ὅλες τίς περιστάσεις, σέ ὅλες τίς «στροφές» καί τά ἀναπάντεχα νά κάνει ἀκλόνητα τή δουλιά της· ἀρκετά εὐλύγιστης γιά νά μπορεῖ ἀπό τή μιά μεριά ν' ἀποφεύγει τή μάχη σέ ἀνοιχτό πεδίο μ' ἕνα συντριπτικά ὑπέρτερο ἐχθρό, ὅταν αὐτός ἔχει συγκεντρώσει σ' ἕνα σημεῖο ὅλες του τίς δυνάμεις, κι ἀπό τήν ἄλλη γιά νά μπορεῖ νά ἐπωφελεῖται ἀπό τήν ἔλλειψη εὐστροφίας αὐτοῦ τοῦ ἐχθροῦ καί νά τοῦ ἐπιτίθεται ἐκεῖ, τότε καί ὅπου λιγότερο ἀπ' ὅλα περιμένει τήν ἐπίθεση»[74].

Ὁ σύντροφος Λένιν μιλοῦσε τότε γιά τήν ἐφημερίδα σάν μέσο ὀργάνωσης τοῦ κόμματός μας. Δέν ἔχουμε ὅμως λόγο νά ἀμφιβάλουμε ὅτι αὐτά πού εἶπε ὁ σ. Λένιν ἰσχύουν πέρα γιά πέρα καί γιά τίς σημερινές συνθῆκες τῆς ἀνοικοδόμησης τοῦ κόμματος καί τοῦ κράτους μας.

Τοῦ Ἰγκοῦλοφ τοῦ διαφεύγει στό ἄρθρο του αὐτός ὁ σπουδαῖος ὀργανωτικός ρόλος τοῦ περιοδικοῦ καί καθημερινοῦ τύπου. Κι αὐτό εἶναι τό βασικό του λάθος.

Πῶς συνέβη ὥστε ἕνα ἀπό τά κυριότερα στελέχη τοῦ τύπου μας νά μή δεῖ αὐτό τό σπουδαῖο καθῆκον; Χτές ἕνας σύντροφος μοῦ ἔλεγε ὅτι ὁ Ἰγκοῦλοφ, ὅπως φαίνεται, ἐκτός ἀπό τό καθῆκον νά λύσει τό πρόβλημα τοῦ τύπου ἔβαλε κι ἕνα ἄλλο δευτερεῦον καθῆκον: «νά πειράξει κάποιον καί νά καλοπιάσει κάποιον». Ἐγώ δέ θά ἰσχυριζόμουνα ἕνα τέτιο πράγμα καί δέ θ' ἀρνιόμουνα σέ κανένα τό δικαίωμα νά βάζει στόν ἑαυτό του ἐκτός ἀπό τά ἄμεσα καί δευτερεύοντα καθήκοντα. Δέ μποροῦμε ὅμως νά ἐπιτρέψουμε ἔστω καί γιά μιά στιγμή τά δευτερεύοντα καθήκοντα νά ἐπισκιάσουν τό ἄμεσο καθῆκον τῆς διασάφησης τοῦ ὀργανωτικοῦ ρόλου τοῦ τύπου στό ἔργο τῆς ἀνοικοδόμησης τοῦ κόμματος καί τοῦ κράτους μας.

«Πράβντα» ἀρ. φύλλου 99,
6 τοῦ Μάη 1923.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν.

ΟΣΟ ΠΙΟ ΒΑΘΙΑ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ...*

Στό ἄρθρο μου γιά τόν ὀργανωτικό ρόλο τοῦ τύπου, πού δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα»** ἀρ. φύλλου 99 σημείωσα δυό λάθη τοῦ Ἰνγκοῦλοφ πάνω στό ζήτημα τοῦ τύπου. Στήν ἀπάντησή του (βλ. «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 101) ὁ Ἰνγκοῦλοφ δικαιολογεῖται ὅτι στό πρῶτο του ἄρθρο δέν ὑπάρχουν λάθη ἀλλά «παρανοήσεις». Εἶμαι σύμφωνος νά ὀνομάσω τά λάθη τοῦ Ἰνγκοῦλοφ «παρανοήσεις». Τό ἀτύχημα ὅμως εἶναι ὅτι ὁ Ἰνγκοῦλοφ στήν ἀπάντησή του κάνει τρία καινούργια λάθη ἤ, ἄν θέλετε, τρεῖς καινούργιες «παρανοήσεις» πού δυστυχῶς μέ κανένα τρόπο δέ μποροῦμε νά τά ἀποσιωπήσουμε λόγο τῆς ἰδιαίτερης σημασίας πού ἔχει ὁ τύπος.

1. Ὁ Ἰνγκοῦλοφ βεβαιώνει ὅτι στό πρῶτο του ἄρθρο δέ θεώρησε ἀναγκαῖο νά συγκεντρώσει τήν προσοχή του στόν ὀργανωτικό ρόλο τοῦ τύπου καί ἀσχολήθηκε μ' ἕνα «εἰδικό καθῆκον», μέ τό «ποιός φτιάχνει τήν κομματική μας

* Παροιμία ρούσικη, «Ὅσο πιό βαθιά προχωρεῖς στό δάσος, τόσο πιό πολλά ξύλα βρίσκεις», πού ἔχει τήν ἔννοια ὅτι ὅσο ἐπιμένεις σέ μιά στραβή ἀντίληψη, τόσο χειρότερο γιά σένα. (Σημ. Μετ.)

** Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 313. Σύντ.

ἐφημερίδα». Ἄς εἶναι κι ἔτσι. Τότε ὅμως γιατί ὁ Ἰνγκοῦλοφ ἔβαλε σάν ἐπικεφαλίδα στό ἄρθρο του μιά περικοπή ἀπό τήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ, περικοπή ποῦ μιλᾶ ἀποκλειστικά γιά τόν ὀργανωτικό ρόλο τοῦ περιοδικοῦ καί καθημερινοῦ μας τύπου; Ἕνα ἀπό τά δυό: εἴτε ὁ Ἰνγκοῦλοφ δέν κατάλαβε τό νόημα τῆς περικοπῆς, εἴτε ἔγραψε ὅλο τό ἄρθρο του μέ πνεῦμα διαμετρικά ἀντίθετο ἀπό τό πραγματικό νόημα τῆς περικοπῆς πού πῆρε ἀπό τήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ γιά τήν ὀργανωτική σημασία τοῦ τύπου. Καί στή μιά καί στήν ἄλλη περίπτωση τό λάθος τοῦ Ἰνγκοῦλοφ χτυπᾶ στά μάτια.

2. Ὁ Ἰνγκοῦλοφ βεβαιώνει ὅτι «πρίν ἀπό δυό-τρία χρόνια ὁ τύπος μας δέν ἦταν συνδεμένος μέ τίς μάζες», ὅτι «δέ σύνδεε τό κόμμα μαζί τους» καί ὅτι γενικά «δέν ὑπῆρχε» σύνδεση ἀνάμεσα στόν τύπο καί τίς μάζες. Ἀρκεῖ νά διαβάσει κανείς προσεχτικά αὐτό τόν ἰσχυρισμό τοῦ Ἰνγκοῦλοφ, γιά νά καταλάβει πόσο εἶναι παράλογος, χωρίς ζωή καί ξεκομμένος ἀπό τήν πραγματικότητα. Πραγματικά, ἄν ὁ κομματικός μας τύπος, καί μέσω τοῦ τύπου, καί τό ἴδιο τό κόμμα, «πρίν ἀπό δυό-τρία χρόνια» «δέ συνδεόταν» μέ τίς ἐργατικές μάζες, δέν εἶναι τότε ὁλοφάνερο ὅτι τό κόμμα μας δέ θά ἄντεχε ἐνάντια στούς ἐσωτερικούς καί ἐξωτερικούς ἐχθρούς τῆς ἐπανάστασης, ὅτι θά εἶχε ταφεῖ, θά εἶχε ἐκμηδενιστεῖ «ὥσπου νά πεῖς τρία»; Γιά σκεφτεῖτε μονάχα: ὁ ἐμφύλιος πόλεμος βρίσκεται στό ἀποκορύφωμά του, τό κόμμα ἀποκρούει τούς ἐχθρούς σημειώνοντας μιά σειρά λαμπρές ἐπιτυχίες, τό κόμμα μέσω τοῦ τύπου καλεῖ τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες νά ὑπερασπίσουν τή σοσιαλιστική πατρίδα, δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργαζόμενοι ἀπαντοῦν μέ ἑκατοντάδες ψηφίσματα στή φωνή τοῦ κόμματος καί πᾶνε στό μέτωπο χωρίς νά λυποῦνται τή ζωή τους, καί ὁ Ἰνγκοῦλοφ, ἐνῶ

τά ξέρει ὅλα αὐτά, νομίζει ὡστόσο πώς μπορεῖ νά ἰσχυρίζεται ὅτι «πρίν ἀπό δυό-τρία χρόνια ὁ τύπος μας δέν ἦταν συνδεμένος μέ τίς μάζες, ὅτι συνεπῶς δέν συνέδεε καί τό κόμμα μαζί τους». Μήπως αὐτό δέν εἶναι γελοῖο; Ποῦ ἀκούστηκε, ἕνα κόμμα «πού δέ συνδέεται μέ τίς μάζες» νά μπορεῖ μέσω τοῦ μαζικοῦ τύπου νά βάζει σέ κίνηση δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργάτες καί ἀγρότες; Καί ἄν παρ' ὅλα αὐτά τό κόμμα ἔβαλε σέ κίνηση δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργαζόμενους, τότε δέν εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἕνα μαζικό κόμμα δέ θά μποροῦσε καθόλου νά τά βγάλει πέρα ἐδῶ χωρίς τή μεσολάβηση τοῦ τύπου; Ναί, ναί, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι κάποιος ἔχει χάσει τή σύνδεσή του μέ τίς μάζες, μόνο πού αὐτός δέν εἶναι τό κόμμα μας καί ὁ τύπος του, ἀλλά κάποιος ἄλλος. Δέν ἐπιτρέπεται νά συκοφαντοῦμε τόν τύπο. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ σύνδεση τοῦ κόμματος μέ τίς μάζες μέσω τοῦ τύπου του ὑπῆρχε ἀναμφισβήτητα καί δέ μποροῦσε νά μήν ὑπάρχει «πρίν ἀπό δυό-τρία χρόνια», ἡ σύνδεση ὅμως αὐτή ἦταν σχετικά ἀδύνατη, ὅπως πολύ σωστά τό εἶπε τό 11ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας. Τώρα τό καθῆκον μας εἶναι νά πλαταίνουμε αὐτή τή σύνδεση, νά τή στερεώσουμε μ' ὅλα τά μέσα καί νά τήν κάνουμε πιό δυνατή καί κανονική. Αὐτό εἶναι ὅλο τό ζήτημα.

3. Ὁ Ἰνγκοῦλοφ βεβαιώνει παρακάτω ὅτι «πρίν ἀπό δυό-τρία χρόνια δέν ὑπῆρχε ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη μέσω τοῦ τύπου». Γιατί; Γιατί τότε, ὅπως γράφει, «ὁ τύπος μας καλοῦσε κάθε μέρα στόν ἀγώνα, μιλοῦσε γιά τά μέτρα τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας, γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος, δέν ἔβρισκε ὅμως ἀπήχηση στόν ἐργάτη ἀναγνώστη». Αὐτά ἀκριβῶς λέει: «δέν ἔβρισκε ἀπήχηση στόν ἐργάτη ἀναγνώστη».

Εἶναι ἀπίστευτο καί τερατώδικο, μά αὐτά γράφει.

Ὅλος ὁ κόσμος ξέρει πώς ὅταν τό κόμμα ἔριξε μέσω τοῦ τύπου τό σύνθημα: «Ὅλοι στίς μεταφορές», οἱ μάζες ἀπάντησαν ὁμόφωνα κι ἔστειλαν στόν τύπο ἑκατοντάδες ψηφίσματα, μέ τά ὁποῖα ἐκφράζανε τή συμπάθειά τους καί τήν προθυμία τους νά σώσουν τίς μεταφορές καί ἔστειλαν δεκάδες χιλιάδες παιδιά τους γιά νά βοηθήσουν τίς μεταφορές, ὁ Ἰνγκοῦλοφ ὅμως δέ συμφωνεῖ νά τό θεωρήσει αὐτό ἀπήχηση στόν ἐργάτη ἀναγνώστη, δέ συμφωνεῖ νά τό ὀνομάσει ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη μέσω τοῦ τύπου, γιατί ἡ ἀλληλεπίδραση αὐτή δέν ἔγινε τόσο μέσω τῶν ἀνταποκριτῶν, ὅσο ἀπευθείας, ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη, φυσικά μέσω τοῦ τύπου.

Ὅλος ὁ κόσμος ξέρει πώς ὅταν τό κόμμα ἔριξε τό σύνθημα: «Ἐμπρός στόν ἀγώνα ἐνάντια στήν πείνα», οἱ μάζες ἀπάντησαν ὁμόφωνα στή φωνή τοῦ κόμματος στέλνοντας στόν κομματικό τύπο ἀμέτρητα ψηφίσματα καί δεκάδες χιλιάδες παιδιά τους στόν ἀγώνα ἐνάντια στούς κουλάκους. Ὁ Ἰνγκοῦλοφ ὡστόσο δέ συμφωνεῖ νά τό θεωρήσει αὐτό ἀπήχηση στόν ἐργάτη ἀναγνώστη καί ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη μέσω τοῦ τύπου, γιατί ἡ ἀλληλεπίδραση αὐτή δέν ἔγινε «σύμφωνα μέ τόν κανόνα», γιατί ἔχουν παρακαμφθεῖ ὁρισμένοι ἀνταποκριτές κλπ.

Ὅταν στήν ἔκκληση τοῦ κομματικοῦ τύπου ἀπαντοῦν δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργάτες, αὐτό κατά τόν Ἰνγκοῦλοφ δέν εἶναι ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη, ὅταν ὅμως στήν ἴδια ἔκκληση τοῦ κομματικοῦ τύπου ἀπαντήσουν μέ γράμματα δέκα-εἴκοσι ἀνταποκριτές, αὐτό εἶναι ἀληθινή, πραγματική ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη. Καί αὐτό ὀνομάζεται καθορισμός τοῦ ὀργανωτικοῦ ρόλου τοῦ

κομματικοῦ τύπου. Νά φοβᾶστε τό θεό, Ἰνγκοῦλοφ, καί νά μή μπερδεύετε τή μαρξιστική ἑρμηνεία τῆς ἀλληλεπίδρασης μέ τή γραφειοκρατική ἑρμηνεία της.

Καί ὅμως εἶναι ὁλοφάνερο πώς ἄν τήν ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη μέσω τοῦ τύπου δέν τή δεῖ κανείς μέ μάτια γραφειοκράτη ἀλλά μέ μάτια μαρξιστῆ, θά δεῖ ὅτι ἡ ἀλληλεπίδραση αὐτή ὑπῆρχε πάντα, καί «πρίν ἀπό δυό-τρία χρόνια» καί προηγούμενα, μά καί δέ μποροῦσε νά μήν ὑπάρχει, γιατί σέ ἀντίθετη περίπτωση τό κόμμα δέ θά μποροῦσε νά διατηρήσει τήν καθοδήγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης καί ἡ ἐργατική τάξη δέ θά μποροῦσε νά κρατήσει τήν ἐξουσία. Σήμερα τό ζήτημα καταλήγει σ' ἕνα, στό νά κάνουμε αὐτή τήν ἀλληλεπίδραση πιό ἀδιάσπαστη καί πιό σταθερή. Ὁ Ἰνγκοῦλοφ δέν ὑποτίμησε μόνο τήν ὀργανωτική σημασία τοῦ τύπου, μά καί τή διαστρέβλωσε καί ἀντικατάστησε τή μαρξιστική ἀντίληψη γιά τήν ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη μέσω τοῦ τύπου, μέ μιά γραφειοκρατική, ἐπιφανειακά τεχνική ἀντίληψη. Κι αὐτό τό λέει «παρανόηση» . . .

Ὅσο γιά τά «δευτερεύοντα καθήκοντα» τοῦ Ἰνγκοῦλοφ, πού ἀρνεῖται κατηγορηματικά τήν ὕπαρξή τους, πρέπει νά πῶ ὅτι τό δεύτερό του ἄρθρο δέ μοῦ διάλυσε τίς ἀμφιβολίες πού διατύπωσα στό προηγούμενο ἄρθρο μου πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 102,
10 τοῦ Μάη 1923.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (Μπ) ΜΕ ΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΑ ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΩΝ[75]

9-12 τοῦ Ἰούνη 1923

Τέταρτη σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μέ τά ὑπεύθυνα στελέχη τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν.
Στενογραφημένα Πρακτικά. Μόσχα. 1923.

1. ΣΧΕΔΙΟ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ 4η ΣΥΣΚΕΨΗ ΕΓΚΡΙΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΠΓ ΤΗΣ ΚΕ[76]

Η ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ἡ γραμμή τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στό ἐθνικό ζήτημα, μέ τήν ἔννοια τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στίς παρεκκλίσεις ἀπό τή θέση τοῦ 12ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος, πρέπει νά καθορίζεται ἀπό τά ἀντίστοιχα σημεῖα τῆς ἀπόφασης αὐτοῦ τοῦ Συνεδρίου γιά τό ἐθνικό ζήτημα καί συγκεκριμένα: ἀπό τό σημεῖο 7 τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἀπόφασης καί ἀπό τά σημεῖα 1, 2 καί 3 τοῦ δεύτερου μέρους.

Ἕνα ἀπό τά βασικά καθήκοντα τοῦ κόμματος εἶναι νά δημιουργήσει καί ν' ἀναπτύξει στίς ἐθνικές δημοκρατίες καί περιοχές ἀπό τά προλεταριακά καί μισοπρολεταριακά στοιχεῖα τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ νεαρές κομμουνιστικές ὀργανώσεις, νά βοηθήσει μέ ὅλα τά μέσα αὐτές τίς ὀργανώσεις νά ὀρθοποδήσουν, νά πάρουν πραγματικά κομμουνιστική ἀγωγή, νά συγκεντρώσουν ἔστω καί λίγα στήν ἀρχή, μά πραγματικά διεθνιστικά κομμουνιστικά στελέχη. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά δυναμώσει στίς δημοκρατίες καί στίς περιοχές μόνο ὅταν θά στεριώσουν ἐκεῖ πραγματικά σοβαρές κομμουνιστικές ὀργανώσεις.

Καί οἱ ἴδιοι ὅμως οἱ κομμουνιστές στίς δημοκρατίες καί τίς περιοχές πρέπει νά θυμοῦνται ὅτι ἡ κατάσταση στόν τόπο τους, καί μόνο γιατί εἶναι διαφορετική ἡ κοι-

νωνική σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ, διαφέρει πολύ ἀπό τήν κατάσταση στά βιομηχανικά κέντρα τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν καί ὅτι γι' αὐτό τό λόγο στίς ἀκρινές περιοχές συχνά εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐφαρμόζονται διαφορετικές μέθοδες δουλιᾶς. Εἰδικά ἐδῶ, ὅταν προσπαθοῦμε νά κερδίσουμε τήν ὑποστήριξη τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ, πρέπει πολύ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι γίνεται στίς κεντρικές περιοχές νά ἐνθαρρύνουμε τά στοιχεῖα πού εἶναι ἐπαναστατικά-δημοκρατικά, ἤ ἀκόμα καί ἁπλῶς τά στοιχεῖα πού εἶναι νομιμόφρονα ἀπέναντι στή Σοβιετική ἐξουσία. Ὁ ρόλος τῆς ντόπιας διανόησης στίς δημοκρατίες καί τίς περιοχές ἀπό πολλές ἀπόψεις εἶναι διαφορετικός ἀπό τό ρόλο τῆς διανόησης στίς κεντρικές περιοχές τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν. Οἱ ἀκρινές περιοχές ἔχουν τόση ἔλλειψη ἀπό τοπικά διανοούμενα στελέχη, πού μ' ὅλες μας τίς δυνάμεις πρέπει νά τραβᾶμε τό καθένα ἀπ' αὐτά μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Ὁ κομμουνιστής στίς ἀκρινές περιοχές πρέπει νά θυμᾶται καί νά λέει στόν ἑαυτό του: εἶμαι κομμουνιστής, γι' αὐτό πρέπει στή δράση μου νά προσαρμόζομαι στό δοσμένο περιβάλλον, νά κάνω παραχωρήσεις στά τοπικά ἐθνικά στοιχεῖα πού θέλουν καί μποροῦν νά δουλέψουν νομιμόφρονα μέσα στά πλαίσια τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος. Αὐτό δέν ἀποκλείει, μά προϋποθέτει μιά συστηματική ἰδεολογική πάλη γιά τίς ἀρχές τοῦ μαρξισμοῦ καί γιά τόν πραγματικό διεθνισμό ἐνάντια στήν παρέκκλιση πρός τόν ἐθνικισμό. Μόνο μ' αὐτό τόν τρόπο θά μπορέσουμε νά ἐξαλείψουμε τόν τοπικό ἐθνικισμό καί νά τραβήξουμε μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας τά πλατιά στρώματα τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΗΣ ΚΕΕ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΩΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ

Ἄν κρίνουμε σύμφωνα μέ τά λειψά ἀκόμα στοιχεῖα, αὐτά τά ζητήματα εἶναι τό ὅλο ἑφτά.

α) Γιά τή σύνθεση τῆς δεύτερης βουλῆς. Ἡ βουλή αὐτή πρέπει νά ἀποτελεῖται ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν αὐτόνομων καί τῶν ἀνεξάρτητων δημοκρατιῶν (τέσσερις ἀπό τήν καθεμιά ἤ καί περισσότεροι) καί ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν ἐθνικῶν περιοχῶν (φτάνει ἕνας ἀπό κάθε περιοχή). Θἄταν εὐχῆς ἔργο νά μπεῖ τό ζήτημα ἔτσι πού γενικά τά μέλη τῆς πρώτης βουλῆς νά μήν εἶναι ταυτόχρονα καί μέλη τῆς δεύτερης. Ἡ ἐκλογή τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δημοκρατιῶν καί τῶν περιοχῶν πρέπει νά ἐπικυρώνεται ἀπό τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν. Ἡ πρώτη βουλή νά ὀνομάζεται Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης καί ἡ δεύτερη Σοβιέτ τῶν Ἐθνοτήτων.

β) Γιά τά δικαιώματα τῆς δεύτερης βουλῆς σέ σχέση μέ τήν πρώτη βουλή. Θά ἔπρεπε νά καθιερωθεῖ ἡ ἰσότητα δικαιωμάτων τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης βουλῆς, διατηρώντας γιά τήν καθεμιά τό δικαίωμα τῆς νομοθετικῆς πρωτοβουλίας καί τηρώντας τόν ὅρο ὅτι κανένα νομοσχέδιο πού ὑποβάλλεται γιά συζήτηση στήν πρώτη ἤ στή δεύτερη βουλή δέ μπορεῖ νά γίνει νόμος ἄν δέν εἶναι σύμφωνες καί οἱ δυό βουλές πού ψηφίζουν χωριστά. Σέ περίπτωση διαφωνίας τό ζήτημα παραπέμπεται γιά λύση στήν ἐπιτροπή διαιτησίας καί τῶν δυό βουλῶν, καί ἄν δέν ἐπέλθει συμφωνία γίνεται καινούργια ψηφοφορία σέ κοινή συνεδρίαση τῶν δυό βουλῶν· ἄν τό τροποποιημένο ὑπό συζήτηση νομοσχέδιο δέ συγκεντρώ-

σει καί πάλι τήν πλειοψηφία στίς δυό βουλές, τό ζήτημα παραπέμπεται γιά λύση σέ έκτακτο ή στό ταχτικό συνέδριο τών Σοβιέτ τής Ένωσης τών Δημοκρατιών.

γ) Γιά τήν αρμοδιότητα τής δεύτερης βουλής. Στήν αρμοδιότητα τής δεύτερης (όπως καί τής πρώτης) βουλής υπάγονται τά ζητήματα πού προβλέπει τό πρώτο άρθρο τοϋ Συντάγματος τής ΕΣΣΔ. Οί νομοθετικές λειτουργίες τοϋ Προεδρείου τής ΚΕΕ τής Ένωσης καί τοϋ Συμβουλίου τών Επιτρόπων τοϋ Λαοϋ τής Ένωσης παραμένουν σέ ισχύ.

δ) Γιά τό Προεδρείο τής ΚΕΕ τής Ένωσης τών Δημοκρατιών. Πρέπει νά υπάρχει ένα Προεδρείο τής ΚΕΕ. Πρέπει νά εκλέγεται καί από τίς δυό βουλές τής ΚΕΕ, φυσικά μέ τόν όρο νά εξασφαλιστεί ή αντιπροσώπευση τών εθνοτήτων, τουλάχιστο τών μεγαλύτερων. Δέν είναι σκόπιμη ή πρόταση τών ουκρανών νά δημιουργηθοϋν στή θέση τοϋ ενός Προεδρείου τής ΚΕΕ τής Ένωσης δυό προεδρεία μέ νομοθετικές αρμοδιότητες, ένα γιά κάθε βουλή τής ΚΕΕ. Τό Προεδρείο είναι ή ανώτατη εξουσία τής Ένωσης πού δρά μόνιμα καί χωρίς διακοπές από σύνοδο σέ σύνοδο. Ή δημιουργία δυό προεδρείων μέ νομοθετικά δικαιώματα είναι διχασμός τής ανώτατης εξουσίας καί θά προκαλέσει αναπόφευχτα μεγάλες δυσκολίες στή δουλειά. Οί βουλές πρέπει νά έχουν τά προεδρεία τους, χωρίς όμως τά προεδρεία αυτά νά έχουν νομοθετικές λειτουργίες.

ε) Γιά τόν αριθμό τών συγχωνευμένων Επιτροπάτων. Σύμφωνα μέ προηγούμενες αποφάσεις τών Ολομελειών τής ΚΕ τά συγχωνευμένα Επιτροπάτα πρέπει νά είναι πέντε (τών Εξωτερικών, τοϋ Εξωτερικοϋ Εμπορίου, τών Στρατιωτικών, τής Συγκοινωνίας καί τών ΤΤΤ). Τά Επιτροπάτα πού δίνουν εντολές

πρέπει επίσης νά είναι πέντε (τών Οικονομικών, τό Ανώτατο Συμβούλιο τής Λαϊκής Οικονομίας, τοϋ Επισιτισμοϋ, τής Εργασίας καί ή Εργατο-αγροτική Επιθεώρηση)· τά υπόλοιπα Επιτροπάτα είναι εντελώς αυτόνομα. Οί ουκρανοί προτείνουν νά μεταφερθοϋν τά Επιτροπάτα τοϋ λαοϋ γιά τίς Εξωτερικές Υποθέσεις καί γιά τό Εξωτερικό Εμπόριο από τήν κατηγορία τών συγχωνευμένων στήν κατηγορία τών Επιτροπάτων πού δίνουν εντολές, δηλαδή παράλληλα μέ τό Επιτροπάτο τοϋ Λαοϋ γιά Εξωτερικές Υποθέσεις καί τό Επιτροπάτο τοϋ Λαοϋ γιά τό Εξωτερικό Εμπόριο τής Ένωσης νά διατηρήσουμε αυτά τά Επιτροπάτα καί στίς δημοκρατίες υποτάσσοντάς τα στίς εντολές τών πρώτων. Ή πρόταση αυτή είναι απαράδεχτη, άν πάρουμε υπόψη μας ότι εμείς συγκροτοϋμε πραγματικά ένα ενωσιακό κράτος πού θά μπορεί νά παρουσιάζεται στόν εξωτερικό κόσμο σάν ένα ενωμένο σύνολο. Τό ίδιο πρέπει νά ποϋμε καί γιά τίς συμφωνίες εκχωρήσεων πού ή σύναψή τους πρέπει νά συγκεντρωθεί στά χέρια τής Ένωσης τών Δημοκρατιών.

στ) Γιά τή συγκρότηση τών Επιτροπάτων τής Ένωσης τών Δημοκρατιών. Θά έπρεπε νά πλατύνουμε τή σύνθεση τών συμβουλίων αυτών τών Επιτροπάτων τοϋ Λαοϋ συμπεριλαβαίνοντας σ' αυτά αντιπροσώπους από τίς πιό μεγάλες καί πιό σημαντικές εθνότητες.

ζ) Γιά δικαιώματα τών δημοκρατιών σχετικά μέ τόν προϋπολογισμό. Πρέπει νά διευρυνθεί ή αυτοτέλεια τών δημοκρατιών σχετικά μέ τόν προϋπολογισμό στά πλαίσια τής μερίδας πού αντιστοιχεί στίς δημοκρατίες καί πού τό μέγεθός της πρέπει νά καθορίζεται ειδικά.

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΝΑ ΤΡΑΒΗΞΟΥΜΕ ΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΝΤΟΠΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤ

Κρίνοντας μέ βάση τά λειψά στοιχεῖα θά μπορούσαμε νά προτείνουμε ἀπό τώρα κιόλας τέσσερα μέτρα:

α) Ἐκκαθάριση τοῦ κρατικοῦ καί τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ ἀπό τά ἐθνικιστικά στοιχεῖα (ἔχουμε ὑπόψη πρῶτα-πρῶτα τούς μεγαλορώσους, καθώς καί τούς ἀντιρώσους καί τούς ἄλλους ἐθνικιστές). Ἡ ἐκκαθάριση πρέπει νά γίνει προσεχτικά, μέ βάση ἐξακριβωμένα στοιχεῖα καί κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος.

β) Συστηματική καί σταθερή δουλιά γιά νά δοθεῖ ἐθνικός χαρακτήρας στά κρατικά καί τά κομματικά ἱδρύματα τῶν δημοκρατιῶν καί τῶν περιοχῶν, μέ τήν ἔννοια τῆς βαθμιαίας χρησιμοποίησης τῆς γλώσσας τοῦ τόπου στή διεκπεραίωση τῶν ὑποθέσεων καί μέ τήν ὑποχρέωση νά μάθουν τά ὑπεύθυνα στελέχη τίς τοπικές γλῶσσες.

γ) Ἐπιλογή καί τράβηγμα στά σοβιετικά ἱδρύματα τῶν λίγο-πολύ νομιμόφρονων στοιχείων τῆς ντόπιας διανόησης, μέ ταυτόχρονη δουλιά τῶν ὑπεύθυνων στελεχῶν μας τῶν δημοκρατιῶν καί τῶν περιοχῶν γιά τή δημιουργία σοβιετικῶν καί κομματικῶν στελεχῶν ἀπό μέλη τοῦ κόμματος.

δ) Ὀργάνωση ἐξωκομματικῶν συνδιασκέψεων τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ὅπου οἱ Ἐπίτροποι τοῦ Λαοῦ καί γενικά τά ὑπεύθυνα στελέχη τοῦ κόμματος θά κάνουν ἐκθέσεις γιά τά πιό σημαντικά μέτρα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΕΒΕΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΝΤΟΠΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Εἶναι ἀπαραίτητο λογουχάρη:

α) νά ὀργανωθοῦν λέσχες (ἐξωκομματικές) καί ἄλλα πολιτιστικά ἱδρύματα στίς τοπικές γλῶσσες·

β) νά ἐπεκταθεῖ τό δίχτυ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων ὅλων τῶν βαθμῶν στίς τοπικές γλῶσσες·

γ) νά τραβηχτοῦν στή δουλιά τοῦ σχολειοῦ οἱ λίγο-πολύ νομιμόφρονες δημοδιδάσκαλοι τοπικῆς προέλευσης·

δ) νά δημιουργηθεῖ ἕνα δίχτυ συλλόγων γιά τήν ἐξάλειψη τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ στίς τοπικές γλῶσσες·

ε) νά ὀργανωθεῖ ἡ ἐκδοτική δουλιά.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΣΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΩΝ ΣΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΖΩΗΣ

Εἶναι ἀπαραίτητο λογουχάρη:

α) νά ρυθμιστεῖ καί ὅπου εἶναι ἀνάγκη νά σταματήσει ἡ μετανάστευση·

β) νά ἐξασφαλιστεῖ κατά τό δυνατό γῆ στό ντόπιο ἐργαζόμενο πληθυσμό ἀπό τό διαθέσιμο ἀπόθεμα γῆς τοῦ κράτους·

γ) νά δοθοῦν φτηνές ἀγροτικές πιστώσεις στό ντόπιο πληθυσμό·

δ) νά ἐνταθοῦν τά ἀρδευτικά ἔργα·

ε) νά δοθεῖ ὁλόπλευρη βοήθεια στούς συνεταιρισμούς, εἰδικά στούς ἐπαγγελματικούς (μέ σκοπό τήν προσέλκυση τῶν βιοτεχνῶν)·

στ) νά μεταφερθοῦν φάμπρικες καί ἐργοστάσια στίς δημοκρατίες ὅπου ὑπάρχουν ἄφθονες οἱ ἀντίστοιχες πρῶτες ὕλες·

ζ) νά δημιουργηθοῦν ἐπαγγελματικές καί τεχνικές σχολές γιά τό ντόπιο πληθυσμό·

η) νά ὀργανωθοῦν ἀγροτικά μαθήματα γιά τό ντόπιο πληθυσμό.

ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΑΧΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Πρέπει ἀμέσως κιόλας ν' ἀρχίσουμε νά δημιουργοῦμε στρατιωτικές σχολές στίς δημοκρατίες καί στίς περιοχές, γιά νά καταρτίσουμε μέσα σέ ὁρισμένο χρονικό διάστημα ἕνα διοικητικό σῶμα ἀπό ἀνθρώπους τοῦ τόπου πού θά μποροῦν ν' ἀποτελέσουν κατόπι τόν πυρήνα γιά τήν ὀργάνωση ἐθνικῶν στρατιωτικῶν τμημάτων. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἐδῶ πρέπει νά ἐξασφαλιστεῖ σέ ἱκανοποιητικό βαθμό ἡ κομματική καί κοινωνική σύνθεση τῶν ἐθνικῶν τμημάτων καί ἰδιαίτερα τοῦ διοικητικοῦ σώματος. Ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν παλιά στρατιωτικά στελέχη ἀπό ντόπιους (στήν Ταταρία καί ἐνμέρει στή Μπασκιρία), θά μπορούσαμε καί τώρα ἀμέσως νά ὀργανώσουμε ἐθνικά συντάγματα πολιτοφυλακῆς. Ἡ Γεωργία, ἡ Ἀρμενία καί τό Ἀζερμπαϊτζάν ἔχουν κιόλας, μοῦ φαίνεται, ἀπό μιά μεραρχία. Στήν Οὐκρανία καί στή Λευκορωσία θά μπορούσαμε νά δημιουργήσουμε τώρα ἀμέσως (ἰδιαίτερα στήν Οὐκρανία) ἀπό μιά μεραρχία πολιτοφυλακῆς.

Τό ζήτημα τῆς δημιουργίας ἐθνικῶν στρατιωτικῶν τμημάτων ἔχει πρωταρχική σημασία καί μέ τήν ἔννοια τῆς ἄμυνας ἐνάντια σέ ἐνδεχόμενες ἐπιθέσεις ἀπό μέρους τῆς Τουρκίας, τοῦ Ἀφγανιστάν, τῆς Πολωνίας κλπ., καί ἀπό τήν ἄποψη μιᾶς ἐνδεχόμενης ἐπιβλημένης δράσης τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν ἐνάντια στά γειτονικά κράτη. Δέ χρειάζεται ν' ἀποδειχτεῖ ἡ σημασία τῶν ἐθνικῶν στρατιωτικῶν τμημάτων ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασης τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν. Πρέπει νά ὑποθέσουμε ὅτι σέ σύνδεση μ' αὐτό θά χρειαστεῖ ν' αὐξήσουμε τήν ἀριθμητική δύναμη τοῦ στρατοῦ μας κατά 20-25 χιλιάδες ἄντρες περίπου.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Εἶναι ἀπαραίτητο λογουχάρη:

α) νά δημιουργηθοῦν σχολές πολιτικῶν γραμμάτων στή μητρική γλώσσα τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ·

β) νά δημιουργηθεῖ μαρξιστική φιλολογία στή μητρική γλώσσα τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ·

γ) νά ὑπάρχει καλά ὀργανωμένος περιοδικός καί καθημερινός τύπος στή μητρική γλώσσα·

δ) νά ἐπεκταθεῖ ἡ δράση τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς στό κέντρο καί στίς ἐπαρχίες καί νά ἐξασφαλιστεῖ οἰκονομικά αὐτό τό Πανεπιστήμιο·

ε) νά ἱδρυθεῖ κομματική λέσχη συζητήσεων στό Πανεπιστήμιο τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὅπου νά παίρνουν μέρος τά μέλη τῆς ΚΕ πού ζοῦν στή Μόσχα·

στ) νά δυναμώσει στίς δημοκρατίες καί τίς περιοχές ἡ δουλιά μέσα στήν Ὁμοσπονδία τῆς Νεολαίας καί ἡ δουλιά στίς γυναῖκες.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ 12ου ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Εἶναι ἀπαραίτητο νά τραβήξουμε στό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς, στό τμῆμα ζύμωσης καί προπαγάνδας, στό ὀργανωτικό τμῆμα, στό γυναικεῖο τμῆμα καί στό μηχανισμό τῶν ὀργανωτῶν τῆς ΚΕ ἕνα καθορισμένο ἀριθμό ἐθνικῶν στελεχῶν (ἀπό δυό ἤ τρεῖς), γιά νά μποροῦμε μέ τή βοήθειά τους νά κάνουμε πιό εὔκολη τήν τρέχουσα κομ-

ματική δουλιά τῆς ΚΕ στίς ἀκρινές περιοχές καί νά κάνουμε μιά σωστή κατανομή τῶν κομματικῶν καί σοβιετικῶν στελεχῶν στίς δημοκρατίες καί στίς περιοχές, μέ σκοπό νά ἐξασφαλίσουμε τήν ἐφαρμογή τῆς γραμμῆς τοῦ 12ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ στό ἐθνικό ζήτημα.

2. ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΕΞΙΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ «ΑΡΙΣΤΕΡΟΥΣ» ΣΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Λόγος πάνω στό πρῶτο θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τῆς σύσκεψης: «Ἡ ὑπόθεση Σουλτάν-Γκαλίεφ» 10 τοῦ Ἰούνη

Πῆρα τό λόγο γιά νά κάνω ὁρισμένες παρατηρήσεις σχετικά μέ τούς λόγους τῶν συντρόφων πού μίλησαν ἐδῶ. Ὅσο γιά τό ζήτημα ἀρχῆς πού θίχτηκε σέ σχέση μέ τήν ὑπόθεση Σουλτάν-Γκαλίεφ, θά προσπαθήσω νά τό φωτίσω στήν εἰσήγησή μου πάνω στό δεύτερο θέμα.

Πρίν ἀπ' ὅλα γιά τό ζήτημα τῆς ἴδιας τῆς σύσκεψης. Ἐδῶ κάποιος εἶπε (δέ θυμᾶμαι ποιός ἀκριβῶς) ὅτι ἡ σημερινή σύσκεψη ἀποτελεῖ ἀσυνήθιστο φαινόμενο. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Συσκέψεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους δέν ἀποτελοῦν κάτι τό καινούργιο γιά τό κόμμα μας. Ἡ σημερινή σύσκεψη εἶναι ἡ τέταρτη στή σειρά ἀπό τότε πού ὑπάρχει ἡ Σοβιετική ἐξουσία. Ὥς τίς ἀρχές τοῦ 1919 ἔγιναν τρεῖς συσκέψεις. Τότε ἡ κατάσταση μᾶς ἐπέτρεπε νά συγκαλοῦμε τέτιες συσκέψεις. Ἀργότερα, ὕστερα ἀπό τό 1919, στά 1920-1921, ὅταν χωθήκαμε ὥς τό λαιμό στόν ἐμφύλιο πόλεμο, δέν εἴχαμε καιρό γιά τέτιου εἴδους συσκέψεις. Καί μόνο τώρα πού ἔχουμε ξεμπερδέψει μέ τόν ἐμφύλιο πόλεμο, τώρα πού ἡ δουλιά μας προχώρησε βαθιά στόν τομέα τῆς οἰκονομικῆς ἀνοικοδόμησης, τώρα πού καί ἡ ἴδια ἡ κομματική δουλιά ἔγινε πιό συγκεκριμένη, ἰδιαίτερα στίς ἐθνικές περιοχές καί δημοκρατίες, ἔχουμε ξανά τή δυνα-

τότητα νά συγκαλέσουμε μιά τέτια σύσκεψη. Νομίζω ὅτι ἡ ΚΕ θά καταφύγει πολλές φορές σ' αὐτό τό μέσο, γιά νά δημιουργήσει πλέρια ἀμοιβαία κατανόηση ἀνάμεσα σέ κείνους πού ἐφαρμόζουν τήν πολιτική στίς ἐπαρχίες καί σέ κείνους πού τήν ἐπεξεργάζονται. Νομίζω ὅτι πρέπει νά συγκαλοῦμε τέτιες συσκέψεις ὄχι μόνο μέ τή συμμετοχή ὅλων τῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν, μά καί κατά χωριστές περιοχές καί δημοκρατίες, γιά νά ἐπεξεργαζόμαστε πιό συγκεκριμένες ἀποφάσεις. Μόνο μιά τέτια τοποθέτηση τοῦ ζητήματος μπορεῖ νά ἱκανοποιήσει καί τήν ΚΕ καί τά τοπικά στελέχη.

Ἄκουσα μερικούς συντρόφους νά λένε ὅτι προειδοποίησα τό Σουλτάν-Γκαλίεφ, ὅταν μοῦ δόθηκε ἡ δυνατότητα νά διαβάσω τό πρῶτο συνωμοτικό του γράμμα πού ἀπευθυνόταν, μοῦ φαίνεται, στόν Ἀντιγκάμοφ, ὁ ὁποῖος γιά κάποιο λόγο σωπαίνει καί δέν παίρνει τό λόγο, ἐνῶ αὐτός ἴσα-ἴσα θά ἔπρεπε πρίν ἀπ' ὅλους καί περισσότερο ἀπ' ὅλους νά πεῖ τή γνώμη του πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Οἱ σύντροφοι αὐτοί μοῦ ἀπόδοσαν τή μομφή ὅτι ὑπεράσπιζα πάρα πολύ τό Σουλτάν-Γκαλίεφ. Ναί, πραγματικά τόν ὑπεράσπιζα ὅσο μποροῦσα κι αὐτό τό θεωροῦσα κι ἐξακολουθῶ νά τό θεωρῶ ὑποχρέωσή μου. Τόν ὑπεράσπιζα ὅμως ὥς ἕνα ὁρισμένο ὅριο. Καί ὅταν ὁ Σουλτάν-Γκαλίεφ ξεπέρασε αὐτό τό ὅριο, τόν ἐγκατάλειψα. Τό πρῶτο συνωμοτικό γράμμα του δείχνει ὅτι ὁ Σουλτάν-Γκαλίεφ ξεκόβει πιά ἀπό τό κόμμα, γιατί τό γράμμα του εἶχε σχεδόν λευκοφρουρίτικο τόνο, γιατί γράφει γιά τά μέλη τῆς ΚΕ ἔτσι ὅπως μπορεῖ κανείς νά γράφει μόνο γιά ἐχθρούς. Τόν συνάντησα τυχαῖα στό ΠΓ ὅπου ὑπεράσπιζε τίς διεκδικήσεις τῆς δημοκρατίας τῆς Ταταρίας στό ζήτημα τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τή γεωργία. Τότε τόν προειδοποίησα καί τοῦ ἔδοσα ἕνα σημείωμα, ὅπου χαρακτήριζα τό συνωμοτικό του γράμμα ἀντικομματικό, τόν κατηγοροῦσα ὅτι φτιάχνει μιά ὀργάνωση τύπου Βαλίντοφ καί τοῦ ἔλεγα ὅτι ἄν δέ σταματήσει τήν παράνομη ἀντικομματική του δουλιά, θά τελειώσει ἄσχημα καί ὅτι θ' ἀποκλειστεῖ κάθε ὑποστήριξη ἀπό τήν πλευρά μου. Μοῦ ἀπάντησε πολύ ταραγμένος ὅτι γελιέμαι, ὅτι πραγματικά ἔγραψε στόν Ἀντιγκάμοφ, ὄχι ὅμως αὐτά μά κάτι ἄλλα, ὅτι ἦταν κι ἐξακολουθεῖ νά εἶναι κομματικός ἄνθρωπος καί ὅτι δίνει τό λόγο τῆς τιμῆς του πώς θά μείνει καί στό μέλλον κομματικός. Καί ὅμως, μιά βδομάδα ὕστερα ἀπ' αὐτά στέλνει καί δεύτερο συνωμοτικό γράμμα, ὅπου ὑποχρεώνει τόν Ἀντιγκάμοφ ν' ἀποκαταστήσει σύνδεση μέ τούς μπασμάκους καί τόν ἀρχηγό τους Βαλίντοφ καί νά «κάψει» τό γράμμα. Ὑπῆρχε λοιπόν προστυχιά, ὑπῆρχε ἀπάτη πού μ' ἀνάγκασε νά κόψω κάθε σχέση μέ τό Σουλτάν-Γκαλίεφ. Ἀπό κείνη τή στιγμή ὁ Σουλτάν-Γκαλίεφ ἔγινε γιά μένα ἕνας ἄνθρωπος πού βρίσκεται ἔξω ἀπό τό κόμμα, ἔξω ἀπό τά Σοβιέτ καί θεώρησα πώς δέ μπορῶ νά μιλῶ μαζί του, ἄν καί προσπάθησε κάμποσες φορές ναρθεῖ νά μέ βρεῖ γιά νά «συζητήσουμε». Ἀκόμα ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1919 οἱ «ἀριστεροί» σύντροφοι μοῦ ἀπόδοσαν τή μομφή ὅτι ὑποστηρίζω τό Σουλτάν-Γκαλίεφ, ὅτι θέλω νά τόν φυλάξω γιά τό κόμμα, ὅτι τόν λυπᾶμαι ἐλπίζοντας ὅτι θά πάψει νά εἶναι ἐθνικιστής καί θά γίνει μαρξιστής. Πραγματικά θεωροῦσα ὑποχρέωσή μου νά τόν ὑποστηρίζω ὥς ἕνα σημεῖο. Οἱ διανοούμενοι, οἱ σκεφτόμενοι ἄνθρωποι, ἀκόμα καί οἱ ἐγγράμματοι γενικά εἶναι τόσοι λίγοι στίς ἀνατολικές δημοκρατίες καί στίς περιοχές, πού μπορεῖς νά τούς μετρήσεις στά δάχτυλα—πῶς λοιπόν νά μήν τούς θεωροῦμε πολύτιμους; Θά ἦταν ἐγκληματικό ἄν δέν παίρναμε ὅλα τά μέτρα γιά νά προφυλάξουμε τούς χρήσιμους ἀνθρώπους τῆς Ἀνατολῆς ἀπό τήν ἀποσύν-

θεση καί νά τούς διαφυλάξουμε γιά τό κόμμα. Ὅλα ὅμως ἔχουν ἕνα ὅριο. Καί φτάσαμε στό ὅριο αὐτό τή στιγμή πού ὁ Σουλτάν-Γκαλίεφ πέρασε ἀπό τό στρατόπεδο τῶν κομμουνιστῶν στό στρατόπεδο τῶν μπασμάκων. Ἀπό τή στιγμή αὐτή ἔπαψε νά ὑπάρχει γιά τό κόμμα. Νά γιατί ὁ τοῦρκος πρεσβευτής τοῦ φάνηκε πιό εὐπρόσδεχτος ἀπό τήν ΚΕ τοῦ κόμματός μας.

Τήν ἴδια μομφή ἄκουσα καί ἀπό τό Σαμιγκοῦλοφ, ὅτι παρά τήν ἐπιμονή του νά ξεπερδέψουμε μέ ἕνα χτύπημα μέ τό Βαλίντοφ, ἐγώ ὑπεράσπιζα τό Βαλίντοφ προσπαθώντας νά τόν διαφυλάξω γιά τό κόμμα. Πραγματικά τόν ὑπεράσπιζα ἐλπίζοντας ὅτι ὁ Βαλίντοφ μπορεῖ νά διορθωθεῖ. Ἔχουν διορθωθεῖ ἄνθρωποι χειρότεροι, αὐτό τό ξέρουμε ἀπό τήν ἱστορία τῶν πολιτικῶν κομμάτων. Κατάληξα στό συμπέρασμα ὅτι ὁ Σαμιγκοῦλοφ λύνει πολύ ἁπλά τό ζήτημα. Δέν ἀκολούθησα τή συμβουλή του. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ πρόβλεψη τοῦ Σαμιγκοῦλοφ ἐπαληθεύτηκε ὕστερ' ἀπό ἕνα χρόνο, ὁ Βαλίντοφ δέ διορθώθηκε, πῆγε μέ τούς μπασμάκους. Παρ' ὅλα αὐτά ὅμως τό κόμμα κέρδισε ἀπό τό γεγονός ὅτι κάναμε νά καθυστερήσει ἕνα χρόνο ἡ ἀποχώρηση τοῦ Βαλίντοφ ἀπό τό κόμμα. Ἄν κανονίζαμε τούς λογαριασμούς μας μέ τό Βαλίντοφ τό 1918, εἶμαι βέβαιος ὅτι σύντροφοι σάν τούς Μουρταζίν, Ἀντιγκάμοφ, Χαλίκοφ καί ἄλλοι δέ θά ἔμεναν τότε στίς γραμμές μας. (Φ ω ν ή: «Ὁ Χαλίκοφ θά ἔμενε»). Μπορεῖ ὁ Χαλίκοφ νά μήν ἔφευγε, θά ἔφευγε ὅμως μαζί μέ τό Βαλίντοφ μιά ὁλόκληρη ὁμάδα ἀπό συντρόφους πού δουλεύουν στίς γραμμές μας. Νά τί πετύχαμε μέ τήν ὑπομονή καί τήν προνοητικότητά μας.

Ἄκουσα τό Ρισκοῦλοφ καί πρέπει νά πῶ ὅτι ὁ λόγος του δέν ἦταν πέρα γιά πέρα εἰλικρινής, ἦταν μισοδιπλωματικός (φ ω ν ή: «Σωστά») καί γενικά ὁ λόγος του προκαλεῖ δυσάρεστη ἐντύπωση. Περίμενα ἀπ' αὐτόν περισσότερη σαφήνεια καί εἰλικρίνεια. Ὅ,τι καί νά πεῖ ὁ Ρισκοῦλοφ, εἶναι ξεκάθαρο ὅτι στό σπίτι του ὑπάρχουν δυό συνωμοτικά γράμματα τοῦ Σουλτάν-Γκαλίεφ, πού δέν τά ἔδειξε σέ κανένα, εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ὁ Ρισκοῦλοφ εἶχε ἰδεολογικούς δεσμούς μέ τό Σουλτάν-Γκαλίεφ. Δέν ἔχει σημασία τό γεγονός ὅτι ὁ Ρισκοῦλοφ διαχωρίζει τίς εὐθύνες του ὅσον ἀφορᾶ τήν ποινική πλευρά τῆς ὑπόθεσης τοῦ Σουλτάν-Γκαλίεφ ἰσχυριζόμενος ὅτι δέ συνδέεται μέ τό Σουλτάν-Γκαλίεφ σχετικά μέ τή γραμμή πού ὁδηγεῖ στό μπασμακισμό. Δέν πρόκειται γι' αὐτό σέ τούτη δῶ τή σύσκεψη. Ἐδῶ πρόκειται γιά τήν πνευματική, τήν ἰδεολογική σύνδεση μέ τό σουλταν-γκαλιεφισμό. Εἶναι ὅμως ξεκάθαρο, σύντροφοι, καί δέ μπορεῖ νά τό ἀρνηθεῖ οὔτε κι ὁ ἴδιος ὁ Ρισκοῦλοφ, ὅτι ὑπῆρχε μιά τέτια σύνδεση τοῦ Ρισκοῦλοφ μέ τόν Σουλτάν-Γκαλίεφ. Μήπως ὅμως δέν ἦρθε ἀκόμα ἡ ὥρα γιά νά ξεχωρίσει ἐπιτέλους κατηγορηματικά καί χωρίς ἐπιφυλάξεις ἀπ' αὐτό ἐδῶ τό βῆμα ἀπό τό σουλταν-γκαλιεφισμό; Μ' αὐτή τήν ἔννοια ὁ λόγος τοῦ Ρισκοῦλοφ ἦταν μισοδιπλωματικός καί δέ μᾶς ἱκανοποίησε.

Καί ὁ Γενμπάγιεφ μίλησε διπλωματικά καί χωρίς εἰλικρίνεια. Μήπως δέν εἶναι γεγονός ὅτι ὁ Γενμπάγιεφ καί μιά ὁμάδα ἀπό στελέχη τατάρους, πού παρά τήν ἰδεολογική τους ἀσυνέπεια τούς θεωρῶ θαυμάσιους γιά τήν πραχτική δουλιά, ὕστερα ἀπό τή σύλληψη τοῦ Σουλτάν-Γκαλίεφ ἀπευθύνθηκαν στήν ΚΕ καί ζήτησαν ν' ἀφεθεῖ ἀμέσως ἐλεύθερος, ἐγγυώμενοι πέρα γιά πέρα γιά τό Σουλτάν-Γκαλίεφ καί κάνοντας ὑπαινιγμούς ὅτι τά ἔγγραφα πού βρέθηκαν στό Σουλτάν-Γκαλίεφ εἶναι πλαστά; Μήπως αὐτό δέν εἶναι γεγονός; Τί ἀποκάλυψε ὅμως ἡ ἀνάκριση; Ἀποκάλυψε ὅτι ὅλα τά ἔγγραφα ἦταν γνήσια. Τή γνησιότητά τους τήν ἀναγνώρισε καί ὁ ἴδιος ὁ Σουλτάν-Γκα-

λίεφ, πού ταυτόχρονα εἶπε γιά τίς ἁμαρτίες του πολύ περισσότερα ἀπ' ὅσα λέγονται στά ἔγγραφα, ἀναγνώρισε ὅλο τό φταίξιμό του καί ἀφοῦ τό ἀναγνώρισε, μετανόησε. Μήπως δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά ὁ Γενμπάγιεφ εἶχε τήν ὑποχρέωση νά ἀναγνωρίσει τά λάθη του κατηγορηματικά καί ἀμετάκλητα καί νά ξεκόψει ἀπό τό Σουλτάν-Γκαλίεφ; Ὡστόσο ὁ Γενμπάγιεφ δεν τό ἔκανε αὐτό. Βρῆκε τήν εὐκαιρία νά κοροϊδέψει τούς «ἀριστερούς», δέ θέλησε ὅμως νά ξεκόψει ἀπό τό σουλταν-γκαλιεφισμό ἀποφασιστικά καί σάν κομμουνιστής, νά ξεκόψει ἀπό τήν ἄβυσσο ὅπου κύλησε ὁ Σουλτάν-Γκαλίεφ, γιατί, ὅπως φαίνεται, νομίζει πώς θά τόν σώσει ἡ διπλωματία.

Ὁ λόγος τοῦ Φίρντεφς ἦταν διπλωματικός ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος. Ποιός ποιόν καθοδηγοῦσε ἰδεολογικά: ὁ Σουλτάν-Γκαλίεφ τόν Φίρντεφς ἤ ὁ Φίρντεφς τό Σουλτάν-Γκαλίεφ—τό ζήτημα αὐτό τό ἀφήνω ἀνοιχτό. Ὡστόσο ἔχω τή γνώμη ὅτι ἰδεολογικά καθοδηγοῦσε μάλλον ὁ Φίρντεφς τό Σουλτάν-Γκαλίεφ καί ὄχι ἀντίθετα. Δέ βλέπω τίποτα τό ἰδιαίτερα ἀπαράδεχτο στίς θεωρητικές ἀσκήσεις τοῦ Σουλτάν-Γκαλίεφ. Ἄν ἡ ὑπόθεση τοῦ Σουλτάν-Γκαλίεφ περιοριζόταν στήν ἰδεολογία τοῦ παντουρκισμοῦ καί τοῦ πανισλαμισμοῦ, τό κακό θά ἦταν μισό καί θά ἔλεγα ὅτι, ἄν καί ἡ ἀπόφαση τοῦ 10ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος πάνω στό ἐθνικό ζήτημα καταδίκασε αὐτή τή θεωρία, μπορεῖ νά θεωρεῖται ἀνεχτή καί ὅτι μποροῦμε νά περιοριστοῦμε νά τῆς κάνουμε κριτική μέσα στίς γραμμές τοῦ κόμματός μας. Ὅταν ὅμως οἱ ἰδεολογικές ἀσκήσεις καταλήγουν σέ δουλιά γιά τήν ἀποκατάσταση σύνδεσης μέ τούς ἀρχηγούς τοῦ μπασμακισμοῦ, μέ τό Βαλίντοφ καί τούς ἄλλους, τότε ἐδῶ δέ μπορεῖς μέ κανένα τρόπο νά δικαιολογήσεις τή μπασμάκικη δράση μέ τό πρόσχημα τῆς ἀθώας ἰδεολογίας ὅπως προσπαθεῖ νά τό κάνει ὁ Φίρντεφς. Κανένα δέ θά

ξεγελάσει μιά τέτια δικαίωση τῆς δράσης τοῦ Σουλτάν-Γκαλίεφ. Ἔτσι μποροῦμε νά βροῦμε δικαίωση καί γιά τόν ἰμπεριαλισμό καί γιά τόν τσαρισμό, γιατί κι αὐτοί ἔχουν τήν ἰδεολογία τους πού καμιά φορά φαίνεται ἀρκετά ἀθώα. Δέν ἐπιτρέπεται νά κρίνουμε μ' αὐτό τόν τρόπο. Ἐδῶ δέ βρίσκεστε στό δικαστήριο, ἀλλά σέ σύσκεψη ὑπεύθυνων στελεχῶν πού ζητᾶνε ἀπό σᾶς εὐθύτητα καί εἰλικρίνεια καί ὄχι διπλωματία.

Καλά μίλησε κατά τή γνώμη μου ὁ Χοτζάνοφ. Δέ μίλησε ἄσχημα κι ὁ Ἰκράμοφ. Πρέπει ὅμως νά σημειώσω ἕνα σημεῖο στούς λόγους αὐτῶν τῶν συντρόφων, ἕνα σημεῖο πού σέ βάζει σέ σκέψεις. Καί οἱ δυό τους εἶπαν ὅτι δέν ὑπάρχει καμιά διαφορά ἀνάμεσα στό σημερινό Τουρκεστάν καί στό τσαρικό Τουρκεστάν, ὅτι ἄλλαξε μόνο ἡ ταμπέλα, ὅτι τό Τουρκεστάν ἔμεινε τό παλιό, τέτιο ἀκριβῶς ὅπως ἦταν καί ἐπί τσάρου. Σύντροφοι, ἄν αὐτό δέν εἶναι παραδρομή τῆς γλώσσας, ἄν πρόκειται γιά κουβέντα πού τήν καλοσκέφτηκαν, ἄν εἰπώθηκε μέ πλήρη ἐπίγνωση, τότε πρέπει νά ποῦμε ὅτι σ' αὐτή τήν περίπτωση δίκιο ἔχουν οἱ μπασμάκοι καί ὄχι ἐμεῖς. Ἄν τό Τουρκεστάν εἶναι στήν πραγματικότητα ἀποικία, ὅπως ἦταν καί τόν καιρό τοῦ τσαρισμοῦ, τότε οἱ μπασμάκοι ἔχουν δίκιο, τότε δέν πρέπει ἐμεῖς νά δικάσουμε τόν Σουλτάν-Γκαλίεφ, ἀλλά αὐτός πρέπει νά δικάσει ἐμᾶς σάν ἀνθρώπους πού ἀνέχονται νά ὑπάρχει μιά ἀποικία μέσα στά πλαίσια τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἄν αὐτό εἶναι σωστό, δέν καταλαβαίνω γιατί δέν ἀκολουθήσατε καί σεῖς τό μπασμακισμό; Ὅπως φαίνεται, ὁ Χοτζάνοφ καί ὁ Ἰκράμοφ δέν καλοσκέφτηκαν αὐτό τό σημεῖο τοῦ λόγου τους, γιατί δέ μποροῦν νά μήν ξέρουν ὅτι τό σημερινό σοβιετικό Τουρκεστάν διαφέρει ριζικά ἀπό τό τσαρικό Τουρκεστάν. Ἤθελα νά σημειώσω αὐτό τό σκοτεινό σημεῖο στούς λόγους τῶν συν-

τρόφων αὐτῶν, γιά νά προσπαθήσουν οἱ σύντροφοι νά τό καλοσκεφτοῦν καί νά διορθώσουν τό λάθος τους.

Παίρνω ἀπάνω μου ἕνα μέρος ἀπό τίς κατηγορίες πού ἀνάφερε ὁ Ἰκράμοφ σχετικά μέ τή δράση τῆς ΚΕ, ὅτι δηλαδή δέν εἴμασταν πάντα προσεχτικοί καί δέν κατορθώναμε πάντα νά βάζουμε ἔγκαιρα τά πραχτικά ζητήματα πού ὑπαγόρευε ἡ κατάσταση στίς ἀνατολικές δημοκρατίες καί περιοχές. Φυσικά, ἡ ΚΕ εἶναι παραφορτωμένη καί δέν εἶναι σέ θέση νά προλαβαίνει παντοῦ. Θά ἦταν ὅμως ἀστεῖο νά νομίζουμε ὅτι ἡ ΚΕ μπορεῖ νά τά κάνει ὅλα ἔγκαιρα. Φυσικά, ὑπάρχουν λίγα σχολειά στό Τουρκεστάν. Οἱ τοπικές γλῶσσες δέ χρησιμοποιοῦνται ἀκόμα στά κρατικά ἱδρύματα, τά ἱδρύματα δέν ἔγιναν ἐθνικά. Ὁ πολιτισμός εἶναι γενικά χαμηλός. Ὅλα αὐτά εἶναι σωστά. Μπορεῖ ὅμως νά ἐλπίζει κανείς στά σοβαρά ὅτι ἡ ΚΕ ἤ τό κόμμα στό σύνολό του θά μπορέσουν ν' ἀνεβάσουν μέσα σέ δυό-τρία χρόνια τόν πολιτισμό τοῦ Τουρκεστάν; Ὅλοι μας φωνάζουμε καί παραπονιόμαστε ὅτι βρίσκεται χαμηλά ὁ ρωσικός πολιτισμός, ὁ πολιτισμός τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, τοῦ πιό πολιτισμένου ἀπό τούς ἄλλους λαούς τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν. Ὁ Ἴλιτς ἐπανειλημμένα τόνισε ὅτι τό πολιτιστικό μας ἐπίπεδο εἶναι χαμηλό καί ὅτι δέν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα ν' ἀνεβάσουμε οὐσιαστικά τό ρωσικό πολιτισμό μέσα σέ δυό-τρία μά ἀκόμα καί μέσα σέ δέκα χρόνια. Καί ἄν δέ μποροῦμε σέ δυό-τρία ἤ ἀκόμα καί σέ δέκα χρόνια ν' ἀνεβάσουμε οὐσιαστικά τό ρωσικό πολιτισμό, τότε πῶς μποροῦμε νά ἔχουμε τήν ἀξίωση ν' ἀνέβει γρήγορα ὁ πολιτισμός στίς μή ρωσικές περιοχές πού εἶναι καθυστερημένες καί μισοαγράμματες; Μήπως δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ἐδῶ τά ἐννιά δέκατα τῆς «εὐθύνης» πέφτουν στήν κατάσταση, στήν καθυστέρηση, πράγμα πού, ὅπως λένε, δέ μπορεῖς νά μήν τό παίρνεις ὑπόψη;

Γιά τούς «ἀριστερούς» καί τούς δεξιούς.

Ὑπάρχουν τέτιοι στίς κομμουνιστικές ὀργανώσεις τῶν περιοχῶν καί τῶν δημοκρατιῶν; Καί βέβαια ὑπάρχουν. Δέ μποροῦμε νά τό ἀρνηθοῦμε.

Ποιές εἶναι οἱ ἁμαρτίες τῶν δεξιῶν; Οἱ ἁμαρτίες τους εἶναι ὅτι οἱ δεξιοί δέν εἶναι καί δέ μποροῦν νά εἶναι τό ἀντίδοτο, τό σίγουρο στήριγμα ἐνάντια στίς ἐθνικιστικές τάσεις πού ἀναπτύσσονται καί δυναμώνουν σέ σύνδεση μέ τή ΝΕΠ. Τό γεγονός ὅτι εἴχαμε τό σουλταν-γκαλιεφισμό, ὅτι αὐτός δημιούργησε κάποιο κύκλο ἀπό ὀπαδούς του στίς ἀνατολικές δημοκρατίες, ἰδιαίτερα στή Μπασκιρία καί τήν Ταταρία, δείχνει ἀναμφισβήτητα ὅτι τά δεξιά στοιχεῖα πού ἐκεῖ, σ' αὐτές τίς δημοκρατίες, ἀποτελοῦν τή συντριφτική πλειοψηφία, δέν εἶναι ἀρκετό στήριγμα ἐνάντια στόν ἐθνικισμό.

Πρέπει νά θυμόμαστε ὅτι οἱ κομμουνιστικές μας ὀργανώσεις στίς ἀκριανές περιοχές, στίς δημοκρατίες καί τίς περιοχές μποροῦν ν' ἀναπτυχθοῦν καί νά ὀρθοποδήσουν, νά γίνουν πραγματικά διεθνιστικά μαρξιστικά στελέχη μόνο στήν περίπτωση πού θά ὑπερνικήσουν τόν ἐθνικισμό. Ὁ ἐθνικισμός εἶναι τό βασικό ἰδεολογικό ἐμπόδιο στό δρόμο τῆς δημιουργίας μαρξιστικῶν στελεχῶν, τῆς μαρξιστικῆς ἐμπροσθοφυλακῆς στίς ἀκριανές περιοχές καί στίς δημοκρατίες. Ἡ ἱστορία τοῦ κόμματός μας δείχνει ὅτι τό ρωσικό τμῆμα τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων μεγάλωσε καί δυνάμωσε παλαίβοντας ἐνάντια στό μενσεβικισμό, γιατί ὁ μενσεβικισμός εἶναι ἰδεολογία τῆς ἀστικῆς τάξης, ὁ μενσεβικισμός εἶναι ὁ φορέας τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας μέσα στό κόμμα μας καί τό κόμμα δέ θά μποροῦσε νά ὀρθοποδήσει ἄν δέν ὑπερνικοῦσε τό μενσεβικισμό. Ὁ Ἴλιτς κάμποσες φορές ἔγραψε γι' αὐτό τό ζήτημα. Ὁ μπολσεβικισμός μεγάλωνε καί δυνάμωνε σάν πραγματικό καθοδηγητικό κόμμα μόνο στό βαθμό πού ὑπερνικοῦσε τό μεν-

σεβικισμό στίς όργανωτικές καί ιδεολογικές του μορφές. Τό ίδιο πρέπει νά πούμε καί γιά τόν έθνικισμό σέ σχέση μέ τίς κομμουνιστικές μας όργανώσεις στίς άκρινές περιοχές καί τίς δημοκρατίες. Ὁ έθνικισμός παίζει γι' αὐτές τίς όργανώσεις τόν ίδιο άκριβῶς ρόλο πού έπαιζε ὁ μενσεβικισμός στό παρελθόν γιά τό κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Μόνο μέ τό έθνικιστικό κάλυμμα μποροῦν νά τρυπώσουν στίς όργανώσεις μας τῶν άκρινῶν περιοχῶν οἱ κάθε λογῆς άστικές, μαζί καί μενσεβίκικες, έπιδράσεις. Οἱ όργανώσεις μας στίς δημοκρατίες μποροῦν νά γίνουν μαρξιστικές μόνο στήν περίπτωση πού θά κατορθώσουν ν' άντέξουν στό έθνικιστικό ρεῦμα, πού στίς άκρινές περιοχές εἰσορμᾶ στό κόμμα μας, εἰσορμᾶ γιατί ξαναγεννιέται ἡ άστική τάξη, άναπτύσσεται ἡ ΝΕΠ, άναπτύσσεται ὁ έθνικισμός, γιατί ὑπάρχουν οἱ έπιβιώσεις τοῦ μεγαλορωσικοῦ σωβινισμοῦ, πού κι αὐτές σπρώχνουν πρός τά μπρός τόν τοπικό σωβινισμό, ὑπάρχει ἡ έπίδραση τῶν ξένων κρατῶν πού ὑποστηρίζουν μέ κάθε μέσο τόν έθνικισμό. Ὁ άγώνας ένάντια σ' αὐτό τόν έχθρό στίς δημοκρατίες καί στίς περιοχές άποτελεῖ ένα στάδιο, πού οἱ κομμουνιστικές μας όργανώσεις τῶν έθνικῶν δημοκρατιῶν πρέπει νά τό περάσουν, άν θέλουν νά στερεωθοῦν σάν πραγματικά μαρξιστικές όργανώσεις. Ἄλλος δρόμος δέν ὑπάρχει. Καί στόν άγώνα αὐτό οἱ δεξιοί εἶναι άδύνατοι. Εἶναι άδύνατοι, γιατί εἶναι μολυσμένοι μέ σκεπτικισμό ὅσον άφορᾶ τό κόμμα καί ὑποκύπτουν εὔκολα στήν έπίδραση τοῦ έθνικισμοῦ. Νά ποιό εἶναι τό άμάρτημα τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τῶν κομμουνιστικῶν όργανώσεων στίς δημοκρατίες καί στίς περιοχές.

Δέν έχουν ὅμως λιγότερες, άν ὄχι περισσότερες άμαρτίες καί οἱ «άριστεροί» στίς άκρινές περιοχές. Ἄν οἱ κομμουνιστικές όργανώσεις τῶν άκρινῶν περιοχῶν δέ μποροῦν νά δυναμώσουν καί ν' άναπτυχθοῦν σέ άληθινά μαρξιστικά στελέχη χωρίς νά ὑπερνικήσουν τόν έθνικισμό, τότε τά ίδια αὐτά στελέχη μποροῦν νά γίνουν μαζικές όργανώσεις καί μποροῦν νά συσπειρώσουν γύρω τους τήν πλειοψηφία τῶν έργαζόμενων μαζῶν μόνο στήν περίπτωση πού θά μάθουν νά εἶναι άρκετά εὐλύγιστα, γιά νά τραβήξουν στά κρατικά μας ἱδρύματα ὅλα τά κάπως νομιμόφρονα έθνικά στοιχεῖα κάνοντάς τους παραχωρήσεις, μόνο στήν περίπτωση πού θά μάθουν νά έλίσσονται άνάμεσα στόν άποφασιστικό άγώνα ένάντια στόν έθνικισμό μέσα στό κόμμα καί στόν έξίσου άποφασιστικό άγώνα γιά νά τραβήξουν στή σοβιετική δουλειά ὅλα τά λίγο-πολύ νομιμόφρονα στοιχεῖα τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ, τῶν διανοουμένων κλπ. Οἱ «άριστεροί» στίς άκρινές περιοχές εἶναι λίγο-πολύ άπαλλαγμένοι άπό τή σκεπτικιστική στάση άπέναντι στό κόμμα, άπό τήν ὑποχωρητικότητα μπρός στήν έπίδραση τοῦ έθνικισμοῦ. Τό άμάρτημα ὅμως τῶν «άριστερῶν» εἶναι ὅτι δέ μποροῦν νά εἶναι εὐλύγιστοι άπέναντι στά άστικοδημοκρατικά καί τά άπλῶς νομιμόφρονα στοιχεῖα τοῦ πληθυσμοῦ, δέ μποροῦν καί δέ θέλουν νά έλίσσονται, γιά νά τραβήξουν αὐτά τά στοιχεῖα, παραμορφώνουν τή γραμμή τοῦ κόμμματος γιά τήν κατάχτηση τῆς πλειοψηφίας τοῦ έργαζόμενου πληθυσμοῦ τῆς χώρας. Καί ὅμως εἶναι άπαραίτητο νά δημιουργήσουμε καί νά έπεξεργαστοῦμε μέ κάθε θυσία αὐτή τήν εὐλυγισία καί αὐτή τήν ἱκανότητα νά έλισσόμαστε άνάμεσα στόν άγώνα ένάντια στόν έθνικισμό καί στήν προσέλκυση στίς γραμμές τῶν κρατικῶν μας ἱδρυμάτων τῶν κάπως νομιμόφρονων στοιχείων. Τήν ἱκανότητα αὐτή μποροῦμε νά τή δημιουργήσουμε καί νά τήν έπεξεργαστοῦμε μόνο ἄν θά παίρνουμε ὑπόψη μας ὅλη τήν περιπλοκότητα καί ἰδιοτυπία πού συναντοῦμε στίς περιοχές καί στίς δημοκρατίες μας· ἄν δέ θά άσχολούμαστε νά μεταφυτεύουμε άπλῶς τά πρότυπα πού δημιουργοῦνται στίς

κεντρικές βιομηχανικές περιοχές καί πού δέ μποροῦν νά μεταφυτευτοῦν μηχανικά στίς ἀκρινές περιοχές· ἄ ν δέ θά ἀποκρούουμε τά στοιχεῖα τοῦ πληθυσμοῦ πού ἔχουν ἐθνικιστικές διαθέσεις καί τούς ἐθνικιστικά διατεθειμένους μικροαστούς· ἄ ν θά μάθουμε νά προσελκύουμε αὐτά τά στοιχεῖα στή γενική δουλιά τοῦ κράτους. Οἱ «ἀριστεροί» ἁμαρτάνουν καί μέ τό γεγονός ὅτι εἶναι μολυσμένοι ἀπό τό σεχταρισμό καί δέν καταλαβαίνουν ὅτι αὐτά τά πολύπλοκα καθήκοντα τοῦ κόμματος ἔχουν πρωταρχική σημασία στίς ἐθνικές δημοκρατίες καί περιοχές.

Ἄν οἱ δεξιοί ἀποτελοῦν ἀπειλή γιατί εἶναι ὑποχωρητικοί ἀπέναντι στόν ἐθνικισμό καί μποροῦν ἔτσι νά δυσκολέψουν τήν ἀνάπτυξη τῶν κομμουνιστικῶν στελεχῶν μας στίς ἀκρινές περιοχές, οἱ «ἀριστεροί» ἀποτελοῦν ἀπειλή γιά τό κόμμα, γιατί μέ τό πάθος τους γιά τόν ἁπλοποιημένο καί βιαστικό «κομμουνισμό» μποροῦν ν' ἀποσπάσουν τό κόμμα μας ἀπό τήν ἀγροτιά καί τά πλατιά στρώματα τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ.

Ποιά ἀπ' αὐτές τίς δυό ἀπειλές εἶναι ἡ πιό ἐπικίνδυνη; Ἄν οἱ σύντροφοι πού παρεκκλίνουν πρός τ' «ἀριστερά» σκέφτονται νά ἐφαρμόσουν καί στό μέλλον στίς ἐπαρχίες τήν πολιτική τοῦ τεχνητοῦ χωρισμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ κατά στρώματα—καί ἡ πολιτική αὐτή δέν ἐφαρμοζόταν μόνο στίς περιοχές τῶν τσετσένων καί τῶν γιακούτων, δέν ἐφαρμοζόταν μόνο στό Τουρκεστάν... (Ἰ μ π ρ α ῆ μ ο φ: «Εἶναι ἡ ταχτική τῆς διαφοροποίησης»). Τώρα ὁ Ἰμπραῆμοφ σκέφτηκε ν' ἀντικαταστήσει τήν ταχτική τοῦ χωρισμοῦ σέ στρώματα μέ τήν ταχτική τῆς διαφοροποίησης, μ' αὐτό ὅμως δέν ἀλλάζει τίποτα—ἄν σκέφτονται, λέω, νά ἐφαρμόζουν καί στό μέλλον τήν πολιτική τοῦ χωρισμοῦ σέ στρώματα ἀπό τά πάνω· ἄν νομίζουν ὅτι μποροῦν νά μεταφυτεύουν μηχανικά τά ρώσικα πρότυπα σέ μιά ἰδιόμορφη ἐθνική κατάσταση, χωρίς νά πάρουν ὑπόψη τους τόν τρόπο ζωῆς καί τίς συγκεκριμένες συνθῆκες· ἄν νομίζουν ὅτι καταπολεμώντας τόν ἐθνικισμό πρέπει ταυτόχρονα νά πετάξουν στή θάλασσα καθετί τό ἐθνικό· μέ δυό λόγια, ἄν οἱ «ἀριστεροί» κομμουνιστές τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν σκέφτονται νά μείνουν ἀδιόρθωτοι, τότε πρέπει νά πῶ ὅτι ἀπό τούς δυό κινδύνους, ὁ «ἀριστερός» κίνδυνος μπορεῖ νά γίνει ὁ πιό ἐπικίνδυνος.

Αὐτά εἶναι ὅλα ὅσα ἤθελα νά πῶ γιά τούς «ἀριστερούς» καί τούς δεξιούς. Πρότρεξα λίγο, αὐτό ὅμως ἔγινε γιατί ὅλη ἡ σύσκεψη πρότρεξε καί ἄρχισε τή συζήτηση τοῦ δεύτερου θέματος πρίν ἔρθει ἡ σειρά του.

Πρέπει νά χτυπήσουμε τούς δεξιούς γιά νά τούς ὑποχρεώσουμε, νά τούς μάθουμε νά καταπολεμοῦν τόν ἐθνικισμό, γιά νά σφυρηλατήσουμε πραγματικά κομμουνιστικά στελέχη ἀπό ντόπιους ἀνθρώπους. Πρέπει ὅμως νά χτυπήσουμε ἐπίσης καί τούς «ἀριστερούς» γιά νά τούς μάθουμε νά εἶναι εὐλύγιστοι, νά ἑλίσσονται μέ ἐπιδεξιότητα γιά νά καταχτήσουμε τίς πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ. Ὅλα αὐτά εἶναι ἀπαραίτητο νά γίνουν, γιατί ἡ ἀλήθεια βρίσκεται «στή μέση», ἀνάμεσα στούς δεξιούς καί τούς «ἀριστερούς», ὅπως σωστά παρατήρησε ὁ Χοτζάνοφ.

3. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ 12ου ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Εἰσήγηση πάνω στό δεύτερο θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης, 10 τοῦ Ἰούνη.

Σύντροφοι! Σίγουρα θάχετε πάρει ὅλοι σας τό σχέδιο πλατφόρμας* τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ γιά τό ἐθνικό ζήτημα. (Φωνές: «Δέν τό πήραμε ὅλοι»). Ἡ πλατφόρμα αὐτή ἀφορᾶ τό δεύτερο θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης μέ ὅλα τά ὑποθέματα. Τήν ἡμερήσια διάταξη τῆς σύσκεψης ὁπωσδήποτε τήν πήρατε ὅλοι μέ τό κρυπτογραφημένο τηλεγράφημα τῆς ΚΕ.

Οἱ προτάσεις τοῦ ΠΓ μποροῦν νά χωριστοῦν σέ τρεῖς ὁμάδες.

Ἡ πρώτη ὁμάδα τῶν ζητημάτων ἀφορᾶ τό δυνάμωμα μέ ντόπιους τῶν κομμουνιστικῶν στελεχῶν στίς δημοκρατίες καί στίς περιοχές.

Ἡ δεύτερη ὁμάδα τῶν ζητημάτων ἀφορᾶ ὅλα ὅσα συνδέονται μέ τήν πραχτική ἐφαρμογή τῶν συγκεκριμένων ἀποφάσεων τοῦ 12ου Συνεδρίου γιά τό ἐθνικό ζήτημα καί συγκεκριμένα: τό τράβηγμα τῶν ἐργαζόμενων στοιχείων τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ στήν ἀνοικοδόμηση τοῦ κόμματος καί τῶν Σοβιέτ· τά μέτρα πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά νά ἀνέβει τό πολιτιστικό ἐπίπεδο τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ· τήν καλυτέρευση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν ἀνάλογα μέ τίς εἰδικές ἰδιομορφίες τοῦ τρόπου ζωῆς· τέλος, τά ζητήματα τῶν συνεταιρισμῶν στίς περιοχές καί στίς δημοκρατίες, τῆς μεταφορᾶς ἐργοστασίων, τῆς δημιουργίας ἑστιῶν βιομηχανίας κλπ. Ἡ ὁμάδα αὐτή τῶν ζητημάτων θίγει τά οἰκονομικά, πολιτιστικά καί κρατικά καθήκοντα τῶν περιοχῶν καί τῶν δημοκρατιῶν ἀνάλογα μέ τίς τοπικές συνθῆκες.

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο. σελ. 325-334. Σύντ.

Ἡ τρίτη ὁμάδα τῶν ζητημάτων ἀφορᾶ τό Σύνταγμα τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν γενικά καί εἰδικά τίς τροποποιήσεις πού πρόκειται νά γίνουν σ' αὐτό τό Σύνταγμα σχετικά μέ τό θεσμό τῆς δεύτερης βουλῆς τῆς ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν. Ἡ τελευταία ὁμάδα τῶν ζητημάτων ἔχει σχέση, ὅπως εἶναι γνωστό, μέ τήν ἐπικείμενη σύνοδο τῆς ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν.

Περνῶ στήν πρώτη ὁμάδα τῶν ζητημάτων, στίς μέθοδες γιά τή δημιουργία καί τό δυνάμωμα μαρξιστικῶν στελεχῶν πού νά προέρχονται ἀπό τό ντόπιο πληθυσμό, στελεχῶν πού νά μποροῦν νά γίνουν τό πιό σημαντικό καί σέ τελευταία ἀνάλυση τό ἀποφασιστικό στήριγμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στίς ἀκριτικές περιοχές. Ἄν πάρουμε τήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας (παίρνω τό ρωσικό του τμῆμα πού εἶναι τό βασικό) καί παρακολουθήσουμε τά βασικά στάδια τῆς ἀνάπτυξής του καί ἔπειτα, σέ ἀναλογία μ' αὐτό, σχηματίσουμε τήν πιό πιθανή εἰκόνα ἀνάπτυξης τῶν κομμουνιστικῶν μας ὀργανώσεων στίς περιοχές καί στίς δημοκρατίες, νομίζω ὅτι θά βροῦμε τό κλειδί γιά νά καταλάβουμε τίς ἰδιομορφίες πού παρουσιάζουν αὐτές οἱ χῶρες ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀνάπτυξης τοῦ κόμματός μας στίς ἀκρινές περιοχές.

Τό βασικό καθῆκον στήν πρώτη περίοδο ἀνάπτυξης τοῦ κόμματός μας, τοῦ ρωσικοῦ τμήματός του, ἦταν ἡ

δημιουργία στελεχῶν, μαρξιστικῶν στελεχῶν. Τά μαρξιστικά αὐτά στελέχη φτιάχτηκαν καί σφυρηλατήθηκαν σέ μᾶς στόν ἀγώνα ἐνάντια στό μενσεβικισμό. Τό καθῆκον αὐτῶν τῶν στελεχῶν τότε, σ' ἐκείνη τήν περίοδο—παίρνω τήν περίοδο ἀπό τήν ἵδρυση τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος ὥς τή στιγμή πού διώχτηκαν ἀπό τό κόμμα οἱ λικβινταριστές, οἱ πιό τέλειοι ἐκφραστές τοῦ μενσεβικισμοῦ—τό βασικό καθῆκον τους ἦταν νά καταχτήσουν μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων τά πιό ζωντανά, τά πιό τίμια καί τά πιό διακεκριμένα στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης, νά δημιουργήσουν στελέχη, νά σφυρηλατήσουν τήν ἐμπροσθοφυλακή. Ἐδῶ ὁ ἀγώνας γινόταν κατά πρῶτο λόγο ἐνάντια στά ρεύματα πού εἶχαν ἀστικό χαρακτήρα, ἰδιαίτερα ἐνάντια στό μενσεβικισμό, καί πού ἐμπόδιζαν νά συσπειρωθοῦν τά στελέχη, νά συσπειρωθοῦν σάν ἑνιαῖο σύνολο, σάν βασικός πυρήνας τοῦ κόμματος. Τότε τό κόμμα δέν ἀντιμετώπιζε ἀκόμα σάν ἄμεση καί ζωτική ἀνάγκη τό καθῆκον ν' ἀποκαταστήσει πλατιούς δεσμούς μέ τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς, τό καθῆκον νά κερδίσει αὐτές τίς μάζες, τό καθῆκον νά καταχτήσει τήν πλειοψηφία μέσα στή χώρα. Τό κόμμα δέν εἶχε φτάσει ἀκόμα ὥς αὐτό τό σημεῖο.

Μόνο στήν ἑπόμενη βαθμίδα ἀνάπτυξης τοῦ κόμματός μας, μόνο στό δεύτερο στάδιό του, ὅταν ἀνδρώθηκαν αὐτά τά στελέχη, ὅταν πῆραν τή μορφή τοῦ βασικοῦ πυρήνα τοῦ κόμματός μας, ὅταν πιά κατάχτησαν ἤ σχεδόν κατάχτησαν τή συμπάθεια τῶν καλύτερων στοιχείων τῆς ἐργατικῆς τάξης, μόνο ὕστερα ἀπ' αὐτό μπῆκε μπροστά στό κόμμα σάν ἄμεση καί ἀνυπέρθετη ἀνάγκη τό καθῆκον νά κερδίσει τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν, τό καθῆκον νά μετατρέψει τά κομματικά στελέχη σέ πραγματικά μαζικό ἐργατικό κόμμα. Στήν περίοδο αὐτή ὁ πυρήνας τοῦ

κόμματός μας ὑποχρεώθηκε νά παλαίψει ὄχι τόσο ἐνάντια στό μενσεβικισμό, ὅσο ἐνάντια στά «ἀριστερά» στοιχεῖα τοῦ κόμματός μας, ἐνάντια σ' ὅλων τῶν εἰδῶν τούς «ὀτζοβιστές» πού προσπαθοῦσαν ν' ἀντικαταστήσουν μέ ἐπαναστατική φρασεολογία τή σοβαρή μελέτη τῶν ἰδιομορφιῶν πού παρουσίαζαν οἱ νέες συνθῆκες τῆς περιόδου ὕστερα ἀπό τό 1905, πού μέ τήν ἁπλοποιημένη «ἐπαναστατική» τους ταχτική παρεμπόδιζαν τή μετατροπή τῶν στελεχῶν τοῦ κόμματός μας σέ πραγματικά μαζικό κόμμα, πού μέ τή δουλιά τους δημιούργησαν τόν κίνδυνο νά ἀποσπαστεῖ τό κόμμα ἀπό τίς πλατιές ἐργατικές μάζες. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι χωρίς τόν ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια σ' αὐτό τόν «ἀριστερό» κίνδυνο, χωρίς τήν ὑπερνίκησή του τό κόμμα δέ θά μποροῦσε νά καταχτήσει τά ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν.

Αὐτή εἶναι κατά προσέγγιση ἡ εἰκόνα τῆς πάλης σέ δυό μέτωπα, ἐνάντια στούς δεξιούς, δηλαδή ἐνάντια στούς μενσεβίκους, καί ἐνάντια στούς «ἀριστερούς», ἡ εἰκόνα τῆς ἀνάπτυξης τοῦ βασικοῦ τμήματος τοῦ κόμματός μας, τοῦ ρωσικοῦ τμήματός του.

Ὁ σύντροφος Λένιν ζωγράφισε ἀρκετά πειστικά αὐτή τήν ἀναγκαία καί ἀναπόφευχτη εἰκόνα ἀνάπτυξης τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων στή μπροσούρα του «Ὁ „ἀριστερισμός" παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ». Ὁ σύντροφος Λένιν ἀπόδειξε ἐκεῖ ὅτι ἀπό τίς ἴδιες περίπου βαθμίδες ἀνάπτυξης θά περάσουν, καί περνᾶνε κιόλας, τά κομμουνιστικά κόμματα τῆς Δύσης. Ἄς προσθέσουμε κι ἐμεῖς ἀπό τήν πλευρά μας ὅτι τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν κομμουνιστικῶν μας οργανώσεων καί τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων στίς ἀκριτινές περιοχές.

Ὡστόσο πρέπει νά τονίσουμε ὅτι παρά τήν ἀναλογία

πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτό πού πέρασε τό κόμμα στό παρελθόν καί σ' αὐτό πού περνᾶνε σήμερα οἱ κομματικές μας ὀργανώσεις στίς ἀκρινές περιοχές, ὑπάρχουν παρ' ὅλα αὐτά στίς ἐθνικές δημοκρατίες καί περιοχές ὁρισμένες οὐσιαστικές ἰδιομορφίες στήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας, πού εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τίς ὑπολογίζουμε καί πού ἄν δέν τίς ὑπολογίσουμε προσεχτικά, κινδυνεύουμε νά κάνουμε μιά σειρά χοντρά λάθη στόν καθορισμό τῶν καθηκόντων γιά τή δημιουργία μαρξιστικῶν στελεχῶν ἀπό τό ντόπιο πληθυσμό τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν.

Ἄς περάσουμε στήν ἐξέταση αὐτῶν τῶν ἰδιομορφιῶν.

Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στά δεξιά καί τά «ἀριστερά» στοιχεῖα στίς ὀργανώσεις μας τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν εἶναι ἀναγκαῖος καί ὑποχρεωτικός, γιατί ἀλλιῶς δέ θά δημιουργήσουμε μαρξιστικά στελέχη πού νά εἶναι στενά συνδεμένα μέ τίς μάζες. Αὐτό εἶναι εὐνόητο. Ἡ ἰδιομορφία ὅμως τῆς κατάστασης στίς ἀκρινές περιοχές καί ἡ διαφορά ἀπό τό παρελθόν στήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας εἶναι ὅτι ἡ σφυρηλάτηση στελεχῶν καί ἡ μετατροπή τους σέ μαζικό κόμμα στίς ἀκρινές περιοχές δέ συντελεῖται σήμερα, στίς συνθῆκες τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, ὅπως ἔγινε παλιότερα στήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας, ἀλλά στίς συνθῆκες τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος, στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Τότε, στό ἀστικό καθεστώς, μπορούσαμε κι ἔπρεπε ἀνάλογα μέ τίς συνθῆκες τῆς ἐποχῆς νά τσακίσουμε π ρ ῶ τ α τούς μενσεβίκους (γιά τή δημιουργία μαρξιστικῶν στελεχῶν) καί ὕ σ τ ε ρ α τούς ὀτζοβιστές (γιά τή μετατροπή τῶν στελεχῶν αὐτῶν σέ μαζικό κόμμα), καί ὁ ἀγώνας ἐνάντια σ' αὐτές τίς παρεκκλίσεις γεμίζει δυό ὁλόκληρες περίοδες τῆς ἱστορίας τοῦ κόμματός μας. Σήμερα, σύμφωνα μέ τίς συνθῆκες τῆς ἐποχῆς σέ καμιά περίπτωση δέ μποροῦμε νά κάνουμε αὐτό τό

πράγμα, γιατί σήμερα τό κόμμα βρίσκεται στήν ἐξουσία, καί ἕνα κόμμα πού βρίσκεται στήν ἐξουσία χρειάζεται νάχει στίς ἀκρινές περιοχές σίγουρα ἀπό μαρξιστική ἄποψη στελέχη, πού νά προέρχονται ἀπό ντόπιους καί πού νά συνδέονται ταυτόχρονα μέ τίς πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ. Σήμερα δέ μποροῦμε νά τσακίσουμε π ρ ῶ τ α τό δεξιό κίνδυνο μέ τή βοήθεια τῶν «ἀριστερῶν», ὅπως ἔγινε στήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας, καί ὕ σ τ ε ρ α τόν «ἀριστερό» κίνδυνο μέ τή βοήθεια τῶν δεξιῶν· σήμερα πρέπει νά παλαίβουμε τ α υ τ ό χ ρ ο ν α καί στά δυό μέτωπα καί νά προσπαθοῦμε νά τσακίσουμε καί τούς δυό κινδύνους, γιά ν' ἀποχτήσουμε σάν ἀποτέλεσμα στίς ἀκρινές περιοχές μαρξιστικά καταρτισμένα στελέχη πού νά προέρχονται ἀπό τό ντόπιο πληθυσμό καί νά συνδέονται μέ τίς μάζες. Τότε μπορούσαμε νά μιλᾶμε γιά στελέχη πού δέν ἦταν ἀκόμα συνδεμένα μέ τίς πλατιές μάζες καί πού ἔπρεπε νά συνδεθοῦν μαζί τους στήν ἑπόμενη περίοδο τῆς ἀνάπτυξης. Σήμερα εἶναι ἀστεῖο ἀκόμα καί νά τό λέμε αὐτό, γιατί στίς συνθῆκες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας δέ μπορεῖς νά φανταστεῖς μαρξιστικά στελέχη, πού νά μήν εἶναι συνδεμένα μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο μέ τίς πλατιές μάζες. Θἆταν τότε στελέχη πού δέ θά εἶχαν τίποτα τό κοινό μέ τό μαρξισμό καί τό μαζικό κόμμα. Ὅλα αὐτά περιπλέκουν σημαντικά τό ζήτημα καί ὑπαγορεύουν στίς κομματικές ὀργανώσεις μας τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν τήν ἀνάγκη νά παλαίβουν ταυτόχρονα καί ἐνάντια στούς δεξιούς, καί ἐνάντια στούς «ἀριστερούς». Ἀπ' ὅλα αὐτά ἀπορέει ἡ θέση τοῦ κόμματός μας γιά τήν πάλη καί στά δυό μέτωπα, ἐνάντια καί στίς δυό παρεκκλίσεις ταυτόχρονα.

Παρακάτω πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε τό γεγονός ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῶν κομμουνιστικῶν μας ὀργανώσεων στίς ἀκρινές περιοχές δέ συντελεῖται ἀπομονωμένα, ὅπως γινόταν

στό παρελθόν, στήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τό ρωσικό του τμῆμα, ἀλλά κάτω ἀπό τήν ἄμεση ἐπίδραση τοῦ βασικοῦ πυρήνα τοῦ κόμματός μας πού δοκιμάστηκε ὄχι μόνο στή δημιουργία μαρξιστικῶν στελεχῶν, μά καί στή σύνδεση αὐτῶν τῶν στελεχῶν μέ τίς πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ, στόν ἐπαναστατικό ἑλιγμό στόν ἀγώνα γιά τή Σοβιετική ἐξουσία. 'Απ' αὐτή τήν ἄποψη ἡ ἰδιομορφία τῆς κατάστασης στίς ἀκρινές περιοχές βρίσκεται στό ὅτι οἱ κομματικές μας ὀργανώσεις σ' αὐτές τίς χῶρες, ἀνάλογα μέ τίς συνθῆκες ἀνάπτυξης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σ' αὐτές, μποροῦν καί πρέπει νά ἑλίσσονται μέ τίς δυνάμεις τους, γιά νά δυναμώσουν τή σύνδεση μέ τίς πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ, χρησιμοποιώντας γι' αὐτό τήν πλούσια πείρα τοῦ κόμματός μας ἀπό τήν προηγούμενη περίοδο. Ὥς τελευταῖα ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ ἑλισσόταν ἄμεσα στίς ἀκρινές περιοχές μέσω τῶν καθοδηγητῶν τῶν κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν καί καμιά φορά μάλιστα παρακάμπτοντας αὐτές τίς ὀργανώσεις καί τραβώντας στή γενική δουλιά τῆς σοβιετικῆς ἀνοικοδόμησης ὅλα τά ἐθνικά στοιχεῖα πού εἶχαν λίγο-πολύ νομιμόφρονα χαρακτήρα. Τώρα αὐτή τή δουλιά πρέπει νά τήν κάνουν οἱ ἴδιες οἱ κομματικές ὀργανώσεις τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν. Μποροῦν νά τό κάνουν αὐτό καί πρέπει νά τό κάνουν, ἀναλογιζόμενες ὅτι ὁ τρόπος αὐτός εἶναι τό καλύτερο μέσο γιά νά μετατραποῦν τά μαρξιστικά στελέχη πού προέρχονται ἀπό ντόπιους σέ πραγματικό μαζικό κόμμα, ἱκανό νά πάρει μαζί του τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας.

Αὐτές εἶναι οἱ δυό ἰδιομορφίες πού πρέπει νά παίρνονται αὐστηρά ὑπόψη, ὅταν καθορίζεται ἡ γραμμή τοῦ κόμματός μας στίς ἀκρινές περιοχές γιά τή δημιουργία μαρξιστικῶν στελεχῶν καί τήν κατάχτηση τῶν πλατιῶν μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ μ' αὐτά τά στελέχη.

Περνῶ στή δεύτερη ὁμάδα τῶν ζητημάτων. Ἐπειδή ὅλοι οἱ σύντροφοι δέν πῆραν τό σχέδιο τῆς πλατφόρμας, θά τό διαβάζω καί θά τό ἐξηγῶ.

Πρῶτο, «μέτρα γιά νά τραβήξουμε τά προλεταριακά καί μισοπρολεταριακά στοιχεῖα στήν ἀνοικοδόμηση τοῦ κόμματος καί τῶν Σοβιέτ». Γιατί μᾶς χρειάζεται αὐτό; Γιά νά φέρουμε κοντά στόν πληθυσμό τόν κομματικό καί ἰδιαίτερα τό σοβιετικό μηχανισμό. Εἶναι ἀπαραίτητο οἱ μηχανισμοί αὐτοί νά δουλεύουν σέ γλῶσσες πού τίς καταλαβαίνουν οἱ πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ, διαφορετικά εἶναι ἀδύνατο νά τούς φέρουμε κοντά στόν πληθυσμό. Ἄν καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά κάνει τή Σοβιετική ἐξουσία ἀγαπητή στίς μάζες, τό καθῆκον αὐτό μπορεῖ νά τό πραγματοποιήσει μόνο ὅταν κάνει τήν ἐξουσία αὐτή κατανοητή γιά τίς μάζες. Οἱ ἄνθρωποι πού βρίσκονται ἐπικεφαλῆς τῶν κρατικῶν ἱδρυμάτων, καθώς καί τά ἴδια τά ἱδρύματα, πρέπει νά δουλεύουν σέ γλώσσα πού τήν καταλαβαίνει ὁ πληθυσμός. Πρέπει νά διώξουμε ἀπό τά ἱδρύματα τά σωβινιστικά στοιχεῖα, πού καταστρέφουν τό αἴσθημα τῆς φιλίας καί τῆς ἀλληλεγγύης ἀνάμεσα στούς λαούς τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν, πρέπει καί στή Μόσχα καί στίς δημοκρατίες νά ξεκαθαρίσουμε τά ἱδρύματά μας ἀπό τά τέτια στοιχεῖα καί νά βάλουμε στίς δημοκρατίες ἐπικεφαλῆς τῶν κρατικῶν ἱδρυμάτων ντόπιους ἀνθρώπους πού ξέρουν τή γλώσσα καί τά ἤθη τοῦ πληθυσμοῦ.

Θυμᾶμαι πώς πρίν ἀπό δυό χρόνια στή δημοκρατία τῆς Κιργιζίας πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ ἦταν ὁ Πεστκόφσκι πού δέν ἤξερε τήν κιργίζικη γλώσσα. Τό περιστατικό αὐτό δημιουργοῦσε ἀπό τότε ἀκόμα τεράστιες δυσκολίες στή στερέωση τῶν δεσμῶν ἀνάμεσα στήν κυβέρνηση τῆς δημοκρατίας τῆς Κιργιζίας καί τίς

ἀγροτικές μάζες τῆς Κιργιζίας. Ἀκριβῶς γι' αὐτό τό λόγο τό κόμμα προσπάθησε καί πέτυχε νά εἶναι τώρα κιργίζιος ὁ πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ λαοῦ τῆς δημοκρατίας τῆς Κιργιζίας.

Θυμᾶμαι ἐπίσης ὅτι μιά ὁμάδα συντρόφων ἀπό τή Μπασκιρία πρότεινε πέρσι νά ὑποδείξουμε γιά πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Μπασκιρίας ἕνα ρῶσο σύντροφο. Τό κόμμα ἀπόριψε κατηγορηματικά αὐτή τήν πρόταση καί πέτυχε νά ὀνομαστεῖ σ' αὐτό τό ἀξίωμα ἕνας μπασκίρος.

Καθῆκον μας εἶναι αὐτή τή γραμμή—καί γενικά τή γραμμή ν' ἀποχτήσουν βαθμιαῖα ἐθνικό χαρακτήρα τά κυβερνητικά ἱδρύματα—νά τήν ἐφαρμόσουμε σέ ὅλες τίς ἐθνικές δημοκρατίες καί τίς ἀκρινές περιοχές καί πρῶτα-πρῶτα σέ μιά τόσο σημαντική δημοκρατία σάν τήν Οὐκρανία.

Δεύτερο, «ἐπιλογή καί τράβηγμα τῶν λίγο-πολύ νομιμόφρονων στοιχείων τῆς ντόπιας διανόησης μέ ταυτόχρονη δουλιά γιά τή δημιουργία σοβιετικῶν στελεχῶν ἀπό τά μέλη τοῦ κόμματος». Ἡ θέση αὐτή δέ χρειάζεται ἰδιαίτερες ἐπεξηγήσεις. Τώρα πού στήν ἐξουσία βρίσκεται ἡ ἐργατική τάξη, πού συσπείρωσε γύρω της τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, δέν ὑπάρχει λόγος νά φοβόμαστε νά τραβήξουμε στήν ἀνοικοδόμηση τῶν Σοβιέτ τά λίγο-πολύ νομιμόφρονα στοιχεῖα, ἀκόμα καί πρώην «ὀχτωβριστές». Ἀντίθετα, ὅλα αὐτά τά στοιχεῖα πρέπει ὑποχρεωτικά νά τά τραβήξουμε στή δουλιά στίς ἐθνικές περιοχές καί δημοκρατίες, γιά νά τά ἀφομοιώσουμε καί νά τά σοβιετικοποιήσουμε στήν πορεία τῆς ἴδιας τῆς δουλιᾶς.

Τρίτο: «ὀργάνωση ἐξωκομματικῶν συνδιασκέψεων τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ὅπου τά μέλη τῆς κυβέρνησης θά κάνουν ἐκθέσεις γιά τά μέτρα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας». Ξέρω ὅτι πολλοί ἐπίτροποι τοῦ Λαοῦ στίς διάφορες δημοκρατίες, λογουχάρη στή δημοκρατία τῆς Κιργιζίας, δέ θέλουν νά περιοδεύουν στίς ἐπαρχίες, νά ἐπισκέφτονται συνελεύσεις ἀγροτῶν, νά μιλᾶνε στίς συγκεντρώσεις, νά ἐνημερώνουν τίς πλατιές μάζες γιά τή δουλιά πού κάνουν τό κόμμα καί ἡ Σοβιετική ἐξουσία σχετικά μέ τά ζητήματα πού ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία γιά τούς ἀγρότες. Πρέπει νά μπεῖ τέρμα σ' αὐτή τήν κατάσταση. Πρέπει ἀπαραίτητα νά συγκαλοῦμε ἐξωκομματικές συνδιασκέψεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν καί σ' αὐτές νά ἐνημερώνουμε τίς μάζες γιά τή δράση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Χωρίς αὐτό δέ μποροῦμε οὔτε καί νά ὀνειρευόμαστε ὅτι ὁ κρατικός μηχανισμός θά πάει κοντά στό λαό.

Παρακάτω: «μέτρα γιά νά ἀνέβει τό πολιτιστικό ἐπίπεδο τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ». Προτείνονται μερικά μέτρα πού φυσικά δέ μπορεῖ νά θεωρηθοῦν ὅτι ἐξαντλοῦν τό ζήτημα. Δηλαδή: α) «νά ὀργανωθοῦν λέσχες (ἐξωκομματικές) καί ἄλλα πολιτιστικά ἱδρύματα στίς τοπικές γλῶσσες»· β) «νά ἐπεκταθεῖ τό δίχτυ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων ὅλων τῶν βαθμῶν στίς τοπικές γλῶσσες»· γ) «νά τραβηχτοῦν στή δουλιά τοῦ σχολειοῦ οἱ λίγο-πολύ νομιμόφρονες δημοδιδάσκαλοι τοπικῆς προέλευσης»· δ) «νά δημιουργηθεῖ ἕνα δίχτυ συλλόγων γιά τήν ἐξάλειψη τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ στίς τοπικές γλῶσσες»· ε) «νά ὀργανωθεῖ ἡ ἐκδοτική δουλιά». Ὅλα αὐτά τά μέτρα εἶναι ξεκάθαρα καί κατανοητά. Καί γι' αὐτό δέ χρειάζονται ἰδιαίτερες ἐπεξηγήσεις.

Παρακάτω: «ἡ οἰκονομική ἀνοικοδόμηση στίς ἐθνικές δημοκρατίες καί περιοχές ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἐθνικῶν ἰδιομορφιῶν στόν τρόπο ζωῆς». Τά ἀντίστοιχα μέτρα πού προτείνει τό ΠΓ εἶναι: α) «νά ρυθμιστεῖ καί ὅπου εἶναι ἀνάγκη νά σταματήσει ἡ μετανάστευση»· β) «νά ἐξασφαλιστεῖ κατά τό δυνατό γῆ στό ντόπιο ἐ ρ γ α ζ ό μ ε ν ο πλη-

θυσμό ἀπό τό διαθέσιμο ἀπόθεμα γῆς τοῦ κράτους»· γ) «νά δοθοῦν φτηνές ἀγροτικές πιστώσεις στό ντόπιο πληθυσμό»· δ) «νά ἐνταθεῖ ἡ κατασκευή τῶν ἀρδευτικῶν ἔργων»· ε) «νά μεταφερθοῦν φάμπρικες καί ἐργοστάσια στίς δημοκρατίες πού ἔχουν ἄφθονες πρῶτες ὕλες»· στ) «νά δημιουργηθοῦν ἐπαγγελματικές καί τεχνικές σχολές»· ζ) «νά ὀργανωθοῦν ἀγροτικά μαθήματα» καί τέλος η) «νά δοθεῖ ὁλόπλευρη βοήθεια στούς συνεταιρισμούς, εἰδικά στούς ἐπαγγελματικούς (μέ σκοπό τήν προσέλκυση τῶν βιοτεχνῶν)».

Πρέπει νά σταθῶ στό τελευταῖο σημεῖο, γιατί ἔχει ἰδιαίτερη σημασία. Ἄν παλιά, τόν καιρό τοῦ τσάρου, ἡ ἀνάπτυξη γινόταν ἔτσι πού μεγάλωνε ὁ κουλάκος, ἀναπτυσσόταν τό ἀγροτικό κεφάλαιο, ἡ μεσαία ἀγροτική μάζα βρισκόταν σέ ἀσταθῆ ἰσορροπία, ἐνῶ οἱ πλατιές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς, οἱ πλατιές μάζες τῶν μικρονοικοκυραίων γεωργῶν ἦταν ἀναγκασμένες νά παραδέρνουν σφιγμένες στή μέγγενη τῆς καταστροφῆς καί τῆς ἐξαθλίωσης, τώρα, στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τώρα πού ἡ πίστη, ἡ γῆ καί ἡ ἐξουσία βρίσκονται στά χέρια τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἡ ἀνάπτυξη δέ μπορεῖ ν' ἀκολουθήσει τόν παλιό δρόμο παρά τό γεγονός ὅτι ἔχουμε τή ΝΕΠ καί παρά τήν ἀναβίωση τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου. Δέν ἔχουν καθόλου δίκιο οἱ σύντροφοι πού ὑποστηρίζουν ὅτι λόγω τῆς ἀνάπτυξης τῆς ΝΕΠ εἴμαστε τάχα ὑποχρεωμένοι νά ἐπαναλάβουμε τήν παλιά ἱστορία τῆς δημιουργίας κουλάκων μέ τή μαζική καταστροφή τῆς πλειοψηφίας τῆς ἀγροτιᾶς. Ὁ δρόμος αὐτός δέν εἶναι ὁ δικός μας ὁ δρόμος. Μέσα στίς καινούργιες συνθῆκες, τώρα πού στήν ἐξουσία βρίσκεται τό προλεταριάτο, καί εἶναι συγκεντρωμένα στά χέρια του τά βασικά νήματα τῆς οἰκονομίας, πρέπει ἡ ἀνάπτυξη ν' ἀκολουθήσει ἄλλο δρόμο, τό δρόμο τῆς συνένωσης τῶν μικρονοικοκυραίων τοῦ χωριοῦ σ' ὅλων τῶν εἰδῶν τούς συνεταιρισμούς πού θά ἔχουν τήν ὑποστήριξη τοῦ κράτους στόν ἀγώνα τους ἐνάντια στό ἰδιωτικό κεφάλαιο, τό δρόμο τῆς βαθμιαίας προσέλκυσης τῶν ἑκατομμυρίων μικρονοικοκυραίων τοῦ χωριοῦ στή σοσιαλιστική ἀνοικοδόμηση μέσω τῶν συνεταιρισμῶν, στό δρόμο τῆς βαθμιαίας καλυτέρευσης τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν μικρονοικοκυραίων (καί ὄχι τῆς ἐξαθλίωσής τους). Μ' αὐτή τήν ἔννοια ἡ «ὁλόπλευρη βοήθεια στούς συνεταιρισμούς» τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν, δηλ. αὐτῶν τῶν χωρῶν πού εἶναι κυρίως ἀγροτικές, ἔχει πρωταρχική σημασία γιά τή μελλοντική οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Ἕνωσης τῶν δημοκρατιῶν.

Παρακάτω: «γιά τά πραχτικά μέτρα ὀργάνωσης ἐθνικῶν στρατιωτικῶν τμημάτων». Νομίζω ὅτι ἀργήσαμε πολύ νά ἐπεξεργαστοῦμε τά μέτρα σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά δημιουργήσουμε ἐθνικά στρατιωτικά τμήματα. Φυσικά, δέ μπορεῖς νά τά δημιουργήσεις μέσα σέ μιά μέρα, μποροῦμε ὅμως καί πρέπει ν' ἀρχίσουμε ἀμέσως νά δημιουργοῦμε στρατιωτικές σχολές στίς δημοκρατίες καί τίς περιοχές, γιά νά καταρτίσουμε μέσα σέ ὁρισμένο χρονικό διάστημα ἕνα διοικητικό σῶμα ἀπό ντόπιους ἀνθρώπους, πού θά μπορεῖ κατόπι ν' ἀποτελέσει τόν πυρήνα γιά τήν ὀργάνωση ἐθνικῶν στρατιωτικῶν τμημάτων. Εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο ν' ἀρχίσουμε αὐτή τή δουλιά καί νά τήν προωθήσουμε παραπέρα. Ἄν σέ δημοκρατίες σάν τό Τουρκεστάν, τήν Οὐκρανία, τή Λευκορωσία, τή Γεωργία, τήν Ἀρμενία καί τό Ἀζερμπαϊτζάν εἴχαμε σίγουρα ἐθνικά στρατιωτικά τμήματα μέ σίγουρο διοικητικό σῶμα, τότε ἡ δημοκρατία μας θά ἦταν πολύ καλύτερα ἐξασφαλισμένη ἀπ' ὅ,τι εἶναι τώρα, καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἄμυνας, καί ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἀναγκαστικῶν ἐνεργειῶν. Πρέπει ν' ἀρχίσουμε ἀμέσως αὐτή τή δουλιά. Σέ σύνδεση μ' αὐτό θ' ἀναγκαστοῦμε βέβαια ν' αὐ-

ξήσουμε τόν ἀριθμό τῶν στρατευμάτων μας κατά 20-25 χιλιάδες, ὅμως αὐτό τό περιστατικό δέ μπορεῖ νά θεωρεῖται ἀξεπέραστο ἐμπόδιο.

Δέ θά ἐπεκταθῶ στά ὑπόλοιπα σημεῖα (βλ. τό σχέδιο πλατφόρμας), γιατί εἶναι πολύ κατανοητά καί δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπό ἐπεξηγήσεις.

Ἡ τρίτη ὁμάδα τῶν ζητημάτων εἶναι τά ζητήματα πού συνδέονται μέ τήν ἵδρυση τῆς δεύτερης βουλῆς τῆς ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης καί τήν ὀργάνωση τῶν Ἐπιτροπάτων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν. Ἐδῶ ξεχωρίζουν τά βασικά ζητήματα, τά ζητήματα πού χτυποῦν περισσότερο στά μάτια καί φυσικά ὁ κατάλογος αὐτῶν τῶν ζητημάτων δέ μπορεῖ νά θεωρηθεῖ πλήρης.

Τό ΠΓ ἐννοεῖ τή δεύτερη βουλή σάν συστατικό μέρος τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ. Ἔγιναν προτάσεις νά δημιουργηθεῖ δίπλα στή σημερινή ΚΕΕ ἕνα Ἀνώτατο Συμβούλιο τῶν Ἐθνοτήτων πού δέν ἀνήκουν στή σύνθεση τῆς ΚΕΕ. Τό σχέδιο αὐτό ἀπορίφτηκε καί τό ΠΓ κατάληξε στήν ἀπόφαση ὅτι εἶναι σκοπιμότερο νά χωριστεῖ ἡ ἴδια ἡ ΚΕΕ σέ δυό βουλές, ἀπό τίς ὁποῖες ἡ πρώτη μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης καί νά ἐκλέγεται ἀπό τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν καί ἡ δεύτερη βουλή, πού θά ἔπρεπε νά ὀνομαστεῖ Σοβιέτ τῶν Ἐθνοτήτων, νά ἐκλέγεται ἀπό τίς Κεντρικές Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές τῶν δημοκρατιῶν καί τά συνέδρια τῶν ἐθνικῶν περιοχῶν μέ ἀναλογία 5 ἄτομα ἀπό κάθε δημοκρατία καί ἕνα ἀπό κάθε περιοχή. Ἡ ἐκλογή τῶν αἱρετῶν ἀντιπροσώπων θά ἐπικυρώνεται ἀπό τό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν.

Ὅσο γιά τά δικαιώματα τῆς δεύτερης βουλῆς σέ σχέση μέ τήν πρώτη, ἐμεῖς σταθήκαμε στήν ἀρχή τῆς ἰσότητας τῶν δικαιωμάτων καί τῶν δυό βουλῶν. Καί οἱ δυό βουλές ἔχουν τό προεδρεῖο τους, τά προεδρεῖα ὅμως δέν ἀσκοῦν νομοθετικές λειτουργίες. Καί οἱ δυό βουλές συνέρχονται καί ἐκλέγουν κοινό Προεδρεῖο πού εἶναι ὁ φορέας τῆς ἀνώτατης ἐξουσίας στό διάστημα ἀνάμεσα στίς συνόδους τῆς ΚΕΕ. Κανένα νομοσχέδιο πού ὑποβάλλεται σέ μιά ἀπό τίς βουλές δέ μπορεῖ ν' ἀποχτήσει ἰσχή νόμου, ἄν δέν ἔχει περάσει καί ἀπό τίς δυό βουλές, δηλαδή ἀποκατασταίνεται πλέρια ἰσότητα καί τῶν δυό βουλῶν.

Παρακάτω, γιά τό Προεδρεῖο τῆς ΚΕΕ. Γι' αὐτό μίλησα ἀκροθιγῶς. Τό ΠΓ ἔχει τή γνώμη ὅτι δέ μποροῦμε νά δεχτοῦμε τήν ὕπαρξη δυό νομοθετικῶν προεδρείων. Ἄν τό Προεδρεῖο εἶναι ἡ ἀνώτατη ἐξουσία, δέ μπορεῖ νά χωριστεῖ σέ δυό εἴτε καί περισσότερα μέρη, εἶναι ἀπαραίτητο ἡ ἀνώτατη ἐξουσία νά εἶναι ἑνιαία. Γι' αὐτό τό λόγο θεωρεῖται σκόπιμο νά σχηματιστεῖ ἕνα κοινό Προεδρεῖο τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ ἀπό τά προεδρεῖα τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης βουλῆς σύν μερικά ἄτομα, πού νά ἐκλέγονται σέ κοινή συνεδρίαση καί τῶν δυό βουλῶν, δηλαδή στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕΕ.

Παρακάτω, τό ζήτημα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συγχωνευμένων Ἐπιτροπάτων. Ξέρετε ὅτι σύμφωνα μέ τό παλιό Σύνταγμα, πού ἐπικυρώθηκε πέρσι στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν, οἱ στρατιωτικές ὑποθέσεις, οἱ ἐξωτερικές ὑποθέσεις, τό ἐξωτερικό ἐμπόριο, τά ΤΤΤ καί οἱ σιδηρόδρομοι συγκεντρώνονται στά χέρια τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν· ὅτι τά ἄλλα πέντε Ἐπιτροπάτα δίνουν ἐντολές, δηλαδή τό Ἀνώτατο Συμβούλιο τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, τό Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τόν Ἐπισιτισμό, τό Ἐπιτροπάτο τῶν Οἰκονομικῶν, τό Ἐπιτροπάτο Ἐργασίας καί ἡ Ἐργατο-αγροτική ἐπιθεώρηση ἐξαρτιῶνται ἀπό δυό ὄργανα, ἐνῶ τά ὑπόλοιπα ἕξι Ἐπιτροπάτα εἶναι ἀνεξάρ-

τητα. Τό σχέδιο αὐτό τό κριτίκαραν μιά μερίδα οὐκρανοί, ὁ Ρακόφσκι, ὁ Σκρίπνικ καί ἄλλοι. Τό ΠΓ ὅμως ἀπόριψε τήν πρόταση τῶν οὐκρανῶν γιά μεταφορά τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τίς Ἐξωτερικές Ὑποθέσεις καί τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τό Ἐξωτερικό Ἐμπόριο ἀπό τήν κατηγορία τῶν συγχωνευμένων Ἐπιτροπάτων στήν κατηγορία τῶν Ἐπιτροπάτων πού δίνουν ἐντολές καί δέχτηκε σά βάση τίς κυριότερες θέσεις τοῦ Συντάγματος στό πνεῦμα τῶν περσινῶν ἀποφάσεων.

Αὐτές εἶναι γενικά οἱ ἰδέες πού εἶχε γιά ὁδηγό του τό ΠΓ στήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου πλατφόρμας.

Νομίζω ὅτι γιά τό ζήτημα τοῦ Συντάγματος τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν καί γιά τή δεύτερη βουλή ἡ σύσκεψη θά πρέπει νά περιοριστεῖ σέ μιά σύντομη ἀνταλλαγή γνωμῶν, κι αὐτό τόσο περισσότερο γιατί τό ζήτημα τό μελετᾶ ἡ ἐπιτροπή τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ[77]. Σχετικά μέ τά πραχτικά μέτρα γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τοῦ 12ου Συνεδρίου θά πρέπει κατά τή γνώμη μου νά μιλήσουμε πιό λεπτομερειακά. Ὅσο γιά τό δυνάμωμα τῶν μαρξιστικῶν στελεχῶν πού προέρχονται ἀπό τό ντόπιο πληθυσμό τό μεγαλύτερο μέρος τῆς συζήτησης πρέπει ν' ἀφιερωθεῖ σ' αὐτό τό ζήτημα.

Νομίζω ὅτι πρίν ἀρχίσουμε τή συζήτηση θά ἦταν σκόπιμο ν' ἀκούσουμε τίς ἐκθέσεις τῶν συντρόφων ἀπό τίς δημοκρατίες καί τίς περιοχές μέ βάση τά ὑλικά πού ἔφεραν ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις.

4. ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

12 τοῦ Ἰούνη

Πρίν ἀπ' ὅλα ἤθελα νά πῶ μερικά λόγια γιά τίς ἐκθέσεις τῶν συντρόφων καί γενικά γιά τό χαρακτήρα τῆς σύσκεψης ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἐκθέσεων πού ἔκαναν. Ἄν καί ἡ σύσκεψη αὐτή εἶναι ἡ τέταρτη πού γίνεται ἀπό τότε πού ὑπάρχει ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ὡστόσο ἀπ' ὅλες τίς προηγούμενες συσκέψεις εἶναι ἡ μόνη ὁλοκληρωμένη καί στήν ὁποία ἔγιναν λίγο-πολύ ὁλοκληρωμένες καί ντοκουμενταρισμένες ἐκθέσεις ἀπό τίς δημοκρατίες καί τίς περιοχές. Ἀπό τίς ἐκθέσεις φαίνεται ὅτι τά κομμουνιστικά στελέχη στίς περιοχές καί στίς δημοκρατίες ἀντρώθηκαν καί μαθαίνουν νά δουλεύουν μέ αὐτοτέλεια. Νομίζω ὅτι τό πλούσιο αὐτό ὑλικό, πού παρουσίασαν ἐδῶ οἱ σύντροφοι, ἡ πείρα τῆς δουλιᾶς στίς περιοχές καί στίς δημοκρατίες, πού μᾶς ἔδειξαν ἐδῶ οἱ σύντροφοι, πρέπει απαραίτητα μέ τά Πραχτικά αὐτῆς τῆς σύσκεψης νά γίνει χτῆμα ὅλου τοῦ κόμματός μας. Οἱ ἄνθρωποι ἀντρώθηκαν καί τραβοῦν μπροστά, μαθαίνουν νά διοικοῦν, αὐτό εἶναι τό πρῶτο συμπέρασμα, ἡ πρώτη ἐντύπωση ἀπό τίς ἐκθέσεις.

Σύμφωνα μέ τό περιεχόμενο τῶν ἐκθέσεων θά μπορούσαμε νά χωρίσουμε σέ δυό ὁμάδες τά ὑλικά πού παρουσίασαν: σέ ἐκθέσεις ἀπό τίς σοσιαλιστικές δημοκρατίες

καί σέ ἐκθέσεις ἀπό τίς λαϊκές, τίς μή σοσιαλιστικές δημοκρατίες (Μπουχάρα, Χορεσμία).

Ἄς περάσουμε στήν ἐξέταση τῆς πρώτης ὁμάδας τῶν ἐκθέσεων. Ἀπό τίς ἐκθέσεις φαίνεται ὅτι ἡ πιό ἀναπτυγμένη καί προχωρημένη δημοκρατία, μέ τήν ἔννοια τῆς προσέγγισης τοῦ κομματικοῦ καί ἰδιαίτερα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ στή γλώσσα καί στόν τρόπο ζωῆς τοῦ λαοῦ, πρέπει νά θεωρεῖται ἡ Γεωργία. Ὕστερα ἀπό τή Γεωργία ἔρχεται ἡ Ἀρμενία. Μετά ἀκολουθοῦν οἱ ὑπόλοιπες δημοκρατίες καί περιοχές. Κατά τή γνώμη μου, αὐτό εἶναι ἕνα ἀδιαφιλονίκητο συμπέρασμα. Τό φαινόμενο αὐτό ἐξηγεῖται ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ Γεωργία καί ἡ Ἀρμενία ἔχουν ὑψηλότερο ἐπίπεδο πολιτισμοῦ. Στή Γεωργία τό ποσοστό τῶν ἐγγραμμάτων εἶναι ἀρκετά μεγάλο, φτάνει τά 80%, στήν Ἀρμενία δέν εἶναι κάτω ἀπό 40%. Αὐτοῦ βρίσκεται τό μυστικό, γιατί οἱ δυό αὐτές χῶρες βρέθηκαν μπροστά ἀπό τίς ἄλλες δημοκρατίες. Ἀπό δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ὅσο πιό ἐγγράμματη καί πιό πολιτισμένη εἶναι μιά χώρα, μιά δημοκρατία, μιά περιοχή, τόσο πιό κοντά εἶναι στό λαό, στή γλώσσα του, στόν τρόπο τῆς ζωῆς του ὁ κομματικός καί ὁ σοβιετικός μηχανισμός. Ὅλα αὐτά βέβαια μέ τήν προϋπόθεση ὅτι οἱ ἄλλοι ὅροι εἶναι ἴσοι. Τό πράγμα εἶναι ὁλοφάνερο καί δέν ὑπάρχει τίποτα τό καινούργιο σ᾿ αὐτό τό συμπέρασμα, καί ἀκριβῶς ἐπειδή δέν ὑπάρχει ἐδῶ τίποτα τό καινούργιο, ξεχνοῦν συχνά αὐτό τό συμπέρασμα καί ὄχι σπάνια προσπαθοῦν ν᾿ ἀποδόσουν τήν πολιτιστική, συνεπῶς καί τήν κρατική καθυστέρηση, στά «λάθη» τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος, στίς συγκρούσεις κλπ., τή στιγμή πού ἡ αἰτία γιά ὅλα αὐτά εἶναι ὅτι δέν ὑπάρχουν ἀρκετοί ἐγγράμματοι, δέν ὑπάρχει πολιτισμός. Θέλεις νά κάνεις τή χώρα σου προχωρημένη —μέ τήν ἔννοια τῆς ἀνόδου τοῦ κράτους της—ἀνέβασε τόν ἀριθμό τῶν ἐγγραμμάτων μέσα στόν πληθυσμό, ἀνέβασε τόν πολιτισμό τῆς χώρας σου, καί τά ἄλλα θάρθουν μόνα τους.

Ἄν καταπιαστοῦμε μέ τό ζήτημα ἀπ᾿ αὐτή τήν πλευρά καί κρίνουμε τήν κατάσταση τῶν διαφόρων δημοκρατιῶν ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἐκθέσεων πού μᾶς παρουσίασαν, πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι ἡ κατάσταση στό Τουρκεστάν, ἡ σημερινή κατάσταση ἐκεῖ εἶναι πάρα πολύ ἄσχημη καί ἀνησυχαστική. Καθυστέρηση πολιτιστική, τρομαχτικά μικρό ποσοστό ἐγγραμμάτων, ἀπόσπαση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἀπό τή γλώσσα καί τόν τρόπο ζωῆς τῶν λαῶν τοῦ Τουρκεστάν, τρομαχτικά ἀργοί ρυθμοί ἀνάπτυξης, αὐτή εἶναι ἡ εἰκόνα. Στό μεταξύ εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ἀπ᾿ ὅλες τίς σοβιετικές δημοκρατίες ἡ πιό σημαντική δημοκρατία ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπαναστατικοποίησης τῆς Ἀνατολῆς εἶναι τό Τουρκεστάν, ὄχι μόνο γιατί τό Τουρκεστάν ἀντιπροσωπεύει ἕνα συνδυασμό ἐθνοτήτων πού συνδέονται περισσότερο μέ τήν Ἀνατολή, μά καί γιατί ἀπό τή γεωγραφική του θέση χώνεται μέσα στήν ἴδια τήν καρδιά ἐκείνης τῆς Ἀνατολῆς πού τήν ἐκμεταλλεύονται περισσότερο καί πού συσσώρευσε τό περισσότερο μπαρούτι γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Νά γιατί τό σημερινό Τουρκεστάν ἀποτελεῖ τό πιό ἀδύνατο σημεῖο τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Καθῆκον μας εἶναι νά μετατρέψουμε τό Τουρκεστάν σέ πρότυπο δημοκρατίας, σέ προχωρημένο φυλάκιο γιά τήν ἐπαναστατικοποίηση τῆς Ἀνατολῆς. Γι᾿ αὐτό ἀκριβῶς πρέπει νά συγκεντρώσουμε τήν προσοχή μας στό Τουρκεστάν, μέ τήν ἔννοια ν᾿ ἀνυψώσουμε τό πολιτιστικό ἐπίπεδο τῶν μαζῶν, νά δόσουμε ἐθνικό χαρακτήρα στόν κρατικό μηχανισμό, κλπ. Τό καθῆκον αὐτό πρέπει νά τό ἐκπληρώσουμε ὁπωσδήποτε, χωρίς νά λυπόμαστε τίς δυνάμεις μας, χωρίς νά σταματᾶμε μπροστά στίς θυσίες.

Δεύτερο ἀδύνατο σημεῖο τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας πρέπει νά θεωρήσουμε τήν Οὐκρανία. Ἡ κατάσταση πραγμάτων σ' αὐτήν σχετικά μέ τόν πολιτισμό, τούς ἐγγράμματους κλπ. εἶναι ἡ ἴδια ἤ σχεδόν ἡ ἴδια μέ τήν κατάσταση τοῦ Τουρκεστάν. Κι ἐδῶ ὁ κρατικός μηχανισμός βρίσκεται πολύ λίγο κοντά στή γλώσσα καί στόν τρόπο ζωῆς τοῦ λαοῦ, ὅπως καί στό Τουρκεστάν. Στό μεταξύ ἡ Οὐκρανία ἔχει γιά τούς λαούς τῆς Δύσης τήν ἴδια σημασία πού ἔχει τό Τουρκεστάν γιά τούς λαούς τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ κατάσταση στήν Οὐκρανία περιπλέκεται ἀκόμα ἀπό ὁρισμένες ἰδιομορφίες τῆς βιομηχανικῆς ἀνάπτυξης τῆς χώρας. Πρόκειται γιά τό ὅτι οἱ βασικοί κλάδοι τῆς βιομηχανίας, ἡ ἀνθρακοβιομηχανία καί ἡ μεταλλουργία, δέν ἐμφανίστηκαν στήν Οὐκρανία ἀπό τά κάτω μέ τή φυσιολογική ἀνάπτυξη τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, μά ἀπό τά πάνω μέ τήν εἰσαγωγή τους ἀπ' ἔξω, μέ τήν τεχνητή ἐμφύτευσή τους. Γι' αὐτό τό λόγο τό προλεταριάτο αὐτῶν τῶν κλάδων δέν εἶναι ντόπιο, δέ μιλᾶ τήν ουκρανική γλώσσα. Καί τό περιστατικό αὐτό ἔχει σάν ἀποτέλεσμα ἡ πολιτιστική ἐπίδραση τῆς πόλης πάνω στό χωριό καί ἡ συμμαχία τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά νά δυσκολεύονται σημαντικά ἐξαιτίας αὐτῶν τῶν διαφορῶν στήν ἐθνική σύνθεση τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ὅλα αὐτά τά περιστατικά πρέπει νά παίρνονται ὑπόψη στή δουλιά γιά τή μετατροπή τῆς Οὐκρανίας σέ πρότυπο δημοκρατίας. Καί πρέπει ὁπωσδήποτε νά μετατραπεῖ σέ πρότυπο, γιατί ἔχει τεράστια σημασία γιά τούς λαούς τῆς Δύσης.

Περνῶ στίς ἐκθέσεις γιά τή Χορεσμία καί τή Μπουχάρα. Γιά τή Χορεσμία δέ θά μιλήσω, γιατί λείπει ὁ ἀντιπρόσωπός της: δέν εἶναι σωστό νά κρίνουμε τή δουλιά τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος καί τῆς κυβέρνησης τῆς Χορεσμίας στηριζόμενοι μόνο στά ὑλικά πού ἔχει στή διάθεσή της ἡ ΚΕ. Ὅσα εἶπε ἐδῶ ὁ Μπρόιντο γιά τή Χορεσμία ἀφοροῦν τό παρελθόν καί ἔχουν ἐλάχιστη σχέση μέ τή σημερινή κατάσταση τῆς Χορεσμίας. Σχετικά μέ τό κόμμα εἶπε ὅτι τά 50% τῶν μελῶν του εἶναι ἔμποροι κλπ. Μπορεῖ αὐτό νά συνέβαινε στό παρελθόν, σήμερα ὅμως γίνεται ἐκεῖ ἐκκαθάριση. «Οὔτε ἕνα κομματικό βιβλιάριο» δέ δόθηκε ἀκόμα στή Χορεσμία, οὐσιαστικά ἐκεῖ δέν ὑπάρχει κόμμα, θά μπορεῖ νά γίνει λόγος γιά κόμμα ὕστερα ἀπό τήν ἐκκαθάριση. Λένε ὅτι ὑπάρχουν ἐκεῖ κάμποσες χιλιάδες μέλη τοῦ κόμματος. Νομίζω ὅτι ὕστερα ἀπό τήν ἐκκαθάριση τοῦ κόμματος δέ θά μείνουν ἐκεῖ περισσότερα ἀπό ἑκατό μέλη τοῦ κόμματος. Τό ἴδιο ἀκριβῶς ἔγινε πέρσι καί στή Μπουχάρα πού εἶχε 16 χιλιάδες μέλη τοῦ κόμματος καί ὕστερα ἀπό τήν ἐκκαθάριση δέν ἔμειναν πάνω ἀπό χίλια.

Περνῶ στήν ἔκθεση γιά τή Μπουχάρα. Μιλώντας γιά τή Μπουχάρα πρέπει νά πῶ προκαταβολικά δυό λόγια γιά τό γενικό τόνο καί τό χαρακτήρα τῶν ἐκθέσεων πού ἔγιναν. Ἔχω τή γνώμη ὅτι οἱ ἐκθέσεις γιά τίς δημοκρατίες καί τίς περιοχές ἦταν γενικά ἀληθινές καί δέν ἀπομακρύνονταν γενικά ἀπό τήν πραγματικότητα. Μόνο μιά ἔκθεση διαφωνεῖ ριζικά μέ τήν πραγματικότητα, ἡ ἔκθεση γιά τή Μπουχάρα. Καί μάλιστα δέν πρόκειται κάν γιά ἔκθεση, ἀλλά γιά καθαρή διπλωματία, γιατί ὅ,τι ἀρνητικό ὑπάρχει στή Μπουχάρα σκεπάζεται, συγκαλύπτεται, καί ὅ,τι λάμπει ἐπιφανειακά καί χτυπᾶ στά μάτια προβάλλεται στό προσκήνιο γιά ἐπίδειξη. Συμπέρασμα: στή Μπουχάρα ὅλα πᾶνε κατ' εὐχήν. Νομίζω ὅτι ἤρθαμε σ' αὐτή τή σύσκεψη ὄχι γιά νά κάνουμε τό διπλωμάτη ὁ ἕνας στόν ἄλλον, γιά νά συγχαίρουμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον καί νά ἀλληλοκοροϊδευόμαστε πίσω ἀπό τίς πλάτες μας, μά γιά νά ποῦμε ὅλη τήν ἀλήθεια, νά ἀποκαλύψουμε σάν κομ-

μουνιστές όλες τίς πληγές, νά τίς ξεσκεπάσουμε καί νά βροῦμε τά μέσα γιά τή θεραπεία τους. Μόνο μ' αὐτό τόν ὅρο μποροῦμε νά πᾶμε μπροστά. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ ἔκθεση γιά τή Μπουχάρα ξεχωρίζει ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες ἐκθέσεις, γιατί δέ λέει τήν ἀλήθεια. Δέν ἔβαλα ἐδῶ τυχαῖα στόν εἰσηγητή τήν ἐρώτηση γιά τή σύνθεση τοῦ Συμβουλίου τῶν Ναζίρ τῆς Μπουχάρας. Τό Συμβούλιο τῶν Ναζίρ εἶναι τό Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ. Ὑπάρχουν στό συμβούλιο ντεχκάνοι, δηλαδή ἀγρότες; Ὁ εἰσηγητής δέν ἀπάντησε. Ἐγώ ὅμως ἔχω πληροφορίες γι' αὐτό τό πράγμα—καί νά πού ἀποδείχνεται ὅτι στήν κυβέρνηση τῆς Μπουχάρας δέν ὑπάρχει οὔτε ἕνας ἀγρότης. Μέσα στά 9 ἤ 11 μέλη τῆς κυβέρνησης ὑπάρχουν: ἕνας γιός πλούσιου μεγαλεμπόρου, ἕνας ἔμπορος, ἕνας διανοούμενος, ἕνας μολάς, ἕνας ἔμπορος, ἕνας διανοούμενος, πάλι ἕνας ἔμπορος, δέν ὑπάρχει ὅμως οὔτε ἕνας ντεχκάνος. Καί ὅμως ὅπως ξέρουμε, ἡ Μπουχάρα εἶναι χώρα άπο κλειστικά ἀγροτική.

Τό ζήτημα αὐτό ἔχει ἄμεση σχέση μέ τό ζήτημα τῆς πολιτικῆς τῆς κυβέρνησης τῆς Μπουχάρας. Ποιά εἶναι ἡ πολιτική αὐτῆς τῆς κυβέρνησης πού ἐπικεφαλῆς της βρίσκονται κομμουνιστές; Παίρνει ὑπόψη της τά συμφέροντα τῆς ἀγροτιᾶς, τῆς δικῆς της ἀγροτιᾶς; Θά ἤθελα νά ἐπικαλεστῶ μόνο δυό γεγονότα πού δείχνουν παραστατικά τήν πολιτική τῆς κυβέρνησης τῆς Μπουχάρας, πού ἐπικεφαλῆς της βρίσκονται κομμουνιστές. Ἀπό ἕνα ἔγγραφο, πού τό ὑπογράφουν οἱ πιό ὑπεύθυνοι σύντροφοι καί παλιά μέλη τοῦ κόμματος, φαίνεται λογουχάρη ὅτι ἡ κρατική τράπεζα τῆς Μπουχάρας, ἀπό τότε πού ἱδρύθηκε, τά 75% τῶν πιστώσεών της τά παραχώρησε σέ ἰδιῶτες ἐμπόρους, ἐνῶ στούς συνεταιρισμούς τῶν ἀγροτῶν ἔδοσε μόνο τά 2%. Σέ ἀπόλυτους ἀριθμούς αὐτό ἐκφράζεται ἔτσι:

7 ἑκατομμύρια χρυσά ρούβλια στούς ἐμπόρους καί 220 χιλιάδες χρυσά ρούβλια στούς ἀγρότες. Παρακάτω: στή Μπουχάρα δέν ἔγινε δήμευση τῆς γῆς. Ἔγινε ὅμως δήμευση τῶν ζώων τῶν ἐμίρηδων... πρός ὄφελος τῶν ἀγροτῶν. Καί τό ἀποτέλεσμα; Ἀπό τό ἴδιο ἔγγραφο φαίνεται ὅτι δημεύτηκαν γιά τούς ἀγρότες δυό χιλιάδες περίπου ζῶα κι ἀπ' αὐτά οἱ ἀγρότες πῆραν στά χέρια τους μόνο 200 περίπου ζῶα. Τά ὑπόλοιπα πουλήθηκαν καί φυσικά πουλήθηκαν σέ εὔπορους πολίτες.

Καί ἡ κυβέρνηση αὐτή ὀνομάζεται σοβιετική, λαϊκή! Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι ἡ δράση τῆς κυβέρνησης τῆς Μπουχάρας πού περιγράψαμε παραπάνω δέν ἔχει τίποτα τό λαϊκό, τίποτα τό σοβιετικό.

Ὁ εἰσηγητής παρουσίασε μέ πολύ ρόδινο φῶς τό ζήτημα τῆς στάσης τοῦ λαοῦ τῆς Μπουχάρας ἀπέναντι στή ΣΟΣΔΡ καί στήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν. Κατά τή γνώμη του, καί σ' αὐτό τό σημεῖο ὅλα πᾶνε καλά. Ἡ δημοκρατία τῆς Μπουχάρας, λέει, θέλει νά μπεῖ στήν Ἕνωση. Ὁ ὁμιλητής νομίζει, ὅπως φαίνεται, ὅτι εἶναι ἀρκετό νά θέλεις νά μπεῖς στήν Ἕνωση γιά ν' ἀνοίξουν διάπλατα οἱ πόρτες. Ὄχι, σύντροφοι, τό ζήτημα δέν εἶναι τόσο ἁπλό. Πρέπει ἀκόμα νά ρωτήσεις, ἄν θά σέ δεχτοῦν στήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν. Γιά νά ἔχεις τή δυνατότητα νά μπεῖς στήν Ἕνωση, πρέπει προκαταβολικά νά κερδίσεις στά μάτια τῶν λαῶν τῆς Ἕνωσης τό δικαίωμα νά μπεῖς στήν Ἕνωση, πρέπει νά καταχτήσεις αὐτό τό δικαίωμα. Πρέπει νά θυμήσω στούς συντρόφους τῆς Μπουχάρας ὅτι δέν πρέπει νά θεωροῦν τήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν ξέφραγο ἀμπέλι.

Τέλος, θά ἤθελα, τελειώνοντας τό πρῶτο μέρος τοῦ κλεισίματός μου πού ἀναφέρεται στίς ἐκθέσεις, νά θίξω ἕνα χαρακτηριστικό σημεῖο αὐτῶν τῶν ἐκθέσεων. Κανένας, οὐ-

τε ἕνας εἰσηγητής δέν ἀπάντησε σ' ἕνα ζήτημα πού βρίσκεται στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς σύσκεψης, καί συγκεκριμένα στό ζήτημα ἄν ὑπάρχουν ἀχρησιμοποίητες ἐλεύθερες ἐφεδρεῖες ἀπό τοπικά στελέχη. Στό ζήτημα αὐτό κανένας δέν ἔδοσε ἀπάντηση καί κανένας δέν τό ἔθιξε, ἐκτός ἀπό τό Γκρίνκο πού ὡστόσο δέν εἶναι εἰσηγητής. Καί ὅμως τό ζήτημα αὐτό ἔχει πρωταρχική σημασία. Ὑπάρχουν λοιπόν στίς δημοκρατίες εἴτε στίς περιοχές ἐλεύθερα, ἀχρησιμοποίητα στελέχη ἀπό τό ντόπιο πληθυσμό, κι ἄν ὑπάρχουν, γιατί δέ χρησιμοποιήθηκαν; Ἄν πάλι δέν ὑπάρχουν τέτιες ἐφεδρεῖες, ἐνῶ παρ' ὅλα αὐτά εἶναι αἰσθητή ἡ ἔλλειψη στελεχῶν, μέ ποιά ἐθνικά στοιχεῖα συμπληρώνονται οἱ κενές θέσεις στήν κομματική καί τή σοβιετική δουλιά; Ὅλα αὐτά εἶναι ζητήματα ὑψίστης σημασίας γιά τό κόμμα. Ξέρω ὅτι στίς δημοκρατίες καί στίς περιοχές ὑπάρχει μιά μερίδα καθοδηγητικά στελέχη, κυρίως ρῶσοι, πού κάποτε δέν ἀφήνουν τά τοπικά στελέχη νά τραβήξουν μπροστά, παρεμποδίζουν τήν προώθησή τους σέ ὁρισμένα πόστα, τά παραγκωνίζουν. Ὑπάρχουν τέτιες περιπτώσεις πού ἀποτελοῦν μιά ἀπό τίς αἰτίες δυσαρέσκειας στίς δημοκρατίες καί τίς περιοχές. Μά ἡ πιό μεγάλη καί ἡ πιό βασική αἰτία δυσαρέσκειας εἶναι ὅτι ὑπάρχουν πολύ λίγες ἤ καλύτερα δέν ὑπάρχουν καθόλου διαθέσιμες ἐφεδρεῖες ἀπό ντόπιους κατάλληλους γιά δουλιά. Αὐτό εἶναι ὅλο τό ζήτημα. Ἄν δέν ὑπάρχουν ἀρκετά ντόπια στελέχη, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι πρέπει νά τοποθετήσουμε στή δουλιά στελέχη ὄχι ντόπια, ἀνθρώπους ἀπό ἄλλες ἐθνότητες, γιατί ὁ καιρός δέν περιμένει, πρέπει νά χτίζουμε καί νά διοικοῦμε, ἐνῶ τά στελέχη τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ ἀναπτύσσονται ἀργά. Ἔχω τή γνώμη ὅτι ἐδῶ τά στελέχη τῶν περιοχῶν καί τῶν δημοκρατιῶν κατάφυγαν σέ κάποια πονηριά καί ἀποσιώπησαν αὐτό τό περιστατικό. Εἶναι ὅμως

φανερό ὅτι τά $^{9}/_{10}$ τῶν παρεξηγήσεων ἐξηγοῦνται μέ τήν ἔλλειψη ντόπιων στελεχῶν. Τό συμπέρασμα εἶναι ἕνα: νά βάλουμε μπροστά στό κόμμα σάν μαχητικό καθῆκον τή γοργή δημιουργία σοβιετικῶν καί κομματικῶν στελεχῶν ἀπ' τό ντόπιο πληθυσμό.

Ἀπό τίς ἐκθέσεις περνῶ στίς ὁμιλίες. Πρέπει νά τονίσω, σύντροφοι, ὅτι κανένας, οὔτε ἕνας ὁμιλητής δέν ἔκανε κριτική στό μέρος τοῦ σχεδίου πλατφόρμας πού πρότεινε τό ΠΓ καί ἀφορᾶ τίς ἀρχές. (Φ ω ν ή «Δέν ἐπιδέχεται κριτική»). Αὐτό τό θεωρῶ σάν συμφωνία τῆς συνδιάσκεψης, σάν ἀλληλεγγύη τῆς συνδιάσκεψης μέ τίς θέσεις πού διατυπώθηκαν στό μέρος τῆς πλατφόρμας πού ἀφορᾶ τίς ἀρχές. (Φ ω ν έ ς «Σωστά»).

Ἡ προσθήκη τοῦ Τρότσκι, πού πῆρε τό λόγο, ἤ ἡ παρεμβολή του (ἀφορᾶ τό μέρος ἀρχῶν) πρέπει νά γίνει δεχτή, γιατί δέν ἀλλάζει ἀπολύτως τίποτα ἀπό τό χαραχτήρα τοῦ μέρους τῆς ἀπόφασης πού ἀφορᾶ τίς ἀρχές, κάτι παραπάνω, ἀπορέει φυσιολογικά ἀπ' αὐτό τό μέρος. Τόσο περισσότερο πού ἡ προσθήκη τοῦ Τρότσκι ἀποτελεῖ στήν οὐσία της ἐπανάληψη τοῦ γνωστοῦ σημείου τῆς ἀπόφασης τοῦ 10ου Συνεδρίου γιά τό ἐθνικό ζήτημα, ὅπου γίνεται λόγος ὅτι εἶναι ἀπαράδεχτο νά μεταφυτεύουμε μηχανικά τά παραδείγματα τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας στίς περιοχές καί στίς δημοκρατίες. Ἐδῶ ὑπάρχει βέβαια ἐπανάληψη, ἔχω ὅμως τή γνώμη ὅτι δέ βλάπτει νά ἐπαναλαβαίνουμε καμιά φορά ὁρισμένα πράγματα. Γι' αὐτό τό λόγο δέ σκοπεύω νά ἐπεκταθῶ στό μέρος τῆς ἀπόφασης πού ἀφορᾶ τίς ἀρχές. Ὁ λόγος τοῦ Σκρίπνικ δίνει κάποια ἀφορμή γιά νά βγάλουμε τό συμπέρασμα ὅτι ἑρμηνεύει μέ δικό του τρόπο αὐτό τό μέρος πού ἀφορᾶ τίς ἀρχές, προσπαθώντας μπροστά στό βασικό καθῆκον— μπροστά στόν ἀγώνα ἐνάντια στό μεγαλορωσικό σωβινισμό

πού ἀποτελεῖ τόν κύριο κίνδυνο—νά ἐπισκιάσει τόν ἄλλο κίνδυνο, τόν κίνδυνο τοῦ τοπικοῦ ἐθνικισμοῦ. Μιά τέτια ἑρμηνεία ὅμως εἶναι βαθιά λαθεμένη.

Τό δεύτερο μέρος τῆς πλατφόρμας τοῦ ΠΓ ἀναφέρεται στά ζητήματα τοῦ χαρακτήρα τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν καί σέ μερικές τροπολογίες στό Σύνταγμα τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἵδρυσης τῆς λεγόμενης δεύτερης βουλῆς. Πρέπει νά πῶ ὅτι ἐδῶ τό ΠΓ ἔχει ὁρισμένες διαφωνίες μέ τούς συντρόφους οὐκρανούς. Αὐτά πού ἐκτίθενται στό σχέδιο πλατφόρμας τοῦ ΠΓ ψηφίστηκαν ὁμόφωνα ἀπό τό ΠΓ. Ὁ Ρακόφσκι ὅμως βάζει ὑπό συζήτηση ὁρισμένα σημεῖα. Αὐτό φάνηκε ἀνάμεσα στά ἄλλα στήν ἐπιτροπή τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ. Ἴσως δέ θά ἔπρεπε νά μιλήσουμε γι' αὐτό, γιατί τό ζήτημα δέ θά λυθεῖ ἐδῶ. Μίλησα κιόλας γι' αὐτό τό μέρος τῆς πλατφόρμας καί εἶπα ὅτι τό ζήτημα τό ἐπεξεργάζεται ἡ ἐπιτροπή τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ καί ἡ ἐπιτροπή τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης[78]. Μιά ὅμως καί θίχτηκε αὐτό τό ζήτημα, δέ μπορῶ νά τό παρακάμψω.

Δέν εἶναι σωστό ὅτι τό ζήτημα τῆς συνομοσπονδίας καί τῆς ὁμοσπονδίας εἶναι ζήτημα χωρίς σημασία. Μήπως εἶναι τυχαῖο ὅτι οἱ σύντροφοι οὐκρανοί, ἐξετάζοντας τό γνωστό σχέδιο τοῦ Συντάγματος πού ψηφίστηκε στό συνέδριο τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν, διέγραψαν ἀπό μέσα τή φράση πού λέει ὅτι οἱ δημοκρατίες «συνενώνονται σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος»; Μήπως εἶναι τυχαῖο αὐτό καί μήπως δέν τό ἔκαναν; Γιατί διέγραψαν αὐτή τή φράση; Μήπως εἶναι τυχαῖο τό γεγονός ὅτι οἱ σύντροφοι οὐκρανοί στό ἀντισχέδιό τους πρότειναν νά μή συγχωνευτοῦν τό Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τό Ἐξωτερικό Ἐμπόριο καί τό Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τίς Ἐξωτερικές Ὑποθέσεις ἀλλά νά μεταφερθοῦν στήν κατηγορία τῶν Ἐπιτροπάτων

πού δίνουν ἐντολές; Ποῦ εἶναι λοιπόν ἐδῶ τό ἑνιαῖο ἑνωσιακό κράτος, ἄν σέ κάθε δημοκρατία παραμείνει τό δικό της Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τίς Ἐξωτερικές Ὑποθέσεις καί τό δικό της Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τό Ἐξωτερικό Ἐμπόριο; Μήπως εἶναι τυχαῖο τό γεγονός ὅτι οἱ οὐκρανοί στό ἀντισχέδιό τους ἐκμηδένισαν τήν ἐξουσία τῆς ΚΕΕ μοιράζοντάς την ἀνάμεσα στά δυό προεδρεῖα τῶν δυό βουλῶν; Ὅλες αὐτές οἱ τροπολογίες πού προτείνει ὁ Ρακόφσκι ἔχουν καταχωρηθεῖ καί ἐξεταστεῖ ἀπό τήν ἐπιτροπή τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ πού τίς ἀπόριψε. Γιατί λοιπόν νά τίς ἐπαναλαβαίνουμε ξανά ἐδῶ; Στήν ἐπιμονή αὐτή μερικῶν οὐκρανῶν συντρόφων διαβλέπω τήν ἐπιθυμία νά πετύχουν κάτι τό ἐνδιάμεσο ἀνάμεσα στή συνομοσπονδία καί τήν ὁμοσπονδία στόν καθορισμό τοῦ χαρακτήρα τῆς Ἕνωσης μέ μετατόπιση τοῦ βάρους πρός τό μέρος τῆς συνομοσπονδίας. Στό μεταξύ εἶναι φανερό ὅτι ἐμεῖς δέ δημιουργοῦμε συνομοσπονδία ἀλλά ὁμοσπονδία τῶν δημοκρατιῶν, ἕνα ἑνωσιακό κράτος πού συνενώνει στά χέρια του τίς στρατιωτικές καί ἐξωτερικές ὑποθέσεις, τό ἐξωτερικό ἐμπόριο καί τίς ἄλλες ὑποθέσεις, ἕνα κράτος πού ἡ ὕπαρξή του δέ μειώνει τά κυριαρχικά δικαιώματα τῶν χωριστῶν δημοκρατιῶν.

Ἄν στή σύνθεση τῆς Ἕνωσής μας ἔχουμε τό Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τίς Ἐξωτερικές Ὑποθέσεις, τό Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τό Ἐξωτερικό Ἐμπόριο κλπ. καί ταυτόχρονα ὑπάρχουν ὅλα αὐτά τά Ἐπιτροπάτα τοῦ Λαοῦ καί στίς δημοκρατίες πού ἀνήκουν στήν σύνθεση τῆς Ἕνωσης, τότε εἶναι φανερό ὅτι ἡ Ἕνωσή μας σά σύνολο δέ θά μπορεῖ νά ἐμφανίζεται σάν ἑνιαῖο κράτος μπροστά στόν ἐξωτερικό κόσμο, γιατί ἕνα ἀπό τά δυό: ἤ συγχωνεύουμε αὐτούς τούς μηχανισμούς καί παρουσιαζόμαστε μπροστά στόν ἐξωτερικό ἐχθρό σάν ἑνιαία Ἕνωση ἤ δέ συγ-

χωνεύουμε αὐτούς τούς μηχανισμούς, δέ δημιουργοῦμε ἕνα ἑνωσιακό κράτος, ἀλλά ἕνα συνονθύλευμα δημοκρατιῶν, καί τότε κάθε δημοκρατία πρέπει νά ἔχει τό δικό της παράλληλο μηχανισμό. Νομίζω ὅτι ἡ ἀλήθεια ἐδῶ εἶναι μέ τό μέρος τοῦ σ. Μανουήλσκι καί ὄχι μέ τό μέρος τοῦ Ρακόφσκι καί τοῦ Σκρίπνικ.

Ἀπό τά ζητήματα τοῦ κράτους περνῶ σέ ζητήματα καθαρά συγκεκριμένου, πραχτικοῦ χαρακτήρα πού συνδέονται ἐνμέρει μέ τίς πραχτικές προτάσεις τοῦ ΠΓ καί ἐνμέρει μέ τίς τροπολογίες πού μποροῦν νά ὑποβληθοῦν ἐδῶ ἀπό τούς συντρόφους τῆς πραχτικῆς δουλιᾶς. Ἐγώ σάν εἰσηγητής ἀπό μέρους τοῦ ΠΓ δέν εἶπα καί δέ μποροῦσα νά πῶ ὅτι οἱ συγκεκριμένες πραχτικές προτάσεις τοῦ ΠΓ ἐξαντλοῦν τό ζήτημα. Ἀντίθετα, ἀπό τήν ἀρχή-ἀρχή διατύπωσα τήν ἐπιφύλαξη ὅτι ἐδῶ μπορεῖ νά ὑπάρχουν κενά καί ὅτι θά εἶναι ἀναπόφευχτες οἱ προσθῆκες. Μιά τέτια προσθήκη προτείνει ὁ Σκρίπνικ σχετικά μέ τά συνδικάτα. Ἡ προσθήκη αὐτή γίνεται δεχτή. Δέχομαι ἐπίσης ὁρισμένες συμπληρώσεις τοῦ σ. Μικογιάν. Χρειάζεται πραγματικά νά διορθωθεῖ τό σημεῖο σχετικά μέ τά κεφάλαια πού διατίθενται γιά τίς ἐκδόσεις καί γενικά γιά τόν τύπο σέ ὁρισμένες καθυστερημένες δημοκρατίες καί περιοχές. Τό ζήτημα αὐτό μᾶς διέφυγε. Μᾶς διέφυγε ἐπίσης τό ζήτημα τῶν σχολείων σέ ὁρισμένες περιοχές ἀκόμα καί σέ δημοκρατίες. Τά δημοτικά σχολειά δέν συμπεριλήφθηκαν στόν κρατικό προϋπολογισμό. Αὐτή εἶναι μιά πραγματική παράλειψη καί τέτιες παραλείψεις μπορεῖ νά ὑπάρχουν ἕνα σωρό. Γι' αὐτό προτείνω στούς συντρόφους τῆς πραχτικῆς δουλιᾶς, πού μίλησαν περισσότερο γιά τήν κατάσταση τῶν ὀργανώσεών τους καί λιγότερο προσπάθησαν νά δόσουν κάτι τό συγκεκριμένο, νά σκεφτοῦν αὐτό τό ζήτημα, καί τίς ἀντίστοιχες συγκεκριμένες προσθῆκες, τροπολογίες τους κλπ. νά τίς ὑποβάλουν στήν ΚΕ πού θά τίς συγκεντρώσει ὅλες μαζί, θά τίς καταχωρήσει στά ἀντίστοιχα σημεῖα καί θά τίς στείλει στίς ὀργανώσεις.

Δέ μπορῶ ν' ἀποσιωπήσω μιά ἀπό τίς προτάσεις τοῦ Γκρίνκο, ὅτι πρέπει νά δημιουργήσουμε ὁρισμένους προνομιακούς ὅρους πού θά διευκολύνουν τήν εἴσοδο στό κόμμα καί τήν προώθηση στά καθοδηγητικά του ὄργανα τῶν ντόπιων στοιχείων πού ἀνήκουν στίς λιγότερο πολιτισμένες καί ἴσως καί λιγότερο προλεταριακές ἐθνότητες. Ἡ πρόταση αὐτή εἶναι σωστή καί πρέπει κατά τή γνώμη μου νά γίνει δεχτή.

Κλείνω τόν τελειωτικό μου λόγο μέ τήν παρακάτω πρόταση: τό σχέδιο πλατφόρμας τοῦ ΠΓ πάνω στό ἐθνικό ζήτημα νά ψηφιστεῖ κατ' ἀρχήν, παίρνοντας ὑπόψη καί τήν τροπολογία τοῦ Τρότσκι. Νά ἀνατεθεῖ στήν ΚΕ νά ταξινομήσει καί νά συμπεριλάβει στά ἀντίστοιχα σημεῖα τῆς πλατφόρμας τίς τροπολογίες πραχτικοῦ χαρακτήρα πού ὑπάρχουν ἤ πού μπορεῖ νά προταθοῦν ἀκόμα. Νά ἀνατεθεῖ στήν ΚΕ νά τυπώσει μέσα σέ μιά βδομάδα καί νά στείλει στίς ὀργανώσεις τό σχέδιο πλατφόρμας, τά Πραχτικά, τήν ἀπόφαση καί τά σπουδαιότερα ντοκουμέντα πού κατάθεσαν οἱ εἰσηγητές. Νά ψηφιστεῖ τό σχέδιο πλατφόρμας χωρίς νά δημιουργηθεῖ εἰδική ἐπιτροπή.

Δέν ἔθιξα τό ζήτημα τῆς δημιουργίας δίπλα στήν ΚΕ μιᾶς ἐπιτροπῆς γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Σύντροφοι, ἔχω ὁρισμένες ἀμφιβολίες γιά τή σκοπιμότητα τῆς δημιουργίας μιᾶς τέτιας ὀργάνωσης, πρῶτο, γιατί δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι οἱ δημοκρατίες καί οἱ περιοχές δέ θά μᾶς δόσουν γι' αὐτή τή δουλιά σημαίνοντα στελέχη. Εἶμαι βέβαιος γι' αὐτό. Δεύτερο, ἔχω τή γνώμη ὅτι οἱ Ἐπιτροπές περιοχῶν καί οἱ ἐθνικές ΚΕ δέ θά συμφωνήσουν νά μεταβιβάσουν ἕνα μέρος τῶν δικαιωμάτων τους στή διάθεση τῶν

συντρόφων τῆς ἐπιτροπῆς πού θά δημιουργηθεῖ δίπλα στήν ΚΕ. Τώρα, ὅταν ἐμεῖς κατανέμουμε τίς δυνάμεις, συνήθως ρωτᾶμε τίς Ἐπιτροπές Περιοχῶν καί τίς ἐθνικές ΚΕ. Ὅταν θά ὑπάρχει μιά τέτια ἐπιτροπή, φυσικά τό κέντρο τοῦ βάρους θά μεταφερθεῖ στήν ἐπιτροπή. Δέν ὑπάρχει ἀναλογία ἀνάμεσα στήν ἐπιτροπή γιά τό ἐθνικό ζήτημα καί στίς ἐπιτροπές γιά τά ζητήματα τῶν συνεταιρισμῶν ἤ γιά τή δουλιά στούς ἀγρότες. Ἡ ἐπιτροπή γιά τή δουλιά στό χωριό καί στούς συνεταιρισμούς ἐπεξεργάζεται συνήθως γενικές ὑποδείξεις. Γιά τό ἐθνικό ζήτημα ὅμως δέ χρειάζονται γενικές ὑποδείξεις μά ὁ καθορισμός συγκεκριμένων μέτρων γιά κάθε δημοκρατία καί περιοχή, πράγμα πού δέν εἶναι σέ θέση νά τό κάνει μιά γενική ἐπιτροπή. Εἶναι ζήτημα ἄν μιά ὁποιαδήποτε ἐπιτροπή μπορεῖ νά ἐπεξεργάζεται καί νά παίρνει ὁποιεσδήποτε ἀποφάσεις, λογουχάρη γιά τή δημοκρατία τῆς Οὐκρανίας: δυό εἴτε τρεῖς ἄνθρωποι ἀπό τήν Οὐκρανία δέ μποροῦν νά ἀντικαταστήσουν τήν ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Οὐκρανίας. Νά γιατί ἔχω τή γνώμη ὅτι ἡ ἐπιτροπή δέ θά δόσει τίποτα τό οὐσιαστικό. Τό μέτρο πού προτείνεται ἐδῶ, νά μποῦν στά βασικά τμήματα τῆς ΚΕ στελέχη τῶν ἐθνικῶν περιοχῶν, τό μέτρο αὐτό νομίζω ὅτι γιά τήν ὥρα εἶναι ὑπεραρκετό. Ἄν ὕστερα ἀπό μισό χρόνο δέν ἔχουμε ἰδιαίτερες ἐπιτυχίες, τότε μποροῦμε νά βάλουμε τό ζήτημα τῆς δημιουργίας ειδικῆς ἐπιτροπῆς.

5. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΟΜΙΛΙΕΣ

12 τοῦ Ἰούνη

Ἐπειδή μοῦ ἔκαναν ἐπίθεση (γέλια), ἐπιτρέψτε μου ν' ἀπαντήσω σχετικά μέ τό «ἑνιαῖο καί ἀδιαίρετο». Κανένας ἄλλος δέ στιγμάτισε ὅσο ὁ Στάλιν τό «ἑνιαῖο καί ἀδιαίρετο» στό 7ο ἄρθρο τῆς ἀπόφασης γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι δέν πρόκειται γιά τό «ἀδιαίρετο» ἀλλά γιά τήν ὁμοσπονδία, ἐνῶ οἱ οὐκρανοί πᾶνε νά μᾶς ἐπιβάλλουν τή συνομοσπονδία. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο ζήτημα.

Τό δεύτερο ζήτημα ἀφορᾶ τό Ρακόφσκι. Ἐπαναλαβαίνω—τό ἔχω πεῖ καί ἄλλη φορά—τό Σύνταγμα πού ψηφίστηκε στό 1ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ ἀναγράφει ὅτι οἱ τάδε καί οἱ τάδε Δημοκρατίες «σ υ ν ε ν ώ ν ο ν τ α ι σ' ἕ ν α ἑ ν ω σ ι α κ ό κ ρ ά τ ο ς», στήν «Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν». Οἱ οὐκρανοί ἔστειλαν στήν ΚΕ τό ἀντισχέδιό τους πού λέει: Οἱ τάδε καί οἱ τάδε δημοκρατίες «σ χ η μ α τ ί ζ ο υ ν τ ή ν ἕ ν ω σ η τ ῶ ν σ ο σ ι α λ ι σ τ ι κ ῶ ν δ η μ ο κ ρ α τ ι ῶ ν». Διαγράφονται οἱ λέξεις «συνενώνονται σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος». Ἐδῶ διαγράφονται τέσσερις λέξεις. Γιατί; Μήπως εἶναι τυχαῖο; Καί ποῦ εἶναι ἐδῶ ἡ ὁμοσπονδία; Ἔμβρυα συνομοσπονδιασμοῦ βλέπω στό Ρακόφσκι ἀκόμα καί στό ὅτι διέγραψε

ἀπό τό γνωστό ἄρθρο τοῦ Συντάγματος πού ψηφίστηκε στό 1ο Συνέδριο τίς λέξεις γιά τό Προεδρεῖο σάν «φορέα τῆς ἀνώτατης ἐξουσίας στό διάστημα πού μεσολαβεῖ ἀνάμεσα στίς συνόδους», καί ὅτι μοιράζει τήν ἐξουσία ἀνάμεσα στά προεδρεῖα τῶν δυό βουλῶν, δηλαδή καθιστᾶ πλασματική τήν ἑνωσιακή ἐξουσία. Γιατί τό ἔκανε αὐτό; Γιατί εἶναι ἐνάντια στήν ἰδέα τοῦ ἑνωσιακοῦ κράτους, ἐνάντια στήν πραγματική ἑνωσιακή ἐξουσία. Αὐτό εἶναι τό δεύτερο.

Τρίτο, στό σχέδιο τῶν οὐκρανῶν τό Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τίς Ἐξωτερικές Ὑποθέσεις καί τό Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τό Ἐξωτερικό Ἐμπόριο δέ συγχωνεύονται ἀλλά μεταφέρονται ἀπό τήν κατηγορία τῶν συγχωνευμένων ὑπουργείων στήν κατηγορία τῶν ὑπουργείων πού δίνουν ἐντολές.

Αὐτά εἶναι τά τρία ἐπιχειρήματα πού μέ κάνουν νά διαβλέπω στίς προτάσεις τοῦ Ρακόφσκι τά ἔμβρυα τῆς συνομοσπονδίας. Ποῦ ὀφείλεται μιά τέτια διαφωνία σας μέ τό κείμενο τοῦ Συντάγματος πού τό ψήφισε καί ἡ οὐκρανική ἀντιπροσωπεία; (Ρακόφσκι: «Στό μεταξύ ἔγινε τό 12ο Συνέδριο»).

Συγγνώμη. Τό 12ο Συνέδριο ἀπόριψε τίς τροπολογίες σας καί ψήφισε τή «συνένωση τῶν δημοκρατιῶν σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος».

Βλέπω ὅτι στήν περίοδο ἀπό τό 1ο Συνέδριο τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν ὥς τό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος καί τή σημερινή σύσκεψη ὁρισμένοι οὐκρανοί σύντροφοι ὑπέστησαν μιά ὁρισμένη ἐξέλιξη ἀπό τόν ὁμοσπονδιασμό στό συνομοσπονδιασμό. Ἐγώ ὅμως εἶμαι ὑπέρ τῆς ὁμοσπονδίας, δηλαδή ἐνάντια στή συνομοσπονδία, δηλαδή ἐνάντια στίς προτάσεις τοῦ Ρακόφσκι καί τοῦ Σκρίπνικ.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝ ΣΤΡΩΜΑΤΩΝ

Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι τό ζήτημα τῶν μεσαίων στρωμάτων ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά βασικά ζητήματα τῆς ἐργατικῆς ἐπανάστασης. Μεσαῖα στρώματα εἶναι ἡ ἀγροτιά καί ὁ ἐργαζόμενος μικροαστικός κόσμος τῆς πόλης. Ἐδῶ πρέπει νά ὑπαχθοῦν καί οἱ καταπιεζόμενες ἐθνότητες πού κατά τά ἐννιά δέκατα ἀποτελοῦνται ἀπό μεσαῖα στρώματα. Πρόκειται, ὅπως βλέπετε, γιά τά στρώματα πού λόγω τῆς οἰκονομικῆς τους κατάστασης βρίσκονται ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν τάξη τῶν κεφαλαιοκρατῶν. Τό εἰδικό βάρος αὐτῶν τῶν στρωμάτων καθορίζεται ἀπό δυό περιστατικά: πρῶτο, τά στρώματα αὐτά ἀποτελοῦν τήν πλειοψηφία ἤ ἐν πάσῃ περιπτώσει μιά σημαντική μειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ στά σημερινά κράτη· δεύτερο, ἀποτελοῦν τίς σοβαρές ἐφεδρεῖες ἀπό τίς ὁποῖες ἡ τάξη τῶν κεφαλαιοκρατῶν σχηματίζει τό στρατό της ἐνάντια στό προλεταριάτο. Τό προλεταριάτο δέ μπορεῖ νά κρατήσει τήν ἐξουσία χωρίς τή συμπάθεια καί τήν ὑποστήριξη τῶν μεσαίων στρωμάτων καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα τῆς ἀγροτιᾶς, ἰδιαίτερα σέ μιά χώρα σάν τήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν μας. Τό προλεταριάτο δέ μπορεῖ οὔτε κάν νά ὀνειρευτεῖ στά σοβαρά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, ἄν τά στρώματα αὐτά δέν ἔχουν

τουλάχιστο οὐδετεροποιηθεῖ, ἄν τά στρώματα αὐτά δέν ἔχουν ἀκόμα κατορθώσει νά ξεκόψουν ἀπό τήν τάξη τῶν κεφαλαιοκρατῶν, ἄν ἀποτελοῦν ἀκόμα στήν πλειοψηφία τους στρατό τοῦ κεφαλαίου. Ἀπό δῶ ἀπορέει καί ὁ ἀγώνας γιά τήν κατάχτηση τῶν μεσαίων στρωμάτων, ὁ ἀγώνας γιά τήν κατάχτηση τῆς ἀγροτιᾶς, πού περνᾶ σάν κόκκινο νῆμα μέσα ἀπ' ὅλη τήν ἐπανάστασή μας ἀπό τό 1905 ὥς τό 1917, ὁ ἀγώνας πού καθόλου δέν τελείωσε ἀκόμα καί θά συνεχιστεῖ καί στό μέλλον.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1848 στή Γαλλία νικήθηκε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, γιατί δέν εἶχε εὐμενῆ ἀπήχηση στή γαλλική ἀγροτιά. Ἡ Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ ἔπεσε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, γιατί προσέκρουσε στήν ἀντίσταση τῶν μεσαίων στρωμάτων καί πρίν ἀπ' ὅλα τῆς ἀγροτιᾶς. Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τή ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905.

Ξεκινώντας ἀπό τήν πεῖρα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπαναστάσεων μερικοί χυδαῖοι μαρξιστές μέ ἐπικεφαλῆς τόν Καούτσκι κατάληξαν στό συμπέρασμα ὅτι τά μεσαῖα στρώματα, καί πρίν ἀπ' ὅλα ἡ ἀγροτιά, εἶναι σχεδόν γεννημένοι ἐχθροί τῆς ἐργατικῆς ἐπανάστασης καί ὅτι γι' αὐτό τό λόγο εἶναι ἀπαραίτητο νά προσανατολιζόμαστε πρός μιά πιό μακρόχρονη περίοδο ἐξέλιξης, πού στό διάστημά της τό προλεταριάτο θά γίνει ἡ πλειοψηφία τοῦ ἔθνους καί ταυτόχρονα θά δημιουργηθοῦν οἱ πραγματικοί ὅροι γιά τή νίκη τῆς ἐργατικῆς ἐπανάστασης. Μέ βάση τοῦτο τό συμπέρασμα οἱ χυδαῖοι αὐτοί μαρξιστές συνιστοῦσαν στό προλεταριάτο νά φυλάγεται ἀπό μιά «πρόωρη» ἐπανάσταση. Μέ βάση αὐτό τό συμπέρασμα ἐγκατάλειπαν «γιά λόγους ἀρχῶν» τά μεσαῖα στρώματα στήν πλήρη διάθεση τοῦ κεφαλαίου. Μέ βάση αὐτό τό συμπέρασμα προφήτευαν τό χαμό τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης στή Ρωσία, ἐπικαλούμενοι τό γεγονός ὅτι στή Ρωσία τό προλεταριάτο ἀποτελεῖ μειοψηφία, ὅτι ἡ Ρωσία εἶναι χώρα ἀγροτική καί ὅτι γι' αὐτό τό λόγο εἶναι ἀδύνατη μιά νικηφόρα ἐργατική ἐπανάσταση στή Ρωσία.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Μάρξ ἔκρινε τελείως διαφορετικά τά μεσαῖα στρώματα καί πρίν ἀπ' ὅλα τήν ἀγροτιά. Τόν καιρό πού οἱ χυδαῖοι μαρξιστές περιφρονοῦσαν τήν ἀγροτιά καί τήν ἐγκατάλειπαν πολιτικά πέρα γιά πέρα στή διάθεση τοῦ κεφαλαίου κομπάζοντας θορυβώδικα γιά τή «συνέπεια στίς ἀρχές» τους, ὁ Μάρξ —αὐτός ὁ πιό συνεπής μαρξιστής ἀπ' ὅλους τούς μαρξιστές—συμβούλευε ἐπίμονα τό κόμμα τῶν κομμουνιστῶν νά μή χάνει ἀπό τά μάτια του τήν ἀγροτιά, νά τήν καταχτήσει μέ τό μέρος τοῦ προλεταριάτου καί νά ἐξασφαλίσει τήν ὑποστήριξή της στήν ἐπερχόμενη προλεταριακή ἐπανάσταση. Εἶναι γνωστό ὅτι στά 1850-1860, ὕστερ' ἀπό τήν ἧττα τῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη στή Γαλλία καί στή Γερμανία, ὁ Μάρξ ἔγραψε στόν Ἔνγκελς καί μέσω τοῦ Ἔνγκελς στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας:

> «Ὅλο τό ζήτημα στή Γερμανία θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τή δυνατότητα νά ὑποστηριχτεῖ ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση μέ μιά κάποια δεύτερη ἔκδοση τοῦ Πολέμου τῶν Χωρικῶν»[79].

Αὐτό γράφτηκε γιά τή Γερμανία τοῦ 1850-1860, γιά μιά χώρα ἀγροτική, ὅπου τό προλεταριάτο ἀποτελοῦσε μιά ἀσήμαντη μειοψηφία, ὅπου τό προλεταριάτο ἦταν λιγότερο ὀργανωμένο ἀπό τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας τοῦ 1917, ὅπου ἡ ἀγροτιά λόγω τῆς θέσης της ἦταν λιγότερο διατεθειμένη νά ὑποστηρίξει τήν προλεταριακή Ἐπανάσταση ἀπ' ὅ,τι ἔγινε στή Ρωσία τό 1917.

Χωρίς ἀμφιβολία ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση ἦταν ὁ εὐτυχής ἐκεῖνος συνδυασμός τοῦ «Πολέμου τῶν Χωρικῶν» μέ τήν «προλεταριακή ἐπανάσταση», γιά τόν ὁποῖο ἔγρα-

ψε ὁ Μάρξ ἐνάντια σ' ὅσους φλυαροῦσαν γιά «ἀρχές». Ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση ἀπόδειξε ὅτι ἕνας τέτιος συνδυασμός εἶναι δυνατός καί πραγματοποιήσιμος. Ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση ἀπόδειξε ὅτι τό προλεταριάτο μπορεῖ νά πάρει τήν ἐξουσία καί νά τήν κρατήσει, ἄν κατορθώσει ν' ἀποσπάσει τά μεσαῖα στρώματα, καί πρίν ἀπ' ὅλα τήν ἀγροτιά, ἀπό τήν τάξη τῶν κεφαλαιοκρατῶν, ἄν κατορθώσει νά μετατρέψει αὐτά τά στρώματα ἀπό ἐφεδρεῖες τοῦ κεφαλαίου σέ ἐφεδρεῖες τοῦ προλεταριάτου.

Μέ λίγα λόγια: Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη ἦταν ἡ πρώτη ἀπ' ὅλες τίς ἐπαναστάσεις τοῦ κόσμου πού ἔβαλε στήν πρώτη γραμμή τό ζήτημα τῶν μεσαίων στρωμάτων, καί πρίν ἀπ' ὅλα τῆς ἀγροτιᾶς, καί τό ἔλυσε μέ ἐπιτυχία παρ' ὅλες τίς «θεωρίες» καί τούς θρήνους τῶν ἡρώων τῆς 2ης Διεθνοῦς.

Αὐτή εἶναι ἡ πρώτη ὑπηρεσία τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, ἄν γενικά στή δοσμένη περίπτωση μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά ὑπηρεσία.

Τό ζήτημα ὅμως δέν περιορίστηκε σ' αὐτό. Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη τράβηξε πιό μακριά προσπαθώντας νά συγκεντρώσει τίς καταπιεζόμενες ἐθνότητες γύρω ἀπό τό προλεταριάτο. Εἴπαμε κιόλας πιό πάνω ὅτι τά ἐννιά δέκατα τοῦ πληθυσμοῦ τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων ἀποτελοῦνται ἀπό ἀγρότες καί ἀπό τόν ἐργαζόμενο μικροαστικό κόσμο τῆς πόλης. Μ' αὐτό ὅμως δέν ἐξαντλεῖται ἡ ἔννοια «καταπιεζόμενη ἐθνότητα». Οἱ καταπιεζόμενες ἐθνότητες δέν καταπιέζονται συνήθως μόνο σάν ἀγροτιά καί σάν ἐργαζόμενος πληθυσμός τῆς πόλης, μά καί σάν ἐθνότητες, δηλαδή σάν ἐργαζόμενοι μιᾶς ὁρισμένης ἐθνότητας πού μιλοῦν μιά ὁρισμένη γλώσσα κι ἔχουν ἕναν ὁρισμένο πολιτισμό, τρόπο ζωῆς, ἤθη καί ἔθιμα. Τό διπλό βάρος τῆς καταπίεσης δέ μπορεῖ παρά νά ἐπαναστατικοποιεῖ

τίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων, δέ μπορεῖ παρά νά τίς σπρώχνει στόν ἀγώνα ἐνάντια στή βασική δύναμη καταπίεσης, στόν ἀγώνα ἐνάντια στό κεφάλαιο. Τό περιστατικό αὐτό ἀποτέλεσε τή βάση πού πάνω της τό προλεταριάτο κατόρθωσε νά πραγματοποιήσει τή σύνδεση τῆς «προλεταριακῆς ἐπανάστασης» ὄχι μόνο μέ τόν «Πόλεμο τῶν Χωρικῶν», μά καί μέ τόν «πόλεμο τόν ἐθνικό». Ὅλα αὐτά δέ μποροῦσαν παρά νά ἐπεκτείνουν τό πεδίο δράσης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης μακριά, πέρα ἀπό τά σύνορα τῆς Ρωσίας, δέ μποροῦσαν παρά ν' ἀπειλήσουν τίς ἐφεδρεῖες στά πιό βαθιά μετόπισθεν τοῦ κεφαλαίου. Ἄν ὁ ἀγώνας γιά τά μεσαῖα στρώματα τῆς δοσμένης κυρίαρχης ἐθνότητας εἶναι ἀγώνας γιά τήν κατάχτηση τῶν ἄμεσων ἐφεδρειῶν τοῦ κεφαλαίου, ὁ ἀγώνας γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων δέ μποροῦσε παρά νά μετατραπεῖ σέ ἀγώνα γιά τήν κατάχτηση τῶν χωριστῶν ἐφεδρειῶν πού βρίσκονται στά πιό βαθιά μετόπισθεν τοῦ κεφαλαίου, σέ ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου τῶν αποικιακῶν λαῶν καί τῶν λαῶν πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα. Ὁ τελευταῖος αὐτός ἀγώνας ἀπέχει ἀκόμα πολύ ἀπό τό τέλος του, κάτι παραπάνω, δέν πρόλαβε ἀκόμα νά δόσει οὔτε τίς πρῶτες ἀποφασιστικές ἐπιτυχίες. Αὐτός ὅμως ὁ ἀγώνας γιά τίς ἐφεδρεῖες στά βαθιά μετόπισθεν τοῦ κεφαλαίου ἄρχισε χάρη στήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση καί δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θά ξετυλίγεται βῆμα πρός βῆμα στό βαθμό πού θ' ἀναπτύσσεται ὁ ἰμπεριαλισμός, στό βαθμό πού θ' ἀναπτύσσεται ἡ ἰσχή τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν μας, στό βαθμό πού θ' ἀναπτύσσεται ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση στή Δύση.

Μέ λίγα λόγια: ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη ἄρχισε στήν πράξη τήν πάλη τοῦ προλεταριάτου γιά τίς ἐφε-

δρεῖες στά βαθιά μετόπισθεν τοῦ κεφαλαίου πού ἀποτελοῦνται ἀπό τίς λαϊκές μάζες τῶν καταπιεζόμενων χωρῶν καί τῶν χωρῶν πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα· σήκωσε πρώτη αὐτή τή σημαία τῆς πάλης γιά τήν κατάχτησή αὐτῶν τῶν ἐφεδρειῶν—κι αὐτό εἶναι ἡ δεύτερη ὑπηρεσία της.

Ἡ κατάχτηση τῆς ἀγροτιᾶς στή χώρα μας ἔγινε κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἡ ἀγροτιά, πού πῆρε τή γῆ ἀπό τά χέρια τοῦ προλεταριάτου, πού νίκησε τούς τσιφλικάδες μέ τή βοήθεια τοῦ προλεταριάτου καί πού ἀνέβηκε στήν ἐξουσία κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ προλεταριάτου, δέ μποροῦσε νά μήν αἰσθανθεῖ, δέ μποροῦσε νά μήν καταλάβει ὅτι τό προτσές τῆς ἀπελευθέρωσής της διεξαγόταν καί θά ἐξακολουθήσει νά διεξάγεται κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ προλεταριάτου, κάτω ἀπό τήν κόκκινη σημαία του. Τό περιστατικό αὐτό δέ μποροῦσε παρά νά μετατρέψει τή σημαία τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού ἄλλοτε ἦταν ὁ μπαμπούλας τῆς ἀγροτιᾶς, σέ σημαία πού θά τραβοῦσε τήν προσοχή της καί θά διευκόλυνε τήν ἀπελευθέρωσή της ἀπό τά βάσανα, τή φτώχια καί τήν καταπίεση.

Τό ἴδιο, μά σέ μεγαλύτερο ἀκόμα βαθμό, μποροῦμε νά ποῦμε καί γιά τίς καταπιεζόμενες ἐθνότητες. Τό σύνθημα τῆς πάλης γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐθνοτήτων, τό σύνθημα πού ἐπιβεβαιώθηκε μέ γεγονότα σάν τήν ἀπελευθέρωση τῆς Φιλανδίας, τήν ἀποχώρηση τῶν στρατευμάτων μας ἀπό τήν Περσία καί τήν Κίνα, τό σχηματισμό τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν, τήν ἀνοιχτή ἠθική βοήθεια στούς λαούς τῆς Τουρκίας, τῆς Κίνας, τοῦ Ἰνδοστάν καί τῆς Αἰγύπτου,—αὐτό τό σύνθημα ἀκούστηκε γιά πρώτη φορά ἀπό τά στόματα τῶν ἀνθρώπων πού νίκησαν στήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση. Δέν πρέπει νά θεωρεῖται τυχαῖο τό γεγονός ὅτι ἡ Ρωσία, πού στά μάτια τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων ἦταν προηγούμενα τό σύμβολο τῆς καταπίεσης, μετατράπηκε τώρα, πού ἔγινε σοσιαλιστική, σέ σύμβολο τῆς ἀπελευθέρωσης. Δέν εἶναι τυχαῖο καί τό γεγονός ὅτι τό ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, τό ὄνομα τοῦ συντρόφου Λένιν, εἶναι σήμερα τό πιό ἀγαπημένο ὄνομα στά χείλη τῶν βασανισμένων καί καταπιεζόμενων ἀγροτῶν καί τῆς ἐπαναστατικῆς διανόησης τῶν ἀποικιακῶν χωρῶν καί τῶν χωρῶν πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα. Ἄν στά παλιά χρόνια οἱ καταπιεζόμενοι καί κατατυραννούμενοι σκλάβοι τῆς ἀπέραντης Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας θεωροῦσαν τό χριστιανισμό σανίδα σωτηρίας, τώρα τά πράγματα ἐξελίσσονται ἔτσι πού ὁ σοσιαλισμός μπορεῖ νά γίνει (καί ἄρχισε κιόλας νά γίνεται!) ἡ σημαία τῆς ἀπελευθέρωσης γιά τά πολλά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν στά ἀπέραντα ἀποικιακά κράτη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ζήτημα εἶναι ἄν χωράει ἀμφιβολία ὅτι τό περιστατικό αὐτό διευκόλυνε σημαντικά τήν πάλη ἐνάντια στίς προκαταλήψεις γιά τό σοσιαλισμό καί ἄνοιξε στίς ἰδέες τοῦ σοσιαλισμοῦ τό δρόμο πρός τίς πιό ἀπομακρυσμένες γωνιές τῶν καταπιεζόμενων χωρῶν. Ἄν προηγούμενα ἦταν δύσκολο γιά ἕνα σοσιαλιστή νά παρουσιάζεται ἀνοιχτά σάν σοσιαλιστής στά μή προλεταριακά, στά μεσαῖα στρώματα τῶν χωρῶν πού καταπιέζονται ἤ πού καταπιέζουν, τώρα πιά μπορεῖ νά ἐμφανίζεται ἀνοιχτά σ' αὐτά τά στρώματα καί νά προπαγανδίζει τίς ἰδέες τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά τόν ἀκούσουν καί θά τόν ἀκολουθήσουν ἴσως, γιατί διαθέτει ἕνα τόσο ἰσχυρό ἐπιχείρημα σάν τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση. Κι αὐτό ἐπίσης εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη.

Μέ λίγα λόγια: Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη ξεκαθάρισε γιά τίς ἰδέες τοῦ σοσιαλισμοῦ τό δρόμο πρός τά μεσαῖα, τά μή προλεταριακά ἀγροτικά στρώματα ὅλων τῶν ἐθνοτήτων καί φυλῶν, ἔκανε τή σημαία τοῦ σοσιαλισμοῦ δικιά τους λαοφιλῆ σημαία. Αὐτή εἶναι ἡ τρίτη ὑπηρεσία τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη.

«Πράβντα» άρ. φύλλου 253,
7 τοῦ Νοέμβρη 1923.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

ΣΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΣΣΩΝ[80]

Πρίν ἀπό πέντε χρόνια ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματός μας εἶχε συγκαλέσει στή Μόσχα τό πρῶτο Πανρωσικό συνέδριο τῶν ἐργατριῶν καί ἀγροτισσῶν. Στό συνέδριο πῆραν μέρος πάνω ἀπό χίλιες γυναῖκες ἀντιπρόσωποι πού ἀντιπροσώπευαν τουλάχιστο ἕνα ἑκατομμύριο ἐργαζόμενες γυναῖκες. Τό συνέδριο αὐτό ἦταν ἕνα ορόσημο στή δουλιά τοῦ κόμματός μας μέσα στίς ἐργαζόμενες γυναῖκες. Ἡ ἀνεκτίμητη ὑπηρεσία αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου βρίσκεται στό ὅτι ἔβαλε τά θεμέλια γιά τήν ὀ ρ γ ά ν ω σ η τῆς πολιτικῆς διαφώτισης τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν τῆς δημοκρατίας μας.

Μερικοί μπορεῖ νά νομίσουν ὅτι ἐδῶ δέν ὑπάρχει τίποτα τό ἰδιαίτερο, ὅτι τό κόμμα ἀσχολοῦνταν πάντα μέ τήν πολιτική διαφώτιση τῶν μαζῶν, μαζί καί τῶν γυναικῶν, ὅτι ἡ πολιτική διαφώτιση τῶν γυναικῶν δέ μπορεῖ νά ἔχει σοβαρή σημασία, μιά καί ἔχουμε σφιχτοδεμένα στελέχη ἀπό ἐργάτες καί ἀγρότες. Ἡ σκέψη αὐτή εἶναι ριζικά λαθεμένη. Τώρα πού ἡ ἐξουσία πέρασε στά χέρια τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ἡ πολιτική διαφώτιση τῶν ἐργαζόμενων γυναικῶν ἔχει πρωταρχική σημασία.

Καί νά γιατί.

Ἡ χώρα μας ἔχει 140 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκους, ἀπ' τούς ὁποίους ὄχι λιγότεροι ἀπό τούς μισούς εἶναι γυναῖκες, κυρίως ἐργάτριες καί ἀγρότισσες, βασανισμένες, λίγο συνειδητοποιημένες καί ἀμόρφωτες. Ἄν ἡ χώρα μας καταπιάστηκε στά σοβαρά μέ τό χτίσιμο τῆς νέας σοβιετικῆς ζωῆς, δέν εἶναι μήπως ξεκάθαρο ὅτι οἱ γυναῖκες αὐτῆς τῆς χώρας, πού ἀποτελοῦν τό μισό πληθυσμό της, θά γίνονται βάρος στά πόδια μας σέ κάθε κίνησή μας πρός τά μπρός, ἄν μείνουν καί στό μέλλον κακομοιριασμένες, λίγο συνειδητοποιημένες καί ἀμόρφωτες;

Ἡ γυναίκα ἐργάτρια στέκει στό πλευρό τοῦ ἐργάτη. Δουλεύει μαζί του στό κοινό ἔργο τῆς ἀνοικοδόμησης τῆς βιομηχανίας μας. Μπορεῖ νά βοηθήσει στό κοινό ἔργο, ἄν εἶναι συνειδητή, ἄν εἶναι πολιτικά διαφωτισμένη. Μπορεῖ ὅμως καί νά χαντακώσει τό κοινό ἔργο, ἄν εἶναι κακομοιριασμένη καί ἀγράμματη, ὄχι φυσικά ἀπό κακή της πρόθεση, μά ἀπό τήν ἀμάθειά της.

Ἡ γυναίκα ἀγρότισσα στέκει στό πλευρό τοῦ ἀγρότη. Μαζί του κινεῖ τό κοινό ἔργο τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας, τῆς προκοπῆς καί τῆς ἄνθισής της. Σ' αὐτό τό ἔργο μπορεῖ νά προσφέρει τεράστιο ὄφελος, ἄν λυτρωθεῖ ἀπό τό σκοτάδι καί τήν ἀμάθεια. Καί ἀντίθετα, μπορεῖ νά φρενάρει ὅλη τήν ὑπόθεση, ἄν παραμείνει καί στό μέλλον αἰχμάλωτη τῆς ἀμάθειας.

Οἱ ἐργάτριες καί οἱ ἀγρότισσες εἶναι ἐλεύθεροι πολίτες, ἀκριβῶς ὅπως καί οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες. Ἐκλέγουν τά Σοβιέτ μας, τίς διοικήσεις τῶν συνεταιρισμῶν μας, μποροῦν νά ἐκλεγοῦν στά Σοβιέτ καί στίς διοικήσεις τῶν συνεταιρισμῶν. Ἄν οἱ ἐργάτριες καί οἱ ἀγρότισσες εἶναι πολιτικά διαφωτισμένες, μποροῦν νά καλυτερέψουν τά Σοβιέτ καί τούς συνεταιρισμούς μας, νά τά δυναμώσουν καί νά τά ἀναπτύξουν. Ἄν οἱ ἐργάτριες καί οἱ ἀγρότισσες μείνουν στό σκοτάδι καί στήν ἀμορφωσιά, μποροῦν νά τά ἐξασθενίσουν καί νά τά ὑπονομεύσουν.

Τέλος, οἱ ἐργάτριες καί οἱ ἀγρότισσες εἶναι οἱ μητέρες, οἱ παιδαγωγοί τῆς νεολαίας μας, τοῦ μέλλοντος τῆς χώρας μας. Μποροῦν νά σακατέψουν τήν ψυχή τοῦ παιδιοῦ, εἴτε νά μᾶς δόσουν μιά νεολαία μέ γερή ψυχή πού νά μπορεῖ νά κινεῖ μπροστά τή χώρα μας, ἀνάλογα ἄν ἡ γυναίκα-μητέρα συμπαθεῖ τό σοβιετικό καθεστώς ἤ ἄν σέρνεται στήν οὐρά τοῦ παπᾶ, τοῦ κουλάκου καί τοῦ κεφαλαιοκράτη.

Νά γιατί ἡ πολιτική διαφώτιση τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν, τώρα πού οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες καταπιάστηκαν μέ τήν ἀνοικοδόμηση τῆς νέας ζωῆς, εἶναι ἔργο πρωταρχικό, ἔργο σοβαρότατης σημασίας γιά τήν πραγματική νίκη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Γι' αὐτό τό λόγο τό πρῶτο συνέδριο τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν, πού ἔβαλε τίς βάσεις τῆς πολιτικῆς διαφώτισης τῶν ἐργαζόμενων γυναικῶν, ἔχει πραγματικά ἀνεκτίμητη σημασία.

Πρίν ἀπό πέντε χρόνια, στό πρῶτο συνέδριο τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν τό ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος ἦταν νά τραβήξει ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργάτριες στήν κοινή δουλιά τῆς ἀνοικοδόμησης τῆς νέας σοβιετικῆς ζωῆς. Κι ἐδῶ στήν πρώτη γραμμή βρίσκονταν οἱ ἐργάτριες τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν πού εἶναι τά πιό εὐκίνητα καί τά πιό συνειδητά στοιχεῖα τῶν ἐργαζόμενων γυναικῶν. Πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε ὅτι σ' αὐτά τά πέντε χρόνια δέν ἔγιναν καί λίγα πράγματα σέ τοῦτο τόν τομέα, ἄν καί ἔχουμε ἀκόμα πολλά νά κάνουμε.

Σήμερα τό ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά τραβήξει ἑκατομμύρια ἀγρότισσες στήν κοινή δουλιά

τῆς ἀνοικοδόμησης τῆς σοβιετικῆς μας ζωῆς. Πέντε χρόνια δουλιά μπόρεσαν ν' ἀναδείξουν μιά σειρά καθοδηγήτριες ἀπό τίς γραμμές τῶν ἀγροτισσῶν. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι οἱ γραμμές τῶν καθοδηγητριῶν-ἀγροτισσῶν θά πυκνωθοῦν μέ νέες συνειδητές ἀγρότισσες. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι τό κόμμα θά ἐκπληρώσει κι αὐτό τό καθῆκον.

10 τοῦ Νοέμβρη 1923.
Περιοδικό «Κομμουνίστκα», ἀρ. φύλλου 11, Νοέμβρης 1923.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

17 τοῦ Νοέμβρη 1923

(Περίληψη πού δημοσιεύτηκε στόν τύπο)

Στό γιορτασμό τῆς τέταρτης ἐπετείου τοῦ Κόκκινου Ἱππικοῦ μας μίλησε ὁ δημιουργός τῆς Στρατιᾶς τοῦ Ἱππικοῦ μας καί ἐπίτιμος κόκκινος ἱππέας της σύντροφος Στάλιν.

Ὁ σύντροφος Στάλιν ὑπογραμμίζει ὅτι τή στιγμή τῆς ὀργάνωσης τοῦ βασικοῦ πυρήνα τοῦ ἱππικοῦ, σάν ἔμβρυου τῆς μελλοντικῆς Στρατιᾶς τοῦ Ἱππικοῦ, οἱ ἱδρυτές του προσέκρουσαν στή γνώμη τῶν ἡγετικῶν στρατιωτικῶν κύκλων καί τῶν στρατιωτικῶν εἰδικῶν πού ἀρνοῦνταν γενικά τήν ἀνάγκη τῆς ὀργάνωσης ἱππικοῦ.

Ἡ πιό χαρακτηριστική σελίδα τῆς ἱστορίας τῆς Στρατιᾶς τοῦ Ἱππικοῦ εἶναι ὅτι τό καλοκαίρι τοῦ 1919 τό ἱππικό μας μετατράπηκε σέ συνένωση τῆς μάζας τοῦ ἱππικοῦ μέ τή μάζα τῶν πολυβόλων. Ἡ περίφημη «τατσάνκα»* εἶναι τό σύμβολο αὐτῆς τῆς συνένωσης.

Ὅσο μεγάλο κι ἄν εἶναι τό ἱππικό μας, ἄν δέν κατορθώσει νά συνενώσει στή δράση του τή δύναμη τοῦ ἀ-

* Ἡ «τατσάνκα» εἶναι εἶδος ἐλαφριοῦ ἁμαξιοῦ. Χρησιμοποιήθηκε πολύ στόν ἐμφύλιο πόλεμο γιά τήν ἐγκατάσταση πολυβόλων (Σημ. Μετ.)

λόγου μέ τή δύναμη τοῦ πολυβόλου καί τοῦ πυροβολικοῦ, θά πάψει ν' ἀποτελεῖ σοβαρή δύναμη.

Ἡ πιό ἔνδοξη σελίδα στήν ἱστορία τῆς Στρατιᾶς τοῦ Ἱππικοῦ γράφτηκε στό τέλος τοῦ 1919, ὅταν στά πρόθυρα τοῦ Βορόνεζ 22 περίπου συντάγματα τοῦ ἐχθροῦ τσακίστηκαν ἀπό 12 συντάγματα τοῦ ἱππικοῦ μας. Ἀπό κείνη τή στιγμή ἄρχισε ἡ οὐσιαστική μετατροπή τοῦ Σώματος τοῦ Ἱππικοῦ σέ Στρατιά Ἱππικοῦ.

Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι ὅτι σ' αὐτό τό στάδιο τό ἱππικό μας ἀπόχτησε καί μιά ἀκόμα νέα ἰδιότητα, πού τοῦ ἔδοσε τή νίκη ἐνάντια στό ἱππικό τοῦ Ντενίκιν, καί συγκεκριμένα: πῆρε μαζί του ὁρισμένα τμήματα τοῦ πεζικοῦ πού συνήθως τά μετακινοῦσε πάνω σέ ὀχήματα καί τά χρησιμοποιοῦσε σάν κάλυψη κατά τοῦ ἐχθροῦ, γιά νά παίρνει ἀνάσα κάτω ἀπ' αὐτή τήν κάλυψη καί νά ξαναεπιτίθεται μέ συγκεντρωμένες δυνάμεις ἐνάντια στόν ἐχθρό. Αὐτή εἶναι ἡ συνένωση τοῦ ἱππικοῦ μέ τό πεζικό σάν βοηθητική δύναμη. Αὐτή ἡ συνένωση εἶναι μιά ἀκόμα νέα ποιότητα πού μετάτρεψε τό ἱππικό μας σέ σοβαρή δύναμη γιά ἑλιγμούς πού προκαλοῦσε φρίκη στόν ἐχθρό.

—Σύντροφοι—τέλειωσε τό λόγο του ὁ σύντροφος Στάλιν—εἶμαι ἄνθρωπος πού δέν ἐνθουσιάζεται εὔκολα, πρέπει ὅμως νά πῶ ὅτι ἄν ἡ Στρατιά τοῦ Ἱππικοῦ μας διατηρήσει αὐτές τίς νέες ἰδιότητες, τό ἱππικό μας καί ὁ ἀρχηγός του σύντροφος Μπουντιόνι θά εἶναι ἀκατανίκητοι.

«Ἰσβέστια», ἀρ. φύλλου 265, 20 τοῦ Νοέμβρη 1923.

ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Ἔκθεση στήν πλατιά συνέλευση τῆς ἀχτιδικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Κράσναγια Πρέσνια τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μαζί μέ τούς ὀργανωτές ὁμάδων καί μέ τά μέλη τῆς λέσχης συζητήσεων καί τῶν γραφείων τῶν πυρήνων

2 τοῦ Δεκέμβρη 1923

Σύντροφοι! Πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα νά πῶ ὅτι μιλῶ ἐδῶ σάν εἰσηγητής ἐξονόματός μου καί ὄχι ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος. Ἄν ἡ συνέλευση θέλει ν' ἀκούσει μιά τέτια εἰσήγηση, εἶμαι στή διάθεσή της. (Φωνές: «Παρακαλοῦμε»). Αὐτό δέ θά πεῖ ὅτι ἔχω τίποτα διαφωνίες μέ τήν ΚΕ σχετικά μέ τό ζήτημα αὐτό, διόλου μάλιστα. Μιλῶ ἐξονόματός μου μόνο καί μόνο γιατί ἡ ἐπιτροπή τῆς ΚΕ γιά τήν ἐπεξεργασία μέτρων γιά τήν καλυτέρευση τῆς ἐσωκομματικῆς κατάστασης[81] πρέπει νά ὑποβάλει αὐτές τίς μέρες στήν ΚΕ τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς της· τά ἀποτελέσματα αὐτά δέν ὑποβλήθηκαν ἀκόμα καί γι' αὐτό δέν ἔχω πρός τό παρόν τό τυπικό δικαίωμα νά μιλήσω ἐξονόματος τῆς ΚΕ, ἄν καί εἶμαι βέβαιος ὅτι ὅσα θά σᾶς ἐκθέσω ἐδῶ ἐκφράζουν βασικά τίς θέσεις τῆς ΚΕ πάνω σ' αὐτά τά ζητήματα.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΔΙ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Τό πρῶτο ζήτημα πού θά ἤθελα νά βάλω ἐδῶ εἶναι τό ζήτημα: ποιό νόημα ἔχει ἡ συζήτηση πού γίνεται τώρα ἀπό τίς στῆλες τοῦ τύπου καί στούς πυρῆνες. Τί λέει

αὐτή ἡ συζήτηση καί τί δείχνει; Μήπως εἶναι κάποια θύελλα πού ξέσπασε στήν ἥσυχη ζωή τοῦ κόμματος, μήπως ἡ συζήτηση, ὅπως λένε μερικοί, εἶναι σημάδι ἀποσύνθεσης τοῦ κόμματος ἤ διάσπασής του ἤ, ὅπως λένε ἄλλοι, εἶναι σημάδι ἐκφυλισμοῦ τοῦ κόμματος;

Ἔχω τή γνώμη, σύντροφοι, ὅτι δέν ἔχουμε οὔτε τό ἕνα, οὔτε τό ἄλλο: οὔτε ἐκφυλισμό, οὔτε ἀποσύνθεση. Πρόκειται γιά τό ὅτι στήν τελευταία περίοδο τό κόμμα μεγάλωσε, ξεκαθαρίστηκε ἀρκετά ἀπό τήν ἄχρηστη σαβούρα καί ἔγινε πιό προλεταριακό. Ξέρετε ὅτι πρίν ἀπό δυό χρόνια δέν εἴχαμε λιγότερα ἀπό 700 χιλιάδες μέλη τοῦ κόμματος, ξέρετε ὅτι ἀπό τό κόμμα ἔφυγαν εἴτε διώχτηκαν κάμποσες χιλιάδες μέλη τοῦ κόμματος. Ἔπειτα ἡ σύνθεση τοῦ κόμματος καλυτέρεψε, καί σ' αὐτό τό διάστημα τό κόμμα ἀνέβηκε ποιοτικά, ἐπειδή καλυτέρεψε ἡ ὑλική κατάσταση τῆς ἐργατικῆς τάξης ὕστερα ἀπό τήν ἄνοδο τῆς βιομηχανίας, γιατί γύρισαν ἀπό τά χωριά οἱ παλιοί εἰδικευμένοι ἐργάτες καί γιατί ἔχουμε ἕνα νέο κύμα πολιτιστικῆς ἀνόδου στούς ἐργάτες τῆς βιομηχανίας.

Μέ δυό λόγια, χάρη σ' ὅλες αὐτές τίς συνθῆκες τό κόμμα ἀνδρώθηκε, ἀνέβηκε ποιοτικά, μεγάλωσαν οἱ ἀνάγκες του, ἔγινε πιό ἀπαιτητικό, θέλει νά ξέρει περισσότερα ἀπ' ὅσα ἤξερε ὥς τώρα καί θέλει νά λύνει περισσότερα ζητήματα ἀπ' ὅσα ἔλυνε ὥς τώρα.

Ἡ συζήτηση πού ἄρχισε δέν ἀποτελεῖ σημάδι ἀδυναμίας τοῦ κόμματος καί πολύ περισσότερο δέν εἶναι σημάδι ἀποσύνθεσης ἤ ἐκφυλισμοῦ του, ἀλλά σημάδι δύναμης, σημάδι ρωμαλεότητας, σημάδι καλυτέρευσης τῆς ποιοτικῆς σύνθεσης τοῦ κόμματος, σημάδι ἀνόδου τῆς δραστηριότητάς του.

ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Τό δεύτερο ζήτημα πού μπαίνει μπροστά μας εἶναι τό ζήτημα: γιατί ἴσα-ἴσα τούτη τήν περίοδο, γιατί ἴσα-ἴσα τό φθινόπωρο αὐτοῦ τοῦ χρόνου πῆρε ὀξύ χαρακτήρα τό ζήτημα τῆς ἐσωκομματικῆς πολιτικῆς; Πῶς νά ἐξηγήσουμε αὐτό τό πράγμα; Ποῦ βρίσκονται οἱ αἰτίες του; Νομίζω, σύντροφοι, ὅτι ἐδῶ ἔχουμε νά κάνουμε μέ δυό αἰτίες.

Ἡ πρώτη αἰτία εἶναι τό κύμα τοῦ ἀναβρασμοῦ καί τῶν ἀπεργιῶν σέ σύνδεση μέ τό μεροκάματο, πού πέρασε φέτος τόν Αὔγουστο ἀπό ὁρισμένες περιφέρειες τῶν δημοκρατιῶν. Πρόκειται γιά τό ὅτι τό κύμα αὐτό τῶν ἀπεργιῶν ἀποκάλυψε τίς ἐλλείψεις τῶν ὀργανώσεών μας, ἔδειξε ὅτι ὁρισμένες ὀργανώσεις μας—καί κομματικές, καί σοβιετικές—εἶναι ἀποσπασμένες ἀπό τά γεγονότα πού συμβαίνουν στίς ἐπιχειρήσεις· σέ σύνδεση μ' αὐτό τό κύμα τῶν ἀπεργιῶν ἀποκαλύφθηκε πώς μέσα στό κόμμα μας ὑπάρχουν μερικές παράνομες, στήν οὐσία ἀντικομμουνιστικές ὀργανώσεις πού προσπαθοῦν νά διαλύσουν τό κόμμα. Κι ὅλες αὐτές οἱ ἐλλείψεις, πού ἀποκαλύφθηκαν σέ σύνδεση μέ τό ἀπεργιακό κύμα, φώτισαν τόσο χτυπητά τήν κατάσταση γιά τό κόμμα πού τό ξεμέθυσαν καί τό ἔκαναν νά νιώσει τήν ἀνάγκη ἐσωκομματικῶν ἀλλαγῶν.

Ἡ δεύτερη αἰτία πού ὄξυνε τό ζήτημα τῆς ἐσωκομματικῆς πολιτικῆς ἀκριβῶς τούτη τή στιγμή εἶναι οἱ μαζικές ἄδειες πού ἐπέτρεψαν οἱ κομματικοί μας σύντροφοι. Φυσικά, οἱ ἄδειες αὐτές εἶναι πέρα γιά πέρα κατανοητές, ἐπειδή ὅμως πῆραν μαζικό χαρακτήρα, εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα νά ἀδυνατήσει σημαντικά ὁ ρυθμός τῆς κομματικῆς ζωῆς ἴσα-ἴσα τή στιγμή τοῦ ἀναβρασμοῦ στά ἐργοστάσια, πράγμα πού βοήθησε πάρα πολύ ν' ἀποκαλυφθοῦν οἱ συσσωρευμένες ἐλλείψεις ἴσα-ἴσα αὐτή τήν περίοδο, τό φθινόπωρο αὐτοῦ τοῦ χρόνου.

ΟΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Μίλησα γιά τίς ἐλλείψεις τῆς κομματικῆς μας ζωῆς πού ἀποκαλύφθηκαν φέτος τό φθινόπωρο καί πού ἔβαλαν τό ζήτημα τῆς καλυτέρευσης τῆς ἐσωκομματικῆς ζωῆς. Σέ τί συνίστανται αὐτές οἱ ἐλλείψεις τῆς ἐσωκομματικῆς ζωῆς. Μήπως στό ὅτι δέν ἦταν σωστή ἡ γραμμή τοῦ κόμματος, ὅπως νομίζουν μερικοί σύντροφοι, ἤ μήπως στό ὅτι ἡ γραμμή τοῦ κόμματος ἦταν σωστή, μά στήν πράξη ξέφυγε ἀπό τό σωστό δρόμο καί παραμορφώθηκε ἐξαιτίας τῶν γνωστῶν ὑποκειμενικῶν καί ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν;

Νομίζω ὅτι ἡ βασική ἔλλειψη τῆς ἐσωκομματικῆς μας ζωῆς βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι, ἐνῶ τό κόμμα εἶχε σωστή γραμμή πού βρῆκε τήν ἔκφρασή της στίς ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων μας, ἡ πραχτική ἐφαρμογή της ἀπ' τίς τοπικές ὀργανώσεις δέν ἦταν σωστή (ὄχι βέβαια παντοῦ ἀλλά σέ ὁρισμένες περιφέρειες). Ἐνῶ ἡ προλεταριακή-δημοκρατική γραμμή τοῦ κόμματός μας ἦταν σωστή, στήν πραχτική ἐφαρμογή της ἀπ' τίς τοπικές ὀργανώσεις, σημειώθηκαν περιπτώσεις γραφειοκρατικῆς διαστρέβλωσης αὐτῆς τῆς γραμμῆς.

Αὐτή εἶναι ἡ βασική ἔλλειψη. Ἡ ὕπαρξη ἀντιφάσεων ἀνάμεσα στή βασική κομματική γραμμή πού χάραξαν τά Συνέδρια (10ο, 11ο καί 12ο) καί στήν πραχτική τῶν τοπικῶν ὀργανώσεών μας—αὐτή εἶναι ἡ βάση ὅλων τῶν ἐλλείψεων τῆς ἐσωκομματικῆς ζωῆς.

Ἡ κομματική γραμμή λέει ὅτι τά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς κομματικῆς πραχτικῆς, ἐκτός βέβαια ἀπό τά ζητήματα πού δέ μποροῦν νά ἀναβληθοῦν καί ἀπό τά ζητήματα πού ἀποτελοῦν στρατιωτικά εἴτε διπλωματικά μυστικά, πρέπει νά συζητιοῦνται ὑποχρεωτικά στίς κομματικές συνελεύσεις. Αὐτό λέει ἡ κομματική γραμμή. Ἡ κομματική ὅμως πραχτική τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων, φυσικά ὄχι παντοῦ, θεώρησε ὅτι οὐσιαστικά δέν ὑπάρχει μεγάλη ἀνάγκη νά συζητιοῦνται στίς κομματικές συνελεύσεις μιά σειρά ζητήματα τῆς ἐσωκομματικῆς πραχτικῆς, γιατί ἡ ΚΕ καί οἱ ἄλλες καθοδηγητικές ὀργανώσεις θά λύσουν μόνες τους αὐτά τά ζητήματα.

Ἡ κομματική γραμμή λέει ὅτι τά πρόσωπα πού ἔχουν ὑπεύθυνες θέσεις μέσα στό κόμμα πρέπει ὑποχρεωτικά νά ἐκλέγονται, ἐφόσον δέν ὑπάρχουν ἀξεπέραστα ἐμπόδια, ὅπως ἡ κομματική ἡλικία κλπ. Ξέρετε ὅτι σύμφωνα μέ τό καταστατικό τοῦ κόμματος ὁ γραμματέας μιᾶς Ἐπιτροπῆς Κυβερνείου πρέπει νά εἶναι μέλος τοῦ κόμματος πρίν ἀπό τόν Ὀχτώβρη, ὁ γραμματέας μιᾶς Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς νά εἶναι τρία χρόνια μέλος τοῦ κόμματος καί ὁ γραμματέας ἑνός πυρήνα ἕνα χρόνο. Στήν κομματική πραχτική ὅμως πολλές φορές εἶχαν τή γνώμη ὅτι μιά καί παίρνεται ὑπόψη ἡ κομματική ἡλικία, σημαίνει πώς δέ χρειάζονται νά γίνονται πραγματικές ἐκλογές.

Ἡ κομματική γραμμή καθορίζει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο ἡ κομματική μάζα νά πληροφορεῖται τή δουλιά τῶν οἰκονομικῶν ὀργάνων, τῶν ἐπιχειρήσεων καί τῶν τράστ, γιατί φυσικά οἱ κομματικοί πυρῆνες μας ἔχουν ἠθική εὐθύνη ἀπέναντι στίς ἐξωκομματικές μάζες γιά τίς ἐλλείψεις τῶν ἐπιχειρήσεων. Παρ' ὅλα αὐτά ὅμως ἡ κομματική πραχτική θεώρησε ὅτι μιά καί ὑπάρχει ἡ ΚΕ πού δίνει ἐντολές στά οἰκονομικά ὄργανα καί μιά πού τά οἰκονομικά ὄργανα δεσμεύονται ἀπ' αὐτές τίς ἐντολές, οἱ ἐντολές θά πραγματοποιοῦνται καί χωρίς τόν ἔλεγχο ἀπό τήν πλευρά τῶν κομματικῶν μαζῶν ἀπό τά κάτω.

Ἡ κομματική γραμμή καθορίζει ὅτι τά ὑπεύθυνα στελέχη τῶν διαφόρων τομέων τῆς δουλιᾶς, ἀδιάφορο ἄν πρόκειται γιά κομματικά, οἰκονομικά, συνδικαλιστικά ἤ στρα-

τιωτικά στελέχη, παρ' όλη τήν ειδίκευση πού άποκτοῦν στήν ἰδιαίτερη δουλιά τους, ώστόσο συνδέονται μεταξύ τους, ἀποτελοῦν ἀδιάσπαστο μέρος ἑνός συνόλου, γιατί ὅλοι τους δουλεύουν γιά τήν ἴδια ὑπόθεση, γιά τήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου πού δέ μπορεῖ νά κοπεῖ σέ κομμάτια. Ἡ κομματική πραχτική ὅμως θεωρεῖ ὅτι ἐφόσον ὑπάρχει εἰδίκευση τῆς δουλιᾶς, καταμερισμός τῆς ἐργασίας σέ καθαρά κομματική, οἰκονομική, στρατιωτική κλπ. αὐτοί πού δουλεύουν στήν κομματική δουλιά δέν εὐθύνονται γιά ὅσους δουλεύουν στόν οἰκονομικό τομέα καί ὅσοι δουλεύουν στόν οἰκονομικό τομέα δέν εὐθύνονται γιά τούς κομματικούς, καί ὅτι γενικά εἶναι ἀναπόφευχτο νά ἀδυνατίσει, μά ἀκόμα νά χαθεῖ καί ἡ σύνδεση μεταξύ τους.

Αὐτές εἶναι, σύντροφοι, σέ γενικές γραμμές οἱ ἀντιφάσεις ἀνάμεσα στήν κομματική γραμμή—πού καθορίστηκε μέ μιά ολόκληρη σειρά ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων μας, ἀρχίζοντας ἀπό τό 10ο Συνέδριο καί τελειώνοντας μέ τό 12ο Συνέδριο—καί στήν κομματική πραχτική.

Δέ θέλω καθόλου νά κατηγορήσω τίς τοπικές ὀργανώσεις γι' αὐτή τήν παραμόρφωση τῆς κομματικῆς γραμμῆς, γιατί ἄν ἐξετάσουμε καλά τό ζήτημα θά δοῦμε ὅτι ἐδῶ δέν ὑπάρχει τόσο φταίξιμο ὅσο μιά κακή κατάσταση στίς τοπικές μας ὀργανώσεις. Ποιά εἶναι αὐτή ἡ κακή κατάσταση καί πῶς μπόρεσαν νάρθουν ἔτσι τά πράγματα, θά τό πῶ παρακάτω. Ἤθελα ὅμως νά διαπιστώσω αὐτό τό γεγονός, γιά νά ἐξηγήσω αὐτή τήν ἀντίφαση καί νά προσπαθήσω ἔπειτα νά προτείνω μέτρα γιά τήν καλυτέρευση.

Δέ θεωρῶ ἐπίσης καθόλου ἀλάνθαστη τήν ΚΕ μας. Ἔχει κι αὐτή τίς μικροαμαρτίες της, ὅπως καί κάθε ἄλλος θεσμός καί ὀργάνωση. Καί σ' αὐτήν ὑπάρχει καί λίγο φταίξιμο καί λίγο κακή κατάσταση· λίγο φταίξιμο ἔστω καί

μόνο γιατί ἡ ΚΕ γιά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο λόγο δέν ξεσκέπασε ἔγκαιρα αὐτές τίς ἐλλείψεις καί δέν πῆρε μέτρα γιά τό ξεπέρασμά τους.

Τώρα ὅμως δέν πρόκειται γι' αὐτό. Τώρα πρόκειται νά ἐξηγήσουμε τίς αἰτίες αὐτῶν τῶν ἐλλείψεων πού τώρα δά ἀνάφερα. Ἀλήθεια, ποῦ ὀφείλονται αὐτές οἱ ἐλλείψεις καί πῶς θά τίς ξεπεράσουμε;

ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΕΙΨΕΩΝ

Ἡ πρώτη αἰτία βρίσκεται στό ὅτι οἱ κομματικές μας ὀργανώσεις δέν ξεπέρασαν ἤ δέν ξεπέρασαν ἀκόμα ὥς τώρα ὁρισμένες ἐπιβιώσεις τῆς πολεμικῆς περιόδου—μιᾶς περιόδου πού πέρασε, πού ἄφησε ὅμως στά μυαλά τῶν στελεχῶν μας ἐπιβιώσεις στρατιωτικοῦ πνεύματος μέσα στό κόμμα. Ἔχω τή γνώμη ὅτι ἔκφραση αὐτῶν τῶν ἐπιβιώσεων εἶναι ἡ ἀντίληψη γιά τό κόμμα σύμφωνα μέ τήν ὁποία τό κόμμα δέν ἀποτελεῖ αὐτοτελῆ ὀργανισμό, δέν ἀποτελεῖ αὐτοτελῆ μαχητική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά κάτι σάν σύστημα ὀργανισμῶν, κάτι σάν σύμπλεγμα μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς ὀργανισμῶν, ὅπου ὑπάρχουν ὑπάλληλοι κατώτεροι καί ὑπάλληλοι ἀνώτεροι. Ἡ ἀντίληψη αὐτή, σύντροφοι, εἶναι βαθιά λαθεμένη καί δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τό μαρξισμό, εἶναι μιά ἀντίληψη πού μᾶς ἔμεινε σάν ἐπιβίωση ἀπό τόν καιρό πού στρατιωτικοποιούσαμε τό κόμμα στό διάστημα τῆς πολεμικῆς περιόδου, ὅταν τό ζήτημα τῆς αὐτοτέλειας τῶν κομματικῶν μαζῶν παραμερίστηκε ἄθελά μας καί ὅταν εἶχαν ἀποφασιστική σημασία οἱ στρατιωτικές διαταγές. Δέ θυμᾶμαι νά ἔχει ἐκφραστεῖ καμιά φορά ὁλοκληρωμένα αὐτή ἡ ἀντίληψη, ἡ ἀντίληψη ὅμως αὐτή ἤ τά στοιχεῖα της βαραίνουν ἀκόμα πάνω στή δουλιά μας. Σύντροφοι, πρέπει νά κατα-

πολεμήσουμε μ' όλες μας τίς δυνάμεις αὐτές τίς ἀντιλήψεις, γιατί εἶναι ἕνας ἀπό τούς πιό πραγματικούς κινδύνους πού δημιουργοῦν εὐνοϊκούς ὅρους γιά νά παραμορφώνεται στήν πράξη ἡ σωστή στήν οὐσία της γραμμή τοῦ κόμματός μας.

Ἡ δεύτερη αἰτία βρίσκεται στήν ὕπαρξη κάποιας πίεσης πάνω στό κόμμα καί στά κομματικά στελέχη ἀπό μέρους τοῦ κρατικοῦ μας μηχανισμοῦ πού εἶναι σέ σημαντικό βαθμό γραφειοκρατικός. Στά 1917, ὅταν τραβούσαμε πρός τά πάνω, πρός τόν Ὀχτώβρη, φανταζόμασταν ὅτι θά ἔχουμε μιά κομμούνα, ὅτι ἡ κομμούνα αὐτή θά εἶναι μιά ἕνωση τῶν ἐργαζομένων, ὅτι θά ξεμπερδέψουμε μέ τό γραφειοκρατισμό τῶν ἱδρυμάτων καί ὅτι θά κατορθώσουμε—ἄν ὄχι στήν ἀμέσως ἑπόμενη περίοδο, τουλάχιστο μέσα σέ δυό-τρεῖς σύντομες περίοδες—νά μετατρέψουμε τό κράτος σέ ἕνωση τῶν ἐργαζομένων. Ὡστόσο ἡ πράξη ἔδειξε ὅτι αὐτό εἶναι ἕνα ἰδανικό ἀπό τό ὁποῖο ἀπέχουμε ἀκόμα πολύ, ὅτι γιά νά ἀπαλλάξουμε τό κράτος ἀπό τά στοιχεῖα τοῦ γραφειοκρατισμοῦ καί νά μετατρέψουμε τή σοβιετική κοινωνία σέ ἕνωση τῶν ἐργαζομένων, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἔχει ὁ πληθυσμός ἀνώτερο πολιτισμό, πρέπει νά ἔχει πέρα γιά πέρα ἐξασφαλιστεῖ μιά εἰρηνική κατάσταση γύρω μας, ὥστε νά μήν ὑπάρχει ἀνάγκη νά διατηροῦμε πολύ στρατό πού ἀπαιτεῖ μεγάλα μέσα καί τεράστιες ὑπηρεσίες πού μέ τήν ὕπαρξή τους βάζουν τή σφραγίδα τους πάνω σ' ὅλα τ' ἄλλα κρατικά ἱδρύματα. Ὁ κρατικός μας μηχανισμός εἶναι σέ σημαντικό βαθμό γραφειοκρατικός καί θά ἐξακολουθήσει γιά πολύν καιρό ἀκόμα νά εἶναι τέτιος. Στό μηχανισμό αὐτό δουλεύουν οἱ κομματικοί μας σύντροφοι κι ἐδῶ ἡ κατάσταση, θά ἔλεγα ἡ ἀτμόσφαιρα, του γραφειοκρατικοῦ αὐτοῦ μηχανισμοῦ εἶναι τέτια πού συντελεῖ στή γραφειοκρατικοποίηση τῶν κομματικῶν μας στελεχῶν καί τῶν κομματικῶν μας ὀργανώσεων.

Ἡ τρίτη αἰτία τῶν ἐλλείψεων βρίσκεται, σύντροφοι, στήν ἀνεπαρκῆ δραστηριότητα ὁρισμένων πυρήνων μας, στήν καθυστέρηση καί καμιά φορά μάλιστα στόν πλήρη ἀναλφαβητισμό, ἰδιαίτερα στίς ἀκρινές περιοχές. Σ' αὐτές τίς περιφέρειες οἱ πυρῆνες δέν εἶναι πολύ δραστήριοι, ὑστεροῦν πολιτικά καί πολιτιστικά. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι καί τό γεγονός αὐτό δημιουργεῖ εὐνοϊκό ἔδαφος γιά διαστρέβλωση τῆς κομματικῆς γραμμῆς.

Ἡ τέταρτη αἰτία εἶναι ὅτι στίς τοπικές ὀργανώσεις δέν ὑπάρχει ἀρκετός ἀριθμός συντρόφων μέ κομματική κατάρτιση. Τελευταῖα ἄκουσα στήν ΚΕ τήν ἔκθεση τοῦ ἀντιπροσώπου μιᾶς ἀπό τίς ὀργανώσεις τῆς Οὐκρανίας. Τήν ἔκθεση τήν ἔκανε ἕνας σύντροφος μέ πάρα πολλές ἱκανότητες πού ὑπόσχεται πολλά. Εἶπε ὅτι ἀπό 130 πυρῆνες οἱ 80 ἔχουν γραμματεῖς διορισμένους ἀπό τήν Ἐπιτροπή κυβερνείου. Ὅταν τοῦ κάναμε τήν παρατήρηση ὅτι ἡ ὀργάνωση αὐτή δέν ἐνέργησε σωστά στή δοσμένη περίπτωση, ὁ σύντροφος ἄρχισε νά ἐπικαλεῖται τό γεγονός ὅτι δέν ὑπάρχουν ἐγγράμματοι στούς πυρῆνες, ὅτι ἔχουν μικρή κομματική ἡλικία, ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ πυρῆνες παρακαλοῦν νά τούς δόσουν γραμματεῖς κλπ. Μπορῶ νά παραδεχτῶ ὅτι ὁ σύντροφος αὐτός ὑπερέβαλε κατά 50% τήν πραγματικότητα, γιατί βέβαια τό πράγμα δέν ἐξηγεῖται μόνο μέ τό ὅτι στούς πυρῆνες δέν ὑπάρχουν καταρτισμένοι ἄνθρωποι, μά καί μέ τό ὅτι ἡ Ἐπιτροπή κυβερνείου ἔδειξε ὑπερβολικό ζῆλο σύμφωνα μέ τήν παλιά παράδοση. Ἄν ὅμως ἡ Ἐπιτροπή κυβερνείου ἔχει δίκιο κατά 50%, τότε δέν εἶναι μήπως φανερό ὅτι ἄν ὑπάρχουν τέτιοι πυρῆνες στήν Οὐκρανία, τότε ἀκόμα περισσότερο θά ὑπάρχουν στίς ἀκρινές περιοχές, ὅπου οἱ ὀργανώσεις εἶναι νεαρές, ὅπου ὑπάρχουν λιγότερα κομματικά στελέχη καί λιγότεροι ἐγγράμματοι ἀπ' ὅ,τι στήν

Οὐκρανία; Κι αὐτό ἐπίσης εἶναι μιά ἀπό τίς αἰτίες πού δημιουργοῦν εὐνοϊκές συνθῆκες γιά νά διαστρεβλώνεται στήν πράξη ἡ σωστή στήν οὐσία της κομματική μας γραμμή.

Τέλος, ἡ πέμπτη αἰτία εἶναι ἡ ἀδυναμία στόν τομέα τῆς ἐνημέρωσης. Στήν ἐνημέρωση πᾶμε ἄσχημα, πρίν ἀπ᾽ ὅλα ἡ ΚΕ, ἴσως γιατί εἶναι παραφορτωμένη μέ δουλειά. Ἄσχημα μᾶς ἐνημερώνουν οἱ τοπικές ὀργανώσεις. Πρέπει νά μπεῖ τέρμα σ᾽ αὐτή τήν κατάσταση. Κι αὐτό εἶναι μιά ἀπό τίς σοβαρές αἰτίες πού συσσωρεύτηκαν ἐλλείψεις μέσα στό κόμμα μας.

ΠΩΣ ΘΑ ΕΞΑΛΕΙΨΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ;

Ποιά λοιπόν πρέπει νά εἶναι τά μέτρα πού ἀπαιτοῦνται γιά νά ἐξαλειφθοῦν αὐτές οἱ ἐλλείψεις;

Πρῶτο, πρέπει νά παλαίβουμε μ᾽ ὅλα τά μέσα κι ἀκούραστα ἐνάντια στίς ἐπιβιώσεις καί τίς συνήθειες τῆς πολεμικῆς περιόδου μέσα στό κόμμα μας, ἐνάντια στή λαθεμένη ἀντίληψη ὅτι τό κόμμα μας εἶναι τάχα ἕνα σύστημα ὀργανισμῶν καί ὄχι μαχητική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου, πού σκέφτεται ἔντονα, πού εἶναι αὐτοτελής, ζεῖ μιά ζωντανή ζωή, καταστρέφει τό παλιό καί δημιουργεῖ τό καινούργιο.

Δεύτερο, εἶναι ἀπαραίτητο νά ξεσηκώσουμε τή δραστηριότητα τῶν κομματικῶν μαζῶν βάζοντάς τους γιά συζήτηση ὅλα τά ζητήματα πού τίς ἐνδιαφέρουν, ἐφόσον τά ζητήματα αὐτά μποροῦν νά συζητιοῦνται ἀνοιχτά, καί ἐξασφαλίζοντας τή δυνατότητα νά κριτικάρονται ἐλεύθερα ὅλα τά σχέδια τῶν κομματικῶν ὀργάνων. Γιατί μόνο ἔτσι θά μπορέσουμε νά μετατρέψουμε τήν κομματική πειθαρχία σέ πραγματικά συνειδητή, πραγματικά σιδερένια πειθαρχία, γιατί μόνο ἔτσι θά μπορέσουμε ν᾽ ἀνεβάσουμε τήν πολιτική, οἰκονομική καί πολιτιστική πείρα τῶν κομματικῶν μαζῶν, γιατί μόνο ἔτσι θά μπορέσουμε νά προετοιμάσουμε τούς ἀπαραίτητους ὅρους γιά ν᾽ ἀναδείξουν σιγά-σιγά οἱ κομματικές μάζες νέα δραστήρια στελέχη, νέους καθοδηγητές ἀπό τά κάτω.

Τρίτο, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐφαρμόζεται στήν πράξη ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας ὅλων τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί τῶν ὑπεύθυνων προσώπων, ἐφόσον δέν ὑπάρχουν ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια, ὅπως λχ. ἡ ἔλλειψη τῆς ἀπαιτούμενης κομματικῆς ἡλικίας κλπ. Πρέπει ν᾽ ἀποκλείσουμε ἀπό τήν πραχτική δουλειά μας τήν ἄγνοια τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας τῶν ὀργανώσεων κατά τήν ἀνάδειξη συντρόφων σέ ὑπεύθυνα κομματικά πόστα, πρέπει νά πετύχουμε νά ἐφαρμόζεται στήν πράξη ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας.

Τέταρτο, εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑπάρχει στήν ΚΕ, στίς Ἐπιτροπές κυβερνείων καί στίς Ἐπιτροπές περιοχῶν ἕνα μόνιμο καθεστώς συσκέψεων τῶν ὑπεύθυνων στελεχῶν ὅλων τῶν τομέων τῆς δουλειᾶς—οἰκονομικῶν, κομματικῶν, συνδικαλιστικῶν καί στρατιωτικῶν· οἱ συσκέψεις νά ὀργανώνονται ταχτικά, νά μπαίνουν σ᾽ αὐτές ζητήματα πού θά τά κρίνουν ἀπαραίτητα νά μποῦν· νά μήν κοπεῖ ἡ σύνδεση ἀνάμεσα στά στελέχη ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν ὅπλων καί ὅλα αὐτά τά στελέχη νά αἰσθάνονται τόν ἑαυτό τους μέλη μιᾶς κομματικῆς οἰκογένειας πού δουλεύουν γιά μιά κοινή γιά ὅλους ὑπόθεση, γιά τήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου πού ἀποτελεῖ ἀδιαίρετο σύνολο· νά ὑπάρχει γύρω ἀπό τήν ΚΕ, καθώς καί γύρω ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις, μιά ἀτμόσφαιρα πού νά δίνει στό κόμμα τή δυνατότητα νά παίρνει καί νά ἐλέγχει τήν πείρα τῆς δουλειᾶς τῶν ὑπεύθυνων στελεχῶν μας σ᾽ ὅλους τούς τομεῖς τῆς δουλειᾶς.

Πέμπτο, εἶναι ἀπαραίτητο νά μπάσουμε τούς κομματικούς μας πυρῆνες πού βρίσκονται στίς ἐπιχειρήσεις στόν κύκλο τῶν ζητημάτων πού συνδέονται μέ τήν πορεία τῆς δουλιᾶς τῶν ἐπιχειρήσεων καί τῶν τράστ. Εἶναι ἀπαραίτητο νά μπεῖ τό ζήτημα ἔτσι πού οἱ πυρῆνες νά εἶναι ἐνήμεροι γιά τή δουλιά τῶν διευθυντικῶν ὀργάνων τῶν ἐπιχειρήσεων καί τῶν ἑνώσεών μας, γιά νά μποροῦν νά ἀσκοῦν ἐπίδραση πάνω σ' αὐτή τή δουλιά. Σάν ἀντιπρόσωποι πυρήνων πού εἶστε ξέρετε πόσο μεγάλη ἠθική εὐθύνη ἀπέναντι στίς ἐξωκομματικές μάζες ἔχουν οἱ πυρῆνες μας στήν παραγωγή γιά τήν πορεία τῆς δουλιᾶς στήν ἐπιχείρηση. Γιά νά μπορεῖ ὁ πυρήνας νά καθοδηγήσει καί νά πάρει μαζί του τήν ἐξωκομματική μάζα τοῦ ἐργοστασίου, γιά νά μπορεῖ νά φέρει εὐθύνη γιά τήν πορεία τῆς δουλιᾶς στήν ἐπιχείρηση—καί ἔχει ἀσφαλῶς ἀπέναντι στίς ἐξωκομματικές μάζες τήν ἠθική εὐθύνη γιά τίς ἐλλείψεις τῆς ἐπιχείρησης—πρέπει νά εἶναι ἐνήμερος γι' αὐτά τά ζητήματα, πρέπει νά ἔχει τή δυνατότητα νά ἐπηρεάζει ἔτσι εἴτ' ἀλλιῶς αὐτά τά ζητήματα. Γι' αὐτό τό λόγο εἶναι ἀπαραίτητο οἱ πυρῆνες νά τραβιοῦνται στή συζήτηση τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων πού ἔχουν σχέση μέ τήν ἐπιχείρηση καί νά συγκαλοῦνται ἀπό καιρό σέ καιρό οἰκονομικές συνδιασκέψεις ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν πυρήνων τῶν ἐπιχειρήσεων πού ἀνήκουν σ' ἕνα τράστ, γιά νά συζητοῦν τά ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τή δουλιά τοῦ τράστ. Αὐτός εἶναι ἕνας ἀπό τούς σίγουρους τρόπους πού εἶναι ἀπαραίτητοι καί γιά τόν πλουτισμό τῆς οἰκονομικῆς πείρας τῶν κομματικῶν μαζῶν, καί γιά τήν ὀργάνωση τοῦ ἐλέγχου ἀπό τά κάτω.

Ἕκτο, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀνεβάσουμε ποιοτικά τή σύνθεση τῶν κομματικῶν μας πυρήνων. Τό ἄρθρο τοῦ Ζινόβιεφ ἔλεγε κιόλας ὅτι σέ ὁρισμένα μέρη οἱ κομματικοί μας πυρῆνες ἔμειναν ποιοτικά πίσω ἀπό τήν ἐξωκομματική μάζα πού τούς περιβάλλει.

Αὐτό τόν ἰσχυρισμό φυσικά δέν πρέπει νά τόν γενικεύσουμε καί νά τόν ἐπεκτείνουμε σ' ὅλους τούς πυρῆνες. Θἆταν πιό σωστό νά λέγαμε λογουχάρη τοῦτο: οἱ κομματικοί μας πυρῆνες ἀπό πολιτιστική ἄποψη θά στέκονταν πολύ πιό ψηλά ἀπ' ὅ,τι στέκονται τώρα καί θά εἶχαν πολύ μεγαλύτερο κῦρος ἀνάμεσα στούς ἐξωκομματικούς, ἄν αὐτούς τούς πυρῆνες δέν τούς ἀπογυμνώναμε, ἄν δέν παίρναμε ἀπ' αὐτούς τούς πυρῆνες ἀνθρώπους, πού εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τούς τοποθετήσουμε σέ οἰκονομική, διοικητική, συνδικαλιστική καί κάθε ἄλλου εἴδους δουλιά. Μήπως χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι οἱ πυρῆνες αὐτοί θά στέκονταν τρία κεφάλια πιό ψηλά ἀπ' ὅλους τούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες, ἀκόμα κι ἀπό τούς πιό ἀναπτυγμένους, ἄν ὅλοι οἱ σύντροφοί μας ἐργάτες, ἄν τά στελέχη πού πήραμε σ' αὐτά τά ἕξι χρόνια ἀπό τούς πυρῆνες γυρνοῦσαν στούς πυρῆνες τους; Ἀκριβῶς, ἐπειδή τό κόμμα δέν ἔχει ἄλλα στελέχη γιά νά βελτιώσει τόν κρατικό μηχανισμό, ἀκριβῶς ἐπειδή τό κόμμα εἶναι ὑποχρεωμένο νά χρησιμοποιήσει καί στό μέλλον αὐτή τήν πηγή—ἀκριβῶς γι' αὐτό τό λόγο οἱ πυρῆνες μας θά κουτσαίνουν λίγο καί στό μέλλον, ἀπό τήν ἄποψη τοῦ πολιτιστικοῦ τους ἐπιπέδου, ἄν δέν πάρουμε ἐπείγοντα μέτρα γιά νά καλυτερέψει ποιοτικά ἡ σύνθεσή τους. Πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα νά δυναμώσουμε στόν ἀνώτατο βαθμό τήν κομματική-διαπαιδαγωγική δουλιά στούς πυρῆνες. Πρέπει ἐκτός ἀπ' αὐτό νά ξεκόψουμε ἀπό τόν περίσσιο φορμαλισμό, πού δείχνουν καμιά φορά οἱ τοπικές μας ὀργανώσεις ὅταν στρατολογοῦν γιά μέλη τοῦ κόμματος συντρόφους μέσα ἀπό τούς ἐργάτες. Νομίζω ὅτι δέν πρέπει νά μᾶς παρασέρνει ὁ φορμαλισμός· τό κόμμα μπορεῖ καί πρέπει νά κάνει πιό

εὔκολους τούς ὅρους γιά τήν εἰσδοχή νέων μελῶν στό κόμμα ἀπό τίς γραμμές τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ δουλιά αὐτή ἄρχισε κιόλας νά γίνεται στίς τοπικές ὀργανώσεις. Τό κόμμα πρέπει νά πάρει αὐτή τήν ὑπόθεση στά χέρια του καί ν' ἀρχίσει ὀργανωμένη καμπάνια γιά νά διευκολύνει τήν εἴσοδο στό κόμμα νέων μελῶν ἀπό ἐργάτες πού δουλεύουν στήν παραγωγή.

Ἕβδομο, εἶναι ἀπαραίτητο νά δυναμώσουμε τή δουλιά στούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες. Κι αὐτό εἶναι ἐπίσης ἕνα ἀπό τά μέσα πού μποροῦν νά καλυτερέψουν τήν ἐσωκομματική κατάσταση, πού μποροῦν ν' ἀνεβάσουν τή δραστηριότητα τῶν κομματικῶν μαζῶν. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά πῶ ὅτι οἱ ὀργανώσεις μας ἐξακολουθοῦν νά δίνουν λίγη προσοχή στό τράβηγμα τῶν ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν στά σοβιετικά μας ὄργανα. Ἄς πάρουμε ἔστω καί μόνο τίς ἐκλογές πού γίνονται τώρα στό Σοβιέτ τῆς Μόσχας. Ἔχω τή γνώμη ὅτι μιά ἀπό τίς μεγαλύτερες ἐλλείψεις αὐτῶν τῶν ἐκλογῶν εἶναι ὅτι ἐκλέγονται πολύ λίγοι ἐξωκομματικοί. Λένε ὅτι ὑπάρχει ἀπόφαση τῆς ὀργάνωσης σύμφωνα μέ τήν ὁποία πρέπει νά ἐκλεγεῖ τουλάχιστο ἕνας ὁρισμένος ἀριθμός ἐξωκομματικῶν, ἕνα ὁρισμένο ποσοστό κλπ. Ἐγώ ὅμως βλέπω ὅτι στήν πράξη ἐκλέγονται πολύ λιγότεροι. Λένε ὅτι οἱ μάζες πιέζουν καί θέλουν δῆθεν νά ἐκλέγουν ἀποκλειστικά κομμουνιστές. Ἀμφιβάλλω γι' αὐτό, σύντροφοι. Νομίζω ὅτι ἄν δέ δείξουμε ἕνα ὁρισμένο ἐλάχιστο ὅριο ἐμπιστοσύνης στούς ἐξωκομματικούς, τότε μποροῦμε νά ἔχουμε γιά ἀπάντηση μιά μεγάλη δυσπιστία πρός τίς ὀργανώσεις μας ἀπό μέρους τῶν ἐξωκομματικῶν. Ἡ ἐμπιστοσύνη αὐτή πρός τούς ἐξωκομματικούς εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαία, σύντροφοι. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑποχρεώσουμε τούς κομμουνιστές ν' ἀποσύρουν τήν ὑποψηφιότητά τους. Δέν πρέπει νά βγάζουμε λόγους γιά νά ἐκλέγονται μόνο οἱ κομμουνιστές, πρέπει νά ἐνθαρρύνουμε τούς ἐξωκομματικούς, πρέπει νά τούς τραβᾶμε στήν κρατική δουλιά. Ἀπ' αὐτό θά ἔχουμε κέρδος καί θ' ἀποχτήσουμε τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἐξωκομματικῶν πρός τίς ὀργανώσεις μας. Οἱ ἐκλογές στή Μόσχα εἶναι ἕνα μικρό παράδειγμα γιά τό πόσο οἱ ὀργανώσεις μας ἀρχίζουν νά κλείνονται στό κομματικό τους καβούκι, ἀντί νά εὐρύνουν τό πεδίο τῆς δράσης τους συσπειρώνοντας γύρω τους βῆμα πρός βῆμα τούς ἐξωκομματικούς.

Ὄγδοο, εἶναι ἀπαραίτητο νά δυναμώσουμε τή δουλιά μέσα στούς ἀγρότες. Δέν ξέρω γιατί δέ θά μποροῦσαν οἱ πυρῆνες μας στά χωριά, πού σέ ὁρισμένα μέρη φθίνουν, ἀπό τούς ὁποίους φεύγουν κάποτε οἱ ἄνθρωποι καί πού δέν τούς ἔχουν μεγάλη ἐμπιστοσύνη οἱ ἀγρότες (αὐτό πρέπει νά τό παραδεχτοῦμε), γιατί δέ θά μποροῦσαν νά βάλουν σ' αὐτούς τούς πυρῆνες λογουχάρη δυό πραχτικά καθήκοντα: πρῶτο, νά ἑρμηνεύουν καί νά ἐκλαϊκεύουν τούς σοβιετικούς νόμους πού ἔχουν σχέση μέ τήν ἀγροτική ζωή, καί δεύτερο, νά προπαγανδίζουν καί νά διαδίδουν στοιχειώδικες γεωπονικές γνώσεις, ἔστω καί μόνο ὅτι πρέπει νά ὀργώνουν τά χωράφια στήν ὥρα τους, ὅτι πρέπει νά καθαρίζουν τό σπόρο κλπ. Ξέρετε, σύντροφοι, ὅτι ἄν ὁ κάθε ἀγρότης ἀποφασίσει νά διαθέσει ἐλάχιστη δουλιά γιά τό καθάρισμα τοῦ σπόρου, τότε μπορεῖ χωρίς κανενός εἴδους ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα καί χωρίς νέες μηχανές νά πετύχουμε αὔξηση τῆς σοδιᾶς κατά 10 πούτια στή ντεσιατίνα; Καί τί σημαίνει αὔξηση τῆς σοδιᾶς κατά 10 πούτια στή ντεσιατίνα; Σημαίνει αὔξηση τῆς συνολικῆς παραγωγῆς κατά ἕνα δισεκατομμύριο πούτια τό χρόνο. Κι ὅλα αὐτά θά μπορούσαμε νά τά πετύχουμε χωρίς μεγάλη δουλιά. Γιατί δέ θάπρεπε νά καταπιαστοῦν μ' αὐτά τά ζητήματα οἱ πυρῆνες μας στά χωριά; Μήπως αὐτό εἶναι

λιγότερο σοβαρό ἀπό τίς συζητήσεις γιά τήν πολιτική τοῦ Κῶρζον; Ὁ μουζίκος θά καταλάβαινε τότε ὅτι οἱ κομμουνιστές ἔπαψαν ν' ἀσχολοῦνται μέ ἀερολογίες, ὅτι καταπιάστηκαν μέ τή δουλιά καί τότε οἱ πυρῆνες μας στά χωριά θά ἀπολάμβαναν τή μεγαλύτερη ἐμπιστοσύνη μέσα στούς ἀγρότες.

Δέ θίγω πιά τό ζήτημα, πόσο εἶναι ἀπαραίτητο γιά τή βελτίωση καί τήν ἀναζωογόνηση τῆς κομματικῆς ζωῆς νά δυναμώσει ἡ κομματική-διαπαιδαγωγική καί πολιτική-διαφωτιστική δουλιά στή νεολαία πού δίνει τά νέα στελέχη στόν Κόκκινο Στρατό, στίς γυναῖκες-ἀντιπροσώπους καί γενικά σ' ὅλους τούς ἐξωκομματικούς.

Δέν ἐπεκτείνομαι ἐπίσης καί στό ζήτημα πόσο μᾶς εἶναι ἀπαραίτητο νά δυναμώσει ἡ δουλιά τῆς ἐνημέρωσης, γιά τήν ὁποία μίλησα κιόλας, νά δυναμώσει ἡ δουλιά τῆς ἐνημέρωσης ἀπό τά πάνω πρός τά κάτω καί ἀπό τά κάτω πρός τά πάνω.

Αὐτά εἶναι, σύντροφοι, τά μέτρα βελτίωσης, ὁ προσανατολισμός πρός τήν ἐσωκομματική δημοκρατία, πού καθόρισε ἡ ΚΕ ἀπό τό Σεπτέμβρη ἀκόμα αὐτοῦ τοῦ χρόνου καί πού πρέπει νά ἐφαρμοστεῖ στή ζωή ἀπό τά κάτω ὥς τά πάνω.

Τώρα θά ἤθελα νά σταθῶ σέ δυό ἀκρότητες, σέ δυό ὑπερβολές στά ζητήματα τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας πού παρατηρήθηκαν σέ ὁρισμένα ἀρθράκια συζήτησης τῆς «Πράβντας».

Ἡ πρώτη ἀκρότητα ἀφορᾶ τήν αἱρετότητα. Αὐτή συνίσταται στό ὅτι ὁρισμένοι σύντροφοι ἐπιδιώκουν τήν αἱρετότητα «ὥς τό τέλος». Μιά πού ὑπάρχει αἱρετότητα, ἔ λοιπόν, ψήφιζε ἀράδα! Κομματική ἡλικία; Τί τή θέλουμε; Ψήφιζε ὅποιον ποθεῖ ἡ ψυχή σου. Ἡ ἀντίληψη αὐτή, σύντροφοι, εἶναι λαθεμένη. Δέ θά τήν ἀνεχτεῖ τό κόμμα. Βέβαια, τώρα δέν ἔχουμε πόλεμο, περνοῦμε μιά περίοδο ειρηνικῆς ἀνάπτυξης. Ἔχουμε ὅμως τή ΝΕΠ. Νά μήν τό ξεχνᾶτε αὐτό, σύντροφοι. Τό κόμμα δέν ἄρχισε τήν ἐκκαθάριση τόν καιρό τοῦ πολέμου ἀλλά ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο. Γιατί; Γιατί τόν καιρό τοῦ πολέμου ὁ φόβος τῆς ἥττας ἦταν ὁ δεσμός πού συνένωνε τό κόμμα σ' ἕνα σύνολο καί ὁρισμένα διαβρωτικά στοιχεῖα μέσα στό κόμμα ἦταν ὑποχρεωμένα ν' ἀκολουθοῦν τή γενική γραμμή τοῦ κόμματος πού ἀντιμετώπιζε ζήτημα ζωῆς ἤ θανάτου. Τώρα δέν ἔχουμε τέτιο δεσμό γιατί δέν ἔχουμε πόλεμο, τώρα ἔχουμε τή ΝΕΠ, ἐπιτρέψαμε τόν καπιταλισμό, ξαναγεννιέται ἡ ἀστική τάξη. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὅλα αὐτά ὁδηγοῦν στό ξεκαθάρισμα τοῦ κόμματος, στό δυνάμωμά του, μά ἀπό τό ἄλλο μέρος μᾶς περιβάλλει ἡ νέα ἀτμόσφαιρα τῆς ἀστικῆς τάξης πού ξαναγεννιέται καί ἀναπτύσσεται, πού δέν εἶναι ἀκόμα τόσο δυνατή, μά πού μπόρεσε κιόλας νά χτυπήσει ὁρισμένους συνεταιρισμούς μας καί ὁρισμένα ἐμπορικά μας ὄργανα στό πεδίο τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς. Τό κόμμα ἄρχισε τήν ἐκκαθάριση ἀκριβῶς ὕστερα ἀπό τήν εἰσαγωγή τῆς ΝΕΠ καί ἐλάττωσε τόν ἀριθμό τῶν μελῶν του στό μισό· ἀκριβῶς ὕστερα ἀπό τήν ἐπιβολή τῆς ΝΕΠ τό κόμμα ἔκρινε ὅτι γιά νά περιφρουρηθοῦν οἱ ὀργανώσεις μας ἀπό τήν ἐπιροή τῆς ΝΕΠ, εἶναι ἀπαραίτητο λογουχάρη νά δυσκολευτεῖ ἡ εἴσοδος τῶν μή προλεταριακῶν στοιχείων στό κόμμα, ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά καθοριστεῖ ἕνα ὅριο κομματικῆς ἡλικίας γιά τά πρόσωπα πού ἀναλαβαίνουν ὑπεύθυνα πόστα μέσα στό κόμμα κτλ. Ἐνέργησε ἄραγε σωστά τό κόμμα ὅταν πῆρε τά προφυλαχτικά μέτρα πού περιορίζουν τήν «διάπλατη» δημοκρατία; Νομίζω ὅτι ἐνέργησε σωστά. Νά γιατί νομίζω ὅτι ἡ δημοκρατία χρειάζεται, ὅτι ἡ αἱρετότητα εἶναι ἀπαραίτητη, μά καί ὅτι τά περιοριστικά μέτρα πού ψήφισαν τό 11ο

καί τό 12ο Συνέδριο, τουλάχιστο τά βασικά ἀπ' αὐτά, πρέπει νά παραμείνουν ἀκόμα σέ ἰσχύ.

Ἡ δεύτερη ἀκρότητα ἀφορᾶ τά ὅρια τῆς συζήτησης. Ἡ ἀκρότητα αὐτή συνίσταται στό ὅτι ὁρισμένοι σύντροφοι ἐπιδιώκουν νά γίνεται ἀπεριόριστη συζήτηση, γιατί βλέπουν τό Α καί τό Ω τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στή συζήτηση τῶν ζητημάτων καί ξεχνοῦν τήν ἄλλη πλευρά τῆς κομματικῆς δουλιᾶς, καί συγκεκριμένα τή δρῶσα πλευρά της πού ἀπαιτεῖ τήν ἐ φ α ρ μ ο γ ή τῶν ἀποφάσεων τοῦ κόμματος. Τουλάχιστο τέτια ἐντύπωση μοῦ ἔκανε τό ἀρθράκι τοῦ Ρατζίν πού προσπαθεῖ νά αἰτιολογήσει τήν ἀρχή τῆς ἀπεριόριστης συζήτησης ἐπικαλούμενος τόν Τρότσκι πού εἶπε τάχα ὅτι «τό κόμμα εἶναι ἐθελοντικός σύνδεσμος ὁμοϊδεατῶν». Ἔψαξα νά βρῶ στά ἔργα τοῦ Τρότσκι αὐτή τή φράση μά δέ μπόρεσα νά τή βρῶ. Ζήτημα εἶναι ἄν ὁ Τρότσκι μποροῦσε νά πεῖ αὐτή τή φράση σάν ὁλοκληρωμένη διατύπωση τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ κόμματος, καί ἄν τήν εἶπε, ζήτημα εἶναι ὅτι θά σταματοῦσε ἐδῶ. Τό κόμμα δέν εἶναι μόνο ἕνας σύνδεσμος ὁμοϊδεατῶν, εἶναι ἐκτός ἀπ' αὐτό ἕνας σύνδεσμος ἀνθρώπων πού δροῦν μέ τόν ἴδιο τρόπο, μαχητικός σύνδεσμος ἀνθρώπων πού δροῦν μέ τόν ἴδιο τρόπο καί ἀγωνίζονται στηριγμένοι σέ μιά γενική ἰδεολογική βάση (πρόγραμμα, ταχτική). Ἔχω τή γνώμη ὅτι ἡ ἐπίκληση τοῦ Τρότσκι δέν εἶναι σωστή, γιατί ξέρω ὅτι ὁ Τρότσκι εἶναι ἕνα ἀπό τά μέλη τῆς ΚΕ πού ὑπογραμμίζουν περισσότερο ἀπ' ὅλα τή δρῶσα πλευρά τῆς κομματικῆς δουλιᾶς. Γι' αὐτό νομίζω ὅτι τήν εὐθύνη γιά τόν ὁρισμό αὐτόν πρέπει νά τήν ἔχει ὁ ἴδιος ὁ Ρατζίν. Ποῦ ὁδηγεῖ ὅμως αὐτός ὁ ὁρισμός; Σέ μιά ἀπό τίς δυό δυνατότητες: εἴ τ ε τό κόμμα θά ἐκφυλιστεῖ σέ αἵρεση, σέ φιλοσοφική σχολή, γιατί μόνο σέ τέτιες στενές ὀργανώσεις εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει πλήρης ὁμοφωνία, εἴ τ ε θά μετατραπεῖ σέ λέσχη ἀκατάπαυστων συζητήσεων πού αἰωνίως συζητᾶ καί αἰωνίως κρίνει καί φτάνει ὥς τή δημιουργία φράξιας, ὥς τή διάσπαση τοῦ κόμματος. Τό κόμμα δέ μπορεῖ νά δεχτεῖ καμιά ἀπό τίς δυό αὐτές δυνατότητες. Νά γιατί νομίζω ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά συζητοῦνται τά ζητήματα, ὅτι ἡ συζήτηση χρειάζεται, χρειάζονται ὅμως καί ὅρια στή συζήτηση πού προφυλάγουν τό κόμμα, τό μαχητικό αὐτό ἀπόσπασμα τοῦ προλεταριάτου, ἀπό τόν ἐκφυλισμό του σέ λέσχη συζητήσεων.

Τελειώνοντας τήν ἔκθεσή μου, εἶμαι ὑποχρεωμένος, σύντροφοι, νά σᾶς προειδοποιήσω σχετικά μ' αὐτές τίς δυό ἀκρότητες. Νομίζω ὅτι ἄν ἀπορίψουμε καί τίς δυό αὐτές ἀκρότητες καί καταπιαστοῦμε τίμια κι ἀποφασιστικά νά πραγματοποιήσουμε τόν προσανατολισμό πρός τήν ἐσωκομματική δημοκρατία πού χάραξε ἡ ΚΕ ἀπό τό Σεπτέμβρη κιόλας αὐτοῦ τοῦ χρόνου, θά πετύχουμε ἀσφαλῶς μιά βελτίωση τῆς κομματικῆς μας δουλιᾶς. (Χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α).

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 277,
5 τοῦ Δεκέμβρη 1923.

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ, ΓΙΑ ΤΟ ΡΑΦΑΗΛ, ΓΙΑ ΤΑ ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΠΡΕΟΜΠΡΑΖΕΝΣΚΙ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΑΠΡΟΝΟΦ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΤΡΟΤΣΚΙ

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ἡ συζήτηση γιά τήν ἐσωκομματική κατάσταση πού ἄρχισε πρίν ἀπό μερικές βδομάδες πλησιάζει, ὅπως φαίνεται, στό τέλος της ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τή Μόσχα καί τήν Πετρούπολη. Ἡ Πετρούπολη, ὅπως εἶναι γνωστό, τάχθηκε ὑπέρ τῆς γραμμῆς τοῦ κόμματος. Οἱ βασικές ἀχτίδες τῆς Μόσχας τάχθηκαν ἐπίσης ὑπέρ τῆς γραμμῆς τῆς ΚΕ. Ἡ γενική συνέλευση τοῦ ἀχτίφ τῆς ὀργάνωσης πόλης τῆς Μόσχας στίς 11 τοῦ Δεκέμβρη ἐνέκρινε πέρα γιά πέρα τήν ὀργανωτική καί πολιτική γραμμή τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος. Δέν ὑπάρχει λόγος νά ἀμφιβάλλουμε ὅτι καί ἡ ἐπικείμενη γενική κομματική συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τῆς Μόσχας θά ἀκολουθήσει τό παράδειγμα τῶν ἀχτίδων της. Ἡ ἀντιπολίτευση, πού ἀντιπροσωπεύει τό συνασπισμό ἑνός μέρους τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν (Πρεομπραζένσκι, Στοῦκοφ, Πιατακόφ κλπ.) μέ τούς λεγόμενους ὀπαδούς τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ (Ραφαήλ, Σαπρόνοφ κλπ.), ἡττήθηκε.

Εἶναι ἐνδιαφέρουσα ἡ πορεία τῆς συζήτησης καί οἱ

μεταμορφώσεις τῆς ἀντιπολίτευσης στήν περίοδο τῆς συζήτησης.

Ἡ ἀντιπολίτευση ἄρχισε μέ τό ὅτι ἐκφράστηκε οὔτε λίγο οὔτε πολύ ὑπέρ τῆς ἀναθεώρησης τῆς βασικῆς γραμμῆς τοῦ κόμματος σχετικά μέ τήν ἐσωκομματική ἀνοικοδόμηση καί τήν ἐσωκομματική πολιτική στά τελευταῖα δυό χρόνια, σ' ὅλη τήν περίοδο τῆς ΝΕΠ. Ἡ ἀντιπολίτευση ἀπαιτοῦσε νά ἐφαρμοστεῖ στό ἀκέραιο ἡ ἀπόφαση τοῦ 10ου Συνεδρίου γιά τήν ἐσωκομματική δημοκρατία καί ταυτόχρονα ἐπέμενε νά καταργηθοῦν οἱ περιορισμοί (ἀπαγόρευση συγκρότησης ὁμάδων, κομματική ἡλικία κλπ.) πού ψήφισαν τό 10ο, τό 11ο, καί τό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος. Μά ἡ ἀντιπολίτευση δέ σταμάτησε σ' αὐτό. Ἡ ἀντιπολίτευση ἰσχυριζόταν ὅτι τό κόμμα μετατράπηκε οὐσιαστικά σέ ὀργάνωση στρατιωτικοῦ τύπου, καί ἡ κομματική πειθαρχία σέ πειθαρχία στρατιωτική καί ζητοῦσε νά ἀναταραχτεῖ ὅλος ὁ κομματικός μηχανισμός ἀπό τά πάνω ὥς τά κάτω, νά φύγουν ἀπό τά πόστα τά βασικά κομματικά στελέχη κλπ. Φυσικά δέν ἔλλειψαν τά παχιά λόγια καί οἱ βρισιές ἐνάντια στήν ΚΕ. Ἡ «Πράβντα» ἦταν γεμάτη ἀπό ἄρθρα καί ἀρθράκια πού κατηγοροῦσαν τήν ΚΕ γιά ὅλα τά θανάσιμα ἁμαρτήματα. Δέν ἔμεινε παρά νά τήν κατηγορήσουν ἀκόμα καί γιά τό σεισμό τῆς Ἰαπωνίας.

Αὐτή τήν περίοδο ἡ ΚΕ δέν ἀνακατεύτηκε σάν σύνολο στή συζήτηση ἀπό τίς σελίδες τῆς «Πράβντα» ἀφήνοντας στά μέλη τοῦ κόμματος πλέρια ἐλευθερία κριτικῆς. Δέν ἔκρινε ἐπίσης ἀναγκαῖο νά ἀνασκευάσει τίς ἀνόητες κατηγορίες πού ὄχι σπάνια ἀπεύθυναν ἐνάντιά της οἱ ἐπικριτές, γιατί εἶχε τή γνώμη ὅτι τά μέλη τοῦ κόμματος εἶναι ἀρκετά συνειδητά, ὥστε νά κρίνουν μόνα τους τά συζητούμενα ζητήματα.

Αὐτή ἦταν, σά νά λέμε, ἡ πρώτη περίοδος τῆς συζήτησης.

Ἀργότερα, ὅταν ὁ κόσμος χόρτασε ἀπό τά παχιά λόγια, οἱ βρισιές ἔπαψαν νά κάνουν ἐντύπωση καί τά μέλη τοῦ κόμματος ἀξίωσαν νά συζητηθεῖ συγκεκριμένα τό ζήτημα, ἄρχισε ἡ δεύτερη περίοδος τῆς συζήτησης. Ἡ περίοδος αὐτή ἄρχισε μέ τή δημοσίευση τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ γιά τήν κομματική ἀνοικοδόμηση[82]. Τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ καί τό Προεδρεῖο τῆς ΚΕΕ, ξεκινώντας ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ[83] τοῦ Ὀχτώβρη πού ἔχει ἐγκρίνει τόν προσανατολισμό πρός τήν ἐσωκομματική δημοκρατία, ἐπεξεργάστηκαν τή γνωστή ἀπόφαση πού καθόριζε τούς ὅρους πραγματοποίησης τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας. Μέ τήν πράξη αὐτή συντελέστηκε μιά στροφή στήν πορεία τῆς συζήτησης. Τό συγκεκριμένο σχέδιο πού παρουσίασαν ἡ ΚΕ καί ἡ ΚΕΕ, ἀπαιτοῦσε ἀπό τήν ἀντιπολίτευση ἤ νά δεχτεῖ αὐτό τό σχέδιο ἤ νά προτείνει ἕνα ἄλλο παράλληλο, ἐξίσου συγκεκριμένο σχέδιο πραγματοποίησης τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας. Καί δῶ ἀκριβῶς φάνηκε ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση δέν ἦταν σέ θέση ν' ἀντιπαραθέσει στό σχέδιο τῆς ΚΕ ἕνα δικό της σχέδιο πού θά μποροῦσε νά ἱκανοποιήσει τίς ἀπαιτήσεις τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων. Ἄρχισε ἡ ὑποχώρηση τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἐξαφανίστηκε ἀπό τό ὁπλοστάσιο τῆς ἀντιπολίτευσης ἡ ἀπαίτηση ν' ἀναιρεθεῖ ἡ βασική γραμμή τοῦ κόμματος γιά τήν ἐσωκομματική ἀνοικοδόμηση στά δυό τελευταῖα χρόνια. Ἀτόνησε καί ξέφτισε ἡ ἀπαίτηση τῆς ἀντιπολίτευσης νά καταργηθοῦν οἱ περιορισμοί τῆς δημοκρατίας πού ψήφισαν τό 10ο, τό 11ο καί τό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος. Ἀπόσυραν ἀπό τό προσκήνιο καί μετρίασαν τήν ἀπαίτηση νά ἀναταραχτεῖ ὁ μηχανισμός ἀπό τά πάνω ὥς τά κάτω. Ἡ ἀντιπολίτευση θεώρησε ἀναγκαῖο

νά ἀντικαταστήσει ὅλες αὐτές τίς ἀπαιτήσεις μέ τίς προτάσεις ὅτι εἶναι ἀνάγκη «νά διατυπωθεῖ σαφῶς τό ζήτημα γιά τίς φράξιες», «νά ἐπανεκλεγοῦν ὅλα τά κομματικά ὄργανα, πού προηγούμενα εἶχαν διοριστεῖ», «νά καταργηθεῖ ὁ διορισμός σάν σύστημα», κλπ. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι κι αὐτές ἀκόμα οἱ προτάσεις τῆς ἀντιπολίτευσης, πού μετριάστηκαν ἐπανειλημμένα, ἀπορίφτηκαν ἀπό τίς ὀργανώσεις τῆς Κράσναγια Πρέσνια καί τῆς Ζαμοσκβορέτσιγε πού χαιρέτησαν μέ συντριπτική πλειοψηφία τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ.

Αὐτή ἦταν, σά νά λέμε, ἡ δεύτερη περίοδος τῆς συζήτησης.

Τώρα μπήκαμε στήν τρίτη περίοδο. Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι ἡ παραπέρα ὑποχώρηση, θά ἔλεγα: ἡ ἄτακτη ὑποχώρηση τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἀκόμα καί οἱ ξεφτισμένες καί ἐπανειλημμένα μετριασμένες ἀπαιτήσεις τῆς ἀντιπολίτευσης δέ μπῆκαν αὐτή τή φορά στήν ἀπόφασή της. Ἡ τελευταία ἀπόφαση τοῦ Πρεομπραζένσκι (μοῦ φαίνεται ἡ τρίτη κατά σειρά) πού προτάθηκε στή συνέλευση τοῦ ἀκτίφ τῆς ὀργάνωσης τῆς Μόσχας (πάνω ἀπό 1000 ἄτομα), λέει:

> «Μόνο ἡ γρήγορη, ὁμόφωνη καί εἰλικρινής ἐφαρμογή τῆς ἀπόφασης τοῦ ΠΓ καί εἰδικά ἡ ἀνανέωση τοῦ ἐσωκομματικοῦ μηχανισμοῦ μέ νέες ἐκλογές μπορεῖ νά ἐγγυηθεῖ στό κόμμα μας τό πέρασμα σ' ἕνα νέο προσανατολισμό χωρίς κλονισμούς καί ἐσωτερική πάλη καί νά δυναμώσει τήν πραγματική συσπείρωση καί ἑνότητα τῶν γραμμῶν του».

Δέν πρέπει νά θεωρηθεῖ τυχαῖο τό γεγονός ὅτι ἡ συνέλευση ἀπόριψε ἀκόμα κι αὐτή τήν ἐντελῶς ἀβλαβῆ πρόταση τῆς ἀντιπολίτευσης. Δέν εἶναι τυχαῖο καί τό ὅτι ἡ συνέλευση δέχτηκε μέ συντριπτική πλειοψηφία τήν ἀπόφαση γιά «ἔγκριση τῆς πολιτικῆς καί ὀργανωτικῆς γραμμῆς τῆς ΚΕ».

ΓΙΑ ΤΟ ΡΑΦΑΗΛ

Νομίζω πώς ὁ Ραφαήλ εἶναι ὁ πιό συνεπής καί ὁ πιό ὁλοκληρωμένος ἐκπρόσωπος τῆς σημερινῆς ἀντιπολίτευσης, ἤ, γιά νά ἀκριβολογήσουμε περισσότερο, τοῦ σημερινοῦ συνασπισμοῦ τῆς ἀντιπολίτευσης. Σέ μιά ἀπό τίς συνελεύσεις συζήτησης ὁ Ραφαήλ δήλωσε ὅτι τό κόμμα μας μετατράπηκε οὐσιαστικά σέ στρατιωτική ὀργάνωση, ὅτι ἡ πειθαρχία του εἶναι στρατιωτική καί ὅτι γι' αὐτό τό λόγο ὅλος ὁ μηχανισμός τοῦ κόμματος πρέπει νά ἀναταραχτεῖ ἀπό τά πάνω ὥς τά κάτω σάν ἄχρηστος καί ξένος πρός τό πνεῦμα τῆς πραγματικῆς κομματικότητας. Μοῦ φαίνεται ὅτι οἱ σκέψεις αὐτές ἤ οἱ σκέψεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους στριφογυρίζουν στά μυαλά τῶν σημερινῶν ὀπαδῶν τῆς ἀντιπολίτευσης, μά γιά διάφορους λόγους δέν ἀποφασίζουν νά τίς ἐκφράσουν. Πρέπει νά ἀναγνωρίσουμε πώς ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ὁ Ραφαήλ φάνηκε πιό τολμηρός ἀπό τούς συναδέλφους του τῆς ἀντιπολίτευσης.

Παρ' ὅλα αὐτά ὅμως ὁ Ραφαήλ ἔχει ριζικά ἄδικο. Ἔχει ἄδικο ὄχι μόνο τυπικά, μά πρίν ἀπ' ὅλα στήν οὐσία τοῦ ζητήματος. Γιατί, ἄν πραγματικά τό κόμμα μας μετατράπηκε, ἤ ἔστω ἄν ἄρχισε νά μετατρέπεται, σέ στρατιωτική ὀργάνωση, τότε δέν εἶναι μήπως ξεκάθαρο ὅτι δέ θά εἴχαμε οὔτε κόμμα, μέ τήν πραγματική ἔννοια αὐτῆς τῆς λέξης, οὔτε διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, οὔτε καί ἐπανάσταση;

Τί εἶναι ὁ στρατός;

Ὁ στρατός εἶναι μιά κλειστή ὀργάνωση πού σχηματίζεται ἀπό τά πάνω. Ἡ οὐσία τοῦ στρατοῦ προϋποθέτει ὅτι ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατοῦ βρίσκεται ἕνα ἐπιτελεῖο πού διορίζεται ἀπό τά πάνω καί συγκροτεῖ τό στρατό πάνω στίς ἀρχές τοῦ ἐξαναγκασμοῦ. Τό ἐπιτελεῖο δέ συγκροτεῖ ἁπλῶς τό στρατό, μά καί τόν ἐφοδιάζει, τό ντύνει, τόν ποδαίνει κλπ. Εἶναι πλέρια ἡ ὑλική ἐξάρτηση ὅλου τοῦ στρατοῦ ἀπό τό ἐπιτελεῖο. Πάνω σ' αὐτό, ἀνάμεσα στά ἄλλα, στηρίζεται ἡ στρατιωτική πειθαρχία, πού ἡ παραβίασή της συνεπάγεται μιά εἰδική μορφή ἀνώτατης ποινῆς —τόν τουφεκισμό. Ἔτσι πρέπει νά ἐξηγήσουμε καί τό γεγονός ὅτι τό ἐπιτελεῖο μπορεῖ νά κινάει τό στρατό ὅπου θέλει καί ὅταν θέλει, ἀκολουθώντας μόνο τά δικά του στρατηγικά σχέδια.

Τί εἶναι τό κόμμα;

Τό κόμμα εἶναι τό πρωτοπόρο ἀπόσπασμα τοῦ προλεταριάτου πού συγκροτεῖται ἀπό τά κάτω μέ βάση τήν ἀρχή τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης. Καί τό κόμμα ἔχει τό ἐπιτελεῖο του, δέ διορίζεται ὅμως ἀπό τά πάνω, ἀλλά ἐκλέγεται ἀπό τά κάτω, ἀπό ὅλο τό κόμμα. Τό ἐπιτελεῖο δέ σχηματίζει τό κόμμα, ἀλλά ἀντίθετα τό κόμμα σχηματίζει τό ἐπιτελεῖο του. Τό κόμμα σχηματίζεται μόνο του μέ βάση τήν ἀρχή τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης. Ἐδῶ λείπει ἐπίσης ἡ ὑλική ἐξάρτηση ἀνάμεσα στό ἐπιτελεῖο τοῦ κόμματος καί στό κόμμα στό σύνολό του, γιά τήν ὁποία μιλήσαμε παραπάνω σχετικά μέ τό στρατό. Τό ἐπιτελεῖο τοῦ κόμματος δέν ἐφοδιάζει τό κόμμα, δέν τό τρέφει καί δέν τό ντύνει. Ἔτσι, ἀνάμεσα στά ἄλλα, ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι τό ἐπιτελεῖο τοῦ κόμματος δέ μπορεῖ νά κινάει τίς φάλαγγες τοῦ κόμματος αὐθαίρετα, ὅπου θέλει καί ὅταν θέλει, ὅτι τό ἐπιτελεῖο τοῦ κόμματος μπορεῖ νά καθοδηγεῖ τό κόμμα στό σύνολό του μόνο πάνω στή γραμμή τῶν οἰκονομικῶν καί πολιτικῶν συμφερόντων τῆς τάξης ἐκείνης πού τμῆμα της εἶναι τό ἴδιο τό κόμμα. Ἀπό δῶ ἀπορέει καί ὁ εἰδικός χαρακτήρας τῆς κομματικῆς πειθαρχίας πού στηρίζεται βασικά στή μέθοδο τῆς πειθοῦς, ἀντίθετα ἀπό τή στρατιωτική πειθαρχία πού

στηρίζεται βασικά στή μέθοδο τοῦ ἐξαναγκασμοῦ. Ἀπό δῶ ἀπορέει ἡ βασική διαφορά ἀνάμεσα στό μεγαλύτερο μέτρο τιμωρίας μέσα στό κόμμα (διαγραφή ἀπό τό κόμμα) καί στήν ἀνώτατη ποινή στό στρατό (τουφεκισμός).

Ἀρκεῖ νά συγκρίνουμε τούς δυό αὐτούς ὁρισμούς, γιά νά καταλάβουμε πόσο τερατώδικο εἶναι τό λάθος τοῦ Ραφαήλ.

Τό κόμμα, λέει, μετατράπηκε σέ στρατιωτική ὀργάνωση. Μά πῶς μπορεῖ νά μετατραπεῖ τό κόμμα σέ στρατιωτική ὀργάνωση ἄν δέν ἐξαρτιέται ὑλικά ἀπό τό ἐπιτελεῖο του, ἄν συγκροτεῖται ἀπό τά κάτω μέ βάση τήν ἀρχή τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης, ἄν σχηματίζει μόνο του τό ἐπιτελεῖο του; Πῶς ἐξηγεῖται σ' αὐτή τήν περίπτωση ἡ εἰσροή τῶν ἐργατῶν στό κόμμα, ἡ αὔξηση τῆς ἐπιροῆς του μέσα στίς ἐξωκομματικές μάζες, ἡ δημοτικότητά του μέσα στά ἐργαζόμενα στρώματα ὅλου τοῦ κόσμου;

Ἕνα ἀπό τά δυό:

Εἴτε τό κόμμα εἶναι στόν ἀνώτατο βαθμό παθητικό καί χωρίς γνώμη—τότε ὅμως πῶς ἐξηγιέται τό γεγονός ὅτι ἕνα τέτιο παθητικό καί χωρίς γνώμη κόμμα καθοδηγεῖ τό πιό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τοῦ κόσμου καί διοικεῖ ἐδῶ καί κάμποσα κιόλας χρόνια τήν πιό ἐπαναστατική χώρα τοῦ κόσμου;

Εἴτε τό κόμμα εἶναι δραστήριο καί αὐτοτελές—τότε ὅμως εἶναι ἀκατανόητο, γιατί ἕνα τέτιο δραστήριο καί αὐτοτελές κόμμα δέν ἀνάτρεψε σ' αὐτό τό διάστημα τό στρατιωτικό καθεστώς τοῦ κόμματος, ἄν πραγματικά ὑπάρχει τέτιο καθεστώς μέσα στό ἴδιο τό κόμμα;

Μήπως δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι τό κόμμα μας πού ἔκανε τρεῖς ἐπαναστάσεις, πού τσάκισε τόν Κολτσάκ καί τό Ντενίκιν καί πού κλονίζει σήμερα τά θεμέλια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ, δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι τό κόμμα

αὐτό δέ θά ἀνεχόταν οὔτε μιά βδομάδα τό στρατιωτικό καθεστώς καί τό σύστημα διαταγῶν, γιά τά ὁποῖα μιλᾶ μέ τόση εὐκολία καί ξεγνοιασιά ὁ Ραφαήλ, ὅτι τό κόμμα θά τσάκιζε στή στιγμή αὐτό τό καθεστώς καί θά ἐγκαθίδρυε ἕνα νέο καθεστώς, χωρίς νά περιμένει τήν ἔκκληση τοῦ Ραφαήλ;

Ἄν ὅμως τό ὄνειρο εἶναι τρομερό, ὁ θεός εἶναι εὔσπλαχνος. Ἡ ὑπόθεση ἔχει ἔτσι, ὅτι, πρῶτο, ὁ Ραφαήλ μπέρδεψε τό κόμμα μέ τό στρατό καί τό στρατό μέ τό κόμμα, γιατί εἶναι ἐξώφθαλμο ὅτι δέν ξέρει καλά-καλά οὔτε τί εἶναι τό κόμμα, οὔτε τί εἶναι ὁ στρατός. Δεύτερο, ἡ ὑπόθεση ἔχει ἔτσι, ὅτι, ὅπως φαίνεται, ὁ Ραφαήλ, δέν πιστεύει καί ὁ ἴδιος στήν ἀνακάλυψή του—τοῦ χρειάζονται οἱ «τρομερές» λέξεις γιά καθεστώς διαταγῶν μέσα στό κόμμα, γιά νά στηρίξει τά βασικά συνθήματα τῆς σημερινῆς ἀντιπολίτευσης: α) ἐλευθερία γιά τή συγκρότηση ὁμάδων καί β) καθαίρεση ἀπό τά πόστα τῶν καθοδηγητικῶν στοιχείων τοῦ κόμματος ἀπό τά πάνω ὥς τά κάτω.

Ὁ Ραφαήλ, ὅπως φαίνεται, διαισθάνεται ὅτι χωρίς «τρομερές» λέξεις δέ θά μπορέσει νά ἐπιβάλει αὐτά τά συνθήματα.

Αὐτή εἶναι ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος.

ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΕΟΜΠΡΑΖΕΝΣΚΙ

Ὁ Πρεομπραζένσκι βλέπει σάν βασική αἰτία γιά τίς ἐλλείψεις τῆς ἐσωκομματικῆς ζωῆς τή μή σωστή βασική γραμμή τοῦ κόμματος στήν κομματική ἀνοικοδόμηση. Ὁ Πρεομπραζένσκι ἰσχυρίζεται ὅτι «ἐδῶ καί δυό χρόνια τό κόμμα ἐφαρμόζει βασικά μιάν ὄχι σωστή γραμμή στήν ἐσωκομματική του πολιτική», ὅτι ἀποδείχτηκε λαθεμένη «ἡ βασική γραμμή τοῦ κόμματος στήν ἐσωκομματική ἀνοι-

κοδόμηση καί στήν ἐσωκομματική πολιτική στήν περίοδο τῆς ΝΕΠ».

Ποιά εἶναι ἡ βασική γραμμή τοῦ κόμματος στήν περίοδο τῆς ΝΕΠ; Τό κόμμα στό 10ο Συνέδριό του πῆρε μιά ἀπόφαση γιά τήν ἐργατική δημοκρατία. Ἐνέργησε σωστά τό κόμμα ὅταν πῆρε μιά τέτια ἀπόφαση; Ὁ Πρεομπραζένσκι νομίζει ὅτι ἐνέργησε σωστά. Τό κόμμα στό ἴδιο τό 10ο Συνέδριο δέχτηκε ἕνα σοβαρότατο περιορισμό τῆς δημοκρατίας μέ τή μορφή τῆς ἀπαγόρευσης νά συγκροτοῦνται ὁμάδες. Ἐνέργησε σωστά τό κόμμα ὅταν ψήφισε ἕναν τέτιο περιορισμό; Ὁ Πρεομπραζένσκι νομίζει ὅτι τό κόμμα δέν ἐνέργησε σωστά γιατί, κατά τή γνώμη του, ἕνας τέτιος περιορισμός στενεύει τήν αὐτοτελῆ κομματική σκέψη. Τό κόμμα στό 11ο Συνέδριο ψήφισε νέους περιορισμούς τῆς δημοκρατίας μέ τή μορφή μιᾶς καθορισμένης κομματικῆς ἡλικίας κλπ. Τό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος ἐπικύρωσε ἁπλῶς αὐτούς τούς περιορισμούς. Ἐνέργησε σωστά τό κόμμα, ὅταν ψήφισε αὐτούς τούς περιορισμούς σάν ἐγγύηση ἐνάντια στίς μικροαστικές τάσεις μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ; Ὁ Πρεομπραζένσκι νομίζει ὅτι τό κόμμα δέν ἐνέργησε σωστά, γιατί οἱ περιορισμοί αὐτοί στένεψαν, κατά τή γνώμη του, τήν αὐτοτέλεια τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων. Τό συμπέρασμα εἶναι καθαρό: ὁ Πρεομπραζένσκι προτείνει νά ἀναιρέσουμε τή βασική γραμμή τοῦ κόμματος σ' αὐτό τόν τομέα, τή γραμμή πού ψήφισαν στό 10ο καί τό 11ο Συνέδριο τοῦ κόμματος μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ.

Ὅμως τό 10ο καί τό 11ο Συνέδριο τοῦ κόμματος διεξήχθηκαν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ σ. Λένιν. Τήν ἀπόφαση πού ἀπαγορεύει τή συγκρότηση ὁμάδων (ἀπόφαση γιά τήν ἑνότητα) τήν πρότεινε καί πέτυχε νά ψηφιστεῖ στό 10ο Συνέδριο ὁ σ. Λένιν. Οἱ παραπέρα περιορισμοί τῆς δημοκρατίας, ὅπως τό ζήτημα μιᾶς ὁρισμένης κομματικῆς ἡλικίας κλπ., ψηφίστηκαν στό 11ο Συνέδριο μέ τήν ἄμεση συμμετοχή τοῦ σ. Λένιν. Δέν ἀντιλαμβάνεται λοιπόν ὁ Πρεομπραζένσκι ὅτι στήν οὐσία προτείνει τήν ἀναίρεση τῆς γραμμῆς τοῦ κόμματος μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, τῆς γραμμῆς πού συνδέεται ὀργανικά μέ τό λενινισμό; Δέν ἀρχίζει νά καταλαβαίνει ὁ Πρεομπραζένσκι ὅτι ἡ πρότασή του γιά ἀναίρεση τῆς βασικῆς γραμμῆς τοῦ κόμματος σχετικά μέ τήν κομματική ἀνοικοδόμηση μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ ἀποτελεῖ στήν οὐσία ἐπανάληψη ὁρισμένων προτάσεων τῆς γνωστῆς «ἀνώνυμης πλατφόρμας»[84] πού ζητοῦσε τήν ἀναθεώρηση τοῦ λενινισμοῦ;

Ἀρκεῖ νά βάλουμε αὐτά τά ἐρωτήματα, γιά νά καταλάβουμε ὅτι τό κόμμα δέ θά ἀκολουθήσει τ' ἀχνάρια τοῦ Πρεομπραζένσκι.

Τί προτείνει λοιπόν ὁ Πρεομπραζένσκι; Προτείνει, οὔτε λίγο οὔτε πολύ, νά ἀποκατασταθεῖ ἡ κομματική ζωή «σύμφωνα μέ τόν τύπο τοῦ 1917-1918». Κατά τί διαφέρουν ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη τά χρόνια 1917-1918; Κατά τοῦτο, ὅτι τότε μέσα στό κόμμα μας ὑπῆρχαν ὁμάδες καί φράξιες, ὅτι τότε διεξαγόταν ἀνοιχτή πάλη τῶν ὁμάδων, ὅτι τό κόμμα περνοῦσε τότε μιά κρίσιμη στιγμή πού ἦταν γι' αὐτό ζήτημα ζωῆς ἤ θανάτου. Ὁ Πρεομπραζένσκι ἔχει τήν ἀπαίτηση νά παλινορθωθεῖ τουλάχιστο «ἐν μέρει» μέσα στό κόμμα τό καθεστώς πού κατάργησε τό 10ο Συνέδριο. Μπορεῖ λοιπόν τό κόμμα ν' ἀκολουθήσει αὐτό τό δρόμο; Ὄχι, δέ μπορεῖ. Πρῶτο, γιατί ἡ παλινόρθωση τῆς κομματικῆς ζωῆς σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τοῦ 1917-1918, τότε πού δέν ὑπῆρχε ἡ ΝΕΠ, δέν ἀνταποκρίνεται καί δέ μπορεῖ ν' ἀνταποκριθεῖ στίς ἀνάγκες τοῦ κόμματος μέσα στίς συνθῆκες τοῦ 1923, τώρα πού ὑπάρ-

χει ἡ ΝΕΠ. Δεύτερο, γιατί ἡ παλινόρθωση τοῦ περασμένου καθεστῶτος τῆς φραξιονιστικῆς πάλης θά ὁδηγοῦσε ἀναπότρεπτα στήν ὑπονόμευση τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος, ἰδιαίτερα τώρα πού ἀπουσιάζει ὁ σ. Λένιν.

Ὁ Πρεομπραζένσκι ἔχει τήν τάση νά παρουσιάζει τίς συνθῆκες τῆς ἐσωκομματικῆς ζωῆς τοῦ 1917-1918 σάν κάτι τό ἐπιθυμητό καί ἰδανικό. Ἐμεῖς ὅμως ξέρουμε ἕνα σωρό σκοτεινές πλευρές αὐτῆς τῆς περιόδου τῆς ἐσωκομματικῆς ζωῆς πού στοίχισαν στό κόμμα μεγάλους τρανταγμούς. Μοῦ φαίνεται ὅτι ποτέ ἡ ἐσωκομματική πάλη ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους δέν ἔχει φτάσει σέ τέτια μανία ὅπως στήν περίοδο ἐκείνη στήν περίοδο τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ. Εἶναι γνωστό λογουχάρη ὅτι τούς «ἀριστερούς» κομμουνιστές, πού ἀποτελοῦσαν τότε χωριστή φράξια, τούς ἔπιασε τέτια λύσσα, πού μιλοῦσαν στά σοβαρά γιά ἀντικατάσταση τοῦ τότε Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ, μέ ἕνα καινούργιο Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ ἀπό καινούργιους ἀνθρώπους πού ἀνῆκαν στή φράξια τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν. Ἕνα μέρος ἀπό τούς σημερινούς ὀπαδούς τῆς ἀντιπολίτευσης, ὁ Πρεομπραζένσκι, ὁ Πιατακόφ, ὁ Στοῦκοφ καί ἄλλοι, ἀνῆκαν τότε στή φράξια τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν.

Σκέφτεται λοιπόν ὁ Πρεομπραζένσκι «νά παλινορθώσει» στό κόμμα μας αὐτό τό παλιό «ἰδανικό» καθεστώς;

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι ξεκάθαρο ὅτι τό κόμμα δέ θά συμφωνήσει μ' αὐτή τήν «παλινόρθωση».

ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΣΑΠΡΟΝΟΦ

Ὁ Σαπρόνοφ βλέπει σάν βασική αἰτία τῶν ἐλλείψεων τῆς ἐσωκομματικῆς ζωῆς τό γεγονός ὅτι στό μηχανισμό τοῦ κόμματος ὑπάρχουν «κομματικοί σχολαστικοί» καί «γκουβερνάντες» πού ἀσχολοῦνται «μέ τή διαπαιδαγώγηση τῶν μελῶν τοῦ κόμματος» «σύμφωνα μέ τή σχολική μέθοδο» καί παρεμποδίζουν ἔτσι τήν πραγματική διαπαιδαγώγηση τῶν μελῶν τοῦ κόμματος μέσα στήν πορεία τοῦ ἀγώνα. Μετατρέποντας ἔτσι τά στελέχη τοῦ κομματικοῦ μας μηχανισμοῦ σέ «γκουβερνάντες», ὁ Σαπρόνοφ οὔτε κάν σκέφτεται νά ρωτήσει: ἀπό ποῦ βγῆκαν αὐτοί οἱ ἄνθρωποι, καί πῶς ἔγινε ὥστε «οἱ κομματικοί σχολαστικοί» νά κυριαρχοῦν στή δουλιά τοῦ κόμματός μας; Ὁ Σαπρόνοφ παρουσιάζοντας σάν ἀποδειγμένη αὐτή τήν περισσότερο ἀπό τολμηρή καί δημαγωγική θέση, ξέχασε ὅτι ὁ μαρξιστής δέ μπορεῖ νά ἱκανοποιηθεῖ μέ ἁπλά ἀποφθέγματα, ὅτι πρίν ἀπ' ὅλα πρέπει νά καταλάβει τό φαινόμενο ἄν αὐτό ὑπάρχει πραγματικά στή φύση, καί νά τό ἐξηγήσει γιά νά καθορίσει κατόπιν πραγματικά μέτρα γιά τήν καλυτέρευσή του. Μά τό Σαπρόνοφ, ὅπως φαίνεται, δέν τόν ἐνδιαφέρει ὁ μαρξισμός. Αὐτό πού τοῦ χρειάζεται εἶναι νά βρίσει ὁπωσδήποτε τόν κομματικό μηχανισμό καί— ὅλα τά ἄλλα θά ταχτοποιηθοῦν μόνα τους. Ἡ κακή θέληση τῶν «κομματικῶν σχολαστικῶν» εἶναι, κατά τή γνώμη τοῦ Σαπρόνοφ, ἡ αἰτία τῶν ἐλλείψεων τῆς ἐσωκομματικῆς μας ζωῆς. Σωστή ἐξήγηση—δέ μπορεῖ νά πεῖ κανείς τίποτα.

Εἶναι μόνο ἀκατανόητο:

1) Πῶς μπόρεσαν αὐτές οἱ «γκουβερνάντες» καί οἱ «κομματικοί σχολαστικοί» νά διατηρήσουν στά χέρια τους τήν καθοδήγηση τοῦ πιό ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου τοῦ κόσμου;

2) Πῶς μπόρεσαν «τά κομματικά μαθητούδια» μας, πού ἐγκαταλείφθηκαν νά τά διαπαιδαγωγοῦν «γκουβερνάντες», νά διατηρήσουν στά χέρια τους τήν καθοδήγηση τῆς πιό ἐπαναστατικῆς χώρας τοῦ κόσμου;

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι ξεκάθαρο πώς εἶναι πιό εὔκολο νά φλυαρεῖ κανείς γιά «κομματικούς σχολαστικούς» παρά νά καταλάβει καί νά ἐκτιμήσει τίς πιό μεγάλες ἀρετές τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ μας.

Πῶς σκέφτεται ὁ Σαπρόνοφ νά γιατρέψει τίς ἐλλείψεις τῆς ἐσωκομματικῆς μας ζωῆς; Τό φάρμακό του εἶναι τόσο ἁπλό ὅσο καί ἡ διάγνωσή του. «Νά ἐπανεξετάσουμε τό σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν μας», νά καθαιρέσουμε ἀπό τά πόστα τά σημερινά στελέχη, αὐτό εἶναι τό μέσο πού προτείνει ὁ Σαπρόνοφ. Σ' αὐτό βλέπει τή βασική ἐγγύηση γιά τήν ἐφαρμογή τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας. Δέν ἀρνοῦμαι καθόλου τή σημασία τῆς ἐπανεκλογῆς ἀπό τήν ἄποψη τοῦ δημοκρατισμοῦ γιά τήν καλυτέρεψη τῆς ἐσωκομματικῆς μας ζωῆς. Νά τό θεωρεῖς ὅμως αὐτό βασική ἐγγύηση, σημαίνει ὅτι δέν καταλαβαίνεις οὔτε τήν ἐσωκομματική ζωή, οὔτε τίς ἐλλείψεις της. Στίς γραμμές τῆς ἀντιπολίτευσης ὑπάρχουν ἄνθρωποι σάν τόν Μπιελομπορόντοφ, πού τό «δημοκρατισμό» του τόν θυμοῦνται ὥς τώρα οἱ ἐργάτες τοῦ Ροστόφ· σάν τό Ρόζενχολτς, πού ἀπό τό «δημοκρατισμό» του δέ μποροῦν νά πάρουν πάνω τους οἱ ἐργάτες τῶν ὑδάτινων μεταφορῶν καί οἱ σιδηροδρομικοί μας· σάν τόν Πιατακόφ, πού γιά τό «δημοκρατισμό» του δέ φώναξε μά οὔρλιαξε ὅλο τό Ντομπάς· σάν τόν Ἄλσκι, πού ὁ «δημοκρατισμός» του εἶναι γνωστός σ' ὅλους· σάν τόν Μπίκ, πού ἀπό τό «δημοκρατισμό» του βουίζει ὥς τά τώρα ἡ Χορεσμία. Νομίζει λοιπόν ὁ Σαπρόνοφ ὅτι, ἄν τούς σημερινούς «κομματικούς σχολαστικούς» τούς ἀντικαταστήσουν οἱ «ἀξιότιμοι σύντροφοι» πού ἀναφέραμε παραπάνω, θά θριαμβεύσει ἡ δημοκρατία μέσα στό κόμμα; Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ ν' ἀμφιβάλω λιγάκι γι' αὐτό τό πράγμα.

Ὅπως φαίνεται ὑπάρχουν δυό εἴδη δημοκρατισμοῦ: ὁ δημοκρατισμός τῶν κομματικῶν μαζῶν, πού φλέγονται

ἀπό τόν πόθο ν' ἀναπτύξουν αὐτενέργεια καί νά συμμετάσχουν δραστήρια στήν κομματική καθοδήγηση, καί ὁ «δημοκρατισμός» τῶν δυσαρεστημένων κομματικῶν ἀξιωματούχων, πού τήν οὐσία τοῦ δημοκρατισμοῦ τή βλέπουν στήν ἀντικατάσταση ὁρισμένων προσώπων ἀπό ἄλλα πρόσωπα. Τό κόμμα θά ὑπερασπίζει τήν πρώτη μορφή τοῦ δημοκρατισμοῦ καί θά τόν ἐφαρμόσει μέ τό σιδερένιο του χέρι. Τό κόμμα ὅμως θ' ἀπορίψει τό «δημοκρατισμό» τῶν δυσαρεστημένων κομματικῶν ἀξιωματούχων, πού δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τήν πραγματική ἐσωκομματική ἐργατική δημοκρατία.

Γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐσωκομματική δημοκρατία εἶναι ἀπαραίτητο, πρίν ἀπ' ὅλα, νά ξεπεραστοῦν οἱ ἐπιβιώσεις καί οἱ συνήθειες τῆς πολεμικῆς περιόδου στά κεφάλια ὁρισμένων στελεχῶν μας, πού ἐξαιτίας αὐτῶν τῶν ἐπιβιώσεων καί συνηθειῶν βλέπουν τό κόμμα ὄχι σάν ὀργανισμό μέ αὐτενέργεια, ἀλλά σάν σύστημα ἱδρυμάτων. Αὐτές ὅμως οἱ ἐπιβιώσεις δέ μποροῦν νά ξεπεραστοῦν μέσα σέ σύντομο χρονικό διάστημα.

Γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐσωκομματική δημοκρατία εἶναι ἀπαραίτητο, δεύτερο, νά ξεπεραστεῖ ἡ πίεση τοῦ γραφειοκρατικοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ μας, πού ἔχει ἕνα περίπου ἑκατομμύριο ὑπαλλήλους, πάνω στόν κομματικό μηχανισμό, πού δέν ἔχει περισσότερα ἀπό 20-30 χιλιάδες στελέχη. Δέ μπορεῖ ὅμως νά νοηθεῖ τό ξεπέρασμα τῆς πίεσης αὐτῆς τῆς τεράστιας μηχανῆς καί ἡ καθυπόταξή της μέσα σέ πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.

Γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐσωκομματική δημοκρατία εἶναι ἀπαραίτητο, τρίτο, νά πετύχουμε τήν ἄνοδο τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς καθυστερημένων πυρήνων μας, καί μιά σωστή κατανομή τῶν δραστήριων στελεχῶν σέ ὅλο τό ἔδαφος τῆς Ἕνωσης, πράγμα

πού ἐπίσης δέ μποροῦμε νά τό πετύχουμε μέσα σέ πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.

Ὅπως βλέπετε, ἡ ἐξασφάλιση πλέριας δημοκρατίας δέν εἶναι τόσο ἁπλό πράγμα ὅπως τό φαντάζεται ὁ Σαπρόνοφ, ἄν φυσικά λέγοντας δημοκρατισμό δέν ἐννοοῦμε τόν κούφιο τυπικό δημοκρατισμό τοῦ Σαπρόνοφ, ἀλλά τόν ἀληθινό, ἐργατικό, ἀνόθευτο δημοκρατισμό.

Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι χρειάζεται ὑπερένταση τῆς θέλησης ὅλου τοῦ κόμματος, ἀπό τά κάτω ὥς τά πάνω, γιά νά ἐξασφαλιστεῖ καί νά ἐφαρμοστεῖ ἡ πραγματική ἐσωκομματική δημοκρατία.

ΓΙΑ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΤΡΟΤΣΚΙ

Ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ γιά τήν ἐσωκομματική δημοκρατία, πού δημοσιεύτηκε στίς 7 τοῦ Δεκέμβρη, πάρθηκε ὁμόφωνα. Ὁ Τρότσκι ψήφισε αὐτή τήν ἀπόφαση. Γι' αὐτό μποροῦσε νά ὑποθέσει κανείς ὅτι τά μέλη τῆς ΚΕ, ἀνάμεσα σ' αὐτά καί ὁ Τρότσκι, θά ἐμφανιστοῦν σάν ἕνα ἑνιαῖο μέτωπο καί θά καλέσουν τά μέλη τοῦ κόμματος νά ὑποστηρίξουν ὁμόφωνα τήν ΚΕ καί τήν ἀπόφασή της. Ἡ ὑπόθεση αὐτή ὡστόσο δέ δικαιώθηκε στήν πράξη. Ὁ Τρότσκι παρουσιάστηκε αὐτές τίς μέρες μέ ἕνα γράμμα πρός τίς κομματικές συσκέψεις, πού δέ μπορεῖ νά ἑρμηνευτεῖ ἀλλιῶς παρά σάν μιά προσπάθεια ν' ἀδυνατίσει τή θέληση γιά ἑνότητα τῶν μελῶν τοῦ κόμματος σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ὑποστήριξη τῆς ΚΕ καί τῆς θέσης της.

Κρίνετε μόνοι σας.

Μιλώντας γιά τό γραφειοκρατισμό τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ καί τόν κίνδυνο ἐκφυλισμοῦ τῆς παλιᾶς φρουρᾶς, δηλαδή τῶν λενινιστῶν, τοῦ βασικοῦ πυρήνα τοῦ κόμματός μας, ὁ Τρότσκι γράφει:

«Ὁ ἐκφυλισμός τῆς „παλιᾶς φρουρᾶς" παρατηρήθηκε πολλές φορές στήν ἱστορία. Ἄς πάρουμε τό πιό πρόσφατο καί χτυπητό ἱστορικό παράδειγμα: τούς ἡγέτες καί τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς. Ξέρουμε ὅτι ὁ Βίλχελμ Λῆμπκνεχτ, ὁ Μπέμπελ, ὁ Ζίνγκερ, ὁ Βίκτορ Ἄντλερ, ὁ Καούτσκι, ὁ Μπέρνσταϊν, ὁ Λαφάργκ, ὁ Γκέντ καί ἄλλοι ἦταν ἀπευθείας καί ἄμεσοι μαθητές τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς. Ξέρουμε ὡστόσο ὅτι ὅλοι αὐτοί οἱ ἡγέτες—ἄλλοι ἐνμέρει κι ἄλλοι ὁλοκληρωτικά— ἐκφυλίστηκαν σέ ὀπορτουνιστές»... «Πρέπει νά ποῦμε—ἴσα-ἴσα ἐμεῖς οἱ „γέροι"—ὅτι ἡ γενιά μας, πού παίζει φυσικά καθοδηγητικό ρόλο μέσα στό κόμμα, δέν κλείνει ὡστόσο μέσα της καμιά ἀπολύτως ἐγγύηση ἐνάντια στό βαθμιαῖο καί ἀπαρατήρητο ἀδυνάτισμα τοῦ προλεταριακοῦ καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ πνεύματος, ἄν ὑποθέσουμε ὅτι τό κόμμα θά ἀνεχόταν τήν παραπέρα ἀνάπτυξη καί τό δυνάμωμα τῶν πολιτικῶν γραφειοκρατικῶν μεθόδων τοῦ μηχανισμοῦ, πού μετατρέπουν τή νέα γενιά σέ παθητικό ὑλικό διαπαιδαγώγησης καί προκαλοῦν ἀναπόφευχτα τήν ἀποξένωση ἀνάμεσα στό μηχανισμό καί τή μάζα, ἀνάμεσα στούς γέρους καί τούς νέους»... «Ἡ νεολαία—τό πιό σίγουρο βαρόμετρο τοῦ κόμματος—ἀντιδρᾶ ἐντονότερα ἀπ' ὅλους στόν κομματικό γραφειοκρατισμό»... «Πρέπει ἡ νεολαία νά καταχτᾶ τά ἐπαναστατικά συνθήματα μέ μάχη...».

Πρῶτα-πρῶτα πρέπει νά διαλύσω μιά ἐνδεχόμενη παρανόηση. Ὁ Τρότσκι, ὅπως φαίνεται ἀπό τό γράμμα του, κατατάσσει τόν ἑαυτό του στήν παλιά φρουρά τῶν μπολσεβίκων καί δηλώνει ταυτόχρονα ὅτι εἶναι ἕτοιμος νά πάρει πάνω του ὅλες τίς πιθανές κατηγορίες πού μπορεῖ ν' ἀποδοθοῦν στήν παλιά φρουρά, ἄν πραγματικά ἀκολουθήσει τό δρόμο τοῦ ἐκφυλισμοῦ. Πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε ὅτι αὐτή ἡ προθυμία νά θυσιάσει τόν ἑαυτό του εἶναι χωρίς ἀμφιβολία σημάδι εὐγένειας. Ἐγώ ὅμως ἔχω ὑποχρέωση νά ὑπερασπίσω τόν Τρότσκι ἀπό τόν Τρότσκι γιατί γιά εὐνόητους λόγους δέ μπορεῖ καί δέν πρέπει νά φέρει εὐθύνη γιά τόν πιθανό ἐκφυλισμό τῶν βασικῶν στελεχῶν τῆς παλιᾶς μπολσεβίκικης φρουρᾶς. Ἡ θυσία φυσικά εἶναι καλό πράγμα, τήν χρειάζονται ὅμως ἄραγε

οἱ παλιοί μπολσεβίκοι; Νομίζω πώς δέν τή χρειάζονται.

Δεύτερο, εἶναι ἀκατανόητο πῶς μπορεῖ κανείς νά βάζει στό ἴδιο τσουβάλι τέτιους ὀπορτουνιστές καί μενσεβίκους σάν τούς Μπέρνσταϊν, Ἄντλερ, Καούτσκι, Γκέντ κ. ἄ. καί τήν παλιά φρουρά τῶν μπολσεβίκων πού ὅλο τό διάστημα ἀγωνιζόταν, καί ἐλπίζω ὅτι καί στό ἑξῆς θ' ἀγωνιστεῖ, ἄξια ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές, ἐνάντια στούς μενσεβίκους, ἐνάντια στή 2η Διεθνῆ. Τί προκάλεσε αὐτό τό μπέρδεμα κι αὐτό τό ἀνακάτωμα, ποιός τίς χρειάζεται, ἄν ἔχουμε ὑπόψη μας τά συμφέροντα τοῦ κόμματος καί ὄχι κάτι δευτερεύοντα ζητήματα πού δέν ἐπιδιώκουν καθόλου νά ὑπερασπίσουν τήν παλιά φρουρά; Πῶς νά πάρουμε αὐτούς τούς ὑπαινιγμούς γιά ὀπορτουνισμό τῶν παλιῶν μπολσεβίκων πού ἀνδρώθηκαν στόν ἀγώνα ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό;

Τρίτο, δέ νομίζω καθόλου ὅτι οἱ παλιοί μπολσεβίκοι εἶναι ἀπολύτως ἐξασφαλισμένοι ἀπό τόν κίνδυνο τοῦ ἐκφυλισμοῦ, ἔτσι ὅπως δέν ἔχω λόγο νά βεβαιώνω ὅτι εἴμαστε ἀπόλυτα ἐξασφαλισμένοι λχ. ἀπό ἕνα σεισμό. Μπορεῖ καί πρέπει νά παραδεχτοῦμε ἕναν τέτιο κίνδυνο σάν π ι θ α ν ό τ η τ α. Μήπως ὅμως αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ κίνδυνος εἶναι π ρ α γ μ α τ ι κ ό ς, ὑπαρχτός; Νομίζω ὅτι δέ σημαίνει αὐτό. Κι ὁ ἴδιος ὁ Τρότσκι δέν παρουσίασε κανένα στοιχεῖο πού νά δείχνει ὅτι ὁ κίνδυνος τοῦ ἐκφυλισμοῦ εἶναι ἕνας πραγματικός κίνδυνος. Στό μεταξύ ὅμως μέσα στό κόμμα ἔχουμε μιά σειρά στοιχεῖα πού μποροῦν νά γεννήσουν ἕναν πραγματικό κίνδυνο ἐκφυλισμοῦ μερικῶν γραμμῶν τοῦ κόμματός μας. Ἔχω ὑπόψη μου μιά μερίδα μενσεβίκων πού μπῆκαν στό κόμμα μας π α ρ ά τ ή θ έ λ η σ ή τους καί δέν ὑπερνίκησαν ἀκόμα τίς παλιές ὀπορτουνιστικές συνήθειες. Νά τί ἔγραφε γι' αὐτούς τούς μενσεβίκους

καί γι' αὐτό τόν κίνδυνο ὁ σ. Λένιν στήν περίοδο τῆς ἐκκαθάρισης τοῦ κόμματός μας:

«Κάθε ὀπορτουνιστή τόν διακρίνει ἡ ἱκανότητα τῆς προσαρμογῆς... καί οἱ μενσεβίκοι σάν ὀπορτουνιστές προσαρμόζονται, σά νά λέμε, „ἀπό λόγους ἀρχῆς" στό ρεῦμα πού ἐπικρατεῖ ἀνάμεσα στούς ἐργάτες, ἀλλάζουν χρῶμα γιά νά κρυφτοῦν, ὅπως ὁ λαγός πού τό χειμώνα γίνεται ἄσπρος. Αὐτή τήν ἰδιότητα τῶν μενσεβίκων πρέπει νά τήν ξέρουμε καί νά τήν παίρνουμε ὑπόψη μας. Νά τήν παίρνουμε ὅμως ὑπόψη μας θά πεῖ νά καθαρίσουμε τό κόμμα περίπου ἀπό τά 99% ὅλων τῶν μενσεβίκων πού μπῆκαν στό ΚΚΡ ὕστερα ἀπό τό 1918, δηλαδή τότε πού ἡ νίκη τῶν μπολσεβίκων ἄρχισε νά γίνεται πρῶτα πιθανή καί ἔπειτα ἀναμφισβήτητη». (Βλ. 4η ρωσ. ἔκδοση, τόμ. 33ος, σελ. 19-20).

Πῶς ἔγινε δυνατό νά διαφύγουν τοῦ Τρότσκι αὐτός καί ἄλλοι παρόμοιοι κίνδυνοι πού ὑπάρχουν πραγματικά καί νά προβάλλει στήν πρώτη γραμμή ἕναν πιθανό κίνδυνο, τόν κίνδυνο ἐκφυλισμοῦ τῆς παλιᾶς φρουρᾶς τῶν μπολσεβίκων; Πῶς μπορεῖ νά κλείνει κανείς τά μάτια μπροστά στόν πραγματικό κίνδυνο, προβάλλοντας στήν πρώτη γραμμή ἕναν οὐσιαστικά ὄχι πραγματικό κίνδυνο, ἕναν πιθανό κίνδυνο, ἄν ἔχει ὑπόψη του τά συμφέροντα τοῦ κόμματος καί ὄχι τήν πρόθεση νά ὑποσκάψει τό κύρος τῆς πλειοψηφίας τῆς ΚΕ πού ἀποτελεῖ τόν καθοδηγητικό πυρήνα τῆς παλιᾶς φρουρᾶς τῶν μπολσεβίκων; Μήπως δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι οἱ «μέθοδες» αὐτές χύνουν μόνο νερό στό μύλο τῆς ἀντιπολίτευσης;

Τέταρτο, ἀπό ποῦ πῆρε ὁ Τρότσκι αὐτή τήν ἀ ν τ ι π α ρ ά θ ε σ η τῶν «γέρων» πού μπορεῖ νά ἐκφυλιστοῦν, καί τῆς «νεολαίας» πού ἀποτελεῖ «τό πιό σίγουρο βαρόμετρο» τοῦ κόμματος, τῆς «παλιᾶς φρουρᾶς» πού μπορεῖ νά γραφειοκρατικοποιηθεῖ καί τῆς «νέας φρουρᾶς» πού πρέπει «νά καταχτᾶ τά ἐπαναστατικά συνθήματα μέ μάχη»; Ἀπό ποῦ πῆρε αὐτή τήν ἀντιπαράθεση καί τί χρεια-

ζόταν; Μήπως ἡ νεολαία καί ἡ παλιά φρουρά δέ βάδιζαν πάντα σέ ἑνιαῖο μέτωπο ἐνάντια στούς ἐσωτερικούς καί τούς ἐξωτερικούς ἐχθρούς; Μήπως ἡ ἑνότητα τῶν «γέρων» καί τῶν «νέων» δέν ἀποτελεῖ τή βασική δύναμη τῆς ἐπανάστασής μας; Ἀπό ποῦ προέρχεται αὐτή ἡ προσπάθεια νά δυσφημιστεῖ ἡ παλιά φρουρά καί νά καλοπιαστεῖ δημαγωγικά ἡ νεολαία, γιά ν' ἀνοίξει καί νά μεγαλώσει μιά μικρή ρωγμή ἀνάμεσα σ' αὐτά τά βασικά τμήματα τοῦ κόμματός μας; Ποιός τά χρειάζεται ὅλα αὐτά, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τά συμφέροντα τοῦ κόμματος, τήν ἑνότητά του, τή μονολιθικότητά του κι ὄχι τήν προσπάθεια νά κλονίσουμε αὐτή τήν ἑνότητα πρός ὄφελος τῆς ἀντιπολίτευσης;

Μήπως ἔτσι ὑπερασπίζουν τήν ΚΕ καί τήν ἀπόφασή της γιά τήν ἐσωκομματική δημοκρατία, πού πάρθηκε μάλιστα ὁμόφωνα;

Κατά τά ἄλλα εἶναι φανερό ὅτι ὁ Τρότσκι δέν ἔβαλε κάν στόν ἑαυτό του ἕνα τέτιο καθῆκον ὅταν παρουσιαζόταν μέ τό γράμμα του μπροστά στίς κομματικές συσκέψεις. Ὅπως φαίνεται ἐδῶ ὑπῆρχε ἄλλη πρόθεση, καί συγκεκριμένα: νά ὑποστηριχτεῖ διπλωματικά ἡ ἀντιπολίτευση στόν ἀγώνα της ἐνάντια στήν ΚΕ τοῦ κόμματος μέ τό πρόσχημα τῆς ὑπεράσπισης τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕ.

Ἔτσι οὐσιαστικά ἐξηγιέται καί ἡ σφραγίδα τῆς διπλοπροσωπίας πού φέρει τό γράμμα τοῦ Τρότσκι.

Ὁ Τρότσκι βρίσκεται σέ συνασπισμό μέ τούς δημοκρατικούς συγκεντρωτιστές καί μέ μιά μερίδα τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν—αὐτό εἶναι τό πολιτικό νόημα τῆς ἐκδήλωσης τοῦ Τρότσκι.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 285,
15 τοῦ Δεκέμβρη 1923.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

(Γιά τό Ραφαήλ)

Στό ἄρθρο μου στήν «Πράβντα» (ἀρ. φύλλου 285) «Γιά τή συζήτηση, γιά τό Ραφαήλ κλπ.» ἔλεγα ὅτι σύμφωνα μέ τή δήλωση τοῦ Ραφαήλ στή συνέλευση τῆς Πρέσνιας «τό κόμμα μετατράπηκε οὐσιαστικά σέ στρατιωτική ὀργάνωση, ἡ πειθαρχία τοῦ κόμματος εἶναι στρατιωτική καί γι' αὐτό τό λόγο πρέπει ν' ἀναταραχτεῖ ὅλος ὁ μηχανισμός τοῦ κόμματος ἀπό τά πάνω ὥς τά κάτω σάν ἀκατάλληλος». Ὁ Ραφαήλ δηλώνει σχετικά μέ τό ζήτημα αὐτό στό ἄρθρο του στήν «Πράβντα» ὅτι δέ μετάδοσα σωστά τίς ἀντιλήψεις του, ὅτι τίς «ἁπλοποίησα» «μέσα στήν παραφορά τῆς πολεμικῆς» κλπ. Ὁ Ραφαήλ λέει ὅτι ἔκανε ἁπλῶς μιά ἀναλογία (σύγκριση) ἀνάμεσα στό κόμμα καί τό στρατό καί ὅτι ἡ ἀναλογία δέν εἶναι ταυτότητα. Ὅταν λέμε «τό σύστημα διοίκησης τοῦ κόμματος εἶναι ἀνάλογο μέ τό σύστημα διοίκησης τοῦ στρατοῦ, δέ σημαίνει—λέει ὁ Ραφαήλ—ὅτι ἔχουμε πιστή ἀντιγραφή, ἀλλά ἁπλῶς γίνεται ἕνας παραλληλισμός».

Ἔχει δίκιο ὁ Ραφαήλ;

Ὄχι, δέν ἔχει δίκιο. Καί νά γιατί.

Π ρ ῶ τ ο. Στό λόγο του στή συνέλευση τῆς Πρέσνιας ὁ Ραφαήλ δέ σύγκρινε ἁπλῶς τό κόμμα μέ τό στρατό,

ὅπως ἰσχυρίζεται τώρα, ἀλλά οὐσιαστικά τό συνταύτισε μέ τό στρατό καί βρῆκε ὅτι τό κόμμα εἶναι συγκροτημένο σύμφωνα μέ τόν τύπο τοῦ στρατοῦ. Μπροστά μου ἔχω τό στενογραφημένο λόγο τοῦ Ραφαήλ πού τόν εἶδε καί ὁ ἴδιος. Ἐκεῖ λέγει: «Ὅλο τό κόμμα μας εἶναι συγκροτημένο πάνω σέ στρατιωτικά πρότυπα ἀπό τά κάτω ὥς τά πάνω». Ζήτημα εἶναι ἄν μπορεῖ κανείς νά ἀρνηθεῖ ὅτι ἐδῶ δέν ἔχουμε νά κάνουμε μέ μιά ἁπλή ἀναλογία, ἀλλά μέ μιά ἐξίσωση, μέ μιά συνταύτιση τῆς συγκρότησης τοῦ κόμματος μέ τή συγκρότηση τοῦ στρατοῦ.

Μπορεῖ λοιπόν νά ἰσχυρίζεται κανείς ὅτι τό κόμμα μας εἶναι συγκροτημένο σύμφωνα μέ τόν τύπο τοῦ στρατοῦ; Εἶναι φανερό πώς δέ μπορεῖ: γιατί τό κόμμα συγκροτεῖται ἀπό τά κάτω, πάνω στίς ἀρχές τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης, ἔξω ἀπό ὑλική ἐξάρτηση ἀπό τό ἐπιτελεῖο του πού τό ἐκλέγει τό κόμμα, ἐνῶ ὁ στρατός, ὅπως εἶναι γνωστό, συγκροτεῖται ἀπό τά πάνω μέ βάση τίς ἀρχές τοῦ ἐξαναγκασμοῦ, μέ πλέρια ὑλική ἐξάρτηση ἀπό τό ἐπιτελεῖο πού δέν τό ἐκλέγει κανένας, πού διορίζεται ἀπό τά πάνω. Κλπ., κλπ.

Δ ε ύ τ ε ρ ο. Ὁ Ραφαήλ δέ συγκρίνει ἁπλῶς τό σύστημα διοίκησης τοῦ κόμματος μέ τό σύστημα διοίκησης τοῦ στρατοῦ, μά ἐξισώνει τό πρῶτο μέ τό τελευταῖο, συνταυτίζοντάς τα χωρίς «περιττά λόγια». Νά τί γράφει ὁ Ραφαήλ στό ἄρθρο του: «Διαπιστώνουμε ὅτι τό σύστημα διοίκησης τοῦ κόμματος εἶναι τ α υ τ ό σ η μ ο μέ τό σύστημα διοίκησης τοῦ στρατοῦ, ὄχι πάνω στή βάση ὁποιωνδήποτε ἐπουσιωδῶν σκέψεων, ἀλλά πάνω στή βάση μιᾶς ἀντικειμενικῆς ἀνάλυσης τῆς κατάστασης τοῦ κόμματος». Κανείς δέ μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ ὅτι ἐδῶ ὁ Ραφαήλ δέν περιορίζεται σέ μιά ἀναλογία ἀνάμεσα στή διοίκηση τοῦ κόμ-

ματος καί τή διοίκηση τοῦ στρατοῦ, γιατί «ἁπλῶς» τίς συνταυτίζει «χωρίς περιττά λόγια».

Μήπως μπορεῖ κανείς νά συνταυτίσει αὐτά τά δυό συστήματα τῆς διοίκησης; Ὄχι, δέ μπορεῖ: γιατί τό σύστημα διοίκησης τοῦ στρατοῦ σάν σύστημα δέ συμβιβάζεται οὔτε μέ τή φύση τοῦ κόμματος, οὔτε μέ τίς μέθοδές του ἐπίδρασης τόσο πάνω στά μέλη του, ὅσο καί πάνω στήν ἐξωκομματική μάζα.

Τ ρ ί τ ο. Ὁ Ραφαήλ ὑποστηρίζει στό ἄρθρο του ὅτι οἱ τύχες τοῦ κόμματος στό σύνολό του καί τῶν μελῶν του ἰδιαίτερα ἐξαρτιῶνται σέ τελευταία ἀνάλυση ἀπό τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς τῆς ΚΕ, ὅτι «τά μέλη τοῦ κόμματος θεωροῦνται ἐπιστρατευμένα, ὅτι τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς τοποθετεῖ ὅ λ ο υ ς σέ δουλιά, ὅτι κ α ν έ ν α ς δέν ἔχει τό ἐλάχιστο δικαίωμα νά διαθέτει τόν ἑαυτό του καί ὅτι ὁ καθορισμός τοῦ ἐφοδιασμοῦ, δηλαδή ὁ μισθός, τό εἶδος τῆς δουλιᾶς κλπ. ἐξαρτιῶνται ἀπό τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς εἴτε ἀπό τό ἐπιτελεῖο». Εἶναι σωστά ὅλα αὐτά; Φυσικά, ὄχι! Σέ εἰρηνική περίοδο ἀπό τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς τῆς ΚΕ συνήθως περνᾶνε μόλις ὀχτώ ὥς δέκα χιλιάδες ἄτομα τό χρόνο. Ἀπό τήν εἰσήγηση τῆς ΚΕ στό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ[85] ξέρουμε ὅτι τό 1922 πέρασαν ἀπό τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς τῆς ΚΕ 10.700 ἄνθρωποι (δηλαδή οἱ μισοί ἀπ' ὅσους πέρασαν τό 1921). Ἄν ἀπό τόν ἀριθμό αὐτό ἀφαιρέσουμε 1500 ἄτομα πού στάλθηκαν ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις σέ ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα καί τούς ἀρρώστους πού ἔφυγαν μέ ἄδειες (πάνω ἀπό 400 ἄτομα), τότε θά μείνουν κάτι παραπάνω ἀπό 8000. Ἀπ' αὐτούς μέσα στό χρόνο ἡ ΚΕ τοποθέτησε σέ ὑπεύθυνες δουλιές 5167 ἄτομα (δηλαδή λιγότερους ἀπό τό μισό τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ ἐκείνων πού πέρασαν ἀπό τό τμῆμα μελέτης καί κα-

τανομῆς. Καί σέ ὁλόκληρο τό κόμμα εἴχαμε τότε ὄχι 5000 καί 10.000 μέλη, ἀλλά περίπου 500.000 πού ἡ κύρια μάζα τους δέ θίχτηκε καί δέ μποροῦσε νά θιχτεῖ ἀπό τή δουλιά κατανομῆς τοῦ τμήματος μελέτης καί κατανομῆς τῆς ΚΕ. Φαίνεται πώς ὁ Ραφαήλ ξέχασε ὅτι σέ εἰρηνική περίοδο ἡ ΚΕ κατανέμει συνήθως μόνο τά ὑπεύθυνα κομματικά στελέχη, ὅτι τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς τῆς ΚΕ δέν καθορίζει, δέ μπορεῖ καί δέν πρέπει νά καθορίζει «τό μισθό» ὅλων τῶν μελῶν τοῦ κόμματος, πού ὁ ἀριθμός τους ξεπερνᾶ τώρα τίς 400.000. Τί τοῦ χρειαζόταν λοιπόν τοῦ Ραφαήλ αὐτή ἡ γελοία ὑπερβολή; Φαίνεται, γιά νά δείξει «μέ γεγονότα» τήν «ταυτότητα» τοῦ συστήματος διοίκησης τοῦ κόμματος μέ τό σύστημα διοίκησης τοῦ στρατοῦ.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα.

Νά γιατί εἶχα καί ἐξακολουθῶ νά ἔχω τή γνώμη ὅτι ὁ Ραφαήλ «δέν ξέρει καλά οὔτε τό κόμμα, οὔτε καί τό στρατό».

Ὅσο γιά τίς περικοπές ἀπό τίς ἀποφάσεις τοῦ 10ου Συνεδρίου πού ἀνάφερε ὁ Ραφαήλ, χάνουν αὐτόματα τή σημασία τους στήν προκειμένη περίπτωση, γιατί ἀφοροῦν ἁπλῶς τίς ἐπιβιώσεις τῆς πολεμικῆς περιόδου μέσα στό κόμμα μας καί ὄχι τή λεγόμενη «ταυτότητα τοῦ συστήματος διοίκησης τοῦ κόμματος μέ τό σύστημα διοίκησης τοῦ στρατοῦ».

Ὁ Ραφαήλ ἔχει δίκιο ὅταν λέει πώς πρέπει νά διορθώνουμε τά λάθη καί πώς δέν πρέπει νά ἐπιμένουμε στά λάθη. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς δέ χάνω τίς ἐλπίδες μου ὅτι ὁ Ραφαήλ θά διορθώσει τελικά τά λάθη πού ἔκανε.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 294,
28 τοῦ Δεκέμβρη 1923.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤ»[86]

Χαιρετίζω ὁλόψυχα τήν ἐφημερίδα «Κομμουνίστ» γιά τήν ἔκδοση τοῦ χιλιοστοῦ της φύλλου. Τῆς εὔχομαι νά γίνει ὁ σίγουρος φάρος πού θά φωτίζει τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς Ἀνατολῆς στό δρόμο πρός τόν ὁλοκληρωτικό θρίαμβο τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ὁ Γραμματέας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ
Στάλιν

«Μπακίνσκι Ραμπότσι»,
ἀρ. φύλλου 294 (1022),
30 τοῦ Δεκέμβρη 1923.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα ἀριθ. 1

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ

'Από τόν καιρό τοῦ σχηματισμοῦ τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τά κράτη τοῦ κόσμου χωρίστηκαν σέ δυό στρατόπεδα: στό στρατόπεδο τοῦ καπιταλισμοῦ καί στό στρατόπεδο τοῦ σοσιαλισμοῦ.

'Εκεῖ, στό στρατόπεδο τοῦ καπιταλισμοῦ, ὑπάρχει ἐθνική ἔχθρα καί ἀνισότητα, ἀποικιακή σκλαβιά καί σωβινισμός, ἐθνική καταπίεση καί πογκρόμ, ἰμπεριαλιστικές θηριωδίες καί πόλεμοι.

'Εδῶ, στό στρατόπεδο τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὑπάρχει ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καί εἰρήνη, ἐθνική λευτεριά καί ἰσότητα, εἰρηνική συμβίωση καί ἀδελφική συνεργασία τῶν λαῶν.

Οἱ προσπάθειες, πού ἐπί δεκάδες χρόνια κατέβαλε ὁ καπιταλιστικός κόσμος γιά νά λύσει τό ζήτημα τῶν ἐθνοτήτων, συνδυάζοντας τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῶν λαῶν μέ τό σύστημα τῆς ἐκμετάλλευσης ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο, ἀποδείχτηκαν ἄκαρπες. 'Αντίθετα, τό κουβάρι τῶν ἐθνικῶν ἀντιφάσεων μπερδεύεται ὅλο καί περισσότερο ἀπειλώντας αὐτή τήν ὕπαρξη τοῦ καπιταλισμοῦ. 'Η αστική τάξη ἀποδείχτηκε ἀνίκανη νά πραγματοποιήσει τή συνεργασία τῶν λαῶν.

Μόνο στό στρατόπεδο τῶν Σοβιέτ, μόνο στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, πού συσπείρωσε γύρω της τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, δόθηκε ἡ δυνατότητα νά ἐκμηδενιστεῖ ριζικά ἡ ἐθνική καταπίεση, νά δημιουργηθεῖ ἀτμόσφαιρα ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καί νά μποῦν τά θεμέλια τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας τῶν λαῶν.

Μόνο χάρη σ' αὐτά τά περιστατικά οἱ σοβιετικές δημοκρα-

τίες κατόρθωσαν ν' ἀποκρούσουν τίς ἐπιθέσεις τῶν ἰμπεριαλιστῶν ὅλου τοῦ κόσμου, τοῦ ἐσωτερικοῦ καί τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Μόνο χάρη σ' αὐτά τά περιστατικά κατόρθωσαν νά τερματίσουν μέ ἐπιτυχία τόν ἐμφύλιο πόλεμο, νά ἐξασφαλίσουν τήν ὕπαρξή τους καί ν' ἀρχίσουν τήν εἰρηνική ἀνοικοδόμηση τῆς οἰκονομίας.

Μά τά χρόνια τοῦ πολέμου δέν πέρασαν χωρίς ν' ἀφήσουν ἴχνη. Τά χερσωμένα χωράφια, τά σταματημένα ἐργοστάσια, οἱ καταστραμμένες παραγωγικές δυνάμεις καί οἱ ἐξαντλημένοι οἰκονομικοί πόροι πού μᾶς ἄφησε κληρονομιά ὁ πόλεμος, κάνουν ἀνεπαρκεῖς τίς χωριστές προσπάθειες τῶν χωριστῶν δημοκρατιῶν ν' ἀνοικοδομήσουν τήν οἰκονομία. 'Η ἀνόρθωση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας ἀποδείχτηκε πράγμα ἀδύνατο ὅσο οἱ δημοκρατίες θά μένουν χωρισμένες ἡ μιά ἀπό τήν ἄλλη.

'Από τήν ἄλλη μεριά ἡ ἀστάθεια τῆς διεθνοῦς κατάστασης καί ὁ κίνδυνος νέων ἐπιθέσεων κάνουν ἀναπόφευχτη τή δημιουργία ἑνός ἑνιαίου μετώπου τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν μπροστά στήν κεφαλαιοκρατική περικύκλωση.

Τέλος, ἡ ἴδια ἡ συγκρότηση τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας, πού εἶναι διεθνιστική ἀπό τήν ταξική της φύση, σπρώχνει τίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν στό δρόμο τῆς συνένωσης σέ μιά σοσιαλιστική οἰκογένεια.

"Ολα αὐτά τά γεγονότα ἀπαιτοῦν ἐπιταχτικά τή συνένωση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος, ἱκανό νά κατοχυρώσει καί τήν ἐξωτερική ἀσφάλεια, καί τήν ἐσωτερική οἰκονομική προκοπή, καί τή λεύτερη ἐθνική ἀνάπτυξη τῶν λαῶν.

'Η θέληση τῶν λαῶν τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, πού συνῆλθαν τελευταῖα στά συνέδρια τῶν Σοβιέτ τους καί πῆραν ὁμόφωνα τήν ἀπόφαση γιά τό σχηματισμό τῆς «'Ενωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν», ἀποτελεῖ σίγουρη ἐγγύηση ὅτι ἡ 'Ενωση αὐτή εἶναι ἐθελοντική συνένωση ἰσότιμων λαῶν, ὅτι γιά κάθε δημοκρατία εἶναι ἐξασφαλισμένο τό δικαίωμα τῆς ἐλεύθερης ἀποχώρησης ἀπό τήν 'Ενωση, ὅτι ἡ εἴσοδος στήν 'Ενωση εἶναι ἀνοιχτή σέ ὅλες τίς σοσιαλιστικές σοβιετικές δημοκρατίες, καί σ' αὐτές πού ὑπάρχουν, καί σέ κεῖνες πού μπορεῖ νά γεννηθοῦν στό μέλλον, ὅτι τό νέο ἑνωσιακό κράτος θά εἶναι τό ἄξιο ἐπιστέγασμα τῶν ἀρχῶν τῆς εἰρηνικῆς συμβίωσης καί τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας τῶν λαῶν πού δημιουργήθηκαν ἀκόμα ἀπό τόν

'Οχτώβρη τοῦ 1917, ὅτι θά ἀποτελέσει σίγουρο προπύργιο ἐνάντια στόν παγκόσμιο καπιταλισμό, καί καινούργιο ἀποφασιστικό βῆμα στό δρόμο τῆς ἕνωσης τῶν ἐργαζομένων ὅλων τῶν χωρῶν σέ μιά Παγκόσμια Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία.

Δηλώνοντας ὅλα αὐτά μπροστά σ' ὅλο τόν κόσμο καί διακηρύχνοντας ἐπίσημα τό ἀδιάσειστο τῶν βάσεων τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας, πού βρῆκαν τήν ἔκφρασή τους στά Συντάγματα τῶν σοσιαλιστικῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν πού μᾶς ἐξουσιοδότησαν ἐμεῖς, οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν, μέ βάση τήν ἐξουσιοδότηση πού μᾶς δόθηκε, ἀποφασίζουμε νά ὑπογράψουμε τή συμφωνία γιά τό σχηματισμό τῆς «Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν».

Παράρτημα ἀριθ. 2

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ

Ἡ Σοσιαλιστική Ὁμοσπονδιακή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Ρωσίας (ΣΟΣΔΡ), ἡ Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Οὐκρανίας (ΣΣΔΟ), ἡ Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Λευκορωσίας (ΣΣΔΛ) καί ἡ Σοσιαλιστική Ὁμοσπονδιακή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Ὑπερκαυκασίας (ΣΟΣΔΥ-Γεωργία, 'Αζερμπαϊτζάν καί 'Αρμενία) κλείνουν τούτη τήν ἑνωσιακή συμφωνία γιά τή συνένωσή τους σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος—στήν «Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν»—πάνω στίς παρακάτω ἀρχές:

1. Στή δικαιοδοσία τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν, πού ἀντιπροσωπεύεται ἀπό τά ἀνώτατα ὄργανά της, ὑπάγονται:

α) ἡ ἀντιπροσώπευση τῆς Ἕνωσης στίς διεθνεῖς σχέσεις·

β) ἡ ἀλλαγή τῶν ἐξωτερικῶν συνόρων τῆς Ἕνωσης·

γ) τό κλείσιμο συμφωνιῶν γιά τήν εἰσδοχή νέων δημοκρατιῶν στή σύνθεση τῆς Ἕνωσης·

δ) ἡ κήρυξη πολέμου καί ἡ σύναψη εἰρήνης·

ε) ἡ σύναψη ἐξωτερικῶν κρατικῶν δανείων·

στ) ἡ ἐπικύρωση διεθνῶν συμφώνων·

ζ) ὁ καθορισμός τοῦ συστήματος τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου·

η) ὁ καθορισμός τῶν βάσεων καί ἑνός γενικοῦ σχεδίου ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας τῆς Ἕνωσης, καθώς καί τό κλείσιμο συμφωνιῶν γιά τήν παροχή ἐκχωρήσεων·

θ) ἡ ρύθμιση τῶν μεταφορῶν καί τῶν ΤΤΤ·

ι) ὁ καθορισμός τῶν βάσεων τῆς ὀργάνωσης τῶν ἐνόπλων δυ-

νάμεων τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν·

ια) ἡ ἔγκριση τοῦ ἐνιαίου κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν, ὁ καθορισμός τοῦ νομισματικοῦ, χρηματικοῦ καί πιστωτικοῦ συστήματος, καθώς καί τοῦ συστήματος τῶν φόρων σέ πανενωσιακή κλίμακα, σέ κλίμακα δημοκρατίας καί σέ τοπική κλίμακα·

ιβ) ὁ καθορισμός τῶν γενικῶν ἀρχῶν ρύθμισης καί χρήσης τῆς γῆς, καθώς καί τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ ὑπεδάφους, τῶν δασῶν καί τῶν ὑδάτων σέ ὅλο τό ἔδαφος τῆς Ἕνωσης·

ιγ) ἡ γενική ἐνωσιακή νομοθεσία γιά τόν ἐποικισμό·

ιδ) ὁ καθορισμός τῶν βάσεων συγκρότησης τῶν δικαστηρίων καί τῆς δικονομίας, καθώς καί ἡ ἀστική καί ποινική νομοθεσία τῆς Ἕνωσης·

ιε) ὁ καθορισμός τῶν βασικῶν νόμων γιά τήν ἐργασία·

ιστ) ὁ καθορισμός τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς λαϊκῆς παιδείας.

ιζ) ὁ καθορισμός τῶν γενικῶν μέτρων στόν τομέα τῆς προστασίας τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ·

ιη) ὁ καθορισμός τοῦ συστήματος τῶν μέτρων καί σταθμῶν·

ιθ) ἡ ὀργάνωση τῆς πανενωσιακῆς στατιστικῆς·

κ) ἡ βασική νομοθεσία στόν τομέα τῆς ἐνωσιακῆς ὑπηκοότητας σέ σχέση μέ τά δικαιώματα τῶν ἀλλοδαπῶν·

κα) τό δικαίωμα τῆς γενικῆς ἀμνηστείας·

κβ) ἡ ἀκύρωση τῶν ἀποφάσεων τῶν συνεδρίων τῶν Σοβιέτ, τῶν Κεντρικῶν Ἐκτελεστικῶν Ἐπιτροπῶν καί τῶν Συμβουλίων τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῶν ἐνωσιακῶν δημοκρατιῶν πού ἀντιτίθενται στήν ἐνωσιακή συμφωνία.

2. Ἀνώτατο ὄργανο τῆς ἐξουσίας τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν εἶναι τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν, καί στήν περίοδο ἀνάμεσα στά συνέδρια ἡ Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

3. Τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν ἀποτελεῖται ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν Σοβιέτ τῶν πόλεων—μέ ἀναλογία 1 βουλευτής γιά κάθε 25.000 ἐκλογεῖς—καί ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν συνεδρίων τῶν Σοβιέτ τῶν κυβερνείων, μέ ἀναλογία 1 βουλευτής γιά κάθε 125.000 κατοίκους.

4. Οἱ ἀντιπρόσωποι στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν ἐκλέγονται στά συνέδρια τῶν Σοβιέτ τῶν κυβερνείων.

5. Τά ταχτικά συνέδρια τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν συγκαλοῦνται ἀπό τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν μιά φορά τό χρόνο· τά ἔκτακτα συνέδρια συγκαλοῦνται ἀπό τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν μέ δική της ἀπόφαση ἤ ἄν τό ζητήσουν τουλάχιστο δυό ἐνωσιακές δημοκρατίες.

6. Τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν ἐκλέγει Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν ἐνωσιακῶν δημοκρατιῶν ἀνάλογα μέ τόν πληθυσμό τῆς κάθε μιᾶς· ἡ ΚΕΕ ἀποτελεῖται συνολικά ἀπό 371 μέλη.

7. Οἱ ταχτικές σύνοδες τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν συγκαλοῦνται τρεῖς φορές τό χρόνο. Οἱ ἔκτακτες συγκαλοῦνται μέ ἀπόφαση τοῦ Προεδρείου τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἕνωσης ἤ ὅταν τό ζητήσει τό Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν, καθώς καί ἡ Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή μιᾶς ἀπό τίς ἐνωσιακές δημοκρατίες.

8. Τά συνέδρια τῶν Σοβιέτ καί οἱ σύνοδες τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν συγκαλοῦνται στίς πρωτεύουσες τῶν ἐνωσιακῶν δημοκρατιῶν μέ τή σειρά πού καθορίζει τό Προεδρεῖο τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

9. Ἡ Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν ἐκλέγει Προεδρεῖο πού εἶναι τό ἀνώτατο ὄργανο ἐξουσίας τῆς Ἕνωσης στήν περίοδο ἀνάμεσα στίς σύνοδες τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἕνωσης.

10. Στό Προεδρεῖο τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν ἐκλέγονται 19 μέλη καί ἀπ' αὐτά ἡ Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Ἕνωσης ἐκλέγει τέσσερις προέδρους τῆς Κεντρικῆς Ἐκτε-

λεστικῆς 'Επιτροπῆς τῆς Ἕνωσης, ὅσος εἶναι ὁ ἀριθμός τῶν ἑνωσιακῶν δημοκρατιῶν.

11. 'Εκτελεστικό ὄργανο τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῆς Ἕνωσης εἶναι τό Συμβούλιο τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν πού ἐκλέγεται ἀπό τήν Κεντρική 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τῆς Ἕνωσης γιά τό διάστημα πού ἰσχύει ἡ πληρεξουσιότητά της.

Τό Συμβούλιο ἀποτελεῖται:

ἀπό τόν Πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης,

ἀπό τούς ἀντιπροέδρους,

ἀπό τόν 'Επίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τίς 'Εξωτερικές Ὑποθέσεις,

ἀπό τόν 'Επίτροπο τοῦ Λαοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καί τῶν Ναυτικῶν,

ἀπό τόν 'Επίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τό 'Εξωτερικό 'Εμπόριο,

ἀπό τόν 'Επίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τίς Συγκοινωνίες,

ἀπό τόν 'Επίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τά ΤΤΤ,

ἀπό τόν 'Επίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τήν 'Εργατο-αγροτική 'Επιθεώρηση,

ἀπό τόν Πρόεδρο τοῦ 'Ανώτατου Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας,

ἀπό τόν 'Επίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τήν 'Εργασία,

ἀπό τόν 'Επίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τόν 'Επισιτισμό,

ἀπό τόν 'Επίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τά Οἰκονομικά.

12. Γιά νά κατοχυρωθεῖ ἡ ἐπαναστατική νομιμότητα στό ἔδαφος τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν καί γιά νά ἑνωθοῦν οἱ προσπάθειες τῶν ἑνωσιακῶν δημοκρατιῶν στόν ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση, ἱδρύεται δίπλα στήν Κεντρική 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν 'Ανώτατο Δικαστήριο μέ ἁρμοδιότητα ἀνώτερου δικαστικοῦ ἐλέγχου, καί δίπλα στό Συμβούλιο τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ ἕνα ἑνιαῖο ὄργανο Κρατικῆς Πολιτικῆς Διοίκησης, πού ὁ πρόεδρός της εἶναι μέλος τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης μέ δικαίωμα συμβουλευτικῆς ψήφου.

13. Τά διατάγματα καί οἱ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν εἶναι ὑποχρεωτικές γιά ὅλες τίς ἑνωσιακές δημοκρατίες καί μπαίνουν ἀμέσως σ' ἐφαρμογή σ' ὅλο τό ἔδαφος τῆς Ἕνωσης.

14. Τά διατάγματα καί οἱ ἀποφάσεις τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς καί τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης δημοσιεύονται στίς γλῶσσες πού μιλοῦνται στίς ἑνωσιακές δημοκρατίες (ρωσική, οὐκρανική, λευκορωσική, γεωργιανή, ἀρμένικη, τούρκικη).

15. Οἱ Κεντρικές 'Εκτελεστικές 'Επιτροπές τῶν ἑνωσιακῶν δημοκρατιῶν προσβάλλουν τό κῦρος τῶν διαταγμάτων καί τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης στό Προεδρεῖο τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν, χωρίς νά ἀναστέλλουν τήν ἐκτέλεσή τους.

16. Οἱ ἀποφάσεις καί τά διατάγματα τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν μποροῦν νά ἀκυρωθοῦν μόνο ἀπό τήν Κεντρική 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν καί ἀπό τό Προεδρεῖο της· οἱ διαταγές τῶν διάφορων 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν μποροῦν νά ἀκυρωθοῦν ἀπό τήν Κεντρική 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν, ἀπό τό Προεδρεῖο της καί ἀπό τό Συμβούλιο τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης.

17. Τά διατάγματα τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν μποροῦν νά ἀνασταλοῦν ἀπό τίς Κεντρικές 'Εκτελεστικές 'Επιτροπές εἴτε ἀπό τά Προεδρεῖα τῶν Κεντρικῶν 'Εκτελεστικῶν 'Επιτροπῶν τῶν ἑνωσιακῶν δημοκρατιῶν μόνο σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις, ὅταν ὑπάρχει ἔκδηλη ἀσυμφωνία τοῦ δοσμένου διατάγματος μέ τίς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ ἤ τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν. Ἡ Κεντρική 'Εκτελεστική 'Επιτροπή ἤ τό Προεδρεῖο τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῶν ἑνωσιακῶν δημοκρατιῶν φέρνουν ἀμέσως σέ γνώση τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν καί τοῦ ἀντίστοιχου ἐπίτροπου τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν τήν ἀναστολή τῶν διαταγμάτων.

18. Τό Συμβούλιο τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῶν ἑνωσιακῶν δημοκρατιῶν ἀπαρτίζεται ἀπό:

τόν Πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ, τούς ἀντιπροέδρους,

τόν Πρόεδρο τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τή Γεωργία,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τόν Ἐπισιτισμό,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τά Οἰκονομικά,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τήν Ἐργασία,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τίς Ἐσωτερικές Ὑποθέσεις,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τή Δικαιοσύνη,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τήν Ἐργατο-αγροτική Ἐπιθεώρηση,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τήν Παιδεία,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τήν Ὑγεία,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τίς Κοινωνικές Ἀσφαλίσεις,

τόν Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν Ἐθνοτήτων, καθώς καί ἀπό τούς ἐξουσιοδοτημένους μέ δικαίωμα συμβουλευτικῆς ψήφου ἐκπροσώπους τῶν Ἐπιτροπάτων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης: γιά τίς Ἐξωτερικές Ὑποθέσεις, τῶν Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν, γιά τό Ἐξωτερικό Ἐμπόριο, γιά τίς Συγκοινωνίες καί τά ΤΤΤ.

19. Τά Ἀνώτατα Συμβούλια Λαϊκῆς Οἰκονομίας καί τά Ἐπιτροπάτα τοῦ Λαοῦ τῶν ἑνωσιακῶν δημοκρατιῶν: τά Ἐπιτροπάτα γιά τόν Ἐπισιτισμό, τά Οἰκονομικά, τήν Ἐργασία, καί τήν Ἐργατο-αγροτική Ἐπιθεώρηση πού ὑπάγονται ἄμεσα στίς Κεντρικές Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές καί τά Συμβούλια τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης, καθοδηγοῦνται στή δράση τους ἀπό τίς διαταγές τῶν ἀντίστοιχων Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

20. Οἱ δημοκρατίες πού ἀνήκουν στή σύνθεση τῆς Ἕνωσης ἔχουν δικούς τους προϋπολογισμούς πού ἀποτελοῦν συστατικά μέρη τοῦ πανενωσιακοῦ προϋπολογισμοῦ καί ἐγκρίνονται ἀπό τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Ἕνωσης. Οἱ προϋπολογισμοί τῶν δημοκρατιῶν, τά ἔσοδα καί τά ἔξοδά τους, καθορίζονται ἀπό τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Ἕνωσης. Οἱ κατηγορίες τῶν ἐσόδων καί τό μέγεθος τῶν κονδυλίων τῶν ἐσόδων, πού διατίθενται γιά τήν κατάρτιση τῶν προϋπολογισμῶν τῶν ἑνωσιακῶν δημοκρατιῶν, καθορίζονται ἀπό τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Ἕνωσης.

21. Ὁρίζεται ἑνιαία ἑνωσιακή ὑπηκοότητα γιά τούς πολίτες τῶν ἑνωσιακῶν δημοκρατιῶν.

22. Ἡ Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν ἔχει τή σημαία της, τά ἐμβλήματά της καί τήν κρατική της σφραγίδα.

23. Πρωτεύουσα τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν εἶναι ἡ πόλη Μόσχα.

24. Οἱ ἑνωσιακές δημοκρατίες θά ἀλλάξουν τά Συντάγματά τους σέ ἀντιστοιχία μ' αὐτή τή συμφωνία.

25. Ἡ ἐπικύρωση, ἡ τροποποίηση καί ἡ συμπλήρωση τῆς Συμφωνίας γιά τήν Ἕνωση ἀνήκει ἀποκλειστικά στή δικαιοδοσία τοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικων Δημοκρατιῶν.

26. Κάθε ἑνωσιακή δημοκρατία διατηρεῖ τό δικαίωμα τῆς ἐλεύθερης ἀποχώρησης ἀπό τήν Ἕνωση.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Ἡ σύσκεψη τῶν κομμουνιστῶν τῶν τούρκικων λαῶν τῆς ΣΟΣΔΡ πού συγκλήθηκε ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας ἔγινε στή Μόσχα στίς 1-2 τοῦ Γενάρη 1921. Στή σύσκεψη πῆραν μέρος κομματικά στελέχη τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, τῆς Μπασκιρίας, τοῦ Τουρκεστάν, τῆς Ταταρίας, τοῦ Νταγκεστάν, τῆς περιοχῆς τοῦ Τέρεκ, τῆς Κιργιζίας καί τῆς Κριμαίας. Ἡ σύσκεψη συζήτησε τήν ἔκθεση τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου τῶν κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, τό ὀργανωτικό ζήτημα καί ἄλλα. Στίς 2 τοῦ Γενάρη ὁ Ι. Β. Στάλιν ἔκανε τήν εἰσήγηση γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα (ἡ εἰσήγηση δέ στενογραφήθηκε). Μέ βάση τήν εἰσήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν ἡ σύσκεψη ψήφισε τίς «θέσεις γιά τό Κεντρικό Γραφεῖο καί τή δουλιά ἀνάμεσα στούς τούρκικους λαούς τῆς ΣΟΣΔΡ». Σύμφωνα μ' αὐτές τίς «θέσεις» τό Κεντρικό Γραφεῖο τῶν κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, πού ὑπῆρχε ἀπό τό 1918, ἀναδιοργανώθηκε καί μετατράπηκε σέ Κεντρικό Γραφεῖο ζύμωσης καί προπαγάνδας στούς τούρκικους λαούς τῆς ΣΟΣΔΡ.—*Σελ. 1*

2 Πρόκειται γιά τό πρόγραμμα τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας, πού ψηφίστηκε στό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματος, γιά τό μέρος: «Στόν οἰκονομικό τομέα» καί γιά τήν ἀπόφαση τοῦ 9ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας «Γιά τά ἐπαγγελματικά συνδικάτα καί τήν ὀργάνωσή τους» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1, 1941, σελ. 289-291 καί 337-340 τῆς ρωσ. ἔκδ.).—*Σελ. 4*

3 Γιά τό 8ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας καί τίς ἀποφάσεις του γιά τό στρατιωτικό καί τά ἄλλα ζητήματα βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ, Ἐπιτομή», ρωσ. ἔκδ., σελ., 222-225 (βλ. καί 3η ἑλλ. ἔκδ., σελ. 242-246. Σημ. Μετ.) καί «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν Συνεδρίων καί Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ, μέρος 1, 1941, σελ. 280-313 τῆς ρωσ. ἔκδ. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μίλησε στό 8ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας πάνω στό στρατιωτικό ζήτημα (βλ. Ι. Β. Στάλιν, Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 249-250), (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 284-285. Σημ. Μετ.) καί πῆρε μέρος στή στρατιωτική ἐπιτροπή πού συγκρότησε τό Συνέδριο γιά τήν ἐπεξεργασία τῆς ἀπόφασης πάνω στό στρατιωτικό ζήτημα.—*Σελ. 6*

4 Πρόκειται γιά τήν κοινή συνεδρίαση πού ἔκαναν στίς 30 τοῦ Δεκέμβρη 1920 οἱ φράξιες τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας στό 8ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ, στό Κεντρικό Συμβούλιο τῶν συνδικάτων τῆς Ρωσίας καί στό Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων τῆς Μόσχας. —*Σελ. 13*

5 Οἱ θέσεις «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα» συζητήθηκαν στή συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας στίς 5 τοῦ Φλεβάρη 1921. Γιά τήν τελική σύνταξη τῶν θέσεων ὁρίστηκε μιά ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τούς Β. Ι. Λένιν καί Ι. Β. Στάλιν. Οἱ θέσεις δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 29, τῆς 10 τοῦ Φλεβάρη καί τό 1921 ἐκδόθηκαν σέ ξεχωριστή μπροσούρα.—*Σελ. 17*

6 Πανισλαμισμός εἶναι μιά θρησκευτικο-πολιτική ἰδεολογία πού κηρύχνει τήν ἕνωση σ' ἕνα σύνολο ὅλων τῶν λαῶν πού πιστεύουν στό ἰσλάμ (μουσουλμάνικη θρησκεία). Ὁ πανισλαμισμός εἶχε διαδοθεῖ πλατιά στά τέλη τοῦ 19ου αἰώνα ἀνάμεσα στίς ἐκμεταλλεύτριες τάξεις τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς καί χρησιμοποιήθηκε ἀπό τήν Τουρκία μέ τό σκοπό νά ὑποτάξει τούς μουσουλμάνους ὅλου τοῦ κόσμου στόν τοῦρκο σουλτάνο σάν τό «χαλίφη ὅλων τῶν πιστῶν». Ὁ Β. Ι. Λένιν θεωροῦσε τόν πανισλαμισμό σάν ἕνα ἀπό τά ρεύματα πού προσπαθοῦν νά συνδυάσουν τό ἀπελευθερωτικό κίνημα ἐνάντια στόν εὐρωπαϊκό καί τόν ἀμερικάνικο ἰμπεριαλισμό μέ τήν ἐνίσχυση τῆς θέσης τῶν χάνων, τῶν τσιφλικάδων, τῶν μολάδων κλπ. (Βλ.

Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 4η, ρωσ. ἔκδ. τόμ. 31ος, σελ. 127), (βλ. ἐπίσης Β. Ι. Λένιν, «Διαλεχτά Ἔργα», τόμ. 2ος, μέρος 2ο, σελ. 449 τῆς ἑλλ. ἔκδ., 1951. Σημ. Μετ).

Ὁ παντουρκισμός, πού βάζει γιά σκοπό του νά ὑποτάξει ὅλους τούς τουρκικούς λαούς στήν κυριαρχία τῆς Τουρκίας, ἐμφανίστηκε στήν περίοδο τῶν βαλκανικῶν πολέμων (1912-1913). Τόν καιρό τοῦ πολέμου 1914-1918 ἐξελίχτηκε σέ μιά πέρα γιά πέρα ἐπιθετική καί σωβινιστική ἰδεολογία. Στή Ρωσία, ὕστερα ἀπό τή σοσιαλιστική Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη ὁ πανισλαμισμός καί ὁ παντουρκισμός χρησιμοποιήθηκαν ἀπό τά ἀντεπαναστατικά στοιχεῖα στόν ἀγώνα ἐνάντια στή σοβιετική ἐξουσία.—*Σελ. 31*

7 Τό 10ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας ἔγινε στίς 8-16 τοῦ Μάρτη 1921. Τό Συνέδριο συζήτησε τήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ καί τίς εἰσηγήσεις: γιά τά ἐπαγγελματικά συνδικάτα καί τό ρόλο τους στήν οἰκονομική ζωή τῆς χώρας, γιά τό φόρο σέ εἶδος, γιά τήν κομματική ἀνοικοδόμηση, γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα, γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος καί γιά τήν ἀναρχοσυνδικαλιστική παρέκκλιση κ.ἄ. Τήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ καί τίς εἰσηγήσεις γιά τό φόρο σέ εἶδος, γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος καί γιά τήν ἀναρχοσυνδικαλιστική παρέκκλιση τίς ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν. Τό Συνέδριο ἔβγαλε τά συμπεράσματα ἀπό τή συζήτηση γιά τά συνδικάτα καί ἐνέκρινε μέ συντριπτική πλειοψηφία τήν πλατφόρμα τοῦ Λένιν. Στήν ἀπόφαση «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος», πού τήν ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν, τό Συνέδριο καταδίκασε ὅλες τίς φραξιονιστικές ὁμάδες, ἔδωσε ἐντολή νά διαλυθοῦν ἀμέσως καί τόνισε πώς ἡ ἑνότητα τοῦ κόμματος ἀποτελεῖ βασικό ὅρο γιά τήν ἐπιτυχία τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Τό Συνέδριο ψήφισε τήν ἀπόφαση τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τή συνδικαλιστική καί ἀναρχική παρέκκλιση μέσα στό κόμμα μας» πού καταδίκαζε τή λεγόμενη «ἐργατική ἀντιπολίτευση» καί δήλωνε ὅτι ἡ προπαγάνδα τῶν ἰδεῶν τῆς ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς παρέκκλισης δέ συμβιβάζεται μέ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Τό 10ο Συνέδριο πῆρε τήν ἀπόφαση γιά τό πέρασμα στό φόρο σέ εἶδος ἀπό τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν προϊόντων καί γιά τό πέρασμα στή νέα οἰκονομική πολιτική. Τήν εἰσήγηση

«Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα» τήν ἔκανε ὁ Ι. Β. Στάλιν στίς 10 τοῦ Μάρτη. Τό συνέδριο ψήφισε ὁμόφωνα σάν βάση τίς θέσεις τοῦ Ι. Β. Στάλιν καί ἐξέλεξε μιά ἐπιτροπή γιά τήν παραπέρα ἐπεξεργασία τους. Τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς τά ἀνακοίνωσε ὁ Ι. Β. Στάλιν στή βραδυνή συνεδρίαση τῆς 15 τοῦ Μάρτη. Ἡ ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐξονόματος τῆς ἐπιτροπῆς ψηφίστηκε ὁμόφωνα ἀπό τό συνέδριο. Τό συνέδριο καταδίκασε τίς ἀντικομματικές παρεκκλίσεις στό ἐθνικό ζήτημα: τό μεγαλοκρατικό (μεγαλορωσικό) σωβινισμό καί τόν τοπικό ἐθνικισμό σάν βλαβερούς καί ἐπικίνδυνους γιά τόν κομμουνισμό καί γιά τόν προλεταριακό διεθνισμό. Τό συνέδριο κατεύθυνε τό κύριο χτύπημα ἐνάντια στό μεγαλοκρατικό σωβινισμό σά βασικό κίνδυνο. [Γιά τό 10ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας βλ. τήν «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ, Ἐπιτομή», σελ. 242-246 (βλ. καί 3η ἑλλ. ἔκδ., σελ. 265-269. Σημ. Μετ.). Γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου βλ. τό βιβλίο «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν Συνεδρίων, καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1ο, 1941, σελ. 356-395, ρωσ. ἔκδ.].—*Σελ. 33*

8 Ἡ συλλογή «Σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ. Ἔκθεση στό 8ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἀπό τήν Κρατική Ἐπιτροπή γιά τόν ἐξηλεκτρισμό τῆς Ρωσίας», ἐκδόθηκε ἀπό τό ἐπιστημονικο-τεχνικό τμῆμα τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας τό Δεκέμβρη τοῦ 1920.—*Σελ. 53*

9 «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν» («Οἰκονομική ζωή»)—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν οἰκονομικῶν καί δημοσιονομικῶν ὀργανισμῶν καί ἐπιτροπάτων τοῦ λαοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ καί τῆς ΕΣΣΔ (τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας, τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, τῆς Ἐπιτροπῆς Κρατικοῦ Σχεδίου, τῆς Κρατικῆς Τράπεζας, τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κ. ἄ.). Ἐκδιδόταν ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1918 ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1937.—*Σελ. 55*

10 Ἡ $2^1/_2$ Διεθνής—«Διεθνής ἐργατική ἕνωση τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων»—ἱδρύθηκε στή Βιέννη τό Φλεβάρη τοῦ 1921 στήν ἱδρυτική συνδιάσκεψη τῶν κομμάτων καί ὁμάδων τοῦ κέντρου

πού κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν ἐπαναστατικά διατεθειμένων ἐργατικῶν μαζῶν ἀποχώρησαν προσωρινά ἀπό τή 2η Διεθνή. Οἱ ἡγέτες τῆς 2½ Διεθνοῦς (ὁ Φ. Ἄντλερ, ὁ Ο. Μπάουερ, ὁ Λ. Μάρτοφ κ. ἄ.) κριτίκαραν στά λόγια τή 2η Διεθνή, ἐνῶ στήν πράξη ἀκολουθοῦσαν σ' ὅλα τά βασικά ζητήματα τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος ὁπορτουνιστική πολιτική καί προσπαθοῦσαν νά χρησιμοποιήσουν τήν ἕνωση πού δημιούργησαν γιά ν' ἀντιδράσουν στήν αὐξανόμενη ἐπιροή τῶν κομμουνιστῶν μέσα στίς ἐργατικές μάζες. Τό 1923 ἡ 2½ Διεθνής ἑνώθηκε ξανά μέ τή 2η Διεθνή.—*Σελ. 56*

11 Τό «Συμβούλιο δράσης καί προπαγάνδας τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς» δημιουργήθηκε μέ ἀπόφαση τοῦ 1ου Συνεδρίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, πού ἔγινε στό Μπακού τό Σεπτέμβρη τοῦ 1920. Τό Συμβούλιο ἔβαλε γιά σκοπό του τήν ὑποστήριξη καί τή συνένωση τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς Ἀνατολῆς· λειτούργησε περίπου ἕνα χρόνο.—*Σελ. 60*

12 Τό 1ο Συνέδριο τῶν ἐργαζόμενων γυναικῶν τῆς Σοσιαλιστικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῶν Γκόρτσοι ἔγινε στίς 16-18 τοῦ Ἰούνη 1921 στό Βλαντικαυκάζ. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 152 γυναῖκες ἀντιπρόσωποι: Τσετσένες, ὀσέτες, ταταρες, καμπαρντίνες, μπαλκάρες κ. ἄ. πού ἦρθαν ἀπό τά μακρινά ὀρεινά χωριά. Τό συνέδριο συζήτησε τά παρακάτω ζητήματα: ἡ οἰκονομική καί νομική θέση τῶν γυναικῶν τῆς Ἀνατολῆς παλιά καί τώρα, ἡ βιοτεχνική παραγωγή καί ἡ συμμετοχή σ' αὐτή τῶν γυναικῶν τῆς Δημοκρατίας τῶν Γκόρτσοι, ἡ λαϊκή ἐκπαίδευση καί ἡ γυναίκα τῆς Ἀνατολῆς, μιά ἔκθεση γιά τήν προστασία τῆς μητρότητας καί τοῦ βρέφους κ. ἄ. Τό τηλεγράφημα τοῦ Ι. Β. Στάλιν διαβάστηκε στίς 18 τοῦ Ἰούνη στή βραδυνή συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου. Τό συνέδριο ἔστειλε χαιρετιστήριο τηλεγράφημα στό Ι. Β. Στάλιν.—*Σελ. 65*

13 Ἡ Αὐτόνομη Σοσιαλιστική Δημοκρατία τῶν Γκόρτσοι (τῶν ὀρεσίβιων λαῶν) δημιουργήθηκε μέ τό διάταγμα τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 20 τοῦ Γενάρη 1921. Στήν Αὐτόνομη Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία τῶν Γκόρτσοι ἀνῆκαν στήν ἀρχή οἱ παρακάτω περιφέρειες: Τσετσέν, Ναζράνοφ, Βλαντικαυκάζ, Καμπαρντίν, Μπαλκάρ καί Καρατσάγεφ. Ἀπό τό 1921 ὥς τό 1924 μιά σειρά αὐτόνομες ἐθνικές περιοχές ἀποχώρησαν διαδοχικά ἀπό τήν Αὐτόνομη Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία τῶν Γκόρτσοι. Ἡ ΑΣΣΔ τῶν Γκόρτσοι καταργήθηκε στίς 7 τοῦ Ἰούλη 1924 μέ διάταγμα τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.—*Σελ. 65*

14 Πρόκειται γιά τούς 21 ὅρους εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή πού ἐγκρίθηκαν ἀπ' τό 2ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στίς 6 τοῦ Αὐγούστου 1920.—*Σελ. 71*

15 Πρόκειται γιά τίς θέσεις τοῦ Ἀπρίλη τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν τωρινή ἐπανάσταση» (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 24ος, σελ. 1-7 τῆς 4ης ρωσ. ἐκδ.), (βλ. καί Β. Ι. Λένιν, «Διαλεχτά Ἔργα», τόμ. 2ος, μέρος 1ο, σελ. 3-8 τῆς ἑλλ. ἐκδ. 1951. Σημ. Μετ.).—*Σελ. 72*

16 Πρόκειται γιά τήν ἀντεπαναστατική στάση τῆς Κροστάνδης τό Μάρτη τοῦ 1921 (βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ, Ἐπιτομή», σελ. 239, ρωσ. ἐκδ.), (βλ. καί 3η ἑλλ. ἐκδ., σελ. 261-262. Σημ. Μετ.).—*Σελ. 72*

17 Β. Ι. Λένιν, «Δυό ταχτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση» (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 9ος, σελ. 1-119 τῆς 4ης ρωσ. ἐκδ.), (βλ. καί Β. Ι. Λένιν, «Διαλεχτά Ἔργα», τόμ. 1ος, μέρος 2ο, σελ. 2-136 τῆς ἑλλ. ἐκδ. 1951. Σημ. Μετ.).—*Σελ. 73*

18 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 8ος τῆς 4ης ρωσ. ἐκδ.—*Σελ. 73*

19 Β. Ι. Λένιν, «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος» (βλ. Ἅπαντα, τόμ. 10ος, σελ. 175-250 τῆς 4ης ρωσ. ἐκδ.).—*Σελ. 73*

20 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 26ος, σελ. 217-229 τῆς 4ης ρωσ. ἐκδ., (βλ. καί Β. Ι. Λένιν, «Διαλεχτά Ἔργα», τόμ. 2ος, μέρος 1ο, σελ. 296-311 τῆς ἑλλ. ἐκδ., 1951. Σημ. Μετ.).—*Σελ. 75*

21 Πρόκειται γιά τή μπροσούρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας» (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 27ος, σελ. 207-246 τῆς 4ης ρωσ. ἐκδ.), (βλ. καί Β. Ι. Λένιν, «Διαλεχτά Ἔργα», τόμ. 2ος, μέρος 1ο, σελ. 412-454 τῆς ἑλλ. ἐκδ. 1951. Σημ. Μετ.).—*Σελ. 75*

22 Τό «Κρέντο» («Credo»—«Πιστεύω») εἶναι τό μανιφέστο τῆς ὁμάδας τῶν «οἰκονομιστῶν». (Γιά τό «κρέντο», βλ. Β. Ι. Λένιν, «Διαμαρτυρία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας», Ἅπαντα, τόμ. 4ος, σελ. 149-163 τῆς 4ης ρωσ. ἔκδ.).—*Σελ. 77*

23 Β. Ι. Λένιν, «Ὁ „ἀριστερισμός" παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 31ος, σελ. 1-97 τῆς 4ης ρωσ. ἔκδ.), (βλ. καί Β. Ι. Λένιν, «Διαλεχτά Ἔργα», τόμ. 2ος, μέρος 2ο, σελ. 323-429 τῆς ἑλλ. ἔκδ. 1951. Σημ. Μετ.).—*Σελ. 81*

24 Ἡ Δημοκρατική Σύσκεψη ἔγινε στίς 14-22 τοῦ Σεπτέμβρη 1917 στήν Πετρούπολη. Τή σύσκεψη τήν κάλεσαν οἱ μενσεβίκοι καί ἐσέροι ἡγέτες τῆς Πανρωσικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν. Στή σύσκεψη πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων, τῶν συμβιβαστικῶν Σοβιέτ, τῶν συνδικάτων τῶν ζέμστβο, τῶν ἐμποροβιομηχανικῶν κύκλων καί τῶν στρατιωτικῶν τμημάτων. Ἡ σύσκεψη ὅρισε ἕνα Προκοινοβούλιο (Προσωρινό συμβούλιο τῆς δημοκρατίας) πού ἦταν ἕνα συμβουλευτικό ὄργανο δίπλα στήν Προσωρινή Κυβέρνηση. Οἱ συμβιβαστές νόμιζαν ὅτι μέ τό Προκοινοβούλιο θά σταματήσουν τήν ἐπανάσταση καί θά κάνουν τή χώρα νά περάσει ἀπό τό δρόμο τῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης στό δρόμο τῆς ἀστικῆς-συνταγματικῆς ἀνάπτυξης.—*Σελ. 82*

25 Β. Ι. Λένιν, «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Καούτσκι» (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 28ος, σελ. 207-302 τῆς 4ης ρωσ. ἔκδ.), (βλ. καί Β. Ι. Λένιν, «Διαλεχτά Ἔργα», τόμ. 2ος, μέρος 2ο, σελ. 21-127 τῆς ἑλλ. ἔκδ. 1951. Σημ. Μετ.).—*Σελ. 88*

26 Πρόκειται γιά τό βιβλίο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τί νά κάνουμε;» (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 5ος, σελ. 319-494 τῆς 4ης ρωσ. ἔκδ.), (βλ. καί Β. Ι. Λένιν, «Διαλεχτά Ἔργα», τόμ. 1ος, μέρος 1ο, σελ. 189-397 τῆς ἑλλ. ἔκδ. 1951. Σημ. Μετ.). —*Σελ. 89*

27 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, «Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος», σελ. 40-41 τῆς ρωσ. ἔκδ. 1939.—*Σελ. 89*

28 Ὁ Ι. Β. Στάλιν πῆγε στήν Τιφλίδα στά τέλη τοῦ Ἰούνη 1921 ἀπό τό Ναλτσίκ (ὅπου βρισκόταν γιά θεραπεία) γιά νά πάρει μέρος στίς ἐργασίες τῆς ὁλομέλειας τοῦ Γραφείου τοῦ Καυκάσου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν τοπικῶν κομματικῶν καί συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων. Ἡ ὁλομέλεια ἔγινε στίς 2-7 τοῦ Ἰούλη καί συζήτησε τά σοβαρότερα οἰκονομικά καί πολιτικά ζητήματα τῆς ὀργάνωσης τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας. Στήν ἀπόφαση πάνω στήν ἔκθεση γιά τήν πολιτική κατάσταση, πού συντάχθηκε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν, ἡ ὁλομέλεια καθόρισε τά καθήκοντα τῶν κομμουνιστῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας καί κατάφερε ἀποφασιστικό χτύπημα ἐνάντια στούς ἐκπροσώπους τῶν ἐθνικῶν παρεκκλίσεων. Ἡ ὁλομέλεια ψήφισε ἀπόφαση γιά τήν ὀργάνωση μιᾶς ἐπιτροπῆς γιά τή συνένωση τῆς οἰκονομικῆς δράσης τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας, συζήτησε γιά τήν κατάσταση τῶν σιδηροδρόμων τῆς Ὑπερκαυκασίας, γιά τήν κυκλοφορία τοῦ χαρτονομίσματος στίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ὑπερκαυκασίας, γιά τήν αὐτονομία τῆς περιοχῆς Ναγκόρνο-Καραμπάχ, γιά τήν Ἀτζαρία, γιά τήν κατάσταση στήν Ἀμπχαζία κ. ἄ. Στή γενική συνέλευση τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τῆς Τιφλίδας στίς 6 τοῦ Ἰούλη ὁ Β. Ι. Στάλιν ἔκανε ἔκθεση «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κομμουνισμοῦ στή Γεωργία καί τήν Ὑπερκαυκασία». Ἡ ἔκθεση δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα Γκρούζι», ἀρ. φύλλου 108, τῆς 13 τοῦ Ἰούλη καί τό 1921 ἐκδόθηκε σέ ἰδιαίτερη μπροσούρα ἀπό τό Γραφεῖο τοῦ Καυκάσου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας.—*Σελ. 98*

29 Μουσαβατιστές, τό κόμμα τοῦ «Μουσαβάτ»—ἐθνικιστικό κόμμα τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν πού ἔκανε τήν ἐμφάνισή του τό 1912. Στήν περίοδο τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἦταν ἡ κυριότερη ἀντεπαναστατική δύναμη στό Ἀζερμπαϊτζάν. Μέ τήν ὑποστήριξη τῶν τούρκων καί ἀργότερα τῶν ἄγγλων εἰσβολέων οἱ μουσαβατιστές βρέθηκαν στό Ἀζερμπαϊτζάν στήν ἐξουσία ἀπό τό Σεπτέμβρη τοῦ 1918 ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1920, ὅταν μέ τίς κοινές προσπάθειες τῶν ἐργατῶν τοῦ Μπακοῦ, τῶν ἀγρο-

τῶν τοῦ 'Αζερμπαϊτζάν καί τή βοήθεια πού τούς ἔδωσε ὁ Κόκκινος Στρατός ἀνατράπηκε ἡ μουσαβατική κυβέρνηση.—*Σελ. 107*

30 Οἱ Ντασνάκοι ἤ τό κόμμα τοῦ «Ντασνακτσουτιόν» ἦταν ἀρμένικο ἀστικό-ἐθνικιστικό κόμμα. Ἔκανε τήν ἐμφάνισή του στή δεκαετία 1890-1900. Στά 1918-1920 οἱ ντασνάκοι ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἀστικῆς-ἐθνικιστικῆς κυβέρνησης τῆς 'Αρμενίας καί τή μετάτρεψαν σέ στήριγμα τῶν ἄγγλων εἰσβολέων στήν πάλη ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. Ἡ ντασνάκικη κυβέρνηση ἀνατράπηκε τό Νοέμβρη τοῦ 1920 μέ τήν πάλη τῶν ἐργαζομένων τῆς 'Αρμενίας πού τούς ὑποστήριξε ὁ Κόκκινος Στρατός.—*Σελ. 107*

31 Πρόκειται γιά τό στρατιωτικοπολιτικό σύμφωνο πού ἔκλεισαν τό 1904 ἡ 'Αγγλία καί ἡ Γαλλία καί πού ἀποτέλεσε τή βάση τοῦ σχηματισμοῦ τῆς 'Αντάντ (τῆς ἰμπεριαλιστικῆς συμμαχίας τῆς 'Αγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς τσαρικῆς Ρωσίας).—*Σελ. 109*

32 «Ἴσκρα» εἶναι ἡ πρώτη πανρωσική παράνομη μαρξιστική ἐφημερίδα· ἱδρύθηκε τό 1900 ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν (γιά τή σημασία καί τό ρόλο τῆς «Ἴσκρας» βλ. τήν «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΣΕ, 'Επιτομή», ρωσ. ἔκδ., σελ. 30-38), (βλ. καί 3η ἑλλ. ἔκδ., σελ. 36-44).—*Σελ. 112*

33 Ν. Λένιν, «Ὁ „ἀριστερισμός" παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», Πετρούπολη, 1920 (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 31ος, σελ. 1-97 τῆς 4ης ρωσ. ἔκδ.).—*Σελ. 114*

34 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 28ος, σελ. 269 τῆς 3ης ρωσ. ἔκδ.—*Σελ. 118*

35 Ἔχει ὑπόψη του τή συνδιάσκεψη γιά τόν περιορισμό τῶν ἐξοπλισμῶν καί τά ζητήματα τοῦ Εἰρηνικοῦ 'Ωκεανοῦ καί τῆς Ἄπω 'Ανατολῆς, πού συνῆλθε στή Βάσιγκτον ἀπό τίς 12 τοῦ Νοέμβρη 1921 ὥς τίς 6 τοῦ Φλεβάρη 1922. Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος: οἱ ΕΠΑ, ἡ 'Αγγλία μέ τίς κτήσεις της, ἡ 'Ιαπωνία, ἡ Γαλλία, ἡ 'Ιταλία, ἡ Κίνα, τό Βέλγιο, ἡ 'Ολλανδία καί ἡ Πορτογαλλία. Ἡ Σοβιετική Ρωσία δέν κλήθηκε στή συνδιάσκεψη παρά τίς διαμαρτυρίες τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης. Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Βάσιγκτον ὁλοκλήρωσε τό μεταπολεμικό μοίρασμα τοῦ κόσμου καί ἦταν μιά προσπάθεια νά ἀποκαταστα-

θεῖ ἕνας νέος συσχετισμός τῶν ἰμπεριαλιστικῶν δυνάμεων στόν Εἰρηνικό 'Ωκεανό. Οἱ συμφωνίες πού ὑπογράφτηκαν στή Βάσιγκτον καθόριζαν τήν ἔκταση τῶν κατά θάλασσα ἐξοπλισμῶν τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν, τά δικαιώματά τους γιά τήν κατοχή τῶν νησιῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ 'Ωκεανοῦ καί καθιέρωσαν τήν ἀρχή τῆς πολιτικῆς τῆς «ἀνοιχτῆς θύρας» στήν Κίνα, δηλ. «ἴσες δυνατότητες γιά τό ἐμπόριο καί τή βιομηχανία ὅλων τῶν ἐθνῶν στήν Κίνα». Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Βάσιγκτον δέν παραμέρισε, ἀλλ' ἀντίθετα δυνάμωσε τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στά ἰμπεριαλιστικά κράτη.—*Σελ. 133*

36 «Ζβεζντά» («'Αστέρας»)—νόμιμη μπολσεβίκικη ἐφημερίδα, ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 16 τοῦ Δεκέμβρη 1910 ὥς τίς 22 τοῦ 'Απρίλη 1912 (στήν ἀρχή μιά φορά καί ὕστερα δυό καί τρεῖς φορές τή βδομάδα). Τήν ἐφημερίδα τήν καθοδηγοῦσε ἰδεολογικά ὁ Β. Ι. Λένιν πού ἔστελνε συστηματικά ἀπό τό ἐξωτερικό τά ἄρθρα του γιά τήν ἐφημερίδα. Οἱ πιό κοντινοί συνεργάτες τῆς «Ζβεζντά» ἦταν οἱ Β. Μ. Μόλοτοφ, Μ. Σ. 'Ολμίνσκι, Ν. Γ. Πολετάγεφ, Ν. Ν. Μπατούριν, ὁ Κ. Σ. Γερεμέγεφ κ. ἄ. Στήν ἐφημερίδα συνεργαζόταν καί ὁ Α. Μ. Γκόρκι. Τήν ἄνοιξη τοῦ 1912, στό διάστημα πού ἔμενε στήν Πετρούπολη, ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδήγησε ἄμεσα τή δουλειά τῆς ἐφημερίδας καί δημοσίευσε σ' αὐτήν μιά σειρά ἄρθρα (βλ. Ἅπαντα, τόμ. 2ος, σελ. 225-247), (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., 1952 σελ. 254-279. Σημ. Μετ.). Τό τιράζ ὁρισμένων φύλλων τῆς ἐφημερίδας ἔφτανε τίς 50-60 χιλιάδες. Ἡ «Ζβεζντά» προετοίμασε τήν ἔκδοση τῆς καθημερινῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Πράβντα». Στίς 22 τοῦ 'Απρίλη 1912 ἡ τσαρική κυβέρνηση ἔκλεισε τή «Ζβεζντά». Συνέχεια τῆς «Ζβεζντά» ἦταν ἡ «Νέφσκαγια Ζβεζντά» πού ἔβγαινε ὥς τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1912.—*Σελ. 145*

37 Ἡ περικοπή εἶναι ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Οἱ σκοποί μας» πού δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 1, στίς 22 τοῦ 'Απρίλη 1912 (βλ. Ἅπαντα, τόμ. 2ος, σελ. 248).—*Σελ. 146*

38 Βλ. Ι. Β. Στάλιν, Ἅπαντα, τόμ. 2ος, σελ. 249.—*Σελ. 147*

39 Ἡ δίκη τῶν σοσιαλεπαναστατῶν ἔγινε στή Μόσχα ἀπό τίς 8 τοῦ 'Ιούνη ὥς τίς 7 τοῦ Αὐγούστου 1922. Μέσα στούς 34 κατηγορούμενους, πού παραπέμφθηκαν σέ δίκη στό 'Ανώτατο ἐπα-

ναστατικό δικαστήριο, οἱ 11 ἦταν μέλη τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος τῶν σοσιαλεπαναστατῶν. Ἡ δίκη ἀπόδειξε ὅτι τό κόμμα τῶν σοσιαλεπαναστατῶν ἀπό τίς πρῶτες μέρες τῆς σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη ἀγωνιζόταν ἐνάντια στή σοβιετική ἐξουσία, ὀργάνωνε ἔνοπλες ἐξεγέρσεις καί συνωμοσίες, ὑποστήριζε τούς εἰσβολεῖς, ἔκανε τρομοκρατικές πράξεις ἐνάντια στούς καθοδηγητές τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος καί τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης.—*Σελ. 151*

40 Πρόκειται γιά τίς διεθνεῖς οἰκονομικές συνδιασκέψεις πού ἔγιναν στή Γένουα (ἀπό τίς 10 τοῦ Ἀπρίλη ὥς τίς 19 τοῦ Μάη 1922) καί στή Χάγη (ἀπό τίς 15 τοῦ Ἰούνη ὥς τίς 20 τοῦ Ἰούλη 1922). Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Γένουας συγκλήθηκε γιά νά καθορίσει τίς σχέσεις ἀνάμεσα στόν καπιταλιστικό κόσμο καί τή Σοβιετική Ρωσία. Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος, ἀπό τή μιά μεριά, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰαπωνία καί ἄλλα καπιταλιστικά κράτη, καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἡ Σοβιετική Ρωσία. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν πρόβαλαν στή σοβιετική ἀντιπροσωπεία ἀξιώσεις πού ἡ πραγματοποίησή τους θά σήμαινε τή μετατροπή τῆς σοβιετικῆς χώρας σέ ἀποικία τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ κεφαλαίου (ἡ ἀξίωση νά πληρωθοῦν ὅλα τά πολεμικά καί προπολεμικά χρέη, ἡ ἀξίωση νά ἐπιστραφεῖ στούς ξένους ἰδιοχτῆτες ἡ ἐθνικοποιημένη ἰδιοχτησία τους κ. ἄ.). Ἡ σοβιετική ἀντιπροσωπεία ἀπόριψε τίς ἀξιώσεις τῶν ξένων καπιταλιστῶν. Ἡ συζήτηση τοῦ ζητήματος παραπέμφθηκε στή συνδιάσκεψη τῶν πραγματογνωμόνων πού συνῆλθε στή Χάγη. Μά καί ἡ συνδιάσκεψη τῆς Χάγης δέν κατάληξε σέ συμφωνία, ἐπειδή οἱ ἀπόψεις τῶν δυό πλευρῶν ἦταν ἀσυμβίβαστες.—*Σελ. 151*

41 Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς πού συγκρότησε ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) στίς 6 τοῦ Ὀχτώβρη 1922 γιά νά ἐπεξεργαστεῖ τό νομοσχέδιο γιά τήν ἕνωση τῆς ΣΟΣΔΡ, τῆς ΣΣΔ τῆς Οὐκρανίας, τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Ὑπερκαυκασίας καί τῆς ΣΣΔ τῆς Λευκορωσίας στήν Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν. Ἡ Ἐπιτροπή καθοδήγησε ὅλη τήν προπαρασκευαστική δουλιά γιά τό 1ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ.—*Σελ. 155*

42 Πρόκειται γιά τή συμφωνία πού ὑπόγραψαν στή Μόσχα στίς 22 τοῦ Φλεβάρη 1922 οἱ πληρεξούσιοι ἀντιπρόσωποι τῶν ἀνεξάρτητων δημοκρατιῶν: τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, τῆς Ἀρμενίας, τῆς Γεωργίας, τῆς Λευκορωσίας, τῆς Οὐκρανίας, τῆς Χορεσμίας, τῆς Μπουχάρας, τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς καί τῆς ΣΟΣΔΡ, πού ἀνάθεταν στή ΣΟΣΔΡ νά τίς ἀντιπροσωπεύσει στήν πανευρωπαϊκή οἰκονομική συνδιάσκεψη τῆς Γένουας.—*Σελ. 158*

43 Ἡ ΔΑΔ—Δημοκρατία τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς—ὑπῆρχε ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1920 ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1922. Ἡ ΔΑΔ περιλάβαινε τήν περιοχή τῆς Βαϊκάλης, τήν περιοχή πέρα ἀπό τή Βαϊκάλη, τήν περιοχή τοῦ Ἀμούρ, τήν παραθαλάσσια περιοχή, τήν Καμτσάτκα καί τό βόρειο μέρος τῆς Σαχαλίνης.—*Σελ. 158*

44 Ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας—Ὁμοσπονδιακή Ἕνωση τῶν Σοσιαλιστικῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας—ἱδρύθηκε στίς 12 τοῦ Μάρτη 1922 στή συνδιάσκεψη τῶν πληρεξουσίων ἀντιπροσώπων τῶν Κεντρικῶν Ἐκτελεστικῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Γεωργίας, τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν καί τῆς Ἀρμενίας. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1922 ἡ Ὁμοσπονδιακή Ἕνωση μετατράπηκε σέ Σοσιαλιστική Ὁμοσπονδιακή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Ὑπερκαυκασίας (ΣΟΣΔΥ). Ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας ὑπῆρχε ὥς τό 1936. Σύμφωνα μέ τό Σύνταγμα τῆς ΕΣΣΔ τοῦ 1936 οἱ Σοβιετικές Σοσιαλιστικές Δημοκρατίες τῆς Ἀρμενίας, τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν καί τῆς Γεωργίας μπῆκαν στήν ΕΣΣΔ σάν ἑνωσιακές δημοκρατίες. (Γιά τήν Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 253-258 καί 280-287).—*Σελ. 160*

45 Οἱ λαϊκές σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Μπουχάρας καί τῆς Χορεσμίας σχηματίστηκαν στά 1920 ὕστερα ἀπό τίς νικηφόρες λαϊκές ἐξεγέρσεις στά ἐδάφη τῶν πρώην χανάτων τῆς Μπουχάρας καί τῆς Χίβας. Ὅταν στά τέλη τοῦ 1924 καί στίς ἀρχές τοῦ 1925 καθορίστηκαν τά κρατικά σύνορα στήν Κεντρική Ἀσία σύμφωνα μέ τό ἐθνικό γνώρισμα, τά ἐδάφη τῶν δημοκρατιῶν τῆς Μπουχάρας καί τῆς Χορεσμίας περιλήφθηκαν στίς νεοσχηματισμένες ἑνωσιακές Σοβιετικές Σοσιαλιστικές Δημοκρατίες τῆς Τουρκμενίας καί τοῦ Οὐζμπεκιστάν, στήν Αὐτόνο-

μη Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία τοῦ Τατζικιστάν καί στήν αὐτόνομη περιοχή τῶν Καρα-Καλπάκων.—*Σελ. 160*

46 Τό 10ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἔγινε στή Μόσχα στίς 23-27 τοῦ Δεκέμβρη 1922. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 2.215 ἀντιπρόσωποι. Ἀπ' αὐτούς οἱ 488 ἦταν ἀντιπρόσωποι ἀπό τίς συμβαλλόμενες δημοκρατίες τῆς ΣΟΣΔ τῆς Ὑπερκαυκασίας, τῆς ΣΣΔ τῆς Οὐκρανίας καί τῆς ΣΣΔ τῆς Λευκορωσίας, πού ἦρθαν στή Μόσχα γιά νά πάρουν μέρος στίς ἐργασίες τοῦ 1ου Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ καί παρακολούθησαν τό 10ο Πανρωσικό Συνέδριο σάν τιμητικοί προσκεκλημένοι. Τό 10ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ συζήτησε τά παρακάτω ζητήματα: τήν ἔκθεση τῆς ΠΚΕΕ καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ γιά τήν ἐσωτερική καί τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς Δημοκρατίας, τήν ἔκθεση γιά τήν κατάσταση τῆς βιομηχανίας, τήν ἔκθεση τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ τῆς Γεωργίας (συμπεράσματα τῆς δουλιᾶς γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας), τήν ἔκθεση τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ τῆς Παιδείας, τήν ἔκθεση τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καί τήν πρόταση τῶν συμβαλλομένων σοβιετικῶν δημοκρατιῶν γιά τή δημιουργία τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν. Τήν εἰσήγηση γιά τήν ἕνωση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τήν ἔκανε στίς 26 τοῦ Δεκέμβρη ὁ Ι. Β. Στάλιν. Ἡ ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Ι. Β. Στάλιν ἔγινε ὁμόφωνα δεχτή ἀπό τό συνέδριο. Μετά τήν εἰσήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν μίλησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Οὐκρανίας, τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, τῆς Γεωργίας, τῆς Ἀρμενίας καί τῆς Λευκορωσίας πού ἐξονόματος τῶν λαῶν τους χαιρέτισαν τήν ἕνωση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν σ' ἕνα ἑνιαῖο ἑνωσιακό κράτος.—*Σελ. 163*

47 Πρόκειται γιά τίς διαπραγματεύσεις τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης μέ τόν ἄγγλο βιομήχανο Οὔρκχαρτ γιά τήν ἐκχώρηση τοῦ δικαιώματος ἐκμετάλλευσης τῶν ὀρυχτῶν τῶν Οὐραλίων καί τοῦ Καζαχστάν. Τό σχέδιο συμφωνίας τό ἀπόριψε τό Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ στίς 6 τοῦ Ὀχτώβρη 1922, γιατί οἱ ὅροι πού πρότεινε ὁ Οὔρκχαρτ ἦταν ὑποδουλωτικοί καί γιατί ἡ ἀγγλική συντηρητική κυβέρνηση ἀκολουθοῦσε ἐχθρική πολιτική ἀπέναντι στή Σοβιετική Ρωσία. Ἡ ἄρνηση τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης νά ὑπογράψει τή συμφωνία μέ τόν Οὔρκχαρτ

ἔγινε ἡ ἀφορμή γιά νά δυναμώσει ἡ ἀντισοβιετική ἐκστρατεία στόν κεφαλαιοκρατικό τύπο.—*Σελ. 165*

48 Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Λωζάνης (20 τοῦ Νοέμβρη 1922-24 τοῦ
Ἰούλη 1923) συγκλήθηκε μέ πρωτοβουλία τῆς Γαλλίας, τῆς
Ἀγγλίας καί τῆς Ἰταλίας, γιά νά συζητήσει τό ζήτημα τῆς
Ἐγγύς Ἀνατολῆς (τήν ὑπογραφή συμφώνου εἰρήνης ἀνάμεσα
στήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία, τόν καθορισμό τῶν τουρκικῶν
συνόρων, τήν ὑπογραφή σύμβασης γιά τό καθεστώς τῶν Στε-
νῶν κλπ.). Στή συνδιάσκεψη ἐκτός ἀπό τίς παραπάνω χῶρες
πῆραν μέρος ἡ Ἰαπωνία, ἡ Ρουμανία, ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Ἑλ-
λάδα, ἡ Βουλγαρία καί ἡ Τουρκία (οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ΕΠΑ
παραβρέθηκαν σάν παρατηρητές). Ἡ Σοβιετική Ρωσία κλήθη-
κε στή συνδιάσκεψη μονάχα γιά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος
τῶν Στενῶν (Βόσπορος, Δαρδανέλια). Στή συνδιάσκεψη, στήν
ἐπιτροπή γιά τά Στενά, ἡ σοβιετική ἀντιπροσωπεία τάχθηκε
ἐνάντια στό σχέδιο τοῦ ἀνοίγματος τῶν Στενῶν στά πολεμικά
σκάφη καί σέ περίοδο εἰρήνης καί σέ περίοδο πολέμου, καί
πρότεινε δικό της σχέδιο, πού πρόβλεπε τό ὁλοκληρωτικό κλεί-
σιμο τῶν Στενῶν γιά τά πολεμικά σκάφη ὅλων τῶν κρατῶν,
ἐκτός τῆς Τουρκίας. Ἡ ἐπιτροπή ἀπόριψε τό σχέδιο τῆς σο-
βιετικῆς ἀντιπροσωπείας.—*Σελ. 166*

49 Τό 1ο Συνέδριο τῶν σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ ἔγινε στή Μόσχα στίς
30 τοῦ Δεκέμβρη 1922. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 1727 ἀντι-
πρόσωποι ἀπό τή ΣΟΣΔΡ, 364 ἀντιπρόσωποι ἀπό τή ΣΣΔ τῆς
Οὐκρανίας, 91 ἀντιπρόσωποι ἀπό τήν Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερ-
καυκασίας καί 33 ἀντιπρόσωποι ἀπό τή ΣΣΔ τῆς Λευκορωσίας.
Τό συνέδριο συζήτησε τήν εἰσήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν γιά τό
σχηματισμό τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημο-
κρατιῶν, ἐνέκρινε τή Διακήρυξη καί τό Σύμφωνο γιά τό σχη-
ματισμό τῆς ΕΣΣΔ καί ἐξέλεξε τήν Κεντρική Ἐκτελεστική
Ἐπιτροπή τῆς Ἕνωσης τῶν ΣΣΔ.—*Σελ. 174*

50 Ἡ συνδιάσκεψη τῶν πληρεξούσιων ἀντιπροσωπειῶν τῆς ΣΟΣΔΡ, τῆς ΣΣΔ τῆς Οὐκρανίας, τῆς ΣΣΔ τῆς Λευκορωσίας καί τῆς ΣΟΣΔ τῆς Ὑπερκαυκασίας ἔγινε στίς 29 τοῦ Δεκέμβρη 1922. Ἡ συνδιάσκεψη ἐξέτασε καί ψήφισε τή Διακήρυξη καί τό σύμφωνο γιά τό σχηματισμό τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσια-

λιστικῶν Δημοκρατιῶν. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀνακοίνωσε στή συνδιάσκεψη τό πρόγραμμα ἐργασιῶν τοῦ 1ου Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ. Ἡ συνδιάσκεψη ἐξουσιοδότησε τόν Ι. Β. Στάλιν νά εἰσηγηθεῖ στό συνέδριο τό ζήτημα τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ΕΣΣΔ. Τό πρωί τῆς 30 τοῦ Δεκέμβρη οἱ πληρεξούσιες ἀντιπροσωπεῖες ὑπόγραψαν τή Διακήρυξη καί τό Σύμφωνο γιά τό σχηματισμό τῆς ΕΣΣΔ.—*Σελ. 178*

51 Τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τό ζήτημα τῆς στρατηγικῆς καί τῆς ταχτικῆς τῶν ρώσων κομμουνιστῶν» δημοσιεύτηκε στίς 14 τοῦ Μάρτη 1923 στό φύλλο ἀρ. 56 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», πού ἦταν ἀφιερωμένο στήν 25η ἐπέτειο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος (μπολσεβίκων) τῆς Ρωσίας, στήν ἐφημερίδα «Πετρογκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 57, 58 καί 59 τῆς 14, 15 καί 16 τοῦ Μάρτη 1923 καί στό περιοδικό «Κομμουνιστίτσεσκαγια Ρεβολούτσια», ἀρ. φύλλου 7 (46) τῆς 1ης τοῦ Ἀπρίλη 1923. Ἀργότερα στό βιβλίο: Ὁ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη», Μόσχα 1932, δημοσιεύτηκε ἕνα μέρος αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου μέ τόν τίτλο «Ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση καί ἡ στρατηγική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν».—*Σελ. 179*

52 Πανεπιστήμιο Σβερντλόφ—Ἐργατο-αγροτικό Κομμουνιστικό Πανεπιστήμιο πού φέρει τό ὄνομα τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ.

Μέ πρωτοβουλία τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ ὀργανώθηκαν τό 1918 ἀπό τήν ΠΚΕΕ σύντομα μαθήματα προπαγάνδας καί ζύμωσης, πού τό Γενάρη τοῦ 1918 μετονομάστηκαν σέ Σχολή σοβιετικῆς δουλιᾶς. Μέ βάση αὐτή τή σχολή καί μέ ἀπόφαση τοῦ 8ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας ἱδρύθηκε ἡ Κεντρική σχολή σοβιετικῆς καί κομματικῆς δουλιᾶς. Στό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1919 ἡ Κεντρική σχολή σοβιετικῆς καί κομματικῆς δουλιᾶς μετατράπηκε σέ Ἐργατο-αγροτικό Πανεπιστήμιο πού φέρει τό ὄνομα τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ.—*Σελ. 179*

53 Ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς ἐργασίας» ἦταν ἡ πρώτη ρωσική μαρξιστική ὁμάδα. Τήν ἵδρυσε στά 1883 στή Γενεύη ὁ Γ. Β. Πλεχάνοφ (γιά τή δράση τῆς ὁμάδας καί τόν ἱστορικό της ρόλο βλ. τήν «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ, Ἐπιτομή» σελ. 10-17 τῆς ρωσ. ἔκδ.), (βλ. καί 3η ἑλλ. ἔκδ., σελ. 13. Σημ. Μετ.).—*Σελ. 192*

54 Τόν καιρό τῆς μαζικῆς πολιτικῆς διαδήλωσης στήν Πετρούπολη, στίς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη 1917, μιά ὁμάδα ἀπό μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πετρούπολης τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος (ὁ Μπαγκντάτιεφ καί ἄλλοι) ἔριξαν τό σύνθημα τῆς ἄμεσης ἀνατροπῆς τῆς Προσωρινῆς Κυβέρνησης παρά τήν ἐντολή τῆς ΚΕ τῶν μπολσεβίκων ὅτι ἡ διαδήλωση ἔπρεπε νά ἔχει εἰρηνικό χαρακτήρα. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος καταδίκασε τή στάση αὐτῶν τῶν «ἀριστερῶν» τυχοδιωχτῶν (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 181-182).—*Σελ. 193*

55 Β. Ι. Λένιν, «Δυό ταχτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 1-119).—*Σελ. 196*

56 Τήν «Ἐπιτροπή ἐπαφῆς» πού ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς Τοχεΐτζε, Στεκλόφ, Σουχάνοφ, Φιλίπποφ καί Σκόμπελιεφ (ἀργότερα προστέθηκαν ὁ Τσερνόφ καί ὁ Τσερετέλι) τήν ὅρισε ἡ μενσεβίκικη-ἐσέρικη Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης στίς 7 τοῦ Μάρτη 1917, γιά ν' ἀποκαταστήσει τήν ἐπαφή μέ τήν Προσωρινή Κυβέρνηση, μέ σκοπό «νά ἀσκεῖ ἐπίδραση» πάνω της καί νά «ἐλέγχει» τή δράση της. Στήν πράξη ἡ «Ἐπιτροπή ἐπαφῆς» βοηθοῦσε τήν Προσωρινή Κυβέρνηση στήν ἐφαρμογή τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς καί ἀποτραβοῦσε τίς ἐργατικές μάζες ἀπό τό δραστήριο πολιτικό ἀγώνα γιά τό πέρασμα ὅλης τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. Ἡ «Ἐπιτροπή ἐπαφῆς» ὑπῆρχε ὥς τό Μάη τοῦ 1917, ὅταν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων μπῆκαν ἄμεσα στήν Προσωρινή Κυβέρνηση.—*Σελ. 198*

57 Β. Ι. Λένιν, «Γιά τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στή σημερινή ἐπανάσταση» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 1-7).—*Σελ. 199*

58 Τό σχέδιο θέσεων πάνω στό ἐθνικό ζήτημα γιά τό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος συζητήθηκε στίς 21 τοῦ Φλεβάρη 1923 στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ). Συστήθηκε μιά ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ι. Β. Στάλιν γιά νά συντάξει τίς θέσεις. Τό ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) στίς 22 τοῦ Μάρτη συζήτησε καί ἐνέκρινε τίς θέσεις καί στίς 24 τοῦ Μάρτη δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 65.—*Σελ. 203*

59 Σμενοβεχισμός—άστικό πολιτικό ρεῦμα. Ἐμφανίστηκε τό 1921 στό ἐξωτερικό ἀνάμεσα στούς ρώσους λευκοφρουρούς πρόσφυγες καί εἶχε ἐπικεφαλῆς τήν ὁμάδα τῶν Ν. Οὐστριαλόφ, Γ. Κλιουτσνικόφ κ. ἄ. Ἔβγαζε τό περιοδικό «Σμένα Βέχ» (στήν ἀρχή βγῆκε μιά συλλογή μέ τόν ἴδιο τίτλο). Ἡ ἰδεολογία τοῦ σμενοβεχισμοῦ ἐξέφραζε τίς ἀπόψεις τῆς ἀστικῆς τάξης πού παραιτήθηκε ἀπό τόν ἀνοιχτό ἔνοπλο ἀγώνα ἐνάντια στή σοβιετική ἐξουσία. Οἱ σμενοβεχιστές λογάριαζαν ὅτι σέ σύνδεση μέ τό πέρασμα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας στή νέα οἰκονομική πολιτική θά ἀλλάξει σιγά-σιγά τό σοβιετικό καθεστώς στό πνεῦμα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας.—*Σελ. 209*

60 Βλ. τήν ἀπόφαση τοῦ 10ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ) «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα» στό βιβλίο «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν Συνεδρίων, Συνδιασκέψεων καί Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΣΕ», ρωσ. ἔκδ., μέρος 1ο, 1941, σελ. 386.—*Σελ. 211*

61 Τό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἔγινε στίς 17-25 τοῦ Ἀπρίλη 1923. Ἦταν τό πρῶτο συνέδριο ὕστερ' ἀπό τή νίκη τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη ὅπου ὁ Β. Ι. Λένιν δέ μπόρεσε νά πάρει μέρος. Τό συνέδριο συζήτησε τίς ἐκθέσεις δράσης τῆς ΚΕ, τῆς ΚΕΕ, τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ρωσίας στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τίς εἰσηγήσεις: γιά τή βιομηχανία, γιά τούς ἐθνικούς παράγοντες στήν ἀνοικοδόμηση τοῦ κόμματος καί τοῦ κράτους, γιά τή φορολογική πολιτική στό χωριό, γιά τό διοικητικό χωρισμό σέ περιφέρειες κ. ἄ. Στίς ἀποφάσεις του τό συνέδριο πῆρε ὑπόψη του ὅλες τίς ὑποδείξεις πού ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν στά τελευταῖα του ἄρθρα καί γράμματα. Τό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἔβγαλε τά συμπεράσματα ἀπό τήν ἐφαρμογή τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς στά πρῶτα δυό χρόνια καί ἀντέκρουσε ἀποφασιστικά τόν Τρότσκι, τό Μπουχάριν καί τούς ὀπαδούς τους, πού θεωροῦσαν τή ΝΕΠ σάν ὑποχώρηση ἀπό τίς σοσιαλιστικές θέσεις. Τό συνέδριο ἔδωσε μεγάλη προσοχή στό οργανωτικό καί ἐθνικό ζήτημα. Στίς 17 τοῦ Ἀπρίλη, στή βραδυνή Συνεδρίαση, ὁ Ι. Β. Στάλιν ἔκανε τήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ. Στήν ἀπόφαση πού πάρθηκε πάνω στήν ἔκθεση τῆς ΚΕ τό συνέδριο ἐνέκρινε τό σχέδιο τοῦ Λένιν γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῆς ἐργατο-αγροτικῆς Ἐπιθεώρησης καί τῆς ΚΕΕ καί διαπίστωσε ὅτι βελτιώθηκε ὁ ὀργανωτικός μηχανισμός τῆς ΚΕ καί ὅλη ἡ ὀργανωτική δουλειά. Στίς 23 τοῦ Ἀπρίλη τό Συνέδριο ἄκουσε τήν εἰσήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τούς ἐθνικούς παράγοντες στήν ἀνοικοδόμηση τοῦ κόμματος καί τοῦ κράτους». Ἡ συζήτηση πάνω στήν εἰσήγηση συνεχίστηκε στίς 23 καί στίς 24 τοῦ Ἀπρίλη, ἡ παραπέρα συζήτηση ἀνατέθηκε στό ἐθνικό τμῆμα τοῦ συνεδρίου, πού δούλευε κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν. Στίς 25 τοῦ Ἀπρίλη τό Συνέδριο ψήφισε τήν ἀπόφαση πού πρότεινε τό τμῆμα· ἡ ἀπόφαση εἶχε γιά βάση τίς θέσεις τοῦ Ι. Β. Στάλιν. Τό Συνέδριο ξεσκέπασε τούς φορεῖς τῶν ἐθνικῶν παρεκκλίσεων καί κάλεσε τό κόμμα στόν ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στίς παρεκκλίσεις στό ἐθνικό ζήτημα, δηλαδή τό μεγαλορωσικό σωβινισμό καί τόν τοπικό ἀστικό ἐθνικισμό. [Γιά τό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΣΕ, Ἐπιτομή», σελ. 250-252), (βλ. καί 3η ἑλλ. ἔκδ., σελ. 273-275. Σημ. Μετ.). Γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου βλ. στό βιβλίο: «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν Συνεδρίων, τῶν Συνδιασκέψεων καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΣΕ», ρωσ. ἔκδ, μέρος 1ο, 1941, σελ. 472-524].—*Σελ. 217*

62 «Ἰσβέστια τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος (Μπ) τῆς Ρωσίας»—πληροφοριακό περιοδικό. Ἱδρύθηκε μέ ἀπόφαση τοῦ 8ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ). Ἐκδιδόταν ἀπό τίς 28 τοῦ Μάη 1919 ὥς τίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη 1929 (τά πρῶτα 20 τεύχη κυκλοφόρησαν σάν παράρτημα τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»). Σιγά-σιγά ἡ «Ἰσβέστια τῆς ΚΕ» ἀπό πληροφοριακό δελτίο μετατράπηκε σέ κεντρικό κομματικό περιοδικό καί στά 1929 ἀναδιοργανώθηκε καί ὀνομάστηκε «Κομματική ἀνοικοδόμηση». «Ἡ ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) στό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος» δημοσιεύτηκε στήν «Ἰσβέστια τῆς ΚΕ» στό τεῦχος 4 (52), τοῦ Ἀπρίλη 1923. —*Σελ. 219*

63 Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἔχει ὑπόψη του τά ἄρθρα «Πῶς νά ἀναδιοργανώσουμε τήν Ἐργατο-αγροτική Ἐπιθεώρηση» καί «Κάλλιο λιγότερα καί καλύτερα» (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 33ος, σελ. 440-460).—*Σελ. 230*

64 Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἔχει ὑπόψη του τή μπροσούρα «Τό διευθυντικό μας σῶμα τῆς βιομηχανίας». (Ἀπό τά ὑλικά τοῦ τμήματος στελεχῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας), Μόσχα, 1923. —*Σελ. 236*

65 Τό πανρωσικό συνέδριο τῶν ἁπλῶν μελῶν τοῦ κόμματος τῶν σοσιαλεπαναστατῶν ἔγινε στή Μόσχα στίς 18-20 τοῦ Μάρτη 1923. Τό συνέδριο ἀναγνώρισε ὅτι τό κόμμα τῶν σοσιαλεπαναστατῶν διαλύθηκε όριστικά καί τά καθοδηγητικά του ὄργανα, πού εἶχαν καταφύγει στό ἐξωτερικό, δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά παρουσιάζονται ἐξονόματος ἑνός ἀνύπαρκτου κόμματος. —*Σελ. 247*

66 Τό Φύλλο συζήτησης δημοσιευόταν στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μέ τόν τίτλο «Προσυνεδριακά φύλλα συζήτησης». Βγῆκαν 5 φύλλα, 4 πρίν ἀπό τό συνέδριο κι ἕνα στή διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου («Πράβντα», ἀρ. φύλλων 46, 65, 75, 82, 86, τῆς 1 καί 24 τοῦ Μάρτη, καί τῆς 5, 15 καί 20 τοῦ Ἀπρίλη 1923). —*Σελ. 249*

67 Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀντικομματική ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» (Γιά τήν ὁμάδα αὐτή βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ, Ἐπιτομή», ρωσ. ἐκδ., σελ. 229-242), (βλ. καί 3η ἑλλ. ἐκδ., σελ. 251, 264, Σημ. Μετ.). —*Σελ. 252*

68 Πρόκειται γιά τήν 7η (τοῦ Ἀπρίλη) Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ (Μπ) πού ἔγινε στίς 24-29 τοῦ Ἀπρίλη 1917. Ὁ Ι. Β. Στάλιν εἰσηγήθηκε στή συνδιάσκεψη τό ἐθνικό ζήτημα· τό σχέδιο ἀπόφασης πάνω στήν εἰσήγηση τό ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν (βλ. τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης στό βιβλίο «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν Συνεδρίων, Συνδιασκέψεων καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΣΕ», ρωσ. ἐκδ., μέρος 1ο, 1941, σελ. 225 239). —*Σελ. 259*

69 «Σοτσιαλιστίτσεσκι Βέστνικ» («Σοσιαλιστικός Ἀγγελιοφόρος») —ὄργανο τῶν μενσεβίκων λευκῶν ἐμιγκρέδων: Τήν ἵδρυσε ὁ Μάρτοφ τό Φλεβάρη τοῦ 1921. Ὥς τό Μάρτη τοῦ 1933 ἔβγαινε στό Βερολίνο, ἀπό τό Μάη τοῦ 1933 ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1940 στό Παρίσι καί ἀργότερα στήν Ἀμερική. Τό «Σοτσιαλιστίτσεσκι Βέστνικ» εἶναι τό φερέφωνο τῶν πιό ἀντιδραστικῶν ἰμπεριαλιστικῶν κύκλων. —*Σελ. 287*

70 Κίνημα τῶν Μπασμάκων—ἀντεπαναστατικό ἐθνικιστικό κίνημα στήν Κεντρική Ἀσία (τό Τουρκεστάν, τή Μπουχάρα, τή Χορεσμία) στά 1918-1924. Ἐμφανίστηκε μέ τή μορφή τοῦ ἀνοιχτοῦ πολιτικοῦ συμμορ τισμοῦ. Εἶχε ἐπικεφαλῆς μπέηδες καί μολάδες. Σκοπός του ἦταν νά ἀποσπάσει τίς δημοκρατίες τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία καί νά παλινορθώσει τήν κυριαρχία τῶν ἐκμεταλλευτριῶν τάξεων. Τό κίνημα τῶν Μπασμάκων τό ὑποστήριζαν ἐνεργά οἱ ἄγγλοι ἰμπεριαλιστές, πού προσπαθοῦσαν νά μετατρέψουν τήν Κεντρική Ἀσία σέ ἀποικία τους. —*Σελ. 290*

71 Βλ. Β. Ι. Λένιν «Τό δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοδιάθεση». Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἐκδ., τόμ. 20ός, σελ. 406. —*Σελ. 296*

72 Β. Ι. Λένιν «Ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί τό δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοδιάθεση» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἐκδ., τόμ. 22ος, σελ. 136). —*Σελ. 299*

73 «Μπεντνοτά» («Φτωχολογιά»)—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ. Ἐκδιδόταν ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1918 ὥς τό Γενάρη τοῦ 1931. —*Σελ. 315*

74 Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἐκδ., τόμ. 5ος, σελ. 10-11. —*Σελ. 317*

75 Ἡ τέταρτη σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) μέ τά ὑπεύθυνα στελέχη τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν, πού συγκλήθηκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Ι. Β. Στάλιν, ἔγινε στή Μόσχα στίς 9-12 τοῦ Ἰούνη 1923. Στή σύσκεψη ἐκτός ἀπό τά ταχτικά καί ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) πῆραν μέρος καί 58 ἀντιπρόσωποι ἀπό τίς ἐθνικές δημοκρατίες καί περιοχές. Τό βασικό ζήτημα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τῆς σύσκεψης ἦταν ἡ εἰσήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Πραχτικά μέτρα γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τοῦ 12ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος πάνω στό ἐθνικό ζήτημα». Οἱ ἀντιπρόσωποι 20 ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν ἔκαναν ἔκθεση γιά τήν κατάσταση

στίς τοπικές ὀργανώσεις. Ἡ σύσκεψη ἐξέτασε καί τήν εἰσήγηση τῆς ΚΕΕ γιά τήν ἀντικομματική καί ἀντισοβιετική δράση τοῦ Σουλτάν-Γκαλίεφ (βλ. ἀποφάσεις τῆς Σύσκεψης στό βιβλίο «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν Συνεδρίων, τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», ρωσ. ἔκδ., μέρος 1ο, 1941, σελ. 525-530).—*Σελ. 323*

76 Τό σχέδιο μιᾶς πλατφόρμας γιά τό ἐθνικό ζήτημα τό ἔγραψε ὁ Ι. Β. Στάλιν στά τέλη τοῦ Μάη 1923 ἀπ' ἀφορμή τήν προετοιμασία τῆς 4ης σύσκεψης καί ἐγκρίθηκε ἀπό τό ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) στίς 4 τοῦ Ἰούλη. Τό σχέδιο ψηφίστηκε στή σύσκεψη σάν ἀπόφαση πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν: «Πραχτικά μέτρα γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τοῦ 12ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος πάνω στό ἐθνικό ζήτημα».—*Σελ. 325*

77 Ἡ ἐπιτροπή τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τήν ἐπεξεργασία τῶν πραχτικῶν προτάσεων γιά τήν ΕΣΣΔ συγκροτήθηκε στίς 24 τοῦ Φλεβάρη 1923 μέ ἀπόφαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ). Ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς ἦταν ὁ Ι. Β. Στάλιν καί μέλη της οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων ὅλων τῶν ἐνωσιακῶν δημοκρατιῶν. Ἡ ἐπιτροπή καθοδηγοῦσε τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου Συντάγματος τῆς ΕΣΣΔ.—*Σελ. 361*

78 Ἡ ἐπιτροπή τοῦ προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ Συντάγματος τῆς ΕΣΣΔ ἀποτελοῦνταν ἀπό 25 ἀντιπροσώπους τῶν ἐνωσιακῶν δημοκρατιῶν. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀνῆκε στήν ἐπιτροπή ἀπό μέρους τῆς ΣΟΣΔΡ. Οἱ ὁλομέλειες τῆς ἐπιτροπῆς, στίς ὁποῖες συζητήθηκε τό σχέδιο τοῦ Συντάγματος, ἔγιναν στίς 8-16 τοῦ Ἰούνη 1923.—*Σελ. 372*

79 Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀναφέρει ἀποσπάσματα ἀπό τό γράμμα τοῦ Κ. Μάρξ στό Φρ. Ἔνγκελς στίς 16 τοῦ Ἀπρίλη 1856 πού δημοσιεύτηκε στό βιβλίο: Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, «Γράμματα», Μόσχα, 1922 (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 139).—*Σελ. 381*

80 Τό πρῶτο Πανρωσικό συνέδριο τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν ἔγινε στή Μόσχα στίς 16-21 τοῦ Νοέμβρη 1918. Στό

συνέδριο πῆραν μέρος 1147 ἀντιπρόσωποι. Στίς 19 τοῦ Νοέμβρη στό συνέδριο μίλησε ὁ Β. Ι. Λένιν. Τό συνέδριο ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία νά δημιουργηθοῦν στίς κομματικές ἐπιτροπές εἰδικά ὄργανα γιά τή δουλιά στίς γυναῖκες. Ὕστερα ἀπό τό συνέδριο μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) στίς κομματικές ἐπιτροπές δημιουργήθηκαν ἐπιτροπές ζύμωσης καί προπαγάνδας στίς γυναῖκες καί στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) δημιουργήθηκε μιά ἀνάλογη Κεντρική Ἐπιτροπή.—*Σελ. 387*

81 Πρόκειται γιά τήν ἐπιτροπή πού συγκροτήθηκε μέ ἀπόφαση τοῦ ΠΓ καί τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ), πού ἔγινε στίς 23-25 τοῦ Σεπτέμβρη 1923.—*Σελ. 393*

82 Ἡ ἀπόφαση γιά τήν κομματική ἀνοικοδόμηση πάρθηκε στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) καί τοῦ προεδρείου τῆς ΚΕΕ στίς 5 τοῦ Δεκέμβρη καί στίς 7 τοῦ Δεκέμβρη δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 278.—*Σελ. 414*

83 Ἐννοεῖ τήν κοινή Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) καί τῆς ΚΕΕ μαζί μέ τούς ἀντιπροσώπους δέκα κομματικῶν ὀργανώσεων, πού ἔγινε στίς 25-27 τοῦ Ὀχτώβρη 1923. (Γιά τήν ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας βλ. τό βιβλίο «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν Συνεδρίων, τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΡ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ» καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1ο, 1941, σελ. 531-532).—*Σελ. 414*

84 Ἐννοεῖ τήν ἀνώνυμη πλατφόρμα πού κυκλοφόρησε στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἡ ἀντεπαναστατική παράνομη ὁμάδα πού αὐτοαποκαλοῦνταν «Ἐργατική ὁμάδα». (Ἡ «Ἐργατική ὁμάδα» δημιουργήθηκε τό 1923 στή Μόσχα ἀπό τούς διαγραμμένους ἀπό τό κόμμα Μιάσνικοφ καί Κουζνετσόφ καί εἶχε ἀσήμαντο ἀριθμό μελῶν. Διαλύθηκε τό φθινόπωρο τοῦ 1923).—*Σελ. 421*

85 Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἔχει ὑπόψη του τήν «Ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ στό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος» πού δημοσιεύτηκε τόν Ἀπρίλη 1923 στό περιοδικό «Ἰσβέστια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Ρωσίας», ἀρ. φύλλου 4 (52).—*Σελ. 433*

86 **«Κομμουνιστής»**—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Μπακοῦ τοῦ Κομμου-

νιστικοῦ Κόμματος (μπολσεβίκων) τοῦ 'Αζερμπαϊτζάν, ἐκδίδεται στά ἀζερμπαϊτζάνικα. Τό πρῶτο φύλλο της τό ἔβγαλε ἡ μπολσεβίκικη ὀργάνωση τοῦ 'Αζερμπαϊτζάν παράνομα στίς 29 τοῦ Αὐγούστου 1919. Ὕστερ' ἀπό τήν κυκλοφορία τοῦ πρώτου φύλλου ἡ κυβέρνηση τῶν μουσαβατιστῶν ἔκλεισε τήν ἐφημερίδα. Μέ τήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό 'Αζερμπαϊτζάν ξανάρχισε στίς 30 τοῦ 'Απρίλη 1920 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας. Ὁ χαιρετισμός τοῦ Ι. Β. Στάλιν δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Κομμουνιστής» στίς 29 τοῦ Δεκέμβρη 1923 σέ ἀζερμπαϊτζάνικη γλώσσα, καί στίς ἐφημερίδες «Μπακίνσκι Ραμπότσι» στίς 30 τοῦ Δεκέμβρη 1923 καί «Ζαριά Βαστόκα» στίς 3 τοῦ Γενάρη 1924, σέ ρωσική γλώσσα.—*Σελ. 435*

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

(1921-1923)

1921

1-2 τοῦ Γενάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τή σύσκεψη τῶν κομμουνιστῶν τῶν τούρκικων λαῶν τῆς ΣΟΣΔΡ· βγάζει λόγο στήν ἔναρξη τῆς σύσκεψης καί κάνει τήν εἰσήγηση γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα.

5 τοῦ Γενάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό ἄρθρο «Οἱ διαφωνίες μας» πού δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 12, 19 τοῦ Γενάρη 1921.

14 τοῦ Γενάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει ἔκθεση γιά τήν τρέχουσα κατάσταση στή συγκέντρωση πού ἔγινε στό θέατρο τοῦ Πρώτου ναυτικοῦ παραλιακοῦ τμήματος (Πετρούπολη).

17 τοῦ Γενάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στήν πλατιά συνεδρίαση τῆς 'Επιτροπῆς τῆς Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τό ρόλο τῶν συνδικάτων στήν παραγωγή, ἐνάντια στίς θέσεις τοῦ Τρότσκι καί τοῦ Μπουχάριν καί ὑπερασπίζει τή λενινιστική «πλατφόρμα τῶν 10».

18 τοῦ Γενάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στήν πλατιά συνεδρίαση τῆς 'Επιτροπῆς τῆς Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐνάντια στήν πρόταση νά ὀργανωθεῖ ὁ στρατός μέ τό σύστημα τῆς πολιτοφυλακῆς καί ὑπέρ τῆς πρότασης νά δυναμώσει καί νά στερεώσει ὁ μόνιμος στρατός.

19 τοῦ Γενάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν ἐθνοτήτων τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων καί ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή γιά τή σύνταξη τοῦ σχεδίου τῶν διατάξεων γιά τό Συμβούλιο τῶν ἐθνοτήτων.

5 τοῦ Φλεβάρη Οἱ θέσεις τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα» συζητήθηκαν στή συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ)· γιά τήν τελική σύνταξη τῶν θέσεων ὁρίζεται ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τούς Β. Ι. Λένιν καί Ι. Β. Στάλιν.

7 τοῦ Φλεβάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν καί Β. Ι. Λένιν μαζί μέ τά ἄλλα μέλη τῆς ἐπιτροπῆς συντάσσουν τίς θέσεις πάνω στό ἐθνικό ζήτημα γιά τό 10ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

10 τοῦ Φλεβάρη Οἱ θέσεις τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα» δημοσιεύονται στό φύλλο 29 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

12 τοῦ Φλεβάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει συζήτηση μέ τούς ἀντιπροσώπους τῆς Αὐτόνομης Σοβιετικῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τοῦ Νταγκεστάν.

15 τοῦ Φλεβάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει τηλεγράφημα στόν Γ. Κ. Ὀρτζονικίτζε στό Μπακού μέ τίς ἐντολές τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) πρός τό Ἐπαναστατικό Πολεμικό Συμβούλιο τῆς 11ης στρατιᾶς καί παρακαλεῖ νά τόν ἐνημερώνουν καθημερινά γιά τήν πορεία τῶν γεγονότων στόν Καύκασο.

16 τοῦ Φλεβάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν ρωτᾶ τόν Γ. Κ. Ὀρτζονικίτζε γιά τήν κατάσταση στή Γεωργία, τήν Ἀρμενία καί τό Ἀζερμπαϊτζάν.

28 τοῦ Φλεβάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει σημείωμα στό Β. Ι. Λένιν γιά τήν ἀνάγκη νά ὑπερασπίσουν τό Μπατούμ ἐνάντια στούς τούρκους.

3 τοῦ Μάρτη Ὁ Ι. Β. Στάλιν μεταδίνει μέ ἀπευθείας τηλεφωνική σύνδεση τό χαιρετιστήριο καί τίς ἐντολές τοῦ Β. Ι. Λένιν πρός τούς κομμουνιστές τῆς Γεωργίας.

5 τοῦ Μάρτη Στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν ἐθνοτήτων τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει ἔκθεση γιά τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τή σύνταξη τῶν διατάξεων γιά τό Συμβούλιο τῶν ἐθνοτήτων.

8-16 τοῦ Μάρτη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τοῦ 10ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

8 τοῦ Μάρτη Τό 10ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στό προεδρεῖο τοῦ Συνεδρίου.

9 τοῦ Μάρτη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς διαπραγματεύσεις τῆς σοβιετικῆς κυβέρνησης μέ μιά ἀντιπροσωπεία τῆς Τουρκίας.

10 τοῦ Μάρτη Ὁ Ι. Β. Στάλιν στό 10ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) εἰσηγεῖται τό θέμα «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα».

13 τοῦ Μάρτη Ὁ Β. Ι. Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ι. Β. Στάλιν καί λέει ὅτι πρέπει νά σταλοῦν ἀντιπρόσωποι τοῦ 10ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τήν καταστολή τῆς στάσης στήν Κροστάνδη.

14 τοῦ Μάρτη Τό 10ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

15 τοῦ Μάρτη Στό 10ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει ἀνακοίνωση ἀπό μέρους τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐπεξεργασία τῆς ἀπόφασης πάνω στό ἐθνικό ζήτημα.

16 τοῦ Μάρτη Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐξέλεξε τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος.

Μάρτης Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει γράμμα στό Β. Ι. Λένιν γιά τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ρωσίας.

16 τοῦ Ἀπρίλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει στό Β. Ι. Λένιν τίς παρατηρήσεις του πάνω στό νομοσχέδιο γιά τήν Γκλαβτόπ (Γενική διεύθυνση καυσίμων).

19 τοῦ Ἀπρίλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ καί ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή ἐπεξεργασίας τοῦ νομοσχεδίου γιά τήν ἐπέκταση τῆς ἁρμοδιότητας τῆς ἐπιτροπῆς πετρελαίου τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν.

22 τοῦ Ἀπρίλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει στό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ τό κείμενο τοῦ σχεδίου τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων σχετικά μέ τή δημιουργία τῆς αὐτόνομης περιοχῆς Κόμι.

25 τοῦ Ἀπρίλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν ἐθνοτήτων τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων κάνει ἔκθεση γιά τίς τροπολογίες πού ἔκανε τό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ στίς «Διατάξεις γιά τό συμβούλιο τῶν ἐθνοτήτων» καί παίρνει τό λόγο στή συζήτηση γιά τή δημιουργία τῆς αὐτόνομης περιοχῆς Κόμι.

2 τοῦ Μάη Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ τοποθέτηση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος», πού δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 98, 8 τοῦ Μάη 1921.

5 τοῦ Μάη Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τοῦ συμβουλίου τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων κάνει ἀνακοίνωση γιά τό σχέδιο διατάγματος, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ὅλα τά Ἐπιτροπάτα τοῦ Λαοῦ πρέπει νά ὑποβάλουν στήν κρίση τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων τά νομοσχέδια καί τίς ἀποφάσεις πού ἀφοροῦν τίς διάφορες ἐθνότητες.

10 τοῦ Μάη Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ πάνω στό ζήτημα τῆς ἐργατοαγροτικῆς ἐπιθεώρησης στίς ἐπαρχίες.

16 τοῦ Μάη Ὁ Ι. Β. Στάλιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων. Τό Συμβούλιο πῆρε τήν ἀπόφαση νά συγκαλέσει συνέδριο τῶν ἐργαζόμενων γιακούτων, γιά νά συζητήσει τό ζήτημα τοῦ σχηματισμοῦ αὐτόνομης περιοχῆς τῆς Γιακουτίας.

16-25 τοῦ Μάη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τήν προετοιμασία καί τή διεξαγωγή τοῦ 4ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν συνδικάτων.

18 τοῦ Μάη Μέ ἐντολή τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τῆς κομμουνιστικῆς φράξιας τοῦ 4ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν συνδικάτων ἐνάντια στό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς ὁμάδας πάνω στήν ἔκθεση δράσης τοῦ Προεδρείου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων τῆς Ρωσίας.

19 τοῦ Μάη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς ἐπιτροπῆς πού ὅρισε ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά νά ἐξετάσει τήν ἀντικομματική στάση τοῦ Τόμσκι στό 4ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν συνδικάτων.

Τέλη τοῦ Μάη Ὁ Ι. Β. Στάλιν πάει γιά θεραπεία στήν πόλη Νάλτσικ.

12 τοῦ Ἰούνη Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετιστήριο στό 4ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς περιοχῆς τῆς Καμπαρντίνας.

17 τοῦ Ἰούνη Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετιστήριο τηλεγράφημα στό 1ο Συνέδριο τῶν γυναικῶν τῆς δημοκρατίας τῶν Γκόρτσοι.

Τέλη τοῦ Ἰούνη Ὁ Ι. Β. Στάλιν πάει ἀπό τό Νάλτσικ στήν Τιφλίδα, γιά νά πάρει μέρος στίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Γραφείου τοῦ Καυκάσου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

2-7 τοῦ Ἰούλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Γραφείου τοῦ Καυκάσου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

4 τοῦ Ἰούλη Ὁ Β. Ι. Λένιν ρωτᾶ μέ τηλεγράφημα τόν Γ. Κ. Ὀρτζονικίτζε, γιατί διακόπηκε ἡ ἀνάπαυση τοῦ Ι. Β. Στάλιν καί παρακαλεῖ νά τοῦ σταλοῦν τά συμπεράσματα τῶν γιατρῶν γιά τήν ὑγεία τοῦ Ι. Β. Στάλιν.

6 τοῦ Ἰούλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή γενική συνέλευση τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τῆς Τιφλίδας κάνει τήν εἰσήγηση «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κομμουνισμοῦ στή Γεωργία καί τήν Ὑπερκαυκασία». Ἡ εἰσήγηση δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα Γκρούζι», ἀρ. φύλλου 108, 13 τοῦ Ἰούλη 1921.

7, 8, 14 τοῦ Ἰούλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν συμμετέχει στίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς Γεωργίας. Μέ πρόταση τοῦ Ι. Β. Στάλιν ἡ Ὁλομέλεια συζήτησε τό ζήτημα τῆς πολιτικῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γεωργίας στό ἔργο τῆς ἀνόρθωσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας καί τῆς στερέωσης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

25 τοῦ Ἰούλη Ὁ Β. Ι. Λένιν ρωτᾶ τό Γ. Κ. Ὀρτζονικίτζε, γιά πόσες μέρες διέκοψαν τήν ἀνάπαυση τοῦ Ι. Β. Στάλιν καί τόν παρακαλεῖ νά τοῦ γνωρίσουν τό ὄνομα καί τή διεύθυνση τοῦ γιατροῦ πού θεραπεύει τόν Ι. Β. Στάλιν.

8 τοῦ Αὐγούστου Ὁ Ι. Β. Στάλιν φεύγει ἀπό τό Νάλτσικ γιά τή Μόσχα.

18 τοῦ Αὐγούστου Ὁ Β. Ι. Λένιν δίνει ἐντολή στήν ἐπιτροπή Κρατικοῦ Σχεδίου νά βοηθήσει τόν Ι. Β. Στάλιν νά πληροφορηθεῖ ὅλα τά οἰκονομικά στοιχεῖα καί ἰδιαίτερα αὐτά πού ἀφοροῦν τή βιομηχανία χρυσοῦ καί τήν πετρελαιοβιομηχανία τοῦ Μπακοῦ.

22 τοῦ Αὐγούστου Ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἀναθέτει στόν Ι. Β. Στάλιν τή γενική καθοδήγηση τῆς δουλιᾶς τοῦ τμήματος ζύμωσης καί προπαγάνδας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος.

28 τοῦ Αὐγούστου Τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Τό κόμμα πρίν καί ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 190.

6-8 τοῦ Σεπτέμβρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν συμμετέχει στήν ἐπιτροπή τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τή βελτίωση τῆς δουλιᾶς τοῦ κεντρικοῦ μηχανισμοῦ τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν.

22 τοῦ Σεπτέμβρη Στή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή γιά τή διανομή τῆς γῆς στόν ὀρεινό πληθυσμό (τούς τσετσένους) καί στούς κοζάκους.

27 τοῦ Σεπτέμβρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει γράμμα ἀπό τό Β. Ι. Λένιν «Γιά τό ζήτημα τῶν καθηκόντων τῆς ἐργατο-ἀγροτικῆς ἐπιθεώρησης, τήν κατανόησή τους καί τήν ἐκπλήρωσή τους» καί γράφει στό Β. Ι. Λένιν τήν «Ἀπάντηση γιά τήν ἐπιθεώρηση».

3 τοῦ Νοέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή γιά τήν προετοιμασία τοῦ 9ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ.

5 τοῦ Νοέμβρη — Τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη καί ἡ ἐθνική πολιτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Ζίζν νατσιονάλνοστεϊ», ἀρ. φύλλου 24 (122).

13 τοῦ Νοέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει διάλεξη στή λέσχη τῆς Ἀχτιδικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κράσναγια Πρέσνια τοῦ κόμματος «Γιά τήν πολιτική στρατηγική καί ταχτική τῶν κομμουνιστῶν καί τή νέα οἰκονομική πολιτική».

17 τοῦ Νοέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ ὅπου ἐξετάστηκε τό ζήτημα τῶν ἀγροτικῶν κολεχτίβων-κομμούνων, τῶν ἀρτέλ καί τῶν συνεταιρισμῶν γιά τήν ἀπό κοινοῦ καλλιέργεια τῆς γῆς.

18 τοῦ Νοέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν διορίζεται ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος μέλος τῆς σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) «Βέστνικ ἀγκιτάτσιι ι προπαγκάντι» («Δελτίο ζύμωσης καί προπαγάνδας»).

28 τοῦ Νοέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει ἀπό τό Β. Ι. Λένιν τό σχέδιο τῆς πρότασης γιά τό σχηματισμό ὁμοσπονδίας τῶν δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας, γράφει τίς παρατηρήσεις του καί προτείνει μιά τροπολογία πάνω στό σχέδιο. Ὁ Β. Ι. Λένιν δέχεται τήν τροπολογία πού προτείνει ὁ Ι. Β. Στάλιν.

29 τοῦ Νοέμβρη — Τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ψηφίζει τήν ἀπόφαση πού προτείνουν ὁ Β. Ι. Λένιν καί Ι. Β. Στάλιν γιά τήν Ὁμοσπονδία τῶν Δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας.

18 τοῦ Δεκέμβρη — Τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Προοπτικές» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 286.

20 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν μαζί μέ τ' ἄλλα μέλη τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ γιά τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ.

23 τοῦ Δεκέμβρη — Τό 9ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στό Προεδρεῖο.

28 τοῦ Δεκέμβρη — Τό 9ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς ΠΚΕΕ.

29 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται ἀπό τήν πρώτη συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ τῆς 9ης συνόδου μέλος τοῦ προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ καί ὀνομάζεται Ἐπίτροπος τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων καί Ἐπίτροπος τοῦ Λαοῦ γιά τήν ἐργατο-αγροτική ἐπιθεώρηση.

Δεκέμβρης — Ὁ Ι. Β. Στάλιν συμμετέχει στήν ἐπιτροπή τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τή δουλειά στό χωριό.

1922

9 τοῦ Γενάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων καί μιλᾶ πάνω στό ζήτημα τοῦ σχηματισμοῦ τῆς περιοχῆς Καρατσάγιεφ-Τσερκέζων.

14 τοῦ Γενάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει στό Β. Μ. Μόλοτοφ τό σχέδιο τῆς ἐγκυκλίου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) πρός τό Κομμουνιστικό Κόμμα τοῦ Τουρκεστάν.

16 τοῦ Γενάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν ὑποβάλλει στή συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) τήν πρόταση νά συγκληθεῖ συνδιάσκεψη τῶν προέδρων τῶν κεντρικῶν ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀνεξάρτητων δημοκρατιῶν, γιά νά συζητήσει τό ζήτημα τῆς ἑνιαίας ἀντιπροσώπευσης στή συνδιάσκεψη τῆς Γένουας.

21 τοῦ Γενάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ συμβουλίου τοῦ 'Επιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τήν ἐργατο-ἀγροτική ἐπιθεώρηση καί μιλᾶ πάνω στό ζήτημα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1922.

27 τοῦ Γενάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς δεύτερης ἔκτακτης συνεδρίασης τῆς ΠΚΕΕ τῆς 9ης συνόδου, πού συζήτησε τό ζήτημα τῆς ἀποστολῆς ἀντιπροσωπείας στή συνδιάσκεψη τῆς Γένουας.

28 τοῦ Γενάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στήν ἱδρυτική συνεδρίαση τοῦ «Συλλόγου τῶν παλιῶν μπολσεβίκων» γιά τό ζήτημα τοῦ καταστατικοῦ τοῦ συλλόγου.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ 'Επιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τήν ἐργατο-αγροτική ἐπιθεώρηση καί μιλᾶ γιά τό ζήτημα τῆς κατάρτισης τῶν ὁδηγιῶν πάνω στήν ἀπόφαση σχετικά μέ τούς πληρεξούσιους στίς περιοχές τοῦ 'Επιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τήν ἐργατο-ἀγροτική ἐπιθεώρηση.

14 τοῦ Φλεβάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν καί ὁ Α. Ντ. Τσιουρούπα δέχονται μιά ὁμάδα καθηγητῶν—ἀντιπροσώπων ἀπό τά ἀνώτατα τεχνικά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα.

22 τοῦ Φλεβάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει στούς κομμουνιστές τῆς Γεωργίας γιά τήν ἀνάγκη νά παρθοῦν πρακτικά μέτρα γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ὑποδείξεων τοῦ Β. Ι. Λένιν σχετικά μέ τό δυνάμωμα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ τῆς Γεωργίας.

28 τοῦ Φλεβάρη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει σημείωμα ἀπό τό Β. Ι. Λένιν νά προετοιμάσει τό 'Επιτροπάτο τοῦ Λαοῦ γιά τήν 'Εργατο-ἀγροτική 'Επιθεώρηση ἕνα σχέδιο γιά τήν ἐπιβολή ἐλέγχου ἀπό τήν ἐργατο-ἀγροτική ἐπιθεώρηση στίς ἰδιωτικές ἑνώσεις καί ἐπιχειρήσεις.

21 τοῦ Μάρτη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει γράμμα ἀπό τό Β. Ι. Λένιν πού τοῦ συνιστᾶ νά χρησιμοποιηθοῦν οἱ ὑπάλληλοι τοῦ 'Επιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τήν 'Εργατο-ἀγροτική 'Επιθεώρηση γιά νά βοηθηθεῖ ὁ μηχανισμός τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ στόν ἔλεγχο τῆς ἐκτέλεσης τῶν ἀποφάσεων.

27 τοῦ Μάρτη— 2 τοῦ 'Απρίλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τοῦ 11ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

27 τοῦ Μάρτη Τό 11ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στό Προεδρεῖο τοῦ Συνεδρίου.

28 τοῦ Μάρτη Τό 11ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στήν ἐπιτροπή γιά τήν ὑπόθεση τῶν 22 (ὁμάδα τῆς πρώην «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης»).

29-30 τοῦ Μάρτη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ 11ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τήν ὑπόθεση τῶν 22 (ὁμάδα τῆς πρώην «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης»).

31 τοῦ Μάρτη Τό 11ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στήν ἐπιτροπή γιά τήν τελική διατύπωση τῆς ἀπόφασης γιά τήν οἰκονομική πολιτική τοῦ κόμματος.

2 τοῦ Ἀπρίλη Τό 11ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος.

3 τοῦ Ἀπρίλη Ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μέ πρόταση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν γενικό γραμματέα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος.

28 τοῦ Ἀπρίλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει γράμμα στό Β. Ι. Λένιν γιά τήν ἀλλαγή τοῦ τρόπου ἐφοδιασμοῦ τῶν ἀγροτῶν μέ σπόρους.

4 τοῦ Μάη Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό ἄρθρο «Στά δεκάχρονα τῆς „Πράβντας" (Ἀναμνήσεις)» πού δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 98, 5 τοῦ Μάη 1922.

5 τοῦ Μάη Ὁ χαιρετισμός τοῦ Ι. Β. Στάλιν στήν «Πράβντα» γιά τή δέκατη ἐπέτειό της δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 98.

12-17 τοῦ Μάη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στήν ἐπιτροπή τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τήν ἐπεξεργασία τῶν διατάξεων γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τῆς ΣΣΔ τῆς Οὐκρανίας καί τῆς ΣΟΣΔΡ.

19 τοῦ Μάη Τό γράμμα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) πρός τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τήν ταχτική τοῦ ἑνιαίου μετώπου, ὑπογραμμένο ἀπό τόν Ι. Β. Στάλιν, δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 110.

7 τοῦ Ἰούνη Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς 2ης Εὐρείας Ὁλομέλειας τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς

15 τοῦ Ἰούνη Τό γράμμα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) πρός τούς κομμουνιστές τῆς δημοκρατίας τῆς Κιργιζίας μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Ι. Β. Στάλιν δημοσιεύεται στό περιοδικό «Ζίζν Νατσιονάλνοστεϊ», τεῦχος 12 (147).

9 τοῦ Ἰούλη Τό γράμμα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Ι. Β. Στάλιν, πρός ὅλες τίς Ἐπιτροπές κυβερνείων καί περιοχῶν καί πρός τά ἐθνικά Γραφεῖα καί τά Γραφεῖα περιοχῶν τῆς ΚΕ σχετικά μέ τή διεξαγωγή μιᾶς καμπάνιας γιά τό φόρο σέ εἶδος, δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 151.

13 τοῦ Ἰούλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐπισκέπτεται τό Β. Ι. Λένιν στό Γκόρκι.

14 τοῦ Ἰούλη Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐνημερώνει μέ τηλεγράφημα τό Γ. Κ. Ὀρτζονικίτζε γιά τήν κατάσταση τῆς ὑγείας τοῦ Β. Ι. Λένιν.

3 τοῦ Αὐγούστου Ὁ Ι. Β. Στάλιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τήν ὀργάνωση τῆς 12ης κομματικῆς Συνδιάσκεψης.

4-7 τοῦ Αὐγούστου Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς 12ης Πανρωσικῆς Συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

4 τοῦ Αὐγούστου Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται στό Προεδρεῖο τῆς 12ης Συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

5 τοῦ Αὐγούστου Ὁ Β. Ι. Λένιν καλεῖ τόν Ι. Β. Στάλιν στό Γκόρκι καί τοῦ ἀναθέτει νά μεταβιβάσει τό χαιρετισμό του στή 12η Πανρωσική κομματική Συνδιάσκεψη.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή βραδυνή συνεδρίαση μεταβιβάζει στή Συνδιάσκεψη τό χαιρετισμό τοῦ Β. Ι. Λένιν.

11 τοῦ Αὐγούστου — Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος συγκρότησε μιά ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ι. Β. Στάλιν γιά νά μελετήσει καί νά εἰσηγηθεῖ στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) τό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στή ΣΟΣΔΡ, τή ΣΣΔ τῆς Οὐκρανίας, τή ΣΣΔ τῆς Λευκορωσίας καί τήν Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας.

15 τοῦ Σεπτέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τά σημειώματα γιά τήν ἐπίσκεψή του στό Β. Ι. Λένιν, στό Γκόρκι.

23-24 τοῦ Σεπτέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στή ΣΟΣΔΡ, τή ΣΣΔ τῆς Οὐκρανίας, τή ΣΣΔ τῆς Λευκορωσίας καί τήν Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας.

27 τοῦ Σεπτέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν συζητᾶ μέ τό Β. Ι. Λένιν γιά τή συνένωση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν σ' ἕνα ἑνωσιακό κράτος.

6 τοῦ Ὀχτώβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει ἔκθεση στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στή ΣΟΣΔΡ, τή ΣΣΔ τῆς Οὐκρανίας, τή ΣΣΔ τῆς Λευκορωσίας καί τήν Ὁμοσπονδία τῆς Ὑπερκαυκασίας. Ἡ Ὁλομέλεια ὅρισε μιά ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ι. Β. Στάλιν γιά νά καθοδηγήσει τήν προπαρασκευαστική δουλιά γιά τή συνένωση τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν σέ ἕνα ἑνιαῖο ἑνωσιακό κράτος.

16 τοῦ Ὀχτώβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀνακοινώνει στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γεωργίας τήν ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τή διατήρηση τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Ὑπερκαυκασίας καί τή συνένωσή της μέ τή ΣΟΣΔΡ καί τίς δημοκρατίες τῆς Οὐκρανίας καί τῆς Λευκορωσίας στήν Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

30 τοῦ Ὀχτώβρη — Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος διορίζει τόν Ι. Β. Στάλιν ἀντιπρόσωπο στό 4ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

5 τοῦ Νοέμβρη — Ὁ χαιρετισμός τοῦ Ι. Β. Στάλιν στήν Πετρούπολη γιά τήν πέμπτη ἐπέτειο τοῦ Ὀχτώβρη δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πετρογκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 251.

18 τοῦ Νοέμβρη — Ἡ συνέντευξη τοῦ Ι. Β. Στάλιν πρός τόν ἀνταποκριτή τῆς «Πράβντας» πάνω στό ζήτημα τῆς συνένωσης τῶν ἀνεξάρτητων ἐθνικῶν δημοκρατιῶν δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 261.

21-28 τοῦ Νοέμβρη — Ἡ Ἐπιτροπή τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν ἐπεξεργάζεται τά «Βασικά σημεῖα τοῦ Συντάγματος τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν».

30 τοῦ Νοέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) κάνει τήν εἰσήγηση γιά τήν ἕνωση τῶν δημοκρατιῶν. Τό ΠΓ ἐνέκρινε μέ βάση τήν εἰσήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν τά «Βασικά ἄρθρα τοῦ Συντάγματος τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν».

5 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγεται στήν ὑποεπιτροπή γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου τοῦ Συντάγματος τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν καί τῆς Διακήρυξης.

Ἀνάμεσα 5 καί 16 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό σχέδιο τῆς «Διακήρυξης γιά τό σχηματισμό τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν».

16 τοῦ Δεκέμβρη — Ἡ ἐπιτροπή τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ

(Μπ) μέ πρόεδρο τόν Ι. Β. Στάλιν ψηφίζει τό σχέδιο Συμφωνίας γιά τό σχηματισμό τῆς ΕΣΣΔ καί τό σχέδιο Διακήρυξης πού πρότεινε ὁ Ι. Β. Στάλιν.

18 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν εἰσηγεῖται στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) τό σχέδιο Συμφωνίας τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν γιά τήν Ἕνωση. Ἡ Ὁλομέλεια ὁρίζει μιά ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ι. Β. Στάλιν γιά τήν προετοιμασία τοῦ 1ου Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ.

20 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν προετοιμασία τοῦ 1ου Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ.

23-27 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τοῦ 10ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ

23 τοῦ Δεκέμβρη — Τό 10ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στό Προεδρεῖο.

26 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν εἰσηγεῖται στό 10ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τό ζήτημα τῆς ἕνωσης τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τῆς κομμουνιστικῆς φράξιας τοῦ 10ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ πάνω στό ζήτημα τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

27 τοῦ Δεκέμβρη — Τό 10ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς ΠΚΕΕ καί ἀντιπρόσωπο τῆς ΣΟΣΔΡ γιά τό 1ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ.

28 τοῦ Δεκέμβρη — Ἡ πρώτη συνεδρίαση τῆς Πανρωσικῆς ΚΕΕ τῆς 10ης συνόδου ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ καί τόν ὀνομάζει Ἐπίτροπο τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων.

29 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀνακοινώνει στή συνδιάσκεψη τῶν πληρεξουσίων ἀντιπροσωπειῶν τῆς ΣΟΣΔΡ, τῆς ΣΣΔ τῆς Οὐκρανίας, τῆς ΟΣΣΔ τῆς Ὑπερκαυκασίας καί τῆς ΣΣΔ τῆς Λευκορωσίας τήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ 1ου Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ. Ἡ συνδιάσκεψη ἀναθέτει στόν Ι. Β. Στάλιν νά κάνει στό Συνέδριο τήν εἰσήγηση γιά τό σχηματισμό τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

30 τοῦ Δεκέμβρη — Τό 1ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στό Προεδρεῖο τοῦ συνεδρίου.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν εἰσηγεῖται στό 1ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν τό σχηματισμό τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν. Τό Συνέδριο ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς πρώτης συνόδου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ καί ἐκλέγεται στό Προεδρεῖο τῆς ΚΕΕ.

31 τοῦ Δεκέμβρη — Οἱ εὐχές τοῦ Ι. Β. Στάλιν γιά τό 1923 δημοσιεύονται στήν ἐφημερίδα «Ἰσβέστια», ἀρ. φύλλου 1.

1923

2 τοῦ Γενάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τά ζητήματα τῶν ἐθνοτήτων σχετικά μέ τό σχηματισμό τῆς αὐτόνομης ΣΣΔ τῆς Μπουριατο-Μογγολίας.

10 τοῦ Γενάρη — Τό Προεδρεῖο τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ ἐκλέγει τό Ι. Β. Στάλιν στήν ἐπιτροπή γιά τή σύνταξη τοῦ σχεδίου συγκρότησης τῶν Ἐπιτροπάτων τοῦ Λαοῦ τῆς ΕΣΣΔ.

23 τοῦ Γενάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει τή διάλεξη «Γιά τή στρατηγική καί τήν ταχτική τοῦ κόμματος» στό Κομμουνιστικό Πανεπιστήμιο Γ. Μ. Σβερντλόφ.

4 τοῦ Φλεβάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει στό ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) τήν πρόταση νά δημιουργηθεῖ στά πλαίσια τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ μιά δεύτερη βουλή, ἕνα ὄργανο πού νά ἀντιπροσωπεύει τά συμφέροντα ὅλων τῶν λαῶν τῆς ΕΣΣΔ.

21-24 τοῦ Φλεβάρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

21 τοῦ Φλεβάρη — Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) συζήτησε τό σχέδιο τῶν θέσεων τοῦ Ι. Β. Στάλιν πάνω στό ἐθνικό ζήτημα γιά τό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος. Γιά τήν τελική σύνταξη τῶν θέσεων συγκροτεῖται μιά ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ι. Β. Στάλιν.

Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στήν ἐπιτροπή γιά τήν τελική ἐπεξεργασία τῶν θέσεων τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα.

24 τοῦ Φλεβάρη — Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) συγκροτεῖ μιά ἐπιτροπή μέ πρόεδρο τόν Ι. Β. Στάλιν γιά τήν καθοδήγηση τῆς σύνταξης τοῦ σχεδίου Συντάγματος τῆς ΕΣΣΔ.

11-12 τοῦ Μάρτη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν μέ ἐντολή τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) στέλνει τηλεγραφήματα σέ ὅλες τίς Ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων καί περιοχῶν, στίς Κεντρικές Ἐπιτροπές τῶν ἐθνικῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων καί στά μέλη τῆς ΚΕ γιά τήν κατάσταση τῆς ὑγείας τοῦ Β. Ι. Λένιν.

14 τοῦ Μάρτη — Τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τή στρατηγική καί τήν ταχτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», στό φύλλο ἀρ. 56, πού εἶναι ἀφιερωμένο στά 25χρονα τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

22 τοῦ Μάρτη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) εἰσηγεῖται τίς θέσεις γιά τό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος πάνω στό ἐθνικό ζήτημα. Τό ΠΓ παίρνει τήν ἀπόφαση νά δημοσιευτοῦν οἱ θέσεις σάν θέσεις πού ἐγκρίθηκαν ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

24 τοῦ Μάρτη — Οἱ θέσεις τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Οἱ ἐθνικοί παράγοντες στήν κομματική καί κρατική ἀνοικοδόμηση» δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 65.

3 τοῦ Ἀπρίλη — Ἡ 10η κομματική συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν ἀντιπρόσωπο στό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

17-25 τοῦ Ἀπρίλη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τοῦ 12ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

17 τοῦ Ἀπρίλη — Τό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στό Προεδρεῖο τοῦ Συνεδρίου.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει στό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) τήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

19 τοῦ Ἀπρίλη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν στό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) κλείνει τή συζήτηση πάνω στήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

23 τοῦ Ἀπρίλη	Ὁ Ι. Β. Στάλιν εἰσηγεῖται στό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) τό θέμα: «Οἱ ἐθνικοί παράγοντες στήν οἰκοδόμηση τοῦ κόμματος καί τοῦ κράτους».
24 τοῦ Ἀπρίλη	Τό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος.
25 τοῦ Ἀπρίλη	Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τή δουλιά τοῦ ἐθνικοῦ τμήματος τοῦ 12ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ) καί μιλάει στό τμῆμα γιά τά ζητήματα τοῦ Συντάγματος τῆς ΕΣΣΔ.
	Ὁ Ι. Β. Στάλιν στό 12ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ) κλείνει τή συζήτηση πάνω στήν εἰσήγηση: «Οἱ ἐθνικοί παράγοντες στήν ἀνοικοδόμηση τοῦ κόμματος καί τοῦ κράτους».
26 τοῦ Ἀπρίλη	Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τοῦ ΠΓ καί τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου, ἀντιπρόσωπο στήν ΚΕΕ καί τόν ὁρίζει γενικό γραμματέα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος.
6 τοῦ Μάη	Τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ὁ τύπος σάν συλλογικός ὀργανωτής» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 99.
10 τοῦ Μάη	Τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ὅσο πιό βαθιά στό δάσος...» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 102.
24 τοῦ Μάη	Τό ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) διορίζει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς εὐρείας ἐπιτροπῆς τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς Ἕνωσης τῶν ΣΣΔ ἀπό μέρους τῆς ΣΟΣΔΡ γιά τή σύνταξη τοῦ Συντάγματος τῆς ΕΣΣΔ.

Μάης-Ἰούνης	Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς εὐρείας ἐπιτροπῆς τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ Συντάγματος.
4 τοῦ Ἰούνη	Στή συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει ἀνακοίνωση γιά τήν προετοιμασία τῆς 4ης Σύσκεψης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μαζί μέ τά ὑπεύθυνα κομματικά στελέχη τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν. Τό ΠΓ ἐγκρίνει τό σχέδιο θέσεων πάνω στό ἐθνικό ζήτημα πού πρότεινε ὁ Ι. Β. Στάλιν.
9-12 τοῦ Ἰούνη	Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τή δουλιά τῆς 4ης Σύσκεψης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μέ τά ὑπεύθυνα κομματικά στελέχη τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν.
10 τοῦ Ἰούνη	Στήν 4η Σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μέ τά ὑπεύθυνα κομματικά στελέχη τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ γιά τούς δεξιούς καί τούς «ἀριστερούς» στίς ἐθνικές δημοκρατίες καί περιοχές καί εἰσηγεῖται τά πραχτικά μέτρα γιά τήν ἐφαρμογή τῆς ἀπόφασης τοῦ 12ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ) πάνω στό ἐθνικό ζήτημα.
12 τοῦ Ἰούνη	Ὁ Ι. Β. Στάλιν στήν 4η Σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μέ τά ὑπεύθυνα κομματικά στελέχη τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν κλείνει τό θέμα πού εἰσηγήθηκε.
14 τοῦ Ἰούνη	Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ γιά τήν ἑνιαία ἑνωσιακή ὑπηκοότητα στήν εὐρεία ἐπιτροπή τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ Συντάγματος.
22-23 τοῦ Ἰούνη	Ὁ Ι. Β. Στάλιν συμμετέχει στίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

26 τοῦ Ἰούνη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν εἰσηγεῖται στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) τό Σύνταγμα τῆς ΕΣΣΔ.

8 τοῦ Ἰούλη — Ἡ ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ), ὑπογραμμένη ἀπό τόν Ι. Β. Στάλιν, νά παραδοθοῦν στό Ἰνστιτοῦτο Β. Ι. Λένιν, πού ὀργανωνόταν στή Μόσχα, ὅλα τά σημειώματα, γράμματα, παρατηρήσεις καί τά ἄλλα ντοκουμέντα πού γράφτηκαν ἀπό τό Β. Ι. Λένιν, δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 151.

14 τοῦ Ἰούλη — Ἡ ἔκκληση «Πρός ὅλους τούς λαούς καί τίς κυβερνήσεις τοῦ κόσμου» ὕστερα ἀπό τήν ἐπικύρωση ἀπό τή σύνοδο τῆς ΚΕΕ τοῦ Συντάγματος τῆς ΕΣΣΔ, ὑπογραμμένη ἀπό τόν Ι. Β. Στάλιν καί τά ἄλλα μέλη τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ, δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 156.

23-25 τοῦ Σεπτέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τή δουλιά τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ).

25-27 τοῦ Ὀχτώβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τή δουλιά τῆς κοινῆς Ὁλομέλειας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μαζί μέ τούς ἀντιπροσώπους δέκα κομματικῶν ὀργανώσεων.

7 τοῦ Νοέμβρη — Τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση καί τό ζήτημα τῶν μεσαίων στρωμάτων» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 253.

10 τοῦ Νοέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό ἄρθρο «Στήν πέμπτη ἐπέτειο τοῦ 1ου Συνεδρίου τῶν ἐργατριῶν καί ἀγροτισσῶν», πού δημοσιεύεται στό περιοδικό «Κομμουνίστκα», τεῦχος 11, Νοέμβρης 1923.

17 τοῦ Νοέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στήν πανηγυρική συνεδρίαση τῆς Στρατιωτικῆς Ἀκαδημίας γιά τήν τέταρτη ἐπέτειο τῆς Στρατιᾶς τοῦ Ἱππικοῦ.

2 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν εἰσηγεῖται τό θέμα «Γιά τά καθήκοντα τοῦ κόμματος» στήν πλατιά συνέλευση τῆς Ἀχτιδικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΡ (Μπ) τῆς Κράσναγια Πρέσνια.

Ὡς τίς 5 τοῦ Δεκέμβρη — Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς ὑποεπιτροπῆς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τήν κομματική ἀνοικοδόμηση. Ἡ ἀπόφαση πάρθηκε στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) καί τοῦ Προεδρείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου στίς 5 τοῦ Δεκέμβρη καί δημοσιεύτηκε στίς 7 τοῦ Δεκέμβρη στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 278.

15 τοῦ Δεκέμβρη — Τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τή συζήτηση, γιά τό Ραφαήλ, γιά τά ἄρθρα τοῦ Πρεομπραζένσκι καί τοῦ Σαπρόνοφ καί γιά τό γράμμα τοῦ Τρότσκι» καί ἡ ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ), ὑπογραμμένη ἀπό τόν Ι. Β. Στάλιν, πρός ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ ΚΚΡ (Μπ) σχετικά μέ τή συζήτηση γιά τήν ἐσωκομματική κατάσταση, δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 285.

28 τοῦ Δεκέμβρη — Τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ἀπαραίτητη παρατήρηση (γιά τό Ραφαήλ)», δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 294.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ,ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ
«ΚΙΝΗΣΗ για ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ του ΚΚΕ 1918-55» ΑΘΗΝΑ 2011

Τυπώθηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1952 σέ
5.000 ἀντίτυπα στά τυπογραφεῖα
τοῦ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ,,ΝΕΑ ΕΛΛΑΔΑ“